Biblioteca Polirom

Sándor Zsigmond Papp

Vieţi mărunte

POLIROM

Sándor Zsigmond Papp

Vieţi mărunte

poveste ardelenească

Traducere din limba maghiară
de Marius Tabacu

POLIROM
2012

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Acest volum a apărut cu sprijinul:

Petőfi Literary Museum

The Hungarian Books & Translations Office
(www.booksandtranslations.hu).

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3258-9
ISBN PDF: 978-973-46-3259-6
ISBN print: 978-973-46-3190-2

Coperta: Laurenţiu Midvichi
Pe copertă: © Slava Gerj/Shutterstock.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a

legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Născut în anul 1974, la Rădăuţi, SÁNDOR ZSIGMOND PAPP şi-a făcut studiile la Satu Mare şi în Cluj. Din anul 1995 este jurnalist, iar din 2005 este coordonatorul departamentului cultural al cotidianului *Népszabadság* de la Budapesta.

Saroltei, cui altcuiva?

„Nu aş vrea să-ţi spun povestea unui om, ci a unui loc, a spus Lucien. Uite, de pildă, aş vrea să-ţi descriu tot ce se întîmplă, de dimineaţa pînă seara, pe poteca aceasta din grădină.“

(André Gide, *Falsificatorii de bani*)

„Aş fi vrut să văd cine este. Dar totul a fost înghiţit de întuneric. Totuşi a fost cineva. O mînă nevăzută mi-a scos uşor pumnalul din inimă. Gura mi s-a umplut din nou de sînge. După care m-am pierdut definitiv în bezna nefiinţei.“

(Ryūnosuke Akutagawa, *În dumbravă*)

I

1

Strada Străduinţei, numărul 79 – o clădire pe colţ, masivă, coşcovită, cenuşiu-ruginie. Departe de centru, dar înainte de poarta oraşului. E limpede că nimeni nu a mai vrut să se complice cu ea: doar patru etaje, la grămadă. Dacă era cu cîteva străzi mai spre centru, poate că ar fi meritat şi cîţiva îngeraşi de ghips sau nişte balcoane la faţadă. Un surplus voluptuos de material. Dar aşa e ca un ofiţer degradat. Un mic Dreyfus.

A învăţat să se ferească de timp: bombele au ocolit-o, iar suflul sistematizării de mai apoi a trecut ca o adiere pe lîngă ea. E pe strada Străduinţei, colţ cu Engels, numai că, înainte să se întîlnească, Engels mai face un ocol perfid, de parcă ar sta să se răzgîndească, de-a lungul platanilor din Parcul Pietrarilor, spre centru. Piaţa în formă de semilună, cam cît parcul, nu a reuşit niciodată să se împlinească, fiind tăiată în două de strada dreaptă ca aţa care duce la gară. Poate din cauza curbei sau, cine ştie, pentru că, absorbit de tihna ademenitoare a copacilor, te laşi mai uşor pradă vitezei, dar aici accidentele se ţin lanţ. Cînd ceaţa coboară în vălătuci compacţi de pe dealul Csemergi sau burniţa cerne mărunt, nu trebuie decît să te aşezi la una din ferestrele de la etaj şi să aştepţi pînă ce piaţa se umple de toţi sfinţii. Pentru că în asemenea cazuri poţi să-ţi deschizi supapele, să-ţi dai arama pe faţă fără să-ţi cîntăreşti cuvintele, frazele, fără să stilizezi sau să înghiţi nimic. Totul e numai furie, o adiere de libertate. Şi atunci nu te mai sinchiseşti de miliţie, nimeni nu mai reclamă lipsa indicatoarelor de circulaţie sau măcar a oglinzii care ar fi putut fi pusă la colţul Străduinţei, e deja totuna, absolut totuna.

Intersecţia este mania mamei lui Toroczkay, cardiaca. Îi gîngureşte, o dezmiardă. E singura ei pasiune – ea şi Dallasul. Nu mai citeşte ziarele, evită vecinii, dar evaluează accidentele ca pe cutremure. Pentru o ciocnire de un grad nici nu merită să scoţi capul pe fereastră, dar la una de şase vin fără discuţie ambulanţele, se iscă forfotă mare, toţi îşi dau cu părerea. La opt femeile întorc privirea şi îşi cheamă copiii la etaj, iar zecele e doar o categorie teoretică, de dragul întregului. Rutină, nerutină, dar la şapte grade pe tanti Margit o trec năduşelile. Fiindcă pentru ea sîngele înseamnă războiul, acea după-amiază de duminică liniştită cînd personalul care venea de la Făget a fost lovit în plin de o bombă. Ce a fost acolo, Dumnezeule! Zdrenţe şi carne, carne şi zdrenţe, de parcă tot trenul ar fi fost trecut prin tocător, dar nici depozitul de alimente din apropiere nu a scăpat neatins, pentru că şi după o săptămînă mai puteai să culegi boabe de fasole din centru. Asta dacă nu-ţi era scîrbă!

N-ar recunoaşte nici în ruptul capului, dar ea tînjeşte din toată fiinţa ei după gradul zece. Fără el scala aceea n-ar avea nici un rost: de ce să clasifici ceva ce nu există? Poate doar aşa ar putea să retrăiască experienţa aceea din trecut, gradul acela mai degrabă teoretic al ororii insuportabile, nemaiîntîlnite, cum e un tren făcut zdrenţe. Nu a rezistat tentaţiei să se uite într-acolo, să caşte gura la rînjetul de pe chipul dezastrului în care, tocmai prin grozăvia lui, se ascundea ceva de care atunci şi acolo nici nu şi-a dat seama. Abia odată ajunsă acasă, cu palpitaţii, albă ca varul şi după două-trei înghiţituri de coniac, cînd s-a prăbuşit pe canapea, oarecum liniştită, fiindcă fumul şi praful de cărămidă nu-i mai ardeau plămînii, i s-a limpezit mintea. S-a simţit cuprinsă pe neaşteptate de bucuria abia disimulabilă a existenţei, la care pînă atunci nici nu se gîndise: cum că, iată, trăieşte, respiră, fie şi un minut, o clipă mai mult decît cei care tocmai se pregătiseră să coboare din tren. Acesta e firicelul de fericire – deşi îi vine greu s-o recunoască fără un

strop de ruşine – care o face să se aşeze zi de zi la fereastră. Uneori îşi potriveşte şi coafura, se dă cu un pic de ruj, pentru ca fiorii să nu o cuprindă nepregătită. Iar dacă după aceea nu ar mai dormi din nou săptămîni la rînd, dacă diavolul s-ar proţăpi din nou să-şi încaseze datoria, ea l-ar ruga pe fiul ei să se mute acolo, fiindcă tot ar fi trebuit să o facă demult. Asta deoarece nici ea, nici Pişta nu se descurcau din raţia lor, dar dacă şi-ar uni inventivitatea ei de a spori chiar şi nimicul cu firea lui risipitoare, ar fi în stare să ticluiască şi ea nişte arome ca cele care se învolburează de două ori pe zi pe sub uşa lui Rakucsinec şi învăluie întreaga casă. Pentru că, de ce să n-o recunoaştem, asta e cheia problemei. Cel care a scornit-o a ştiut foarte bine că stomacul e totul. El trage cu ochiul şi cu urechea, el bîrfeşte în locul tuturor. Şi e bine că e aşa: în locul lui Dumnezeu nu mai e nimeni şi doar atît a mai rămas din spirit.

Bonurile de alimente, care se ridică la fiecare sfîrşit de lună, sînt cam ca biletele de loterie: nu garantează cîştigul, dar asigură participarea la joc. Oricine are şansa să primească un kilogram de carne de porc, unul de zahăr, o jumătate de orez, un sfert de unt. Numai să fie pe fază. Iar Rakucsinec îţi spune după miros unde se vor băga măruntaie de pui sau cafea boabe. La chemarea lui, casa se pune în mişcare. Se aduc taburete, scaune şi nu arareori cîte un pat de campanie. Secretul e să te postezi în dosul magazinului cu noaptea-n cap, înainte să se crape de ziuă, ca să ocupi o poziţie cît mai bună în clipa deschiderii, pentru că nu se ştie niciodată cînd se termină marfa sau cît se dă pe sub tejghea.

Coada e cea mai bună invenţie din lume. Ea înlocuieşte şi televizorul, şi ziarul: tot ce aici nu devine ştire nici nu mai are şanse să devină vreodată. Legendele se nasc şi pier de la o clipă la alta şi doar politica e lăsată deoparte, pentru că nu s-au tîmpit cu toţii. Cei certaţi se împacă sau se ceartă de tot, fiindcă ceasurile lungi din zorii zilei nu iartă pe nimeni şi

nimic: aici pînă şi cei care îşi ascund numele sînt sinceri. Avangarda se schimbă din două-n două ore, aşa că fiecare poate să mai tragă un pui de somn şi, cînd se apropie de uşă, să-şi cheme copiii, rudele, pe cine poate, pentru că doar cei prezenţi contează. Pretexte poate să aibă oricine – un bunic căzut la pat, un soţ cu piciorul rupt, o soţie însărcinată –, dar pe vînzătorii cu experienţă toate astea îi lasă rece. Ca miorlăielile odraslelor pe mămicile cu experienţă. Sistemul presupune vigilenţă şi un dram de adaptabilitate, pentru că în orice clipă ai putea fi nevoit să amîni un prînz familial, o vizită la rude sau un film dacă tocmai soseşte o veste de la Rakucsinec sau îţi apare în cale o coadă promiţătoare la magazinul universal. Nu poţi să te opreşti nevinovat în faţa unei vitrine, pentru că după doi oameni se proţăpeşte pe nesimţite şi un al treilea, apoi al patrulea şi, într-o jumătate de oră, coada se tîrăşte deja pînă la colţ, străbătută în valuri de eterna curiozitate: ce se dă, ce s-a băgat? Întrebări fără rost. Importantă e doar coada.

A lăsat creionul din mînă. Rudolf nu era în stare să scrie mai mult de două-trei pagini dintr-o suflare. Ceva în adîncul lui obosea, iar atunci era nevoit să se întindă puţin. Să-şi maseze membrele amorţite sau să se plimbe puţin în jurul mesei, ca să-i revină cheful de scris. Dar uneori se întîmpla ca inspiraţia să-l părăsească definitiv şi atunci rămînea încovoiat în zadar peste coala goală, iar orele treceau fără rost.

E greu de crezut, dar şi delaţiunea presupune o oarecare rutină. E ca munca de instalator sau de tîmplar: pînă nu-i prinzi şpilul, e doar un chin, o mocoşeală. De cele mai multe ori sub ochii clientului. Bine, în cazul acesta s-ar zice că nu-l vede nimeni. Ce-i drept, la început a primit cîteva sfaturi, la ce să fie atent, unde şi ce să scrie, dar nici aşa nu e uşor. Uneori stă neajutorat zile întregi în faţa colilor goale, fără să aibă habar cum să

înceapă. Singur, ca în pîntecul mamei. Tînjind după prima frază, care să-i dea tonul. Se frămîntă: oare să caute firul călăuzitor sau să înşire pur şi simplu faptele? Şi care ar fi tonul cel mai convingător: unul reţinut, plictisitor, sau o intimitate livrescă? O sumedenie de dileme şi toate într-o singură zi…

Asta îl agasa pe Rudolf. Curajul lui calculat, ca să spunem aşa. Moşmondeala lui servilă. Dar aşa a fost crescut. Să facă totul de parcă eterna lui conştiinţă, învăţătoarea aceea cu rochie scrobită, ar sta mereu cu ochii pe vorbele şi gesturile lui. Poate că fiul lui a avut dreptate cînd i-a venit de hac acelei persoane insipide, care nu ştia de glumă şi care de atunci nu-i mai pune beţe în roate. Şi nu mai poate să-i poruncească nimeni nimic. Nici el, nici maică-sa, nici prietenii lui, doar toţi sînt complici în aceeaşi făţărnicie, împînzită peste tot. Aşa a fost să fie şi poate că acesta era preţul pentru tot ce s-a întîmplat. Îşi aminteşte cum acolo, la Criptă, după ce a semnat hîrtia aceea nenorocită, i-au spus că în asemenea cazuri cel mai bine era să se întoarcă acasă şi să plîngă. Cu curaj. Bărbăteşte. Altminteri stresul şi disperarea acumulate îl vor împiedica în muncă. Ce era să spună? De parcă ar fi fost aşa uşor. Cum ai scoate dopul de la vană, ca să se scurgă apa plină de jeg.

Ca de obicei, după prînz a spălat farfuriile şi-a pregătit pe masa din bucătărie creioanele, colile de hîrtie şi un pahar de sifon, fiindcă, de emoţie, i se făcea întotdeauna sete. În ultima vreme nu se simţea în largul lui decît în bucătărie, în cea mai strîmtă încăpere din toată locuinţa, dar aici măcar putea să domnească peste toate cele din jurul lui. Peste paharele din vitrina bufetului, peste resturile de mîncare uscate din cratiţe, peste aragazul înnegrit de vreme. Erau clipele binecuvîntate, purificatoare, ale zilei. Se desfăta văzînd cum timpul, un pic îndărătnic, se lasă pînă la urmă în voia hîrtiei. Cum amintirile se înlănţuiesc printre rînduri, de parcă ar fi ascultat

întotdeauna de rigoarea disciplinei. Cu toate că nota totul, fără nici o noimă. Tot ce îi ieşea în cale. Simţea că nu era treaba lui să chibzuiască, să accentueze detaliile. Scrisul îşi săpase propria albie, iar el nu făcea decît să o urmeze.

În orele acelea nu doar locuinţa, ci întreaga clădire era cufundată în propria ei tăcere. Pînă şi căţeii erau scoşi la plimbare în vîrful picioarelor şi încă nu s-a declanşat meciul acela de fotbal de masă pe care severitatea părintească să nu-l fi întrerupt dacă suporterii şi-ar fi îmbărbătat prea zgomotos echipele. Orele de linişte erau respectate de toată lumea, fără excepţie. Umbla vorba că, dacă unor elemente iresponsabile li s-ar fi năzărit să stîrnească vreo răzmeriţă prin oraş, ea ar fi trebuit dusă la bun sfîrşit pînă după-amiaza la trei, altminteri toată revoluţia ar fi adormit de-a buşilea. Comunismul supravieţuieşte datorită somnului de după-amiază, spunea Rudolf. Fiindcă a calculat odată că o revoltă ca lumea ar trebui să dureze cel puţin trei zile, ţinînd cont, aşadar, din capul locului şi de punctele slabe ale celor trei după-amiezi. Pentru că nici cu cele mai organizate forţe, ocuparea sediului partidului şi al securităţii, blocarea străzilor principale, distrugerea sistematică a şinelor, tratativele şi reorientarea armatei nu s-ar putea face mai repede, cu un necesar de muniţii de atîta şi atîta, calculînd efectivele rezistenţei, repartizate la numărul de porţi ale clădirilor. Pe scurt, această dare de seamă a stîrnit cel mai mult interesul autorităţilor. Chiar şi Nicu Zmeură a venit să-l cunoască pe omul care a calculat cu o precizie atît de geometrică sfîrşitul regimului. Şi tot ieşit din comun a fost şi faptul că acest ofiţer meticulos şi uscăţiv, pe care altădată fie şi numai gîndul la o revoltă l-ar fi făcut să împartă cîteva perechi de palme zdravene, a adus cu el o sticlă de vin, forţîndu-l de-a dreptul pe Rudolf să dea de duşcă muscatul acela păstrat pentru cine ştie ce sindrofie.

De atunci e privit cu alţi ochi. Nimeni nu-şi mai bate joc de el dacă predă romane întregi în locul notelor săptămînale, chit că ar putea fi mai laconic, mai concentrat pe esenţa lucrurilor. Dar lucrurile au intrat pe un făgaş normal. Nici să vrea, n-ar mai putea să greşească. E primul lui succes de doi ani, de cînd a pus mîna pe creion.

Slavă Domnului, nu putea să se plîngă de lipsa subiectelor. Oraşul, strada, casa îi ofereau mereu cîte ceva ce merita aşternut pe hîrtie. Era un loc strivit de dealuri, bătut de vînturi, insuportabil. Cînd ajunge aici, chiar şi rîul o ia brusc la vale, cu apa tulburată de vîrtejuri neprevăzute, care înghit an de an tot mai mulţi temerari. Rădăcinile sau tradiţia sînt vorbe rare, spuse de obicei ca nişte chicoteli de cucoane. Totuşi dacă pune cineva piciorul în prag, există cîteva vestigii locale demne de arătat: turnul pompierilor, piaţa centrală, uitată aici din vremuri de demult, clădirea opulentă a universităţii sau vreo două-trei statui de personalităţi care nu au locuit niciodată în oraş. Atît, nimic mai mult. Aici chibzuiala e băgată în capul oamenilor încă din copilărie. Chiar şi trezit din somn, fiecare ştie de cine să se ferească şi pe cine să-l salute primul. Anii trăiţi sînt consideraţi un fel de demnitate dubioasă sau o factură care trebuie neapărat onorată. Şi nu strică să ţii cont că aici betonul, lemnul, tot ce ţine de construcţii se comportă altfel şi e de ajuns o clipă de neatenţie ca totul să se şubrezească. Puţini sînt conştienţi de asta, pentru că de ce să-ţi baţi capul, cînd poţi să faci băşcălie de toate? Masca veseliei e un specific local, ca lacul de mină din apropiere sau mămăliga cu urdă şi slănină. Aici nimeni nu prea scrie cărţi, iar odată scrise, de cele mai multe ori ele nu sînt decît nişte îmbîrligături ilizibile, în schimb aproape toată lumea iubeşte teatrul. Actorii sînt rechemaţi de mai multe ori la rampă, dar pe stradă nu-i mai recunoaşte nimeni, nici de ciudă. Să nu facă pe artiştii în civil. Poate doar călătoriile mai au vreun sens, fiindcă mulţi au trecut dealurile dincolo de tot ce poate fi schiţat pe o hartă încropită. Dar în

zadar ai încerca să-i descoşi despre cele văzute, dacă marea e chiar atît de sărată sau dacă există prăvălii în care se găsesc mai multe feluri de caşcaval, pentru că nimeni nu-ţi va răspunde. Vor povesti doar cît a fost de obositor sau vor chicoti atoateştiutori. Doar chipurile bronzate i-ar mai putea trăda – sau cîteva boarfe mai fistichii, pe care nu le îmbracă decît în grădinile de la marginea oraşului, pentru că nu se potrivesc cu nimic.

Odată Eszter Koltai, fata aceea cu sînii mari, şi-a adus de la Festivalul Mondial al Tineretului un vlăjgan roşcat, cu pistrui. Zicea că e irlandez şi povestea întruna că şi la ei sînt munţi. Pînă la urmă li s-a născut o odraslă cu chip de broască şi cu gene şi sprîncene blonde. Nu puteai să te uiţi la ea fără să rîzi. Irlandezul nu a mai apucat a doua zi de naştere a copilului, pentru că s-a dus să se scalde în lacul de mină şi nu a sărit în apă acolo unde i s-a spus. De atunci există o tablă pe mal, să nu se mai pună tîmpenia altora pe seama paznicilor. Şi o lună întreagă nu s-a mai prins nici un peşte din lac, cu toate rîmele cărnoase, cosaşii, miezul de pîine şi boabele de porumb aruncate de-a lungul malului. Dar nimeni nu se sinchiseşte de pescari, cu toate că au şi ei familii.

În curte se auzea zăngăneala lui Kalcsek, preşedintele asociaţiei de locatari. După zgomot, părea că tîrăşte lăzile de gunoi pe trotuar. În ultima vreme gunoierii s-au obrăznicit şi nu cară decît ce văd în faţa nasului. Cu toate că i-a mituit, ba chiar i-a invitat la o cafea pe jegoşii ăia vulgari. Dar există graniţe care nu pot fi şterse nici cu cofeina, nici cu amiciţia. Sărmanul Kalcsek nu avea de unde să ştie că mîine va avea din nou o dimineaţă grea. Nicu Zmeură a anunţat de săptămîna trecută că va veni şi, după cum a mormăit, era clar că, alături de băutura obişnuită, va aduce şi ceva din străinătate, anume pentru preşedinte. De obicei venea pe la şapte. Pînă atunci mai erau două ore.

2

Eşti sigur că e a noastră?

Aceasta a fost prima întrebare pe care a pus-o Márta după ce a cercetat temeinic locuinţa goală, pipăind şi pereţii. Ochii îi străluceau de spaimă. Erau consideraţi încă tineri căsătoriţi, aşa că au fost scutiţi din oficiu de plata primei chirii. Veţi avea şi aşa destule de făcut, a decretat funcţionara cu coafura etajată, privindu-i sever, de parcă ar fi fost gata să-i controleze personal dacă se vor apuca imediat după mutare de planificarea familială riguroasă sau – după cum le citeşte ea în ochi – îşi vor pierde timpul repartizat lenevind. După toate astea, lui Rudolf i-a pierit cheful să mai semneze hîrtiile. Dacă nu ar fi fost Márta să-l înghiontească întruna, ar fi ieşit imediat din birou.

Farmecul spaţiului i-a tulburat pe amîndoi. După război se obişnuiseră să se suporte unul pe altul într-o locuinţă provizorie, iar aici acea forţă opresivă a dispărut fără urmă. Puteau să se retragă fiecare într-una din camerele nedecomandate sau în bucătăria mohorîtă, iar ei chiar asta făceau. Seara Márta nu se mai dezbrăca în faţa lui şi dacă Rudolf voia ceva de la ea, trebuia să-i ademenească de sub cămaşa de noapte, ca dintr-o vizuină, sfîrcurile întunecate şi ursuze. Nu-l mai lăsa pe Rudolf să se urce pur şi simplu pe ea: trebuia să o ţină îndelung de mînă, să-i maseze catifeaua neprihănită a încheieturii şi să-i momească cu mişcări abile văgăuna străjuită de pulpe. Dar după ce se lăsa coruptă, Márta redevenea o bucată de carne. O masă vie, caldă.

S-au mutat în locuinţa de pe colţ, de la etajul al doilea, într-o singură după-amiază. Apartamentul douăzeci şi patru a fost cea mai bună alegere: nu era la parter, ca să poată intra oricine pe fereastră, dar nici la ultimul etaj, ca să aibă necazuri vara cu tabla încinsă a acoperişului, iar iarna cu frigul din pod. Erau trei camere, cotite, cum spuneau ei, pline mereu de lumină, încît pînă la urmă au fost nevoiţi să se coalizeze împotriva ei. Au pus draperii, apoi jaluzele, fiindcă Márta se obişnuise cu o penumbră decentă, care-i dădea siguranţă. Pînă la urmă au lăsat camera de la stradă goală. Nici nu se putea altfel. Acele cîteva mobile pe care le aduseseră cu ei erau stinghere, ca un mic golan cu mîinile în buzunare, care nu avea şi nici n-ar fi avut ce căuta acolo. Hai s-o lăsăm aşa, l-a rugat Márta, zîmbind ştrengăreşte, dar serios, de parcă ar fi bănuit că acei cîţiva metri pătraţi lăsaţi de izbelişte vor fi hotărîtori pentru viitorul lor. Pentru că, după cum va hotărî soarta, acolo s-ar putea înjgheba camera copiilor, ticsită de gălăgie, o cămară pentru catrafuse sau, în cel mai rău caz, încă o sufragerie. El a fost nevoit să-i facă pe plac, chiar dacă judecata rece îi spunea altceva. Cînd intra în camera aceea pustie, neîncălzită, Rudolf simţea că acolo se ascunde viitorul lor necunoscut, care se eschiva mereu în faţa întrebărilor. Ar fi putut oare să scape de el? Dacă ar fi băgat acolo o canapea, pe care să-şi petreacă dîrdîind cîteva nopţi, ca apoi să o tîrască şi pe Márta înăuntru, fără să-i pese de protestele, de ţipetele ei, să-i sfîşie hainele şi să o posede, eliberînd astfel încăperea de piaza rea, oare ar fi scăpat? Nu va afla niciodată.

Treizeci de ani au fost suficienţi ca totul să se cureţe de frămîntări şi de sentimente, să nu rămînă decît pereţii, care nu puteau fi şi mai scorojiţi. Cu siguranţă că îşi aveau şi ei partea lor de vină. Pentru că nu a fost o dragoste sfîşietoare, nici o pasiune care să-ţi taie răsuflarea, ci mai degrabă o umilinţă mută în faţa voinţei anilor pierduţi, care nu poate fi numită destin, nici – mai cu seamă – providenţă. Uneori Márta credea că nu va mai avea

parte de altă fericire decît să se ştie de folos: Rudolf avea nevoie de ea, iar ea avea nevoie de această nevoie, din care-şi trăgea seva ziua şi noaptea, dar mai ales noaptea, cînd nimeni nu vrea să rămînă singur, nici să îmbătrînească, nici să moară, doar să se lipească de celălalt, ca pietrele, pentru că şi în asta îţi poţi găsi fericirea, năzuinţele şi împlinirea, chiar dacă nu tocmai ca în romane. Şi sinceritatea poate să fie iubire. Să dai ce nu se poate exprima în cuvinte. Ceva frumos, dacă mai mult nu se poate.

Viaţa lor s-a înviorat un pic, cîţiva ani, doar atunci cînd s-a născut Balázs. Cu toate că a fost doar un accident. Într-o zi de vineri ea s-a întors acasă de la fabrica de bomboane cu vestea că era însărcinată, iar peste cîteva zile va expira şi perioada cînd s-ar mai putea face ceva, aşa că erau nevoiţi să se hotărască repede. Dacă nu ar ţine neapărat, dacă ar avea vreun motiv să renunţe, Márta avea o colegă a cărei mamă se ocupa cu din astea, din fericire nu cu andrele şi în condiţii cît de cît sterile, dar tot va trebui să rămînă cîteva zile în pat. Mai avea, slavă Domnului, destule zile libere, ba a mai pus deoparte şi nişte bani. Ei bine? Zăpada proaspătă i s-a scurs de pe pantaloni şi i s-a adunat într-o băltoacă la picioare. A rămas în uşa de la bucătărie, fără să-şi mai dea jos paltonul, cu teamă şi un luciu de speranţă în ochi, strîngînd plasa în mînă, gata să plece în orice clipă odată cu răspunsul. Ei bine? Atunci el şi-a împins farfuria, s-a scuturat de firimituri şi s-a apropiat de Márta, care îl privea cu faţa crispată, pentru că era pregătită şi pentru avort, şi să aleagă emoţionată hăinuţele de copil. Poate că se pregătise tot drumul sau doar din casa scărilor, iar acum stătea supusă şi disciplinată ca un soldat în misiune. Cînd a îmbrăţişat-o, lui Rudolf i s-a mişcat în fine acel nerv din stomac pe care nu îl simţise nici în faţa altarului, nici cînd a fost lăsat la vatră, ştiind că din ziua aceea dragostea va fi pentru el, în lipsă de altceva mai potrivit, acea crampă nervoasă, şi cînd a luat-o în braţe, au început şi Mártei să-i tremure umerii. Fără să scoată o

vorbă, doar ca un mesaj pentru care cuvintele ar fi fost de prisos. După care s-a aşezat din nou în faţa farfuriei, ca să termine de mîncat. Supă de cartofi. Cu tarhon, cum îi plăcea lui.

Pînă atunci li se păruse că nici nu au locuit acolo.

Tatăl lui spunea întotdeauna că o casă bună e ca o cloşcă, pentru că ştie să-şi adune în jurul ei locatarii care i se potrivesc. Era expresia cutremurătoare şi vie a ordinii, potrivit căreia cine se aseamănă se adună, părţile se adaptează întregului şi, cum-necum, toţi îşi găsesc un loc sub soare. Dar ei oare s-ar putea considera de-ai locului? Oare or fi de un leat cu Mecseki, figura aceea de italian, cu Toroczkay sau cu alde Kalcsek? Cine să mai ştie? Fiindcă toţi cei din casă s-au contopit deja de multă vreme ca într-o cratiţă mare. Iar din masa aceea nu se nasc eroi nemuritori, cu privirea oţelită, ea se reproduce singură, vîscoasă şi eternă, ca să umple toate ungherele părăsite. Un artist ahtiat de glorie, care ar vrea să întruchipeze într-un monument istoria oraşului, timpul trecător, fiindcă pieţe goale erau cu duiumul, nu ar avea decît să dea formă acestui nimic compact, lehamitei prînzurilor duminicale, ataşamentului domol faţă de existenţă, care aici însemna nepăsare sau un soi de indiferenţă stranie.

Poate că erau de prea mult timp acolo. Ezitarea lor a fost prea lungă. Iar între timp tencuiala, timpul încremenit în pereţi şi igrasia s-au îmbibat în ei, i-au mîncat pînă la oase, generînd ceva ce nu mai era carnea lor, ci o masă plastică înşelătoare. Nici nu se mai uitau decît foarte rar în oglindă, fiindcă le era frică, erau îngroziţi că vor vedea altă faţă. Şi atunci omul cheamă Salvarea sau se aruncă de la etaj. Iar după spectacolul din jurul bufniturii, cîteva săptămîni la rînd televizorul şi slănina devin mai savuroase. Viaţa e din nou un pic mai palpitantă.

3

Cineva suna insistent la uşă.

De îndată ce fîşîitul discret al creionului a încetat, zgomotele din curte s-au înteţit. Probabil că siesta s-a terminat. Rudolf s-a uitat indispus la ceas. Era aproape cinci şi jumătate.

— Cine e? a strigat el din bucătărie.

Linişte. Celălalt nu a auzit sau nu a vrut să audă. Apoi, în timp ce îşi tîrşîia paşii spre uşă, şi-a amintit cine putea fi. Ieri, peste drum de catedrala ortodoxă, s-au dat măruntaie de pui, *tacîmuri*, cum li se zicea, dar atunci, cine ştie de ce, lui i-a surîs norocul: pe lîngă labele, gîturile şi aripile violet-gălbui, ca de obicei, în pungă erau ascunse şi două pulpe întregi. Poate că nu fuseseră pregătite pentru el, dar pînă şi în cele mai precise mecanisme se mai strecoară cîte un fir de praf. Greşeala lui a fost că nu şi-a putut ascunde bucuria faţă de neaşteptata captură şi a ieşit din magazin cu faţa luminată de victorie. Iar Rakucsinec, care rămînea pînă se termina toată marfa, ca să vadă cine ce a primit, l-a dibuit dintr-o ochire. Nu se putea spune că lăcătuşul acela ageamiu, nazistul acela de operetă, cum îl porecleau pe la spate, ar fi luat caimacul de pe bunătăţi. Nici pomeneală. Nu s-ar fi înjosit într-atîta. Ci, după ce-şi făceau fiecare cumpărăturile după cum îi sfătuia el – iar de la o vreme toate se făceau numai la comanda lui –, trecea prin vecini ca să se intereseze discret dacă sînt mulţumiţi, dacă le ajunge pentru prînzul de onomastică sau pentru tortul demult promis. Şi atunci se cuvenea să i se ofere cîteva ouă, o bucată de carne, o porţie de cafea, şi nimeni nu avea obrazul să-i dea orice resturi sau zgîrciuri – pe de o parte pentru că

domnul e domn şi-n şanţ, iar pe de alta pentru că, fără sfaturile lui, puteai să-ţi iei lumea-n cap. Dar avea mare grijă ca asta să nu pară o jecmăneală şi afacerea să rămînă în limitele bunului-simţ, fiindcă ordinea se bazează pe recunoştinţă.

— Am onoarea, rîdea el în faţa uşii.

— Ştiam că veţi veni, a dat Rudolf din cap.

— Aţi avut o presimţire? Eu cred că presimţirile salvează vieţi, a recitat Rakucsinec, îmbrîncindu-l pur şi simplu pe bătrîn pînă în antreu.

De acolo bucătăria era la un singur pas.

— Dacă m-ar fi ascultat cumnatul meu şi nu s-ar fi apucat să repare boilerul mahmur şi cu mîinile ude, ar avea şi acum cu ce să-şi mîngîie nevasta, a mai zis el şi a amuţit brusc.

Din bucătărie se prelingea mirosul fripturii de pui. O aromă plină de condimente. Rakucsinec a tresărit de parcă l-ar fi înjunghiat cineva.

— Presupun că nu aţi venit doar ca să-mi spuneţi povestea asta, nu-i aşa? l-a întrebat Rudolf.

— Îmi place că nu pot să vă iau niciodată pe ocolite. Dumneavoastră mergeţi întotdeauna drept la ţintă.

— Aţi mai aflat ceva? Ne-ar prinde bine un pic de zahăr.

— Dar de ce nu mi-aţi spus, vai, de ce nu mi-aţi spus? îşi pocni el degetele nervos.

— Vă spun acum.

— Acum, acum… numai că eu nu sînt peştişorul de aur, care să vă satisfacă orice dorinţă pe loc.

— De obicei peştişorul e cu trei dorinţe.

— Specia aia a dispărut demult.

— Nici nu e de mirare, dacă nimeni nu-i mai dă drumul în apă.

Rakucsinec s-a fîstîcit. Metaforele nu erau specialitatea lui: cînd ocolea prea mult subiectul, obosea. Apoi şi-a smucit cămaşa atît de brusc, de parcă ar fi vrut să-şi scuture imprimeurile de pe relon.

— Poate săptămîna viitoare. Lîngă cinematograful Victoria… Dar deocamdată nu e sigur, aşa că, vă rog, să rămînă între noi.

— Mai încape vorbă?

— Eu doar v-am atras atenţia! Nu se ştie niciodată cînd te ia gura pe dinainte.

— Bine, să v-o împachetez sau o duceţi în mînă?

— Ce? l-a privit surprins Rakucsinec.

— Ceea ce vreţi să înfulecaţi. Pulpa aceea de pui.

Asta l-a dat gata. Nu se aştepta la aşa ceva. La un asemenea atac sau ce-o fi fost ăla. Iar el trebuia fie să răspundă că nici vorbă de aşa ceva, ceea ce ar fi fost pur şi simplu o tîmpenie, ca să nu mai pună la socoteală ce ar fi auzit de la soţia lui, fie să intre în joc şi să i se ducă vestea că e un profitor fără scrupule.

— Păi, măcar într-o bucată de hîrtie, dacă nu aveţi altceva.

— O secundă.

Rudolf a început să scotocească printre ziare. Rakucsinec îşi ştergea fruntea în dreptul uşii de la intrare. Se vedea pe faţa lui că nu îndrăznea să mai facă nici un pas. Să vadă care va fi pulpa lui. Pentru că nu există două pulpe la fel. I se părea că nu s-a mai simţit atît de dezorientat de anul trecut, dinainte de Crăciun, cînd l-au alungat de la coada la fructe. Se băgaseră portocale şi s-a postat acolo, cu amicii lui, de la trei dimineaţa. Ce-i drept, nu i-a anunţat pe cei din casă, ceea ce era de înţeles: voia să le facă o surpriză – un pic de miros de portocale pe sub brazi. Fiindcă mirosul acela se răspîndeşte cel mai bine prin ganguri, se strecoară prin crăpăturile ferestrelor, prin nările oamenilor, direct în creier! Pînă pe la cinci îşi

spuseseră toate bancurile cu soacre şi atunci unuia dintre ei i-a venit ideea ca lăcătuşul să dea o fugă după pachetul de cărţi, fiindcă, cu un şeptic, timpul ar trece mai repede. Au şi aşezat o scîndură pe lada de gunoi, în chip de masă. El locuia cel mai aproape, aşa că nu a avut ce să zică. Dar acasă, în căldura paturilor desfăcute, nu a mai simţit presiunea timpului. Locuinţa era plină pînă la refuz de respiraţii ademenitoare. Somnul care se prelingea din toate firidele l-a învăluit ca mierea. S-a gîndit să-şi dea jos doar un pic pantofii, căci băieţii nici nu vor observa dacă întîrzie cinci minute. Şi-a potrivit ceasul interior: la şi un sfert va fi din nou la coadă. Creierul lui era ca un ceas deşteptător. Eu am un cap elveţian!, obişnuia el să se laude cu tîmpenia asta. S-a ghemuit sub plapuma caldă.

S-a trezit la lumina zilei. În locuinţa goală, încremenită. Soţia l-a lăsat să doarmă! De ce să-l fi sculat? Doar de ieri era în concediu. L-a lăsat deci să se odihnească. S-a îmbrăcat cum a apucat. Într-o clipă a fost la poartă, într-un minut, la capătul străzii Străduinţei şi apoi, în două minute, pe Petru Groza. Trotuarul era deja negru de oameni. Nici un cunoscut în jur. Unde or fi colegii lui? Nici o forţă de pe lume nu l-ar putea ajuta să intre în magazin, ca să arunce o privire. Nu ia nimic, vrea doar să vadă ceva, urla el. L-au luat peste picior. Un bărbat cu căciulă l-a tras de guler din faţa intrării. Învaţă ce-i ordinea, urla mulţimea la el. Coada era de nerecunoscut: mare, umflată. La intrarea în aprozar erau cîte trei. Iar capătul dăduse deja colţul pe 1 Mai şi poate că ajungea pînă la ceasul electric. Asta ar însemna o după-amiază întreagă, îşi spuse el, palid la faţă. Vedea plase pline de portocale, iar între ele doar cîteva mai verzi. Cubaneze, spuse cineva. Cu coaja subţire. Ar fi vrut să leşine, dar nu reuşea. Apoi a rămas neputincios, cu ochii la feţele radioase care se strecurau afară din magazin. Se simţea părăsit. A şi uitat cînd a plîns aşa ultima oară.

— Să ştiţi că eu sînt foarte bun la cărţi, se întoarce Rakucsinec din uşă.

O spune pe un ton confidenţial, de parcă ar vrea doar să-şi dreagă glasul. E rîndul lui Rudolf să fie surprins: deci nu pentru pulpa de pui a venit?

— Pocher, *ulti*, canastă, mi-e totuna. Dar pot să învăţ şi ceva nou, dacă trebuie, spune el repezit.

— Şi de ce-mi spuneţi mie asta?

— Păi, dacă lipseşte cineva, puteţi să mă chemaţi oricînd. Eu rezist şi pînă dimineaţa dacă nu se ia curentul, zice el rîzînd.

I se văd dinţii mărunţi, de copil.

Rudolf nu înţelege nimic, iar asta îl enervează. De ce ar juca el cărţi cu amărîtul ăsta? Dar şi lăcătuşul începe să se jeneze. Simte că ar trebui să fie mai explicit. Nu mai are rost să facă aluzii.

— Păi, nu la dumneavoastră vin ăia în fiecare săptămînă? M-am gîndit că aveţi nevoie şi de un al patrulea om.

— Cine v-a spus?

— Vorbeşte lumea.

— Cine?

— Aşa mi-au spus şi Mecseki, şi Dan Vlahilă. Cred că s-ar băga şi ei…

Frumos! Foarte frumos! Mecseki e de înţeles, fiindcă de cînd e cu musca pe căciulă, se foloseşte de orice ocazie ca să-şi mai spele un pic din păcate, dar doctorul? Ăştia stau bine. Toţi bolnavii îi dau cîte ceva. Niciodată nu l-a văzut cu o ţigară mai proastă decît Kent în gură. Îi vîjîia capul. Da, asta e! Ăştia umblă după Nicu Zmeură! Musafirul lui. Idioţii! Lingăii dracului! Ei cred că o partidă de cărţi e de ajuns ca să te poţi apropia de cineva? Că dacă aţi băut o dată cot la cot, nu te mai înşfacă? Ce-i drept, nu prea are de ce să se plîngă, fiindcă în casa lui Nicu Zmeură s-a purtat întotdeauna impecabil. Mai bine zis, nu a curs încă nici o picătură de sînge. Are şi martori că îşi goleşte singur scrumiera. Dar uitaţi-vă la Kalcsek! Se

repede din prima clipă la băutură şi nu trece nici o oră, că e deja beat criţă. Pentru că aşa nu vede, nu aude nimic. Chiar dacă s-ar întîmpla ceva, el nu ar putea fi implicat decît cel mult prin prezenţă. Cu toate că i-a explicat de nenumărate ori administratorului să nu se cace pe el, pentru că, oricît ar părea de curios, Zmeură vine la el doar ca să discute. Să se deconecteze. Nimic mai mult. Dar Feri Kalcsek clătina din capul lui trist şi păros şi zicea că ei au discutat deja asta cu soţia lui, aşa că Rudolf să fie liniştit, pentru că aşa e cel mai bine şi mai sigur pentru toată lumea. Însă Kalcsek bineînţeles că nu-şi dă seama că în ultimul timp are pielea lucioasă ca ceara, iar obrajii îi atîrnă pleoştiţi, de parcă şi-ar fi uitat menirea. Omul pare ponosit din cap pînă-n picioare, ca un palton de care rîd şi negustorii de vechituri. Şi degeaba îşi bagă mîinile în buzunare, că îi tremură şi acolo. Copiii îl arată cu degetul pe la spate, fiindcă dă impresia că s-ar juca tot timpul cu scula. Nimeni nu înţelege de ce îmbătrîneşte atît de repede. E cu cinci ani mai tînăr decît Rudolf, dar pare de şaptezeci de ani. Oare unde se grăbeşte? Sau poate că asta e metoda lui secretă de a se sinucide.

Nu au trecut nici patru ani de cînd Kalcsek mai bătea dealurile cu televizorul lui Sport, ca să prindă meciurile din preliminarii. Fiindcă în curte, în afara propagandei, totul se vedea cu purici, de parcă toată lumea ar fi fost curioasă să vadă aşa ceva – sau poate că făceau şi ei parte din politica oficială. Atunci s-a iscat zvonul că sportul era doar un pretext, un şiretlic, pentru că de fapt pe Kalcsek îl interesa politica. Avea ideea fixă că în curînd vor veni americanii să facă ordine pe aici, fiindcă la ei a venit la putere un pistolar şi ăla nu se joacă, una-două le bagă ruşilor pumnul în gură. Cică de aia se ducea Kalcsek pe dealul Csemergi, să vadă pumnul acela. Săptămînă de săptămînă. După o vreme tot parterul s-a umplut de o teamă amestecată cu speranţă. De o aşteptare înfiorată, pentru că nu exista nici un locatar care să nu-l fi văzut măcar o singură dată pe John Wayne rînjind dinaintea unor

indieni împuşcaţi. Şi pe lumea asta nu există un sentiment mai tîmpit decît speranţa. Pentru că omul nici nu-şi dă seama cum începe să se poarte de parcă ar putea să facă bancuri în gura mare, chiar în mijlocul cordoanelor de pază de la festivităţi, să-şi mîzgălească tot carnetul de partid şi nici să nu tresară cînd este legitimat. Dacă are ceva noroc, e considerat pur şi simplu nebun şi băieţii duri se distrează un pic cu el, fiindcă au şi ei dreptul să se destindă puţin. Dar dacă nu, atunci urmează nişte ani grei, după care devine ţicnit de-a binelea. Asta dacă între timp nu ajunge fochist în iad. Dar locatarii s-au culcat pe o ureche, făcîndu-se că nici n-au auzit de iad sau că, în cel mai rău caz, acolo era plin de majorete cu tăvi pline de sucuri, iar în locul tartorului stă Kalcsek, în blugi prespălaţi originali. Au început să aibă aluri arogante şi retrograde, îşi savurau ceaiul răsfoind ziarul de dimineaţă, de parcă în el nu ar scrie zi de zi acelaşi lucru, şi strigau după miliţienii cu mitraliere, de parcă sarcina lor supremă ar fi fost să le indice lor drumul sau să apere, după fiecare ploaie, rochiile cucoanelor de şoferii cu mania vitezei. Degeaba şi-a adus Kalcsek pe verandă caietul cu pătrăţele, în care îşi nota rezultatele de la olimpiadă sau grupele de la campionatul mondial de fotbal, fiindcă toţi îl cercetau cu privirea cînd se întorcea din escapadele lui. O fi venit deja pumnul acela sau mai aveau de aşteptat cîteva zile?

Nu se ştie ce s-ar fi întîmplat dacă televizorul lui Veterényi nu ar fi vorbit deodată ruseşte. Tocmai la timp.

Veterényi, inginerul mecanic, şi fiul lui mai mare, Lajoska, au născocit o metodă prin care să încropească o antenă cu care să-i prindă pe unguri şi acasă, fără să se mai caţere pînă la cabană. L-au luat pe Kalcsek ca asistent. La început şi-au încercat norocul cu nişte monştri de antene, care se înălţau deasupra paratrăsnetului. Zgîriau norii care pluteau mai jos. I-au sucit în toate direcţiile, dar degeaba: pe ecranul Orionului nu se vedeau decît purici. Apoi au încercat cu tot ce le era la îndemînă. Rudolf s-a distrat cel mai tare

de grătarul îndoit, la care Kalcsek a adăugat nişte aripioare de aluminiu şterpelite – astea, cică, erau în stare să facă minuni. Curtea era cuprinsă de o invidie unanimă, pentru că ştiau că dacă le iese, au cîştigat lozul cel mare: gaborii le-au promis pe nevăzute valută şi două cartuşe de ţigări bulgăreşti pentru antenă.

Lajoska era responsabil cu puricii. Privea încremenit ecranul în timp ce Kalcsek şi cu taică-său reglau ultima lor găselniţă şi striga prin uşa deschisă de la pod dacă observa cea mai mică schimbare. După cîteva zile făcea deja distincţie între puricii compacţi, care pîrîiau, şi exemplarele mai luminoase, alburii, care nu prevesteau nimic bun. Dar într-o zi binecuvîntată de martie ecranul Orionului a fost invadat de nişte purici cenuşii, necunoscuţi, apoi de cîteva dungi negre, pentru ca dintr-odată totul să înceapă să se limpezească, de parcă s-ar însenina, iar puzderia de purici zglobii s-a comasat în cîteva pete inteligibile. Urletul de izbîndă a umplut podul. Şi, într-adevăr, după cîteva minute din vălul cenuşiu a apărut o fiinţă umană cu părul ondulat, ţinînd în mînă o foaie de hîrtie. Fără îndoială, un crainic. Apoi, după ce tatăl lui a mai mişcat un pic instalaţia şi a învîrtit cu grijă butoanele, a sosit, în şoaptă, puţin bolborosit, şi vocea. Au rămas stană de piatră. Norocul care le bătea la uşă i-a paralizat pe toţi. Stăteau cu urechile ciulite, vrînd să prindă cît mai repede cîteva cuvinte inteligibile din vacarmul acela confuz. Kalcsek dădea din buze emoţionat, căutînd să înţeleagă limba aceea venită din cer, iar Veterényi şi-a lipit urechea de difuzor. Apoi s-au îndreptat brusc amîndoi, bătînd în retragere.

— Ce e? a ţipat Lajoska.

— Nimic, a spus el în cele din urmă. Vorbeşte ruseşte.

Soţia lui nici nu a întors capul. Şi-a aranjat ostentativ rochia şi a început să şteargă porţelanurile din vitrină. Le trîntea pe masă unul după altul. Veterényi a tradus în şoaptă cîteva cuvinte pe care le-a desluşit, iar Kalcsek

zîmbea de parcă nici nu s-ar fi aşteptat la altceva. Fiindcă, oriunde ne-am uita, nu vedem decît acest mare nimic, nimic, nimic, a repetat el întruna pînă a doua zi. Ceilalţi nu ştiau ce să creadă. Să fi fost o aluzie la undele acelea invizibile, răspîndite peste tot, dintre care, dintr-o eroare, nu ajungeau la ei decît cele din ţară şi cîteva resturi ruseşti? Cu toate că, dacă stăm să judecăm, a adăugat Rudolf, peste casa noastră clocoteşte o lume întreagă şi nu trebuie decît să ridicăm mîna ca să-i simţim fiorii.

Toată lumea a fost de acord că era o piază rea, care ar putea compromite întreaga acţiune. Din dimineaţa aceea nimeni nu l-a mai îmbiat pe Kalcsek cu cafea şi aproape că i-au rîs în nas cînd a pariat două sute de lei pe Italia pentru titlul de campioană mondială la pronosportul lor intern. Numai că tehnicianul nu s-a dat bătut în faţa faptelor: urca dealul tot mai des şi venea din două în două săptămîni la Veterényi cu cîte o nouă idee năstruşnică. Cu aliaje de metale preţioase, cu instalaţii în formă de glob, cu cabluri din import… Dar degeaba: vidul lăptos se instalase definitiv în Orion. Grămada de fier vechi din vecini abate semnalul, i-a explicat Kalcsek într-o după-amiază ploioasă, uitîndu-se atît de încruntat la dealurile de la marginea oraşului, de parcă ar fi vrut să le mute cu privirea din loc.

Dar pînă la urmă totul s-a aranjat: italienii, sub conducerea lui Rossi, i-au triplat lui Kalcsek sutele, iar teama a revenit în vechea ei matcă protectoare. Ea nu s-a revărsat din nou decît atunci cînd de la Moscova a venit vestea că Brejnev era pe catafalc, iar difuzoarele din întreprinderi au decretat o zi de doliu. Pe deasupra, nu era nici un indiciu în acele momente de criză că ar fi apărut vreun tanc american la capătul străzii Străduinţei, măcar ca să-l salveze pe Kalcsek. Pentru că atunci nici un om cu scaun la cap nu mai dădea doi bani pe pensia tehnicianului. Probabil că pe Kalcsek îl vor înmormînta de viu. Iar cu Veterényi s-o vedea ce-o fi.

Fiindcă – şi sînt mulţi gata să jure asta – în timpul emisiunilor din ziua de doliu s-a auzit în surdină cum se tot trag nişte pumni.

În orice caz, apariţia băieţilor în scurte de piele nu a mai mirat pe nimeni. Se aşteptau măcar la atît. Iar ei au adunat rîzînd, odată cu cele cîteva cărţi de specialitate, tot aluminiul şi cablurile de aramă. Au terminat înainte de prînz. Ce-i drept, Kalcsek era roşu la faţă, dar nu se vedea pe el nici o urmă de regret. Şedea în prag şi fuma. Nu puteai sta de vorbă cu el. Dar nu l-au ridicat nici a doua, nici a treia zi, nu i-au scos sîngele pe nas şi nici măcar nu l-au mutat de acolo, ca să dezinfecteze, chipurile, locul de el. Nici măcar Toroczkay nu înţelegea ce se întîmplă, cu toate că el lua întotdeauna cuvîntul la şedinţele de partid, pentru că se putea ca de-acum Kalcsek să devină un erou, eventual un vizionar, dar în mod sigur era un băftos împuţit, le explica el celor nedumeriţi. După cîteva săptămîni, în urma unor indicaţii venite de sus, Kalcsek a fost ales preşedintele asociaţiei de locatari. Adevărul este că îşi vedea atît de conştiincios de treabă – ce-i drept, renunţase şi la hoinărelile lui –, încît, în afară de înfierbîntatul Toroczkay, nimănui nu i-a trecut prin minte să-l schimbe.

— Ştiţi ce? Eu zic să vă întoarceţi frumos acasă şi să uitaţi cît mai repede totul, i-a spus el pînă la urmă lui Rakucsinec, care rămăsese nehotărît în uşă.

Rudolf a încercat să facă o mutră cît mai blajină, dar, oricît ai zîmbi, refuzul tot refuz rămîne. Iar rezultatul nu s-a lăsat aşteptat. Era o satisfacţie să te uiţi la lăcătuşul acela, care pînă atunci părea întruchiparea siguranţei de sine, cum se înfoaie de la afrontul şi de la nedreptatea suferite, care pluteau peste capul lui Rudolf ca un balon ofensat.

— Dacă nu-i ajutaţi pe alţii, să nu speraţi că alţii or să vă ajute pe dumneavoastră, a ridicat el în fine tonul, aşa că Rudolf putea să-şi ia adio o vreme de la zahăr.

Doar dacă ar pîndi de la fereastră, cînd se stîrneşte vîlva prin curte şi pornesc toţi cu plasele, ca să se ia şi el tiptil după ei. Dar aşa ceva ar fi mai greu de suportat decît împăcarea. La fel a păţit şi Keller, eterna iscoadă. Rakucsinec nu-i înghiţea nici pe el, nici pe mama lui. Poate pentru că pe vremuri toată casa fusese a lor şi nici pînă în ziua de azi nu s-au lepădat cu totul de aroganţa lor de proprietari. Mai ales mama lui Keller, care era în stare şi acum să pîndească pe la uşile din dos, de parcă şi-ar iscodi servitoarele. Iar dacă Rakucsinec avea pică pe cineva, toată lumea era obligată să-l ocolească, pentru că madam Rakucsinec aprecia solidaritatea. Ea ţinea evidenţa relaţiilor din casă şi toată lumea ştia că îşi nota într-un caiet cine, cui, de ce îi este obligat şi la ce să se aştepte fiecare şi, dacă nu se potrivea ceva, dacă vreunul o dădea în bară, în săptămîna aceea păcătosul mînca ciorbă de apă chioară, pentru că nimeni nu îndrăznea să-i împrumute nici măcar un os.

I-ar fi plăcut să trîntească uşa furios, să nu se uite cum ajunge Rakucsinec în capul scărilor, dar nu a avut de ales. Cînd a ajuns în dreptul uşii lui Vlahilă, supărarea i-a trecut şi a continuat să meargă cu paşi măsuraţi, în ritmul lui elegant. Nu ştiu dacă aţi observat, îi şoptise el odată lui Rudolf la ureche, dar oamenii care au o menire în viaţă, care sînt cît de cît importanţi, nu se grăbesc niciodată. Nu poţi să te iei la întrecere cu soarta, a zîmbit cu superioritate lăcătuşul. Aşa că el nu alerga niciodată, cel mult pornea în pas alergător după tramvaiul în plină viteză sau dacă îşi uitase portmoneul la magazin, dar tot în ritmul lent pe care şi-l impusese.

Rudolf a rămas neputincios în gang, încercînd să ghicească dacă pulpa aceea mai mare de pui ar putea să aplaneze acest mic incident. Oare va uita

pînă acasă tonul lui impertinent sau îl reclamă deja la soţia lui? A aşteptat ca Rakucsinec să ajungă alene în faţa uşii, să-i dea femeii prada împachetată în hîrtie, iar ea să-i facă cu mîna, ca el să-i poată răspunde imediat, pentru că acela care nu bea cafeaua amară, care ar fi în stare să pună şi în apa de la robinet două linguriţe de zahăr, să nu facă nazuri, să nu aibă crize de demnitate, ci să lingă tot ce i se oferă dacă a avut deja cineva bunăvoinţa să-şi dea jos pantalonii tocmai în nasul lui.

4

Nasul nu se înşală niciodată. Poate să obosească, dar tot nu se înşală. Deja din prima zi părul, gîtul şi craterele delicate ale porilor de pe pielea Mártei răspîndeau acelaşi miros, împrăştiau peste tot acelaşi parfum: o aromă inconfundabilă de mucegai. O vreme se mai putea glumi despre Fleming şi penicilina lui sau despre brînzeturi, acele brînzeturi minunate, de negăsit – ce s-ar face lumea fără ele? Astea mai mergeau în intimitatea întunericului de la cinematograf sau pe terasa cofetăriei, cu mesele măturate mereu tocmai la timp de cîte o pală de vînt, dar în pat, în captivitatea aşternuturilor proaspete, orice cuvînt nelalocul lui devenea o jignire, un atentat de neiertat. A încercat să salveze aparenţele cît s-a putut, cu parfumuri ruseşti, cu ciorapi scumpi, cu plimbări fără nici un ţel prin păduricea de pe malul rîului sau apucîndu-se de fumat, pentru că în fumul de ţigară totul pare mai ademenitor, însă a exagerat un pic şi pînă la urmă a ajuns la două pachete pe zi. Dar şi-a atins scopul: peste tot era acelaşi miros îngrozitor. Camera şi bucătăria pluteau într-o aromă de parfum ieftin, amestecat cu fum şi cu mirosul dulceag de cîrnat, care a dat mai multă greutate frazelor plictisite şi i-a ajutat să mimeze excitarea sau să treacă mai repede peste luna de miere, cu toate că deja a treia zi Márta a insistat să iasă la lacul de mină.

Tînăra lui soţie a avut dreptate. Apa rece i-a făcut bine, dar i-a plăcut şi să se îndepărteze de Márta, motivînd că trebuia să aibă grijă cineva şi de lucrurile de pe mal, ca apoi să nu se mai oprească pînă la mijlocul lacului. Să plutească şi să savureze singurătatea aceea, care nu se asemuia cu nimic.

De parcă sub apă ar fi existat un lac şi mai mare: lacul liniştii. Spre care tînjea trupul lui amorţit, oboseala care-i strivea muşchii, speranţa lui infantilă, care se mistuia pe sine. Afară, în cealaltă lume, asta se numea singurătate şi stîrnea mila, dar acolo nimeni nu se putea bucura de mai mult. Şi cu cît înota mai departe, dincolo de ultima geamandură, Rudolf se simţea cuprins de curenţii reci, tainici, care îl ademeneau cu fiorii lor îngheţaţi şi mai departe, tot mai departe în larg, fără ca el să se poată opune chemării oglinzii nemişcate, care a început din senin să-i şoptească în urechi cuvinte fără nici o noimă. Se spune că în anul acela lacul a făcut mai multe victime ca niciodată. De parcă pacea aceea fără margini ar fi fost mai periculoasă decît războiul.

Dar lui Rudolf nu-i păsa de bîrfe. Pentru prima oară după multe săptămîni, se simţea cu mintea limpede. Acolo, la mijlocul lacului, în acea legănare a singurătăţii, a reuşit în cele din urmă să-şi elibereze sentimentele de toate constrîngerile şi i s-a părut că asta îi dă destulă putere cît să-i spună Mártei că această căsnicie neaşteptată nu era decît o pură şi idioată neînţelegere. Un răspuns instinctiv la situaţia lor penibilă şi obscură, care, netratată la timp, ar putea să le distrugă întreaga viaţă. Oare Márta nu s-a gîndit niciodată la asta? Nu se sinchisea de simptome? Aşa arată un om în stare să-şi iubească nevasta pînă la moarte? Care e fericit dacă scapă singur fie şi o singură oră? Ca să nu mai vorbim de noaptea nunţii! Ce soţ focos mai e acela care, chiar şi în cea mai importantă noapte, este preocupat mai degrabă de comoditatea aşternutului decît de formele soţiei sale răbdătoare? Nu există dovezi mai grăitoare ca acestea!

Dar dacă Márta va considera că ar fi mai bine totuşi să continue, vor merge mai departe. El a fost educat să nu părăsească niciodată pe nimeni. Să fie ultimul care întoarce spatele, călcîndu-şi cuvîntul. Chiar dacă se dovedeşte că această consecvenţă nu mai are nici un sens. Chiar dacă e

conştient că rostul oricărui gen de consecvenţă se naşte din ea însăşi: că de fapt a fi consecvent nu înseamnă mai mult decît să defineşti indefinibilul. Să înveşmîntezi nebunia despuiată, fiindcă aşa ea poate fi deghizată în orice: în loialitate, în ataşament sau chiar în dragoste. Ce cavalcadă de cuvinte! Dar dacă Márta nu va înţelege, dacă va insista să-şi petreacă toată viaţa în această capcană, dacă va prefera să fie mai degrabă o eroină decît o fiinţă vie, atunci el, Rudolf, va încerca să facă această capcană cît mai confortabilă.

S-a apropiat de mal, copleşit de propria lui decizie.

Cînd l-a văzut, Márta a schiţat un zîmbet instinctiv, ca un mecanism delicat cu arc, apoi l-a întrebat cu glasul ei subţire, copilăros, cum e apa. Minunată, i-a răspuns el, aproape necuviincios de entuziast, dar fără să-i ia prosopul din mînă. Îi plăcea să se usuce la soare. De ce să strici ceva bun, îi predica mereu tatăl lui, iar acum îi desluşea vocea în propriile sale cuvinte. În minciunile lui mieroase. Pe faţa ei a trecut o umbră de îndoială. A împăturit fîstîcită prosopul şi a început să tragă cu ochiul spre lac. Soarele de mai ardea din ce în ce mai aprig, iar acolo, pe digul fără pic de umbră, era de-a dreptul neînduplecat. Stropii de apă scînteiau pe trupul lui Rudolf şi strălucirea lor era pentru Márta o chemare tot mai însetată. Se uita cu jind, dar lucidă, de parcă ar fi vrut ca lacul să vină la ea, să se prelingă sub cearşaf, fără ca ea să facă nici un pas, să nu-şi lase soţul singur chiar din primele zile. Dar lui Rudolf i s-a făcut milă de ea. Du-te, i-a spus el, apa o să-ţi facă bine.

De pe dig se vedea tot lacul. Golful din faţă, cu bărcile pescăreşti putrezite şi cocoaşele de steril din dosul lor. La stînga se îngrămădeau, timorate, casele de la capătul satului. De acolo îşi cărau la stăvilar rufele murdare, în coşuri mari, femeile cu şoldurile late, de pe care timpul ştersese orice urmă de feminitate. Iar la dreapta şerpuia malul arid, care ocolea

dealurile, ducînd pînă la pădurea de duzi. O vreme pe malul lacului au fost plantaţi copaci cu duiumul, pînă ce cîţiva au prins cu adevărat rădăcini. Unii zic că printre ei se vor construi vile, alţii, buncăre ticsite cu artilerişti. Cică aici îi vor opri ruşii pe americani, aici va fi atacul lor decisiv, asta dacă nu cumva îi vor ademeni şi pe ei pînă la Stalingrad. Cu toate că oamenii abia ce au început să se obişnuiască cu pacea, cu noile reguli de supravieţuire. Dar, la urma urmei, poţi să-ţi pierzi minţile chiar şi de la liniştea golită de răpăitul armelor. Sau de la teama, care-ţi gîdilă nervii, că împuşcăturile ar putea să înceapă din nou. Copacii erau încă sfrijiţi, prin coroanele lor firave răzbătea ruginiul pămîntului, n-ar fi camuflat nici măcar un om, darmite o companie întreagă, dar iată că pînă şi imposibilul putea fi planificat.

Soţia lui înota tot mai departe de mal. Poate că şi ea gîndea la fel. Poate că liniştea aceea, tihna lacului de sub lac, o ademenea şi pe ea. Dacă i-ar da un strop de răgaz, ar rosti singură cuvîntul care ar rezolva totul. Ar propune chiar ea să divorţeze. Dar el nu mai avea timp să aştepte! Fiecare zi petrecută împreună era o povară greu de îndurat. Îl strivea din ce în ce mai tare. Dimineaţa totul părea încă suportabil, pentru ca spre seară să îşi tîrască, scrîşnind din dinţi, tonele amorţite ale trupului. Dar nu avea de ales, fiindcă soţia lui era atît de precaută, era o bleagă atît de previzibilă, încît nu şi-ar fi scos nici o aşchie din călcîi fără să-i ceară aprobarea.

De îndată ce a ieşit din dosul norilor, soarele a început să ardă din nou. El s-a întors într-o rînă, a ridicat unul din colţurile cearşafului şi a început să privească smocurile de iarbă turtite. Gîndacii striviţi, schilozi, care pînă mai înainte mişunau peste tot. Asta l-a indispus. Cum să dea verdicte tocmai el, care se pregătea să ucidă? Care abia aştepta clipa în care să nenorocească pe cineva? Care îşi aduna toate puterile pentru asta? Ce deosebire o fi între ce era pe cale să facă el şi un război? Oare dacă nu avea gloanţe şi grenade care să sfîrtece trupurile în chip spectaculos, era mai uman? Rîdea. Ce

gînduri stupide! Márta nu ar face schimb nici în vis cu acele trupuri îngheţate şi mutilate care au fost scoase de sub dărîmături. Şi tocmai aceste zăpăceli sufleteşti dau farmec vieţii. Mulţi ar accepta bucuroşi un fleac de divorţ ca acesta în schimbul unui braţ, al unei soţii dispărute sau al familiei pierdute. De ce ar scuti-o pe Márta de viaţă? De ce ar lăsa-o să-şi ducă zilele într-o paloare cadaverică? Ar fi ridicol! Cu bani, ar putea aranja să se şteargă toate urmele căsătoriei lor. Fiindcă instituţiile abia au început să funcţioneze. Actele se pierdeau uşor. Oricine putea avea o clipă de neatenţie. Ar fi fost ridicol ca, din cauza acelor cîteva zile nenorocite, să devină nişte oameni divorţaţi, proscrişi pe vecie. Poate că tocmai cu asta ar trebui să înceapă. Cu surprinzătoarea policromie a vieţii.

Dacă n-ar fi fost prostia aceea, i-ar fi spus totul.

Márta tocmai se căţăra pe dig, în dresul şterpelit de la mama ei. Era ca vilegiaturiştii îngălbeniţi dintr-o vedere de demult. Dar nu a avut de ales, nu putea să vină decît în pielea goală sau aşa. De fapt soarta Mártei s-a rezumat întotdeauna la felul în care a acceptat şansele unice ale vieţii, la felul cum a drămuit oferta ei sărăcăcioasă: să se supună fatalităţii sau să mai aştepte cîteva zile, care ar fi putut să-i aducă fericirea? Dar de îndată ce s-a urcat pe dig şi s-a mai uitat o clipă înapoi, spre lac, chiar şi aşa, în dresul ei ridicol, de pe vremuri, cu volănaşe, a atras atenţia tuturor. Atît privirile profesioniste ale pescarilor amatori, cît şi interesul obosit al familiştilor, cărora ţoalele femeieşti le mai răscolesc un pic sufletele doar prin preţul lor, fiindcă nemărginirea imaginaţiei este o făţărnicie a naturii, ridicolă prin insistenţa ei: cine a văzut odată o femeie, le-a văzut pe toate. Numai viaţa mai strecoară cîţiva ani de orbire deşucheată între vis şi realitate. Fata aceea, care, oricît s-ar fi străduit, nu părea şi nici nu ar fi putut să pară o femeie, era mai mult decît un simplu trup. Era mai mult decît un fund băieţos sau nişte sîni speriaţi, ciupiţi de frig. Era mai mult tocmai prin

inocenţa şi prin stîngăcia ei. Pe de o parte încerca să-şi ascundă ceva ce nu interesa pe nimeni şi, totodată, ar fi vrut să le arate tuturor ceea ce nu prea era de arătat. Poate că numai cei cu adevărat nerăbdători sau dezamăgiţii incurabili mai caută feminitatea în cele mai evidente locuri, fericiţi cînd simt că ar putea să o acapareze dintr-o singură mişcare. Dar atunci nimeni nu era disperat. Nu se grăbeau nicăieri. Era luna mai. O după-amiază însorită şi liniştită. O zi numai bună să tînjeşti după minuni.

Márta radia în razele atenţiei care o împresurau. Inconştientă, ca un bec aprins de la un simplu bobîrnac. Şi, într-adevăr, în clipa aceea malul lacului s-a umplut de lumină. Se răsfrîngea din paietele movilelor de steril de la capătul golfului şi se oglindea în puzderia de solzi a lacului. Aşa că Rudolf nu a mai putut face altceva decît să-şi îmbrăţişeze, ca un negustor satisfăcut, proprietatea strălucitoare, care tremura, să o înroşească frecînd-o cu prosopul aspru şi să se bucure de mulţimea privirilor admirative. Şi era minunat că Márta nu observa nimic din tot ce se petrecea în jurul lor. Nu simţea decît că o ocroteşte şi pe ea cineva, iar umorul blînd al Celui de Sus a făcut-o să-şi amintească ani la rînd de această îmbrăţişare ca de o adevărată călătorie de nuntă. Alţii povesteau despre excursii la mare, despre staţiuni, despre străzi pustii sau pieţe ticsite de oameni, dar ea se gîndea numai la gestul acela, pe care îl extrăgea mereu dintre amintiri. Clipa în care s-a cuibărit la pieptul soţului ei, iar el a primit-o în braţe şi a strîns-o. Cînd alţii erau la început de drum, ea tocmai sosea. Iar seara, în desfătarea goliciunii trupurilor arse de soare, organul iţit stingher al lui Rudolf i-a atras aproape instinctiv buzele şi ea, fără să se sinchisească de privirea lui pe jumătate dojenitoare, pe jumătate surprinsă, a început să guste, să muşte din bucăţica aceea de carne mică, dar îmbietoare, de parcă ar fi savurat o delicatesă rară, pe care e bine să o guşti cu picătura. Apoi, cînd gemetele tot mai agasate ale bărbatului s-au înteţit, s-a proţăpit în ea, fără să se

sinchisească de obiceiuri sau de sfaturile primite. Şi, în timp ce simţea că în cîteva clipe şi trupul ei va începe să se vaite, a văzut-o în faţa ochilor pe mama sa spunîndu-i că numai femeile de rînd se dedau la asemenea nefăcute şi că, dacă vrea să-i fie bine, să rămînă întinsă pe spate, nemişcată, să se uite, din partea ei, fie şi la candelabru, nu are nici o importanţă, numai să nu pună prea mult suflet, să nu fie cu gîndurile aiurea, ca nu cumva să i-o aducă înapoi acasă, ca pe o tîrfă de mahala.

O vreme n-a mai putut să-şi ascundă mîndria. Se uita, cu faţa îmbujorată, direct în ochii hămesiţi ai şoferilor care intrau în birou sau ai golănaşilor din staţia de autobuz, fără să întoarcă decît în ultima clipă capul, în ultima fracţiune de secundă. Dar pînă atunci savura frămîntările lor mocnite, palmele lor asudate, în timp ce ei încercau să-şi dea cu presupusul, oare unde ar fi locul cel mai potrivit în care să o ducă pe femeia aceea măritată, pe care se vedea de la o poştă că ştie să se bucure de viaţă? Oare i-ar fi de ajuns sub o poartă din apropiere sau pe una ca asta trebuie să o duci mai întîi la restaurant sau măcar la o cofetărie, ca s-o îmbunezi cu prăjituri şi cafea cu frişcă? Şi, într-adevăr, cîteva zile binecuvîntate la rînd a părut că Rudolf a luat-o de soţie tocmai pentru inimaginabila ei feminitate deşucheată, pentru minunăţia păcatului ascuns în sufletul ei. Fiindcă cine altcineva poate să-şi dea seama mai bine ca un bărbat ce se ascunde într-o femeie? Altminteri viaţa nu ar avea nici un rost.

Totul a fost o mare, o foarte mare greşeală. De fapt el s-a căsătorit cu propria lui conştiinţă, ei i-a jurat el credinţă eternă, cum i-a spus adeseori Rudolf chelnerului de la Albatrosul Albastru. Şi dacă i se oferea cîte o cinzeacă, nu ocolea nici amănuntele. După trei şprituri sau două coniacuri, după cum îi ieşea socoteala, dădea vina numai pe el însuşi. Enumera cu faţa crispată ocaziile pe care le-ar fi avut să intervină pentru ca lucrurile să ia o

altă întorsătură. Dar nu a făcut-o. A fost un laş, s-a căcat pe el. Poftim, o recunoaşte singur. Dar cum să ţii în tine un secret ca acesta? Să-l ascunzi ca pe un copil nedorit? Dacă începe să plîngă, să-şi ceară şi el un loc sub soare? Dacă începe să crească, să i se lăbărţeze în suflet, în muşchi, în ţesuturi?

După război a fost angajat în cabinetul din strada Florilor, la vestitul profesor stomatolog Ignác Taller, o rudă de-a lor mai îndepărtată. Tot el a aranjat să rămînă la adăpost, în spatele frontului, ca sanitar, cu toate că primise ordinul de încorporare cu cîteva luni după intrarea amiralului Horthy în ţară. Familia a încercat să-l ascundă, a tot schimbat spitalele, ba cu platfus, ba cu icter, ba cu insuficienţă renală, cînd, cum, dar în toamna lui ’42 nu l-a mai scăpat nici o adeverinţă. Nu aveau nici destui bani, nici o poziţie socială potrivită pentru una ca asta. Erau luaţi mai ales familiştii în toate puterile şi cei ca el, fără nici un căpătîi, iar pe deasupra în ochii celor din comisia de încorporare el nici nu era ungur get-beget. L-au considerat o amestecătură, ceea ce în armată însemna o corcitură de care îşi bate joc toată lumea. Dar Taller şi-a întins tentaculele din nou, aşa că nu a rămas pe front decît o jumătate de an. Îşi aminteşte cum tremura de spaima că, dacă ar mai fi rămas o vreme, l-ar fi prins şi pe el morbul – sau ce o fi fost acela – de a se culca şi a se scula numai cu arma în mînă şi de a vedea o ţintă în tot ce mişcă. Fiindcă pe front lumea se împarte radical în două, ceva ce se mişcă şi ceva ce nu se mai mişcă, şi e absolut cert că lucrurile ar fi continuat aşa pînă la marea înţepenire finală, cînd ar fi fost din nou sarcina Creatorului să facă ceva cu materia sfîrtecată şi împrăştiată peste tot.

Dar bineînţeles că Taller avea planuri mari. Nu numai că a împărţit cu el cabinetul, dar, măcinat probabil de vreuna din frustrările sale, pentru că nu avea copii, se chinuia să facă din el un medic adevărat, cu cravată, un fel de moştenitor pe care să şi-l poată asuma, chiar dacă Rudolf voia să rămînă în

laborator. Pe de o parte pentru că îi lipsea ambiţia, încăpăţînarea consecvenţei, iar pe de altă parte fiindcă ura să scormonească prin gura altora, să sfredelească prin măsele, să trateze rădăcini sau să suporte văicărelile pacienţilor. Ca tehnician, se mulţumea să reproducă din ceară şi din ghips mulaje care să se potrivească pînă la perfecţiune cu originalul. Dar în unele cazuri mai complicate era obligat să se posteze lîngă silueta zveltă a profesorului Taller, ca să-i asculte explicaţiile pline de termeni latineşti despre terminaţiile nervoase dintre rădăcinile măselelor de minte, despre cuspide sau alte forme de maxilare, ca apoi să vadă cum intră cu degetele lui palide direct, cu precizie, chiar în miezul problemei. Numai că lui nu îi plăcea decît halatul alb. Pe vremea aceea oraşul era cenuşiu, înnegrit de murdărie. De parcă nu ar fi plouat cu anii, nu ar fi venit nimic care să cureţe de pe trotuare jegul, peste care se aşezau tot mai multe straturi, ca nişte sedimente pietrificate de tristeţe. Soarele stătea stingher pe cupola plină de pete a cerului şi o mînă nevăzută împingea încolo şi-ncoace ghemotoacele norilor pînă ce se contopeau într-o masă cenuşie şi compactă. Oamenii se poticneau pe stradă chiar şi ziua în amiaza mare, de parcă ar fi bîjbîit printr-o cameră cu jaluzelele trase, pipăind mobilele din alte timpuri. Un halat alb, apretat, era visul tuturor. Era speranţa că oraşul se va mai umple cîndva de ceva care să semene cu viaţa. Că plimbările, după-amiezile somnoroase şi premierele îşi vor recăpăta demnitatea. Că va deveni din nou o dulce iresponsabilitate să te culci mereu cu altcineva, iar foamea nu va mai exista decît cînd o va prescrie medicul, ca pedeapsă pentru kilogramele de prisos.

Se pare că viaţa a revenit mai întîi în clinica de pe strada Florilor. Stagiarii s-au mutat la etaj, lăsînd parterul pe seama colegilor mai bătrîni, mulţi dintre ei trecuţi bine de vîrsta pensionării. Pe vremea aceea merita să urci la etaj fie şi cu o simplă gingivită, pentru că acolo stătea la îndemîna

oricui un material masculin parfumat şi proaspăt bărbierit, gata oricînd să badijoneze cu muşeţel toate părţile iritate. Domnea deja o pace cărnoasă. Oraşul îşi ispăşea păcatele, cu o voluptate impulsivă şi impetuoasă, la umbra copacilor, în dosul tufişurilor din parc sau pe lîngă ziduri. Remuşcările amestecate cu euforia au izbucnit din oameni ca dintr-o oală de pe care se ridică brusc capacul, pentru că toţi voiau să recupereze brusc anii care păreau pierduţi, voiau să izgonească îndoielile zilei de mîine şi să uite, bineînţeles, să uite, spumegînd impetuos de voinţă.

Printre cei mai în vîrstă umbla vorba că pacienta care, la o simplă ajustare de coroană, se lasă descheiată la primul nasture de la bluză nu va ţipa nici la chiloţi. Era un truc vechi şi se părea că pînă şi profesorul Taller, altădată intransigent, închidea ochii, fiindcă şi el era de părere că ţara avea nevoie cît mai degrabă de o generaţie proaspătă şi cît se poate de numeroasă, pentru ca ordinea care stătea să vină să prindă puteri şi să se împlinească. Dar în cabinetul său doctorul nu tolera debandada. Aşa că Rudolf nu afla cele mai noi trucuri decît în pauzele de masă. De pildă, cum să pui, dintr-o singură mişcare, scaunul stomatologic în poziţie orizontală, ca să rămînă loc şi pentru picioare. Şi, oricît de simplu – şi chiar verosimil – i s-ar fi părut totul, nu reuşea să se dumirească dacă cele auzite erau nişte legende, rodul născocelilor care pun uneori stăpînire pe discuţiile dintre bărbaţi, sau lucrurile se întîmplau aievea la numai cîţiva metri de el. Problema îi bubuia tot mai acut în minte înainte să adoarmă, cînd se ducea la cabinet sau cînd nota datele pacienţilor.

Nerăbdarea lui era de înţeles. Trecuseră deja trei ani de cînd avusese de-a face – prima şi ultima oară – cu o femeie. Într-o bună zi, la vreo două luni după ce fuseseră aruncaţi peste graniţa sovietică, s-au apropiat de el pe furiş doi răcani maramureşeni. I-au cerut mai întîi ţigări, apoi zdrenţe pentru obiele şi pansamente de rezervă, pentru că unul avea dureri mari la braţul

sfîrtecat de un glonţ. Dar erau mai degrabă recunoscători că le vorbea cineva pe limba lor, aşa că, după cîteva guri de palincă, au început să-l lămurească, luîndu-şi vorba unul din gura celuilalt, că el să fie liniştit, pentru că lor nu le pare rău după Ardeal, din partea lor lucrurile pot să rămînă aşa cum sînt, numai să fie sănătoşi şi în pace. Apoi, după ce s-au mai uitat un pic unul la altul, i-au mărturisit că, odată ieşiţi de la infirmerie, ei nu se mai opresc pînă acasă. S-au săturat să-i facă toată lumea români împuţiţi numai pentru că le place mai mult pe fundul tranşeelor decît pe cîmpul de luptă şi pentru că nu îndeplinesc nici un ordin cu plăcere, de parcă oamenii ar fi venit acolo de bunăvoie, turuiau ei pe nerăsuflate, cînd pînă şi ofiţerii maghiari spun că locul acesta nu e decît un abator de căsăpit animalele prăpădite. Dar puterea nu e în stare nici măcar să-şi angajeze un măcelar ca lumea, ci lasă totul în seama ruşilor. Aşa că ei nu mai au chef să aştepte şi, cu voia Celui de Sus, de Crăciun vor fi acasă, numai să le arate cineva încotro să pornească.

Poate din recunoştinţă sau pentru că el cunoştea mai bine locurile, peste două zile, cînd se aciuase pe lîngă ei şi un rutean bărbos, l-au invitat pe Rudolf pînă în satul învecinat, unde îi aştepta o muscalcă plină de draci. S-au dus aţă la cămara de lemne, unde fata aceea îndesată, cu fundul mare, pe care nici măcar nu a aflat cum o cheamă, şi-a potrivit simplu şi fără ocolişuri flocii pe bărbăţia lui fîstîcită şi a început de îndată să sară şi să dea din fund, aşa încît, pînă ca el să se dezmeticească şi să se bucure de privilegiul de care a avut parte, l-a şi slobozit pe Rudolf din ea, făcînd semn spre uşă să intre al patrulea şi, totodată, ultimul dintre ei. Habar nu avea dacă maramureşenii aceia încruntaţi au convins-o cu cine ştie ce tertipuri, cu tot felul de promisiuni deşarte sau, poate, chiar cu forţa pe fata aceea care mirosea a fîn şi cu faţa apatică să le facă pe plac, fiindcă, pe lîngă raţia de muniţii, nu mai aveau nimic. Doar dacă nu or fi împărţit pe ascuns cu ea

cele cerşite de la el, i-a trecut lui prin minte, dar nu a îndrăznit să-i întrebe. Se temea că dacă ar fi început să caute explicaţii, acele cîteva minute de pace, acel armistiţiu mimat s-ar fi sfărîmat brusc în mii de cioburi. Şi-a dat seama abia mai tîrziu că aceea era esenţa războiului. Acea lume lipsită de întrebări, de-a dreptul impunătoare prin simplitatea ei, plină de desfătări şi de grozăvii care te fac să-ţi verşi maţele, pînă ce totul devine o apă şi-un pămînt şi nu mai poţi să deosebeşti fundul purpuriu al acelei fete de trupurile înţepenite şi sîngele aburind din zăpadă. În clipele de căldură din cămară Rudolf încă nu ştia nimic din toate astea. A bălmăjit mai degrabă un fel de mulţumire, crezînd că aşa se cuvine faţă de cineva care s-a purtat de bunăvoie aşa cu el, la care fata s-a mai uitat o dată, poate şi mai nepăsătoare, dacă se poate zice aşa, la puţulica lui, ce-i atîrna slinoasă, de parcă şi-ar fi măsurat propria autoritate cu care a fost brusc învestită şi pe care era gata să o piardă la fel de repede, iar Rudolf nu s-a simţit niciodată mai înjosit şi mai însingurat ca atunci şi acolo, cu pantalonii în vine.

Asta nu era ceva ce putea să le povestească colegilor. Nici despre românii împuţiţi, nici despre ţărăncuţa înfierbîntată. Dar, cum fiecare îşi avea păţania lui, el a preferat să le povestească colegilor despre o mătuşă generoasă, care prin ’39, într-o excursie cu familia, s-a strecurat în cortul lui ca să se dedea la ce se aşteptau cu toţii din partea ei, iar ceilalţi au zîmbit cu discreţie.

Márta Kuti i-a salvat tocmai la timp reputaţia, care părea compromisă pentru totdeauna. În ziua aceea profesorul nu venise la cabinet. Are o gripă uşoară, a spus tanti Éva, asistenta lui Taller, şi se vedea pe faţa ei că ar fi vrut să plece şi ea acasă, dar Rudolf i-a spus că, oricît de mult i-ar fi plăcut să plece, durerea de dinţi nu are concediu, aşa că ea a fost nevoită să-şi pună paltonul la loc, pe umeraşul din dulap. Pe la ora zece a apărut un tînăr care le-a cerut rîzînd să-i pună dinţi de aur de la un molar la altul, ca să se vadă

bine. Dar va trebui să vă pilim dinţii sănătoşi, ca să putem pune coroanele pe ei! Nu-i nimic, a spus bărbatul, o să rezist. Adusese şi aurul cu el. Le-a arătat cu mîndrie un pumn de rămăşiţe strălucitoare, rămase dintr-o verighetă de demult. Rudolf l-a dat afară agasat, pentru că în cele cîteva săptămîni petrecute acolo profesorul îi băgase deja în cap că un medic adevărat nu distruge nici în ruptul capului ceva ocrotit de natură. Asta deşi mai ştia şi că vremurile unor asemenea adevăruri apuseseră deja în negura războiului şi în rutina învîrtelilor cotidiene. Era convins că flăcăul acela va găsi oricînd în oraş pe cineva ceva mai bun decît un felcer stîngaci sau un beţiv şi că peste cîteva zile toată familia lui o să rămînă cu gura căscată la zîmbetul lui strălucitor. Nu trebuia decît să-şi sacrifice o jumătate din aurul adus. Dar în zadar a explicat el înfocat că asta fusese decizia corectă: tanti Éva îl aproba bosumflată, cu braţele ca nişte metereze încolăcite pe piept. Era convinsă că din afacerea asta i-ar fi picat şi ei ceva, poate chiar destul pentru o pereche de cercei. Iar pe deasupra trecuse deja demult de faza în care ar fi fost dispusă să-i reclame profesorului orice neregulă din care i-ar fi ieşit şi ei un mic bacşiş sau ceva de-ale gurii, aşa că s-au mai privit încruntaţi pînă pe la prînz, după care el a lăsat-o să plece pe grasa aceea îmbufnată. Tocmai se pregătea să-şi mănînce gustarea, cînd în uşă a apărut cineva. A observat mai întîi umbra proiectată pe podea şi, numai după ce a ridicat privirea, a văzut şi trupul firav care ţinea de ea. Îşi aminteşte că a şi zîmbit un pic, pentru că fata, încotoşmănată într-un palton bărbătesc, părea mai degrabă o pată ştearsă decît o fiinţă aievea. Rudolf avea impresia că adevăratul ei trup, cel din care se năştea umbra, era retras undeva în spate, chiar dacă în dosul ei nu putea fi nimic altceva decît coridorul pustiu şi mirosul de medicamente.

Mă dor dinţii, a spus ea brusc, poate speriată că, dacă nu ar zice nimic, va fi dată afară. Am observat şi singur, i-a răspuns Rudolf, dar fata nu a rîs.

A roşit, de parcă ar fi fost prinsă cu minciuna, dar nici vorbă de aşa ceva: obrazul ei umflat vorbea de la sine. De ce v-aţi neglijat pînă acum? a întrebat-o Rudolf arogant, fără să aştepte vreun răspuns, doar era evident că săraca nu mai putea să doarmă de durere şi tocmai din această durere i s-a născut îndrăzneala să vină, fără o leţcaie sau vreo altă atenţie, acolo unde o vor scăpa de ea sau i se va da, din milă, vreo ustensilă cu care să-şi scoată singură vulcanul acela plin de puroi. După ce şi-a dat jos paltonul şi s-a aşezat în scaun, sub bluză i s-a văzut pielea imaculată, albă ca laptele. Fusta, mult prea largă, îi era legată la brîu cu o curea lată, jerpelită, tot bărbătească, fiindcă după găurile originale mai avea şi alte găuri, făcute cu un cui sau cu un alt obiect ascuţit, ca să poată fi strînsă bine pe corp. Oare cîţi or mai fi purtat hainele astea? s-a îmbufnat Rudolf, dar n-a spus nimic, fiindcă bluza înflorată de pe fată părea nouă. Poate că şi-o procurase de undeva tocmai pentru această ocazie.

Márta Kuti avea trupul delicat, ca de sticlă. Ce-i drept, hainele îi acopereau gleznele subţiri, pulpele alungite şi sînii mici, dar viguroşi, care probabil că erau precum îi prevesteau încheieturile şi degetele subţiri, părul strîns într-un coc şi puful delicat de pe ceafă. Nu mirosea deloc sau cel puţin Rudolf nu a simţit nimic, doar că fata nu folosea nici un parfum, ci răspîndea aroma proaspătă a vîntului de pe cîmpii. Mirosul picăturilor de apă de pe frunze şi un strop dintr-un săpun de rufe, care mai degrabă irită decît curăţă o piele sensibilă ca a ei.

Trebuie să-l scoatem, a spus el după ce a pipăit sacul de puroi de la rădăcina molarului. O să vă doară puţin, i-a mai spus, fiindcă anestezicele ni s-au terminat, dar a tăcut imediat, fiindcă era doar pe jumătate adevărat. Taller mai avea cîteva fiole ascunse în dulap, pentru cazurile mai grave. Fata nu a zis nici pîs, cu toate că se vedea după albeaţa degetelor crispate pe mînerul scaunului că pînă şi atingerea rece a cleştelui îi provoca o durere

ascuţită. Rudolf i-a scos dintr-o singură smucitură măseaua păcătoasă, dar nu a lăsat-o să se ridice uşurată. S-a grăbit să-i schimbe tampoanele îmbibate de sînge şi i-a şters de pe mînă cîteva picături de salivă înroşită. Nesiguranţa i se citea pe faţă. Nu ştia ce să facă. Avea toată după-amiaza la dispoziţie. Se gîndea ca, după ce se opreşte hemoragia, să cerceteze locul molarului, să vadă dacă nu există vreo rană pe gingie, să decidă dacă vor completa golul cu o coroană sau să se gîndească la vreo altă metodă, dar, în loc de toate astea, nu a spus decît că ar trebui să mai aştepte puţin, pînă i se dezumflă faţa. Ulterior i s-a părut că această frază, oarecum neaşteptată, arăta că el era deja pregătit pentru orice. Doar nu s-o fi gîndit serios că fata va aştepta acolo pînă ce inflamaţia îi va dispărea cu totul şi bordoul gingiei rănite va reveni la trandafiriul iniţial. Aşa cum stătea, cu capul dat pe spate şi cu gura plină de tampoane, fata părea şi mai atrăgătoare. Vulnerabilitatea o învăluia într-o strălucire mătăsoasă, nevăzută, în faţa căreia Rudolf nu a mai rezistat. Iar pe deasupra a început să-i pulseze, să-i tremure discret pe gît o vinişoară nervoasă, aşa că nu bărbatul, ci medicul în devenire i-a descheiat primul nasture de la bluză, pentru ca trupul să respire mai uşor, iar vinişoara cu pricina să scape din strînsoare. Acolo soarele o atinsese mai des, pentru că adîncitura discretă de sub gît şi rotunjimile abia mijite ale umerilor luceau bronzate, dar după al doilea nasture Rudolf s-a simţit cuprins de disperare. Pînă şi cei mai îndrăzneţi exploratori devin nesiguri odată ce părăsesc tărîmurile ferme ale culorilor de pe hartă. Aşa a ajuns şi el, din ce în ce mai timorat, pe acele plaiuri nebătute de soare de deasupra sînilor, ca, după al treilea nasture, să se adeverească ceea ce bănuia deja de la al doilea: că fata nu purta sutien. Şi nu mai avea de făcut decît un singur gest pentru ca sfîrcurile ferite de lumină să iasă la iveală şi să danseze în tremurul şovăielnic al palmelor lui. Fata a rămas nemişcată. Poate că şi-a înfipt doar un pic mai bine fundul în muşamaua scaunului stomatologic. În

ochi i se citea surprinderea şi un strop de resemnare. Îi străluceau tot mai expresiv, ca două felinare aprinse în adîncul pădurii, dar neobservate de nimeni. Pe faţa ei nu se vedea nici un pic de teamă, fiindcă, la urma urmei, nu păţea decît ceea ce se aşteptase să păţească. Nici mai mult, nici mai puţin. Există oameni care plătesc mereu cu propriul lor trup pentru toate binecuvîntările vieţii. De ce nu s-ar fi întîmplat întocmai şi în cabinetul de pe strada Florilor? Pe vremuri auzise şi ea tot felul de poveşti deşucheate despre locul acela, dar atunci nici nu spera că va avea norocul să nu cadă în mîinile vreunui bătrîn cu gura puturoasă sau ale vreunui copilandru repezit, ci să o păţească tocmai cu tînărul acesta chipeş, deşi cam timid, despre care altminteri nici nu ar fi crezut că e în stare să numere pînă la doi. Dacă ar fi putut să vorbească, l-ar fi rugat doar să-i scoată tampoanele de vată, fiindcă i s-a uscat gura, iar limba i-a amorţit de tot. Şi să aibă grijă cu fusta, să nu tragă de ea, ca nu cumva să se rupă, fiindcă e o zdreanţă, se rupe uşor şi, oricum, ce e sub ea nu fuge.

Dar nu s-a întîmplat nimic. Fiindcă, deja după al doilea nasture, lui Rudolf a început să-i curgă sudoarea pe şira spinării. De parcă trupul lui ar fi sabotat totul: plămînii îi horcăiau astmatic, iar pe deasupra îi şi tremurau genunchii. Se temea să nu se trezească el însuşi cu picioarele crăcănate în aer. Ce comic, nu se putea gîndi decît ce comic ar fi arătat în poziţia aceea. Un Chaplin gata să violeze o fată în acordurile pianului. Sau un Buster Keaton care răstoarnă, cu chipul impasibil, măsuţa cu ustensile de alături. Iar pe deasupra privirea îngăduitoare a fetei nu făcea decît să-i înteţească ruşinea sufocantă, pe care poate că ar fi reuşit cumva să şi-o stăpînească dacă nu ar fi auzit de pe coridor, tocmai înainte de al patrulea nasture, paşii cadenţaţi ai profesorului apropiindu-se din ce în ce mai hotărît şi mai ameninţător de uşă. L-a fulgerat gîndul că o să dea peste ei. Asta îi mai lipsea. Scandalul, umilinţa. Nu mai ştie ce i-a spus, doar că i-a propus fetei,

turuind cam fără nici o noimă, să se întîlnească la cofetăria Kossuth, unde aveau întotdeauna cremşnituri proaspete. Să zicem mîine, la patru, dacă nu are nimic împotrivă. Márta a acceptat dînd din cap, pentru că nu a fost în stare să vorbească decît după ce Rudolf i-a eliberat limba, pe care a trebuit să şi-o maseze un pic pînă i s-a adunat saliva în gură.

Cel de pe coridor nu fusese profesorul, dar asta nu mai avea nici o importanţă. Fiindcă Márta l-a iertat de la prima întîlnire pe care i-a făcut-o cadou, poate de la prima înghiţitură de cafea cu frişcă sau poate chiar din cabinet, după primele lui bîlbîieli. Dar Rudolf părea că nu observă privirea recunoscătoare a fetei, ce-i mulţumea pentru toate acele plăceri, la care nici nu s-ar fi aşteptat, părea că nu aude nici căldura din glasul ei, ci continua să tînjească după mîntuirea mult aşteptată, pretinzîndu-i semne şi mai evidente de iertare. Pentru că nu s-a mulţumit cu sărutul furat în timpul jurnalului de la cinematograful Victoria, nici cu seara în care au dîrdîit de frig în grădina de vară pustie a restaurantului Crinul, unde, după ce şi-au terminat ciorba plină de grăsime, ea i-a tras mîna tot mai îngheţată mai întîi pe burtă, pentru ca apoi să i-o coboare încet pînă la sursa tuturor fierbinţelilor. Nu s-a mulţumit nici cu primăvara, nici cu vara care i-a urmat. Rudolf voia o iertare necondiţionată. O garanţie mai fermă chiar decît cuvîntul dat că, orice s-ar întîmpla, aventura lor va trece cu totul în uitare. Márta să nu îndrăznească cumva, nici măcar din răzbunare, să-i spună profesorului ceva. În tot acest timp el era tot mai încîntat de propria sa mărinimie, fiindcă a început, fără să-şi dea seama, să o răsfeţe pe Márta cu un stil de viaţă absolut nou pentru ea. Numai că fata era de neîntrecut în mărinimia ei: pentru fiecare gest făcut, ea făcea în schimb două. Cînd Rudolf abia tînjea după degetul ei mic, ea îi întindea tot braţul. Recunoştinţa ei semăna cu cea a animalelor fără stăpîn, cărora într-o bună zi soarta le face cadou un culcuş cald şi nişte resturi de mîncare, pentru care ele nu trebuie decît să se ataşeze

de cel de care s-ar fi ataşat oricum. Aşa că nu trecea o zi fără să o alinte pe fată cu buchete tot mai mari şi mai frumoase de flori şi cu cele mai aprinse şi mai directe complimente, mirîndu-se singur cît de uşor s-a supus constrîngerii de a-i face curte. În cele din urmă, la unul din balurile stomatologilor, care a ţinut pînă în zori, s-au strecurat în cabina strîmtă de lîngă garderobă, au aşternut pe podeaua unsuroasă cîteva paltoane luate la nimereală şi totul a devenit simplu şi iremediabil. El s-a îndreptat ţanţoş, ca unul care nu mai are altă scăpare decît să iasă în bătaia armelor inamicului, şi, plin de mîndrie, dar dintr-o singură suflare, ca să nu poată fi întrerupt de nimeni, i-a cerut Mártei mîna. Ea bineînţeles că s-a speriat, a încercat să-l potolească şi, cu ochii cît cepele, l-a implorat să nu vorbească prostii. Pentru că nu vorbea decît vinul din el, chit că era încîntător, era minunat ce gînduri frumoase îi treceau prin minte, ar fi stat să le asculte pînă dimineaţa, dar l-a rugat frumos să nu o facă atunci şi acolo, ci să păstreze această neaşteptată comoară pe altădată. Fiindcă ea, ca femeie, ştia măcar atît: că, după ce îi ies gărgăunii din cap, cu trupul lînced după efortul împreunării, dar pînă ce vraja încă nu s-a risipit de tot, orice bărbat tinde să vadă lumea în culori mai frumoase. Să facă planuri care – îl roagă pe Rudolf s-o ierte pentru francheţea ei – cu mintea limpede nici nu şi le-ar fi închipuit vreodată. Dar cînd a văzut că totuşi în dosul curajului furibund al beţiei se întrevede şi un strop de voinţă, fiindcă, după ce bărbatul şi-a întors pe dos toate buzunarele, ea a observat inelul minuscul pe care, în nerăbdarea lui, Rudolf l-a scăpat de două ori pe jos, ei bine, atunci a cedat: a treia oară l-a ridicat ea însăşi de pe podea şi l-a tras imediat pe deget, să aibă cu o grijă mai puţin. S-a cuibărit la pieptul bărbatului cu o bucurie precaută. A aşteptat ca acea fericire bruscă, ca un chibrit aprins dintr-odată, să o copleşească cu totul. Iată că mama ei avea dreptate cînd o îndemna să aibă răbdare, să nu se pripească, dar dacă l-a prins pe Dumnezeu de un picior, să nu-i mai dea

drumul, pentru că, la urma urmei, pînă şi în cel mai nepricopsit bărbat există instincte care pot fi aţîţate şi poate şi să preţuiască un măr din propria lui ogradă, oricît de crud sau plin de viermi ar fi el, în locul oricărui altuia de aiurea. Nu ştia, nici nu avea de unde să ştie că tocmai atunci, în clipa aceea binecuvîntată, Rudolf o înşela, fiindcă nu o ademenise numai pe ea, nu era singura îmblînzită de binecuvîntarea căsătoriei, ci mai era şi o tînără rusoaică din depărtare, dar încă vie în amintirea lui, pe care o înlănţuise de el, pentru că, dacă nu există mîntuire, măcar să ne strîngem păcatele în jurul nostru, să nu ni se ducă vestea, odată cu ele, prin lume.

Şi tot ulterior a reieşit şi cît de mult ar fi trebuit să preţuiască neaşteptata lui apropiere din cabina de la garderobă, pentru că, după ce i-a cerut mîna, săptămîni la rînd, pînă ce au trecut de mizeriile logodnei şi ale nunţii, Rudolf nu s-a mai atins de ea. Suporta cheltuielile zîmbindu-i cumpătat. Cu acelaşi zîmbet cu care o liniştea cînd era descumpănită, pentru că simţea tot mai des că bărbatul acela rece şi chiţibuşar nu semăna nici o iotă cu Rudolf al ei, cu bărbatul care o iubea cu venele umflate pe gît, gata cîndva să-şi sacrifice şi slujba de dragul ei. Nu înţelegea cum de a putut să i se devalorizeze atît de repede chestia aia dintre picioare, pe care mama ei – iar la început chiar şi Rudolf – au ocrotit-o ca pe un giuvaier, ca pe un diamant numai bun de şlefuit. Oare de ce nu-i mai atrage privirea? De ce nu-l năpădesc toate năduşelile numai uitîndu-se la ea? Fiindcă, dacă ar fi să le punem pe toate la socoteală, numai de dragul ei a făcut tot circul ăla. Pe ea nu o deranja, nu se simţea cîtuşi de puţin jignită că Rudolf, la fel ca toţi bărbaţii, considera că aceea era partea ei cea mai preţioasă, pe care nimeni nu mai putea să pună mîna, că ea era dulia feminităţii sale – dar măcar să se şi poarte aşa! Să o păzească zi şi noapte, să o mîngîie, precum un gospodar de treabă vaca din grajd care-i dă lapte, pentru că aşa i s-ar putea împlini orice: dorinţele, dragostea, drumurile. Dar se vedea că Rudolf nici nu se mai

sinchisea de afacerea lor comună. De parcă ar fi ştiut că va rămîne pentru totdeauna cu investiţia nerecuperată. Ce era să facă? A început de la o zi la alta să-şi ascundă sînii ca pe nişte catrafuse fără nici o valoare. Să poarte izmene pînă la genunchi, ca surorile Leidner de pe strada Karl Marx, cărora toţi golanii le spuneau curve virgine. Pînă la urmă şiretenia ei precaută, inocenţa ei exagerată i-au adus cîteva ceasuri de taină, cîteva gesturi de nepovestit. Totuşi Márta trăia cu teama permanentă că în curînd toată pasiunea, atît de greu cîştigată, gata să facă totul ţăndări în jur, ora aceea nesfîrşită se va transforma în minute şi apoi în fracţiunile lor şi pînă la urmă nici rochia nu va mai trebui să şi-o scoată, ci va sta sprijinită de credenţ şi gata, cu asta basta. Dar s-a hotărît ca pînă atunci să se desfete. Să se bucure, fie şi strîngînd din dinţi, de puţinul pe care i-l oferea soarta, pentru că nu avea nici un rost să se plîngă. Ea nu a fost niciodată fata care să-şi rîcîie rănile, ca toţi ruşinoşii să-şi piardă minţile uitîndu-se la sîngele ei.

La cîteva zile după ce s-au căsătorit, a ieşit la iveală că Rudolf nu mai avea nici o şansă să-şi păstreze postul la clinica de pe strada Florilor. Profesorul Taller nu mai apucase nici nunta lor. L-a lăsat inima. Inima. Inima, repeta întruna Rudolf, de parcă ar fi vrut să desluşească blestemul care se abătuse pe capul lui. Dar nici în vis nu ar fi crezut că, abuzînd de epoca aceea de schimbări, tanti Éva îl va turna chiar a doua zi la români. Dar nici ea nu a avut prea mare succes cu asta, pentru că Ion Ardenel, noul medic şef, şi-a adus cu el propria asistentă, aşa că, în afară de tanti Éva, cu toţii s-au bucurat că au scăpat atît de uşor la noua schimbare de imperiu. Pentru că tot oraşul vorbea că oricine a acceptat un post în timpul ungurilor n-avea rost să-şi mai facă speranţe. Să fie fericit dacă nu înfundă puşcăria. Aşa că numai profesorul Taller era de invidiat, pentru că găsise pretextul cel mai potrivit să se sustragă, cu eleganţa lui obişnuită, din toată tărăşenia.

5

El nu a fost întotdeauna inocent. Nici n-ar fi putut să fie. Există epoci în care inocenţa este un păcat mai mare decît cea mai josnică mîrşăvie. Rudolf îşi aminteşte limpede că după înmormîntare se simţea mînat de o dorinţă ridicolă de răzbunare. A scris cîteva zile la rînd, copleşit de furie şi ură şi surprins cît de orbit era de asemenea sentimente. Încolţite din fiinţa sa, ţinută atît de bine în frîu. Dar tocmai scrisul îi atenua – cu fiecare pagină în plus – gustul supărării şi îl liniştea treptat. Scrisul, a notat el la sfîrşitul primei luni, înseamnă să te eliberezi, abătînd asupra altora povara amintirilor.

La început nu contenea să se mire că tot ce îi dădea ofiţerului de legătură, materia inertă a denunţurilor sale, nu era decît o culegere de bîrfe impersonale, despre care nu voia să vorbească nimeni. Despre cum l-a turnat pe tăntălăul de Mecseki sau cum a demascat învîrtelile lui Rakucsinec. Sau cum i-a denunţat pe toţi cei care i-au ieşit în cale. Nici nu-şi dă seama cum a putut să creadă cîndva că toate cele scrise, odată scrise, lăsate în urmă, nu vor mai învia niciodată. S-a purtat cu toţi cei din jur, cu cunoscuţii şi cu vecinii lui, de parcă ar fi fost nişte plante rare, presate între coperţile lexicoanelor. Numai că ei, în loc să se usuce, au prins viaţă şi au înmugurit pe hîrtie, hrănindu-se cu seve noi, impetuoase. Cu seva neagră a frazelor. Au renăscut schilozi şi retardaţi, fără să-şi mai poată ascunde păcatele. Orice interogatoriu era deja de prisos: era destul să te uiţi la ei şi să le citeşti sentinţele.

Cine ar mai fi putut să-i apere?

De pildă, pe madam Szilasi. Pe femeia aceea sfrijită de la etajul întîi, apartamentul patru. Care mirosea ca apa termală de la ştrand, a cărei putoare se răspîndea iarna peste tot – şi încă atît de convingător, încît lui Rudolf, în orele lui pustii, îi venea să se scufunde în ea. Şi mai mult ca sigur că, pînă ce pielea văduvei a mai putut ţine piept petelor hepatice, iar formele nu i s-au prăbuşit ca nişte cetăţi asediate, transformate în ruine, mulţi au şi făcut-o. Ştim, desigur, că totul este trecător, dar poate că ei i-a sunat ceasul mai devreme decît s-ar fi aşteptat. Madam Szilasi şi-a dat seama mai repede decît oricine că ea nu mai e în stare să tămăduiască pe nimeni, în zadar ar mai spera cineva că ar putea să-l scape de belele, poate chiar şi apa termală s-a scurs din ea în pămînt, lăsînd în urma ei doar putoarea, ca o amintire chinuitoare a unor calităţi de altădată. O sensibilitate aparte, cine ştie de la cine moştenită, dar foarte intensă, o făcea să nu se poată uita la ştiri fără să se tînguie întruna: doamnedumnezeule, doamnedumnezeule. Fie că era vorba de foametea din Africa, de o catastrofă minieră în Canada sau de vreun taifun din Japonia. Pentru ea nimic nu era prea îndepărtat sau lipsit de semnificaţie. După o vreme a renunţat la dimensiunile apocaliptice ale catastrofelor şi s-a mulţumit cu cîte o bîrfă culeasă de pe coridor: o crimă pasională, un accident grav de la periferie. Rudele, la care îşi petrecea în fiecare an cîteva săptămîni, povesteau că nu puteau savura nici concursurile de la televizor alături de ea, pentru că şi la *Cine ştie cîştigă* Klarika ofta întruna, fiindcă acolo mereu pierdea cineva, era eliminat cineva, doamnedumnezeule, doamnedumnezeule, şi nu putea să se distreze nici la gafele prezentatorilor sau la chelnerii care se împiedicau, căci pînă şi în cele mai stridente poante sau în cele mai nevinovate farse ea nu vedea decît nenorociri. De parcă nenorocirile ar fi fost esenţa lumii şi ele măcinau totul pe dinăuntru. Aşa că nu exista, nici n-ar fi putut să existe omul care, alături de ea, să nu se fi

ruşinat de propria lui nepăsare, aşa că întreaga familie s-a rugat ca nu corul fabricii de zahăr din Zemplén să meargă mai departe, ci Ragtime Band Raza Soarelui, şi era de la sine înţeles că nu toată lumea avea de mîncare pe săturate. Se consolaseră deja demult cu toţii că mai există oameni care ucid fără nici un motiv, oricît de convingător ar explica mobilurile tuturor grozăviilor ochelaristul acela cu rame groase de la *Reflector*. Dar această consimţire resemnată părea o nemernicie crasă în comparaţie cu empatia ei. Cu toate că madam Szilasi nu a acuzat nicicînd pe nimeni şi nu a făcut niciodată apel la conştiinţă. Ea se văita din instinct, ca o maşinărie blestemată care tocmai se spovedea, în trei schimburi, pentru toate păcatele lumii.

Vara trecută, la aproape un an după moartea lui Balázs, şi-a schimbat tactica. Nu se mai văicărea în public, dar tot nu te puteai uita la televizor alături de ea. Refuza morocănoasă orice invitaţie – cică din cauza caniculei. Nu vrea să vadă pe nimeni, sîsîia ea prin uşa abia crăpată. Nici resturile de prăjituri nu le mai punea pe gang, ca să dea iama în ele copiii rahitici ai lui Veterényi. Dar pe Rudolf nu l-a dus de nas. El ştia că asta era doar o retragere aparentă, o mascaradă ieftină, pentru că degeaba dădea mai tare sunetul la filme, că tot nu renunţase la doamnedumnezeule, chiar dacă şi-l spunea doar în sinea ei sau sub plapumă, pentru că doar intenţia contează, păcatul renăscut. Pe deasupra, îşi dădea tot mai bine seama că ea nu se mai văita din cauza ştirilor tîmpite de la televizor, din pricina prăbuşirii tot mai evidente a capitalismului, ci de mila lor. A familiei lui, care s-a destrămat sub ochii ei. Acesta era un subiect mai suculent şi mai spectaculos decît orice ştire. Iar dacă Rudolf ar fi lăsat-o, probabil cu el ar fi făcut o excepţie. Poate că nici n-ar fi trebuit să o cheme pentru ca ea să vină după-amiaza, să-l ţină de mînă, ca la spital, şi să-i îngîne la ureche cîntecul de sirenă al consolării. Poate că ar fi fost dispusă chiar să-i facă curăţenie, numai să se

poată văita, să-i dea şi Rudolf o porţie, oricît de mică, din durerea lui. Dar el nu a chemat-o. Nici de ciudă. A preferat să scrie, să-i înşire toate păcatele, pînă ce i-a venit de hac comoţia cerebrală. Apoi au apărut rudele ei, nişte indivizi care au crezut că, prin cîteva manevre, pot să întoarcă totul cu fundul în sus. Dar el i-a scris şi pe ei. Nu a iertat pe nimeni, pentru că au aruncat la gunoi toată biblioteca femeii, păstrînd pentru ei doar seria de opere Victor Hugo şi *enciclopedia Révai*. Toate cărţile putrezeau sub poartă, cu toate că printre ele era şi literatură oficială, dar nici cerşetorii nu s-au atins de copertele roşii, despre care se zicea că sînt mai toxice decît mercurul.

Cei din casă credeau că şi Rudolf era în doliu. Pînă nu demult madam Szilasi era ca un membru al familiei lor. Abia putea să-i tîrască acasă pe Márta şi pe Balázs din aroma ceaiurilor şi dintre goblenurile ei. Băiatul se aciuase la ea mai ales pentru grişul cu lapte aromat cu scorţişoară, pe lîngă care se mai cuvenea şi cîte o farfurioară de porţelan plină cu mere rase, despre care acasă trebuia să povestească cu un entuziasm reţinut. Era deja destul de matur ca să ştie că nu putea să laude fără consecinţe în faţa mamei sale bunătăţile altora, cu toate că ar fi fost îndreptăţit să o facă, fiindcă pe vremea aceea Márta nu le mai punea pe masă decît tot felul de ciudăţenii fără nici un gust. Carnea era fie arsă, fie ca talpa, piureul de cartofi băltea în laptele un pic acrit, iar din supa de mazăre, odinioară mereu delicioasă, acum se iţeau, ca nişte bulgări de zăpadă, cocoloaşele de rîntaş. Balázs nu înţelegea de ce tatăl lui nu spune nimic, de ce îşi ascunde faţa în farfurie şi înghite supus toate ciorbele acelea sărate cu ghiotura, de ce mestecă, tot mai roşu la faţă, fripturile ei, iar apoi, cu o recunoştinţă făţarnică, îi mai şi mulţumeşte pentru masă. La ce folosea acest film mut? Îşi arăta sentimentele mîncînd orice căcat, de parcă ar fi fost o delicatesă? Ce joc de copii tîmpiţi mai era şi acela în care mama lui gătea atît de prost, încît şi lui,

şi tatălui său li se întorcea stomacul pe dos? Mîncau fără să scoată un cuvînt, ca orice altă familie.

Tot la madam Szilasi se refugia şi Márta, după o gură de aer curat. Pe vremea aceea Rudolf pur şi simplu se îndopa cu Snagov sau cu Carpaţi fără filtru. Cu cît mai ieftine, cu atît mai multe. Apoi, în pauzele de fum, cum îşi numea ea vizitele tot mai dese, Márta a început să-şi descarce sufletul. Rudolf bănuia că, în schimbul afecţiunii mult aşteptate, soţia lui îi povestea, aproape cu insolenţă, totul. Îşi căra tot jegul de acasă, pentru ca madam Szilasi să poată cotrobăi prin el în voie, alegînd ce mai putea fi curăţat dintre lucrurile definitiv pîngărite. Totuşi, din mîndrie, Márta a refuzat să ţină cont de sfaturile şi de experienţa ei, cîştigată de-a lungul anilor. Poate pentru că nici nu mai voia să rezolve nimic, ci doar să găsească un punct stabil, de care să se agaţe. Ca un gîndac într-un ac cu gămălie. Şi cînd madam Szilasi a început să clatine tare din cap, a mai adăugat doar că degeaba tot caută ţapul ispăşitor, fiindcă şi ea, Márta, îşi are partea ei de vină pentru războiul acesta fără sînge, care nu se mai sfîrşeşte. Dar nu i-a ajuns cît s-a căit pentru greşeala aceea măruntă? Nu i-a promis solemn Rudolf că o va uita pentru totdeauna? Sau a spus-o doar ca să nu mai aducă vorba despre ea, să tacă şi să zîmbească, ca nişte păpuşi de ceară într-un panoptic prăpădit?

Dar Rudolf nu era nici pe departe atît de insensibil. În felul lui, era şi el invidios pe pauzele acelea de fum. Tot ce nu poate să-mi spună mie bîrfeşte acolo fără nici o sfială, i s-a plîns el lui Veterényi, care, înţelegîndu-l oarecum, i-a schiţat pe loc două soluţii. Sau va începe să-şi bată temeinic soţia, sau va deveni alcoolic, i-a spus el, chiar dacă era limpede că Veterényi nu ar fi fost în stare să molesteze ca lumea nici măcar o muscă. Aşa că, odată cu madam Szilasi, pămîntul a înghiţit şi toate secretele Mártei, cu toate că dacă în ultima clipă Rudolf s-ar fi năpustit să scormonească, cu

toate cele zece unghii, lada aceea de lemn din movila de pămînt proaspăt, aşa cum i-a trecut prin minte să o facă în ultima clipă, poate că ar mai fi avut o şansă să-şi înţeleagă soţia. Dar aşa, totul a rămas ca un roman poliţist din care cineva a smuls tocmai ultimele pagini – şi asta chiar sub ochii lui. Nu a făcut-o. Nu a scormonit nimic. Nici n-ar fi fost în stare să o facă: a urît toată viaţa teatralitatea.

Madam Szilasi a fost înmormîntată într-o zi în care ploua cu găleata din toamna lui optzeci şi patru. Frigul iernii plutea deja în aer – zgîria pielea de sub gulerele paltoanelor şi făcea să trosnească crengile copacilor. Kalcsek strîngea nervos în mîini coroana asociaţiei de locatari, pentru care a adunat aproape urlînd restul de bani. Venise şi Mecseki, care se uita în groapa goală cu ochii înroşiţi de nesomn, parcă abia trezit din mahmureală. Erau puţini. În jurul mormîntului se scăldau în ploaie cîteva chipuri necunoscute, pe care se vedeau chinurile cu care încercau să-şi evoce vreo amintire caldă, duioasă, legată de defunctă, ca să-şi stoarcă măcar o lacrimă. Dar vîntul nu era receptiv la tragedie. Răsfoia tot mai sălbatic Sfînta Scriptură, în care era ascuns şi peticul de hîrtie cu cele cîteva date dictate de Kalcsek cel mereu prevăzător, iar în cele din urmă preotul a închis cartea şi a perorat pe de rost, din rutină, două-trei amănunte plouate din viaţa defunctei. Căci între timp s-a înteţit şi ploaia, de parcă şi Cel de Sus s-ar fi plictisit de acele detalii, iar Rudolf era cît pe ce să izbucnească în rîs cînd a observat în dosul corului funerar din faţa lui o faţă zîmbitoare. Imediat ce ea a ieşit de sub camuflaj, el a recunoscut-o imediat pe femeia aceea căruntă, cu părul aproape orbitor de alb, pe Márta. După moartea lui Balázs încetase să-şi mai vopsească părul, dar şi aşa, lăsînd să i se vadă degradarea, din mîndria de a nu ascunde nimic, tot i se părea frumoasă. O înfrumuseţa demnitatea, şi-a dat seama Rudolf şi puţin a lipsit să nu se apropie de ea.

În faţa cimitirului o aştepta o Dacie galbenă. Rudolf nu a reuşit să vadă cine era la volan, doar că era un bărbat uscăţiv. Aşa a fost să fie. Dacă ar mai fi avut putere, poate că ar fi încercat să îşi dea seama dacă îl cunoştea sau nu-l mai văzuse niciodată prin împrejurimi. După ce groparii şi-au terminat treaba, l-a mai ajutat pe Kalcsek să aranjeze buchetele de flori şi coroanele pe mormînt. Pe cele mai arătoase le-au mai ferfeniţit puţin, ca să nu le fure pe toate şmecheraşii care stăteau deja la pîndă. Apoi s-a invitat singur, leoarcă de apă cum era, în Moskviciul administratorului, pentru că deja turna cu găleata. Ploaia atîrna pe streşinile caselor ca pelteaua.

Odată urcaţi în maşină, Kalcsek nu s-a mai răbdat şi s-a răstit la Rudolf. Că, pe onoarea lui, a mai văzut el divorţuri, chiar mult mai încîlcite ca ăsta, dar nu poate să-i intre în cap de ce nu se duce măcar la ea să o strîngă în braţe, fiindcă nu poţi să ştergi, pac-pac, dintr-un foc, treizeci şi ceva de ani. Dacă ar exista un magician capabil de una ca asta, el l-ar aplauda pînă i-ar curge sîngele din palme.

— Încă nu am divorţat, a spus Rudolf. Oficial, încă nu.

— Cu atît mai mult!

Kalcsek s-a uitat o vreme la indicatoarele de bord, la ácele învăluite în tăcere, de parcă acolo s-ar fi ascuns soluţia. În asemenea cazuri, a continuat el în cele din urmă, orice gest preţuieşte o avere şi să fie convins că Márta ar fi fericită dacă ar renunţa la încăpăţînarea lui şi ar încerca să se apropie de ea. Ar putea să o invite la o cafea, să o conducă la serviciu sau, daca aşa nu merge, pentru că lucrurile sînt prea proaspete, să-i scrie măcar o scrisoare. Se uita radios şi uşurat la celălalt. Ca un medic care, după nenumărate analize, rosteşte diagnosticul corect.

— Îi scriu, i-a răspuns Rudolf în şoaptă. În fiecare săptămînă.

Vai de mine, s-a făcut aproape şapte! A pierdut timpul cu Rakucsinec – şi mai voia să adune un pic prin casă. Să pună de o cafea tare. Iar Nicu Zmeură era întotdeauna punctual. Rudolf avea altă părere despre români. Nu aveai ce să iubeşti la valahii cu opinci din poveştile mamei sale. Chiar dacă nu toţi voiau să bea sînge de ungur, tot îi simţeai oricînd în stare de cele mai teribile grozăvii. Dacă îi laşi în pace, nici ei nu or să-ţi facă nimic, îl sfătuia tatăl lui, iar Rudolf şi-a dat seama cu surprindere că în străfundurile acestei poveţe înţelepte se ascundea aceeaşi teamă ca în poveştile de groază ale mamei sale. Fiindcă, după cum a constatat el mai tîrziu, reciprocitatea e întotdeauna dreptatea celor laşi, care nu te încălzeşte mai tare ca un palton furat. Dar în faţa calmului măsurat al lui Zmeură, a autorităţii care radia din personalitatea lui, erai nevoit să-ţi scoţi pălăria, chiar dacă nu te obliga nimeni s-o faci.

Ceasul lui Veterényi a ţiuit ora şapte cu *Rákóczi Marsch*. Sunetul mecanic al ceasului electronic se auzea prin perete. Trebuia să se grăbească. A numerotat pedant colile pline şi le-a ascuns în sertar. Se oprise din scris tocmai la timp, pentru că vîrful tocit al creionului avea deja un luciu mat. A tras găleata de gunoi şi a început să-l cioplească migălos cu un cuţit ascuţit. Măcar nu mai trebuia să mături pe jos. Cu timpul, omul învaţă să facă mai multe lucruri deodată. Să fie econom cu viaţa. De pildă, el îşi spală întotdeauna ciorapii cînd face baie. Aşa vede mai bine murdăria şi, pe deasupra, nici nu trebuie să încălzească din nou apa. A încercat odată şi cu tricoul, dar nu ajungea nicidecum pînă la spate şi pleoscăia degeaba cu săpunul prin vană. Dacă l-ar fi văzut Márta, ar fi crezut că a înnebunit de tot.

Mecseki şi-a tîrşîit papucii prin faţa geamului. Derbedeul. Un fustangiu de mahala. Să spunem lucrurilor pe nume. Poate că el a fost singurul pe care moartea bătrînei Szilasi nu l-a mişcat deloc, fiindcă nu era în stare să-şi

vadă propriul sfîrşit în moartea nimănui. De altfel, cei din casă credeau că nici nu va muri vreodată. Că o să tragă chiulul în ultima clipă, o să trimită pe altul în locul lui sau o să cadă la pace cu dracul. Cu toate că era un tăntălău înnăscut. Cînd dispăreau vreun ceas sau vreo podoabă fără valoare, de cele mai multe ori le găseau printre boarfele lui. Îi plăceau toate cele care păreau cît de cît din aur, iar apoi fie nu le putea pasa mai departe, fie le răsfăţa cu ele pe muierile care-şi omorau timpul prin crîşmă şi care îl turnau întotdeauna la cel păgubit. Dar îl ierta toată lumea, pentru că avea mîini de aur şi îţi repara cît ai bate din palme televizorul sau robinetul, dar asta numai dacă nu adormea sub chiuvetă, pe cimentul gol. La crîşmă toată lumea îi zicea Fraierjancsi, fiindcă nimeni nu-i auzise vreodată numele adevărat. Ba chiar au pus pariu cine îi şterpeleşte actele, ca să se poată distra în fine ca lumea. Dar nu i-au găsit niciodată prin buzunare decît nişte bilete de autobuz folosite, un pic de mărunţiş şi o batistă lipicioasă. Dacă nu-l arunca nimeni în stradă, cu două pahare se întindea pînă se închidea crîşma. Dar de cele mai multe ori se foia pînă ce în jurul lui se adunau toţi scandalagiii şi, în cele din urmă, chiar şi beţivii mai taciturni. A fost toată viaţa un bărbat zvelt, simpatic, cu mustăcioară pe oală. Purta părul lins pe spate, italieneşte, şi dacă era proaspăt bărbierit, dădea gata toate ospătăriţele cu vocea lui languroasă. Le murmura cu ochii mijiţi, privindu-le viclean printre gene, cele cîteva şlagăre pe care le prinsese din zbor. Gutural, ca Celentano, sau cu subînţeles, ca Éva Karádi. Era maestru la asta şi niciodată, sub nici un motiv, nu amesteca băuturile.

În ultima vreme a cam început s-o ia razna. De pildă, într-o noapte de ianuarie a dat cu pumnii în poartă pînă ce a scos-o din ţîţîni. Nici nu era de mirare, pentru că dacă nu-ţi găseşti cheile în toiul nopţii, pe ger, nu prea mai ai chef de bancuri. Te milogeşti de amantă să te lase să intri sau scoli toată casa. Dar aici toţi dorm buştean, ca să nu aibă probleme. Iar de altundeva nu

se putea aştepta la nici o mînă de ajutor, pentru că trăia deja de ani de zile singur. Îşi căra victimele de ocazie la capătul coridorului, în dosul scării de la pod, unde chicoteau pînă la telejurnalul de seară sau chiar pînă ce începea filmul, pentru că nimeni nu avea voie să pună piciorul în locuinţa lui Mecseki. Ăsta nu-i nici bordel, nici muzeu, obişnuia el să spună. Iar vecinii nu înţelegeau nici în ruptul capului dacă din plictiseală, ca hobby sau din mărinimia lui nemărginită le căra acolo în fiecare săptămînă pe pensionarele acelea de la Melody, care îşi terminau banii tocmai înainte de ultimul carcalete. Fiindcă în ultimul timp era nevoit să meargă tot mai departe după prăzile sale, mai ales de cînd Rudolf i-a spus în faţă că dacă le mai dă tîrcoale femeilor din casă, îl jugăneşte. Abia s-a mutat de vreo trei luni acolo, că bivolul acela de dincolo de munţi a şi pus ochii pe el! Are un şvung că te lasă cu gura căscată, s-a plîns el la crîşmă, tremurînd încă de draci. De atunci nu mai stau de vorbă. Decît dacă e neapărat nevoie sau sînt beţi criţă.

Tactica lui era ca tocmai în faţa uşii să nu-şi mai găsească nici mort cheile. Mai înainte erau acolo, în buzunarul din spate al pantalonilor, se jura el pe toţi sfinţii, cu braţele răsfirate. Iar femeile îl credeau, pentru că vorbea frumos, amestecînd în discuţie cuvinte italieneşti. Dar cînd dădea peste vreuna care nu înţelegea nici în ruptul capului ce căutau acolo, la ce era bun cotlonul acela întunecat, ferit întru cîtva de curent, Mecseki îşi scotea din mînecă ultimul as. Începea să cînte, cu ochii închişi şi cu un tremolo senzual, imnul Ungariei, dar niciodată nu a ajuns mai departe de *Doamne, mîntuieşte-i pe maghiari*, pentru că femeile, dezmeticite de spaimă, începeau imediat să-l descheie la pantaloni, sperînd că acea picătură de duioşie îi va potoli pofta de lălăială – şi chiar i-o potolea, fiindcă nici el nu avea chef să-şi petreacă noaptea la Criptă.

În noaptea în care a scos din ţîţîni poarta şi aşa destul de şubrezită, s-a împleticit de unul singur pînă la etaj. S-a sprijinit de balustradă, cu ochii aţintiţi în bezna curţii, ca un acrobat înainte de un triplusalt. Auzea cum ferestrele îşi ţineau respiraţia şi vedea cu coada ochiului cum îşi acoperea privirea bătătorul de covoare. Din dosul perdelei, Rudolf încerca să ghicească ce o să facă: va sări ca o vedetă de circ sau va rămîne nemişcat, holbîndu-se în gol. Apoi a observat cum lui Mecseki i se bălăngăneşte braţul din cot, de parcă ar fi vrut să taie cu ferăstrăul grilajul balustradei, pînă ce din gură i-a ieşit, ca o uşurare tăcută, un norişor alb, care i-a plutit o vreme deasupra capului. Aşa îşi imaginau unii îngerii. Apoi, în timp ce se scotocea prin buzunare după chei, norişorul s-a spulberat şi Mecseki a rămas un beţiv singuratic care borăşte pe uşa lui de la intrare. Dar e drept că a doua zi a spălat spăsit toată murdăria, ba chiar s-a dus la Kalcsek, să contribuie şi el cu bani pentru poarta nouă, dar preşedintele asociaţiei de locatari s-a uitat prin el ca prin sticlă. Banii nu voiau să se adune, cu toate că problema a fost deja de două ori pe ordinea de zi. Au fost şi urlete, pentru că toată lumea venea să se uşureze acolo, iar bişniţarii de aur s-au aciuat în capul scărilor, unde fumau şi elevii parfumaţi de la şcoala din vecini. În bolta întunecoasă, cu aer stătut, nu se vedea nimic de pe stradă – numai dacă nu-şi băga cineva nasul înăuntru. Dar acela era alungat imediat.

Rudolf a adus două scaune din cămăruţa care-i servea drept magazie. Unul pentru Zmeură, iar celălalt pentru Kalcsek, care nu va avea nevoie de el mai mult de o oră, pînă ce alcoolul îşi va face efectul. Apoi o să-l culce în cameră. Nu a păstrat în locuinţă decît strictul necesar. Masa şi un scaun în bucătărie, iar în cameră un dulap şi un singur raft, cu cele mai importante cărţi, lîngă pat. Această ambianţă puritană, redusă la minimum, avea asupra lui Rudolf un efect eliberator. Aşa, gîndurile nu i se mai împiedicau întruna de amintiri, nu i se mai ascundeau în dosul obiectelor. Locuinţa avea un aer

de început, de parcă abia ar porni pe calea vieţii, cu aceste cîteva mobile mizerabile, dar aparent masive.

Poate că şi Márta gîndea la fel, pentru că nu a mai venit niciodată după boarfele din camera mică. Cu toate că nu adunase în lăzile acelea de carton doar lucrurile lui Balázs, ci şi-a mai îndesat printre ele şi cîte o bluză veche sau un taior, ca să fie sigură că o să le ia de acolo, se părea că de-acum renunţase la ele. Poate că bărbatul cu Dacia galbenă i-a cumpărat haine noi. Sau pur şi simplu nu mai voia să le poarte. Erau decorurile unei vieţi inexistente. Poate că aşa voia ca soarta să-l împingă spre aceleaşi greşeli, să-i repete mereu erorile de altădată. Bineînţeles că şi Rudolf era adeseori tentat să deschidă cutiile acelea, ca să scoată diplomele din timpul şcolii sau pozele acelea mari, posterele, cum le spunea fiul lui, pe care le lipise pe pereţi cu pastă de dinţi. Îşi aminteşte că era să leşine, dar Balázs i-a explicat că pe un perete atît de zgrunţuros ca acela scociul sau aracetul de tîmplărie nu au nici un efect, în schimb pasta de dinţi, în cantităţi mici, poate să facă minuni – şi chiar aşa a şi fost, pentru că atunci cînd le-au dat jos, pasta de dinţi s-a desprins cu tot cu tencuială.

Îşi aminteşte că abia atunci a izbucnit în plîns. Nu la înmormîntare, nici la Criptă, ci abia acolo, în faţa petelor de pe perete. Alături de vedetele excentrice, acum împăturite.

Nu a aflat că îl duc la Criptă decît cînd era deja în maşina parcată aproape pe furiş în faţa Stomatologiei. Abia ce-a apucat să pună la loc proteza tocmai începută şi să stingă spirtiera, că l-au şi ridicat. Aparent, totul arăta de parcă ar fi fost chemat la o urgenţă, fiindcă nu urla şi nu-l înghiontea nimeni. L-au condus politicos, dar ferm, pînă la maşină, aşa că cei rămaşi în laborator au ridicat doar o clipă ochii de pe coroanele şi podurile la care lucrau, ca să se lămurească rapid cum stă treaba. Nici mai

tîrziu, în pauza de prînz, nu au despicat firul în patru, întrebîndu-se ce urgenţă care nu suferea nici o amînare o mai fi şi aia la care este chemat un tehnician dentar. Nici n-au apucat să se înfiripe cîteva supoziţii răzleţe, că medicul de gardă i-a şi şuşuit, ca să-şi ţină gura.

Nu şi-a luat inima-n dinţi, ca să-i întrebe unde îl duc de fapt, decît abia după ce au trecut de a doua intersecţie. Dar ei i-au luat-o înainte, anunţîndu-l că noaptea trecută Balázs Schiffer a avut un accident în apropiere de graniţă şi că trebuie să meargă la secţie pentru nişte formalităţi. Au numit Cripta firesc, ştiind că, în ciuda băşcăliei, oamenii, cu tot umorul lor, ştiau despre ce era vorba. Şi dacă totuşi ar mai fi avut cineva chef să facă bancuri pe tema asta, acela ar fi ajuns să rîdă în propriile lui dejecţii.

Pe străzile pustii ale după-amiezii de luni drumul a durat un sfert de oră. Rudolf credea că vor porni sirenele, ca să străbată bulevardul ca la un incendiu, dar nu au făcut zarvă deloc. Oraşul din faţa parbrizului a rămas tot drumul ca o pată nepăsătoare, incertă. L-au dus pe căi ocolite, poate ca să aibă timp să-şi adune gîndurile. Dar de fapt nu avea de ce: într-o zonă de graniţă nu se puteau întîmpla prea multe.

Odată ajunşi, totul a început prin aceea că un individ cu faţa cărnoasă, îmbrăcat în uniformă, i-a turuit faptele. În primele ore ale dimineţii fiul lui a fost împuşcat, fiindcă a încercat să fugă din ţară. A murit pe loc. La somaţia grănicerului, el a refuzat să se oprească şi nu a reacţionat nici la focul de avertisment. A continuat să alerge spre pădure. Nu l-au lăsat să ajungă pînă acolo. Chiar şi faptul că se afla fără aprobare într-o zonă de graniţă este considerat un atentat la siguranţa statului. Se presupune că nu era singur, în consecinţă, cercetările nu se referă doar la o simplă tentativă de trecere frauduloasă a frontierei, ci – după toate probabilităţile – în vizorul lor a intrat o întreagă bandă, care se ocupă cu traficul de persoane. Cuvintele răpăiau inerte. Rudolf nu înţelegea nimic. Era cît pe ce să-i întrebe dacă l-au

împuşcat în spate, nu-i aşa, dar s-a abţinut la timp. Nu voia să-i aţîţe cu amănunte concrete.

Ofiţerul slăbănog care îl legitimase i-a împins în faţă o coală albă:

— Cel mai bine ar fi să scrieţi totul pe hîrtie.

— Dar eu nu ştiu nimic.

— Atunci începeţi cu asta.

— Cu ce? Că nu pot să vă ajut cu nimic?

— De pildă. Dar aţi putea să scrieţi şi că aţi vrea să ne ajutaţi, numai că momentan nu aveţi cu ce. Dacă nu mă înşel.

Nu l-ar fi bănuit capabil de atîta rafinament. Dar asta nu însemna nimic, la fel cum într-o zonă atît de liniştită nu avea ce căuta nici vila aceea cochetă, cu treptele înguste care duceau spre şirul de încăperi strîmte ca nişte celule, ce schimonoseau întreaga clădire – şi, odată cu ea, întreaga stradă, tot oraşul, de parcă însuşi faptul că un asemenea loc putea să existe ar fi stigmatizat împrejurimile. Aşa că nu mai putea să privească strada Grigorescu decît ca un medic bine pregătit, în stare să vadă sub pielea perfectă tumoarea rău prevestitoare. El nu era naiv. Ştia că acea stradă, acea clădire există. Exista pentru că trebuia să existe. Toată lumea cunoştea regulile jocului. Trebuia să trăieşti, să iubeşti, să faci dragoste, să mergi la cinematograf şi să bîrfeşti, fără să ai de-a face cu ea. Să o vezi fără să existe. E tot ce poţi să faci: să nu-ţi pese de ea – pînă ce nu începe să-i pese ei de tine. Pentru că atunci e deja totuna.

Nici nu s-a atins de coala de hîrtie.

În clipa aceea a intrat al doilea ofiţer: asta se vedea pe el, chiar şi fără uniformă.

— Cum stăm?

Era un ins solid şi purta pantaloni negri, dintr-o ţesătură tare, şi un pulover cu modele norvegiene. Sau cel puţin aşa a văzut Rudolf în lumina

care-l orbea. Din vocea lui răzbătea nerăbdarea.

— Deocamdată nu ştim nimic, a spus insul mai subţirel.

Pluralul îi unea într-o complicitate împotriva căreia Rudolf nu a îndrăznit să protesteze. S-a simţit mai degrabă oarecum ruşinat, pentru că băteau pasul pe loc, deşi i se creaseră toate condiţiile pentru o depoziţie ca lumea.

Ofiţerul în pulover a făcut cîţiva paşi în jurul mesei şi s-a oprit brusc în faţa lui Rudolf. Chipul lui calm, aproape inexpresiv, era ca al unui mecanic cu experienţă care caută defecţiunea motorului din faţa lui, gata să-l demonteze, ca să poată cotrobăi prin el în voie. Fără să garanteze că nu va provoca dureri. Rudolf a început să vorbească aproape instinctiv:

— I-am spus deja colegului dumneavoastră că…

— Gura! Cîte transporturi faci pe săptămînă?

— Nici unul.

— Cine adună oamenii şi unde vă întîlniţi?

— Nu ne întîlnim nicăieri. Eu…

— Cine adună banii, dumneata sau băiatul?

— Eu sînt de treizeci de ani tehnician dentar.

— Care este traseul?

— Ies foarte rar din casă.

— Cunoşti pe cineva la graniţă?

— Pe absolut nimeni!

— Cine te aşteaptă dincolo?

— Aţi înnebunit? Nu auziţi ce vă spun?!

Rudolf tremura de furie. Cel în pulover s-a aplecat şi mai mult spre el.

— Vezi, de aceea e mai bine dacă-ţi scrii singur depoziţia şi nu ţi-o scriu eu. Eu am o imaginaţie mai bogată.

Gura îi mirosea a usturoi. Cu puţin timp înainte individul acela încă mai frigea mici în sînul familiei sau în fundul grădinii. Şi nici atunci nu a dat greş: a lăsat cele două feluri de carne cîteva zile la macerat, le-a condimentat bine, apoi a aşteptat pînă ce lemnele pregătite dinainte au ars şi a răsucit deasupra jarului tocmai format bucăţelele de carne tocată pînă ce s-au înroşit, fără să-şi piardă toată zeama din ele. Rudolf se strădui să se agaţe de această familiaritate.

— O să încerc, a cedat el în cele din urmă.

— Ai douăzeci de minute la dispoziţie.

De îndată ce s-a închis uşa, el s-a apucat de scris. La început mai timid, dar pe măsură ce înainta, înşira tot mai uşor cuvintele pe hîrtie. Scria tot ce-i trecea prin minte. Tot ce-l ţinea cît mai departe de pivniţă şi de ofiţerii aceia. A scris şi despre Márta şi Balázs, dar nu aşa cum îi cunoscuse pînă atunci. Pe hîrtie toţi păreau un pic mai neînsemnaţi. Mai lipsiţi de viaţă, ca personajele unui roman prost. Cărora nu poţi să le faci nici un rău.

A umplut două pagini întregi. De îndată ce a terminat, cei doi ofiţeri au apărut din nou. Cel în pulover avea în mînă un fel de cîrpă – nu a putut să-şi dea seama dacă era o haină sau o frînghie cocoloşită, pentru că a aruncat-o pe scaunul din spatele lămpii. În timp ce citea, ofiţerul în pulover s-a uitat mai atent la el. Era un bărbat îndesat, cu sprîncene stufoase şi buze groase. Tipul de om care nu renunţă niciodată de bunăvoie să-şi satisfacă vreo poftă. Dar şi care nu trebuie să trîntească paharul pe masă ca să se facă linişte în crîşmă. Abia mai tîrziu a aflat că îl cheamă Dincu Trufa.

— Numai atît? l-a întrebat Trufa.

— Altceva nu-mi mai amintesc acum.

— Nu e destul. Vreau nume. Adrese, amănunte.

— Dar eu nu cunosc nici un contrabandist. Nu am fost în străinătate decît o singură dată.

— Atunci scrie despre alţii.

— Despre cine?

— Despre vecini, despre colegi, despre cunoscuţi. Totuna.

— Nu înţeleg.

— Ce nu înţelegi?

— Păi, ce vreţi de la mine.

L-a privit din nou cu mutra aceea de mecanic: un pic curioasă şi un pic furioasă.

— Dacă ai de gînd să te distrezi cu mine, nu o să mai pleci niciodată acasă.

— Eu nu vreau să mă distrez, dar…

— Dacă nu te distrezi şi nu eşti nici tîmpit, atunci vorbeşte! a urlat Trufa la el.

Ofiţerul uscăţiv s-a apropiat şi el.

Rudolf nu se mai temea de nimic. O să primească, eventual, o pereche de palme. Sau îi vor face capul piftie. Dar se va termina odată şi asta, iar el tot nu va avea nimic de spus. De aceea nici nu putea să-i ia în serios. Era ridicol cum încercau să afle răspunsuri la întrebări despre care el, nici să vrea, nu ştia să le spună nimic. Pe deasupra, pe măsură ce situaţia lor era din ce în ce mai disperată, anchetatorii încercau tot mai mult să-l prindă cu ceva. Ca un cîine care a adulmecat o urmă şi scurmă degeaba pămîntul cu miros de oase. Şi tot caraghios era şi decorul, care încerca să facă din pivniţa acea întunecoasă şi neaerisită o cameră de tortură medievală, cu masa acea de metal, pe care sîngele nu lăsa nici o urmă, şi cu cele două scaune de lîngă ea. Dar cel mai caraghios era efectul pe care l-a avut asupra lui decorul acela atît de artificial încropit, care i s-a furişat prin tot păienjenişul nervilor, pompîndu-i teama în sînge. Pentru că îi era totuşi frică. I-a fost frică din prima clipă cînd a intrat acolo. De palmele care

urmau şi de reacţiile imprevizibile ale trupului, fiindcă din ziduri răzbătea un miros de urină, de sînge şi de cine ştie ce alte dejecţii. Poate că se strecura printre crăpăturile invizibile ale uşii. Dar el era în stare să se bucure chiar şi de teamă, pentru că atîta vreme cît se temea şi rîdea de ei, pendulînd întruna între cele două senzaţii, măcar nu se gîndea şi la altceva. Nu era nevoit să-şi privească în faţă durerea şi mustrările de conştiinţă, iar cînd şi-a dus gîndul pînă la capăt, şi-a dat seama că nu mai puteau să-i înteţească nici spaima, nici speranţa că pînă la urmă lucrurile se vor rezolva într-un fel, fiindcă îşi jucaseră deja toate cărţile: oricît de mult ar fi vrut, nici ei nu puteau să împuşte un om de două ori, păcatul nu putea fi multiplicat.

— E bine şi aşa, a spus pînă la urmă Trufa. Dacă vrei neapărat să te întorci acasă, din partea mea, du-te.

Şi i-a aruncat lui Rudolf în faţă cîrpa pe care o adusese mai înainte cu el.

A recunoscut-o imediat. Era jacheta de blugi a lui Balázs, pe care o primise cîndva de Crăciun. Atunci a urît-o din tot sufletul din cauza nasturilor ei roşii şi degeaba i-au explicat că fusese ultima bucată din magazinul acela de la Dresda, unde abia au izbutit să intre împreună cu rudele lor în timp ce se prefăceau că vizitează oraşul, fiindcă el îi privea cu acelaşi reproş. Apoi a devenit jacheta lui preferată de agăţat gagici. Pînă în clipa aceea mai nutrea un strop de speranţă că, oricît de neverosimil ar fi fost, totul nu era decît o eroare sinistră, iar între timp fiul lui era deja demult în faţa televizorului sau hoinărea cu prietenii lui prin oraş şi cînd se va întoarce acasă, or să rîdă zdravăn de toată păţania. Dar cînd, la semnul lui Trufa, a pus mîna pe jachetă şi a pipăit gaura de sub omoplaţi, apoi a simţit-o sub palmă şi pe a doua, şi-a dat seama că nu mai avea nici o portiţă de scăpare: nu mai putea să se ascundă în faţa evidenţei. Simţea că va izbucni în plîns, că va începe să urle ca un descreierat, dar golul din suflet i se căsca

din ce în ce mai tare. De parcă un autopsier priceput i-ar fi furat pe rînd toate organele, inima, plămînii, ficatul, apoi oasele, ca să nu mai rămînă din el decît pielea. O tencuială găunoasă.

— Şi ce o să se întîmple acum? a întrebat răguşit Rudolf.

— Nimic. Ia asta cu tine, să i-o arăţi şi soţiei, i-a spus Trufa şi a pornit către uşă.

— Staţi. Şi înmormîntarea?

— Poftim?

— Cînd o să-l putem înmormînta pe fiul meu?

— Uite că individul mai are şi idei! s-a uitat Trufa către ofiţerul slăbănog.

— Oricine are dreptul la funeralii.

— Fii liniştit, o să-l înmormîntăm noi. Nimănui nu-i place dezordinea. Dar deocamdată încă nu ştim unde.

— Cum adică nu ştiţi?

În locul lui Trufa i-a răspuns slăbănogul:

— În dosul clădirii nu mai încape nimeni, aşa că, în principiu, am putea să ne gîndim la oricare cimitir din oraş.

— Să nu-i promiţi nimic. În ultima vreme cei de sus preferă locurile mai ferite, i-a atras atenţia Trufa.

— Şi noi?

— De obicei noi îi scutim pe aparţinători de asemenea privelişti.

— Nu puteţi să faceţi aşa ceva.

— Ştii foarte bine că putem.

— Vreţi să spuneţi că…

— Fără cruce şi fără nici o ceremonie, a clătinat din cap slăbănogul, cu o milă prefăcută.

— Nu vă cred.

— Serios? Fii fericit că ţi-am dat măcar cîrpa asta! l-a privit sever Trufa.

— Dar nu pot să mă întorc acasă aşa.

— Asta e deja problema dumitale, i-a spus cel în pulover, făcîndu-i semne slăbănogului să-i deschidă uşa. Interogatoriul s-a sfîrşit.

— Dan… Dan Vlahilă.

— Ce-i cu el? s-a întors din uşă Trufa.

— Are valută. Cel puţin aşa am auzit.

— Ai auzit sau eşti sigur?

— Ştiu. Mi-a spus cineva că schimbă valută.

— Cine ţi-a spus?

— Feri Kalcsek. Administratorul.

— Mai exact, ce ţi-a spus?

— Păi, că, cică, face afaceri cu dolari, dar poate să procure şi mărci.

— Cine e individul ăsta?

— E medic pediatru.

— Locuiţi în aceeaşi clădire?

— Cu un etaj mai jos. Are în jur de patruzeci de ani, e brunet…

— Scrie tot ce ştii despre el!

— Şi cu asta gata, nu-i aşa?

— Te tîrguieşti cu mine? Te crezi la piaţă?

Rudolf nu îndrăznea să-l privească pe Trufa în ochi. Era speriat ca nu cumva calmul măsurat din privirea lui să-l copleşească de tot. Dar acum era concentrat la altceva. Era atent la rîndurile pe care le înşira pe hîrtie.

— Acum e mult, mult mai bine. Aşa mai stăm de vorbă.

— Cînd pot să-mi duc acasă fiul?

— Nu te pripi. Sîntem abia la început.

— Dumneavoastră aveţi familie?

Trufa l-a pocnit fără să stea pe gînduri. Cu mîna pe care purta ghiulul. Pe Rudolf l-a fulgerat în bărbie o durere ascuţită, cum nu mai simţise niciodată pînă atunci. Gura i s-a umplut imediat de sînge.

— Vezi, nu aş fi vrut să ajungem pînă aici. Scuipă liniştit ce ai în gură, i-a spus Trufa şi a aşteptat blazat să-şi revină.

Şi-a pipăit buza zdrenţuită, să vadă dacă i-a rupt într-adevăr premolarul sau doar aşa i se părea. Pînă să se dezmeticească, hîrtia bătută la maşină era deja în faţa lui.

— Semnează aici şi cu asta am terminat pe ziua de azi.

— Dar îmi daţi voie să o citesc?

— Bineînţeles. Nu ne grăbeşte nimeni.

Rudolf a lăsat speriat hîrtia din mînă.

— Nu, nu pot să fac aşa ceva! Eu nu o să fiu un…

— …informator? Asta ai vrut să spui?

Rudolf a dat din cap. Trufa îl privea de parcă s-ar fi aşteptat la aşa ceva.

— Te pomeneşti că nu-ţi place ordinea.

Rudolf l-a contrazis clătinînd din cap.

— Păi, bineînţeles că-ţi place. Doar eşti şvab. Iar voi aveţi disciplina în sînge. Asta mă face să cred că ai ceva împotriva noastră. Ce zici, am dreptate sau nu?

Şi Trufa s-a apropiat mai mult de el.

— Eu nu vreau să lucrez pentru dumneavoastră, i-a spus Rudolf.

Era fericit că a reuşit să o spună. Pe de-a-ntregul, fără poticneli.

— Asta nu mai e o problemă.

— Atunci de ce nu semnaţi dumneavoastră în locul meu? l-a privit provocator Rudolf.

Simţea că nu mai are nimic de pierdut.

— Aş putea să o fac.

— Atunci poftim, semnaţi! şi i-a întins hîrtia lui Trufa cu un gest pe care îl copiase de la el.

— Ai observat că dumneata prinzi curaj numai atunci cînd lucrurile nu mai au nici o miză? Dar cu atîta osteneală ai putea să judeci mai logic. Pe Vlahilă l-ai turnat. Nu mai e nimic de făcut. Miercuri o să aruncăm o privire prin locuinţa lui şi o să-l ridicăm.

— Dar eu nu am vrut să-l torn! s-a speriat Rudolf.

Brusc, şi-a imaginat locuinţa aceea întoarsă pe dos şi pe cei doi copii urlînd.

— Totuşi l-ai turnat – şi tocmai pe el. Nu pe Kalcsek, prietenul tău, nici pe Rakucsinec, milogul acela nenorocit, ci pe medicul pediatru. Fără să stai pe gînduri.

— A fost ceva…

— …întîmplător. Ştiu. Să fim serioşi: crezi că mai are vreo importanţă?

— Da, are.

— De, ce să-ţi spun, oamenii sînt înţelegători de nu mai pot! Poate că or să te şi laude pentru asta.

— Nu trebuie să-i desconsideraţi.

— Eu nu-i desconsider mai mult decît dumneata, dacă mai crezi că o să li se facă milă.

— Cu toate că nu au de ales. Adevărul este că mie mi-a murit băiatul!

Trufa clătină din cap.

— Asta este deja o chestiune minoră.

— Dar eu nu sînt în stare să fac una ca asta.

— Dimpotrivă. Dumneata eşti un mediu foarte bun. Crede-mă, eu pot să-mi dau seama de asta, i-a răspuns Trufa.

Rudolf se simţea ca pe vremuri, cînd tatăl lui îi pipăia muşchii.

Era furios pe el însuşi, dar nu putea să se împotrivească: lauda i-a umplut tot trupul de căldură. I-a iradiat pieptul, de acolo i-a trecut prin pereţii arterelor în stomac şi i-a coborît pînă în degetele îngheţate de la picioare. Poate că ultima dată a fost lăudat la şcoală şi nici atunci nu neapărat pentru meritele lui, ci mai degrabă pentru familia sa. Şi mai tîrziu de Márta, dar ea, cumva, nu a contat niciodată.

— Deci ne-am înţeles? l-a întrebat complice ofiţerul.

Rudolf nu a avut putere să răspundă. Dar într-un tîrziu a mormăit:

— Totuşi… ce ar trebui să fac?

— Nimic deosebit. La început trebuie doar să scrii. Nu are importanţă ce. Despre atmosferă, senzaţii, păreri. Să te plimbi cît mai mult şi să fii alături de oameni. Într-un cuvînt, să te obişnuieşti cu noua situaţie.

— Care situaţie?

— Cu aceea că acum nu dumneata eşti cel urmărit, ci ei. Acesta e un mare lux dacă ştii să te foloseşti de el.

— Şi după aceea?

— Păi, după ce te obişnuieşti, cînd nu vei mai avea nici o problemă cu cuvintele şi totul ţi se va părea firesc, treptat, vei putea să treci la lucruri mai concrete.

— Mai concrete?

— Da. De pildă, să ne descrii cîte o dispută mai aprinsă avută cu vecinii. Apoi cine cu cine ţine legătura. Dacă fac parte din vreo asociaţie. Chestii din astea. Ai să vezi că dacă te ţii de treabă, lucrurile vor fi din ce în ce mai clare.

— Du-te naibii.

Trufa zîmbea. Nu părea că ar fi vrut să-l lovească. A împăturit cu grijă prima declaraţie a lui Rudolf.

— Vrei, nu vrei, dumneata faci deja parte, pe jumătate, din familia noastră. Ce-i drept, pînă acum nu ai văzut decît partea proastă a lucrurilor. Dar dacă mă asculţi, va veni timpul să te bucuri şi de avantajele situaţiei.

Rudolf se uita palid la Dincu Trufa. Nu se gîndea decît la Márta, care îl aştepta acasă, fără să ştie nimic. Cum stă ea în fotoliul strîmt din faţa ferestrei şi tricotează. Cum adună nodurile pe rînd. Două pe faţă, unul pe dos. A încercat o vreme să ghicească ce s-a întîmplat, dar, odată cu trecerea timpului, şansele ei au devenit din ce în ce mai reduse. Poate că ar fi fost o uşurare pentru ea şi dacă i-ar fi spus cineva adevărul în faţă. Numai să i-l spună răspicat, să nu încapă nici o îndoială. Poate că atunci nu ar mai tremura.

— Gîndeşte-te liniştit. Ai timp destul, a zis Trufa şi s-a ridicat. Cu toate că ştiu dinainte răspunsul. Şi nu trebuie să-ţi fie ruşine.

Nu s-a simţit ruşinat nici atunci, nici mai tîrziu. Preotul nu a turuit decît strictul necesar. Nu a fost multă lume: Kalcsek, Rakucsinec, madam Szilasi, neamurile şi cîteva feţe necunoscute. Pînă la urmă faptul că nu au putut să afişeze ora înmormîntării nici la poarta cimitirului decît în ultima clipă a avut efectul scontat. Ziarele nu au avut voie să publice textul şablon la rubrica de decese. Orice anunţ, orice ştire sau articol cu numele lui Balázs ar fi fost periculoase, pentru că pînă şi cea mai simplă sau aparent nevinovată aluzie ar fi putut isca o avalanşă nedorită de evenimente. Cam aşa ceva ar fi mormăit funcţionara de la mica publicitate dacă Rudolf ar fi îndrăznit să crîcnească. Rudolf stătea nemişcat în biroul pustiu din faţa ghişeului, strîngînd în mînă formularul completat, pe care femeia, deja pămîntie la faţă, nu ar fi trebuit decît să-l semneze. Dar pînă la urmă s-au mărginit la cîteva amabilităţi inutile. El s-a gîndit o clipă că totul nu era decît un semn de bunăvoinţă din partea autorităţilor. Că în felul acesta puterea voia să-şi îndrepte greşeala. Tocmai această muţenie neînduplecată

era dovada faptului că Balázs era în viaţă. În ciuda acelei poveşti verosimile şi a înspăimîntătorului interogatoriu, din moment ce moartea lui nu putea fi anunţată, nu mai exista decît o singură posibilitate: aceea ca el să trăiască undeva. Tocmai această vigilenţă, această organizare exagerată, înfiorător de pedantă, îl trezea la viaţă. Rudolf ar fi trebuit să fie fericit, dar a constatat cu surprindere că nu putea să stoarcă din el nici un sentiment. Stătea în faţa ghişeului, ţinînd în mînă hîrtia aceea îmbibată de sudoare, şi se simţea neajutorat şi singur. Poate că ar fi rămas aşa chiar dacă fiul lui ar fi ieşit pe uşa acoperită aproape în întregime cu regulamentul de completare a formularelor pentru anunţuri. Respectase toate instrucţiunile, dar în zadar.

În clipa în care în cimitirul cocoţat pe coasta dealului au apărut primii cunoscuţi, i s-a spulberat şi acest strop de iluzie. Balázs nu mai trăia. Nici acolo, nici în altă parte. Vestea ajunsese pînă la dirigintele lui şi la colegii de clasă, dar indivizii în costume cenuşii i-au întors din drum încă de la poartă. Alţii, care nu îndrăzneau să se apropie, pur şi simplu din laşitate, au rămas în dreptul cîte unei cruci alese la întîmplare. Şi-au căutat fiecare un alibi şi au început să smulgă buruienile, să cureţe betonul de pe cîte un mormînt străin, ca nişte rude, ca nişte aparţinători grijulii. Iar unii chiar au povestit cum că ar fi fost fotografiaţi şi că li s-au deschis imediat dosare la secţie.

Pînă la urmă le-au făcut favoarea ca Balázs să nu fie dus de la morgă direct la capelă. În curtea de pe strada Străduinţei 79 a intrat o furgonetă obosită, pufăind din greu. Cu ea era transportat sicriul, mai bine zis o ladă plumburie, sigilată, în care, cică, se odihnea trupul fiului lor. Nimeni nu avea voie să se atingă de ea, după cum se pare că a spus bărbatul care mirosea a tutun şi care avea sarcina să păzească lada. Totuşi, pentru o sută de lei, au cărat-o la etaj. Lui Rudolf i-a rămas întipărită în minte scena în care însoţitorul, un bărbat hîrbuit, şi-a scuipat mai întîi în palme, de parcă s-

ar fi pregătit să ridice o canapea, apoi i-a făcut semn şoferului şi au început să se opintească cu ea pe scările înguste, gemînd la fiecare pas, cu grumajii umflaţi. Apoi au aşezat-o, asudaţi şi uşuraţi, în mijlocul sufrageriei, lăsînd să plutească în aer întrebarea cum că unde doreşte domniţa s-o punem? Aici, lîngă dulap, e bine? Sau mai degrabă la fereastră? De parcă ar fi adus o etajeră pe care o aşteptau demult. Dar cel mai straniu a fost că nici Márta nu reuşea să facă abstracţie de toată nebunia aceea. Mai întîi a şters lada cu o cîrpă, apoi a încercat să pună pe ea o floare, să o decoreze, ca să se potrivească oarecum cu restul mobilelor, dar nu arăta nicicum, pentru că mobila aceea butucănoasă şi cenuşie nu se asorta nici în ruptul capului cu nimic. Se prelingea din ea ceva perfid, poate duhorile descompunerii sau doar un gaz incolor şi inodor care-ţi distrugea plămînii, toate ţesuturile nevinovate, pentru ca apoi să le scuipi convulsiv, îmbibate de sînge. Rudolf şi-a dat seama că totul era în zadar. În curte cei doi mai puteau fi ignoraţi, dar aici nu mai era nici o scăpare: erau nişte musafiri. Doi oameni cumsecade, cu o ladă insolită. Márta i-a servit cu cafea, iar ei clătinau din cap, retraşi stingheri în prag, şi se vedea pe feţele lor că erau dispuşi să o accepte. Pentru că aşa se întîmplă dintotdeauna: cine cară îţi face o favoare, deci are dreptul să consume. Dacă nu bere, măcar cafea. Şi nu o poşircă, ci din străinătate. Ungurească sau, mai rar, din Germania. Nu se face să te compromiţi cu altceva. Poşirca se bea în familie.

Pînă şi Márta se pregătise, fără să-şi dea seama, pentru această ocazie. A aşezat ceştile pe tava de inox, ba chiar a făcut rost şi de zahăr cubic. Pentru că de cele mai multe ori asemenea amănunte contează. Şi, în timp ce îşi sorbeau cafelele, fără grabă, dar cu mişcări ritmice, ca toţi oamenii neobişnuiţi să fie îmbiaţi să ia un loc la masă, şi-au dat seama că nu vor avea probleme din cauza asta. Nimeni nu îi va reclama pentru micul ocol făcut, fiindcă, nu-i aşa, oameni sîntem cu toţii.

În timp ce trebăluia, Márta nici nu s-a prea uitat la ladă. A clătit ceştile. A măturat în căuşul palmei cîteva firimituri invizibile de pe masă. Abia după ce a pus totul la loc şi s-a aşezat alături de el, cu mîinile, încă înroşite de apă, în poală, a început în fine să plîngă. Nu era un plîns instinctiv, furios, ci unul care nu mai putea fi înfrînat. Pentru că brusc, pe neobservate, trupul ţi se umple de durere sau cine ştie de ce şi după o vreme acel ceva trebuie să se reverse, să se scurgă din tine. Poate că un fel de instinct de apărare sau doar obişnuinţa te uşurează de tot ce este de prisos în suflet. Iar atunci cei doi şi-au scos şepcile, privind în gol, cu degetele încrucişate.

Într-un tîrziu şoferul a rupt tăcerea. Mai întîi şi-a trîntit din nou şapca ponosită pe cap, apoi s-a uitat la Márta – poate ca să vadă dacă mai plînge sau numai ca să-i ceară îngăduinţa să iasă în gang, căci era frînt de oboseală. În clipa în care a lăsat uşa întredeschisă, camera s-a umplut de mirosul proaspăt al sarmalelor, făcute, probabil, de soacra lui Veterényi. Era o femeie mărunţică, plămădită din riduri, care venea rareori pe acolo, dar sosirea ei era întotdeauna o sărbătoare, poate pentru că numai ea ştia să îmblînzească, cu un strop de bulion, mirosul unturii, îndulcind-o. Vaporos, franţuzeşte. Rudolf a vrut adeseori să guste, dar niciodată nu a fost destul de apropiat de Veterényi ca să-şi permită să bată la uşa lor, cu farfuria în mînă. Iar acum ea era din nou acolo, la o aruncătură de băţ. El era nevoit să se abţină şi tocmai de aceea îl treceau toate năduşelile. Să nu se mai gîndească la asta, nici să nu-i treacă prin minte că vecinii tocmai taie pîinea, pentru ca apoi, peste cîteva minute, să înmoaie îmbucăturile în zeama din farfuriile un pic înclinate, după care vor urma cîteva înghiţituri de vin din paharele cu urme unsuroase de satisfacţie pe margini. Nu avea de ales, stătea tulburat, încercînd să ascundă că undeva, în adîncul sufletului său, cineva se îndopa cu sarmale.

Mirosul l-a izbit şi pe celălalt, pe însoţitorul şoferului, fiindcă s-a oprit locului, un pic aplecat, cu ochii închişi. Era întors spre uşa aceea, spre care era gata să pornească din clipă în clipă, dar nu a îndrăznit să se urnească din loc. Era evident că suta aceea nu era de ajuns ca să mai încalce o regulă şi să-i lase pe Márta şi pe soţul ei singuri cu lada. În clipa aceea Rudolf şi-a dat seama că, sub vălul compasiunii, amărîtul acela, tipul de om care nu lua bătaie la crîşmă numai pentru că nimeni nu avea chef să dea ochii cu Miliţia şi cu Salvarea, îi ţinea sub observaţie. Păzea ordinea convenită şi căptuşită cu cafea. Poate că era în interesul tuturor. Dar laşitatea aceea grijulie l-a înfuriat atît de tare pe Rudolf, încît, în ciuda dojenii din privirea Mártei, a ieşit în gang.

Era o vreme frumoasă, bună de ştrand. Doar cîteva resturi zdrenţuite de nori încercau să se agaţe de abisul albastru. Soarele împresura plictisit cu lumină tabla acoperişurilor. Iar de acolo căldura se prelingea pe trotuare. Vîscoasă, ca o caramelă de calitate. Aşa că totul era lipicios: balustrada, trotuarul, clădirea. Abia în dreptul rîului dogoarea se dilua îndeajuns cît să poţi privi, nu doar din umbră, copacii sfrijiţi de pe celălalt mal. Împrejurimile arătau la fel. Străzile erau acoperite de un fum discret, de parcă piaţa ar fi ars mocnit: asfaltul albastru incandescent, felinarele aplecate, ferestrele. Acelaşi fum care răzbătea şi din jacheta din imitaţie de piele a şoferului. Erau aburii acriţi de kilometrii parcurşi de drumul fără sfîrşit, împestriţat de popasuri, ca cel de aici. În care nu poţi decît să fumezi şi să-ţi fereşti privirea de alţii. Tăceau. Rudolf nici nu voia să-l deranjeze. Era mulţumit că nu a fost nevoit să-i ceară de două ori o ţigară.

Din dreptul casei de peste drum s-a auzit o bufnitură surdă, ca un dulap răsturnat. Stolul de porumbei, stîrnit din piaţă, a trecut în zbor peste ei şi s-a lăsat pe acoperişul de tablă. Imitaţia de piele a pufnit surd. Era de la un porumbel. O porţie zdravănă. Şoferul s-a uitat scîrbit la mîneca jachetei, de

parcă nici nu ar fi fost a lui. Apoi a smuls din mîna lui Rudolf batista pe care acesta i-o întinsese.

— Urăsc căcatul, a mormăit el.

— Cu toate că aduce noroc, i-a răspuns Rudolf.

Dar poate că tonul lui nu fusese destul de prietenos sau poate că celuilalt i se păruse că-şi bate joc de el, fiindcă s-a întunecat la faţă. Părea că indiferenţa binevoitoare de pînă atunci nici n-ar fi existat vreodată. Şi-a dat seama că, oricît s-ar mai fi străduit, gata, legătura lor se fîsîise. Să nu-şi mai facă iluzii. Poate doar dacă ar bea cot la cot cu el două zile la rînd, la despărţire individul i-ar întinde mîna şi l-ar mai întreba: Ia zi, amice, cum s-a curăţat fiul tău?

A simţit nevoia să se întoarcă.

Înăuntru Márta era tot cu ochii pe ladă. După ora două şi jumătate ajutorul şoferului a început să se uite din ce în ce mai des la ceas, o aluzie că timpul de reculegere s-a terminat. Din clipa aceea păru că Rudolf a luat hăţurile în mînă. El a spus unde să parcheze în faţa cimitirului, el a chemat cîteva rude în ajutor şi tot la rugămintea lui a acoperit cioclul lada cu un linţoliu. Ajutorul şoferului nu a scos nici un cuvînt. A mai controlat o dată cu privirea, de siguranţă, sigiliile şi, după ce şi-au strîns calabalîcul în furgonetă, s-a apropiat de Rudolf şi i-a şoptit pe româneşte cum că, dacă va avea vreodată nevoie de ceva, să-l sune. Nicu Zmeură ştie numărul lui. Atunci a auzit prima oară numele acela.

În capelă nimic nu prevestea ce avea să se întîmple. Odată ajunşi în liniştea rece, jilavă, Márta nu s-a lăsat dusă din dreptul catafalcului. A repetat de mai multe ori, la început în şoaptă, apoi tot mai strident, că e dreptul ei şi că vrea să i se deschidă sicriul. Pe ea nu o interesează nimic, n-au decît să-şi aducă sculele şi să-l ciocănească pînă se desface în bucăţi.

Important e că l-au împuşcat, restul nu mai contează. Ea vrea să vadă urmele gloanţelor, sîngele. Totul. Pe ea să nu o mintă nimeni dacă vor ca ea să mintă în continuare. Nimeni nu a reuşit să o potolească.

Trufa, care pentru acea ocazie s-a tras la costum negru, cu cravată subţire de piele, la modă, a urcat de la poarta cimitirului pînă la capelă, ca s-o convingă pe femeie să renunţe. E dreptul meu, i-a răspuns cu trufie Márta. Trufa i-a zîmbit discret, în limitele bunei-cuviinţe, dar între timp deja încerca şi Mecseki să o liniştească. Înainte să se fi adunat în jurul ei un grup prea mare de oameni, care ar fi perturbat, fie şi involuntar, bunul mers al ceremoniei, a apărut un individ brunet şi îndesat, pe care Rudolf nu-l mai văzuse niciodată. Era genul de dandy, cum spunea mama lui. Purta pantofi nefiresc de bine lustruiţi, de parcă ar fi venit la dans, iar dunga pantalonilor lui era ca o lamă de cuţit. Probabil că a stat şi el de strajă la poarta cimitirului. L-a dat la o parte pe Trufa dintr-o privire, apoi a condus-o afară din capelă, aproape fără să o atingă, pe femeia în doliu şi a aşezat-o la umbra unui copac. A cerut un pahar de apă şi, după ce femeia l-a băut, a luat-o de mînă fără să scoată o vorbă. Se vedea că are experienţă, fiindcă Márta nu a încercat deloc să se opună. Păreau că se cunosc de multă vreme. Rudolf era departe, nu avea cum să-i audă murmurul vocii cu care o consola, ademenind-o pînă la limita intimităţii, sub cerul fără nici un strop de culoare, în răcoarea aceea efemeră. Nu vă mai frămîntaţi, doamnă, un accident e un accident. Pe care mintea omului nu poate să-l înţeleagă.

La început Rudolf a vrut să se apropie de ei, totuşi a rămas să aranjeze coroanele din capelă. A netezit frumos panglicile, pentru ca inscripţiile argintii să fie la vedere. Nu era nevoit să tragă prea mult cu urechea ca să-şi dea seama cu ce o convingea cu atîta siguranţă pe Márta individul acela în costum. Îi spunea pe un ton rece, diplomatic, că îi pare rău, dar ei au pus deja totul la punct cu soţul ei şi nu vede nici un motiv să se abată de la cele

convenite. Iar Rudolf avea impresia că, într-adevăr, despre asta a fost vorba la Criptă. Despre lada aceea, nu despre trupul fiului său. Că nu au vorbit decît despre conserva aceea, care nu putea fi deschisă şi faţă de care iată că numai Márta a fost în stare că aibă o reacţie normală. Ea, care ar fi vrut să o deschidă, ca să se vadă, o dată pentru totdeauna, dacă conţinutul ei corespundea într-adevăr cu ceea ce scria atît de arogant pe etichetă.

Acum e deja conştient ce mare greşeală a făcut că nu s-a dus atunci la Márta. Că nu i-a făcut o scenă. Pentru că nimeni altul nu ar fi avut de unde să ştie că pe ea nu o interesau nici rănile, nici urmele de sînge, ci chipul lui Balázs, mai bine zis acea după-amiază de august cînd îl văzuse ultima oară aievea. Un pic bosumflat, pentru că ea insistase să mănînce cu ei, dar el avea poftă doar de o felie de pîine cu pateu de ficat, nimic altceva, aşa că şi-a uns-o în picioare, rezemat de credenţ, în timp ce ei îşi sorbeau supa de carne, încovoiaţi deasupra farfuriilor. Era o zi de sîmbătă obişnuită. Între două linguri, Márta îşi freca pe sub masă pulpele, în care-i pulsa întreaga săptămînă. Abia aştepta să se aşeze, cu lucrul ei de mînă, în faţa televizorului, chiar dacă nu o interesa în mod deosebit programul, doar zumzetul de fond, care o făcea să adoarmă. Rudolf citea cu coada ochiului ştirile sportive, pentru că Öcsi Keller aruncase deja de miercuri o vorbă cum că ce bine ar fi să meargă duminică la meci, fiindcă Politehnica stătea destul de bine, ba chiar să-l cheme şi pe Balázs. Dar pînă la urmă fiul lui i-a spus că nu poate, pentru că în weekendul acela se duce la un chef într-una din casele de vacanţă de pe dealul Györkös, de lîngă ştrandul mare, aşa că şi-a împachetat în sacoşă schimburi curate şi slipul, urmînd ca dimineaţa următoare să facă o baie. Fiindcă în asemenea cazuri apa rece îţi face bine, te trezeşte din mahmureală şi alta e senzaţia cu care îţi începi săptămîna, le-a explicat el, ca unul care s-a gîndit la toate. De ce, duminică nu te întorci acasă? l-a privit speriată mama lui. Dar nimeni nu a luat-o în seamă. De fapt

nu era o spaimă adevărată, ci mai degrabă un reflex, ca atunci cînd ţi se îngustează pupila de la o lumină prea puternică. Iar tatăl lui a adăugat doar că el îi recomandă mai degrabă zeama de castraveţi din belşug, pentru că aia spală cu adevărat stomacul, nu doar îl badijonează, ca siropurile medicinale. Balázs le zîmbea îngăduitor. Doi ramoliţi, obosiţi de viaţă. Cam asta se citea în ochii lui – sau o milă indulgentă şi, poate, chiar un strop de iubire. Spaima mamei sale s-a transformat brusc în mîndrie atunci cînd Balázs, gata de plecare, şi-a trecut degetele prin părul care îi ajungea deja pînă la umeri, apoi şi-a înşfăcat sacoşa şi a ieşit pe uşa prin care s-a revărsat dintr-odată în bucătărie parfumul uleios, dar deja obosit, al verii de august.

Oare ar fi putut să-i spună ceva ca să-l întoarcă din drum? Ceva care să schimbe mersul lucrurilor? Să-l ocrotească?

Dar este bine ştiut că grija exagerată, sfaturile bune, fără urmă de complicitate, nu sînt de nici un folos. Dimpotrivă, te îndeamnă mai degrabă la păcat, dacă se poate numi păcat ceea ce aşteaptă în taină orice mamă de la fiul ei. Adică ceea ce îi propovăduiau din capul locului hormonii, trupul lui elastic, musculos, şi ochii aceia căprui – un pic mai deschişi la culoare ca ai Mártei, dar mai închişi ca ai lui Rudolf. Fiindcă Balázs era tocmai la vîrsta de care, cu un strop de noroc, ajunge să se bucure orice bărbat, cînd nu trebuie să spună aproape nimic, fiindcă fetele termină oricum toate frazele în locul lui şi orice gest, oricît de sfios, îşi găseşte de îndată răspunsul. Sau cel puţin acesta era mesajul pantofilor din faţa uşii de la camera mică, semnul conspirativ care spunea să nu fie deranjat, să nu i se bată discret în uşă, ci să aştepte pînă ce ies ei din cameră, zbîrliţi şi cam sfioşi, ca să se repete a nu ştiu cîta oară ceremonia aceea, ea este Tímea, Klári sau tocmai Barbara, lucru care nu avea nici o importanţă, pentru că acele nume îi intrau tatălui său pe o ureche şi îi ieşeau pe cealaltă, doar îi spusese verde în faţă că nu va încerca să reţină cum o cheamă pe nici una

din fete pînă ce nu va vedea măcar o lună întreagă acelaşi chip la micul dejun. Altminteri nu-şi va da silinţa să ţină minte nimic. Aşa că din ochii abia mijiţi ai lui Balázs se citea supunerea în faţa dorinţei tatălui său, scutindu-l astfel de obiceiul acela matinal, cînd apărea la masă, surîzînd enigmatic, cu cîte o blondă cu picioare lungi sau cu o roşcată cu buze cărnoase. Ceea ce bineînţeles că pe Márta o făcea de îndată geloasă, iar Rudolf începea să drăcuiască în şoaptă, cu furia tot mai greu de disimulat a bătrîneţii, că naiba s-o ia de treabă, în ziua de azi tipele bine ies pe bandă rulantă?

Cine ar fi bănuit din toate astea ce avea să se întîmple? Că pînă la urmă acel *servus* banal, sîsîit printre dinţi din inerţie, va fi şi ultimul? Lui Rudolf nu îi trebuia prea multă empatie ca să-şi dea seama că în timpul ceremoniei Márta a rememorat de cîteva mii de ori scena, încercînd să găsească vreo urmă de ambiguitate pe faţa lui, în graba aceea pripită sau, poate, în chibzuiala lui măsurată. Să-şi dea seama dintr-un amănunt pe care nu-l observase pînă atunci dacă atunci se hotărîse deja ca noaptea următoare să fugă din ţară. Dacă fusese ceva plănuit de mai multe zile sau cu săptămîni înainte sau, dimpotrivă, abia în după-amiaza aceea a început să se bucure de calmul hotărîrii definitive. Cînd şi-a dat seama că nimeni şi nimic nu mai putea să-l oprească? Dar numai Márta ştia că ea nu ar fi căutat pe chipul fiului ei mort vreun semn menit să-i alunge mustrările, ca să-şi dea frîu liber durerii. Ea, aşa sleită de puteri cum era, voia mai degrabă să se convingă dacă băiatul a avut răgaz să-şi privească soarta în faţă. Dacă a mai apucat să se împace cu ea. Iar în caz că nu, în caz că în acea ultimă clipă toate cele care îl legau de viaţă i s-au schimonosit în suflet, dacă cel care l-a aşezat în ladă a avut atîta pioşenie şi grijă în suflet încît să-l pregătească pentru moarte. Oare l-a pieptănat, i-a netezit chipul, i-a pomădat paloarea de pe faţă, ca să nu se facă de ruşine în faţa judecătorilor? Chiar dacă acum,

pentru prima oară în viaţă, Márta era convinsă că pe lumea cealaltă nimeni nu se va mai sinchisi de trupul lui. Nici grozăviile iadului, nici vestitorii cerului, pentru că în ziua de azi viermii sînt mult mai competenţi în efemeritate decît Creatorul, cu toată şleahta lui.

Trebuia să se decidă, iar Rudolf s-a hotărît într-o clipă că nu se va duce la ea şi nici nu va face o scenă. Iar capela s-a scufundat din nou în murmurul călduţ, în zumzetul surd al cuvintelor fără nici un sens, care în cele din urmă devin la fel de ameţitoare ca orice calmant. În bîzîitul acela s-a simţit frămîntat de gîndul – care îl chinuia cel mai tare – că dacă mai voia ceva în viaţă de la femeia aceea, dacă ar mai fi vrut să o ştie alături de el, ar fi trebuit să se repeadă cu mîinile goale la lada aceea de metal. Să nu se sinchisească de nici o ameninţare, ci, cu mintea limpede, să rupă niturile şi să smulgă odată capacul. Dar se temea, îl reţinea bănuiala nemărturisită că s-ar fi făcut de ruşine şi că în fundul lăzii nu îl va găsi pe fiul său, ci pe ei înşişi. Două trupuri sfrijite, părăsite, agăţate cu disperare unul de celălalt.

Lîngă groapă au mai cîntat un psalm. Rudolf nu cunoştea textul, dar îşi mişca buzele de parcă ar fi cîntat şi el. Márta nu se uita nici la groapă, nici la sicriu, şi nu a impresionat-o nici bubuitul surd al bulgărilor de pămînt, care-i făcea pînă şi pe cei mai chibzuiţi să-şi piardă o clipă cumpătul, ci scruta cărămizile roşcate din zidul cimitirului, încercînd parcă să-şi dea seama dacă ar putea să sară peste el, luîndu-şi avînt din dreptul mormîntului. Poate tocmai de aceea o ţinea Rudolf mai strîns de braţ, să nu se urnească din loc sau, dacă o va lua totuşi la goană, să nu-l lase de izbelişte în mulţimea aceea cernită. Această complicitate spontană a rămas singura lui amintire plăcută. Şi îşi mai aminteşte că, după ce s-a terminat ceremonia, odată întorşi acasă, i-a aşteptat în prag o farfurie acoperită grijuliu cu o folie, sub care erau patru sarmale înroşite. Calde. Dar Rudolf nu a fost în stare să le guste, nu i-ar fi alunecat pe gît nici măcar o

nenorocită de îmbucătură, cu toate că îşi imagina deja smîntîna şi pîinea de lîngă ele. Aşa că a cedat reproşurilor din ochii Mártei şi a aruncat la gunoi, fără să scoată folia, cadoul indecent, căci cine este în doliu nu se cuvine să aibă poftă de mîncare. Nici dorinţe sau curiozităţi. Stai ca într-o închisoare, unde nu ai nas să miroşi, nici limbă să simţi gusturi demult uitate. Dar el s-a lăsat totuşi cuprins de un val de căldură, pentru că după ce şi ultima sarma a dispărut în găleata de gunoi, Márta i-a zîmbit ca din senin, de parcă cele din ziua aceea sau din ultima săptămînă nu li s-ar fi întîmplat aievea, iar taiorul ei negru şi costumul lui nu ar fi fost decît nişte bizarerii, purtate tocmai în ziua aceea însorită în care el de fapt ar fi trebuit să sosească acasă, ca de la ştrand, cu mirosul de cauciuc al saltelelor şi cu părul îmbîcsit de clorul din apă, pe care nici şamponul nu-l spală de tot. Rudolf a încercat să păstreze cît mai mult din acea duioşie. Să o pună la naftalină, pentru că aşa ceva nu durează o veşnicie, nu poate fi mai mult decît o clipă de rătăcire bizară, ca atunci cînd confundăm un străin cu o faţă cunoscută şi, în ciuda evidenţei, nu ne recunoaştem greşeala. Asta deşi cel mai simplu ar fi să ne cerem scuze, înainte ca respectivul să facă scandal sau să cheme miliţia. Pentru că nimeni nu vrea să privească nebunia obişnuită în faţă.

Iar Rudolf şi-a amintit multă vreme acea clipă. Fiindcă după ziua înmormîntării Márta s-a cuibărit într-o tăcere din care nu a mai ieşit luni la rînd. Doar zgomotele mai vorbeau în locul ei. O uşă trîntită îşi avea tîlcul ei, iar zornăitul inelelor de la perdele, altul. Scuturatul feţelor de masă în gang însemna o clipă de acalmie faţă de foşnetul cearşafului, cînd schimba aşternutul. Nimeni nu o putea opri. Deretica mereu, de parcă s-ar fi temut de gura vecinilor sau ar fi aşteptat vizita vreunor rude simandicoase. Se întîmpla tot mai des să-şi ia cîte o zi liberă, ca să frece şi să cureţe, cu tot felul de perii şi de detergenţi al naibii de scumpi, cîte un cotlon la care ajungea mai greu. La început, cînd spăla doar lucrurile lui Balázs, Rudolf

nu a spus nimic. Poate că şi el era de părere că după o asemenea tragedie se cuvine să speli hainele celui defunct, să i le calci la dungă şi să i le aranjezi cu o precizie aproape geometrică în dulap. Dar după o săptămînă Márta o lua de la capăt, chipurile pentru că s-au umplut de praf şi de nişte pete nevăzute, de parcă, sub oblăduirea nopţii, hainele acelea s-ar fi furişat pe stradă şi, imitînd stilul de viaţă al celui care le purtase odinioară, s-ar fi umplut din nou de sînge, de praf şi de noroi, pentru ca acel cerc aiuritor să nu se mai sfîrşească niciodată. Şi în zadar a încercat el să o ia cu binişorul, să strige la ea, să o implore, iar în cele din urmă să pună lacăte la dulapuri. Márta nici nu catadicsea să-i răspundă: spăla şi deretica de dimineaţa pînă seara, iar pînă la urmă locuinţa lor a devenit atît de curată, încît nu te mai puteai atinge de nimic. Curăţenia era aproape incandescentă.

Poate că şi ea caută o certitudine, s-a gîndit Rudolf într-o dimineaţă. Pentru că el a avut mai mult noroc. Lui i s-a dat voie să pipăie jacheta de blugi a lui Balázs, să vadă găurile acelea definitiv însîngerate şi să-şi imagineze prin ele ultimele zvîcniri ale trupului, agonia lui lungă sau, poate, izbăvitor de scurtă. El era singurul care ştia un răspuns cît de cît plauzibil, pentru că, oricît de mult i-a implorat, nu l-au lăsat să-i ducă dovada de la Criptă, aşa că nici nu a avut prea multe de povestit. A murit, repeta el întruna. Chiar şi atunci cînd vecinii, care îl aşteptau deja de mai multe ore, s-au îngrămădit în jurul lui, blocînd tot coridorul. Se vedea pe ei că şi-ar fi dat o mînă, un picior, pentru orice amănunt care să îi ajute să descîlcească toate aspectele picante ale celor întîmplate, fiindcă nimic nu e mai neplăcut decît să-ţi fie teamă de ceva ce nu poate fi formulat în cuvinte. El nu i-a povestit nici Mártei mai mult decît a crezut strict necesar. Doar cîteva fraze stîngace. Dar nu putea să ascundă totul, pentru că de cîte ori o privea în ochi, de cîte ori se furişa în pat, alături de ea, trupul inert şi livid al fiului lor se cuibărea între ei. Iar din scîrba delicată şi din chinurile reţinute ale milei

lui Rudolf se desluşeau rănile făcute de gloanţe, angajamentul care aştepta să fie semnat şi aerul îmbîcsit de la Criptă. Aşa că el era cel mai neînduplecat tocmai cînd voia de fapt să o protejeze, cînd, în locul oblăduirii cuvintelor atoateştiutoare, lăsa moartea fiului lor pe seama teribilismelor imaginaţiei.

Da, ea mă urăşte pentru că eu sînt norocos, a conchis Rudolf, care începuse să creadă că pentru el totul însemna doar o şansă. Zgomotul de paşi de la ora cinci, scîrţîitul uşii, zdrăngănitul nerăbdător al farfuriilor şi al tacîmurilor de la şase, prin care Márta anunţa ora cinei, apoi ţăcănitul discret al întrerupătorului de la veioză, ce însemna că îşi va petrece din nou seara citind. Sau că va sta cu ochii aţintiţi pe carte, pentru că aşa măcar nu va mai fi nevoită să-şi ascundă faţa.

Dar totul are un sfîrşit.

Într-o zi ploioasă de noiembrie, cînd a scos rufele din maşină, Márta a observat că, după ce o spălase de cine ştie cîte ori, cămaşa groasă a lui Balázs, pe care el o purta prin casă, se zdrenţuise de tot. Nu mai putea fi cusută. Zăcea în mîinile ei ca o cîrpă neputincioasă. Se uita la ea împietrită, cum se holba seara la carte. Rudolf era cît pe ce să o întrebe cu blîndeţe, dar fără să-şi ascundă spaima, dacă voia cu adevărat, cu tot dinadinsul, ca totul să se distrugă la fel. Dar ea nu i-a dat răgazul s-o spună.

— O să-i cumpăr mîine alta, a spus brusc Márta şi a împăturit cămaşa.

După o săptămînă Rudolf a revăzut-o printre cîrpele de praf: decolorată şi de nerecunoscut.

Însănătoşirea, ca să zicem aşa, i-a surprins şi mai mult pe toţi. Pe măsură ce Márta îşi recăpăta volubilitatea de altădată, strălucirea locuinţei îşi pierdea tot mai mult importanţa. Curăţeniile zilnice au început să se rărească şi s-a întîmplat chiar ca, la insistenţele lui Rudolf, să iasă la

plimbare pînă în centru. Şi chiar dacă nu s-au ţinut de mînă, au hoinărit pe străzi fără să se sinchisească de nimeni, de parcă ar fi fost mai legaţi de casa lor cufundată în tăcere decît de oricare fiinţă vie din jurul lor. După cîteva zile Rudolf a îndrăznit chiar să o roage ca, dacă are un pic de timp, să se ducă la coafor şi să-şi vopsească părul din nou. După o jumătate de an de la înmormîntarea lui Balázs, castaniul părului i se înălţase pînă la vîrfuri, iar la rădăcină părul ei era învăluit într-o mătase albă. În întuneric, după ce stingeau lampa, chipul îi rămînea înconjurat de o lumină palidă, de parcă s-ar fi întors acasă din plină ninsoare. Iar lumina aceea nu voia cu nici un chip să se stingă. Era de-a dreptul ridicolă. Zîmbete concesive rămîneau întipărite pe feţele trecătorilor, care şuşoteau adeseori în urma lor. Dar Márta nu asculta de nimeni, nici de Rudolf, nici de madam Szilasi, care în cazul acesta a fost, surprinzător, de partea lui. Îi dezarma pe toţi, spunîndu-le că nu mai voia să-i facă nimeni curte.

În toamna aceea şi-au dat seama cu toţii că în clădire exista un turnător. După percheziţia din locuinţa medicului, a dispărut pentru două zile şi Rakucsinec, care în zadar le-a explicat că la mijloc nu fusese decît o neînţelegere, fiindcă au observat cu toţii cum se uita mereu, instinctiv, în spate. Şi nimeni nu a fost surprins că, după cele întîmplate, nu le-a mai împărtăşit decît celor foarte apropiaţi previziunile lui despre carne, cafea sau zahăr. Clădirea s-a scufundat în linişte, cum se stinge lumina înainte de culcare. Kalcsek nu mai era nevoit să-i muştruluiască pe copiii lui Veterényi, ca să nu mai ţipe cînd bat mingea prin curte, prieteniile au început să se destrame, iar cunoscuţii lăsau mai degrabă bileţele în cutiile de scrisori că vor veni altădată, asta dacă mai catadicseau să vină. Nimeni nu mai bîrfea degeaba pe coridoare, cu toate că informaţiile acelea erau mai exacte decît toate ştirile din ziare. Pînă şi Toroczkay îşi certa mama în dosul draperiilor, să nu mai tragă atîta cu ochiul şi mai ales să nu mai facă tot felul

de combinaţii, pentru că pînă la urmă or să dea de dracu’. Rudolf nu a aflat de toate bănuielile, de şuşotelile celor din jur, decît atunci cînd Öcsi Keller nu s-a mai putut abţine şi atîta s-a tot foit pe lîngă el, pînă ce a acceptat un pahar de coniac. Dar cînd Rudolf a vrut să plătească şi el un rînd, Öcsi i-a spus că el, care era vestit pentru clarviziunea şi cumpătarea lui, ar prefera ca, în loc de băutură, să-i mărturisească pe cine bănuia el.

— De ce, cine ar putea să fie? l-a întrebat la rîndul lui.

— Oricine, l-a privit Keller surprins. Asta e buba!

— Chiar şi tu?

— Ei, asta-i bună, chiar că e bună! a izbucnit celălalt în rîs, ca la o glumă reuşită, apoi a privit în jur pe furiş, să vadă dacă nu cumva au mai auzit şi alţii tîmpenia aceea sfruntată.

Dar nu s-a tras mai încolo, cum s-ar fi aşteptat Rudolf, cu toate că la Melody nimeni nu hăhăia atît de forţat ca el, nici măcar cînd se dădea votcă pe sub tejghea, ci a continuat să-l privească şi mai disperat, de parcă toată viaţa lui ar fi depins numai de pronosticul acela nenorocit. Nu mai vezi chipuri atît de disperate decît la hipodrom, cînd se întrerupe cursa.

De cîte ori îşi amintea după-amiaza aceea, Rudolf nu se gîndea decît că atunci ar fi avut singura ocazie să se dea de gol. Să-l privească pe Keller în ochi şi să-i spună tot adevărul. Să i-l arunce în faţă ca pe o cîrpă. Şi să rabde dacă l-ar fi scuipat în ochi sau i-ar fi întors spatele. Dar nu a spus nimic. Nu a fost în stare să i se spovedească. Cu toate că, dacă viaţa lui Balázs ar mai fi avut vreun sens pentru el, ar fi trebuit să o facă. Dar ce s-ar fi întîmplat cu Márta? Cum ar fi suportat ea adevărul? Ar fi început să-i spele şi hainele lui?

S-a hotărît să tacă. Nici nu prea avea de ales. Doar tot dintr-o minciună erau şi ei împreună! Din acea minciună, ambalată în soarele de mai, care i-a unit din capul locului. Din cererea mincinoasă în căsătorie, din minciuna cu

graviditatea şi cu lada aceea, a cărei umbră plutea şi acum în sufragerie. Toate, ca nişte piloni striviţi sub apăsarea iubirii. De fapt nu mai avea dreptul să spună adevărul. Nu mai avea dreptul să scoată după bunul lui plac vreunul din acei stîlpi, ca să admire cum se prăbuşeşte totul. Nici un bărbat adevărat nu ar face una ca asta. Dacă îl mai iubea cît de cît, Márta îl iubea tocmai pentru aceste minciuni, de care se simţea legată cu o disperare pură, ca de nişte adevăruri demne de a fi ocrotite. Îi venea greu să vorbească despre ele. Cum stătea acolo, sprijinit de tejghea, i s-au trezit în suflet nişte sentimente pe care le credea demult uitate. Era îngrijorat pentru Márta şi ar fi făcut orice să o ocrotească. Da, era îndrăgostit de ea. De durerea, de fragilitatea ei. De dorinţa tot mai arzătoare să-i fie alături. De rana invizibilă, dar tot mai vie, pe care i-o pricinuise moartea lui Balázs. De dorul pe care nu mai avea cum să i-l aline, dar de la care putea măcar să-i abată atenţia. Iar între timp ştia că nu mai are prea multă vreme la dispoziţie. Poate numai pînă ce i se va închide rana. Dar atîta vreme cît minciuna dăinuia, sentimentele lui erau în siguranţă. Cine ar fi avut dreptul să-i condamne? Keller? Nenorocitul acela care nu-şi merita nici măcar propria viaţă? De altfel, poate că data viitoare va scrie tocmai despre el. Aceasta ar fi prima lui informare concretă, care va demonstra că era apt să meargă mai departe. Trufa a făcut deja aluzii la asta. Devenise absolut evident că aici era vorba de o uneltire împotriva statului.

— Cred că e Toroczkay. I se potriveşte, i-a spus Rudolf într-un tîrziu, convins că în ziua aceea nu o să-i mai tihnească nici berea, nici palinca.

— Ei bine, s-ar putea să ai dreptate, a dat din cap Keller, cu faţa întunecată.

În clipa aceea şi-a dat seama că de la o vreme Pişta umbla ca un idiot, de parcă s-ar fi uitat tot timpul la vîrful pantofilor. Că nu priveşte pe nimeni

în ochi, chit că nu era adus de spate. A fost campion judeţean la o sută de metri, toate ziarele au scris despre el.

Din recunoştinţă că i-a deschis ochii, Keller nu a scos nici un cuvînt despre faptul că, oricît de mare ar fi fost tragedia, toţi cei din clădire o bănuiau pe Márta. Pentru că femeia aceea, pînă atunci atît de simpatică şi de vorbăreaţă, nu mai vorbea cu nimeni: tăcea şi stătea cu ochii în patru, observînd totul în jur. Ar fi fost dubios şi în condiţii normale, darmite atunci.

Márta a început să împacheteze în primele zile mai călduroase din primăvara lui optzeci şi trei. Mai întîi a spălat toate rufele murdare, apoi a gătit o porţie mare de papricaş cu cartofi şi o oală de ciorbă ţărănească, ca Rudolf să nu dea fuga din prima zi la restaurant. Era ceva previzibil. În anul acela a fost o primăvară cleioasă, indispusă. Perfidă, venită odată cu vîntul care-ţi intra sub piele sau mai degrabă tîrîtă de el, de vîntul care o căra ca un salahor plictisit, care-şi vedea de treabă fără să-şi asume nici o responsabilitate. Poştaşii, portarii şi cititorii de contoare şi-au recăpătat demnitatea, chiar dacă-şi notau alandala cifrele în carneţele, iar oamenii îi votau în tăcere, cu o majoritate zdrobitoare, pe cei ale căror chipuri apăreau ici şi colo prin galantarele alimentarelor. În intimitatea pauzelor de curent, cînd ploaia răpăia somnoroasă în tabla acoperişurilor, iar flăcările lumînărilor se zbenguiau voioase în curentul dintre uşile deschise, umplînd încăperile de umbre apăsătoare, ajungeau să se îmbrăţişeze pînă şi cei care nici nu se mai puteau privi în ochi la lumina zilei. Sub plăpumi, picioarele şi trupurile greoaie, indezirabile, se încălzeau cît ai bate din palme, ca apoi lucrurile să meargă mai departe aproape de la sine: în toiul acelei moleşeli neaşteptate, mîngîierile o luau razna fericite. Iar dragostea, acest etern paliativ, îi făcea pe oameni să uite de toate. De caloriferele sleite şi de

defilările tot mai apropiate. Într-o pauză de curent ca aceea s-au cuibărit şi ei, pentru ultima oară, unul în braţele celuilalt.

Totul a pornit întîmplător. Mai întîi Márta şi-a rătăcit mîna pe genunchiul lui Rudolf, de parcă nu ar fi vrut decît să-i atragă atenţia că lumînarea stătea să se stingă, ca apoi să-i alunece tot mai sus, ezitînd, fără să-şi dea seama dacă voia cu adevărat să o facă. I-a pipăit prin pantaloni organul moale şi obosit şi a început să i-l mîngîie, să i-l dezmierde cu mişcările ei de altădată, pînă ce a reuşit să i-l trezească, nerăbdător, la viaţă din lenevia lui întărîtată. Apoi s-a stins şi lumînarea, tocmai la timp pentru ca întunericul să le ascundă amestecul încrîncenat de înjosire şi disperare de pe feţe, pentru că după o vreme Márta i s-a aşezat autoritară în braţe, ca, din cîteva mişcări obosite, drămuindu-şi puterile gata să li se sleiască, să se tîrască împreună pînă în clipa de desfătare. Cînd sămînţa a izbucnit fierbinte din el, Márta şi-a încolăcit mîinile de gîtul lui mai strîns ca de obicei, iar Rudolf a rămas descumpănit, fără să ştie ce să facă, să plîngă sau să rîdă. Pentru că era ca şi cum cineva ar fi uns cu uleiuri scumpe rablele de la cimitirul de maşini, ca apoi să aştepte cu sufletul la gură murmurul motoarelor ruginite. Dar trupul e un animal aparte, pe care uneori pînă şi iluziile îl întineresc. Poate că desfătarea şi-a dat mîna cu întunericul compact, negru ca smoala, pentru ca Rudolf să aibă senzaţia că mai aveau tot timpul în faţă. Că de fapt erau încă pe malul lacului, cu Márta în costumul de baie împrumutat, cu pielea înmiresmată de parfumul picăturilor de apă, iar el îşi făcea din nou curaj, nu ca să-i spună adevărul, ci doar să-i facă şi să-i tot facă curte, pentru că vorbele frumoase o transformau într-o femeie excitantă, de nerecunoscut. Cu care puteai să faci ce vrei. Să o cucereşti sau să o părăseşti.

Habar nu are cît timp şi-ar mai fi oblojit în suflet acea binecuvîntare nemeritată dacă nu ar fi revenit brusc curentul, iar lumina orbitoare a

dezvăluit întreaga înşelătorie. Cel de pe divan era din nou un bătrîn burtos, cu picioare tremurînde, cu scula pleoştită şi aiurită şi cu inima care stătea să-i sară din piept. Apoi s-a întors şi Márta de la baie. Pîntecul îi atîrna, iar pielea i se zbîrcea la fiecare mişcare, fără ca măcar cutele acelea să-i poată ascunde matca demult îmbătrînită, care îi răzbătea prin piele, cu tot cu venele ei vineţii, peste pulpele deja netrebuincioase şi cu deschizătura dintre ele lividă şi inertă. Nici Márta nu-l privea în ochi, poate consternată că vede cu cine a încercat ea să se bălăcească în mocirla desfătării. Nu mai era nimic de ascuns. Dar chiar dacă Rudolf s-ar fi aşteptat ca femeia să se îmbrace degrabă în dosul fotoliului, asta nu s-a întîmplat. Aşa cum era, în pielea goală, Márta s-a apropiat de el şi a început să-i şteargă cu o cîrpă umedă pulpele şi apoi organul pleoştit, dar făcînd-o cu grijă, pentru că fiecare atingere neglijentă ar fi fost dureroasă. Nu zîmbea, nici nu plîngea. Dacă nu ar fi sunat cineva la intrare, poate că s-ar fi cuibărit din nou în braţele lui.

În uşă e Rakucsinec. Încruntat, cu zîmbetul ascuns din vreme în dosul seriozităţii sale de tinichea, convins că cei îndoliaţi nu au ochi pentru bucuria altora. Îl invită în casă. El rămîne cîteva minute fîstîcit în antreu. Se uită cînd la Márta, cînd la Rudolf. Poate îi vor spune ceva, îi vor mulţumi că a măturat coridorul în locul lor şi săptămîna trecută. Iar în cele din urmă îi sfătuieşte să nu se sinchisească de bîrfele altora, pentru că el va continua să-i considere clienţii lui permanenţi, aşa că să facă bine şi să-şi noteze că săptămîna viitoare se bagă carne de vită la Biazini. Calitatea întîi, pentru care merită să se aşeze la coadă din timp, dar dacă nu vor să se scoale cu noaptea-n cap, se rezolvă şi asta. Pentru dumneavoastră, orice. Îl privesc amîndoi ruşinaţi. Le e teamă să nu se vadă pe chipurile lor de la ce au fost deranjaţi. Dar Rakucsinec înţelege şi asta pe dos, crezînd că lor le pare rău de peşcheşul lui, chit că el l-ar merita chiar şi în această situaţie ieşită din

comun, doar era un pont clasa întîi şi era gata să le explice că venea direct de la abator, de unde a prins vestea, dar e scutit de orice explicaţie, pentru că în cele din urmă Márta îl îmbie cu un pahar de limonadă. Aşa că începe să se uite relaxat în jur. Priveşte atent pereţii de-a lungul camerelor, abia acum se vede ce locuinţă mare şi frumoasă e asta, răbufneşte el. La care se aşterne o linişte opacă, profundă. Ca într-un sac. Sau, poate, ca într-o ladă. Márta deschide gura, făcînd o grimasă, gata să-l întrebe ce mama dracului vrea să spună cu *abia acum*, dar se răzgîndeşte. Adună grăbită paharele, fără să mai aştepte ca Rakucsinec să termine de băut. Zdrăngăneşte atît de tare vasele, încît pînă şi lăcătuşului îi pică fisa. Aici poţi să joci şi fotbal, încearcă el să dreagă busuiocul glumind şi mai aşteaptă o vreme, poate că vor aduce vorba despre măturatul coridorului şi despre jertfa lui zilnică, cu toate că ar fi timpul să renunţe la ea, pentru că s-a ars de mai multe ori din cauza asta. Nici un răspuns. Rudolf e stană de piatră. Aşa că îi salută şi pleacă.

Rămîn amîndoi în antreu, cu liniştea locuinţei lăudate în spate. Oricît de mult ar vrea, nu mai au puterea să revină la scena anterioară. Doar un regizor sever ar mai putea să-i scoată din încurcătură. Dar ei nu-şi mai pot imagina că Rudolf o să-şi dea jos pantalonii pe care şi i-a tras în pripă, iar Márta o să-i termine de şters mădularul. Nici măcar nu sînt siguri că cele dinainte au fost aievea şi că s-au întîmplat aşa cum îşi imaginează ei acum totul. Rudolf ştie că toate subterfugiile sînt de prisos, pentru că, şi aşa, peste cîteva minute Márta va ajunge în baie, unde va plînge în hohote, cu faţa ascunsă în prosopul pregătit dinainte. Cu discreţie, să nu deranjeze pe nimeni, dar ceva tot trebuie să facă, fiindcă Rakucsinec e un dobitoc, dar şi Rudolf e un dobitoc, pentru că l-a ascultat pînă la capăt, ca un bou. Pe care ar fi trebuit să-l plesnească? Dar care nu ar fi plesnit-o înapoi?

Rudolf trăieşte şi în ziua de azi cu bănuiala că acela a fost momentul în care Márta s-a hotărît să nu se mai întoarcă acasă după excursia de Ziua Femeii. Poate că aceea a fost picătura care a umplut paharul. Straniu e, s-a gîndit el într-o dimineaţă, că de fapt în momentele importante au hotărît întotdeauna alţii în locul lor. Fie paşii lui Taller de pe coridor, fie madam Szilasi, cu ideile ei binevoitoare. Iar acum Rakucsinec, cu terenul lui de fotbal. I se părea că toată viaţa lor s-a strecurat printre bădărăniile altora.

Aşa că, după ce i s-a terminat şi ultima farfurie de ciorbă, Rudolf a chemat un lăcătuş care să-i schimbe broasca de la uşă. Era un om sensibil. Vasele murdare şi cam împuţite din chiuvetă, precum şi covoarele pline de scrum l-au făcut doar să clatine din cap, fără să întrebe nimic, dar nu a refuzat palinca. După al treilea pahar, Rudolf a scos din dulap şi Grundigul, a îndesat în el o casetă şi din difuzoarele îmbîcsite de praf a prins imediat viaţă o voce răguşită de italian, care le-a umplut inima cu melodia lui uşor de fredonat. Peste aburii de untură amestecaţi cu transpiraţie s-a abătut un aer mediteranean şi în cîteva clipe lăcătuşului i s-au umplut ochii de lacrimi, pentru că aceea fusese melodia preferată a cumnatului său, pînă în ziua cînd şi-a băgat capul în cuptor şi a dat drumul la gaz. Apoi au continuat să bea, de la un moment dat în trei, pentru că mirosul de palincă l-a ademenit şi pe Mecseki, care după o vreme l-a luat în braţe pe lăcătuş şi au început să danseze. Se bălăngăneau prin cameră, pentru că atunci suedezii ăia vestiţi cîntau ceva despre Waterloo, iar Mecseki ţopăia din picioare de parcă ar fi călcat pe cuie, însă oricît de tare ar fi urlat muzica, alţi oaspeţi nu au mai venit, fiindcă nimănui nu-i ardea de chef într-o casă cu mort. Din fericire, asta nu-l deranja deloc pe Rudolf, să bată fiecare mătănii în pizda mă-sii, urla el între două melodii. Uitase de cînd nu mai fusese la un chef, cînd s-a distrat ultima oară. Poate la nunta lui sau la botezul lui Balázs, dar atunci muzica nu era atît de bună, nu au fost decît nişte neamuri care behăiau într-

un colţ romanţe cu poarta vopsită în verde şi cu regimentul care tropăia întruna pe sub ferestre. Şi de cele mai multe ori tatăl lui Rudolf tot punea să i se repete aia care începea cu *Cîntă-mi, ţigane*, pînă se îmbolnăvea de tristeţe.

Merita să-şi deschidă şi el supapele puţin, nu-i aşa, îl întreba mereu pe Mecseki, care dădea recunoscător din cap, fiindcă simţea că, după toate astea, nu va mai avea probleme cu Rudolf. Vechea neînţelegere părea rezolvată şi chiar dacă nu vor fi prieteni, măcar nu va mai trebui să se teamă că bivolul ăsta de şvab o să-i spargă într-o bună zi uşa, ca să-şi facă dreptate singur. Pînă în zori lăcătuşul s-a făcut nevăzut, cu tot cu Grundig şi cu o casetă de bijuterii, care i s-a părut antică. Adică cu tot ce a încăput într-o pungă de plastic. Dar broasca funcţiona ireproşabil. Bărbosul acela taciturn ştia meserie şi nimeni nu era de vină că palinca distruge în primul rînd onestitatea omului. N-aveţi decît să-l întrebaţi pe Kalcsek. Dar nici Rudolf nu a rezistat prea multă vreme, pentru că deja a doua zi a pus sub preş o cheie de rezervă, care a rămas pentru totdeauna acolo. Mare minune că nu l-au prădat hoţii. Cu toate că de la o vreme minunea ar fi fost să găsească ceva de prădat la el.

Cineva a bătut la uşă.

A deschis şi a văzut faţa injectată a lui Nicu Zmeură.

6

— Păi, de ce nu vă luaţi un cîine? i-a întrebat Böske cu o faţă radioasă.

Era Crăciunul şi nimeni nu ar fi crezut că mama Mártei ar fi în stare să-i bată şi atunci la cap cu ideile ei fixe. Rudolf a dat la o parte indispus farfuria cu supă şi, cum cotoroanţei nu putea să-i dea foc, îi venea să-şi ia cravata primită de la Böske şi să îi dea foc la aragazul din bucătărie. La prima vedere, era cel puţin bizar, ca să spunem aşa, că după cinci ani de căsnicie nu se puteau mîndri nici măcar cu un avort spontan, cu o menstruaţie întîrziată, cu ceva care să o fi liniştit, fie şi pentru o singură clipă, pe Böske. Cum că iată, fie şi cu trudă, cu transpiraţie, dar tot se mai întîmplă cîte ceva în aşternutul lor, în cele mai ascunse cotloane din casă. Rudolf se temea dinainte că odată şi-odată, la o cină în familie ca asta, cînd nimeni nu e în largul lui din cauza hainelor scrobite – acum, de pildă, tatăl lui tocmai se uita a doua oară la ceas pe sub faţa de masă –, soacra lui nu se va mai putea abţine şi va trece la amănunte intime. Cît de des şi în ce poziţie o fac? Temeinic sau cu o indolenţă barbară? Adică la cele cu care o sîcîia deocamdată doar pe Márta, în bucătărie. Unde tocmai a început să-i descrie avantajele poziţiei misionarului, cu şoldurile puţin mai ridicate, pentru că aşa spermatozoizii pătrund nestingheriţi în uter – şi nici una, nici două, i-a şi demonstrat asta pe covorul de zdrenţe, cu picioarele ei pline de varice crăcănate în aer, fiindcă şi acesta e unul din eternele atribute inerente vieţii, ca rîgîitul sau ca mirosul de băşină.

Era înspăimîntător cît de puţin se sinchisea Böske de sensul cuvintelor. Te puteai aştepta să spună orice, în cele mai neaşteptate situaţii, cu atîta

nonşalanţă şi pasiune, încît la început te lăsa cu gura căscată, dar apoi îţi îngheţa sîngele în vine, pentru că nu ştiai niciodată dacă după *zămislire* nu va veni şi *menstruaţia* sau *penisul*. Iar faptul că ea, ca asistentă a profesorului de ginecologie Aladár Tihanyi, văzuse la viaţa ei lucruri şi mai deocheate, cărora trebuie să le spunem pe nume, nu era decît o explicaţie parţială, pentru că, oricît de răspîndite ar fi fost *beţişorul*, *bastonaşul* sau *sămînţa*, ele nu reflectau realitatea. Nimeni nu a rămas grea de la poezie, îi spunea ea întruna Mártei. Şi cu asta îţi închidea gura, pentru că Böske era întotdeauna de părere că, odată numită, boala e deja pe jumătate vindecată. Fiindcă ipocrizia şi remuşcările ascunse sînt cauza şi matca tuturor belelelor. În puzderia ei de sfaturi şi experienţe de viaţă, cu care pur şi simplu o sufoca pe fiica sa, se oglindea credinţa ei în simplitatea vieţii. Era de neclintit în convingerea candidă că totul poate fi redus la două operaţii simple, de parcă universul ar fi alcătuit numai din adunări şi din scăderi. Deci, cum Rudolf se codea să-şi îndeplinească sarcinile conjugale, ea i-a prescris mai întîi să-l aţîţe prin înfometare, iar apoi să se dedea la o cochetărie reţinută, dar plină de şiretenie. De pildă, bălăngănindu-şi discret ţîţele. Şi, cum toate acestea nu au avut decît un succes parţial, a aruncat în joc ultima carte, precum un cartofor asul de atu: să-şi bărbierească pizdulicea, aşa cum prescria şi profesorul Tihanyi în cazurile de infecţii mai grave sau doar din considerente igienice. Pentru că, oricît de incredibil ar părea, Márta să fie convinsă că deluşorul acela, odată eliberat din tăinicia întunecată a flocilor şi cu inocenţa copilăriei recîştigată, bucăţica aceea de piele trandafirie, pe care, la cea mai mică atingere, se oglindeşte desfătarea, a pus-o în încurcătură pînă şi pe namila aceea de om, vestită pentru impasibilitatea ei. Iar ea, Böske, era în măsură să afirme cu toată responsabilitatea că bîrfele care circulau prin oraş, cum că mai multe cucoane bine, care se credeau sterpe, au purtat în pîntece sămînţa lui, nu

erau doar vorbe în vînt. Deci nu era de mirare că pentru Böske eşecul perpetuării seminţiei lor nu era doar o decepţie cotidiană, ci impunea o îndatorire apăsătoare, o chemare. Ca un pisc de munte în faţa unui alpinist. Chiar spunea adeseori că dacă nu va fi în stare să rezolve această problemă, ea nu va deveni doar o profanare a cinstei întregii familii Kuti, ci va pune la îndoială chiar şi rostul tuturor acelor ani senini pe care şi i-a petrecut sub protecţia – adeseori nemărginită – a profesorului Tihanyi. Aşa s-a făcut că i-a trecut o dată prin minte şi ideea salvatoare să o ducă pe Márta, pentru o scurtă consultaţie, la vestitul profesor. O fi el cam ramolit, dar sămînţa lui valorează o avere, i-a spus ea în treacăt şi, cum Márta tot nu voia să-i priceapă planul, de altfel simplu ca bună ziua, a ridicat din umeri şi nu a mai adăugat decît atîta: Te crăcănezi în faţa lui, apoi Rudolf o să ţi-l crească.

Márta i-a ascultat toate sfaturile şi a încercat toate vicleşugurile cu atîta ardoare, încît s-a şi tăiat cu briciul lui Rudolf, aşa că a fost nevoită să aştepte cîteva zile, pînă ce i se vindecă rana, de teamă că, la vederea deluşorului aceluia masacrat, Rudolf se va gîndi chiar să divorţeze. Cînd a fost să fie, s-a înţolit cum nici o femeie cumsecade nu ar fi îndrăznit să o facă, fie de teamă să nu se procopsească cu o vaginită, fie din scîrbă faţă de gustul amar al înjosirii, doar că ea ar fi suportat orice, numai să nu fie obligată să se ducă la bătrînul acela libidinos. Nici să nu-i treacă prin cap altui bărbat să se atingă de ea şi să o umple de scursorile lui străine, ţipa ea cît o ţinea gura, fiindcă altminteri chiar că s-ar alege praful din toate strădaniile, din tot ce mai avea un sens în viaţa ei.

Tu îl mai iubeşti şi acum? a privit-o înmărmurită Böske pe Márta, uitîndu-se la lacrimile ei ca la nişte stafii. Dragostea nu a rezolvat niciodată nimic în lumea asta. Ea nu e decît o legendă, un mit nenorocit, ca să nu urli

din prima noapte şi să nu leşini în faţa altarului. Păi, ce, Márta crede că ea a adus-o pe lume din dragoste?

Dar din ce? a întrebat-o fata în şoaptă, iar Böske a tăcut, fiindcă între timp uitase răspunsul, ascuns, poate, printre picioarele, dorinţele şi necesităţile nenumăraţilor bărbaţi mereu grăbiţi, în apăsarea singurătăţii sau a împreunărilor, dar mai ales în ochii albaştri ai unui şofer de lux ahtiat după pocher şi vin bun, pe care nu a fost în stare să-l refuze.

Aşa vrea şi Márta să ajungă? Asta-i lipseşte? Fericirea care nu duce nicăieri, care ţi se întipăreşte ca un stigmat de care nu mai poţi scăpa niciodată? Pentru că, Márta să bage bine asta la cap, cu cît eşti mai fericit, cu atît mai neruşinate sînt lucrurile pe care eşti în stare să le faci, doar e la mintea cocoşului că dracul nu-şi bagă niciodată coada între oamenii trişti.

În cele din urmă trucul cu bărbieritul a dat roade. La vederea acelei pete imaculate, mai aţîţătoare decît oricare părticică din trupul ei, Rudolf a făcut ochii cît cepele. A pornit totuşi în explorarea ei cu aceeaşi prudenţă scîrbită, a început să cucerească noul teren virgin cu aceleaşi mişcări indolente despre care a crezut întotdeauna că i se potrivesc cel mai bine. Era deja suficient de înţelept ca să ştie că în orice găselniţă se ascunde lehamitea faţă de trecutul lipsit de speranţe. O iubea pe Márta şi era plictisit de ea, pentru că, la fiecare mişcare, ea îi răspundea mereu cu acelaşi gest. Ştia dinainte cum îl va mîngîia pe cap după momentul satisfacţiei supreme şi cînd se va repezi la baie, ca să se spele în grabă, ca apoi să se frece cu prosopul între picioare pînă ce se înroşea, fiindcă-i era silă de tot ce se scurgea din ea.

Sîntem împreună de cinci ani, dar degeaba, i se face greaţă şi acum. Păi, femeie e asta? Copii vrea, dar n-ar pune mîna pe sămînţa mea nici moartă, chit că ce mare scofală e? a dat el odată cu pumnul în masă la crîşmă. Un lichid transparent, o nimica toată. Fără caracter şi fără ţinută. Dar cînd vede

sînge, nu întoarce niciodată capul şi după ce-şi suflă bine nasul, se uită întotdeauna la mucii din batistă. Clătinau toţi din cap, fără să scoată o vorbă. Nazuri femeieşti, a fost concluzia cîrciumarului, pe un ton din care se auzea că nici el nu avea parte de o iubire mai brează.

În cei cinci ani de căsnicie Rudolf a învăţat tot ce se putea învăţa. S-a pregătit ca un elev conştiincios. Ştia ce o face pe Márta să rîdă şi cînd îi va reproşa ceva, ştia cum îşi va duce mîna la gură cînd scăpa întîmplător o băşină, de parcă ar fi prins-o cu minciuna, ca apoi să-l facă, zîmbindu-i complice, să nu mai inspire o vreme. Cunoştea coregrafia pasiunii, dar şi pe cea a respingerii. Ca o carte citită de sute, de mii de ori, în care nici nu era de mirare dacă grădinarul ucidea şi era prins în aceeaşi pagină. Aşa că s-a surprins adeseori că între timp era cu mintea în altă parte. Se gîndea să ducă mai întîi gunoiul sau să-şi înceapă corvoada cotidiană de acasă cu robinetul din baie, care picura de mai multe zile, dar pe care degeaba îl strîngea şi mai tare, că într-o bună zi tot va începe să curgă de-a binelea. Iar după aceea îi pica bine o bere, dacă mai ieşea una din banii de coşniţă. Între timp se complăcea tot mai mult, fără să-şi dea seama, în ritmul acela destul de potolit, se detaşa tot mai mult de propriul său trup, care îşi ducea treaba la bun sfîrşit aproape singur, ca un mecanism minunat lăsat în plata Domnului.

La început Márta s-a bucurat de clipele de iubire din ce în ce mai prelungite. În primele săptămîni ale legăturii lor era mereu deranjată că Rudolf termina aproape întotdeauna înaintea ei. Părea că vrea să ajungă la o desfătare tot mai mare, prin zvîcniri din ce în ce mai pripite, de parcă şi-ar fi dorit să uite cît mai repede totul, ca apoi să-şi ceară, gîfîind, scuze, pe care Márta le accepta, crezînd că venele umflate, chipul scăldat în sudoare şi bătăile de inimă nebuneşti erau meritul feminităţii sale. Asta pînă ce şi-a dat seama că, dacă sufletul putea să accepte asemenea pretexte, trupul ei nu uita niciodată: dorinţa lăsată de izbelişte îi strivea muşchii, îi pătrundea în oase,

ca pînă la urmă să se transforme într-o migrenă insuportabilă. Aşa a ajuns, nu o dată, să dea fuga în baie, ca, mai întîi cu scîrbă, apoi cu mişcări tot mai precise, să-şi mîngîie clitorisul dureros de umflat, pînă ce, în cîteva secunde, să fie şi ea binecuvîntată cu satisfacţia mult aşteptată. Iar după aceea se întorcea într-adevăr îndurătoare la Rudolf, cu prosopul în mînă, fiindcă nu ar fi recunoscut nici în ruptul capului că pe ea cel mai tare o satisfăcea tocmai acea porţie de plăcere, interzisă, cum spunea mama ei, de toate tratatele de specialitate. Dar în ultimul timp lucrurile s-au schimbat radical. S-a acomodat uşor cu ritmul susţinut al lui Rudolf şi nu se mai refugia în baie decît ca să nu-l facă să intre la idei văzînd-o că şi-a schimbat obiceiurile. Pînă la urmă a fost cît pe ce să-i mulţumească soţului ei pentru atenţia lui prelungită, poate chiar înaintea punctului culminant, ca să simtă şi Rudolf ce cadou minunat era pentru ea grija pe care i-o arăta zi de zi. Dar în clipa în care l-a privit în faţă şi-a dat seama că soţul ei o regula deja de luni de zile cu ochii închişi, în tăcere. Ca un blestemat de mecanism în care nu trebuia decît să bagi cîteva monede ca să înceapă să-şi mişte membrele în ritmul dorit. Aidoma maşinăriilor fistichii de la flaşnetele din bîlciuri, la care se uita cu răsuflarea tăiată, aşteptînd ca omuleţii aceia de tinichea să plesnească din cinele sau să-şi ridice pălăriile, întrebîndu-te cu glasurile lor răguşite: Ce mai faceţi, doamnă? Aşa că nu a mai avut de ales. Márta întorcea capul şi se uita în tavan sau la luciul furnirului de pe uşa dulapului. Îşi lăsa trupul să se înfrupte la masa încărcată de bunătăţi oferite de Rudolf, iar între timp făcea eforturi să nu se simtă nici măcar o clipă ca nişte sportivi care asediază, cu mişcări cizelate pînă aproape de perfecţiune, limitele capacităţilor umane, adunînd de pe toate meridianele din ce în ce mai multe medalii, fiindcă acea nemăsurată satisfacţie, de care se bucura de două ori pe săptămînă, nu o lăsa deloc indiferentă. Încerca să scape şi de imaginea în care totul se petrecea pe o scenă, în ochii publicului, care îi

urmărea cu sufletul la gură, gata să izbucnească în orice clipă în ovaţii pline totodată de invidie, după care, odată punctul culminant depăşit, ei să facă plecăciuni ţinîndu-se de mînă, să primească buchete de flori şi, poate, chiar să împartă autografe, ca vedetele de cinema. Dar din toate aceste aiureli nu a mai rămas decît faptul că uneori îşi imagina, în locul dulapului, un bărbat cu privirea focoasă, un fel de profesor într-un costum prea strîmt şi cu ochelari, care le urmărea fiecare mişcare. Şi, oricît de recunoscător i-ar fi fost trupul pentru acest joc, care îl atrăgea în vîrtejuri tot mai profunde şi mai ameţitoare, cînd se întorcea în pat, tremurînd din cap pînă-n picioare, simţea un gust metalic, straniu, nemaiîntîlnit pînă atunci: era vălul tăcut al ruşinii, care nu putea fi spălat decît prin noi şi tot mai rafinate păcate.

Dar chiar dacă plictisul era o explicaţie cît de cît plauzibilă, nu acesta era motivul pentru care Rudolf nu voia copii. Se temea că mogîldeaţa care tot va ieşi pînă la urmă din pîntecul Mártei nu va semăna cu el, ci cu soţia lui. Că va moşteni mirosul, glasul, ba chiar firea ei, şi atunci va fi nevoit să se confrunte nu cu o singură problemă, ci cu două, deci din clipa aceea toate mustrările lui de conştiinţă îşi vor trage seva din două izvoare. Pe de o parte Márta, iar pe de alta imaginea ei multiplicată, care, cînd va începe să vorbească, probabil că va repeta aceleaşi cuvinte ca mama sau chiar ca bunica sa, nebuna aceea bună de legat. Iar asta ar fi fost prea mult pentru el. Aşa că a preferat să nu rişte. Să tragă cît mai mult de timp.

Dar Rudolf avea de ce să-i fie recunoscător pizdulicii bărbierite a soţiei sale. Cînd a recunoscut, din greşeală, cu ce încerca să-l ademenească nevasta lui după cinci ani de căsnicie, a devenit un personaj important în crîşma din cartier. La Steaua s-a lăsat aşa o linişte, de parcă toată Securitatea ar fi scotocit printre mese după tot felul de elemente dubioase. Nu se auzeau decît clinchetul paharelor şi mormăielile cîrciumarului.

Adică vrei să spui că nu are nimic acolo?

Şi i-a împins o halbă de bere.

Nici un firicel, s-a înfoiat Rudolf în pene. E netedă ca-n palmă.

Ei bine, asta era o temă care trebuia dezbătută. La Steaua veneau mai degrabă muncitorii de la întreprinderea de prelucrarea pielii, nişte bărbaţi ursuzi, care puţeau de la o poştă. În ultima vreme au cam renunţat la discuţii, stăteau pînă după ora închiderii, cu ochii aţintiţi la spuma tot mai veştejită din halbe, se mai băteau uneori în curtea din dos, dar nici cei mai curajoşi dintre ei nu se încumetau la mai multe, pentru că, mai nou, orice spuneai putea fi răstălmăcit. Dar de fapt în ultima vreme cuvintele deveniseră de prisos. Ştiau şi aşa cu toţii cine plîngea după rege şi cine se oftica după gardişti, cine mai aştepta să se întoarcă evreii şi cine i-ar fi pupat în cur pe toţi secretarii de partid. Iar dacă vreunuia începea să-i umble gura, barmanul Tiberiu, vestitul docher de altădată, îi înhăţa halba din faţă, oricîtă bere ar mai fi avut în ea. Fără pardon şi fără excepţii. Iar palavragiul cu pricina fie îşi comanda altă halbă, fie spăla putina ruşinat. Numai Anton Popescu îşi permitea mai multe, fiindcă el era de două ori invalid de război. Fusese rănit aproape de graniţa cu Ungaria, mai întîi de ruşi, a doua oară de nazişti, aşa că genunchiul drept îl chinuia mereu cînd era lună plină sau cînd cobora gerul de pe dealul Csemergi. Dar şi el îi înjura mai degrabă pe ruşii care cărau totul din ţară, petrolul, pădurile, poate chiar şi pămîntul. Păi, e ridicol, ce nu au supt nemţii de la noi halesc acum ruşii, i-a spus el odată lui Tiberiu, pentru că poporul nostru s-a perpelit întotdeauna între aceste două curve. Dar fostul docher tăcea mîlc. Nici n-ar fi avut nimic de spus. Totuşi a doua zi Popescu nu a mai venit să-şi bea ţuica. Pe vremea aceea umbla vorba că cine nu ajungea acasă la timp sau nu venea două zile la lucru trebuia căutat la canalul Dunăre-Marea Neagră, unde scurma pămîntul, fie şi cu mîna goală, cît îl mai ţineau puterile. Ceea ce putea dura chiar şi ani de zile. Toată lumea ştia că săpăturile vor continua pînă ce Bucureştiul va

deveni port la mare. O mică Marsilie sovietică, să crape tot Occidentul de ciudă.

Se părea că pizdulicea aceea cheală i-a făcut pe oameni să uite de toate. Cine s-ar fi gîndit că revoluţia sexuală va fi prima din toate apucăturile vremurilor acelea care va zgudui mahalaua dintre întreprinderea de pielărit şi dealul Tercsei? Fiindcă, după ce i-au ascultat povestea lui Rudolf, muncitorii de la pielărie şi-au plătit consumaţia fără să scoată o vorbă şi au început încă din seara aceea să-şi înduplece nevestele. Mai întîi cu buchete de flori, cu mobilă de bucătărie, ba chiar şi cu promisiuni de excursii la mare, de să le ţină minte o viaţă întreagă. Cu peşti la grătar şi apusuri de soare. Dar au fost şi unii care au aşezat pur şi simplu briciul pe marginea vanei, lăsîndu-le pe femei să mediteze cîteva minute dacă vor să se descotorosească de flocii deja demodaţi cu mîna lor, ca să treacă mai repede hopul, sau vor fi obligaţi să-şi croiască ei singuri drumul spre noile principii, caz în care s-ar putea să curgă şi sînge. Mai ales dacă între timp se vor mai şi fîţîi. După cîteva săptămîni lui Vlad Dincu, secretarul de partid, i-a părut rău că nu au declanşat o întrecere socialistă pe ramură, fiindcă succesul ar fi fost garantat. Demult nu mai văzuse atîtea zîmbete de satisfacţie pe feţele celor din jurul lui. Secţiile munceau exemplar, depăşind chiar planul, care părea din capul locului imposibil de îndeplinit, iar bărbaţii veneau la crîşmă cu cămăşile curate. Înjurăturile şi certurile fără nici un rost erau din ce în ce mai rare, ba pînă şi despre foamete, care părea eternă, se vorbea de parcă ar fi fost o cură de slăbire numai bună pentru siluetă, chiar dacă pe vremea aceea – cu tot dezgheţul şi moartea lui Stalin – înmormîntările se ţineau lanţ. Şi părea din ce în ce mai verosimil că tocmai din acele suflete hoinare, greu de stăpînit, se întrupau şi negurile albe, lipicioase, care orbeau în zori oamenii şi dobitoacele deopotrivă, care smulgeau mugurii de pe crengi şi rodeau pînă la cărămidă tencuiala de pe

ziduri, făcîndu-i chiar şi pe miliţieni să-şi strîngă zgribuliţi gulerele mantalelor, pentru că toată lumea ştia că doar ploaia de mai te scapă de stafiile sinucigaşilor, dar numai dacă presari înainte cenuşă călduţă prin curte.

Iar de acele cîteva muieri retrograde şi căpoase, care nu se lăsau convinse nici cu ameninţările, nici cu spectrul ruşinos al divorţului, nu se mai sinchisea nici dracu'. Şi tot în rîndul bîrfelor maliţioase a fost trecut şi faptul că Tiberiu îşi freca întruna falca, fiindcă nu putea să uite palma aceea zdravănă pe care i-o trăsese logodnica lui cînd a început să-i descrie partea aceea necunoscută din trupul unei femei şi mai necunoscute pentru el. Totuşi revoluţia se înteţea zi de zi. Proporţional cu numărul celor care se converteau, creştea şi faima lui Rudolf, la care muncitorii de la pielărie au început să vină nu doar pentru durerile lor de dinţi, ci şi cu tot felul de alte belele, iar mulţi dintre ei i-au rămas clienţi fideli cînd şi-a luat inima-n dinţi şi a început să lucreze un pic chiar la negru, în cabinetul pe care şi-l încropise în baie.

Asta deşi la început au fost multe probleme. Ca, de pildă, scărpinatul, neconform cu morala socialistă. Fiindcă, după o zi, două de sminteală, începeau să mijească ţepii şi, odată cu ei, o mîncărime chinuitoare, care tînjea clipă de clipă după o mînă binefăcătoare. Aşa că femeile au început să se ceară tot mai des la veceu sau, cînd nu le vedea nimeni, să se frece cu mişcări izbăvitoare de maşinile de cusut, de clanţele uşilor sau de muchiile gazetei de perete, din care eroii retuşaţi ai întrecerii socialiste scrutau cu severitate zumzetele pline de succese din hala de producţie.

Sînt ca un sac de furnici nefutute, mormăia pe sub mustaţă maistrul de la fabrica de textile, care ar fi rămas cu gura căscată dacă ar fi ştiut cît de greşită era evaluarea lui. Dar bineînţeles că pentru asta, după complimentele lui bine chibzuite, ar fi trebuit să le mai şi pipăie un pic pe sub fuste pe

croitoresele acelea cu privirile pierdute în zare, fiindcă oricît de măritate ar fi fost, majoritatea dintre ele mai tînjeau, dincolo de colegialitatea obişnuită, şi după un strop de intimitate. Căci fără asta cine ştie cum ar fi supravieţuit, sărmanele de ele.

Erau ani de slin, de putregai. Oamenii erau obligaţi să-şi drămuiască cu grijă nimicul, să le ajungă pentru toate zilele, fără să-şi piardă minţile. Era o atmosferă de lehamite generală, pentru că în cele din urmă pînă şi teama devine plictisitoare, chiar şi nervii obosesc, lăsînd în urmă doar o zoaie lipicioasă şi surdă. Slavă Domnului că în suburbia aceea unde s-au aciuat după căsătorie, Rudolf cu soţia lui nu aveau vreme să-şi bată capul cu asemenea bazaconii. Păduricea de odinioară, pîngărită acum de tărăboanţe ruginite şi de vagoane mîncate de putregai, împresurată în pripă de case ce desenau precar cîteva străzi sau piaţete, era cuprinsă de o febră nesperată, dar cu atît mai înduioşătoare. Sub salopetele jegoase pulsa o ameţeală proaspătă, indefinibilă. Era o complicitate nouă, de care autorităţile se temeau mai mult decît de trădătorii ascunşi în mulţime, pentru că aceea nu putea fi stîrpită, nici măcar estompată, ci doar lăsată să înfioare sufletele oamenilor, ca un parfum ilicit de primăvară. Ei bine, Tiberiu a rămas pe dinafară în toată povestea, la fel ca maistrul de la fabrica de textile. De care nu-i era milă nimănui.

Făcea naveta în fiecare dimineaţă de la Sîntivan, cu cursa de şase şi douăzeci, cărînd sub braţ pîinea cu untură pe care mama lui i-o împacheta cu grijă într-un ziar, dar degeaba, pentru că, pînă să ajungă la fabrică, hîrtia era deja îmbibată de unsoarea al cărei miros îi intrase în piele, de parcă ar fi tăiat în fiecare zi cîte un porc, după cum îl bîrfea toată lumea pe la spate şi, chiar dacă era costeliv ca o gloabă, stigmatul de măcelar clandestin i-a marcat viaţa. Nimeni nu se mira că nu reuşea să-şi impună autoritatea. Intransigenţa lui, an de an tot mai apăsătoare, îi făcea pe toţi să dea din

mînă, crezînd că prin asta voia el să-şi compenseze complexele burlăciei sale tot mai disperate.

Totuşi, oricît de straniu ar părea, Márta îl simpatiza. Poate pentru că tocmai el i-a spus că în cele din urmă va fi repartizată la birouri, ca să nu se mai spetească de dimineaţa pînă seara la maşina de cusut. Că va deveni o „tovarăşă conţopistă“, cum li se zicea funcţionarilor care se lăfăiau în clădirea învecinată. Aşa că marea ei ispită nu a devenit profesorul Tihanyi, cum spera mama ei, ci tocmai acest ţărănoi cu faţa tăbăcită. Mai mult, nu într-o locuinţă cu mai multe camere din centru, ci în acei cîţiva metri care despărţeau atelierele de birouri. Pe un coridor întunecos, în putoarea baloturilor mucegăite, unde ar fi fost de ajuns ca maistrul să o atingă fie şi din greşeală, ca ea să-i apuce mîna cuprinsă de tremurici şi să i-o pună pe sînii ei, ca să scape amîndoi într-o clipă de toate grijile, rezemaţi de perete, ca pe vremuri cu Rudolf. Era convinsă că şi bărbatul se gîndise la asta, pentru că prea evita să o privească în ochi, holbîndu-se mereu doar la pantofii ei, de parcă acolo ar fi fost scris regulamentul fabricii, cu paragraful referitor la asemenea situaţii cu tot. Ea nu s-ar fi împotrivit, chit că pe vremea aceea nu avea de ce să se plîngă. Într-o bună zi, imediat după ce fusese transferată la birouri, Rudolf a aşteptat-o acasă cu un buchet de flori şi cu un document oficial. La început nu i-a venit să-şi creadă urechilor, aşa că l-a rugat să-i mai repete o dată şi încă o dată, pentru că i se părea de-a dreptul ireal ca, după ani şi ani de exil, să se poată muta din nou în oraş. Da, scria negru pe alb: strada Străduinţei, numărul 79, etajul 2, apartamentul 24. Deci e un bloc, i-a şoptit Rudolf, de parcă i-ar fi făcut o declaraţie de dragoste.

Dar apucaţi-vă repede de treabă, i-a rînjit plin de recunoştinţă Vlad Dincu cînd i-a înmînat repartiţia lui Rudolf, pentru că pe hîrtie aveţi deja doi copii.

Totuşi anii treceau fără să se întîmple nimic. De parcă ar fi aşteptat pe cineva care era de la sine înţeles că nu va sosi niciodată, oricîte întîlniri şi-ar fi dat. Doar deziluzia lor devenea din ce în ce mai surdă şi mai previzibilă. Uneori Rudolf simţea că zilele nu dispăreau odată cu serile pierdute în miezul nopţilor, ci se îngrămădeau într-unul din ungherele locuinţei, aidoma unor pagini răsfirate dintr-o carte sau a frunzelelor copacilor de odinioară. Într-o grămadă fără noimă. Şi ştia că dacă ar avea vreodată atîta răbdare cît numai într-o viaţă întreagă se poate aduna într-un om, ca să le aranjeze în ordine pe toate, dar desigur că nu luni peste luni şi sîmbete peste sîmbete, ci după o logică mult mai rafinată, atunci poate că ar reuşi să se furişeze mai aproape de sensul propriei sale vieţi. Nu, nu de taina ei, ci de scheletul existenţei. Chiar dacă se temea că e la fel ca timpul: nu-i simţim forţa decît atunci cînd ne-a strivit aproape complet. Nu sîntem în stare să-l privim în faţă decît după ce ne-a pus deja la pămînt. Şi, pe măsură ce grămada aceea creştea în ungherul din casă, el a început să-i înţeleagă tot mai bine pe oameni. S-a încotoşmănat în această neaşteptată compasiune şi se simţea tot mai mîndru cînd asculta bolboroselile vreunui ţicnit despre sfîrşitul lumii sau poveştile lui Öcsi Keller, vecinul de sub ei, care era gata să izbucnească în lacrimi dacă se oprea cineva să stea de vorbă cu el, pentru ca în cîteva minute să ajungă pînă la şleahta lui de nobili care în ultimii ani ai războiului şi-au vîndut toate actele unor refugiaţi evrei, iar odată cu ele şi numele seminţiei. Cum a devenit el, pentru o bucată de slănină, din Nagy Kaáli, un nenorocit de Keller, un nimeni.

Măcar a fost bună slănina? l-a întrebat Rudolf, la care Öcsi Keller s-a cutremurat de parcă ar fi simţit din nou gustul acela sărat şi greţos, pe care în gînd l-a refuzat, l-a scuipat de mii de ori din gură.

Niciodată nu am mîncat ceva atît de gustos, a spus el în cele din urmă, cu chipul aproape despicat de tristeţe.

Dar cel mai bine o înţelegea Rudolf pe Márta. Sau cel puţin se răsfăţa cu iluzia că o înţelege pe femeia asta, care ieşea zi de zi cîte o oră pe gangul scăldat în soare. Cu ochii închişi, cu membrele relaxate, ea părea un iluzionist profesionist sau un fachir care tocmai se deconectează din vîrtejul vieţii sau, dimpotrivă, tocmai intră în el. Îşi aminteşte că atunci se furişa şi Öcsi Keller pînă la etajul al doilea, pentru că Márta semăna leit cu mama lui. Cu femeia aceea distinsă care făcea plajă pe malul Adriaticii, cu discreţie, dar fără să-şi disimuleze confortul material. Şi, în timp ce el îşi depăna amintirile, le era tuturor uşor să-şi imagineze, în locul curţii, marea care spăla grilajul gangului cu valurile ei înspumate. Un fachir pe malul mării, rîdea Rudolf cu gura pînă la urechi, surprins că se simţea cuprins de invidie. Pentru că, în ciuda aparentei sale indiferenţe paşnice, Márta a fost mult mai afectată atît de moartea lui Böske, cît şi de cea a mamei lui Rudolf. La înmormîntare toată lumea şuşotea că iată, Márta îşi boceşte soacra mai abitir decît propriul ei fiu, cu toate că el a fost cel care a făcut tot posibilul ca ceremonia să se desfăşoare cum se cuvine. A dat anunţul la ziar, s-a îngrijit ca groapa să fie suficient de adîncă, să încapă toată lumea în jurul catafalcului, să nu se îmbulzească şi, dacă se poate, să cînte toţi doar psalmii pregătiţi dinainte, iar după ce le-a făcut pe toate, nu i-a mai rămas în suflet decît bucuria lucrului bine făcut, a sarcinii îndeplinite după tot tipicul. Nu a fost destul? Cu lacrimi nu rezolvăm nimic, cu disciplină, totul. Şi, colac peste pupăză, o vreme în ochii Mártei s-a mai păstrat o urmă de tristeţe de care nici ea nu-şi mai dădea seama, care se oglindea în felul cum cunoscuţii – dar adeseori chiar şi străinii – o atingeau pe umăr în birou, se trăgeau din faţa ei pe trepte sau i se adresau cu glas scăzut, ca nu cumva să-i ciobească aura aceea ca o boare în care o învăluise durerea. Iar odată cu

acele gesturi, cu acele semne de compătimire, Rudolf se făcea mic, tot mai mic, şi oricît de mult ar fi încercat el să mituiască acea tristeţe, să o atragă alături de el prin vechile subterfugii, totul a fost în zadar. Degeaba au înotat ei într-o zi minunată de vară pînă la mijlocul lacului, unde el i-a strîns la piept trupul luminat de luciul apei. Privirea Mártei a rămas neînduplecată. Nu a întors capul, ca altădată, ci l-a privit pur şi simplu în ochi, rece, impasibilă, de parcă zi de zi, la umbra amărăciunii, i-ar fi încolţit ceva în suflet, ceva despre care nici ea nu voia să ştie, ceva care o măcina pe dinăuntru, cum macină rugina fierul lăsat de izbelişte.

Poate tocmai de aceea au şi sancţionat-o cei de la fabrica de textile. Şefii ei au simţit că doliul o făcea zi după zi tot mai greu de stăpînit. Era din ce în ce mai bizară cu fantasmagoriile ei, spunea tipul de la cadre, a început să fie un pericol tot mai mare pentru colectivul de muncitori, pentru cei din imediata ei apropiere, şi ar fi trebuit să lase asta acasă, a scos el mai tîrziu la iveală corpul delict, o Biblie cam zdrenţuită pe care i-o găsiseră în sertar. Cu aşa ceva nu e de glumă, a mai adăugat el cordial, cu un zîmbet ca de icoană. Dar nu a îndrăznit să o transfere nicăieri, pentru că atunci ar fi trebuit să-şi motiveze decizia, să completeze tot felul de formulare, şi, odată ce toate acestea ar fi fost scrise, nimeni nu ar mai fi putut opri avalanşa, iar pînă la urmă ar fi apărut nişte indivizi ursuzi care ar fi întors toată secţia cu fundul în sus, pentru că unde există o Biblie trebuie să existe mai multe.

Dar ce te apasă? a încercat de mai multe ori să o descoasă Rudolf cu toată blîndeţea de care era în stare, chiar dacă îi venea să o cîrpească. Stai prea mult singură, a rostit el în cele din urmă diagnosticul, pentru că Márta, femeia odinioară plină de viaţă, acum nu mai ieşea din casă. Nu o mai interesau nici filmele, nici cofetăria, şi pînă şi plimbările de duminică o lăsau indiferentă. Iar dacă ceda şi ieşeau pe faleză, la restaurantul Albatros, lăudat de toată lumea pentru grătarul cu mujdei, sau la vreun film de

acţiune, ea se juca cu colţul feţei de masă sau, oricît de fix s-ar fi uitat la ecran, tot nu era în stare să spună nimic despre film, nici măcar dacă a fost unul de dragoste sau poliţist, şi nu-şi mai amintea nici ce a mîncat la restaurant. Seara, cînd se plictisea de romanul pe care-l citea, căuta la radio pînă găsea undeva muzică de dans, al cărei ritm începea să plutească pe deasupra parchetului, iar în cele din urmă creierul i se trezea la viaţă de la răpăitul tobelor, de la sunetele acelea frivole de pe altă lume, cărora nu putea să li se împotrivească, aşa că începea să mişte din picioare cît ai clipi, dar cu grijă, poate temîndu-se că dacă şi-ar da drumul, s-ar izbi de mobile, ar răsturna ceva sau s-ar vedea cît de butucănoasă şi de stîngace este. Dar chiar şi aceste mişcări discrete din glezne sau din genunchi tot dans erau, pentru că aşa nu-i venea greu să-şi imagineze în jurul ei o sală plină cu ghirlande de flori şi cîţiva domni în smoching care se uitau miraţi la frumoasa aceea singuratică ce dansa de capul ei.

Era însingurată, aţîţător şi spectaculos de însingurată. Cam ca cerşetorul care-şi etalează piciorul cangrenos în staţia de autobuz, dar nici pomeneală să-şi cheltuiască banii pe mîncarea sau pe îmbrăcămintea care i-ar mai atenua nefericirea, ca să nu-şi piardă slujba. Iar însingurarea aceea era atrăgătoare tocmai prin disperarea ei şi, cu fiecare zi sau cu fiecare noapte care trecea fără rost, ea devenea tot mai suplă şi mai profundă, părînd că-şi trage seva tocmai din propria-i frumuseţe. Şi un strop din acea frumuseţe ajungea mereu şi în trupul acela firav şi tot mai ponosit, în pielea aceea atît de des chinuită de ger, de pe care nici măcar verile nu mai netezeau complet ridurile, dar care mai era totuşi în stare să facă minuni: devenea irezistibil de mătăsoasă, aşa cum te copleşeşte o după-amiază uşoară de vară în drumul spre casă, pe aleea cu platani.

Rudolf a invitat de cîteva ori cîţiva vechi cunoscuţi de la întreprinderea de pielărit, împreună cu soţiile lor, dar s-a lecuit repede, pentru că în scurt

timp discuţiile alunecau inevitabil spre problemele cotidiene cu copii, scutece şi biberoane. Subiectul era pasionant, dar cînd să se prindă mai tare în discuţie, amuţeau toţi brusc, de parcă le-ar fi atras cineva atenţia, i-ar fi lovit cu piciorul pe sub masă, aşa că începeau imediat să laude locuinţa spaţioasă şi masa aranjată cu gust, ca, odată cafeaua terminată şi ultimele fărîme de carne roase de pe oase, să se şi pregătească de plecare, încă pe lumină, scuzîndu-se şi pomenind de nu ştiu ce bilete de cinema sau de autobuzele care veneau din an în Paşti, iar atunci ei nu prea mai aveau de ales: puteau să se repeadă să facă dragoste cu furie chiar printre resturile de mîncare, recuperînd oarecum timpul pierdut, sau să se bage în pat, ocolindu-se unul pe celălalt cu o politeţe exagerată şi comentînd cît de reuşită fusese seara aceea şi ce păcat că nu se va mai repeta. Dar Rudolf a reuşit măcar să o mute pe Márta la fabrica de bomboane, fiindcă se temea ca nu cumva tristeţea, dansul şi plaja lipsită de griji să se combine în imaginaţia soţiei sale într-un amestec exploziv, pentru care ar putea chiar să fie arestată, iar atunci el ar avea, în loc de una, trei probleme de rezolvat şi toate cît se poate de repede.

Dar uneori toate măsurile de precauţie sînt zadarnice.

Fiindcă nimeni nu a putut să prevadă după-amiaza aceea de luni cînd Márta a dat buzna pe uşă, palidă, mai palidă decît zăpada care i se lipise pe palton, şi, fără să mai aştepte ca Rudolf să-şi termine supa, a spus, sînt însărcinată, cu o voce în care nu se citea nimic. Nici mîndrie, nici teamă, nimic de care Rudolf să se fi putut agăţa. Se simţea mai puternică, poate pentru că de data asta fusese mai precaută ca de obicei, fiindcă se înţelesese din timp cu Rodica Traian că dacă el nu ar dori copilul, dacă Rudolf nu va fi de acord, atunci mama ei va rezolva totul în cîteva zile. Ar putea să se ducă la ea chiar săptămîna viitoare, încă nu era prea tîrziu, va fi cam dureros, dar Rodica era de părere că nu a murit nimeni din atîta, mama ei nu era o

zgripţuroaică, ca baborniţele din spatele gării, care te împung cu tot felul de chestii şi dacă te apucă sîngerarea, te lasă pe drumuri. Rudolf se simţea plin de mîndrie, fără să ştie nici el de ce. Era un viitor tată, dar, în acelaşi timp, ar fi putut să-şi şi înfulece propria progenitură, ca zeii din antichitatea greacă, despre care nu putea să-şi imagineze ce au simţit într-o împrejurare ca asta, nu şi-i putea închipui într-o situaţie atît de chinuitoare şi de incertă, cînd ar fi putut să se folosească de puterea ce le fusese hărăzită sau să renunţe la ea, pentru că în cărţi totul e altfel, miturile nu spun nimic despre emoţii, despre privirile mamelor, şi nici cuvintele acelea îngrozitoare nu trebuie rostite, e suficient să întorci paginile şi să eviţi pasajele mai delicate. Aşa că nu a stat prea mult pe gînduri, a împins farfuria, s-a ridicat aproape inconştient de la masă şi s-a apropiat de Márta. Iar dacă tot era lîngă ea, a luat-o în braţe, i-a strîns la piept trupul sleit, simţind că acum o iubeşte pe femeia aceasta cu o dragoste adevărată, fiindcă şi lipsa urii sau a silei tot dragoste se numeşte, ca şi faptul că eşti acolo unde şi cînd trebuie să fii şi faci ceea ce toată lumea se aşteaptă să faci. Şi aşa golul se umple cu un sentiment vag şi nebulos, care nu e destul de puternic ca să poată fi mărturisit, dar nici nu poţi face abstracţie de el. Asta a fost de ajuns ca să-i ia Mártei plasa din mînă, să-i dea jos paltonul, după care s-a aşezat din nou la masă, ca unul care a făcut într-adevăr tot ce avea de făcut în situaţia dată, şi şi-a terminat cu poftă supa din farfurie. Era deja tată, chiar dacă încă nu ştia ce înseamnă asta.

După cum a reieşit deja din primele luni, cel mai bun lucru la Balázs era că puteau să-l iubească fără nici o reţinere. Nu avea un trecut care să tulbure apele, ci doar prezentul lui gîngurit. Iar dacă acesta era un semn de decenţă din partea Creatorului, atunci şi-au luat fiecare partea lor din ea, pentru că băiatul nu semăna în mod special cu nici unul dintre ei, iar ei păreau că

înţeleg graţia providenţei, pentru că nici nu-şi dădeau silinţa să-şi recunoască vreo trăsătură în ochii sau năsucul lui. Nu căutau nici o asemănare fizică, nici gesturi care să-i liniştească, ci se mulţumeau cu bucuria aceea tăcută, imposibil de împărtăşit, care îi copleşea cînd vreun vecin sau vreun cunoscut plesnea teatral din palme în faţa căruciorului şi striga: Dumnezeule, cu cine seamănă copilul acesta? Şi nu avea nici o importanţă că în dosul întrebării mocnea o bănuială frivolă, însoţită de cîte o ocheadă şmecheră spre Márta şi una de consolare milostivă către Rudolf, de care ei nici nu se sinchiseau – numai să nu se risipească această fericire anonimă. Fiindcă în jurul lui Balázs lucrurile se aranjau de la sine. Pe măsură ce creştea şi devenea tot mai neastîmpărat, le umplea viaţa din ce în ce mai mult. Ca un pachebot care urcă pe firul unui rîu îngust şi mărginaş. Dar nici nu mai reuşeau să-şi rupă un pic de timp unul pentru celălalt: el nu se uita la ea ca un bărbat şi nici ea nu-şi unduia şoldurile ca o femeie. Erau deja părinţi, nişte fiinţe asexuate, obosite, copleşite de temeri şi de griji, fie pentru că îi ieşeau prematur dinţii, fie pentru că hoinărea din nou cu prietenii lui prin cimitir. Mereu se întîmpla cîte ceva care să constituie o scuză pentru ei.

Şi, din fericire, această graţie divină s-a perpetuat de-a lungul anilor, căci micuţul Balázs se înfrupta din toate cele pe care i le oferea viaţa, dar nimic din ei nu se lipea de el. Nu-l impresionau nici îndărătnicia morocănoasă a lui Rudolf, care nu se clintea de lîngă lucrurile pe care voia să le repare, fie că era un aparat de radio sau un ceas, pînă ce nu le dibuia secretul, nici minunata capacitate de adaptare cu care reuşea Márta să încropească, în ciuda tuturor vicisitudinilor, un mod de viaţă acceptabil. Nu, Balázs a fost şi a rămas o entitate de sine stătătoare, o fărîmă independentă şi ursuză a universului, care se putea lipsi de ei şi tocmai de aceea merita să fie iubit. Îl iubeau pentru că nu le amintea de nimic din tot ce fusese

înaintea lui. Nu ştia şi nici nu voia să ştie nimic despre profesorul Teller şi despre conştiinţă, nici despre Böske şi despre sfaturile ei, de parcă ar fi schimbat cineva bebeluşii la maternitate, şi tocmai această înstrăinare era cel mai preţios dar pe care ar fi putut să-l primească. Odată cu Balázs au renăscut şi ei un pic, ceea ce era o combinaţie ideală de uitare şi speranţă, chiar dacă seara, după ce închideau uşa de la camera copilului, erau nevoiţi să-şi scoată măştile şi să se recunoască din nou în vechile lor gesturi penibile.

A crescut într-o clipă. Aşa i-a spus el lui Kalcsek, fără nici un strop de exagerare, la Melody, fiindcă era într-adevăr uluitor cît de repede s-au contopit anii aceia, despre care Rudolf putea să spună cu mîna pe inimă că i-a trăit din plin – el şi nimeni altul. Asta în timp ce zilele acelor ani li s-au părut nesfîrşite, potopite de griji. Îşi aminteşte că prima lui zi de şcoală a fost pentru ei chinul de pe lume pînă ce l-au văzut din nou acasă. Sau cînd a căzut cu bicicleta şi nici una din asistente nu a fost în stare să le spună cît de gravă e situaţia, oricît a alergat cu Márta pe toate coridoarele de la Urgenţe. Timpul părea că-şi pierduse pentru o clipă dimensiunile şi se dilatase, înghiţindu-i cu totul pe amîndoi. Totuşi acum li se părea că anul acela nici nu a existat, ci a fost doar un fir de praf printre toate celelalte fire. Sau, mai pe şleau: dacă ne imaginăm fericirea ca pe un lac, cum poate ea să încapă mai tîrziu într-un păhărel de palincă? Să vezi şi să nu crezi. Dar nu mai are nici o importanţă, oricum nu putea să-i dea lui Kalcsek nici o explicaţie, fiindcă asta e filozofie ocultă. E o înşelătorie delicată şi inevitabilă a vieţii, care nu poate fi nici măsurată, nici cîntărită, pentru că nu există o unitate de măsură acceptabilă, e doar plină de taine, de mii şi mii de nuanţe ale întunericului. Aşa cum nici femeile nu-şi recunosc vîrsta, doar îţi zîmbesc, întrebîndu-te contrariate din priviri, cam cîţi ani mi-ai da, măi Rudolf? Dar asta nu mai are nici o importanţă. Ci faptul că, oricît de bine s-ar fi simţit,

oricît de frumoasă ar fi fost această a doua copilărie, cum o numea Márta, oricît de multă plăcere îi făcea să spună că aceea a fost cea mai echilibrată perioadă din viaţa lui, o adevărată binecuvîntare pentru el, ei bine, dacă vrea să afle adevărul, şi de ce n-ar vrea Kalcsek să-l afle, ei bine, el nu ar vrea să retrăiască nici măcar o oră din perioada aceea. Nu ar vrea să se repete nici o clipă. Nimic. Nu ar vrea să simtă din nou nici mirosul pe care îl au toţi sugarii. Cu toate că nimic nu e mai plăcut decît acela: e ca un aluat proaspăt, vanilat, lăsat la dospit sub cîrpa de bucătărie. Dar lui nici nu-i mai lipsea. Pentru că trebuie să ştii, vecine, a mai adăugat Rudolf, că în toţi acei ani cel mai straniu sentiment a fost teama, poate ca adaos al fericirii. Teama ca nu cumva să greşească, să nu facă în clipa următoare vreo prostie şi atunci totul să dispară ca o nălucă. Ei bine, poate să-şi imagineze Kalcsek că el a fost nevoit să iubească şi să urască, să-şi bea cafeaua de dimineaţă, să stea pe veceu ori să asculte poveştile de la serviciu ale soţiei sale cu această teamă în suflet, cu teama să nu reacţioneze anapoda? Ca nu cumva să rîdă în loc să o compătimească şi să nu-şi lase colţurile buzelor în jos în loc să izbucnească în hohote de rîs, pentru că atunci totul s-ar fi dus de rîpă. Ar fi apărut o forţă supremă, capabilă să-l răpească pe Balázs, iar ei ar fi rămas pînă la capătul zilelor în singurătatea pe care ar fi meritat-o, pentru că numai de asta erau buni. Şi ce fel de fericire o mai fi şi aia lîngă care trebuie să stai smirnă, ca să nu-şi ia lumea-n cap?

Şi ce mai face doamna? l-a întrebat Kalcsek, evident că din politeţe, pentru că nu pricepuse nimic din toată povestea, ci doar că Rudolf simţea nevoia să-şi descarce sufletul în faţa cuiva. Nu percepuse decît nesfîrşitul torent de cuvinte şi era un pic furios pe el însuşi pentru că punea asemenea întrebări în loc să-şi ţină gura. Omul poate să compătimească şi în tăcere. Fiindcă era perfect conştient că în asemenea cazuri pînă şi cea mai nevinovată întrebare poate stîrni o nouă avalanşă de cuvinte, iar altul în

locul lui s-ar fi mulţumit să mormăie ceva sau să îndruge cîteva banalităţi, pentru că iată-l pe Rudolf cum trage adînc aer în piept, gata de o nouă peroraţie. De fapt nici nu ar fi vrut să vină acolo, a urît toată viaţa speluncile de soiul ăsta, unde trebuie să te pui bine cu cîrciumarul, ca să nu-ţi dea tocmai de la fundul butoiului berea aia oricum îndoită cu apă, dar atît s-a milogit Rudolf de el în capul scărilor, încît nu a fost în stare să-l refuze.

Márta e bine, i-a răspuns Rudolf. Are toate motivele să fie aşa. Ca peştele de sticlă de pe televizor, dacă înţelegi ce vreau să spun. Dar acum, că Balázs nu mai stă nici pe departe atît de mult pe-acasă – şi nici să nu stea, un tînăr sănătos ca el are nevoie de aer, de femei şi de aventuri, e chiar la vîrsta cînd trebuie să le fută pe toate pocitaniile, ca apoi să aibă de ce să-i pară rău –, deci acum, că au rămas din nou singuri, l-a apucat el pe Kalcsek de umeri, Márta a început să se poarte iarăşi de parcă ar vrea să rămînă însărcinată, şi-a reluat obiceiurile de odinioară, se bărbiereşte şi îl aţîţă cînd îi e lumea mai dragă cu chiloţii ei negri, dar dacă la o femeie tînără mai poţi trece cu vederea aşa ceva, la o – să-i fie cu iertare – pizdă veştejită e de toată groaza. Nu că n-ar mai avea poftă de nevasta lui, bineînţeles că o pofteşte, dar cu duhul blîndeţii. Nu mai e nici el un Johnny Weissmüller; e bucuros dacă i se mai scoală de patru-cinci ori pe lună. E şi asta o performanţă, dacă o luăm aşa. Iar pe deasupra a început să umble prin vecini, la madam Szilasi. Ar pune pariu că acum aia-i capul răutăţilor. Că ea o sfătuieşte să nu-l mai aţîţe, ci să încerce să-l facă din nou gelos, ceea ce ar fi ridicol, dar se vede că toate cotoroanţele astea sfrijite gîndesc la fel, cum ar fi la fel de plauzibil ca tot Böske să glăsuiască şi din pielea bătrînei Szilasi, dar pe asta Kalcsek nu mai are cum să o înţeleagă.

Era deja ora opt. Cei mai mulţi spălaseră deja putina. Cînd începea *Telejurnalul*, se cuvenea să fie deja acasă. Măcar cei care aveau ceva de pierdut. Iar cei ce intrau tocmai la ora aceea pe uşa de la Melody, care

scîrţîia întruna, rămîneau pînă la ora închiderii sau şi după aceea. Aceia se îmbătau în magazia din dos, într-o societate mai intimă, pentru că, potrivit normelor moralei socialiste, crîşma se închidea la zece. Pe faţa lui Kalcsek se vedea că nici el nu mai avea chef să rămînă. S-a chinuit cu a doua halbă de bere de parcă ar fi băut fiere, aşa că nici Rudolf nu a mai insistat să rămînă. L-a lăsat să plece în plata Domnului, chinuit de sentimentul straniu că din clipa aceea era nevoit să-l considere pe Kalcsek, pe tehnicianul acela aparent molîu, dar cu o inimă de aur, prietenul său. Nu avea de ales.

După o jumătate de oră era şi el pe stradă.

Era o seară de noiembrie lipicioasă, cum îi plăcea lui. Cînd aerul devenea tot mai vîscos, ca piftia, încă înainte ca gerurile iernii să fi coborît de pe crestele munţilor, ca să alunge arşiţele înecăcioase, aciuate acolo din septembrie şi care începuseră să fermenteze prin crăpăturile zidurilor, prin poduri şi prin adîncul grădinilor, ca borhotul. Era un aer pe care nu era indicat să-l inspiri prea adînc. Umbla vorba că dacă trăgeai în piept acel amestec plin de bacili, de molime şi de cine mai ştie cîte belele, nici nu mai apucai Crăciunul. Totuşi Rudolf şi-a descheiat cămaşa pînă la brîu. Apoi s-a oprit în mijlocul străzii Străduinţei şi s-a uitat la cer. Proţăpită în mijlocul stelelor, luna arăta ca o machetă dintr-un laborator didactic de fizică. Pîlpîia intermitent. Împrăştia cu amîndouă mîinile un fel de pace soioasă şi totuşi diafană. Pentru că, oricît de mult ar fi urît totul, pauzele de curent, eterna fofilare, faptul că laptele sau carnea nu le ajungeau niciodată, n-ar fi crezut că ar mai exista pe lumea asta vreun oraş în care noaptea să fie atît de aproape. Nimic nu putea tulbura această zoaie întunecată, vîscoasă, decît cel mult farurile vreunei maşini rătăcite sau pîlpîitul vreunei lanterne, care se stingeau repede, lăsînd în urma lor această beznă ca de sfîrşitul lumii. Din care, oricît au sperat cei de sus, ştabii, nu s-a născut nici teamă, nici conştiinţă proletară, ci mai degrabă un fel de complicitate, pentru că acest

întuneric înghiţea cu indulgenţă toate viciile şi matrapazlîcurile, toate trădările şi obscenităţile. Era păcătos şi nesecat, ca o îmbrăţişare. Cînd te opreşti în mijlocul străzii, simţi fără putinţă de tăgadă cum în dosul zidurilor respiră mii şi mii de oameni, pompînd din piepturi această negreală, această linişte paşnică, mormîntală.

Rudolf s-a simţit şi el cuprins de această linişte stranie, punctată de lătratul cîinilor. Ca atunci, în lacul acela de sub lac. Poate că erau fraţi. Sau rude îndepărtate. Iar el simţea că nu mai are cum să greşească. Aşa era vremea. Locul. Poate că într-un fel l-a ajutat şi Kalcsek. Sau a găsit singur capătul firului. Se va duce acasă şi, dacă trebuie, îşi va face o cafea sau îi va masa Mártei picioarele întotdeauna amorţite, reci, şi vor discuta sub plapumă toată noaptea. Ţinîndu-se de mînă ca doi adolescenţi. Cu ghicitori, ca pe vremuri, cînd încă îi făcea curte. S-a şi gîndit la una. La o noţiune. Ba nu, mai bine la ceva concret. Uşor de ghicit. Luminează şi-ţi încape-n palmă. Ce e? A luat o piatră şi a aruncat-o pînă departe, ca s-o audă cum huruie îndelung pe tabla ondulată de pe acoperişurile garajelor. Zgomotul a stîrnit cîinii. La cîţiva metri de el o umbră cît un stat de om a trecut cu paşi pripiţi pe partea cealaltă a străzii. A zîmbit. Cum a putut să fie atît de căcăcios? Atîta vreme?

Desigur că, după ce-a trecut totul, e uşor să fii deştept. Să dai vina pe băutură, cum că ţi s-a suit la cap şi şi-a bătut joc de tine. Mai ales de el, care abia se atinge de pahar. Dar uneori totul atîrnă de un fir de păr. Poate că dacă ar fi zdrăngănit mai mult cu cheile la uşă sau dacă şi-ar fi scos paltonul în antreu, s-ar fi mocoşit o vreme cu şireturile, înjurînd, şi nu ar fi dat buzna în dormitor, beat de fericire, poate că atunci ar fi apucat să-şi tragă ceva pe ei. Nu ar fi rămas împietriţi lîngă canapea, acoperindu-şi părţile ruşinoase, pleoştite şi fără vlagă, pentru că atunci totul era deja scăldat în lumina care a scos la iveală ceea ce întunericul ar fi putut să ascundă. De pildă pe

Mecseki, care încerca să se facă tot mai mic, privind la dulap ca la o ascunzătoare promisă, însă acum prea îndepărtată. Sau aşternutul boţit, înflorat, păstrat numai pentru oaspeţi, şi privirea înspăimîntată şi totuşi sfidătoare a Mártei, care nu a încercat nici o clipă să se ascundă, ci mai degrabă aştepta ca cei doi masculi să se repeadă unul la altul, ca să se dovedească, o dată pentru totdeauna, cine sau ce e mai puternic.

Sînt în bucătărie, a spus într-un tîrziu Rudolf, pentru că trebuia să rupă liniştea cineva. A trîntit uşa ca unul care nici nu se mai opreşte pînă la gară. Dar bucătăria i s-a părut oarecum mai comodă decît sala de aşteptare. A scos o ţigară şi şi-a aprins-o. Îi făcea plăcere să se uite la fumul care învăluia fără nici o oprelişte vasele spălate, cîrpa pusă la uscat, ordinea. De o jumătate de an nu mai avea voie să fumeze decît în gang, dar acum nici nu putea fi vorba de una ca asta. Să îndrăznească numai să-i spună cineva ceva.

Nici să fi stat tot timpul cu ochii pe ceas şi tot n-ar fi putut să spună cît timp a trecut. Poate că nu au îndrăznit să iasă pentru că chipul lui calm, indiferent, nu prevestea nimic bun. Sau poate că voiau să-şi termine treaba de la care i-a deranjat. Dacă-i păcat, păcat să fie. Pînă la capăt. Iar între timp a sosit şi Balázs, pe care l-a rugat doar atît, să nu intre în cameră, pentru că acolo se întîmplă nişte chestii serioase, care nu sînt de nasul copiilor, şi s-a uitat cum băiatul încălzeşte cina şi îi pune şi lui o farfurie de tocăniţă, dar nu i-a venit să se atingă de mîncare. Apoi au ieşit şi cei doi, îmbrăcaţi ca lumea, de parcă în cameră nu ar fi făcut altceva decît să discute despre cheltuielile comune sau despre curăţenia de la sfîrşitul lunii. Balázs l-a salutat pe noul vecin, iar ei s-au uitat nemişcaţi la el, la stăpînul casei, cam speriaţi de rolurile lor improvizate, pentru că acum era şi copilul acasă, exista deja şi un martor, dar degeaba: Rudolf a rămas nemişcat.

Habar nu avea ce să facă.

7

Părea de necrezut, dar cînd venea la Rudolf, Nicu Zmeură era mereu un pic fîstîcit. A fost nevoit şi acum să-l tragă din uşă, ca pe o adolescentă ruşinoasă, să-l aşeze în scaunul cel mai comod şi să aştepte cîteva minute, pînă ce-i revine calmul din privire. Dar Rudolf ştia ce e în sufletul lui. Era deja prea bătrîn ca să nu-l înţeleagă sau, poate şi mai rău, să-l desconsidere pe bărbatul acela uscăţiv şi parfumat.

Mulţi au făcut greşeala asta şi nu şi-au schimbat părerea – dacă nu cumva durerea i-o fi împiedicat să gîndească – decît atunci cînd le pîrîiau deja oasele sau cînd erau cu arătătorul într-o poziţie mai nefirească. Ceea ce nu era deloc surprinzător. Uneori creativitatea ia forme din cele mai neaşteptate. Cînd, după nenumărate intervenţii, a fost mutat aici din Bucovina, el s-a hotărît să devină mai mult decît un simplu ofiţer de Securitate. Era tînăr şi plin de speranţele imposibil de numit ale vîrstei. Îşi aminteşte că s-a acomodat repede cu oraşul, cu toate că femeile erau plămădite din alt aluat, iar bărbaţii îţi dădeau mîna altfel, chiar şi după bătaie te priveau direct în ochi, nu se uitau în spatele tău, în jos sau la petele de sînge de pe pardoseală. Se simţea bine aici. Îi plăcea că primăvara venea repede, ca o menajeră mereu nemulţumită de hainele împrăştiate peste tot şi de mormanul de vase murdare, dar care face totul lună cît ai bate din palme, felul repezit în care vorbeau oamenii, de parcă s-ar fi temut să nu fie întrerupţi la fiecare cuvînt, şi faptul că pînă şi cele mai mici, mai neînsemnate gesturi erau pline de o vitalitate pe care nu ar fi recunoscut-o nici în ruptul capului în faţa unui străin. Şi că, pînă şi în cele mai fierbinţi

îmbrăţişări, în cea mai deplină intimitate, cînd se băteau deja pe burtă prin crîşme, mai aveau atîta luciditate cît să deosebească un localnic de un intrus, oricît carcalete ar fi dat de duşcă şi cu toată satisfacţia promisă de ele. Ei ar fi fost dispuşi să-l accepte aşa cum era. Dar Zmeură a refuzat. El nu venise acolo ca să-şi facă amici. Nici nu şi-ar fi permis una ca asta. Dacă ar fi vrut să aibă prieteni, s-ar fi făcut frizer sau medic veterinar. Sau ajutor de vînzător la magazinul universal. Dar el avea ambiţii mai mari. Voia ceva ce se putea obţine şi prin tăcere, nu doar prin pălăvrăgeală şi giugiuleli mărunte. Voia ceea ce merita. Dar asta cerea muncă.

Şi totuşi puţin a lipsit să nu ajungă şi el cantonier, ca tatăl lui. Un bărbat taciturn, slinos, care nu doarme decît în ţăcănitul vagoanelor şi-şi organizează viaţa după mersul trenurilor. Care se scoală odată cu personalul de şase douăzeci şi se culcă după acceleratul de opt patruzeci şi cinci. Şi pe care îl trec toate năduşelile cînd vede un individ în costum.

Dar asta nu s-ar fi întîmplat niciodată dacă personalul de paişpe nu ar fi sărit de pe şine pe undeva pe Valea Arieşului. Adică, chiar şi între prieteni, cam la treizeci şi şapte, patruzeci de kilometri de ei. Tatăl lui era pregătit pentru orice, fiindcă tot oraşul vuia că va urma o anchetă. Şi nu una obişnuită, ci cu ştabi şi încheiată cu rapoarte trimise peste tot. Sectorul tatălui său ţinea pînă la Dumbrea, pînă unde ar fi trebuit să meargă cu drezina de mînă de două ori pe lună, adică aproximativ treizeci şi cinci de kilometri, dar fără nici un ordin scris şi nici măcar cu o hartă mai ca lumea. Obiceiul moştenit de la cel dinaintea lui era să meargă pînă la pîrîu, să-şi umple plosca cu apă de izvor şi să se întoarcă. Nu era mare scofală. Să tot fi fost vreo treizeci şi cinci, poate chiar patruzeci de kilometri. Depinde cine-i măsura. Ce-i drept, ar fi putut să dea un telefon la regională, ca să ceară nişte repere exacte, la metru, dar şi-ar fi pierdut tot respectul printre

ceferişti. Şi ar fi fost fericit dacă nu ar fi rîs de el decît controlorii. Păi, ce cîine mai e şi ăla care nu-şi împroaşcă tot teritoriul cu pişat?

Aşa că, pînă la sosirea tovarăşului Turcu, tatăl lui Zmeură nu a mai avut altceva de făcut decît să aştepte şi să măsoare la nesfîrşit, cu un ciot de creion, distanţa aproximativă. În clipele de disperare ajungea pînă la dealurile Prăilei, iar alteori se oprea înainte de valea pîrîului, înghiţind în sec, cu gîndul la apa curată ca lacrima. Dar cum şiretenia nu era punctul lui cel mai tare, la gîndul necazului tot mai apropiat, tot ce i-a venit în minte a fost să-l ia cu el la canton pe fiul lui cel mic, pe Nicuşor, pentru că de faţă cu copiii nu se varsă sînge. Sau măcar nu prea mult. Aşa a şi fost, pentru că, după ce s-a prezentat răstit, Dimitri Turcu l-a mîngîiat pe băiat pe cap. Ăsta o să se facă miner, dacă nu o dai în bară, s-a uitat el ameninţător la tatăl lui, cu o expresie care i-a rămas întipărită pe faţă chiar şi atunci cînd, cu un gest firesc, şi-a pus vestonul pe spătarul scaunului şi s-a aşezat tacticos. Se pricepea la asta. Şi să facă mereu o mutră crispată, de ulceros sau de om chinuit de furuncule sub braţ, cu dureri sfîşietoare la fiecare mişcare. Se uita la cantonier ca la o pilulă sau la un leac necunoscut, pe care era nevoit să-l încerce, chiar dacă era convins că nu-l va ajuta cu nimic.

Sper că ai aflat că e vorba de un sabotaj, şi-a început Turcu litania, constatînd cu o satisfacţie indispusă cum mai întîi cantonierul se crispează, ca apoi să devină alb ca varul la faţă. Şi aşa mai departe. Metoda lui Turcu era simplă, cum era şi el însuşi. Repeta cu un murmur tot ce îi răspundea tatăl său, care cîntărea fiecare cuvînt în parte, ca unul care stătea pe gînduri dacă să le scuipe sau să le înghită, chit că de fapt fără îndoială că i le-ar fi scuipat pe toate la picioare, ca să-şi dea seama şi celălalt cît de ridicole i se păreau balivernele cu care voia să-i împuie capul. Nici nu a fost de mirare că, după o jumătate de oră, cantonierului i se făcuse scîrbă de toate răspunsurile posibile. De cele deja rostite, ca şi de cele pe care urma să le

rostească. Se temea de *da* la fel ca şi de *nu*, fiindcă nici unul nu îi potolea celuilalt lehamitea. Dar cel mai tare îl enerva *habar n-am*, fiindcă asta făcea ca indispoziţia de pe faţa lui Turcu să capete tonuri exasperante. Se aştepta ca, la un răspuns şi mai lipsit de noimă decît toate cele de pînă atunci, să piardă şi urma de bunăvoinţă a lui Turcu, iar atunci individul acela cu chip de reptilă îşi va lua catrafusele şi nici că se va mai opri pînă la centru cu declaraţia lui. Aşa că nu a mai aşteptat o nouă întrebare, ci a sărit în picioare şi i-a spus imperativ doar atît: Haideţi cu mine, dumnezeii mamei ei de treabă! Şi, oricît de indispus şi-ar fi adunat Turcu actele, oricît de indispus l-ar fi urmat pe cărările codrului Bucinca, în cele din urmă şi-a dat seama pentru ce îşi tîrau ei paşii de-a lungul pîrîului Tigleag, care şerpuia la capătul oraşului, pînă la valea unde erau cazanele de aramă ale rutenilor de dincolo de munţi. Îşi aduceau de departe fructele deja puţin fermentate şi, cum drumul era anevoios, iar caii nu îndurau întotdeauna povara, erau nevoiţi să preţuiască nespus de mult borhotul. Aşa că şi-au perfecţionat metodele an de an, pentru ca produsul final să le ia oamenilor minţile de tot, să fie parfumat şi împlinit, vîscos şi imprevizibil ca o noapte de nuntă. Chiar şi localnicii îşi dădeau doar cu presupusul care o fi secretul palincii rutenilor. Unii ziceau că minunea vine de la cojile de cartofi, alţii, cică, de la găinaţ, dar cei mai mulţi erau de părere că totul se trage de la apa Tigleagului, curată ca lacrima. Pentru că nu putea fi vorba decît de o minune, după cum şi-a dat seama şi Turcu, fiindcă dimineaţa, cînd cantonierul a vrut să-l urce în tren, nu l-a rugat decît să fie un mărfar, nu un tren de persoane, ticsit cu oameni plini de tot felul de întrebări, dar şi mai plini de dorinţa să-l toarne mai sus. Iar cantonierul i-a îndeplinit dorinţa fără să crîcnească, fiindcă ştia că, în hurducăiala vagonului de marfă, Turcu va strînge în braţe damigenele primite ca pe propriii săi copii. Aşa s-a făcut că tatăl lui Zmeură a fost singurul care nu a rămas cu gura căscată la ştirea,

venită după vreo două săptămîni, cum că fuseseră arestaţi trei acari de lîngă Prăila, care şi-au recunoscut din capul locului fapta: cum că ei au fost cei care au pus bolovanii pe şine, în calea trenului care gonea spre victoria socialismului.

Delincvenţa încolţeşte acolo unde nu e destulă palincă, i-a făcut cu ochiul tatăl lui după cele întîmplate. Totuşi nu asta l-a marcat pe Nicu Zmeură. Nu de trupul ca o cîrpă a lui Turcu, cu capul care i se bălăngănea bleg, îşi amintea el, ci de ceasul acela nesfîrşit cînd tatăl lui, leoarcă de spaimă, încerca să găsească singurul răspuns salvator. Adevărul, care, oricum, era imposibil de mărturisit.

A simţit deja de cînd avea zece ani că aici se află chemarea şi refugiul lui. Că nu mai avea altceva de făcut decît să urmeze această cale. Cînd a fost repartizat aici, ştia că trebuie să găsească doar o metodă, un gest, ceva care să-l deosebească de toţi ceilalţi. Ceva care să-i fie ca o carte de vizită. Atmosfera de la Criptă era propice din toate punctele de vedere pentru experimentele sale, aşa că nu i-a trebuit mai mult de o jumătate de an ca pînă la urmă să se concentreze asupra degetelor. După întrebările de încălzire, trecea fără să stea pe gînduri la degetul arătător, iar dacă omului nu-i venea mintea la cap de la primul pîrîit, începea, răbdător ca o mamă şi ocrotitor ca un tată, să-i frîngă unul cîte unul, dintr-o singură mişcare, mai întîi inelarul, apoi degetul mijlociu şi în cele din urmă pe cel mare. Iar cei care nu erau convinşi nici aşa să colaboreze, care tot nu găseau singura cale dreaptă, aveau posibilitatea să constate ce chinuri provocau flotările cu degetele rupte şi răsfirate. Aceasta era credinţa lui. Disciplina spartană a trupului şi complexitatea lui atotputernică, mereu capabilă să-l ia prin surprindere pe posesorul lui naiv. Cu asta avea întotdeauna succes. Suferinţa născută din efortul comun îi convertea cît ai bate din palme pe ereticii ajunşi pe mîna lui.

Nu a fost nevoit să aştepte prea mult pînă ce a început să capete cazuri mai complicate: traficanţi de carne vie, rebeli dintre cei mai îndîrjiţi, redactori de samizdaturi şi scriitori înspăimîntaţi – toţi ajungeau în sarcina lui. Şi cînd i s-a dus vestea prin oraş, cînd deja toată lumea ştia de unde veneau şi în ce belea au intrat cei care aveau degetele în ghips, era deja un om făcut. Au fost cazuri – nu chiar puţine – cînd celălalt a izbucnit în plîns de cum a intrat el pe uşă.

— În locul ăluia, dumneavoastră i-aţi fi rupt tatălui degetele? şi-a luat Rudolf inima-n dinţi.

— Turcu.

— Poftim?

— Nu ăla, ci Turcu. Aşa îl cheamă.

— Ce importanţă are?

— Îmi place să fiu exact.

— Nu mi-aţi răspuns.

— Nu fi demagog! Nu aşa te-am cunoscut pînă acum.

— Am de la cine învăţa.

Nicu Zmeură privea încruntat în gol. Rudolf se gîndea că, poate, nu a băut încă destul ca să fie sincer, chiar dacă şi-a umplut deja de două ori paharul.

— Turcu era un ageamiu. Un beţiv neputincios. Cred că a făcut ancheta pe cont propriu.

— Deci acesta e răspunsul?

— Bănuiesc eu ce ai vrea să auzi, dar nu aş fi sincer.

— Păcat, pentru că asta ar fi piatra de încercare a metodei dumneavoastră. Pentru că, nu-i aşa, cu un individ necunoscut e mai uşor.

— Ai să rîzi, dar tot asta e cea mai umană metodă, i-a replicat el lui Rudolf.

— Nu-mi vine deloc să rîd.

— Deci nu mă crezi? l-a privit surprins Zmeură. Cu toate că deja cunoşti sistemul.

— Nici dumneavoastră nu credeţi ce spuneţi.

— Atunci să fac ca dobitocul acela de la Bucureşti, care dă în nenorociţii ăia pînă ce nu mai sînt în stare să scoată o vorbă? Chiar dacă ştie că numai cu o declaraţie se poate termina totul? Data trecută i-a sfîşiat unuia pielea, de…

— Scutiţi-mă de amănunte.

— Şi eu, care credeam că dacă alegi răul cel mai mic, tot îndurare se numeşte.

— Aţi început să filosofaţi?

— Mai citesc şi eu cîte una-alta.

— Din curiozitate?

Rudolf i-a umplut din nou paharul lui Zmeură.

— Urăsc cînd cineva face pe nebunul cu mine. Data trecută un fugar mi-a citat pe de rost din Platon. M-am gîndit să arunc şi eu o privire.

— Şi tot mai credeţi că asta este cea mai umană metodă?

— Gîndeşte-te că de cele mai multe ori nimeni nu ajunge la mine fără un motiv temeinic. Aşa că, mai devreme sau mai tîrziu, tot ar mărturisi ceva. Aşa e făcut sistemul. Bineînţeles că aş putea să urlu la ei, să nu-i las să doarmă noaptea, să-i stropesc cu apă rece, dar nimeni nu ar avea nimic de cîştigat. Nu ar însemna decît tragere de timp şi toată lumea ar fi furioasă. Aşa mai economisesc cîteva ore.

— Iar timpul înseamnă viaţă.

— Nu fi cinic, i-a răspuns Zmeură zîmbind.

— Îmi dau toată silinţa.

— Dumneata nu ai alege la fel? Două-trei degete rupte şi cu asta basta. Se pun în ghips şi totul dispare fără urmă.

— Dar ce ar fi dacă aţi încerca odată şi altfel?

— Nu ai fost atent la ce ţi-am spus. Sinceritatea cere întotdeauna un strop de durere. Ea reprezintă impulsul convingerii, al autenticităţii. Amabilitatea oferă prea multe căi de scăpare. Probabil că ţi-ai dat şi dumneata seama de asta.

— Deci sînteţi mulţumit de metoda dumneavoastră?

— Orice lucru poate fi bine făcut. Nu eu sînt de vină pentru asta.

— Poate că o să vă şi decoreze vreodată.

— Iar eşti cinic. Şi imprecis. M-au decorat deja, acum o jumătate de an.

Zmeură şi-a împins paharul pe masă. În ultimul timp se întrista brusc. Şi nu-i plăcea că de cele mai multe ori trebuia să se ferească de ochii lumii. Dar desigur că nu şi acolo. În locuinţa aceea, despuiată pînă la tencuială, nimeni nu ar fi în stare să se prefacă. Poate tocmai de aceea se simţea bine acolo. Şi pentru că în ziua de azi erau tot mai puţine locurile unde sinceritatea nu avea prea multe consecinţe. Era absorbită de liniştea pereţilor, de locul mobilelor dispărute.

Rudolf cunoştea bine această faţă îngîndurată, indolentă. Ca o santinelă obosită să se tot holbeze la zona încredinţată. Era momentul să-l cheme pe Kalcsek. De obicei lui Zmeură nu i se mai dezlega limba decît după ce li se alătura şi preşedintele asociaţiei de locatari. Acum s-a întîmplat la fel: Kalcsek nici nu a intrat bine pe uşă şi a şi cerut un pahar mare de rom, pe care l-a băut dintr-o înghiţitură.

— Întotdeauna bei atît de mult? l-a întrebat pe neaşteptate Zmeură, cu o undă de respect şi, totodată, de dezaprobare în glas.

Dar asta nu l-a clintit pe Kalcsek din calmul lui. Stătea ghemuit într-un colţ, ca la şedinţa de partid, de la care nu poţi ieşi decît cel mult în gînd,

aşteptînd cu faţa schimonosită efectul alcoolului.

— Aşa nici nu-i simţi gustul, a adăugat Zmeură, fără să-şi mai disimuleze dispreţul.

Cuvintele lui au stăruit apăsătoare în aer, ca un nor. Se priveau în tăcere – Kalcsek doar pe furiş şi un pic jignit, pentru că nu era destul că îl chinuia stomacul, acum îl mai considerau şi un diletant, măcar că el putea să bea şi pe îndelete, cu o faţă ipocrită, de cunoscător, plimbîndu-şi băutura prin gură pînă ce i se dezvăluia tot gustul, ca apoi să peroreze despre recoltă şi maturitate, despre cazanele cubanezilor şi despre umiditatea ideală, dar nu aşa, nu în asemenea condiţii. Şi, cum romul îl înfierbînta tot mai tare, era cît pe ce să spună asta cu voce tare. Numai atît. Doamne fereşte să-l ia gura pe dinainte, chiar dacă nu poate să înghită orice, pentru că tovarăşul n-are decît să se cace la comandă, dar în cazul plăcerilor el nu va renunţa la libertatea lui. Le va spune asta în faţă – sau ceva foarte asemănător. Şi-a dres vocea şi s-a îndreptat de şale cît îi permitea scaunul acela incomod. Dar era deja prea tîrziu. Rudolf s-a apropiat precaut de cei doi, gata să intervină în orice clipă, pentru că dacă idiotul de Kalcsek ar fi făcut o remarcă, oricît de mică, legată de faţa înroşită a lui Zmeură, s-ar fi dezlănţuit infernul. Dar bineînţeles că şi de data aceasta şi-a făcut griji degeaba. Zmeură a rămas stană de piatră. Se uita la ei ca unul care a renunţat să mai caute momeala potrivită în această mocirlă plină de gunoaie.

Peste o jumătate de oră nu se mai auzea decît sforăitul lui Kalcsek. Fereastra larg deschisă lăsa să intre aerul proaspăt de septembrie. Era mai degrabă proaspăt decît rece. Acum Zmeură stătea la locul lui, cu faţa absolut destinsă. Părea că deschisese fereastra din priviri, obosit să mai dea ordine. De fapt nu-i plăcea să comande. Ordinea nu se bazează pe comenzi, i-a spus el lui Rudolf într-una din primele lui vizite. Pe vremea aceea Rudolf încă nu avea de unde să ştie că lui Zmeură îi plăcea ca subalternii lui

să simtă ce au de făcut. Să descopere acea clipă aparte de dinainte ca ordinele să devină nişte poveri apăsătoare, cînd rămîn la nivelul unor şanse de afirmare. Aşa că, făcînd abstracţie de gafele începutului, Rudolf cobora mereu la timp după Kalcsek şi tot el a propus să-i ţină pe alţii la respect în timpul acestor vizite. Sistemul a început să funcţioneze pînă în cele mai mici amănunte, cum ar fi cafeaua şi taxiul, care era servită – respectiv se oprea în faţa porţii – mereu la momentul potrivit. Dar şi cu Zmeură lucrurile erau în ordine: a rămas un simplu musafir, întotdeauna atent la calitatea băuturii aduse. Şi de cele mai multe ori a avut dreptate: taxiul sosea mereu atunci cînd nu mai încăpea nici un strop de alcool în ei şi, cum nu-i deranja nimeni, discuţia era mai destinsă. Iar acum aerul devenise deja mai stătut decît de obicei.

Aerul proaspăt scotea în evidenţă obiectele. Pata tot mai mare din tavan, tencuiala deja scorojită ici şi colo şi mantaua argintie de praf care acoperea mobilele stinghere.

— Tot nu te-ai împăcat cu soţia? a ridicat Zmeură capul.

Era straniu să audă întrebarea lui Kalcsek din gura lui Zmeură. Dacă îşi aminteşte bine, a încercat să-l descoasă despre asta la înmormîntarea doamnei Szilasi. Nici atunci nu a ştiut ce să-i răspundă. A dat din cap că nu.

— Cu toate că amîndoi aţi merita să vă împăcaţi.

— Poate, dar nu e destul.

— De ce? Ce vă mai lipseşte? s-a dezmeticit Zmeură. Dorinţa există de ambele părţi, dacă nu mă înşel.

— Da, dar asta nu e totul.

— Nu mai fi atît de prăpăstios. Nu-ţi şade bine.

— Nu asta-i problema. După cele mai elementare principii de logică, doi oameni nu se pot împăca decît după ce mai întîi s-au certat.

— Căsnicie fără certuri nu există decît în poveşti.

— Ba există, dar în alte poveşti.

— Deci vrei să spui că nu aţi ţipat niciodată unul la altul? Că nu aţi spart nici o farfurie?

— Noi ne-am rezolvat întotdeauna conflictele în linişte.

— Păi, atunci certaţi-vă! Duceţi-vă într-un loc ascuns, unde puteţi ţipa cît vă ţine gura. Nu-i mare scofală.

Rudolf era conştient că Zmeură îi plătea cu această indiscreţie îndrăzneala lui de mai înainte, cînd a încercat să-l descoasă în legătură cu tatăl lui. Şi mai ştia că sinceritatea era singura lui scăpare.

— Asta ar fi mai rău decît dacă ne-am ucide unul pe altul, a răspuns el şoptit.

Zmeură digeră cuvintele unul cîte unul. Apoi începu să se scotocească prin buzunare după ţigări, dar Rudolf i-o luă şi acum înainte. Îi întinse un pachet neînceput.

— Aşadar, nici nu mai vorbiţi?

Şi Zmeură şi-a aprins Snagovul primit.

— Nu avem nimic de discutat.

— Eşti absolut sigur?

— Absolut.

Zmeură a scuturat scrumul pe jos şi apoi l-a privit de parcă ar fi încercat să desluşească ceva din forma în care a căzut.

— Uite cum vine treaba – a arătat el mai întîi către Rudolf, apoi către sine însuşi –, începutul e mai greu. Apoi lucrurile merg de la sine. Sper că eşti în stare să faci primul pas, a continuat el şi i-a făcut cu ochiul, dispreţuitor, dar şi puţin complice.

— Dacă tot stăm de vorbă, mai bine aş întreba-o ceva.

— Excelent. Şi ce anume, dacă nu sînt prea indiscret?

— De fapt m-ar interesa dacă Balázs a fost băiatul meu sau nu.

Zmeură a înghiţit în sec.

— Adică tu crezi că şi înainte de Mecseki soţia ta…

— Da. Ar fi o dovadă crasă de egoism din partea mea să presupun că ea nu ar fi avut dreptul să mintă.

S-a simţit dintr-odată mai apropiat de ofiţerul acela. Ca un păcătos de duhovnicul său, ca un martir de mîntuitorul pogorît din ceruri. Iar asta îl surprindea cel mai tare. La urma urmei, omul acela cu ochi de tăciune ar putea fi cel mai bun prieten al lui, fiindcă ştia totul despre el. Chiar dacă totul acela încăpea într-un dosar. Dar în altă parte, într-o lume mai sănătoasă, ar fi fost de ajuns pentru o viaţă întreagă. Fiecare ar ţine minte onomastica celuilalt, ar merge împreună la meci sau ar pescui la lacul de mină şi ar avea amintiri comune, oricît de plictisitoare sau de previzibile ar fi acelea. Fiindcă pînă la urmă plictiseala e ca dragostea – începem să o preţuim numai cînd s-a evaporat de tot. Zmeură era omul care îl cunoştea cel mai bine, chiar dacă pentru asta nu trebuia decît să-i citească atent notele informative şi să pună în ordine, cu răbdare, toate detaliile, uneori prea amănunţite. Să înţeleagă tot ce era de înţeles. Fiindcă de fapt în ultima vreme a început să-l frămînte gîndul că băiatul acela nefericit, comoara pe care a descoperit-o el şi pe care, de bine, de rău, a şi băgat-o în pămînt, nici nu era copilul lui. Nici n-ar fi putut să fie, pentru că pe vremea aceea în jurul Mártei roiau tot felul de indivizi, de la maistru pînă la masculii de la birou, asta fără să-i mai pună la socoteală pe ceilalţi! De ce să-i fi fost tocmai atunci fidelă, de ce să fi respectat regulile unei căsnicii abia pîlpîinde? Iar dacă totul s-a întîmplat aşa cum bănuieşte el, moartea lui Balázs a fost o comedie, la fel ca toată viaţa lui.

— Nu te mai gîndi la asta, i-a spus într-un tîrziu Zmeură. Ai şi aşa destule pe cap.

Rudolf a clătinat abia perceptibil din cap. Simţea, pe lîngă amărăciunea sa tot mai mare, şi o satisfacţie stranie, fiindcă era convins că ofiţerul nu-l va mai întreba niciodată ceva despre Márta. Nu mai era nimic de scormonit aici.

— Să vă fac o cafea, a spus el, ridicîndu-se de pe scaun.

— Încă nu, l-a oprit Zmeură. Aş vrea să mai rămîn puţin.

Rudolf s-a aşezat la loc, plin de curiozitate. Zmeură avea motive serioase să renunţe la ritualul vizitelor sale. Pînă şi faptul că nu se uita la el era ceva ieşit din comun. Se mocoşea cu un capăt de aţă care-i ieşea din pantaloni. Apoi a acceptat o nouă ţigară.

— E curios că nu m-ai întrebat niciodată ce caut eu aici.

— Nici nu mi-a trecut prin minte să vă întreb, a recunoscut Rudolf.

— Nu ai îndrăznit sau şvabii sînt într-adevăr chiar atît de prietenoşi?

— Credeam că şi asta face parte din…

— …îndatoririle mele? Nu, eu nu fac muncă de teren.

— Atunci nu ştiu. Poate că mi-a fost şi un pic de teamă.

— Nu cred. Cînd ţi-e frică, ai o cu totul altă faţă. Mult mai umilă, a spus Zmeură, încercînd să-l imite.

S-a tot strîmbat, pînă ce Rudolf a început să zîmbească.

— Acum poţi să mă întrebi liniştit, i-a spus el după ce şi-a terminat numărul.

— Şi dacă nu vreau?

— Ei, dumneata nu eşti un om uşor de suportat, a clătinat Zmeură din cap.

Nu mai avea poftă de rîs.

— Nici nu v-am promis că o să fiu.

— Dar eu am sperat că cinci-şase întîlniri vor fi suficiente ca să-ţi cîştig încrederea.

— Aici nu e vorba de încredere.

— Atunci am să o spun altfel: dacă mi l-ar fi adus pe fiul meu într-o ladă de metal, eu aş fi făcut orice ca să aflu adevărul.

Rudolf a simţit un pîrîit surd. De undeva de sub pielea lui. Din oase. Ca un deget rupt. Primul. Mai degrabă ca o atenţionare, ca o uvertură înaintea unei opere mai ample. Trupul i-a reacţionat de parcă s-ar fi întîmplat aievea: a simţit o durere aprinsă. Fruntea i s-a acoperit de sudoare, iar genunchii au început să-i tremure imperceptibil. Şi-a îndoit de mai multe ori arătătorul, ca să se convingă singur că nu era decît o nălucă. Zmeură îl privea înţelegător.

— Ştiu ce s-a întîmplat, a spus în cele din urmă Rudolf.

— Nu-mi împărtăşeşti şi mie secretul tău?

Zmeură l-a privit batjocoritor.

— L-au împuşcat pe la spate, fără nici o somaţie. La cîţiva metri de graniţă.

— La urma urmei, e şi asta o variantă credibilă. Că fiul tău încerca să treacă grupuri prin locuri pe unde umblau doar amatorii.

— Era singur.

— Chiar aşa?

— A încercat să fugă. Nu de voi. De noi.

— De propriii lui părinţi?

— Da.

— Şi tu te mulţumeşti cu asta?

— V-aţi mulţumi şi dumneavoastră dac-aţi fi în locul meu.

— De fapt cînd a murit fiul tău? l-a întrebat brusc ofiţerul.

— Acum aproape doi ani.

— Am citit undeva că acum e punctul mort.

— Ce fel de punct?

— Al doliului. Cînd nervii obosesc, amintirea începe să se şteargă şi nu ne mai aducem aminte cum era îmbrăcat cel mort cînd l-am văzut ultima oară, iar vocea lui e tot mai îndepărtată. Atunci durerea e tot mai greu de stîrnit, chiar dacă ea este de cele mai multe ori singura legătură pe care o mai avem cu cel dispărut.

— Acum sînteţi dumneavoastră cinic.

— Aşa am citit. Am vrut să fie un fel de îmbărbătare.

Zmeură s-a lăsat pe spate.

— O îmbărbătare?

— Da. Să nu mai tragi de timp. Să întrebi. Acum nu ţi se mai poate întîmpla nimic.

— Dar de ce aş întreba?

— Pentru că nu poţi lega prietenii decît cu întîmplări adevărate.

— Prietenii? Ce fel de prietenii?

— Văd că azi trebuie să-ţi dau totul mură-n gură, l-a privit furios Zmeură.

Apoi a sărit de pe scaun şi a început să se plimbe prin cameră.

— Credeam că ţi-ai dat seama şi singur că asta nu va mai dura o veşnicie.

— Ce?

— Păi, toată nebunia asta! şi a arătat de jur împrejur prin camera aproape goală. Nu zic că mîine-poimîine, dar în cinci-zece ani sigur se năruie totul, iar noi o să trăim şi atunci.

— Dacă aşa ziceţi dumneavoastră...

— Gîndeşte-te că odată şi-odată o să vină peste noi cealaltă lume şi atunci ce o să se aleagă de tine? Ce o să faci?

— Habar nu am.

— Ei bine, îţi spun eu: o să rămîi un turnător ordinar. Şi toată lumea o să te arate cu degetul.

Zmeură s-a aşezat satisfăcut la locul lui. Era ca un medic care i-a spus pînă la urmă bolnavului diagnosticul fatal. Iar din clipa aceea totul depinde numai de pacient.

— De aceea vreţi să-mi spuneţi adevărul?

— Şi de aceea.

— Degeaba.

— De ce?

— Pentru că atunci tot o minciună o să pară.

— Eu cred că dimpotrivă, fiindcă fiecare adevăr îşi are un timp al său, cînd poate fi mărturisit.

— Fără prea multe riscuri, dacă am înţeles eu bine.

Zmeură a dat din mînă.

— Nimeni nu vrea să rişte degeaba. Poate doar nebunii sau cei a căror viaţă nu e decît o simplă greşeală. Am văzut eu şi din ăştia. Şi problema lor nu e că nu cred în nimic, ci că habar nu au de asta.

Kalcsek a început să se foiască pe scaun, de parcă ar fi fost în patul lui şi ar fi încercat să se întoarcă de pe o parte pe alta. Rudolf s-a ridicat şi a adus din cameră o pătură ponosită, cu care l-a acoperit. Simţea în el un impuls să deschidă larg uşa şi să-l poftească pe Zmeură afară, poate chiar să şi urle la el. Dar pînă la urmă s-a aşezat la locul lui, parcă ruşinat de propriile gînduri. Şi-a aprins o ţigară, chiar dacă simţea că i se întoarce stomacul pe dos.

— Deci acum, dacă nu mă înşel, e timpul pentru adevărul meu. Pot să vă întreb de ce?

— E o chestie de calcul, la fel ca toate celelalte. Dacă tu vei deveni un erou, vei putea să-mi faci şi mie un mic serviciu, poate chiar două.

— Dar din atîta nu veţi deveni un sfînt.

Zmeură a zîmbit din nou.

— Deocamdată e vorba despre servicii, nu despre minuni.

Rudolf se uita înmărmurit la ofiţerul care se distra de propria lui poantă.

— Dumneavoastră nu aveţi nevoie de ajutorul meu. Puteţi să vă descurcaţi şi singur să nu vă atîrne nimeni de vreun stîlp.

Rudolf avea faţa împietrită. Se vedea pe el că era în stare de orice. Chiar şi să-l pocnească pe celălalt dacă nu s-ar fi uitat la el. Dar Zmeură nu se temea. Înţelegea situaţia. I-a răspuns liniştit:

— S-ar putea foarte bine să mă descurc şi singur, dar nu se ştie niciodată. Prudenţa este întotdeauna o investiţie profitabilă.

Se vorbea în tot oraşul că fiecare ofiţer de la Criptă sau ştab mai mare are în buzunar adresa unui chirurg plastician, ca, în caz de nevoie, să le remodeleze chipul. Desigur că ei nu vor păţi ca naziştii, ca să-i agaţe cineva după zece-douăzeci de ani prin Argentina sau cine mai ştie pe unde, a spus Öcsi Keller, la care toţi cei de la Melody au dat aprobator din cap. Aşa că de cîte ori îl bătea cineva, Keller îl desena din memorie chiar a doua zi, cu ochiul încă tumefiat. Să nu uite. La prima vedere Zmeură avea toate motivele să meargă la un chirurg plastician. În ultimul timp se procopsise cu ceva la ficat, fiindcă dacă mînca mai gras sau zarzavaturile erau stropite cu cine ştie ce, se umplea pe faţă de pete roşii ca sfecla şi nu mai scăpa de ele săptămîni la rînd. Se zicea că au vrut să-l trimită şi la Paris sau aiurea, pentru că soţia secretarului de partid nu putea să se uite la el fără să i se facă greaţă. Dar Zmeură nici nu a vrut să audă. N-au ce-i face, a ridicat el din umeri, şi nici cu ameninţările nu au scos de la el la ce se gîndea: considera petele acelea pedeapsa lui binemeritată sau pur şi simplu nu avea chef să-şi adune căcatul în cutiuţe pentru analize? În schimb, Rudolf ar fi pariat sute

de lei că, oricît de adevărat ar fi fost ce spunea Öcsi Keller, Zmeură nu avea nici o adresă. Nici nu ar fi avut nevoie. El va scăpa, cu tot cu mutra lui.

— Dar ce caută aici Kalcsek? l-a întrebat Rudolf.

— Întotdeauna e nevoie de un martor. Ar fi trebuit să-ţi dai seama de asta pînă acum. Dar se pare că m-am cam înşelat, arătă el către administratorul beat care moţăia pe scaun.

— V-aţi pierdut minţile? Nu e interzis să spuneţi aşa ceva în faţa altora?

— E într-adevăr un pic riscant, s-a strîmbat Zmeură. Dar nu aş avea nevoie de prea multă imaginaţie ca să-mi schimb părerea. Şi atunci habar n-ar avea – s-a uitat el spre Kalcsek, care zăcea în nesimţire – de ce a dat de dracu'. Cu toate că uneori nu strică să ştii.

Rudolf nu avea poftă de rîs, dar nu s-a putut abţine. Dacă l-ar vedea Márta, nu ar scăpa fără scandal. Să rîzi de un nevinovat…

— Tot ce mi-aţi spus în seara asta mă onorează. Poate că o să vă fiu cîndva recunoscător.

— Să nu exagerăm.

— Dar cei din clădire nu vor uita niciodată că cineva a lucrat pentru dumneavoastră. Şi atunci degeaba o să mă scuz eu cu povestea cu Balázs, că tot nu o să mă ierte nimeni.

— Atunci o să le predăm omul de care au nevoie.

— Cum adică?

— Se vede că azi nu înţelegi nimic. Cum să-ţi spun… Ştii, instituţia noastră nu se sprijină niciodată pe un singur picior.

— Vreţi să spuneţi că…?

— Da.

A fost surprins, fără să-şi dea seama de ce, deşi ar fi putut să bănuiască asta din prima clipă cînd, în ciuda tuturor regulamentelor, Zmeură a apărut în viaţa lui. La abia o lună după ce a plecat Márta de acasă, de parcă ar fi

aflat că hotărîrea ei era definitivă. Dar chiar dacă nu ştia asta, era măcar sigur că Rudolf nu o să-l dea afară. Că nu i-a mai rămas nici un strop de demnitate care să le tulbure legătura. A venit pe înserat, ca să nu-l vadă prea multă lume... şi totuşi! Nimeni altul nu ar fi îndrăznit să facă una ca asta! Numai el putea să dea de gol un individ din cadrul sistemului. Să renunţe la avantajul situaţiei. Sau era totuşi adevărat ce şuşoteau unii, cum că nu e nici o problemă dacă lumea află numele turnătorului. El este o paiaţă de care se feresc toţi ca de dracu' în timp ce flecăresc tot ce le trece prin minte în faţa celui despre care nici mă-sa nu ştie că s-a băgat în rahat. Şi care poate să-şi vadă liniştit de treabă în spatele paiaţei. Poate că de la bun început nu l-au luat în serios. Sau poate că în primii ani l-au lăsat să toarne nişte cazuri mărunte şi abia mai tîrziu l-au trecut pe planul al doilea? Nu mai are nici o importanţă, s-a resemnat Rudolf în sinea lui…

— Cine e? a întrebat el, fără nici un strop de curiozitate în glas.

— Nu are nici o importanţă.

— Dar ar fi mai bine dacă mi-aţi spune. Pentru siguranţă.

Zmeură a zîmbit indulgent.

— Nu-mi pot permite să fiu atît de sincer. Sper că mă înţelegi.

Erau amîndoi conştienţi că totul s-a terminat. Rudolf privi obosit în jur. Se simţea de parcă tocmai ar fi sosit, după o călătorie lungă, într-un loc despre care nu ştia nimic şi pe care îl visase cu totul altfel, totuşi îmbietor de liniştit. Un loc de unde nu putea să plece mai departe. Era certitudinea descrisă de marii descoperitori. Zmeură se pregătea liniştit de plecare. Nu a vrut să cheme o maşină. A preferat să meargă pe jos. Afară era un aer plăcut. Ofiţerul părea complet vulnerabil în lumina care se strecura pe gang din dosul ferestrelor. Dar Rudolf ştia că asta era doar o aparenţă. Orice patrulă care ar îndrăzni să-l legitimeze ar rămîne smirnă în faţa lui.

Ar fi trebuit să ciulească bine urechile, ca să mai prindă vreun zgomot din vecini. La Veterényi apa de la robinet clipocea încet. Poate că se spălau pe dinţi. La Toroczkay scîncea o uşă. Era ora la care oamenii preţuiesc din plin liniştea. Cînd nu îi impresionează, nici nu se minunează de ea. Doar o inspiră, cu teama inexplicabilă că, poate, mîine nu vor mai avea parte de ea. Că mîine totul va fi zgomotos şi străin. De ce ar fi atît de mărinimos tocmai Creatorul?

Înainte să plece, Zmeură s-a mai întors o dată spre Rudolf şi l-a întrebat, aproape autoritar:

— Deci nu te interesează ce s-a întîmplat în ziua aceea?

— Nu aşa cum credeţi dumneavoastră.

— Cu toate că asta e povestea ta, nu a mea.

— Atunci lăsaţi-mă să fac ce vreau cu ea.

Ofiţerul a ridicat din umeri, ceea ce putea să fie un semn al consimţămîntului, dar şi al indiferenţei, iar peste cîteva clipe în urma lui nu a mai rămas decît o umbră de acreală. Un parfum fermentat, amestecat cu fumul de ţigară. A închis uşa după el. Se gîndea să-l trezească peste cîteva minute pe Kalcsek, pe care nevasta îl aştepta tot mai nervoasă acasă. Mîine va bea numai ceai şi cîteva zile nu va primi decît pîine prăjită. Apoi, după ce Kalcsek va pleca, îşi va face patul şi se va perpeli pînă ce va uita de tot ziua aceea. Dar poate că nici nu se va mai culca, ci va rămîne pe scaun pînă se crapă de ziuă.

Era conştient că mai avea de rezolvat cîteva lucruri. Care nu mai sufereau amînare. De pildă, să scornească ceva, pentru ca Zmeură să nu mai vină la el. Se săturase. Tot nu putea să se apropie mai mult de clipa în care cineva ar fi putut să-şi ceară iertare. Oricine ar fi fost acel cineva. Dar acum nici nu mai era sigur că voia cu adevărat asta, pentru că atunci nici el nu ar mai fi putut să facă economie la scuze. Faţă de Márta, faţă de Kalcsek, de

Vlahilă, faţă de fiul său, de profesorul Taller, faţă de toată gaşca aia împuţită.

Nu ar fi în stare de aşa ceva. Poate altădată. Într-o altfel de zi.

I-au trebuit doi ani ca să aducă vorba şi despre mine, a mormăit în sinea lui. Nemernicul! Şi nici nu s-a mirat cînd a simţit că începe să-l invidieze pe Zmeură, aşa cum îi impresionează pe oameni un ceas elveţian, cu puzderia lui de piese minuscule, fără suflet, ticăind diabolic. Poate că a început să-l urască. Sau măcar faptul că ticăitul, mecanismul acela ce cu greu putea fi numit om, se lipise pentru totdeauna de el. Mult mai strîns decît o umbră. Poate chiar de sufletul lui.

Liniştea din locuinţă era ca un sunet limpede, prelung. Rudolf era tot mai conştient că auzea acel sunet din copilărie. Din clipa în care deschisese ochii. De cînd pusese stăpînire pe el lumea aceasta indispusă. Ca un fel de chemare.

Şi nu îşi dădea seama de ce pînă acum nu s-a lăsat în voia ei.

II

1

Nu e frumos să rîzi în casa spînzuratului. Cu asta îi speria mama lui cînd făcea prea multă gălăgie împreună cu fratele lui mai mic. După care a început să-i ameninţe la fel şi dacă pleoscăiau prea mult în baie în loc să se spele pe dinţi sau cînd, în toiul bătăilor cu perne, Viorel invoca argumentul suprem, urlînd, cu nasul spart şi plin de sînge. Spînzuratul nu suporta văicărelile, pantofii aruncaţi alandala şi paturile nefăcute. El nu iubea pe nimeni şi nu nutrea nici un dram de speranţă că îl va iubi şi pe el cineva. Odată, într-o seară, după ce au stins lumina, Viorel a spus că nici nu s-ar mira dacă spînzuratul s-ar proţăpi odată lîngă masa lui, ca să-l întrebe de lecţii.

Era un ultim avertisment înaintea scatoalcelor împărţite de tatăl lor. Mama ştia să spună asta pe nenumărate tonuri: înţelegător, cu o vagă plictiseală faţă de eternul ei rol de pacifistă, ocrotitor, dar în acelaşi timp ameninţător, sau de-a dreptul înspăimîntător, ca o făptură dezmeticită de adevărul din dosul vorbelor sale. Poate chiar într-o stare sufletească apăsătoare, apocaliptică, generată de teama că, odată ce s-au mutat aici, au luat asupra lor o mulţime de blesteme imposibil de numit. Şi nimeni nu susţinea că nu avea şi un dram de dreptate. Fiindcă locuinţa, văgăuna aceea de trei camere, se purta adeseori neprietenos cu ei. Odată, cînd s-au dus să se scalde la lacul de mină, ţeava din bucătărie s-a spart şi toată locuinţa s-a umplut de apă, de au fost nevoiţi să o scoată cu lopata de gunoi. Altădată vîntul a stins flacăra din soba de teracotă, dar, bineînţeles, fără să închidă şi gazul. Cine ştie ce s-ar fi întîmplat dacă nu ar fi observat la timp. Poate că

nu era totul întîmplător, însă în nici un caz nu era chiar aşa cum credea mama lor, că locuinţa ar fi fost plină de spirite, de suflete moarte şi însetate de răzbunare. Uneori Roland simţea că numai el o înţelege. Şi adevărul este că şi ea simţea la fel.

E doar ghinion, ridica tatăl lui din umeri şi rîdea cînd Laura presăra sare de mare prin colţurile camerelor. De fapt cel mai bun ar fi sîngele de capră tînără, a recunoscut ea mai tîrziu, aşa cum o sfătuise ţiganca vrăjitoare, la care se ducea în fiecare lună, dar asta i se părea şi ei cam prea exagerat. De altfel, s-a proţăpit ea arţăgoasă, cu mîinile în şolduri, de unde să ia o capră vie în mijlocul oraşului?

De cînd se ştie, mama lui a fost la fel: voia mereu să-i lecuiască pe toţi vecinii, pe toţi căţeii şi toate obiectele neînsufleţite. Se zice că în copilărie aduna numele leacurilor ca pe nişte bile de sticlă colorată deosebit de valoroase: penicilina şi algocalminul, laolaltă cu paracetamolul şi vitaminele, pe care şi le nota cu migală în carneţelul ei, scriind şi la ce foloseau şi cît erau de eficace. Abia mai tîrziu şi-a dat seama că, în sinea ei, mama lui credea că întreaga lume suferă de o boală cronică, iar sănătatea nu era altceva decît un armistiţiu efemer încheiat cu duşmanul etern. Eşti bolnav? întreba ea aproape în fiecare zi dacă observa ceva în neregulă sau ieşit din comun. Dar poate că atunci cînd le lua temperatura sau îi examina pe fiecare în parte, ea le oferea cu lacrimi în ochi ceea ce pentru alţii era o îmbrăţişare. Ea a considerat din prima clipă că locuinţa aceea e ca un bolnav măcinat de febră, a cărui stare s-ar putea ameliora în principiu, dar care era de fapt condamnat la o lungă suferinţă.

Iniţial, în afară de tatăl lui, nimeni nu a vrut să se mute acolo, cu toată că locuinţa nu era rău situată. Strada Străduinţei e aproape de centru, îi făcea el să repete de sute de ori, ca pe o zicală, şi cînd nici asta nu mai avea nici un efect, deschidea fereastra de la camera mică, ca să vadă naibii cu

ochii lor, de la etajul al doilea, clădirile acelea al dracului de impunătoare, parcul şi toată panorama aia nenorocită care se deschidea în faţa lor. Dar reprezentaţia aceea nu îl convingea nici măcar pe fratele său mai mic, chiar dacă el era întotdeauna de partea lui. Poate de teamă, pentru că îl credea în stare să le împartă scatoalcele atît de des promise, sau poate dintr-un simplu calcul, în ideea că, prin împărţirea voturilor două cîte două, familia va rămîne mereu echilibrată. Oarecum liniştită. Ceea ce era de apreciat. În situaţii de criză Viorel se făcea ecoul cuvintelor tatălui său, ca un difuzor idiot, iar el rămînea în tabăra cealaltă, alături de mama sa, în tabăra de două persoane a penitenţilor nemulţumiţi. Dar asta nu dura prea mult. Remiza constituia pentru tatăl lor o înfrîngere sau chiar mai mult, un fel de trădare, fiindcă o considera un şiretlic al celor care nu acceptau lupta făţişă, o stratagemă în faţa căreia se vedea dezarmat, aşa că se gudura pe lîngă Laura, începea să-i satisfacă toate capriciile, aruncînd uneori în luptă şi chestia cu dormitorul, pînă ce mama, fericită, dar cu un strop de remuşcare în suflet, îi dădea dreptate.

Nu era nimeni acasă. Şi-a aruncat sacul de sport sub cuier. Ştia că asta va isca scandal, ca întotdeauna cînd nu-şi scotea imediat hainele transpirate, ca să se usuce, dar acum nu-i mai păsa. Era gata să zîmbească la gîndul că azi nu o să-l mai bată nimeni la cap pentru atîta lucru. Tatăl lui în mod sigur nu o s-o facă. Păcatul mai mare îl acoperă întotdeauna pe cel mic. Apoi stomacul i s-a făcut din nou cît o nucă. Era teama care îl însoţise din Parcul Pietrelor pînă acasă.

A fost nevoit să se aşeze pe podea.

O locuinţă goală are altă atmosferă, i-a spus odată o fată de la Arte. Se sărutau în bucătărie la cheful lui Tibi Précsek. Pe vremea aceea printre cei de la Arte era la modă să spună că toate obiectele sînt nişte fiinţe vii:

bicicletele legate cu lanţuri de copaci, pernele, mucurile de ţigară aruncate peste tot. Toate aveau o inimă care pulsa, erau pline de emanaţii şi de voinţă, iar ei erau nevoiţi să ajungă într-o stare în care să se poată identifica cu vectorii ce pluteau în aer, cu lumea întreagă. Dar el ar fi preferat să o prindă pe tipă de sîni, chiar dacă avea deja destulă experienţă ca să ştie că nu poţi intra cu bocancii în sufletul omului. Sau că uneori tăcerea îţi poate aduce foloase, pentru că, după cum i-a spus odată fratele lui Tibi, fiecare acţiune mai importantă începe cu un monolog despre lume, despre genialitatea impresioniştilor sau pur şi simplu despre cît de tîmpită e mama ei, care nu o lasă să poarte fustă mini, atunci de ce i-a mai cumpărat-o, iar fata se uită nedumerită la tine. Şi dacă atunci dai din cap revoltat, îi înjuri un pic pe părinţii aceia retrograzi şi ridici în slăvi fustele mini, poţi conta şi pe ceva extra, mergînd pînă la chiloţi sau doar la o mică pipăială, chit că pentru asta ar mai trebui şi o locuinţă sau măcar o cameră separată, pe care, din păcate, Tibi Précsek şi-a rezervat-o din timp. Aşa că o asculta neputincios pe fată, cu toate că îi stătea pe limbă să o întrebe ce fel de inimă sau ce voinţă ar putea să aibă sobiţa aceea plină cu pete de grăsime din spatele lor, să spună că el ar fi curios să vadă care sclifosit de la Arte ar fi dispus să se contopească cu plita aia nenorocită, însă a preferat să-şi ţină gura, pentru că voia neapărat să pună mîna pe sînii ei. Pe materia care îi tremura sub bluză.

Iar acum avea la dispoziţie toată locuinţa şi nu avea chef să cheme pe nimeni. Cu toate că Kati Strauber ar fi dispusă să vină în mod sigur, chiar dacă nu aveau decît vreo douăzeci de minute la dispoziţie. S-ar descurca ei cumva. Fără nici un preludiu, fără şuşoteli; doar s-ar repezi unul la celălalt, ca oamenii mari, ca să o poată jumuli în voie. Aproape că era furios pe el însuşi fiindcă nu a fost în stare să pună odată punctul pe i, nu a reuşit să se lepede de teamă, cu toate că ar fi fost mai bine ca tatăl lui să-i prindă

regulîndu-se fără nici o jenă în camera mică. Poate că i-ar oferi-o pe Kati cu un gest simplu. Ia-o, bătrîne, descarcă-ţi năduful. Ar pune pariu că tipul nu ar şti cum să reacţioneze. Ar rămîne în uşă, cu gura căscată. S-ar uita la curul lui Kati, la acele pere coapte, şi şi-ar da imediat seama că tot circul din ziua aceea nu a fost întîmplător. Că nu a fost o simplă scăpare, o clipă de neatenţie, cum tocmai încearcă acum să-l convingă, plin de năduşeală, pe directorul şcolii, ci că i s-a făcut lehamite de toate. Că asta nu a fost o simplă revoltă, ci o revoluţie în toată puterea cuvîntului. Pentru că i s-a făcut greaţă de mascarada aceea şi în zadar se bătea tatăl lui cu pumnii în piept că tot oraşul îl cunoaşte şi că el ar putea să-i vină de hac oricui cu o singură propoziţie, fiindcă de fapt nu era decît un şobolan care căuta cu coada ochiului o portiţă de scăpare ori de cîte ori cineva începea să strige în gura mare pe stradă.

Totuşi şi-a dat seama că îi era teamă de el, cu toate că nu îl mai pălmuise de cînd avea şase ani, dar şi atunci numai pentru că după prima săptămînă s-a săturat de şcoală şi a preferat să se ducă cu Kisjenő şi cu ceilalţi puradei la lacul de mină, ca să prindă caraşi. Iar el, în loc să se bucure de peşti, i-a tras o pereche de palme. Zdravene. Dar de atunci doar îi umblă gura. Şi zice că pe el tatăl lui l-a bătut cu cureaua, chiar şi cu pantofii, şi aşa a făcut om din el. Cum să crezi una ca asta? Dar acum era altceva. L-a rănit pe tatăl lui în plin, fapt ce nu putea să rămînă fără consecinţe. Nici dacă ar fi fost cel mai laş şobolan din lume. Ştie asta şi crampa care îi chirceşte tot mai tare stomacul ori de cîte ori se uită la uşă şi îşi imaginează cum se mişcă clanţa. Fiindcă tatăl lui putea să sosească dintr-o clipă în alta.

Nu reuşea să se gîndească la altceva.

Decît cel mult la cît de nedreaptă e lumea asta împuţită. În loc să-i amintească de zîmbetul lui Eszter Novák, de gestul pe care-l aştepta de

săptămîni întregi şi care, pe deasupra, fusese şi mai grăitor decît ar fi sperat el vreodată, ziua aceea îi va rămîne întipărită ani de zile în memorie ca o pedeapsă. Îşi va aminti de chinurile unei bătăi mai mult sau mai puţin meritate. Cum să se împotrivească? Nu mai era nimic de făcut. Îşi derula mereu în minte cele întîmplate, de parcă simpla lor rememorare l-ar fi ocrotit întru cîtva. Erau sub şirul de plopi, cam ca nişte figuranţi dintr-un film sau ca nişte idioţi, căci erau mascaţi ca pentru bal: el în uniforma aceea albastră tîmpită, cu bocanci şi cu mănuşi albe de bumbac, iar Eszter în halatul alb de asistentă şi purtînd pe cap o bonetă cochetă, cu crucea roşie pe ea. Şi chiar dacă alături de el mai erau vreo cinci colegi, adăpostiţi la umbră, şi el se prefăcea că stă de vorbă cu Précsek, iar Eszter asculta cu atenţie ce îi spunea o femeie varicoasă şi cu voce plîngăcioasă, ce şiroia de transpiraţie, totuşi erau împreună. Nu încăpea nici o îndoială că ei doi erau personajele principale. Îşi mai aminteşte că, înainte să dea colţul pe bulevardul Steaua, ca să defileze cu bocancii de armată pe asfaltul din faţa tribunei, a mai apucat să-i şoptească lui Précsek că din zîmbetul acela s-ar putea naşte orice. Şi a fost prima oară în viaţa lui cînd asta nu l-a făcut să-şi imagineze cum o va regula. Nu i s-a năzărit în faţa ochilor nici o consecinţă binemeritată a unei succesiuni de evenimente cu un sfîrşit cît de cît previzibil, ci s-a gîndit la un început. La şuviţele acelea blonde, prin care şi-ar fi trecut degetele la nesfîrşit. Şi-a dat seama că era îndrăgostit. Iremediabil. Cum altfel să numească această schimbare calitativă care-l făcea să nu mai vrea să asculte de instinctele sale sau, ca să fie şi mai exact, voia să se supună mai degrabă glasului inimii decît chemărilor trupului? Fiindcă a simţit în stomac acel fior, căruia oricine altcineva ar fi înclinat să-i dea din capul locului alt înţeles, cum că, poate, pateul din seara trecută nu fusese tocmai proaspăt.

Ce păcat că atunci nu a putut să guste nici o fărîmă din proaspăta lui certitudine!

I se părea că acea clipă din după-amiaza trecută i-a stors şi ultima picătură de curaj. S-a uitat la tatăl lui şi i-a spus cu degajare, fără să stea pe gînduri, din instinct: *De unde pula mea să ştiu?* La care bineînţeles că toţi au izbucnit în rîs. Tot plutonul albastru. Unii mai potolit, ascunzîndu-şi feţele în palme, pentru că nu aveau de unde să ştie dacă nu vor fi notaţi şi complicii, alţii hohotind în gura mare. Desigur că şi-ar fi putut imagina şi ceva mai eroic, dar atunci propoziţia asta i s-a părut cea mai potrivită. Erau conştienţi cu toţii de asta: ei, dirigintele, directorul, tatăl lui şi toată inspecţia aia idioată. Pentru că nu este adevărat că eroismul se naşte numai din cuvintele care i-au fost hărăzite, patrie, libertate, jertfă, ci tocmai dimpotrivă, împrejurările electrizează pînă şi cele mai urîte expresii, conferindu-le energii inimaginabile. Fiindcă pe un cîmp de luptă îmbîcsit cu praf de puşcă o *pulă* bine plasată face mai mult decît *Pentru patrie, înainte!* De sute de ori. Acesta este adevărul, pe care o să i-l spună şi lui Kati. Fiindcă ei îi plac chestiile astea. Deşteptăciunile cu iz de viaţă, pe care omul le decantează prin propriile sale emoţii, nu le aude la orele de dirigenţie şi nici nu le citeşte din cărţi. Da, numai că după aceea totul s-a răsuflat. Balonul s-a spart şi gata. La ce-i bun eroismul dacă în urma lui nu mai rămîne nimic? Nu simţea nici un pic de satisfacţie, ci doar o stranie singurătate. Era singurătatea eroului, ca să spunem aşa, în care nu-l urma nimeni şi care nu putea fi împărtăşită nimănui. Pe deasupra, nici nu a durat decît pînă la magazinul universal de pe strada Brutăriei, unde se opreau întotdeauna la o îngheţată sau la un suc. Şi în zadar continua Précsek să-l încurajeze, bătîndu-l pe spate, el nu se mai gîndea decît la pedeapsa care va urma. La ce i-ar fi putut oferi tatălui său în cazul unei eventuale negocieri. Care ar putea să salveze zîmbetul lui Eszter. Oare o lună de curăţenie ar

putea evita interdicţia de a ieşi din casă? Sau ar fi suficient să lustruiască pantofii? Dar, oricît de mult ar fi încercat, nu putea să-şi alunge gîndul că trebuia să se aştepte la ceva mult, mult mai rău. Pentru că aşa ceva nu se putea rezolva cu arestul la domiciliu. Sau cu tăierea banilor de buzunar. Nici nu existau atîţia bani pe lume. Păcatul acela ridiculiza toate pedepsele anterioare. Cu toate că de fapt, de luni de zile, asta şi-a dorit. Să scuture din ţîţîni sistemul tatălui său. Să-i dea cu el în cap. Iar acum se teme să-şi suporte victoria. Mai tare decît dacă ar fi fost învins.

Spînzuraţii nu îi iubesc pe învingători.

2

Mihai Gondru ştia cu precizie unde a greşit. Dacă nu l-ar fi trimis pe Nicu Zmeură, în dimineaţa aceea de august, să-i vină totuşi mucosului de hac, acum nu ar fi nevoit să-şi piardă vremea pe acolo. De fapt a avut un noroc chior. Alţii se frămîntă ani la rînd degeaba, încercînd să-şi explice greşelile, să găsească sorgintea erorilor înlănţuite între ele, şi cei mai mulţi dau ortul popii fără să aibă habar unde s-a strecurat pietricica aceea care le-a deraiat pentru totdeauna viaţa. Şi fără să fi avut vreodată şansa să rupă acea înşiruire. Pentru că e la mintea cocoşului că marile greşeli nu vin niciodată singure.

Şi-a şters sudoarea de pe frunte. Asta îi mai lipsea! Pînă la patruzeci de ani, chiar şi pe cea mai aprigă caniculă, abia dacă asuda un pic la subsuori, iar acum era leoarcă de transpiraţie, ca o fetiţă înainte de împărtăşanie. De la începutul primăverii, nu doar în august. Cu toate că mînca şi bea la fel ca înainte. Iar acum, poftim, batista îi era deja udă, iar cămaşa i se lipise de spinare încă de dimineaţă. Şi cum să se ducă la doctor cu asta? Încă nu s-a născut chirurgul care să-i poată schimba nervii.

Iar directorul nu era nicăieri. O fi la veceu sau vorbea la telefon? Ar fi în stare şi de una, şi de alta. Să se fi căcat pe el de frică sau să-l toarne, ca un copil.

Soarele după-amiezii despica fîşii tot mai largi din răcoarea coridoarelor. Clădirea era pustie şi scufundată în tăcere, de parcă defilarea ar fi avut loc cu săptămîni în urmă. Bineînţeles că au şters-o cu toţii. La ora aceea erau fie sub un umbrar, fie la lac, fie cu o halbă de bere în faţă, la

ştrand. Şi se mai plîng! Că sînt săraci lipiţi! Că nu au ce mînca! S-a uitat pe fereastră. Puştile predate erau aliniate în iarbă, sub plopi. Păzite din umbra copacilor de un soldat. Era evident că nici nu se sinchisea de uniformele, de mănuşile aruncate claie peste grămadă şi de pancartele cu lozinci sprijinite de zid. Cînd va ieşi, o să-l ia la rost. Din fericire, soldaţii de rînd mai au respect faţă de ştabii traşi la costum. S-a retras de la fereastră. Ar fi putut să se tolănească în vreunul din fotoliile îngrămădite în colţ, dar erau respingătoare. Catifeaua bordo era decolorată de soare. Nuanţa originală nu se mai vedea decît în adînciturile cusăturilor. Erau identice cu fotoliile din faţa sălii de şedinţe de la Consiliul Judeţean şi cu cele din holul hotelului central. Poate că de acolo le luase şi sărăntocul acela pe cele care erau de prisos! Dar cele din piele artificială erau mult mai comode. Din astea avea şi el. Acelaşi model, dar din muşama. Şi nici nu era mare bătaie de cap cu ele. Era suficient să fie şterse cu o cîrpă umedă o dată pe săptămînă. În schimb, pe astea se vede orice murdărie. Dar ăstora le place luxul.

Nu s-a putut abţine să nu se uite în oglinda de lîngă fotolii. Şi ce a văzut i-a plăcut, chiar dacă nu în toate detaliile. Părul tuns scurt, milităreşte, bărbia rotundă, efeminată, cravata impecabilă, ca întotdeauna. Expresia feţei, mereu puţin solemnă. Care l-a scos adeseori din încurcătură! Plictiseala îl dă mereu de gol pe om, dar solemnitatea, respectul, niciodată. Aşa era şi chipul lui. Aşa că nu era nevoit să facă eforturi prea mari la conferinţele sau şedinţele care se lungeau pînă noaptea tîrziu. Nici cînd era frînt de oboseală. Cîţi nu-l invidiau pentru asta! Odată i-a spus chiar şi Bordan, care aţipea mereu, că el era născut pentru lumea asta. Şi că o să ajungă departe, pentru că i se potriveşte ca oasele cu oasele sau carnea cu carnea. Era evident că şi-a găsit chemarea. Aşa şi era. Avea patruzeci şi cinci de ani, a făcut ceva în viaţă şi încă se ţinea bine. Mai avea cel puţin

zece ani în faţă. Zece ani, dacă nu o va da în bară. Tatăl lui a căzut la pat înainte de şaizeci de ani. Bunicul lui, la fel.

S-a mai privit o dată. Costumul era perfect. Pantalonii erau ca la carte. I-ar fi plăcut, desigur, să fie un pic mai înalt. Să aibă vreun metru optzeci. Adevărul era că arăta de parcă iniţial ar fi fost proiectat pentru dimensiunile acelea, că aia era porţia de material care îi fusese prevăzută, ca apoi soarta să se răzgîndească brusc şi să-l apese cu degetul în cap, să-l îndese, iar el să fie fericit că materia care i-a fost de prisos nu i-a ieşit în evidenţă pe ici, pe colo. Chiar şi aşa, gîtul i se pierdea între umeri, iar picioarele lui păreau nişte bîrne masive, nu nişte membre de om. Aşa că el era un om de bază, după cum glumea adeseori pe seama propriei sale constituţii îndesate. Priviţi, zicea el cu pieptul bombat, umerii mei ar suporta oricînd un etaj întreg. Iar asta le dădea gata pe femei. Pentru că una e un bărbat pe care-l doboară orice adiere mai zdravănă de vînt şi alta e unul pe care furtunile preferă să-l ocolească. Iar restul e treaba croitorilor.

S-a tras satisfăcut din faţa oglinzii. I se făcuse poftă să se uite la secretară, dar nenorocitul ei de birou îi acoperea părţile cele mai apetisante. Dacă ar fi avut un strop de răgaz, ar fi încercat să o ademenească de după birou. Dar stătea din ce în ce mai rău cu timpul.

Nu trebuia să se uite la ceas ca să ştie că era deja în întîrziere. Iar directorul nu era nicăieri. Desigur că vorbea la telefon. Tocmai el să nu fi avut relaţii? Doar nu o fi ajuns întîmplător la cea mai bună şcoală din judeţ. I-ar fi plăcut să-şi aprindă o ţigară, de nervi, dar nu voia să se dea de gol în faţa secretarei. Asta l-a fi pus într-o situaţie defavorabilă. Ar fi fost ca un jucător care-şi arată puţin cărţile. Mai bine să mai judece o dată totul. Calm. Cu mintea limpede. A fost nevoit să se şteargă din nou pe frunte. Mama ei de viaţă! De ce l-a întrebat tocmai pe fiul lui? Erau destui pe care ar fi putut să-i întrebe. Iar dacă i-ar fi răspuns altul aşa, dacă şi-ar fi băgat pula în ora

de educaţie politică un străin, nici n-ar fi apucat să termine, că i-ar fi şi chemat pe părinţii lui. Care i-ar fi rămas recunoscători pentru totdeauna dacă după bacalaureat progenitura lor idioată ar fi ajuns fie şi gropar la cimitirul central. Bineînţeles, după ce ar fi ieşit întreg de la armată. Doar nu-şi imaginează cineva că, în afară de canal, ei nu mai au şi alte idei. Că gata, li s-a golit sacul. Există în ţara asta locuri de muncă pentru toţi huliganii! Mine, cariere de piatră... nici o problemă, mereu se găseşte cîte ceva. Dar acum era vorba despre Roland. Despre fiul lui mai mare, care, pe deasupra, mai era şi preferatul lui mă-sa. De fapt el şi-ar fi dat viaţa mai degrabă pentru Viorel, dar nu ar fi recunoscut asta niciodată în faţa Laurei. Cu toate că era vina ei. Dacă nu ar fi ţinut atît de mult la principiile ei de educaţie, dacă nu i-ar fi recunoscut gărgăunii tocmai în fiul ei, în revolta lui, în felul în care lua totul peste picior, în eterna lui lipsă de respect, poate că nu ar fi ajuns pînă aici! De ce l-a bătut atîta la cap cu cinstea şi cu devotamentul? De parcă nu ar trăi aici. Şi acum cinstea lui era că şi-a băgat pula?! Că s-a expus degeaba? Dar cum să contrazici o unguroaică? Care, dacă trebuie, se încuie în cameră sau face nazuri în faţa lumii şi îşi ascunde pizda pînă ce şi dracu’ ar crede că e bărbat. Şi ce vină avea el dacă tocmai atunci era atît de atrăgătoare? Că ochii ei focoşi îi făceau şi pe cei mai aprigi masculi să-şi piardă capul, iar pulpele şi sînii ei tari ca prunele necoapte îi aţîţau şi pe cei mai laşi bărbaţi? Nimeni nu mai uita carnea ei ţeapănă dacă apuca să îi simtă o dată gustul. Cum să te împotriveşti cu îndărătnicie frumuseţii? Mai ales cînd se întorcea acasă chinuit de gîndul că ar putea să o găsească în braţele altuia! Pentru că amatori erau cu duiumul. Pînă şi şchiopul de Dumitru Dulca, cenzorul de la ziarul judeţean, se scărpina la coaie în preajma ei, cu toate că era trecut bine de şaizeci de ani. Să nu mai vorbim de ceilalţi! De Pernyák, care răspundea la judeţ de problemele cu maghiarii şi care le promitea tuturor blondelor mai acătării că

le face actriţe, ca apoi să rămînă cel mult dactilografe. Sau de Bordan Timofte, aprigul secretar al secţiei culturale, despre care se vorbea că în timpul partidelor de sex se lăsa legat ca un nebun. Şi să nu-l uite pe Radu Podeanu, cel mereu prost dispus, care, dacă îl enerva nevasta, arunca şi muşchiuleţul la gunoi, să mănînce femeia mămăligă pînă i se face rău. Aşadar, era doar o chestiune de timp pînă ce Laura va veni odată acasă mirosind a alt bărbat, pentru că toţi erau ahtiaţi după unguroaice. Sînt din alt material, au altă textură, se lamentau ei şi părerea generală era că, după ce toate oraşele, ba chiar şi cele mai ascunse cătune se vor asimila în îmbrăţişările românilor, ar trebui să amenajeze pe undeva prin munţi un fel de rezervaţie, un falanster mai deocheat, în care să bage cele mai focoase exemplare. Şi voiau ca tocmai el să se distreze cel mai bine la gluma asta.

Iar el rîdea. Se spărgea de rîs. Şi aşa, rîzînd, a făcut rost de premiile de la sfîrşit de an, de concediile la mare din hotelurile speciale, de postul comod de la oraş, pentru că dacă nu te împinge nimeni de la spate, trebuie să ai măcar simţul umorului. Să-ţi tragi singur palme, să-ţi curgă balele de rîs, pentru că numai aşa mai poţi spera la ceva, măcar să ajungi un păstor castrat la rezervaţia aceea deocheată. Un eunuc vigilent. Şi calculul lui a fost corect, fiindcă nu a trebuit să facă bancuri mai mult de patru ani, ca pînă la urmă tocmai glumeţii de odinioară să rîdă de glumele lui tot atît de nesărate. Iar apoi – de parcă şi viaţa ar avea un simţ al dreptăţii –, la cîteva luni după ce s-au limpezit apele, Laura să rămînă din nou însărcinată. Numai că după a doua naştere burta nu i-a mai revenit la loc, pielea nu i-a mai rămas la fel de netedă şi de docilă, iar sînii ei nu mai erau atît de arţăgoşi ca înainte. Poate că aceasta era răzbunarea trupului pentru abuzul şi torturile suferite. Pentru că au fost nevoiţi să-i taie, să-i ciopîrţească perfecţiunea, pînă atunci atît de ocrotită, ca pruncul să vină întreg pe lume. Perniţele apărute peste cîteva luni i-au îndreptat curburile de odinioară ale

pulpelor, apoi au poposit pe şolduri şi i-au schimonosit braţele şi fundul, ca o pavăză sau, mai degrabă, ca o măsură de prevedere, pentru ca o asemenea agresiune să nu se mai întîmple niciodată. Ca o statuie inocentă, care se apără de privirile mereu iscoditoare ale vizitatorilor îmbrăcîndu-se în toiul nopţii cu surplusul de piatră cioplit de pe ea. Şi, oricît de cinic ar suna, el, Mihai, tocmai atunci a devenit fericit. Pentru că nou-născutul nu-i mai isca crize de isterie sau, ca să fie şi mai precis, nu i-a iscat nici un fel de criză. Nici nu avea de ce. Femeile grase nu se împotrivesc niciodată. De parcă povara trupului le-ar secătui de vlagă. Pe de altă parte, şi-a dat seama şi Laura de ceea ce el bănuia demult, că, oricît de mare ar fi satisfacţia de a domni peste tărîmul îngust al cinstei, ai toate şansele să mori de plictiseală. Aşa că tot ce nu i-a oferit lui Roland i-a dat din belşug lui Viorel, iar acum el poate să afirme fără pic de sfială că, de la unsprezece ani, fiul lui poartă deja în genele sale singurul principiu care încă nu a fost contrazis de practică: că nu există nici o uşă, oricît de masivă şi de incoruptibilă ar fi ea, care să nu aibă o gaură pentru cheie. Iar cel care o găseşte se descurcă întotdeauna.

Îl aştepta de douăzeci de minute pe nemernicul ăla! Nu putea să plece şi să lase totul naibii. Cu ceilalţi doi inspectori a aranjat lucrurile în zece minute. Cu Didu Brocariu, individul acela slăbănog, nici nu a fost prea greu. Lucra de douăzeci şi cinci de ani la inspectorat, aşa că văzuse şi lucruri mai grave. Iar pe deasupra era şi un beţiv notoriu. Norocul lui a fost că îi mai rămăsese în maşină o sticlă de coniac franţuzesc, pe care Brocariu a deschis-o pe loc. Tovarăşul să nu se supere că e atît de neîncrezător, dar el a primit deja şi ceai de muşeţel în sticle originale de whisky, iar altădată chiar şi sirop de zmeură în loc de vin roşu, aşa că nu mai are încredere decît în limba lui. Dar după prima înghiţitură puterea coniacului i s-a răspîndit în

trupul costeliv, iar omul s-a trezit la viaţă. E ca uleiul, ca uleiul virgin, i-a explicat el şi, chiar dacă i se putea citi pe faţă un strop de dezamăgire, era numai pentru că puştiul acela nu a spus ceva şi mai al naibii, şi mai revoltător, care să fi meritat chiar două sticle din minunăţia aceea. Tînărul s-a lăsat mult mai greu. Acolo, în răcoarea coridorului, se simţea ruşinat de propria lui insistenţă. Un demnitar de talia lui s-ar fi cuvenit să fie mai rafinat, să ia lucrurile mai pe ocolite, nu să se repeadă direct în miezul problemei. Dar asta e lumea în care trăim. Vrei, nu vrei, pînă la urmă ajungi să te comporţi ca toţi cei din jurul tău.

L-a prins în parcarea din dosul şcolii, cînd tocmai voia să se suie în Lada lui. Dragu, profesorul de matematică, ajunsese la inspectorat acum un an. Era încă mînat de ambiţie, nu bea, nu fuma şi nici nu le ciupea de fund pe colegele mai cochete după instructajele săptămînale. Zmeură i-a spus că ăstora le e groază mai ales de propriul lor sînge. Că, la vederea lui, li se scurge şi ultimul strop de vlagă. Dar desigur că nu au ajuns atît de departe, ci doar i-a spus acolo, în parcare, ce poate să aleagă şi anume că s-ar putea folosi de ocazie ca să-i ceară un favor amical sau altfel, cine ştie, s-ar putea lovi accidental cu nasul de parbriz. Vai de mine, el, Mihai Gondru, nu va face aşa ceva, nu e stilul lui! Totuşi se va găsi un voluntar dispus să-i facă acest serviciu. Fiindcă nu o mai fi el cel de odinioară şi n-o mai avea sarcini de anvergură, dar cu chestiile mai mărunte se descurcă şi acum. Dragu se uita surprins şi oarecum neîncrezător la bărbatul cu două capete mai scund ca el.

În parcare nu era nici ţipenie de om. Doar capotele maşinilor străluceau în lumina orbitoare. Din dosul zidurilor, de departe, se auzea respiraţia oraşului. Să aibă grijă cu el, doar atît i-au spus despre Gondru la birou după ce s-a angajat, dar nici nu bănuia că lucrurile ar fi putut ajunge atît de departe. Cu toate că a acceptat postul de la inspectorat tocmai ca să scape de

zbucium, de palpitaţiile insuportabile din piept. Ştia că era nevoit să răspundă ceva, dar nu-i venea nici o idee. Apoi, brusc, parcă speriat şi el de ceea ce face, Gondru l-a apucat pe Dragu de gulerul cămăşii. Pînza i s-a înfipt adînc în pielea albă. Deci cum rămîne? l-a întrebat Gondru, privind nervos în jur. Nici nu aveam de gînd să-l reclam, era gata să spună Dragu, dar s-a abţinut la timp. Nu era indicat să aducă vorba despre asta. Iar într-un tîrziu, după ce a reuşit să facă abstracţie întru cîtva de tot ce-l deranja în jur, de liniştea tot mai apăsătoare, de soarele care-l orbea, de teama iraţională că ar putea să se sufoce, i-a venit o idee, poate singura rezolvare corectă, şi s-a grăbit să-i spună că, dacă şi tovarăşul Gondru e de aceeaşi părere, ar fi timpul ca şi fiica lui să intre la Medicină.

Ce idee inteligentă, l-a bătut Gondru pe obraji. Trebuie să ne gîndim un pic şi la ziua de mîine. Da, ei sînt viitorul nostru, a îndrăznit Dragu să spună după ce şi-a aranjat gulerul cămăşii. Brusc, vuietul oraşului s-a pornit din nou: paşii trecătorilor, susurul nervos, dar amorţit, al platanilor. Era linişte. Calm. Apoi şi-au dat chiar şi mîna. Fata nu avea decît zece ani, deci va avea timp să se obişnuiască cu ideea.

Liniştea coridorului a fost spulberată de ţăcănitul unor paşi grăbiţi. Într-un minut directorul va apărea în capul scărilor. Gondru şi-a aranjat dintr-o smucitură sacoul, apoi şi-a slobozit cu pufăituri sacadate năduful, care stătea să-i spargă pieptul. A constatat cu un zîmbet de satisfacţie că, încet, bătăile inimii i se potolesc şi calmul îi pune stăpînire pe trup.

Era pregătit de discuţie.

3

Odihna îi pria, doar era în picioare de dimineaţă. Ar fi avut poftă de muzică, a şi pregătit caseta cu Rolling Stones, dar pînă la urmă a renunţat. S-a hotărît să nu-l enerveze şi mai tare pe tatăl său. Dacă tot nu a chemat-o pe Kati, să nu pună nici muzica să urle. Cu toate că, în principiu, tocmai de aceea primise de ziua lui o cameră separată. A venit vremea să fie pe picioarele lui, i-a spus mama, cu mîinile în şolduri, şi doar privirea ştrengară o trăda că nu se gîndea la chestii abstracte. Mai bine s-ar ţine de carte, a mormăit tatăl lui, dar pînă la urmă a cedat. Poate doar fiindcă nu voia să-i vorbească prea devreme despre hăţişul fetelor, despre ispita lor jilavă, lui Viorel, care şi aşa ciulea deja urechile la poveştile despre destinele şi vieţile distruse în acel labirint aparent foarte uşor de cucerit. Era mai bine ca fratele mai mare să nu o facă sub nasul lui. Aşa, măcar mai avea cîţiva ani de linişte. Au împins la mobile vreo două zile, pentru ca Roland să se mute în camera de lucru, iar seara sufrageria să poată deveni dormitor. Dar tot au fost nevoiţi să vîndă o canapea, care nu mai încăpea nicăieri. Bineînţeles că s-a văzut din nou cît de îndărătnică era locuinţa aceea, fiindcă nu se supunea nimănui şi se împotrivea instinctiv oricărei intervenţii exterioare. Era ca un animal hămesit, ca un şarpe boa, gata să digere totul şi pe toţi cei din jurul ei. Pe unii mai repede, pe alţii mai încet, pe îndelete. Anul trecut Laura a încercat să dărîme unul din pereţii antreului, ca să lărgească bucătăria, dar cum au mişcat primele cărămizi, crăpătura s-a şi întins pe toţi pereţii, pînă în tavan. Era o ameninţare: dacă vor continua aşa, se va prăbuşi peste ei, strivindu-i pe toţi.

Roland nu se mai mira că boşorogul dinaintea lor, care s-a chinuit ani de zile să cadă la pace cu locuinţa aceea îndărătnică, pînă la urmă s-a sinucis. Asta pluteşte în aer aici, i-a spus el odată, ca un om mare, lui Lajoska, care a tăcut şi a privit în gol. Acum bineînţeles că nimeni nu se mai sinchisea de povestea aceea, dar pe vremuri toată casa vuia de amănuntele ei mai picante şi îşi aminteşte cu claritate că după ce s-au mutat acolo, ani la rînd nici unul dintre ei nu a dormit liniştit. Se perpeleau în pat ca ulceroşii. Totul era straniu: mirosul pereţilor, duhoarea unor trupuri care poate că nu au existat niciodată, curentul şi gemetele pline de reproş care ieşeau noaptea din podele. Şi chiar dacă, în afară de mama lui, nimeni nu aducea vorba despre stafii, înainte de culcare încuiau toate uşile şi trăgeau toate obloanele, dar chiar şi aşa fratele mai mic vorbea adeseori în somn. Pînă şi tatăl lui, care nu scăpa nici o ocazie să se laude cu curajul lui, se trezea tot mai des din somn, cu faţa pămîntie. Parcă mi se face mereu sete, spunea el, cotrobăind prin bucătărie, chit că avea fruntea îmbrobodită de sudoare.

Dar problema cea mai mare nu era cu zgomotele din apartament, ci cu ţiganca aceea împuţită. De pildă, într-o zi mama lui s-a întors acasă cu ideea că, în fine, i s-a limpezit privirea centrală, adică ochiul ascuns, a spus ea palidă încă din prag, apoi a alergat pînă la uşa de la camera mică, fără să-şi lase poşeta din mînă, şi a arătat către clanţă: Da, aici s-a spînzurat, îl văd şi acum.

Vezi să nu te spînzur eu pe tine, dumnezeii tăi de femeie isterică! a ţipat tatăl lui în seara aceea. Fratele mai mic era deja pe jumătate leşinat, cu ochii umflaţi de plîns, în patul din sufragerie. Nu puteai să te înţelegi cu el. Bineînţeles că nici el, Roland, nu a mai pus mîna o săptămînă întreagă pe clanţa aceea, ci, cînd nu se putea altfel, lua o cîrpă, însă de cele mai multe ori împingea uşa cu umărul. Nu înţelegea nici în ruptul capului ce era cu greaţa pe care o simţea în stomac, cu toate că văzuse destui înecaţi în lacul

de mină. Dar acolo i se părea oarecum firesc. Unde e apă, se mai îneacă din cînd în cînd cineva. Şi dacă le arătau celor de la Salvare locurile bune de cules ciuperci, ăia îi lăsau să ridice un colţ al cearşafului şi să atingă cu un deget cadavrele umflate.

Apoi a trecut şi asta, pentru că după o lună mama lui s-a jurat că era vorba de clanţa de la baie, unde atîrnă şi acum bătrînul, cu ochii încă deschişi. Nu i-a spus decît lui Roland că vede în sufragerie o baltă mare de sînge. Uite, dragul meu, de aici – a arătat ea sub fotoliu – pînă la marginea covorului. E sînge negru, închegat, să nu te atingi de el! Dar nu putea să se supere pe mama lui. Fusese educată să fie o catolică convinsă, avea în sînge cele zece porunci şi teama de iad, deşi nu mult după ce s-au căsătorit, cînd Mihai se cocoţa tot mai sus în partid, el i-a interzis să mai meargă la biserică, pentru că din asta ar fi putut să iasă un scandal monstru.

Atunci să stai şi tu pe curul tău şi să nu te mai duci la vînătoare! i-a trîntit-o în faţă mama lui. N-ar mai lipsi decît să-mi aduci acasă vreun animal nevinovat, împuşcat de tine. Şi în zadar îi explica el că la vînătoare nu există animale nevinovate, ci doar vînatul, de cele mai multe ori dăunător, care distruge natura, împrăştie gunoiul şi adeseori atacă omul. Pe deasupra, trebuie rărit şi efectivul, aşa e regula, n-are decît să se intereseze dacă nu crede. Ca să nu mai vorbim de faptul că, a continuat el, în asemenea cazuri toată lumea se destinde, renunţă la costum şi la cravată, aşa că ceea ce altădată se rezolvă cu alergături de săptămîni întregi prin birouri acolo se aranjează după două păhărele de palincă. Dar degeaba i-a explicat şi a insistat el. Laura clătina din cap şi zicea cum că pentru ea animalul tot un suflet nevinovat este şi gata.

Şi asta ce e?! i-a trîntit Mihai în faţă cratiţa plină cu cîrnaţi prăjiţi. Cu ce a păcătuit porcul ăsta nenorocit ca să umple propriile lui maţe?

La care Laura nu a mai avut nimic de spus. Şi-a şters încet, cu un aer ameninţător, picăturile de grăsime de pe faţă şi s-a închis în dormitor, dispreţuitoare ca o englezoaică bătrînă. O vreme tatăl lui a mai drăcuit-o în bucătărie pe căţeaua aia împuţită, că-mi stă mîncarea în gît de răul ei, şi a mai făcut eforturi să mănînce din cîrnatul acela, dar fără succes, cu toate că era cu usturoi şi bine piperat, cum trebuia să fie. Iar sfîrşitul a fost, ca întotdeauna, acela că el s-a repezit ca o furie după ea, ca să rezolve lucrurile în dormitor. Şi a avut din nou dreptate, pentru că peste o oră supărarea dispăruse fără urmă.

Numai că după cîteva luni, din cauza pretextelor şi a refuzurilor tot mai penibile, pe tatăl lui nu l-au mai chemat nicăieri şi nici nu bănuia ce consecinţe vor decurge din asta. Iar Laura nu a avut de ales şi, cu toate mustrările de conştiinţă, a renunţat la Cel de Sus, pentru că nu avea nici un chef să-l iubească în secret, pe ascuns. Ea avea nevoie de prezenţa preotului, de şuşotelile enoriaşilor, de maliţiozitatea consternării că, la cei şaizeci de ani ai ei, Pirike Oszpán e din nou în costumul acela imposibil, trandafiriu, cu ciorapi de mătase, care îi scot şi mai mult în evidenţă varicele. Odată cu frica de Dumnezeu, i-a pierit şi spaima de iad, observînd cu mare mirare că nu se mai teme de lăcomie sau de alte năravuri păcătoase. Iar uneori au ajuns chiar pînă acolo încît Mihai era nevoit să dea explicaţii, fîstîcit, despre urmele de muşcături care i se vedeau ici şi colo, dar fără să-şi poată ascunde mîndria. Şi Laura nu s-a potolit de tot decît după ce a sfătuit-o cineva de la farmacie că, în loc să ia tot felul de pilule fără nici un efect, ar face mai bine să se adreseze unui specialist, aşa că ţiganca vrăjitoare, cunoscută în branşă drept Regina Magiei Albe, i-a arătat calea cea dreaptă prin hăţişul de păcate şi de blesteme, de deochiuri şi de leacuri tămăduitoare. Iar dacă avea probleme, de-acum dădea din cap cu stoicism în loc să facă crize de gelozie, tăcea cînd o apucau migrenele sau dacă Roland

aducea o notă proastă la algebră, avea pentru toate un descîntec, un praf, o rădăcină, şi chiar dacă alţii au rîs de ea, de atunci Laura nu a mai fost niciodată nici măcar răcită, darmite nefericită.

Omul trebuie să creadă în ceva.

Lajoska a bătut în perete, a ciocănit de două ori, ceea ce însemna, hai la mine. Puseseră la punct acest sistem pe la începutul anului, plictisiţi să mai telefoneze sau să iasă în gang pentru orice fleac. Fiul mai mare al lui Veterényi devenise un lungan cu părul tuns scurt şi cu trăsături domoale, ca un poet. Cei din B spuneau că dacă ar fi ştiut ce rămăşiţă de copil va ieşi din el, tatăl lui şi-ar fi regulat mai aprig nevasta. Sau s-ar fi lăsat păgubaş. Dar pe Lajoska nu-l deranjau niciodată tîmpeniile astea, se uita calm în ochii celuilalt, zîmbind îngăduitor, aşa că pînă la urmă se fîstîcea tocmai cel care se legase de el. Ce-i drept, nu-l mai băgau în echipa de fotbal, dar nici nu mai încasa bătaie. Rolurile s-au împărţit. Cînd voiau să-şi descarce nervii după vreun extemporal sau dacă mîncau bătaie în campionat de la cei din C, băieţii se legau de Tóni Ripper. Puteau da în el oricît, de parcă mă-sa l-ar fi făcut cu un sac de box.

La început n-au fost chiar prieteni. Ce-i drept, erau în aceeaşi clasă, erau vecini, dar nu aveau nimic de împărţit unul cu celălalt. Pe vremea aceea Roland nădăjduia să devină atacant la Poli şi de abia aştepta primăvara, ca să meargă să pescuiască la lac. În schimb, Lajoska era miop, îi lăcrimau ochii de la cea mai slabă rază de soare şi era ahtiat după muzică. Se dădea în vînt după Pink Floyd şi Ella Fitzgerald şi zicea că Metallica se va fîsîi, pentru că nu mai are nici un orizont. Îl ascultau o vreme, apoi îl lăsau în plata Domnului, pentru că înşira o puzderie de nume şi de date. Iar muzica e ca regulatul, o simţi mai bine cînd o asculţi decît doar vorbind despre ea, spunea Roland, aşa că un nou hit al celor de la Rolling Stones sau *House of*

the Rising Sun într-un nou aranjament nu-l făceau să cadă în extaz, ci se mulţumea cu ce prindea la radio. Însă pentru Lajoska cel mai evident semn de prietenie era să se proţăpească pe lîngă cineva cu walkmanul lui şi să îi îndese pe urechi căştile cu buretele zdrenţuit, zicînd, fii atent la asta, tăticu', e un Judas Priest din '73, imprimat într-un garaj, e bestial de original. Cînd careva nu avea chef să iasă în pauză şi încerca un pic, din politeţe, să desluşească ceva din hărmălaia aceea plină de scîrţîituri, Lajoska începea să bîţîie din cap în semn de încurajare şi să prindă acordurile potrivite pe o chitară închipuită. Cu Roland nu a încercat niciodată şi pînă la urmă a renunţat şi cu gagicile, pentru că nimeni nu era amator de rarităţi din istoria muzicii, nici măcar roşcata Orsi Reitzingler, cu toate că ea era cea mai receptivă din toată şcoala. Umbla vorba că s-ar fi culcat cu oricine chiar şi pentru o carte cu dedicaţie şi că nu avea o bibliotecă întreagă cu asemenea exemplare numai pentru că nu-i creşteau sînii şi pace.

Dar pînă la urmă tot s-au împrietenit.

Într-o zi de marţi a intrat în vestiarul sălii de sport un tip brunet din C. S-a proţăpit în faţa lor şi a turuit dintr-o suflare, de parcă s-ar fi temut să nu-l întrerupă cineva înainte de vreme, că el le atrage atenţia din timp, pentru că nu are chef de scandal, că dacă puştiul ăla îl mai apucă vreodată de sulă la ora de sport, o să iasă urît. În vestiar erau patru colegi: Roland, Tibi Précsek, Lajoska şi Tóni Ripper. Iar cel din C, care avea şi el o faţă de fată, dar cu puţin mai mult noroc, pentru că pe bărbie începuseră să-i mijească nişte tuleie care semănau a barbă, a arătat spre Lajoska. Au amuţit o clipă cu toţii. Au rămas ca la fotograf. Précsek încerca să-şi tragă şosetele, Ripper se gîndea la ora de română, iar Lajoska era cu privirea în pămînt, ca întotdeauna. Nu li se deplasau decît ochii, de la brunetul din C la Lajoska şi înapoi, cîntărind ce era de făcut. Primul s-a mişcat Précsek. S-a văzut cum inspiră adînc şi cum i se dilată pieptul uriaş, căci era gata să-l dea afară pe

Lajoska din vestiar, în hohote de rîs, pentru ca pînă în pauza mare toată şcoala să facă băşcălie de el, fiindcă asta era într-adevăr o fază tare. Dar Roland i-a făcut cu ochiul la timp. Din clipa aceea totul a mers ca pe roate. Précsek s-a ridicat în picioare, acoperindu-l de tot pe străin.

— Ce vrei? l-a întrebat el.

— Nimic, a spus plictisit cel din C. Mă prinde de sculă.

— Nu-i adevărat! a ţipat Lajoska, roşu la faţă.

— Hai cu mine, i-a spus Précsek, îmbrîncindu-l afară din vestiar.

Norocul lui a fost că nu i-a spart nasul. L-au văzut mai tîrziu cum se spală pe faţă la cişmeaua din curte, dar el nu s-a uitat către ei. Nu o să mai avem probleme cu ăştia, a spus Précsek, dar – ce-i sigur e sigur – l-au condus pe Lajoska pînă acasă, ca nu cumva amicii ăluia din C să-l prindă în parc. Pentru că mai mult de atît nu ar fi îndrăznit să rişte. Tibi Précsek era cel mai solid din clasă. O vreme a făcut şi culturism, dar s-a plictisit repede. Lui îi place să lucreze cu oamenii, nu cu fiarele, i-a spus el antrenorului, care era să se sufoce de indignare, iar despre box sau karate, ca soluţie de compromis, nici nu a vrut să audă.

— Şi atunci de ce nu te baţi mai des? l-a întrebat Roland.

— Ei, nu e chiar atît de uşor, a dat Précsek din mînă. Nu poţi să te repezi la cineva ca la o apăsare de buton. Nu sîntem la teatru. Asta vine din interior şi ai nevoie de un pretext, de o atmosferă adecvată. Trebuie să te montezi, a mai spus el şi a inspirat aerul învolburat de peste rîu, de parcă ar fi fost plin de adrenalină dulce, înecăcioasă.

Nu au mai vorbit despre întîmplarea aceea. Doar Lajoska a mai adus o dată vorba despre ea. Se întorceau obosiţi de la cheful de ziua de naştere a lui Kati Strauber, cu o senzaţie plăcută în pantaloni, şi nimeni nu se sinchisea de viitor – se mulţumeau cu prezentul acela durduliu, doldora de nu se ştie ce, neavînd nici un motiv să se plîngă şi satisfăcuţi de toate

plăcerile pe care le putea oferi un chef ca acela. Précsek a smotocit-o pe snoaba aia de Kinga Hadházy pînă le-au amorţit buzele şi se vedea din ochii fetei că nu se va mulţumi cu atît. Nici amfitrioana nu l-a lăsat pe Roland să plece cu mîna goală, iar pentru o clipă s-a părut că pînă şi Lajoska şi-a găsit perechea, pentru că o roşcată pipernicită s-a foit tot timpul pe lîngă magnetofon. I-a cerut o melodie lentă cu Dire Straits, a început el să le povestească aprins, aia cu chitara, el i-a pus-o, apoi a invitat-o imediat la dans şi bineînţeles că a început să o prelucreze încă înainte de soloul acela prelung, pentru că după aceea nu mai sînt decît două minute, deci a prins-o bine de ţîţe şi de cur şi a încercat să o sărute. Dar cînd a ajuns cu povestea pînă aici, nu a mai rezistat, s-a proţăpit în faţa lor şi a început să le explice în plină stradă, gesticulînd aprins şi cu faţa schimonosită de furie, că să moară el dacă nu a fost o neînţelegere, fiindcă el nu a avut nimic cu tipul ăla, pentru că îi e scîrbă pînă şi de scula lui, darmite de a altuia.

Asta e grav, a spus cît se poate de serios Précsek şi s-au prăpădit cu toţii de rîs pînă la staţia de autobuz. Apoi şi-au dat mîna, un pic fîstîciţi, ca delegaţiile oficiale de la televizor cînd îşi iau rămas-bun. Pentru că una era să ştie că din clipa aceea deveniseră prieteni de nedespărţit şi alta, să o şi recunoască. Senzaţia asta te copleşeşte tot atît de imprevizibil ca dragostea, pe care, cu cît încerci mai mult să-i descoperi secretele, cu atît o înţelegi mai puţin. Şi tocmai prietenia a fost motivul pentru care nu au mai adus niciodată vorba despre întîmplarea aceea, cu toate că atît Roland, cît şi Précsek erau convinşi că la ora aceea de sport s-au întîmplat şi lucruri mai deocheate decît ar fi îndrăznit să le povestească Lajoska vreodată. Pentru că pipăiala aceea nu putea fi decît preludiul unui act căruia nici nu le venea să-i spună pe nume, fiindcă simţeau o scîrbă disperată, amestecată cu un fel de fascinaţie, pe care nu şi-o puteau explica. În schimb, ştiau cu certitudine că dacă ar fi încercat să o facă şi cu ei, nu ar fi lăsat treaba pe seama altora, ci

l-ar fi bătut măr cu mîna lor. Dar bineînţeles că Lajoska nu a încercat niciodată, ci a respectat cu stricteţe regula nescrisă a jocului. După cum a respectat-o şi Roland, care nu i-a răspuns niciodată la întrebarea lui, altfel îndreptăţită. Pentru că, într-adevăr, cum s-a făcut ca tocmai Précsek, care pînă atunci nu stătuse niciodată de vorbă cu el şi nu-l suporta nici ca băiat de mingi în echipă, să sară în apărarea lui? Fără să i-o fi cerut cineva. De cele mai multe ori Roland ridica din umeri sau se prefăcea că nici nu-i aude întrebarea, pînă ce Lajoska s-a consolat cu gîndul că a avut baftă. Ca la loterie.

Cel mai straniu e că tocmai cele mai răsunătoare scandaluri sînt oarecum trecute cu vederea, se gîndi Roland. Se părea că despre accidentul de la poligon – cum a fost catalogat oficial pînă la urmă cazul – se va bîrfi încă multă vreme.

Asta s-a întîmplat în primăvara lui optzeci şi şase, cînd el era deja de doi ani elev la Goga. Nu va avea probleme de adaptare, a spus tatăl lui cînd l-a dus prima oară la liceul de pe strada Poştei. Era hotărît dinainte că va merge la Matematică-Fizică şi nu la Electronică, unde era mai uşor, sau în groapa de gunoi, cum era numită clasa de Mecanică. Pe vremea aceea nu erau alte alternative, deci măcar nu trebuia să-ţi baţi prea mult capul, a spus tatăl lui, care nici nu a stat prea mult pe gînduri, fiindcă voia să-l facă inginer, căci asta era o meserie de bărbat şi de asta avea nevoie ţara, de sute şi sute de ingineri capabili să proiecteze viitorul la centimetru. Ai să vezi că o să-ţi placă, a mai adăugat el în gura mare, ca să-l audă toată lumea, şi l-a îmbrîncit pe poarta grea de stejar. Goga era un liceu de elită şi arăta ca atare. O clădire rece şi lăbărţată, o combinaţie dintre o episcopie şi un spital, cu un fast colţuros şi învechit. Cu ziduri groase şi uşi masive, ca să nu scape de acolo nici cei care ar fi avut voie să o facă. Cu coridoare imense

şi mereu răcoroase, pe care nici puhoaiele de elevi din recreaţii nu le umpleau ca lumea, mai ales pentru că cei mai gălăgioşi erau duşi de îndată la cancelarie. Chiar dacă ştiai drumul spre laboratorul de fizică sau spre cancelarie, te simţeai întotdeauna un pic rătăcit. Umbla vorba că elevii pe care nu-i potolea severitatea profesorilor sau nu se simţeau copleşiţi de vastitatea manualelor erau lăsaţi pe mîna clădirii, care îi strivea cu dimensiunile ei, cu libertatea exuberantă a materiei: scările masive şi tavanele înalte sau curtea bună chiar şi pentru defilări. Era o clădire spaţioasă, ca o mică închisoare.

Bineînţeles că tatăl lui nu se înşelase nici de data asta. Pentru că, în ciuda tuturor handicapurilor – schimbarea de mediu, profesorii noi, disciplina nemiloasă de la Goga –, Roland a fost premiant încă din primul an. Cu o diplomă, o mică festivitate şi o excursie ca recompensă la sfîrşit de an. Doar Elvira Krajczár nu a fost în stare să se împace cu locul al doilea – ea, care la ultima oră de istorie a răspuns plîngînd, înşirîndu-i pe toţi eroii partizani căzuţi în al Doilea Război Mondial, şi a descris atît de convingător ofensiva de la Leningrad, încît a ridicat capul pînă şi Ripper, care citea pe sub bancă *Sportul popular*. A fost un răspuns frumos de la un capăt la altul, scos parcă dintr-un lexicon, dar fata nu a primit decît nouă. Dacă asta s-ar fi întîmplat cu Précsek sau cu Zerlik, geniul în matematică, poate că toată clasa ar fi protestat, dar de Elvira nu se sinchisea nimeni. Ba chiar se şi bucurau puţin că i-a venit cineva în fine de hac acestui Einstein cu codiţe. O merita. Era o linguşitoare patentată şi, pe deasupra, o ţărăncuţă. E o pizdă care face întotdeauna pe deşteapta, dar n-ar îndrăzni să poarte mini, a tras concluzia Zerlik şi nimeni nu putea să-l contrazică: ar fi fost suficient şi mai puţin de atît ca să nu fie invitată nicăieri. În schimb, Roland a ajuns primul fără nici un efort. Începea o frază pe care i-o terminau profesorii, care, după

cîteva banalităţi, se lăsau convinşi să-i dea zece. Dar nu a devenit o vedetă, pentru că era prea periculos să-ţi faci de cap cu el.

Să nu spuneţi de faţă cu el nici un banc, oricît de nevinovat, le-a urlat Jenő Précsek celor doi fii ai săi, pentru că habar nu aveţi cine e taică-său – şi, cum într-adevăr nu aveau habar, situaţia li se părea şi mai periculoasă. Probabil că şi alţii au ascultat de sfaturile părinţilor, pentru că în prezenţa lui Rudolf se comportau de parcă nu ar fi fost adolescenţi, ci nişte adulţi în toată regula: îşi controlau fiecare gest, fiecare cuvînt, şi tratau cu indiferenţă subiectele legate de lume şi viaţă. Dar erau unii, nu foarte puţini, care îşi împărţeau cu el gustarea, iar în timpul discuţiilor stînjenitor de degajate strecurau cîte o laudă la adresa patriei sau a genialului ei conducător, pentru că li se spusese de acasă că era o şansă unică să se aranjeze, să-şi pună bazele, o dată pentru totdeauna, unei cariere bune. Căci nimeni nu are voie să dea cu piciorul la o călătorie în străinătate sau la admiterea în facultate. Dacă nu ar fi fost exerciţiul acela de tragere de la poligon, Roland s-ar fi tîrît prin găoacea aceea de plictiseală patru ani, pînă la bacalaureat.

Norocul lui a fost că i-a însoţit Georgina Lupu, soţia directorului şcolii. Era profesoară de română, avea părul tapat şi era întotdeauna palidă, pentru că nu suporta fardurile. Cînd apărea în sala profesorală, buzele rămîneau pe jumătate rujate, rimelurile dispăreau în poşete şi era indicat ca sînii mai abundenţi să fie ascunşi sub bluze largi, iar posterioarele apetisante, în pantaloni croiţi de mîntuială. Adică să nu se vadă nimic care să trădeze mărinimia naturii, pentru că dacă privim bine în jur, stimate colege, observăm că nu e nici o deosebire între noi, se răstea ea adeseori, iar în concepţia Georginei asta nu însemna altceva decît că toată lumea era obligată să fie la fel de şleampătă şi de stafidită ca ea. Iar dacă avea cineva ambiţia să ajungă mai sus, să scape de supliniri, trebuia să coboare ştacheta

şi mai mult, ca să pară şi mai palidă sau şi mai lividă, ca o păpuşă decolorată de soare dintr-o vitrină.

Pentru că şcoala nu e bordel, murmura cu glasul ei gros, plin de o drăgălăşenie afectată. Doar bărbaţii erau nevoiţi să stea stingheri, ca la bordel, dar gata să sară în orice clipă. Erau obligaţi să-i facă tot timpul complimente şi să se uite la ea de parcă ar fi vrut să o posede în fiecare clipă, fără să se sinchisească de părul ei unsuros şi de cărnurile ei obosite. Se adeverea vechea zicală, cum că cine nu o respectă pe madamă, n-are decît să se culce cu singurătatea. Antipatia faţă de Georgina i-a molipsit şi pe elevi, de la boboci pînă la cei din pragul bacalaureatului sau pînă la veteranii mai îngăduitori, pentru că orele de română erau un calvar. Mereu găsea pe cîte unul care nu citise lecturile obligatorii şi nici nu era în stare să se bucure de şansa oferită, ca un colac de salvare, şi să recite ceva din Eminescu, fiindcă şi dacă ar fi fost în stare să o facă, tot nu i-ar fi folosit la nimic, cel mult i-ar fi prelungit chinurile, pentru că nimeni nu reuşea să scape de întrebările ei încuietoare. Acesta nu e decît un avertisment, murmura pe deasupra Georgina în timp ce-i trecea în catalog un patru care-i asigura corigenţa sau cîte un trei, ca pedeapsă. Să nu fii trist, adăuga ea zîmbind, pentru că asta va face ca data viitoare să te pregăteşti mai bine. Dar degeaba se pregătea nenorocitul pentru ora următoare şi pentru toate cele care vor fi urmat, pentru că şirul avertismentelor din carnetul de note sporea. Degeaba toceai toată literatura română, de la Rebreanu pînă la Arghezi, că tot greşeai o dată de naştere sau puneai un accent greşit în *Luceafărul*. Materia aceea apărea în dreptul numelor din catalog – cu excepţia numelui lui Roland şi al Elvirei Krajczár – ca rezultatele unui turneu infinit de la Wimbledon: şase-trei, şase-patru, la o distanţă uriaşă de optul care încorona mediocritatea. Odată Pityu Zerlik, disperat că nu-şi amintea nimic din Caragiale, a încercat chiar să o seducă. A făcut nişte

aluzii timide la sînii profesoarei, la merele acelea un pic scofîlcite, dar încă atrăgătoare, şi a încercat să se uite la ea cum îl văzuse pe profesorul de matematică, adică cu o dorinţă de nepotolit, dar scatoalca pe care a încasat-o l-a trezit şi pe el la realitate. Tipa asta e ca teorema lui Thales, bătrîne, a spus Zerlik în pauză, masîndu-şi faţa, nu admite nici o excepţie.

Aşadar, primăvara trecută tocmai Georgina i-a însoţit pe cei din clasa a zecea la poligonul de trageri. Oficial erau deja tineri ostaşi, trecuţi de vîrsta pionierilor, deşi încă nu erau membri de partid, şi asta presupunea două lucruri: să defileze de ziua eliberării sovietice de sub jugul fascist în uniformele acelea de un albastru spălăcit, care nu le veneau nicicum, şi primăvara, în chip de instrucţie, să tragă fiecare cîte cinci cartuşe în nişte ţinte aşezate la cîţiva paşi de ei. În principiu, ar fi trebuit să urască treaba asta, dar lor le plăcea cel mai mult, fiindcă în ziua aceea nu mai mergeau la ore, iar drumul pînă la poligon era o desfătare. Porneau de pe strada Poştei, o luau către cinematograful Victoria într-o debandadă totală, în ciuda tuturor avertismentelor, apoi coteau pe bulevard pînă la cofetăria mereu pustie de pe strada Horea, unde cei mai curajoşi se opreau la o îngheţată sau ca să bea o poşircă numită suc. De acolo situaţia scăpa cu totul de sub control: se bălăngăneau, le ciupeau pe fete de fund, de parcă nu ar fi băut chestia aia ca balele de cămilă, ci cîte o cinzeacă de tărie, ca apoi, după ce treceau de bodegile din tablă ondulată de la tîrgul de vechituri, să iasă din oraş, îndreptîndu-se către vechea autogară, unde două rable descompuse îşi aşteptau călătorii imaginari pe dalele de beton crăpate şi năpădite de buruieni. Aceste schelete ruginite au fost scena unor legende care bîntuiau oraşul. Se zicea că acolo şi-ar fi dat duhul surorile Peterdi, care dispăruseră fără urmă în condiţii misterioase. Tot aici găseai şi Postinor sau puteai să cumperi carne un pic stricată de la ţiganii cărămidari, iar pe scaunele astea hodorogite de vinilin vin curvele oşence, care au o gură de aur, a arătat

împrejur Précsek şi s-a uitat satisfăcut la fetele roşii ca sfecla la faţă. Adică de ce gură? l-a privit consternată Elvira Krajczár, dar Précsek nu i-a răspuns, nici n-ar fi putut să o facă, pentru că nici el nu înţelegea cum stă treaba, ci s-a mulţumit să se aşeze pe unul din scaune, cu faţa radioasă, de parcă nu ar fi fost elev la Goga, ci un client gata să-şi cheltuiască şi ultimul ban pe femei. I-au urmat exemplul cu toţii, în afară de Elvira, şi s-au ghemuit pe cîte un scaun, încercînd să-şi imagineze crima aceea dublă, forfota ţiganilor cărămidari sau ce făceau oşencele acelea pentru care cele două rable erau un adăpost sigur, fiindcă acolo nu le căuta miliţia şi nici nu le ciupea gerul de fund.

De obicei la poligon îi însoţeau profesorii de educaţie fizică, dar epidemia de gripă îi doborîse la pat nu doar pe Lajoska, ci şi pe majoritatea celor din corpul profesoral. Aşa că Georgina a fost nevoită să se aşeze, cam bosumflată, la volanul Daciei sale roşii, fiindcă nici nu voia să audă ca ea să străbată pe jos distanţa aceea de cîţiva kilometri. Mai ales că dincolo de fabrica de lăzi drumul era plin de noroi. Nu putea să înţeleagă de ce militarilor le plăcea să organizeze tragerile cînd pămîntul, încă îmbibat de zoaie, înghiţea tocul cizmelor ca un burete. Numai că ofiţerul responsabil a rămas insensibil la toate protestele, cu toate că, în disperarea ei, Georgina şi-a ridicat fusta, ca să vadă cu ochii lui mobilul revoltei sale: o pereche de cizme nou-nouţe, din piele întoarsă. Dar nu şi-a dat seama decît în maşină că militarul acela chipeş i-a văzut şi genunchii şi a început să rememoreze scena pînă în cele mai mici detalii: privirea ofiţerului, la început surprinsă, apoi, pe măsură ce i se ridica de-a lungul ciorapilor, tot mai indiferentă – şi astfel, căldura care i se înfiripa tot mai adînc în suflet a ţinut-o pînă la bariera de la intrarea în poligon. În cele din urmă, poate din cauza emoţiilor sau pur şi simplu pentru că nu a vrut să ţină cont de semnele care interziceau intrarea, şi-a parcat Dacia la poalele dealului care închidea

poligonul. Précsek a observat asta imediat şi aşa au început înghiontelile. Informaţia preţioasă a ajuns mai întîi la Zerlik, apoi la Ripper, dar nimeni nu a îndrăznit să-şi asume răspunderea şi să-şi abată ţeava puştii cu cîţiva centimetri, ca să ţintească maşina, pentru că responsabilii cu tragerea nu numai că numărau cu grijă toate cartuşele, dar aveau şi grijă ca toţi să-şi îndrepte puştile către ţinte sau măcar către dealul din faţa lor, ridicîndu-i imediat de pe locurile de tragere pe cei care se împotriveau. Şi, cum se întîmplă de obicei, odată decizia luată, nici faptele nu s-au lăsat prea mult aşteptate. Au avut nevoie şi de puţin noroc, mai precis ca lui Kinga Hadházy să i se blocheze cartuşul pe ţeavă. Nu pot să trag, i-a spus ea supraveghetorului, care a venit într-un suflet la ea. Mie-mi spui, a mormăit ofiţerul, sătul de copiii aceia idioţi, care nu luau nimic în serios, care nu ştiu ce e disciplina şi nici nu le trece prin minte să se concentreze la ţinte, ci îşi imaginează că sînt atacaţi din dosul dealului de o hoardă de indieni sau de nişte nazişti încruntaţi, pe care sînt nevoiţi să-i ucidă unul cîte unul, aşa că, în loc să tragă în hîrtia de pe ţintă, ei împroaşcă iarba şi păpădiile abia iţite din pămînt. Dacă ţii arma corect, nu ţi se înţepeneşte cartuşul pe ţeavă şi fii atentă, mama mă-sii de viaţă, dacă tot ai venit aici, şi i-a aruncat arma înapoi. Nici nu e de mirare că, speriată cum era, Kinga a pierdut cele două cartuşe pe care le mai avea şi au fost nevoiţi să le caute, pentru că dispoziţiile erau clare şi nimeni nu avea voie să părăsească poligonul pînă ce nu se găsea şi ultimul cartuş. Iar în timp ce mulţimea de oameni strînşi în jurul Kingăi scotocea în patru labe prin iarbă, ca apoi să o controleze şi prin buzunare, Précsek a avut tot timpul la dispoziţie ca să-şi potrivească arma.

Adevărul a fost că a ţintit ca un profesionist – dintr-un unghi aproape imposibil şi în aşa fel încît să spulbere geamul lateral cu tot cu parbrizul din spate, spărgînd şi oglinda retrovizoare… Uite că ăştia ştiu să tragă dacă vor, futu-i în cur să-i fut, a fost primul gînd al ofiţerului după ce a examinat

rezultatul, ca apoi să fie obligat să urle din toţi bojocii că ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi fost cineva în maşina aia nenorocită.

Cine a tras? ţipa el cu faţa tumefiată, de parcă l-ar fi umflat cineva pe dinăuntru. Glasul i s-a răspîndit îndelung prin tot poligonul, reverberînd în nişte stînci nevăzute. Nu puteau să facă abstracţie de el, fiindcă se întorcea mereu şi li se împleticea printre picioare ca un căţel. Vîntul îngheţat aducea din depărtare ţăcănitul unui tren, dar atunci nimănui nu-i ardea să se gîndească la călătorii. Era un frig tăios, cu miros de gheaţă. Nervii dîrdîiau. Se uitau unii la alţii şi nimeni nu mai avea poftă de glume, căci erau conştienţi că asta se va lăsa cu sancţiuni, şi încă dure. Chiar dacă nu îl vor da afară, pentru că nu se mai purta aşa ceva, desigur că vinovatul nu va mai avea pic de linişte pînă la bacalaureat. Nu o să mai facă nici o mişcare. Nu or să-l lase nici să se cace fără supraveghere.

Cine a tras? şi-a repetat ofiţerul întrebarea, din ce în ce mai ameninţător, iar Georgina stătea lîngă el, ca victimă şi, totodată, ca o personificare a instituţiei opresive. Erau cu toţii suspecţi şi, totodată, nevinovaţi.

Numai buni de fotografiat. Buni de arătat cu degetul, ca să se vadă cum li s-a spulberat într-o clipă cheful de năzbîtii, cum s-au chircit ca nişte bucăţi de carne aruncate în ulei încins. Pentru că nu mai aveau nici o scăpare, trebuia găsit un vinovat şi, dacă tot nu puteau să se mai eschiveze, măcar să se termine cît mai repede totul. Kinga Hadházy a închis ochii, vrînd parcă să se ascundă în dosul propriei sale fiinţe, iar Ripper se uita de jur împrejur, cu faţa pămîntie, pentru că abia se mai putea abţine să nu le spună, disperat, că ar trebui să caute undeva la marginea plutonului, de unde crede el că a venit, după toate probabilităţile, glonţul.

Trebuie să ştie cineva, zise ofiţerul ce se plimba prin faţa elevilor, cu degetele chircite pe arme. Dar nu a apucat să-l întrebe pe fiecare în parte, pentru că Roland s-a ridicat în picioare, şi-a scuturat pantalonii de ierburi şi

a raportat plictisit că el era făptaşul şi că o făcuse din greşeală, dar dacă tot veni vorba, vă rog să-mi spuneţi, tovarăşe ofiţer, de ce e parcată maşina aia acolo?

Însă a meritat. Nici Zerlik nu ar fi calculat mai bine. Chiar dacă Roland a fost consemnat pentru prima dată la domiciliu. Era o plăcere să vezi faţa prelungă a Georginei în timp ce tropotea nervoasă, încercînd să-şi potolească furia, dar, totodată, şi pe cea a ofiţerului, care făcea eforturi să-şi vină în fire, pentru că dacă s-ar fi dezlănţuit, lucrurile s-ar fi complicat şi mai tare. Încerca să se comporte de parcă nu ar fi fost într-un poligon de la periferia oraşului, ci în vizită într-un salon de burghezi scăldat în arome de ceai, unde cineva a scăpat pe jos o ceaşcă nu foarte valoroasă şi toată lumea era conştientă că nu ar fi fost de bonton să facă prea mult caz de un asemenea accident, pentru că acesta e un caz mai aparte, s-a grăbit ea să-i explice ofiţerului. Şi bineînţeles că, după ce a fost rostit numele de familie al lui Roland, orice explicaţie a devenit de prisos, au terminat repede cu ce mai rămăsese de tras şi i-au trimis pe toţi acasă. Numai Georgina a rămas neconsolată, pentru că asta nu rezolva situaţia. În ziua următoare tot trebuia să-i cheme pe părinţi la şcoală – ce-i drept, cu discreţie – şi orice le va povesti ea colegilor sau unor persoane neutre, toţi se vor preface speriaţi, pentru ca apoi să rîdă pe la spate de ea. Bineînţeles că vor mima îngrijorarea şi o vor pune să repete cum a măturat cioburile de pe bord, cum a scos din ramă bucăţile de parbriz sparte într-un model ca o pînză de păianjen şi cum s-a întors cu maşina în oraş, într-un curent care era să-i ia capul de pe umeri. Dar, cu un pic de noroc, îi va plăti cineva paguba, pentru că nici nu putea fi vorba de vreun proces-verbal sau de vreo pedeapsă, ci cel mult de o atenţionare verbală, de o privire mai încruntată şi nimic mai mult.

În schimb Précsek i-a promis în drum spre casă, bîlbîindu-se uşurat, că poate să-i ceară orice pentru asta, pentru că, paradoxal, el era cel mai speriat

după împuşcătura aceea, şi Roland nu avea de unde să ştie că vor trece două luni pînă să se folosească de promisiunea respectivă, în vestiarul sălii de sport, pentru ca astfel să mai îndatoreze pe cineva. Dar Précsek nu era tîmpit, ştia foarte bine că aici nu putea fi vorba de o singură favoare, pentru că, oricît de buni prieteni ar fi fost, numele adevăratului vinovat putea să iasă oricînd la iveală, o faptă ca asta nu se prescrie, nu-i expiră termenul de garanţie, persoanele abilitate au o răbdare de fier, pentru ele patru luni sau patru ani erau totuna, şi oricînd puteau lua totul de la început, în linişte, sistematic. Dar pe faţa lui Roland nu se vedea nici o urmă de îngrijorare. Se bucura impasibil că nu mai aveau secrete în faţa lui, că îl priveau ca pe un Robin Hood de cartier, salvatorul săracilor, şi că aveau tot mai mare încredere în el. A reieşit, de pildă, că mai nou şi tatăl lui Zerlik era pus sub observaţie, de aceea acasă nu vorbeau decît în şoaptă şi nu răspundeau niciodată la telefon. Iar Orsi Reitzingler nu a avut ocazia să facă plajă în Bulgaria, pentru că, oricît ar fi scotocit prin familia ei, nu găsea decît capitalişti burghezi şi moşieri de cea mai joasă speţă. Şi bomboana de pe tort a fost cînd, la cîteva zile după întîmplarea de la poligon, Kati Strauber, fata aceea cam butucănoasă, dar cu un fund care le întrecea pe toate, s-a gudurat pe lîngă Roland, şoptindu-i că după ce îi va expira arestul acela tîmpit la domiciliu, ar fi dispusă oricînd să-i facă o vizită, ca să se pună la punct cu fizica.

Stomacul îi scotea nişte sunete ca exploziile din mină. Futu-i! Oare de cînd nu mai mîncase? A început să numere orele speriat: azi-dimineaţă a luat cîteva îmbucături, apoi, înainte să se schimbe, şi-a mîncat în pripă gustarea pe la prînz, iar de atunci, nimic. Pentru că dobitocul ăla de Adam Mărucan nici nu le-a dat voie să-şi cumpere un corn! Deşi tot n-ar fi reuşit,

pentru că, din cauza sărbătorii, nu erau deschise decît cofetăriile. Pe căldura aceea înnebunitoare i-ar fi picat bine şi o nenorocită de îngheţată!

Nu avea nici un chef să se scoale din pat şi să se tîrască pînă în bucătărie. Nu i-ar fi plăcut să-l prindă ai lui mîncînd. Nu poţi să te căieşti cu gura plină. Mai bine ar încerca să înveţe ceva. În timpul vacanţei. Poate că aşa îl va îndupleca, chiar dacă povestea era cusută cu aţă albă. După toate acele chiorăieli, a simţit o împunsătură ascuţită în stomac. S-a chircit de durere. A pornit spre cămară ca un somnambul. Tatăl lui îi băgase în cap de cînd era copil să ţină minte că toate belelele vin de la stomac şi de acolo se răspîndesc mai departe, deci, orice s-ar întîmpla, dar absolut orice, trebuie să mănînci. Dacă se poate, de trei ori pe zi şi cel puţin o dată mîncare caldă. Atît şi nimic mai mult. Dimineaţa ca un prim-secretar de judeţ, la prînz ca subalternul lui, iar cina să i-o închini partidului. Mormăia această zicală tîmpită în timp ce muşca din felia de pîine unsă cu untură de casă groasă de un deget.

Uneori era nevoit să recunoască că tatăl lui avea dreptate. După primele îmbucături s-a simţit învăluit de liniştea după care tînjea deja de atîta vreme. A simţit dintr-odată că nici nu-i mai păsa ce se va întîmpla diseară. Nu mai avea nici un chef să facă tot felul de combinaţii, să se roage ca mama şi fratele lui să se întoarcă mai repede de la ştrand, ca să-l potolească pe taică-său. O să se descurce el cumva. Nu era chiar atît de periculos bătrînul. Chiar şi cînd au răsturnat vaza de cristal primită ca dar de nuntă, a înjurat, a urlat o vreme la ei, a rostit sentinţa, dar nu a reuşit să împiedice soarele să răsară şi a doua zi, la fel ca altădată. Iar vacanţa tot vacanţă o să rămînă. Încă trei săptămîni întregi. Dimineaţa o să vină Lajoska la el, ca să-l bată măr la table. Din nou. Fiindcă nu avea pic de talent.

Bătăile din perete s-au repetat. Puternice şi precipitate. Le-a auzit de lîngă frigider. Era de înţeles. În locul lui Lajoska, ar fi fost şi el la fel de

nerăbdător să afle dacă şi-a primit porţia de bătaie, ca apoi să-l întrebe, cu o faţă nevinovată, dacă l-a durut. A fost tare furios? A şi urlat sau l-a lovit în tăcere? ar încerca el să-l descoasă, compătimindu-l şi totodată regretînd că nu a văzut scena. Aşa se întîmplase şi în excursia cu clasa din iunie, cînd Zerlik a mai făcut o tură cu telefericul şi în autobuz nu a ieşit efectivul nici după ce Georgina i-a numărat, tot mai ameninţătoare, de cinci ori la rînd, în timp ce-şi blestema în sinea ei slăbiciunea ce o făcuse să cedeze rugăminţilor, apoi implorărilor soţului ei şi, în ciuda incidentului de la poligon, să accepte să preia ca dirigintă clasa aceea atît de problematică. Dar nu şi-a pierdut minţile într-atît încît să nu cîntărească totul cu luciditate şi să nu alerge într-un suflet pînă la telefericul care îl vrăjise din prima clipă pe genialul matematician. Bineînţeles că toţi s-au furişat pe urmele ei şi s-au aşezat lîngă ieşire, în semicerc, ca la cinematograf, ca să vadă ce mamă de bătaie ia băiatul, cîte palme îi trage noua dirigintă lui Zerlik, după cum îl ameninţase în autobuz. Unii tocmai atunci şi-au scos gustarea, pentru că era o satisfacţie să o vezi pe Georgina făcîndu-se dintr-o clipă în alta tot mai roşie la faţă şi ambalîndu-se tot mai tare, dar pînă la urmă nu s-a întîmplat nimic. I-a mînat pe toţi la autobuz înainte să-i tragă prima palmă, pentru că un duel adevărat nu era de nasul lor, nu se putea desfăşura în public. Numai Lajoska a reuşit, nimeni nu ştie cum, să rămînă de faţă şi el le-a povestit mai tîrziu că totul a fost o mascaradă, Georgina nici nu s-a atins de Zerlik, ci a preferat să-i ţină predici despre disciplină şi să-l ia pe coarda sensibilă, ceea ce era de înţeles, i-a explicat Roland lui Précsek, fiindcă ar fi fost o nebunie să-i dea în cap unui matematician. Mai ales că spera să iasă primul la olimpiada pe judeţ, ba chiar să aducă măcar o menţiune de la faza pe ţară. Şi o altă poveste era că latura mai duioasă a Georginei le-a impresionat mai ales pe fete, care au început să o îndrăgească, iar apoi să o divinizeze, mai

ales după ce, la sfîrşitul trimestrului al treilea, a scos-o pe Elvira Krajczár pe locul întîi, cu aceeaşi medie ca Roland.

— Cum vă imaginaţi una ca asta? a dat buzna în cancelarie a doua zi tatăl lui Roland.

— Eu nu îmi imaginez nimic, i-a răspuns Georgina cu răceală, privindu-l pe Mihai Gondru cu impasibilitatea unui savant care tocmai şi-a adăugat un gîndac nemaivăzut la colecţia din insectar. Puteţi să-i calculaţi şi singur media.

Şi i-a arătat catalogul unde, în dreptul numelui Krajczár, notele de zece erau îngrămădite ca muştele.

Ca muştele pe căcat, a urlat el la Laura acasă, pentru că ar fi vrut mai degrabă să o ia la palme pe femeia aceea cu faţa cadaverică, chiar dacă nu era cîtuşi de puţin în situaţia în care şi-ar fi putut permite asemenea scandaluri sau gesturi pripite. Nu putea să tragă palme în stînga şi-n dreapta şi nici să abuzeze de ameninţări, fiindcă povestea aceea de la Criptă încă nu era dată uitării şi, dacă nu se înşela, Zmeură de-abia aştepta să facă un pas greşit – el sau fiul lui, nu avea nici o importanţă.

— Dar dacă e supărat pe tine, de ce ne-a făcut rost de locuinţă? l-a privit nedumerită soţia lui, pentru că Zmeură venise şi la cheful de sfeştanie.

Le adusese şampanie franţuzească şi fusese amabil cu toată lumea.

— Tu nu înţelegi nimic, i-a închis gura Mihai, cu toate că nici el nu înţelegea ce se întîmplă.

Problema lui era că nu găsea nici o logică coerentă, salvatoare a evenimentelor, ca să le poată manipula ca de obicei. Dar îşi dădea seama că nimic nu era întîmplător. Mai întîi l-au mutat de lîngă secretarul de partid la inspectoratul şcolar, ca acum să nu-l mai invite nicăieri, fiindcă a şi uitat de cînd nu a mai fost la vreo consfătuire în capitală, care e adevărat că nu avea nici un rost, fiindcă toate nu erau decît un şir de beţii crunte, dar alături de

tovarăşii cei mai de seamă – şi la restaurante selecte! Probabil că nu mai era bun pentru aşa ceva. Ca să nu mai vorbim de Timofte Bordan, idiotul ăla fără nici un căpătîi, care pe vremuri îi mînca din palmă, iar acum abia îi mai răspundea la salut. Iar acum, colac peste pupăză, fiul său îl atacă pe la spate!

Se simţea de parcă i-ar fi înfipt cineva un cuţit în stomac.

— Mişule, nu te enerva, a zis Laura şi i-a luat pînă la urmă în braţe capul ciufulit. Poate că fata aceea învaţă într-adevăr la fel de bine ca fiul nostru.

— Poate, dar în viaţă nu există niciodată remize.

Şi nu s-a liniştit nici a doua, nici a treia zi. Era convins că devenise un pic suspect în ochii tuturor. Se vedea pe faţa colegilor lui că nu-şi mai plecau privirea la şedinţele săptămînale, cînd le cerea socoteală despre sarcinile primite, ci se uitau în ochii lui. Direct, provocator. Făceau bancuri pe seama lui, a felului cum transpiră. Şi era limpede că nu-i mai îndeplineau cu aceeaşi abnegaţie dorinţele, care iniţial fuseseră ordine, dar treptat s-au transformat din nou în dorinţe. Era, bineînţeles, conştient că vina lui nu consta în moartea acelui copil nenorocit, fiindcă în timpul procedurilor mai muriseră şi alţii, ci că nu a fost în stare să scoată mai mult din cazul acela. Şi de aici nu mai era decît un pas pînă la întrebarea: Oare de ce? De ce nu a fost mai ferm? Oare a fost prea slab sau dimpotrivă, prea dur cînd ar fi fost indicat să fie mai precaut? Sau nu e apt pentru nişte sarcini atît de subtile ca aceea? Pînă la urmă or să pună pe cineva să-l supravegheze. Desigur că Zmeură ar organiza cu plăcere aşa ceva. Ei bine, va trebui să împiedice treaba asta.

Va reveni la locul care i se cuvine folosindu-se de fiul său, i-a venit într-o după-amiază ideea salvatoare. Aşadar, dacă nu vor să-l laude pe el, să laude măcar educaţia pe care i-a dat-o, ce funcţionar de partid disciplinat,

bine pregătit şi neînduplecat a reuşit el să facă din flăcăul acesta chipeş, eminent, demn de toată încrederea şi cu o reputaţie pe care nimeni nu poate să i-o pună la îndoială.

Din clipa aceea a început să stea cîte trei ore pe zi ca să-l dreseze pe Roland. Îl controla dacă într-adevăr citise poeziile predate şi dacă interpreta fiecare vers după indicaţiile din manual. Îl punea să-i repete lecţiile de istorie cuvînt cu cuvînt, pentru că un profan nu prea ştie – poate doar bănuieşte – că acolo era cheia succesului. Unul care turuie ca pe apă istoria modernă a ţării, cu toate congresele şi cuvîntările tovarăşului prim-secretar, şi ţine cont de mărturiile indubitabile lăsate de strămoşii noştri daci poate să spună la orele de geografie sau de engleză şi cele mai colosale tîmpenii, pentru că nimeni nu se va sinchisi de ele. Apoi îl punea să mai calculeze o dată problemele la fizică şi la algebră, cu toate că, din întrebările sale, era limpede că nu înţelegea o boabă din ele şi nu avea nici un strop de încredere în scamatoriile acelea, care nu aveau decît un singur rezultat. Dar în zadar aducea Roland acasă note tot mai mari. Nici asta nu îl mulţumea. Îl obliga să-şi asume şi cele mai mărunte sarcini, de la decorarea şcolii la însoţirea inspectorilor, chiar dacă astea cădeau în sarcina chiulangiilor, ca pedeapsă – dar nu, el trebuia să se ofere voluntar din capul locului, fără să stea pe gînduri. Îl punea să repete întruna că doar cei care se văd peste tot şi sînt cei mai folositori societăţii sînt luaţi în seamă. Iar pe deasupra trebuia să le ia pe toate nu ca pe nişte sarcini, ca pe nişte poveri suplimentare, ci cu bucurie, din toată inima, căci ce poate fi mai frumos decît să lupţi şi să te zbaţi de dragul patriei tale?

Ăsta era lucrul cel mai greu de suportat. Era mai obositor decît mutatul şi mult, mult mai neplăcut decît situaţia lui de dinaintea conflictului de la poligon. Pentru că acum în ochii colegilor săi de clasă nu se mai citea dispreţul faţă de prudenţa lui, ci mila, cu toate nuanţele ei. Fiindcă tuturor,

fără nici o excepţie, le era milă de el. Numai un idiot pervers era în stare să le pună la dispoziţie în pauza mare pachetul de Camel ciordit de la tatăl lui, fără ca el să tragă vreun fum, şi să stea în dreptul pisoarului cu şliţul pe jumătate descheiat, de parcă tocmai s-ar pregăti să se uşureze, pentru ca nici un profesor venit în razie să nu se poată lega de el, fiindcă nimeni nu e răspunzător pentru ce se întîmplă în spatele lui. În felul acesta nu putea fi amestecat în scandaluri, nimeni nu îi nota numărul matricol, iar băieţii, obişnuiţi cu Snagovul ca paiele sau cu Carpaţii fără filtru, îi erau cu toţii recunoscători. Dar tot nu putea să scape de batjocura lor. Nici caii nu se pişă atîta, îl luau ei peste picior în timp ce trăgeau în piept, ca oamenii mari, tutunul acela de calitate, sau, dacă tot stă acolo, măcar să-şi scoată rîma, pentru că aşa ar fi mai credibil. Lajoska rîdea cel mai tare la asta, chiar dacă lui nu-i prea dădeau ţigări, pentru că nu ştia să tragă în piept, ci doar le pufăia, ca un şef de trib, şi strica degeaba bunătăţile de Camel, dar pe atunci deja nimeni nu mai îndrăznea să se lege de el, pe de o parte pentru că Précsek îl păzea tot timpul, iar pe de altă parte pentru că îl numiseră, la sugestia lui Roland, responsabil cu muzica la chefurile de sîmbătă seara şi aşa aveau asigurate magnetofonul şi muzică din belşug, de la melodii vechi pînă la ultimele noutăţi, iar dacă te puneai bine cu Lajoska, îţi oferea o melodie lentă de opt minute exact în momentul cînd prada părea mai promiţătoare. Acel răgaz de timp era suficient pentru o limbă în gură, cu introducere, cu romantism, cu codeli şi cu coregrafia aceea tîmpită cu tot, iar dacă în tot timpul ăsta nu îţi ieşea nimic, nici măcar un pupic pe gît, măcar aflai care e situaţia. Ştiai că, pentru ca s-o cucereşti pe blondina respectivă, nu ţi-ar fi ajuns nici cea mai lungă piesă dată de Dumnezeu şi că puteai să rămîi cu ea în baie un album întreg de Vangelis, că tot n-aţi fi ajuns decît să discutaţi şi să vă masaţi sufletele fără nici un rost. Şi cine are

chef de aşa ceva? i-a privit batjocoritor Précsek, pe care îl aleseseră căpitanul echipei de fotbal.

Dar pentru asta pachetul de ţigări străine nu a fost suficient, a trebuit să se milogească şi pentru o sticlă de coniac Napoleon la tatăl său, care nu a putut spune nimic, doar era aniversarea lui, împlinea şaptesprezece ani. Cei mai mulţi dintre ei s-au îmbătat atunci prima oară: Zerlik, Lajoska, Kiscsé şi Feri Branner. Rîdeau de te miri ce, ca fetele de la Arte, dar ideea ca Précsek să fie căpitanul echipei li s-a părut potrivită şi a doua zi, iar atunci Roland nu ar fi trebuit să spună decît un singur cuvînt, să ceară ca el să fie mijlocaşul echipei, şi ar fi primit postul. Doar că antrenamentele se ţineau după-masa. În orele de studiu. Aşa că fotbalul nici nu intra în discuţie, iar mingea cu buline îl lăsa rece pe tatăl lui, care nu se uita nici la meciurile cu Steaua, cu toate că în timpul lor nu vedeai nici ţipenie de om pe stradă. Nu s-a aşezat în faţa televizorului decît la finala Cupei Campionilor Europeni, pentru că i-ar fi fost ruşine să nu o vadă, dar a fost singurul om care a adormit la loviturile de la unsprezece metri, cu toate că atunci cînd Duckadam a ridicat a patra oară mingea în slavă, toată casa a izbucnit în urale, pentru că în seara aceea el le-a luat piuitul spaniolilor. Ei bine, cu un cap sec ca ăla nu aveai ce să vorbeşti despre importanţa campionatului şcolar. Nici cu unul normal n-ar fi uşor, darmite dacă e sărit de pe fix, i-a explicat el lui Précsek. Era demn de toată mila cum citea el rezultatele campionatului la gazeta de perete. Mai ales că la orele de sport băga goluri cu nemiluita, din cele mai imposibile poziţii. Odată a băgat unul cu efect, chiar din corner, dar asta a fost altă chestie, căci băieţii s-au înţeles cu Kiscsé, care era în poartă, să-l lase măcar atunci, cînd nu era nici o miză în joc. Dar bineînţeles că nu s-a lăudat nici că mai nou, după ce erau împreună, Kati Strauber îşi făcea timp să-i spună cîteva vorbe frumoase, să-l îmbuneze cu cîteva fraze goale, cum că totul o să fie în regulă, că a fost şi ea în astfel

de situaţii, chiar dacă nu a păţit niciodată aşa ceva, ca apoi să-l mîngîie pe faţă, să i se joace cu degetele prin păr, să-l privească adînc în ochii lui *căprui, de căprioară*, în loc să-şi tragă pur şi simplu chiloţii, ca altădată, şi, în timp ce-şi aranja rochia, să mai arunce o privire recunoscătoare la puţulica lui *umezită de amor*, din care storsese cu spor pînă şi ultimul strop de vlagă, ca apoi, după ce îşi fixau întîlnirea următoare, să se facă nevăzută. Cu toate că, sincer vorbind, asta îi plăcea cel mai mult la ea: indiferenţa ei bărbătească sau ce-o fi fost aia.

Dacă Roland ar fi făcut un clasament cu cele mai penibile clipe din viaţa lui, cea din livada de mere ar fi luat, fără nici o îndoială, medalia de aur. Mai nou erau obligaţi să pună umărul la muncile din livezile de la periferia oraşului. Apelul la ajutorul lor a coincis cu directiva de la centru ca pînă şi elevii liceului de elită să fie iniţiaţi în farmecul muncii fizice. Există un moment în viaţă cînd oamenii muncii din patria noastră socialistă, de la muncitori pînă la harnicii lucrători din cooperativele agricole de producţie, trebuie să se intersecteze cu viitorii intelectuali, cu inginerii de mîine, şi-a citit compunerea, cu o voce cristalină, Rodica Berman, premianta absolută a şcolii, arma minune, cum a numit-o Précsek la serbarea de deschidere a anului şcolar. Ea a fost cea care, pentru ca această intersectare să poată avea loc, le-a oferit, în numele tuturor, timpul lor liber şi cel de studiu notabilităţilor prezente la festivitate, care le-au mulţumit tinerilor învăţăcei pentru avîntul lor spontan. Aşa că îşi petreceau tot a patra săptămînă în atelierele de lăcătuşărie la care erau repartizaţi, unde pînă şi fetele au învăţat să pilească după şablon, să dea cu ciocanul şi să cureţe scoria de pe scaunele turnate, dar la începutul anului şcolar, cînd soarele mai avea destulă putere, ar fi fost păcat să-şi piardă timpul măturînd prin fabrică, aşa că îşi petreceau cîte o lună întreagă pe ogoarele patriei. Uneori culegeau porumb, alteori scoteau cu piciorul sfecla furajeră din răsaduri, ca toţi copiii

de la oraş, pentru care pămîntul nu va fi niciodată o poezie, o formă de viaţă latentă, ci doar murdăria pe care ţi-o scoţi cu greu de sub unghii. Dar în anul acela cei de la Goga au fost duşi la livadă. Bineînţeles că nu au văzut nici urmă de ţăran nici printre pomii fructiferi, nici în lanul de porumb, de parcă aceştia nu ar fi vrut cu tot dinadinsul ca intersectarea mult aşteptată cu inginerii de mîine, atît de deschişi la suflet, să aibă vreodată loc. Ăştia se cacă pe noi, mai bine stau acasă şi se scarpină în cur, şi-a povestit impresiile Précsek, după prima zi de practică agricolă, tatălui său, care nu ştia dacă să-l laude pe Tibi pentru clarviziunea de care a dat dovadă sau să-l ia la palme, ca să-l readucă pe calea cea dreaptă a bunei-cuviinţe.

Au fost repartizaţi cîte patru pe fiecare şir de pomi, dar înaintau greu, pentru că abia se vedeau copacii de roade şi, pe de altă parte, pentru că mai întîi s-au îndopat pînă li s-a făcut rău, ceea ce nu le-a fost uşor, merele de septembrie erau destul de prăpădite şi pline de apă, dar tot au înfulecat cît au putut, ba ar mai fi dus ceva şi acasă dacă nu ar fi fost controlaţi mai întîi la ieşire şi apoi în autobuz. Era într-o sîmbătă, ultima zi de practică. Ca de obicei, la trei după-amiază, cînd lăzile erau deja pline, s-au aliniat obosiţi cu toţii pe aleea care ducea spre ieşire, au aşteptat să se facă recepţia, ba chiar au fost lăudaţi pentru că nu au distrus prea tare copacii, dar autobuzul nu era nicăieri. Au aşteptat o vreme, însă degeaba. Profesorii se uitau nedumeriţi unii la alţii şi nu ştiau ce să facă: să meargă pînă la staţia de pe şosea sau să-şi omoare cumva timpul? Pentru că nici vorbă să mai lucreze cineva în plus. Să nu mai vadă mere cît or trăi! Erau ca nişte naufragiaţi în mijlocul oceanului, într-o zi toridă de vară din *Doi ani de vacanţă*. Cei din C au încercat să joace fotbal cu o minge spartă pe care o găsiseră la marginea drumului, iar ceilalţi s-au retras la umbră. Primul şi-a pierdut răbdarea Petru Proparian, responsabilul cu munca lor din partea fermei, care mirosea tot timpul a palincă şi care le-a spus că s-a săturat să stea degeaba, aşa că se

duce la birou şi încearcă să dea un telefon. Du-te liniştit, a ridicat din umeri profesorul supraveghetor. Ştiau cu toţii că, odată ajuns după gard, nu se va mai opri pînă acasă, pentru că de ce naiba să fi rămas cu ei? Nici orăşenii nu ar fi stat pe gînduri să spele putina dacă el s-ar fi răsturnat în şanţ. Dar nu era nimic de făcut, merele nespălate făceau ravagii tot mai mari prin burţile lor şi nimeni nu ar fi fost în stare să-i numere pe toţi cei care au dispărut spăsiţi prin tufişuri, ca apoi să revină cu feţele radioase. Era cald şi, în zăpuşeala aceea fermentată, tufişurile, gardul de sîrmă umflat de vînt, iarba, merele abia pîrguite, dealurile albăstrii din zare, toate au început să pută omeneşte, chiar şi minutele sfîrşitului de săptămînă răpite de şoferul acela nepricopsit, care uitase să alimenteze sau se împotmolise cu autobuzul pe undeva, cînd Zerlik le-a spus că ar fi o tîmpenie să se mai usuce acolo la soare, doar gara era la o aruncătură de băţ. Imaginaţi-vă că dacă luăm personalul, la cinci sîntem acasă. Lîngă gară putem să mai facem şi o partidă de fotbal. Nu trebuie decît să ne furişăm încet către birouri şi de acolo, tot înainte. Aşa că atunci cînd Tóni Csillag, profesorul de geografie, a apărut de după deal, spunînd că a sosit autobuzul, lîngă lăzi nu mai erau decît Elvira Krajczár şi Roland.

— Unde sînt ceilalţi? i-a întrebat, palid la faţă, Csillag după ce s-a uitat şi în dosul copacilor.

— Au plecat acasă, i-a răspuns Elvira, ridicînd din umeri.

Ea nu avea nici o vină.

Profesorului i-a trebuit mai mult de un minut ca să se dezmeticească şi să înţeleagă ce îi spusese slăbănoaga aia care se clătina de pe un picior pe altul. Dar pînă la urmă s-a dumirit.

— Şi voi? i-a întrebat el în şoaptă, fără să se uite la ei.

În asemenea cazuri ţi se taie respiraţia. Roland şi-a dat seama că era cu ochii aţintiţi la vîrful pantofilor, ca Lajoska în vestiar, şi nu ar fi ridicat cu

nici un preţ capul, pentru că era roşu ca sfecla la faţă. Nutrea un strop de speranţă că bătrînul va reveni la practicile lui obişnuite şi le va trage cîteva palme sau măcar va începe să urle, să-i ameninţe că le va scădea tuturor nota la purtare. Dar nu, Csillag a luat-o încet către autobuz, pentru că abia se mai ţinea pe picioarele operate. Nu a citit catalogul, nu şi-a notat nimic în carneţel, şi pînă şi Elvira a simţit ceva din penibilul situaţiei, pentru că a strigat speriată după el că noi ce să facem, tovarăşe profesor? Să ne ducem după ei?

Îşi ura tatăl. Îl ura pentru că îl pedepsea pentru cea mai mică abatere, pentru cea mai mică ezitare, de parcă şi-ar fi pierdut pentru totdeauna inconsecvenţa, pînă atunci cît de cît simpatică. Era de ajuns un singur gest, o simplă grimasă, ca să o ia de la început, să spună toată lecţia din nou. Ura îmbărbătările şi justificările lui pline de severitate, cum că la învăţătură nu există pardon, că viitorul omului atîrnă de un fir de păr şi să-şi bage bine în cap că tot, dar absolut tot ce va face în viaţă va fi notat undeva, iar într-o bună zi va fi confruntat fără milă cu asta şi abia atunci o să-i fie el recunoscător pentru aceste zile, pentru consecvenţa cu care l-a educat. Şi că va avea cu ce să încline balanţa în favoarea lui. Îl ura, pentru că nu tatăl lui se confruntase cu privirea lui Csillag, ştearsă şi obosită, şi nu el trebuise să o consoleze în autobuz pe plîngăcioasa aia de Elvira Krajczár, să nu mai bocească, pentru că ei au procedat corect, partidul ar fi făcut la fel, cu toate că îi venea mai degrabă să o arunce pe geam, cu mustrările ei de conştiinţă cu tot. Îl ura, pentru că nu mai era băiatul de la poligon, cel căruia îi picase atît de repede fisa şi luase vina asupra lui. Îl ura, pentru că nu ştia ce să facă cu ura lui, care îl mînca, îl sfîşia pe dinăuntru, de parcă ar fi înghiţit otravă. Pe altul una ca asta l-ar fi făcut mai puternic, altul poate că s-ar fi revoltat, dar el era incapabil să acţioneze, aştepta neputincios şi se uita cum îi

potoleau Précsek şi Lajoska pe ceilalţi şi spuneau că nu va rămîne un lingău împuţit pînă la sfîrşitul lumii. Că asta nu e decît o chestie trecătoare, chiar dacă nu părea să fie aşa.

Îl ura pe tatăl său şi mai ales ura faptul că degeaba îşi repeta asta în sinea lui de mai multe ori pe zi, fiindcă ura lui devenea din ce în ce mai inconsistentă.

4

— Vă rog să mă scuzaţi că v-am făcut să aşteptaţi, i-a spus directorul şcolii, întinzîndu-i mîna încă de la distanţă.

Din vocea lui onctuoasă se simţea că în acea jumătate de oră Florentin Lupu îi sunase pe toţi cei de care avea nevoie, ca acum să aibă spatele asigurat.

— Nu face nimic, i-a răspuns Mihai Gondru cu un zîmbet larg. Sînt sigur că aţi avut treburi importante de rezolvat. Mai importante decît asta.

Nu voia să-l lase pe celălalt să se bucure de prima lovitură. Mai bine să simtă că asta nu era o întîlnire protocolară. Iar la ultimele cuvinte Lupu s-a întunecat de tot la faţă. Chiar dacă nu îşi făcuse prea multe iluzii în legătură cu discuţia care-l aştepta, se părea că abia acum şi-a dat seama ce avea să urmeze. Dar nu voia să-şi iasă din rol şi l-a invitat politicos pe Gondru să intre primul.

Avea un birou mic, dar ordonat. Poate chiar prea ordonat. Pe peretele din faţa ferestrelor era o bibliotecă acoperită pedant cu sticlă, iar în faţa ei trona un birou uriaş, de modă veche, pe care era pregătită o coală de hîrtie albă – poate ca să nu se piardă nici o idee pe care ar fi vrut să şi-o noteze în pripă. Pe perete erau atîrnate portretele obişnuite şi previzibile de scriitori şi savanţi, iar la mijloc, tovarăşul. Acesta, ceva mai mare şi într-o ramă mai arătoasă. Toate erau la locul lor, cu o precizie milimetrică. Nici măcar Zmeură, cu toţi oamenii lui, nu ar fi fost în stare să-i găsească vreun cusur.

Lui Gondru nu îi plăceau birourile prea rigide. El prefera să îmblînzească ordinea cu două-trei acte uitate pe masă, cu nişte volume alese

cu grijă şi lăsate la vedere, iar în coşul lui de hîrtii erau mereu cîteva coli mototolite. Munca adevărată nu suportă rigiditatea muzeală, ca asta de aici. În raza de lumină care sfîşia umbra din birou nu plutea nici un firicel de praf. Totuşi, cînd s-a aşezat, Gondru şi-a trecut degetul peste braţul fotoliului.

— Cu ce să vă servesc? l-a întrebat Lupu şi a împins către el scrumiera sclipitor de curată.

În glasul lui se simţea aceeaşi rigoare care domnea prin tot biroul.

— Mulţumesc, cu nimic. Să trecem mai bine la subiect. Nu am prea mult timp la dispoziţie.

— Ştiu, sînteţi aşteptat la Aurora.

— Da, acolo este o mică sărbătoare. Nu vii şi dumneata?

— A, nu. Eu nu am acces la asemenea întruniri.

O ştia şi Gondru, dar i-a făcut plăcere să audă asta din gura lui. Şi nu credea că se înşela prea tare dacă punea tremurul discret din colţul buzelor pe seama frustrării directorului, pentru că era desconsiderat de superiorii lui. Era un amănunt care merita să fie exploatat. În rest, îşi stăpînea mimica la perfecţie, cu barba tunsă scurt, mai degrabă căruntă, cu buze subţiri, aproape imobile, şi cu ochii închişi în coliviile ochelarilor, ca nişte periscoape care-şi ţintesc victimele cu o indiferenţă calculată, fără să trădeze nimic din sentimentele învolburate din dosul lor. Şi cu un parfum amărui, bine ales, care se înteţea – ce-i drept, discret – la fiecare mişcare. Era perfecţiunea întruchipată, ca o ilustraţie dintr-un tratat de specialitate. Lupu arăta de parcă strămoşii lui l-ar fi făcut din capul locului director, cu toate că, mai mult ca sigur, tatăl lui lucra pămîntul undeva dincolo de munţi, deşi, poate, cu aceleaşi gesturi elegante ca şi fiul său. Oare cît timp o fi stat în faţa oglinzii ca să ajungă la un asemenea rezultat? De cîte ori a repetat el poziţia corectă, ca să-i devină firească, spontană, şi să nu pară că pozează?

Cît timp a căutat parfumul acela discret, menit să-i şteargă mirosul acru cu care venise de acasă: mirosul de grajd, de bălegar, asociat cu ritualurile matinale specifice locului, cu adevărurile palmelor primite şi ale blestemelor sau cu convingerea că o vită e mai importantă decît al cine ştie cîtelea copil? Gondru îl măsura pe director din priviri ca pe o curvă sclifosită de la Astoria.

— Deci cu ce pot să vă fiu de folos? l-a întrebat Lupu.

— În primul rînd să nu mă mai întrebi asemenea tîmpenii.

— Aşadar, doriţi să lăsăm politeţea la o parte.

— Da.

— Atunci spuneţi-mi ce vreţi.

Ochelarii lui Lupu sticleau nervos. Se vedea că nu era încă suficient de pregătit. Ar fi preferat să mai tragă un pic de timp cu amabilităţile, dar era evident că Gondru nu era omul gesturilor de curtoazie şi al discuţiilor metaforice. Voia să termine cît mai repede cu toată povestea.

— Nimic mai mult decît să uiţi tot ce s-a întîmplat azi, i-a spus Gondru într-o doară. Presupun că nu e prea…

— Mi-e teamă că e imposibil, l-a întrerupt Lupu.

Gondru s-a aplecat spre el. Pe faţa lui nu mai era nici o urmă de bunăvoinţă.

— Fii atent, mie mi-e absolut indiferent la ce te gîndeşti cînd eşti în baie sau cu ce te ştergi la cur, dar să-ţi păstrezi rezultatul pentru tine.

Tonul lui ridicat a stîrnit pe faţa directorului un rictus abia perceptibil. Probabil că nu era obişnuit să i se vorbească aşa în propriul lui birou. Faţa lui impasibilă ascundea un suflet sensibil, de mimoză, dar nu s-ar fi dat de gol nici în ruptul capului. Părea tipul de om care îşi trece într-un război toate jignirile aparente, toate atacurile, ca un copil care descoperă imperfecţiunile lumii, ca nu care cumva să uite cui şi cu ce i-a rămas dator. Şi care, cînd se

simte părăsit de toată lumea, îşi priveşte răbojul, lăsînd amărăciunea să-i clocotească în suflet şi adunîndu-şi astfel puterile pentru o răzbunare care nu va mai veni niciodată.

— Adică vreţi să nu-mi fac datoria şi să nu reclam incidentul de azi? a tradus directorul cele spuse de Gondru.

Pe faţa lui nu se mai citea nimic.

— Vezi că putem să ne înţelegem şi fără politeţuri de prisos?

— Vă daţi seama ce-mi cereţi?

— Da. Şi ştiu că prin tăcere poţi lega cel mai simplu şi mai uşor adevărate prietenii. Scrisul e o treabă murdară. Habar nu ai cît de murdară.

— Nu am nici o îndoială.

— Aşa că ar trebui să-mi fii recunoscător că te-am convins să renunţi la el.

Lupu a izbucnit în rîs. Gondru a rămas o clipă descumpănit, apoi a început să rîdă şi el. Era tot mai sigur că va reuşi să rezolve lucrurile. Directorul o să se mai lase rugat o vreme, dar pînă la urmă va accepta tîrgul. Doar nu era nebun.

— Dar nu e atît de simplu. Au mai fost şi alţii de faţă, i-a spus Lupu după ce rîsul i s-a potolit.

— Cu inspectorii să nu-ţi faci probleme. Ei… cum să-ţi spun? S-au obişnuit deja cu ideea.

— Dar elevii?

— Fără documente oficiale, după o vreme vor spune ceea ce spunem şi noi: că nu s-a întîmplat nimic deosebit.

— Da, dar cazul acesta e mult mai grav decît nimic.

— Nu trebuie să-i dăm prea mare importanţă.

— Chiar aşa? Dar atunci de ce aţi venit?

— Ca să te scutesc de consecinţe.

— Sau invers. Ca eu să vă scutesc de consecinţe.

— Ai grijă să nu devii prea încrezător.

— Fiţi liniştit, eu nu cred nimic. Ştiu doar ce a zis fiul dumneavoastră despre tovarăşul prim-secretar şi despre organul lui sexual.

— L-a luat gura pe dinainte. Şi nu a vorbit despre organul lui, ci doar aşa, în general.

— Bine. Atunci aşa am să scriu.

Gondru a împietrit.

— Pentru că sînt în toane bune, o să-ţi spun un secret. Raportul dumitale nu va ajunge niciodată acolo unde trebuie.

— De unde ştiţi?

— Ştiu asta de la unul din prietenii mei. De la Nicu Zmeură. Sînt sigur că îl cunoşti.

— Am auzit de el, a spus directorul, mai puţin sigur pe el.

— Mi-a povestit că rapoartele în care tovarăşul prim-secretar apare într-o lumină nefavorabilă nu trec mai departe de judeţ. Ştii de ce? Pentru că e şi el om. Şi pe deasupra unul foarte sensibil. Căruia criticile îi pricinuiesc nopţi nedormite. Indiferent de unde ar veni ele. Aşa că soţia lui a interzis să mai fie deranjat cu asemenea probleme. Bineînţeles că dacă fiul meu ar fi denigrat partidul, patria sau sistemul, altfel s-ar fi pus problema. Dar aşa…

— Îmi cer scuze, dar nu cred o vorbă din tot ce-mi spuneţi.

Directorul s-a străduit să rîdă din nou.

— Ba da. Doar şi dumneata trăieşti aici.

A urmat o clipă de tăcere. Lupu se foia tot mai stînjenit în fotoliu, dar nu voia să se dea de gol. Avea faţa boxerului care şi-a văzut adversarul clătinîndu-se pe picioare, dar nu poate să-i aplice lovitura de graţie, pentru că sună gongul, vine arbitrul, mereu intervine cîte ceva, pînă ce îşi dă seama că are în faţă nu unul, ci mai mulţi adversari deodată. Dacă ar fi ascultat de

glasul raţiunii, ar fi cedat, dar trupul lui continua să lupte, speranţa victoriei îl încrîncena, chiar dacă iniţial nu voise decît să se apere. Să scape cumva cu faţa curată. Gondru îşi admira unghiile. Nu voia să se uite la celălalt. Nu există umilinţă mai mare decît nevoia să recunoşti că eşti învins. Iar el va mai avea nevoie de individul ăsta.

— Bine, a spus pînă la urmă Lupu, eu voi fi mulţumit şi dacă raportul meu nu va fi citit decît pe plan local. Poate că se va găsi cineva care să vă pună cîteva întrebări incomode.

Lui Gondru nu-i venea să-şi creadă urechilor. Dobitocul! Cu toate că era cît pe ce să cedeze. Dar i-a fost suficient să vadă, pentru o fracţiune de secundă, zîmbetul abia mijit de pe faţa lui Lupu ca să-şi dea seama că nu era o lovitură dată la întîmplare, ci una bine ţintită, în locul cel mai potrivit. Deci a aflat şi el. Poate că tocmai asta i s-a spus la telefon înainte să se fi întîlnit: care era punctul lui sensibil.

În zori, pe la patru, i-a bătut cineva la fereastră. Lui Gondru i-a trebuit o bucată de vreme pînă să-l recunoască în umbra care stătea în faţa uşii pe Pop Agripan, şoferul secretarului de partid. Era un om singuratic, mirosind mereu a tutun, care nu i-a spus nici acum decît să se îmbrace degrabă, pentru că era aşteptat la Criptă. Au prins nişte infractori la frontieră şi el şi-a lăsat maşina la barieră.

Soarele încă nu răsărise, dar se simţea deja că întunericul împotmolit printre dealuri nu va mai rezista multă vreme. Oamenii din împrejurimi ştiau foarte bine că la ora aceea nu era indicat să te aventurezi pe acolo, pentru că dacă priveşti prea multă vreme oglinda nemişcată, de un albastru profund, a lacului de mină, dacă urmăreşti cu privirea sclipirile tot mai îndepărtate care se ivesc pe alocuri, ai putea să crezi că e foarte uşor să treci cu piciorul pînă la dîmburile de steril, ba chiar că suprafaţa aceea netedă ar

suporta şi o Dacie întreagă. Asta deşi ea înghiţea orice: saltelele, bărcile de cauciuc cu oamenii din ele cu tot, undiţele pescarilor, rufele scăpate din pridvoarele caselor de pe mal, scheletele de cerbi lăsate în urma lor de braconierii care i-au împuşcat în pădurea Rebra, iar pe fundul lacului ar putea fi şi un tractor, pentru că toamna trecută administratorul cooperativei agricole învecinate s-a îmbătat atît de crunt, încît s-a răsturnat cu el de pe dig direct în apă. Şi nu o spuneau doar ghicitoarele, ci aşa şi era: în apa lacului nimic nu putrezea, nimic nu era înghiţit de nămol şi nici nu cădea pradă timpului. Toate rămîneau aşa cum erau, acoperite de apă. Nici feţele sinucigaşilor sau ale înotătorilor care făceau pe nebunii nu se schimonoseau. Chiar şi alaiul de nuntă care se scufundase cu bacul în ’62 îşi continua cheful în adîncuri, împreună cu toată fanfara şi cu vin de soi din belşug. Probabil că pe fundul lacului era un oraş întreg, cu case, cu străzi, cu tot ce trebuia pentru viaţă, şi de fapt cînd se crăpa de ziuă, nu strălucirile stelelor se zbenguiau pe luciul apei, ci luminile lumii din adîncuri, atît de atrăgătoare şi de ademenitoare, încît cel care le privea rămînea descumpănit, se lăsa cuprins de uimire sau îngheţa de spaimă.

Aşa că şi Pop Agripan a preferat să aştepte în dosul casei pînă ce Gondru s-a îmbrăcat la repezeală. Nu se vedea din el decît capătul incandescent al ţigării. Prin alte locuri luminiţa aceea s-ar fi văzut cale de mai mulţi kilometri, dar acolo, la marginea pădurii, la doi paşi de lac, ea părea un gîndac stîrnit de zgomot. Şoferul înghiţea fumul cu nesaţ, cu toate că la ora aceea aerul era atît de curat, încît aproape că îţi ardea plămînii. Iar după ce soarele trecea dincolo de zenit, vîntul nu aducea de pe culmile dealului Csemergi decît putoarea înecăcioasă a crescătoriei de porci din dosul pădurii. Atunci totul devenea un pic mai familiar. Dar Gondru nu i-a spus nimic. Nu avea chef de poveşti, iar îmbărbătările trezesc suspiciuni. Agripan şi-a fumat ţigara pînă la filtru şi, după ce a scuipat-o, ca s-o arunce

în pădure, s-a uitat cu jind după ea. Numai cei umblaţi prin puşcărie ştiu că orice muc mai poate fi întotdeauna bun la ceva. Fie şi pentru mirosul lui.

Au tăcut pînă la barieră.

În biroul de la parterul Criptei, pe un scaun moţăia un ofiţer de grăniceri care, cînd a intrat Gondru, a sărit imediat în picioare.

— Ce s-a întîmplat?

— Două persoane, la un kilometru şi jumătate de fîşia a opta. Un bărbat şi o femeie, i-a răspuns ofiţerul.

Încerca să-şi alunge somnul silindu-se să-şi ţină ochii deschişi.

— Unde sînt?

— Pe bărbat îl interoghează Zmeură. Femeia a fost împuşcată.

— A murit?

— Pe loc. Bine că nu a trebuit să chemăm Salvarea.

— Cine a împuşcat-o?

— Ion Păcuraru.

— Ăsta cine e?

— Nu are importanţă. Un soldat de rînd. Vreţi să vorbiţi cu el?

— Nu. Daţi-i două zile de permisie.

— Nu-i destul nici cît să ajungă pînă acasă.

— Bine, atunci o săptămînă.

Nu o să înţeleagă niciodată de ce trebuie aduşi să păzească graniţa soldaţi din partea cealaltă a munţilor! Nişte străini care nu cunosc tainele locurilor. Numai pentru că nu ar fi în stare să-şi împuşte prietenii sau vecinii? Ce tîmpenie! Pe întuneric nu-ţi recunoşti nici propria mamă. Iar după aceea ai tot timpul să iei măsuri.

— Ce ştim despre fată?

— Nu era de pe aici.

— Atunci trimiteţi-o acasă.

— Trufa a aranjat deja totul. După-masă vine cineva după ea.

— Şi bărbatul?

— Are douăzeci de ani. El a fost conducătorul grupului.

— Cîţi erau?

— Deocamdată nu ştim.

— Deci au reuşit să treacă?

— Nu e sigur. Poate că se ascund prin pădure sau în sat.

— Atunci rămîneţi pe poziţii pînă dimineaţă. Dacă trebuie, pînă la prînz.

Ofiţerul a ieşit din birou în pas alergător. După ce a dispărut, Gondru s-a tolănit satisfăcut pe scaunul acela incomod. A simţit deja de ieri că va avea o săptămînă norocoasă. Cu două luni în urmă au prins un transport întreg, dar conducătorul nu era printre ei. De atunci tot trăgeau în stînga şi-n dreapta, cu toate că secretarul de partid le-a spus limpede că cele mai importante erau călăuzele. Pe cît posibil, în viaţă. Dacă ar pune mîna pe ele, s-ar termina imediat cu plimbările. Pentru că problema cea mai mare nu era că mai scăpau cîte unii, fiindcă mereu se vor găsi cîţiva pe care îi mîncă în cur, dar după cîteva săptămîni ăia începeau să vorbească la radio, iar unii au dat declaraţii chiar şi la televizor. În faţa întregii lumi. Şi atunci cum naiba să mai creadă cineva că viaţa e frumoasă în acest buncăr multilateral dezvoltat? Odată, nu mai ştie cînd, într-o discuţie pe coridor, a venit cu ideea că ei ar trebui să dea dovadă de mai multă inteligenţă şi să deschidă graniţele pentru o săptămînă, două, să plece odată din ţară toate leprele, toţi negativiştii ăia frustraţi care nu fac decît să pună beţe în roate regimului. Încolonaţi, în grupuri compacte. S-a mai făcut aşa ceva şi nu o singură dată. Aşa, nu vor mai rămîne decît cei pentru care viaţa de aici nu e un chin şi care vor să persevereze, nu doar să se plîngă pe la toate colţurile. Iar ţara ar avea un alt miros. Nu te-ar mai izbi la tot pasul duhoarea obtuză, stătută, a

eforturilor fără noimă, a fericirii făţarnice, care se îmbibă în pietre, în fier, ba chiar şi în oase. Şi ne mai mirăm că totul stă să se năruiască? Să nu ne aşteptăm la altceva, din moment ce sistemul e ros pe dinăuntru. Dar totul a fost în zadar, pentru că se uitau la el fără să-l înţeleagă. Se căcau pe ei de teama că oraşe întregi ar fi rămas nepopulate. S-ar găsi o mulţime de oameni pe care să-i aducă în locul lor şi care să se bucure de locuinţele eliberate. Poporul ăsta e obişnuit să astupe găurile, să aducă pe lume milioanele de oameni care lipsesc. Uitaţi-vă la mămăligă, pe care nu o poţi distruge nici cu bomba atomică. Şi atunci de ce atîta teamă? Aşa e mai bine? Cînd se furişează peste graniţă cîte doi, cîte trei, într-o dezordine totală? Şi apoi se îneacă în rîu, rămîn agăţaţi în sîrma ghimpată, de nici nu-ţi vine să te uiţi la ei – ca să nu mai punem la socoteală nopţile nedormite pe care le pricinuiesc altor sute de oameni, pentru că, vă rog să mă credeţi, omul lasă după el cele mai multe gunoaie. Aşa că nici nu e de mirare că toţi sînt sensibili la chestiile astea. Li se întoarce stomacul pe dos. Iar celui care ar găsi o soluţie concretă la toate astea i-ar sufla şi coaiele cu aur. De fericire că s-ar putea muta în oraş. Nu demult a văzut o vilă goală pe strada Gojdu.

De fapt nu era nici o problemă cu lacul acela. La prima vedere era o zonă calmă, liniştită. Uneori pe acolo se mai abătea şi cîte un turist. E adevărat că apa nu se încălzea niciodată ca lumea, dar pădurea, care se întindea peste dealuri pînă la cetatea Seremid, avea un farmec irezistibil. Dacă îi cunoşteai cărările întortocheate şi văgăunile stîncoase, găseai ciuperci, sălbăticiuni şi frăguţe la tot pasul. Dar odată cu trecerea timpului, Gondru era tot mai nedumerit: de ce ţineau ei atît de mult să locuiască în zona aceea înspăimîntătoare? Cînd au cumpărat coşmelia, mare cam cît o căsuţă de vacanţă, se plănuia ca tot lacul să fie înconjurat de vile şi să devină o suburbie a oraşului, cu gaz, canalizare şi o mulţime de magazine,

în golf să se ridice un hotel pentru cei de la Interne şi să existe chiar şi un vaporaş care să străbată apa aceea înşelătoare, imprevizibilă. Dar totul a rămas pe hîrtie, pentru că ştabilor le plăcea tocmai liniştea din dosul barierei închise, peisajul aproape sălbatic, aşa-zisul romantism care iradia din pădure şi distanţa respectabilă faţă de ştrandul împrejmuit cu ziduri de beton, căci aşa îşi puteau aduce acolo copiii şi muierile, pentru că, oricum, copacii ascundeau tot ce nu era de nasul altora.

Dar ei rămîneau acolo şi după ce se termina sezonul. Cînd, de răul ţînţarilor, nu mai puteai să ieşi din casă fără să te ungi cu balsam chinezesc, care-ţi tăia răsuflarea, iar pînă la cel mai apropiat magazin trebuia să mergi aproape un kilometru, afundîndu-te în noroi – ce-i drept, într-un peisaj sălbatic, dar cine s-a urzicat o dată nu mai are chef să se minuneze de frumuseţea florilor. Şi în zadar au construit o cameră de oaspeţi, apoi au făcut şi o terasă mare, căci de acolo nu se vedeau decît dîmburile de steril, acele cocoaşe aride care se unduiau deasupra apelor, iar după o vreme şi în minţile lor. Dar cel mai rău era că, din cauza vreunor curenţi din adîncuri sau, poate, ca o răzbunare a sorţii, toate cadavrele ieşeau la suprafaţă tocmai în micul golf din faţa casei lor. Pînă la urmă, atunci cînd mai dispărea cineva în lac, cei de la Salvare veneau direct acolo. Fără să pornească sirenele, ca măcar să se bucure copiii. Dar acum totul s-a terminat. Zmeură o să-şi scrie raportul şi apoi o să-l sune pe şef.

Trufa a intrat în birou.

— Dumneata? Credeam că vine Gavril, l-a abordat el, fără să încerce măcar să-şi ascundă surprinderea.

— El nu a putut să vină.

— De ce, e bolnav?

— Doarme. Azi Gavril Zacarian îi însoţeşte pe cei din R.D.G.

— Da, aşa e. Am şi uitat de delegaţia aia.

— Dar şi că azi dumneata nu eşti de serviciu, i-a spus Gondru, privindu-l ironic pe ofiţerul din faţa lui, îmbrăcat în pulover cu dungi.

— Ştiu, ştiu. Dar tocmai treceam pe aici.

Pe naiba! Ştia toată lumea că Dincu Trufa abia aştepta momentul să avanseze, ca să nu rămînă pînă la sfîrşitul zilelor vioara a doua, după Zmeură. Dar pentru asta ar fi trebuit să-şi vadă dincolo de lungul nasului, să aibă un simţ mai fin decît auzul muzical, iar omul acesta îndesat şi repezit nu avea nici un strop de sensibilitate în el. De tactică şi de diplomaţie nici nu a auzit vreodată. Dar nimeni nu îndrăznea să i-o spună în faţă. Avea nişte mîini puternice, cărnoase, ca un măcelar, şi i se dusese vestea că, pentru bani, era dispus oricînd să mai facă şi cîte o treabă la negru. De obicei lovea cu pumnul pe care purta şi inelul, cu care rupea şi molarii, mai rar mandibula. Iar restul nu mai conta.

— Voi ce căutaţi aici? Plecaţi acasă şi băgaţi-vă în pat! Aranjez eu totul.

Probabil că au făcut o mutră destul de tîmpită, pentru că Zmeură a izbucnit în rîs. Cu toate că de o oră întreagă era deja un cazan de nervi.

— Nu s-a întîmplat nimic, le-a explicat Zmeură, desfăcîndu-şi larg braţele.

— Cum adică nimic? l-a întrebat agasat Gondru. Grănicerii spun că au prins o călăuză.

— Au prins o pulă! Ăsta e un copil.

Situaţia era gravă, pentru că Zmeură nu obişnuia să înjure.

— A spus ceva? l-a întrebat impasibil Trufa.

— Nimic şi nici nu o să spună mai mult. Poate că a regulat-o pe fată în lanul de porumb, dar nimic mai mult.

— Oho! Să nu ne pripim cu concluziile! l-a potolit Gondru. De unde ai scos-o că erau în relaţii atît de… apropiate?

— Altfel de ce să fi purtat fata jacheta de blugi a băiatului?

— Poate că i-a fost frig, a intervenit Trufa.

— Ce păcat că nu m-am gîndit şi eu la asta!

— Terminaţi cu prostiile, pentru că eu nu am timp de pierdut! a ridicat glasul Gondru. Au fost prinşi în zona de graniţă şi asta este o infracţiune, chiar dacă s-au dus acolo numai ca să se pişe. Deci vă rog să cercetaţi cazul cu toată seriozitatea!

— Toate indiciile arată că au vrut să treacă graniţa, a recunoscut Zmeură.

Se săturase. Săptămîna trecută i-au adus doi pescari, care degeaba şi-au prezentat actele, spunînd că erau din zona de frontieră şi aveau mai multe kilograme de ştiucă la ei, că tot a fost nevoit să-i frece, pînă ce au izbucnit în plîns ca nişte copii. Nu că nu s-ar fi bucurat şi el de peştele acela prăjit în făină amestecată cu boia, dar îl enerva cînd făceau din ţînţar armăsar.

— Ei, asta e altceva! s-a luminat Gondru la faţă. Avem un punct de pornire. Şi ceilalţi unde sînt? Ceilalţi membri ai grupului.

S-a aşezat din nou pe scaun.

— Nu mai sînt şi alţii. Nu erau decît ei doi.

— Toţi spun aşa la început. Dar dacă îi strîngi un pic cu uşa, îşi dau de gol toţi complicii. Şi cîţi bani au primit de afară.

— Eu ştiu cum se fac decoraţiile, dar copilul ăsta nu e călăuză. Putem să-l omorîm în bătaie şi tot nu o să devină. Mă puneţi doar să muncesc degeaba.

— Cum îl cheamă? s-a băgat Trufa.

— Parcă Balázs. Schiffer, a citit Zmeură de pe notiţele lui.

— Păi, e ungur sau şvab?

— Ce importanţă are? Eu zic să-i dăm drumul şi să stăm cîteva zile pe urmele lui, poate că aşa…

— Nici vorbă! a dat Gondru cu pumnul în masă.

Era prea mult pentru el. Zmeură a schiţat un zîmbet.

— Să vă intre bine în cap: tovarăşii aşteaptă rezultate de la noi. Aici şi acum!

— Şi ce propuneţi?

— Aş putea să mă duc eu la el. Mie o să-mi vorbească, s-a grăbit să spună Trufa.

Se uita la Gondru cu jind, de parcă ar fi aşteptat să-i dea de mîncare.

— Nu o să scoţi nimic de la el, l-a potolit Zmeură.

— De ce să nu scot?

— Pentru că-mi cunosc marfa. După prima palmă o să intre în şoc nervos.

— Atunci o să procedez altfel, a spus Trufa sigur pe el. O să-l pun să se aşeze pe scaunul întors şi au să-i intre picioarele în pulpe, s-a întors el către Gondru. Asta a învăţat tata în cincizeci şi şase de la polonezi. După trei ore urlau şi surdomuţii. Nu ai nevoie decît de un scaun fără spătar.

— O metodă mai… rapidă nu ştii?

Zmeură a ridicat din umeri. Gondru îl privea, roşu la faţă. Făcea eforturi tot mai mari să se stăpînească, dar nu voia să se dea de gol. Pentru că, oricum ar lua-o, acum el avea nevoie de ei şi nu invers. La naiba! Cu o oră în urmă totul părea simplu. Nu voia să se gîndească la asta, dar tînjea după calmul lui de atunci.

— Du-te şi mai încearcă o dată, i-a spus el lui Zmeură cu ultimele rămăşiţe de autoritate. Sînt convins că ai să reuşeşti, pentru că lucrezi curat.

— Adică vreţi să-i rup degetele?

— Fă-i ce vrei. Mie îmi trebuie fapte, lucruri concrete – dacă se poate, pînă în zori. La zece trebuie să-i raportez tovarăşului secretar cele întîmplate. De la acest telefon, a arătat Gondru către aparatul negru de pe biroul lui. Şi nu aş vrea să rămîn cu receptorul lipit de ureche. Doar două

minute. Aţi înţeles? Nu vreau să-l ţin în mînă decît două minute. Apoi o să-l pun frumos la loc. Fără întrebări, fără probleme.

— Vorba multă-i semn de slăbiciune, a dat Trufa din cap.

Lui îi plăcea acest stil nou.

— Nu o să reziste, a şoptit Zmeură.

— Poftim?

— Am spus că nu o să reziste. Nu e din soiul ăla.

— Cu atît mai bine. Măcar o să mănînc acasă la prînz.

Îşi aminteşte că a şi rîs de propria lui glumă. A auzit la un seminar că dacă tensiunea e prea mare şi munca de lămurire sau sancţiunile nu mai folosesc la nimic, e indicat să destinzi atmosfera cu o glumă, ca apoi să abordezi iar problema, din alt unghi. Probabil că numai Trufa a mai fost la acel seminar, pentru că el măcar a început să rînjească. Ar fi putut să-i numere dinţii mărunţi şi îngălbeniţi din gură. Dar pe faţa lui Zmeură nu se citea nimic. S-a mai întors o dată din uşă.

— Puteţi să-mi spuneţi de ce nu a venit şi Gavril? l-a mai întrebat el pe Trufa, dar a ieşit pe coridor fără să mai aştepte răspunsul.

Ferice de cel care ştie unde a sfeclit-o. De cel ce-şi recunoaşte greşelile în faţa cărora soarta nu a mai închis ochii. Ştie unde s-a rupt pînza aceea numită viaţă, care nici nu e atît de rezistentă pe cît se spune. Căci cel conştient de toate astea nu se uită în propriul trecut ca într-o fîntînă fără fund. Nu aruncă în ea tot timpul pietre sau ce-i vine la îndemînă, încercînd să desluşească din clipocitul mult aşteptat vreun amănunt fără nici un rost, în timp ce apa aceea întunecată se tîrăşte din ce în ce mai sus. Gondru ştia, dar – după cum şi-a dat seama după luni de gîndire – asta nu-l absolvea de nimic, nu-i aducea nici un strop de alinare. Nu făcea decît ca furia şi mustrările de conştiinţă care îl năpădeau întruna să-şi atingă ţinta, pentru că ura care-l încolţea din toate părţile trezea în amintirea lui cu o claritate

dureroasă, ca o fotografie, imaginea lui Zmeură ieşind din birou şi pornind către pivniţă, fără ca el să mai poată face ceva ca să-l întoarcă din drum. El nu era ca Gavril Zacarian. El nu s-ar fi dus pentru nimic în lume în încăperea îngustă unde se desfăşura ancheta, ca să intre în contact cu indivizii aceia făcuţi pilaf, să-i mîngîie pe cap sau să-i ţină de mîna umflată pînă ce le dădeau lacrimile. Pentru că în asemenea cazuri orice gest un pic mai omenesc face minuni, dărîmă zidurile tăcerii neprihănite din suflete, cele care pînă atunci le străjuiau secretele. Iar pe deasupra Gavril avea şi un glas frumos, răsunător, pentru care orice preot l-ar fi invidiat. Aşa că nu-i era greu să scoată la lumină toate păcatele sau omisiunile şi tocmai de aceea i se zicea, pe la spate, Duhovnicul, cel care le mai dădea şi dezlegarea celor care fuseseră suficient de sinceri în faţa lui. El nu era în stare de aşa ceva. Şi asta nu din milă. Suporta destul de bine suferinţele altora. Urletele nearticulate nu-i tulburau gîndurile. Dar l-ar fi deranjat să se simtă de prisos acolo, pentru că nici sufletul, nici trupul nu erau specialitatea lui şi nu ştia care sînt durerile ce croiesc drum prin hăţişul de minciuni. Nu cunoştea secretele meseriei, şiretlicurile ei nescrise, şi nici nu avea destulă forţă ca să lovească, aşa că nu ar fi fost decît un simplu spectator, un chibiţ tăcut, pe care nu-l ia nimeni în seamă. Prin urmare, a preferat să rămînă sus, să aştepte veştile în biroul lui, năpădit tot mai năprasnic de dogoarea de august. Iar veştile au venit singure, una după alta.

— Ar fi mai simplu dacă ne-am înţelege, a spus pînă la urmă Gondru.

Prima repriză se încheiase. S-au ameninţat unul pe celălalt, dar nu s-a întîmplat nimic ireparabil. Aşa că mai avea şanse să rezolve situaţia.

— Nu depinde de mine, i-a răspuns directorul cu cel mai mieros glas de care era în stare.

— Ce vrei?

— Ce aş putea să vreau?

— Dumneata hotărăşti.

— Ei bine, asta e o treabă care merită un pic de chibzuială.

— Cred şi eu.

— Atunci săptămîna viitoare am să vă sun, s-a ridicat directorul, gata să-i întindă mîna.

— Cum adică săptămîna viitoare?!

— Aşa cum v-am spus. Trebuie să mă mai gîndesc.

— Nu, nu! Să ne înţelegem acum.

— Propunerea dumneavoastră e prea mărinimoasă ca să nu o cîntăresc cu cea mai mare seriozitate.

— Atunci nu mai sta pe gînduri, pentru că nu e valabilă decît o jumătate de oră, a zis Gondru şi s-a uitat la ceas. După ce ies din biroul acesta, poţi să-ţi iei adio de la mărinimia mea.

— Şi dumneavoastră aţi face la fel. Nu poţi să-ţi baţi joc de bijuteriile familiei.

— Nici să nu încerci una ca asta.

— Ştiţi ce, eu cred că…

— La naiba! Spune ceva! Trebuie să ai tu nişte planuri. Poate vrei să-ţi schimbi mobila asta învechită, să vizitezi Colosseumul sau să-i faci o surpriză fiicei…

— Am doi băieţi.

— Şi eu. Sînt multe probleme cu ei, nu-i aşa?

Gondru simţea că-i plesneşte stomacul de nervi. De parcă nu ar vorbi aceeaşi limbă.

— Destul de multe. Dar, ca să vă răspund la întrebare, am şi eu planurile mele. Doar că nu în legătură cu postul. Nu aş vrea să irosesc bunăvoinţa dumneavoastră cu asemenea nimicuri.

— Şi totuşi ce vrei? Doar nu-ţi imaginezi că te voi propune în comitetul judeţean de partid!

— Cu toate că aţi putea să o faceţi.

— Nu sînt băgat chiar atît de tare în rahat.

— Credeţi?

Erau deja pe un teren cunoscut, în clipele dinaintea învoielii, după negocieri obositoare, cînd partenerii au ajuns pînă la limitele pe care şi le-au propus. Nici măcar duşmanii lui nu puteau să nege că în această privinţă Gondru era un as. Simţea din prima clipă cînd cineva voia să pună mîna pe o felie mai mare decît i s-ar fi cuvenit, dar şi cînd nu mai era în stare să lupte pentru ceea ce merita să primească. În linii mari, există două tipuri de oameni: cei care supralicitează şi cei care sublicitează. Directorul era genul de om care ar fi fost în stare să vîndă orice zgîrciuri drept muşchi de vită. Amănuntele îl trădau cel mai bine. De pildă, degetele înălbite ca nişte gheare, cu care strîngea braţele fotoliului, de parcă ar fi gata să înhaţe prada. Ei bine, o să-l trezească el la realitate.

— Trebuie să-ţi spun că acum, chiar dacă nu vrei să o recunoşti, nu este vorba de un borfaş. Eu consider asta o scăpare de moment a unui elev eminent, care a avut nenumărate…

— …scăpări?

— Nu. Care a avut nenumărate ocazii să-şi dovedească fidelitatea faţă de linia trasată de…

— Vă rog să nu mă emoţionaţi. Nu sîntem la o şedinţă de partid.

— Atunci spune deschis ce vrei.

— Bine. Poate că fiul dumneavoastră e un elev eminent, dar uneori are manifestări mai greu de înţeles. De pildă, nu demult, la poligon, era cît pe ce să rănească pe cineva.

— Să nu exagerăm.

— Bine, dar ştiţi foarte bine că toate exagerările se sprijină pe o fărîmă de adevăr.

— Credeam că subiectul acela e închis.

— Eu aş zice mai degrabă că l-am pus la păstrare. Pentru vremuri mai bune.

Pe faţa lui Lupu a apărut din nou zîmbetul acela zeflemitor, bine calculat.

— Doar atît? Sau ţi-ai mai notat şi altceva?

— Doar cîteva mărunţişuri.

— Nu mă cruţa.

— Faptul că împarte printre colegii lui de clasă ţigările străine furate de acasă e într-adevăr o simplă năzbîtie, care nu trebuie luată în seamă. Dar automutilarea e ceva mult mai îngrijorător.

— Despre ce vorbeşti?

Oricît de mult s-ar fi străduit, Gondru nu era în stare să-şi ascundă disperarea. Nu se aştepta la una ca asta.

— Vă mai amintiţi că acum cîteva luni i-a intrat în picior un cui gros? S-a rănit destul de urît.

— Văd că şi dumneata eşti în rahat dacă ai început să ţii cont de toate accidentele care se întîmplă la orele de sport.

— Şi dacă nu a fost un accident?

— Nimeni nu e atît de tîmpit să se împungă cu nişte cuie ruginite.

— Numai dacă nu are gînduri ascunse.

— Îl faci şi chiulangiu? Aş dori să-ţi atrag atenţia că nu a lipsit decît…

— Pentru doctoriţa aceea! l-a întrerupt triumfător Lupu.

— Poftim?!

— Care pe deasupra mai e şi cu cincisprezece ani mai în vîrstă decît el.

— Habar nu am despre ce vorbeşti.

— Nu cred că e vorba de dragoste, pentru că fiul dumneavoastră are intenţii mult mai concrete. Cred că înţelegeţi la ce mă gîndesc.

La început Gondru a rămas cu gura căscată, apoi a izbucnit în rîs. Abia s-a putut potoli. Lupu se uita la el impasibil, ca la un animal rănit de moarte.

— Vrei să spui că a făcut asta numai ca s-o burduşească pe doctoriţa şcolii?

— Fără nici o îndoială.

— Ei bine, te înşeli amarnic.

— Nu mă credeţi? Atunci citiţi plîngerea scrisă de doctoriţă, i-a spus Lupu şi a tras sertarul biroului.

— Aha, te-ai asigurat din timp? Eşti prevăzător, n-am ce zice. Dar, din păcate, degeaba. Pentru că de data asta sînt mîndru de el. Şi, dacă vrei să ştii, am să le povestesc chiar azi băieţilor totul. Trebuie neapărat să audă şi ei asta. Că, cică, fiul meu a pus ochii tocmai pe slăbănoaga aia! Ce tîmpenie!

Gondru se plesnea peste genunchi de atîta rîs.

Lupu a închis sertarul. Pe faţa lui alterna mirarea cu scîrba, aşa cum se schimba şi lumina pe draperiile grele de pluş. Dar pînă la urmă a reuşit să se calmeze.

— Dacă vreţi neapărat să vă lăudaţi cu porcăria asta, n-aveţi decît s-o faceţi.

— Mă dezamăgeşti, s-a lăsat Gondru pe spate. Dar după ce vom schimba mobilierul, te vei simţi mult mai bine în biroul tău. Vom aduce mese noi în sala profesorală şi, chiar dacă nu vreau să zic hop pînă ce nu sărim pîrleazul, s-a putea ca anul acesta să primiţi titlul de liceu emerit. O să organizaţi o festivitate frumoasă şi vei prelua diploma personal de la secretarul de partid pe judeţ.

S-a lăsat satisfăcut pe spate. La urma urmei, a cedat numai atît cît a plănuit să cedeze. Nici mai mult, nici mai puţin. Era o victorie în toată regula.

— Le-aţi povestit prietenilor dumneavoastră şi despre corul Luceafărul?

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nimic, doar v-am întrebat dacă au aflat şi prietenii dumneavoastră de povestea aceea?

— Da, au aflat. Iar şcoala a fost aspru criticată pentru că patru din membrii corului cîştigător au rămas în străinătate. Doar o ştii şi dumneata foarte bine.

— Dar ştiu şi de ce au cîştigat tocmai ei concursul naţional?

Pentru că au meritat. Ştiau asta toţi cei care aveau cît de cît habar de muzică. Au fost aplaudaţi de s-a cutremurat toată sala festivă a şcolii. Nici juriul nu a putut face abstracţie de succesul pe care l-au avut. Dar, pe de altă parte, nici el nu a putut face abstracţie cînd a fost bătut la cap. Fiindcă atunci a făcut şi el o favoare. În corul acela nenorocit au cîntat şi gemenii lui Bordan Timofte. De ce să fi fost o problemă dacă a ajutat, o dată în viaţă, nişte talente autentice? Şi ce altceva ar fi putut să facă? Dacă ar fi acceptat să iasă pe primul loc cei din Galaţi, mulţimea furioasă ar fi fost în stare să devasteze sala. Pe cine să fi chemat în ajutor? Pompierii? Armata? Nu era nici o problemă dacă ar fi fost în joc o vază de cristal şi cîteva catrinţe, ca de obicei, dar promisiunea cu Nisipurile de Aur i-a înnebunit pe toţi. Au luat în serios cuvintele preşedintelui juriului, care a spus că Luceafărul e o adevărată comoară, pentru că vocile lor sînt nişte diamante strălucitoare, cu care îi vor învinge rîzînd pe polonezi şi pe iugoslavi şi se vor întoarce din Bulgaria cel puţin cu medalia de argint. Aşa s-au şi întors, dar nu toţi. Cu toate că, înainte să plece, i-au verificat pe fiecare la sînge, să vadă dacă nu au în străinătate rude sau nişte foşti vecini, care ar putea să-i

ademenească pe tinerii studioşi, pentru că dacă ar fi avut, diamantele şlefuite din gîtlejuri – vocile lor minunate – ar fi fost de prisos şi tot rezervele fără auz muzical ar fi făcut deplasarea, chiar dacă ar fi căscat gura degeaba, fiindcă nimeni nu s-ar fi sinchisit de asta. Dar degeaba au făcut totul ca la carte. Nimeni nu s-a aşteptat să apară ca din senin tatăl fetei ăleia, Vasvári, din R.F.G. Mai ales că tatăl ei de acasă habar nu avea de el. Nici de conferinţa aceea de acum şaptesprezece ani, din Berlinul de Est, cînd într-o pauză, în separeul de la toaleta femeilor, mama ei a pus mîna pe neamţul acela, şi cu atît mai puţin despre ce a urmat în camera de hotel. Ulterior e simplu să pui lucrurile cap la cap. De pildă că madam Vasvári probabil că le-a dezvăluit şi altora planul ei, altminteri cum s-ar fi umplut în cîteva clipe maşina Hansului aceluia cu încă patru membri ai corului, ca să nu se mai oprească pînă la ambasada germană de la Sofia, unde au cerut toţi imediat azil politic? De parcă acasă ar fi izbucnit un război sîngeros sau ar fi bîntuit o molimă pustiitoare! Iar gemenilor Bordan nici nu le-a trecut prin cap să-şi sune tatăl, ca să-i povestească ce planuri au, pentru că el i-ar fi anunţat imediat pe colegii bulgari, ca să-i oprească cumva. Ca apoi, după cîteva luni, să le dea drumul şi familiilor rămase acasă, pentru ca ţara să nu apară într-o lumină nefavorabilă în ochii lumii. Şi cine a fost de vină? Bineînţeles că el, cel care a aranjat totul. Care s-a îngrijit zi şi noapte ca toţi membrii juriului să fie bine osteniţi de femeile puse la dispoziţia lor. Ca să nu mai vorbim de faptul că după întoarcerea ruşinoasă din Bulgaria au fost chemaţi cu toţii, pe rînd, şi li s-a ordonat să tacă, de parcă s-ar fi băşit la şedinţa de partid. Bordan i-a implorat în genunchi. Dar totul a fost în zadar, pentru că nenorocitul ăla de Lupu aflase deja totul! Şi nu era exclus ca tocmai de la Bordan, care, dacă ar fi fost întrebat, ar fi negat cu încăpăţînare. Sau, şi mai rău, ar fi făcut aluzii cum că şi Gondru s-ar fi înfruptat din mărcile duduii Vasvári. Iar atunci chiar că putea să tragă oblonul.

Simţea în gură un gust amar, iar această amărăciune îl copleşi cu totul, pînă în carne, pînă în oase, ca pînă la urmă să se prelingă din el ca o zeamă cătrănită. Nu ar fi crezut că va mai fi confruntat vreodată în viaţă cu păţania aceea.

Aproape că îl durea să vorbească.

— Ţi-aş fi recunoscător dacă nu am mai scormoni trecutul.

— Vă rog să mă credeţi că nici eu nu vreau să zgîndăresc rănile de altădată.

— Şi atunci ce naiba vrei cu povestea asta? Vrei să-mi iei locul?! Spune-mi-o deschis dacă ai curaj!

— Nu vă ambalaţi.

— Te-am întrebat unde vrei să ajungi cu povestea asta?

— Am vrut să vă atrag atenţia că există mai multe feluri de tăceri. Pentru că, nu-i aşa, un caz izolat ar putea fi o simplă întîmplare. Două ar putea să însemne ghinion. Dar trei cazuri i-ar pune pe gînduri şi pe cei care altminteri nu au obiceiul să o facă.

— Destul. Ştiu unde vrei să ajungi.

— Sînteţi sigur? Pentru că acum nu mai e vorba de o simplă tăcere, ci de una lungă, profundă.

— Totuşi vorbeşti cam mult.

— N-aveţi decît să rostiţi fraza de încheiere şi cu asta gata, am terminat.

— Vrei un post de directoare pentru soţia ta undeva în provincie? Georgina aşteaptă asta de mai mulţi ani.

— Jos pălăria! O cunoaşteţi pe soţia mea mai bine decît mine.

— Eu cunosc oamenii, tovarăşe director.

— Dar pe femei un pic mai bine decît pe alţii.

— Nu neg, cu ele mă înţeleg mai uşor.

— Şi pun pariu că nu v-aţi gîndit niciodată că aceasta ar putea să fie o greşeală capitală.

Lui Gondru nu-i venea să-şi creadă urechilor: pe faţa directorului se citea totul – era sfîrşitul comediei, cînd actorul face plecăciuni, ca apoi, în singurătatea binemeritată a cabinei, să se lepede de costum şi de perucă, să-şi şteargă fardul de pe faţă şi să rămînă înmărmurit în faţa chipului străin care îl priveşte din oglindă. De pe chipul lui Lupu dispăruse orice urmă de insinuare, de prudenţă, de tîrguială înfrigurată. Era gol, uşor de desluşit. Gondru avea în faţă un soţ.

Ar minţi dacă ar spune că nu s-a aşteptat la asta: că, odată şi-odată, i se va imputa totul. Cu toate că nu a fost ceva planificat. Nu s-a gîndit la consecinţe nici cînd a aşteptat-o pe profesoară, după ore, cu un buchet de flori. Nu voia decît să repare cît de cît gafa că a dat buzna peste Georgina, în folosul carierei fiului său. Pentru că a fost nevoit să-i explice şi ei că în viaţă nu există decît învinşi şi învingători şi de obicei cei din urmă îi mănîncă pe cei dintîi. Aceasta este o lege elementară. Remiza este pentru cei care trec prin viaţă ca cîinele prin apă. Dar orice spunea, era în zadar. Degeaba striga la ea, pentru că Georgina se crispa tot mai tare, de parcă ar fi fost făcută dintr-un material care rezistă la lovituri, ba chiar îşi extrage energia din ele.

Vampir mic ce eşti, i-a spus el peste cîteva ore în camera de la etajul întîi a hotelului Aurora, unde au ajuns pînă la urmă, fiindcă a acceptat florile cu sensibilitatea şi mărinimia femeii jignite, ceea ce o făcea irezistibil de atrăgătoare. Gondru ştia deja că era pe şine. Dar cum sînt şinele? E adevărat că te duc drept înainte, dar, odată ce ai apucat-o pe ele, nu te mai lasă pînă ce nu ajungi în gară. Aşa că nici Gondru nu s-a împotrivit prea tare, pentru că s-a hotărît în sinea lui, încă din dreptul

florăriei, să-şi ispăşească păcatul în folosul fiului său, al locuinţei lor şi pentru tot ce aveau ei pe lumea asta. Iar Georgina, chiar şi nefardată, nu era atît de urîtă încît să fie mai presus de astea. El nu trebuia decît să descopere, în dosul neglijenţei aparente, adevărata femeie din ea. Ca o piersică coaptă, căzută din pom, moale şi dulce, numai bună să te înfrupţi din ea. Norocul lui a fost că a pus mîna pe ea înaintea viermilor, care stăteau la pîndă, gata să o devoreze.

Au băut un pahar de coniac în barul de la Aurora şi apoi, ca o pereche la aniversarea căsniciei, au rezervat cu o lejeritate firească o cameră la etaj. Nici nu au închis bine uşa, că a şi dezbrăcat-o. A iubit-o franţuzeşte, elegant, fără nici un pic de jenă. Georgina îi răspundea recunoscătoare la îmbrăţişări, se prelingea peste el ca laptele călduţ, numai bun de lipăit, de care te saturi agale, pe îndelete. Gondru a început să simtă o urmă de silă abia după a patra sau a cincea întîlnire, dar nu pentru că Georgina ar fi fost prea ţeapănă în pat. O femeie de vîrsta ei suportă iubirea cu senzualitatea celei care nu mai aşteaptă nimic de la această noţiune nebuloasă, chit că în profunzimea instinctelor şi a moleculelor sale mai pîlpîie acea pornire ancestrală, gata să răspundă oricînd la chemarea pasiunii. Dacă ar mai fi avut la dispoziţie cîteva săptămîni, poate că ar fi reuşit să scoată adevărul din ea. Pentru că Georgina se lăsa dezmierdată, întinsă pe aşternutul aspru al patului de hotel, îi plăcea să se simtă ca o piesă luată în lucru, şlefuită şi lustruită pînă ce va atinge perfecţiunea. Dacă ar fi dat buzna peste ei un necunoscut care să o întrebe ce căuta ea acolo, în braţele unui bărbat străin, de ce a cedat la insistenţele lui, ea nu i-ar fi răspuns decît atît: pentru că merita. Ca pedichiura, o dată pe lună, şi coaforul, din două în două săptămîni. Convinsă de propria ei nevinovăţie.

Cu toate că dansau amîndoi, din capul locului, pe marginea prăpastiei.

Gondru avusese şi mai înainte aventuri galante, aşa că din acest punct de vedere avea deja experienţă. Dar nu fusese nimic serios: doar cîte o secretară sau o angajată mai tinerică, pentru care supunerea era sarcină de serviciu. Nu avea de ce să-i fie ruşine – cel mult de lipsa de fantezie cu care se folosea de cele mai simple manevre, fiindcă după aceste deraieri, unele pripite, altele mai bine planificate, soţia lui i se părea tot mai atrăgătoare, aşa că era o desfătare să se întoarcă la prada principală. Iar acele clipe de taină nu reprezentau aproape nici un pericol pentru el, căci cuceririle lui nu abuzau niciodată de situaţie şi nu îi făceau scene, care oricum nu ar fi rezolvat nimic. Nu a fost luat prin surprindere nici în pauzele serbărilor sau cînd decidea avansările, cînd rămîneau între patru ochi, cu toate că o dată a lăsat şi uşa întredeschisă, cu gîndul că vreun şef de secţie mai îndrăzneţ va da buzna peste ei, ca în felul acesta ruşinea, acest drog intens, desconsiderat de alţii, să înteţească voluptatea cam insipidă de care avea parte. Dar Georgina era cu totul altfel. Ea era drogul întruchipat. Iar Gondru şi-a dat seama că nu se va mulţumi cu o singură întîlnire. Că această femeie voia altceva, voia mai mult, poate chiar să dea un înţeles aparte acelor întîlniri sporadice. Poate că ar reuşi să o facă să se şi îndrăgostească de el. Cu o iubire posesivă, îndărătnică, de care nu se va bucura zi de zi doar el, ci va mai trage şi altul foloase de pe urma ei. Aşa că el şi cu Roland vor răsufla uşuraţi. Fiindcă dacă fiul lui va fi lăsat în pace, dacă va fi şi în continuare cel mai bun dintre cei buni, el va fi mai puţin vulnerabil şi poate că astfel i se vor ierta, în cele din urmă, greşelile din trecut. Pentru că aici totul se moşteneşte din tată în fiu şi invers: rătăcirile fiului amplifică păcatele tatălui.

Aşa că Georgina nu era doar o unealtă folosită pentru îndreptarea unei greşeli, ci o obligaţie. O provocare pe care ar putea să o înţeleagă şi Laura. După a treia săptămînă au început să discute tot mai mult, la început ca

preludiu, iar apoi ca încununare a celor întîmplate. În asemenea cazuri cuvintele sînt bine-venite, fiindcă e nevoie de ceva care să estompeze foşnetul hainelor, zdrăngănitul cataramelor, scîrţîitul pantofilor, zgomotele boarfelor care revin, cu o luciditate descumpănitoare, la locul lor iniţial. Iar Georgina vorbea, nu-i mai tăcea gura, ca pînă la urmă să înlocuiască actul în sine cu turuiala ei. Şi cel mai straniu era că monologurile o făceau în mod evident mai fericită decît toată pasiunea de pe cearşaf. Gondru era nedumerit, pentru că era prima oară cînd satisfăcea o femeie prin pasivitatea sau, mai bine zis, prin tăcerea lui. În următoarele două săptămîni s-au întîlnit tot mai des. Trupul Georginei era tot mai prezent: parfumat, nerăbdător şi mereu însetat. Purta ciorapi de mătase şi părul ei roşcat era mereu aranjat. Nu mai era o piersică tocmai căzută din pom, ci o întreagă livadă, mereu proaspăt înmugurită, înnebunindu-şi exploratorul cu buruieni şi flori de cîmp rafinate, ca apoi tot ea să-i arate şi calea de scăpare din acea junglă ucigător de acaparatoare. Puţin mai lipsea să nu-i sticleascǎ în ochi acele scîntei pe care nici Laura nu era în stare să şi le ascundă cu una, cu două. Totul atîrna de un fir de păr.

Cînd au închiriat pentru ultima oară o cameră la Aurora, peste oraş ţîrîia o ploaie subţire de primăvară. Piaţa şi străzile care duceau la gară erau scăldate în culori apăsătoare, însetate. Ploua de patru zile, iar la televizor s-a anunţat că vremea rea va mai ţine cam tot pe atîta. Apa, din ce în ce mai abundentă, se strecura pe sub tencuială, prin firide, şi dacă ar mai fi spălat mult casele, ar fi luat de pe ele tot praful, toată murdăria seculară, tot jegul ascuns prin crăpături, şi, odată cu ele, şi amintirea lor. Doar ştim cu toţii că oraşele cele mai curate sînt totodată şi cele mai insipide. Pentru că timpul nu se întipăreşte în ghirlande, în spuma ornamentelor sau în statuile sfidătoare, ci în ungherele şi gropile vizibile clar, în inscripţiile roase de praf. Ca glasul ridurilor de pe faţă, care vorbeşte adesea neîntrebat. Gondru

era cît pe ce să o ia la goană aşa cum era, cu capul gol, pînă acasă, dar se temea să nu bată la ochi sau să nu-i facă Laura un scandal şi mai mare decît obişnuia, pentru că pe o vreme ca asta te alegi cel mai uşor cu vreo belea de care nu mai scapi pînă la adînci bătrîneţi. Aşa că a condus-o pe Georgina, care, după discuţia îndelungată, a coborît scările uşurată şi mai atrăgătoare ca niciodată. S-a oferit galant să-i cheme un taxi, dar ea l-a refuzat. Ai făcut şi aşa destule pentru mine, i-a zis ea. Era primul „nu“ pe care i l-a spus răspicat şi calmul din ochii ei albaştri-cenuşii cu care l-a privit în faţă i-au subliniat refuzul. Nu încăpea nici o îndoială. Livada din faţa lui Gondru era plivită şi proaspăt cosită. Fără nici un firicel rebel sau tufiş ademenitor. Doar o linişte netedă, bine stăpînită. În clipa aceea Gondru şi-a dat seama că asediul lui a avut ca rezultat o înfrîngere definitivă.

Tipa rece şi zîmbitoare din faţa lui era mai străină decît cu două luni în urmă. Chiar dacă se spune – şi nu degeaba – că femeile sînt mai sensibile la atingeri decît bărbaţii: devin neliniştite şi vulnerabile, ca animalele înainte de ploaie. Însă ea era deja mîndră de înstrăinarea pe care şi-o cîştigase. De faptul că nu arăta din firea ei nimic esenţial, ci doar strictul necesar. Carne şi iar carne, dar nimic mai mult. Gondru a simţit dintr-odată că nu avea unde să se ducă. Nu exista cale de întoarcere – nici acasă, nici la birou, nici în camera de hotel. De parcă s-ar fi îngrădit singur. Dacă ar fi rămas în stradă, poate că ploaia i-ar fi spălat şi lui păcatele, ca apoi să nu mai rămînă din el decît o băltoacă neagră ca noaptea în mijlocul drumului. Îşi aminteşte că era gata să izbucnească în rîs la gîndul că sinuciderea nici nu ar fi o laşitate chiar atît de mare cum crezuse pînă atunci. Poate că ar fi fost singura cale să-şi păstreze demnitatea. Cum spuneau şi romanii. Şi cum s-a întîmplat chiar în familia lui, cu cîţiva ani în urmă. Simţea că, în starea aceea disperată, ar fi fost capabil şi el de una ca asta. Brusc, tot ce nu simţise la Criptă, confruntat cu păcatul lui capital, sau la înmormîntare, cînd

o ţinuse de mînă pe mama băiatului, acolo, în după-amiaza aceea tînguitor de ploioasă, i se părea la îndemînă. I se părea că acest eşec i-a spulberat şi ultima redută a demnităţii. Îşi vedea propriul cap în palmele Georginei, cu toate că iniţial el fusese vînătorul.

Dar asta nu a durat decît o clipă. S-a domolit şi ploaia. A încercat să citească pe faţa Georginei dacă ea observase ceva din momentul lui de slăbiciune. Atît i-ar mai lipsi, să umple oraşul de bîrfe. Dar nu, din fericire, Georgina era absorbită de propria ei enigmă, de înstrăinarea redobîndită. Pînă aici. Nici un pas mai departe.

În faţa hotelului Georgina i-a strîns mîna tovărăşeşte, de parcă i-ar fi înmînat o diplomă în sala festivă, ca apoi să iasă pe strada neagră ca smoala şi să pornească spre cinematograful Victoria. Era limpede că nu se vor mai întîlni niciodată. Şi că, după toate cele întîmplate, Roland nu va primi note mai bune. După aceste două luni ar fi fost înjositor să i-o ceară. Poate că dacă ar fi dat bir cu fugiţii după prima întîlnire, cum plănuise iniţial, ar mai fi putut avea pretenţii, dar acum era deja prea tîrziu, mult prea tîrziu. Pentru că, în ciuda înstrăinării, erau legaţi unul de altul, ca păcatul şi regretul sau ca minciuna şi iertarea. Erau legaţi, chiar dacă tocmai se despărţiseră. Numai că această legătură nu avea nimic din promisiunile şi jurămintele obişnuite. Un scandal nu ar fi frînt-o şi nu se pregătea să se şteargă lent, ca orice fotografie de nuntă, ci i s-a cuibărit la cîţiva milimetri sub piele. Şi probabil că tot asta a făcut-o şi pe Georgina să-i mărturisească totul, chiar în seara aceea, soţului ei. Fără regrete, dar cu respect, cum îi stă bine unei soţii adevărate.

Iar Gondru ce era să zică? Alteori a păţit-o şi mai rău. Să-i fie ruşine, să se simtă mişcat sau, chiar mai rău, disperat? Mai nou aşa se simţea tot timpul. Ca atunci cînd Zmeură a revenit în birou şi i-a spus pe un ton plat că

ar trebui să scornească altceva, pentru că băiatul, infractorul acela nenorocit, nu mai respiră.

— Deci pot să vă sun săptămîna viitoare? a auzit el glasul directorului.

— Da, desigur. Sună-mă liniştit.

Gondru abia aştepta să iasă din birou. Să facă acei doi paşi, cîţi îl mai despărţeau de uşa care l-ar fi scăpat de chinuri. Dar şi-a dat seama că nu putea să plece chiar aşa, recunoscîndu-şi deschis înfrîngerea. Pînă la urmă vor ajunge să creadă că-şi pot permite să facă ce vor cu el.

— Ştii că aş putea să te dau afară, nu-i aşa? a zis el şi s-a uitat sfredelitor în ochii directorului, limpeziţi şi albaştri ca cerul, vrînd parcă să-i smulgă din adîncul negru al pupilelor siguranţa tot mai dilatată.

Dar Lupu îl privea liniştit.

— Nu mă tem de asta. Pentru că tocmai ne-am împrietenit.

5

A recunoscut de departe paşii mamei sale pe scări. Demnitatea instinctivă a ritmului lor, netulburat şi nici acoperit de hărmălaia fratelui său, care sărea treptele cîte două. Ţăcănitul lor era plin de semnificaţii! Erau semnalele telegrafice ale severităţii şi farmecului ei încă viu. Erau paşii unei femei care ştia că nu merită să se grăbească, fiindcă lumea putea să mai aştepte, cu bîrfele ei ţipătoare cu tot. Nu semănau nici pe departe cu neglijenţa resemnată a bătrînei Toroczkay sau cu prudenţa tîrşîită a soţiei lui Kalcsek.

Cînd au intrat, locuinţa moleşită de tăcere s-a umplut de viaţă. Şi-a aruncat fiecare sacoşa şi Laura s-a pus pe treabă. L-a trimis pe Viorel la duş, pentru că apa de la ştrand nu era niciodată destul de curată, iar pe Roland l-a pus să adune de prin bucătărie, pentru că plănuia ceva deosebit pentru cină. Costiţă împănată cu usturoi sau ghiveci cu cîrnaţi? l-a întrebat ea pe Roland zîmbind, fiindcă ştia foarte bine ce-i place. Costiţă, s-a grăbit el să-i răspundă, înghiţindu-şi cu greu saliva care i se adunase în gură, pentru că aceea era mîncarea preferată a tatălui său. Eşti sigur? l-a întrebat neîncrezătoare mama, fiindcă de sărbători Mihai nu obişnuia să se întoarcă acasă înainte de miezul nopţii şi, cum între timp bea zdravăn, nu mai avea poftă de mîncare, ci se băga direct în pat. Iar costiţa nu e bună rece şi nici nu prea poţi să o încălzeşti fără să pui capacul pe ea, pentru că untura stropeşte peste tot, ca să nu mai spunem că la fiecare încălzire carnea îşi pierde cîte un pic din savoare şi devine tot mai fadă şi mai obosită. Ei bine, ce să fie? l-a mai întrebat o dată ea, îmboldindu-l şi cu luciul îngălbenit al

unui ardei. Costiţă, i-a răspuns Roland, tot mai puţin convingător. Să ne gîndim şi la Viorel, a mai adăugat el, fiindcă se simţea dator să-şi explice acea mărinimie neaşteptată. Şi a calculat bine, pentru că mama lui s-a luminat la faţă. Tu eşti băiatul meu, i-a spus ea, încîntată mai degrabă de sine decît de generozitatea lui Roland.

În timp ce pregătea cina, faţa îi radia de bucurie. Atunci era cea mai frumoasă. Roland ar fi putut să-i privească ore întregi sprîncenele arcuite îndrăzneţ, blîndeţea nemaiîntîlnită din ochii verzi sau buzele cărnoase. Şi bronzul mereu vesel al pielii sale sănătoase, care ţinea de primăvara pînă toamna tîrziu, pentru că absorbea razele soarelui ca sugativa cerneala sau orice altceva. Cînd te cuibăreai în braţele ei, cum a făcut şi Roland acum, simţeai toată după-amiaza aceea, cu lumina răsfrîntă de la nisipul ştrandului sau cu mirosul de clor al apei, hărmălaia de acolo şi tihna zilei de sărbătoare, cu mititei şi bere.

Frumuseţea ei nu era întîmplătoare.

Surorile Lobonc erau considerate cele mai atrăgătoare fete de pe strada lor, poate chiar din tot cartierul Făclia, şi era evident că nu se vor mărita decît cu un străin sau cu un ştab român. Roland vedea în faţa ochilor scena cînd, în după-amiaza aceea hotărîtoare, Mihai a venit la ei cu un buchet supradimensionat în palmele leoarcă de transpiraţie, ca, după supa aurită de duminică, cînd şi-a făcut destul curaj, să-şi rostească cererea în căsătorie fără să mai aştepte felul al doilea, la care tatăl fetei, măcelarul, a adus sticla de palincă pregătită din timp şi, după al treilea pahar, nimeni nu s-a mai sinchisit de puiul umplut, pe care soţia lui stătuse să-l pregătească o jumătate de zi. Ciocneau din picioare, în hohote de rîs, de parcă viitorul ginere ar fi fost cîştigat la loz în plic, deşi Mihai nu era decît un simplu subinginer, nimic mai mult, numai că pe linie de partid se aştepta încă de pe atunci la o carieră demnă de invidiat. Ea avea viitorul asigurat, cum i se şi

cuvenea unei fete ca a lui – şi ca ultim argument, ca să-l cîştige definitiv pe socru de partea lui, Mihai s-a jurat pe toţi sfinţii că va face din întîiul său născut un ungur adevărat şi astfel continuitatea naţiunii va fi asigurată, iar vecinii nu vor mai avea ce să comenteze, a povestit Feri Lobonc a doua zi la crîşmă. Iar cu ceilalţi n-au decît să facă ce vor. Dacă ar fi bănuit ce familie degenerată va ieşi din asta, ar fi aruncat palinca drept în canal, chiar dacă era mîndru de ea ca de fiul lui care nu se născuse niciodată. Căci, în loc să-şi uite promisiunea după jurămintele din faţa altarului şi a rudelor adunate acolo, Mihai şi-a respectat-o întocmai. Aşa că Roland a devenit catolic, fratele lui un ortodox get-beget, iar acum viaţa lor era ca o scenă pe care jucau întruna *Romeo şi Julieta*, fără pauză, certîndu-se cînd pe româneşte, cînd pe ungureşte, schimbînd în mijlocul frazelor limba şi mentalitatea sau amestecîndu-le cu totul, pînă ce începeau să strîmbe din nas cu toţii. Pentru că de ce naiba să amestece, fie şi din întîmplare, un maghiar cuvinte româneşti în limba lui maternă, cînd ei au cuvinte mai frumoase?

Dar abundenţa bucuriei răzbate pînă şi la cele mai mari nenorociri, pentru că în felul acesta măcar aveau două revelioane. Aveau două prilejuri de jurăminte scăldate în şampanie şi puteau să se răzgîndească, pentru că făgăduielile făcute de Anul Nou românesc puteau fi reformulate o oră mai tîrziu, cînd venea cel unguresc. De parcă între cele două ar fi trecut un an întreg, iar trecerea timpului s-ar fi dublat: se despărţeau de doi ani şi aveau în faţă alţi doi ani noi. Şi bineînţeles că aveau şi Paştele de două ori, băieţii mergeau de două ori la stropit, tatăl lor îşi strica de două ori stomacul cu şuncă şi cu tot felul de lichioruri, mama lor puţea de două ori de la cele mai înfiorătoare parfumuri şi Mîntuitorul învia de fiecare dată, fără să-şi dea seama pe ce lume tîmpită soseşte. Iar Roland nu s-ar fi mirat nici dacă şi-ar fi sărbătorit şi ziua de naştere de două ori, o dată într-un fel, a doua oară în

altul, şi, cu timpul, a început să creadă că atunci cînd va fi să vină, şi moartea va veni după ei tot de două ori.

La început reuniunile familiale erau fireşti, eticheta implica regulile ei prestabilite şi fiecare ştia ce trebuie să spună la botezuri sau la onomastici: se plîngeau de vremea care îi chinuia întruna sau lăudau mîncarea gospodinei, fără să se abată vreodată de pe făgaşul bătătorit. Nu greşeau niciodată. Din fericire, la început se ocupau mai mult de copii decît de ei înşişi, dar pe măsură ce copiii creşteau, trecînd de vîrsta la care sfaturile rudelor mai aveau o oarecare influenţă, bunicii au renunţat treptat la cărările bătătorite ale bunei-cuviinţe. Aşa că, dintr-odată, subiectele comune, discutate în jurul mesei pe un ton neutru, au început să se rărească, făcînd loc jumătăţilor de frază şi privirilor înţepătoare, născute de cele mai multe ori din cîte o aluzie cu aere de superioritate. Aşa e obiceiul la noi, spunea cu o făţărnicie drăgălaşă bunica Gondru. Dar noi facem aşa, plusa bunicul Lobonc şi fiecare simţea că în dosul lor şi al adevărurilor rostite se încolonau naţiunile fiecăruia. Iar cînd nu mai rezistau, bunicul Lobonc se ducea să-i înjure pe români în baie, iar bunica Gondru îi făcea în şoaptă bozgori în bucătărie. Numai că după o vreme nu au mai avut încotro şi nu mai veneau deodată, pentru că pacea familiei era mai presus de toate – sau măcar aparenţa ei –, aşa că vizitele spontane s-au înmulţit, Crăciunurile s-au dublat, iar pînă la urmă s-a renunţat de tot la ele. Ultima oară bunicul Lobonc s-a îmbătat criţă atunci cînd Viorel s-a încurcat la poezia lui Petőfi „Treziţi-vă, unguri“, cu toate că Laura, de dragul armoniei în familie, l-a chinuit două zile cu ea. Dar ce să-i faci, pînă la urmă şcoala românească îşi face efectul, a clătinat din cap bunicul, au să devină cu toţii nişte golani fără căpătîi, şi ochii i s-au umplut de lacrimi, pentru că patriotismul este un sentiment care te copleşeşte întotdeauna atunci cînd nu mai are nici un rost. Apoi a apucat sticla de palincă, spunînd că el o să emigreze chiar acum, şi

s-a aşezat sub munţii elveţieni, ce erau gata să se prăvălească peste el din tapetul care acoperea cu o indiferenţă impertinentă întregul perete al sufrageriei.

De ce m-ai lăsat să mă mărit cu un român dacă asta e ceva atît de important pentru tine? i-a spus Laura seara, cînd l-a cules de pe podeaua goală, unde adormise, spre ruşinea familiei. De ce m-ai crescut aşa încît neamul meu nici să nu intre în discuţie? Ce era să spună? Lobonc se uita, cu iubirea lui scăldată în alcool, la ochii fiicei sale, care scînteiau de supărare, dar cu nuanţe de indulgenţă. Ar fi dat orice să-i poată explica totul, dar, din toate perceptele vieţii, grija părintească este cea mai iraţională. E greu de înţeles că raţiunea lui de atunci i-a dictat cu totul altceva decît politica de acum. Şi că sora ei, care s-a măritat cu un sas şi nu s-au mai oprit pînă la Stuttgart, a avut noroc, iar ea, după cum se vede, nu. Cu toate că, în comparaţie cu românul acesta în opinci, ungurii i s-au părut mult, dar mult mai nepricopsiţi. N-are decît să se uite la Pityu Szélyes, băiatul acela cîrlionţat de peste drum, sau la Feri Tekker, cel din capătul străzii, care i-au făcut curte pînă i-a dat afară din casă pe amîndoi. Ce s-a ales de ei? Pityu a fost mecanic auto, dar şi-a strivit mîna sub un Moskvici şi de atunci e mai degrabă alcoolic, iar Feri face langoşi la ştrand şi degeaba se freacă el ore întregi cu săpun Amo şi poate că-şi mai dă, cît o fi el de bărbat, şi cu apă de colonie, pentru că putoarea de ulei ars nu devine niciodată parfum de trandafiri, ci doar o amestecătură greţoasă, care te face să-ţi verşi maţele dacă te apropii de el. Cu unul ca ăsta ar fi fost mai bine? Iar pe de altă parte pe vremea aceea era cît de cît linişte. Nimeni nu s-ar fi gîndit că într-o bună zi românii ăştia or să înnebunească, or să le închidă şcolile şi or să le schimbe numele, ca pînă la urmă să nu mai auzi vorbă ungurească nici pe stradă. Şi atunci, i-a spus el fiicei sale, dacă ne atacă frontal, trebuie să ne vărsăm şi sîngele pentru peticul de pămînt pe care stăm şi pentru limba pe

care încă o vorbim. În asemenea ocazii arăta ca un erou pe metereze, cu sîngele curgîndu-i în şiroaie, dar cu destulă vlagă cît să-şi înşface nepoţii, ca să-i adăpostească în sanctuarul de neclintit al limbii maghiare.

Însă bunica Gondru avea probleme cu feţele. Cu expresia de pe chipul ungurilor, cu trăsăturile lor caracteristice, pe care adeseori i se părea că le descoperă şi la nora ei. Şi să nu se prefacă Mihai că nu le vede, i-a spus ea odată fiului ei, pentru că de la o vreme au început să se fîţîie printre ei cu nişte mutre de parcă nu ar fi decît nişte oaspeţi în ţara asta. Ba mai mult, nişte oaspeţi care le ştiu mai bine pe toate, convinşi că dacă gazdele ar spăla putina de aici, ei ar face să înflorească aceste locuri cu deşteptăciunea şi cultura lor nenorocită. Cică ar trînti aici o ţară model, o adevărată Elveţie! În loc să lucreze strîngînd din dinţi şi să-şi ţină gura, ei vin să bage strîmbe peste tot şi să sape regimul, care poate că nu e perfect, dar să nu vină tocmai ei, nişte bozgori fără de ţară, să strige asta în gura mare! Degeaba încerca să o potolească fiul ei, vorbeşte, mamă, mai încet, pentru că pereţii-s subţiri, o să audă de dincolo şi Laura, care era totuşi soţia lui, fiindcă nu-i folosea la nimic. Bătrîna Gondru îşi expunea tot mai sonor teoriile, care de obicei înmănuncheau într-o singură frază mai multe mii de ani. Dar nu înţeleg un lucru, îşi termina monologurile bătrîna Gondru, stînd cu mîinile în şolduri şi sperînd că fiul ei îi va risipi nedumerirea, doar el mergea mai des la seminarii. Pentru că, dacă e adevărat ce se vorbeşte – şi de ce n-ar fi adevărat? –, aceşti venetici au fost aduşi aici la sfîrşitul războiului, cu vagoanele, de la Budapesta, fiindcă au crezut că, pe baza acelor cîtorva mii de unguri, americanii le vor da lor aceste pămînturi get-beget româneşti, adică jumătate de ţară. Şi-atunci cum se face că au reuşit să se înmulţească atît de mult într-un timp atît de scurt?

Dar seara, cînd se ghemuiau în pat, lor le plăcea să-şi bată joc de prejudecăţile lumii de afară, care nu treceau şi nici nu aveau cum să treacă

prin pereţii care îi înconjurau, pentru că lumea lor era bine împărţită: ei se iubeau în ambele limbi, la fel cum îşi dezmierdau şi copiii, iar cum foloseau tot timpul acele cuvinte cu sonorităţi diferite, după o vreme ele au început să sune la fel. Se părea că masa avea doar în glumă denumiri diferite. În schimb certurile… De obicei discuţiile în contradictoriu şi înţepăturile se exprimau în aceeaşi limbă. Indispoziţia nu are nevoie de cuvinte aparte. Dar cînd toate acestea se transformau în certuri, trecea fiecare la limba lui şi tocmai din întretăierea cuvintelor româneşti cu cele ungureşti reieşea că atunci era vorba de nervi adevăraţi, greu de stăpînit. Pe feţele lor se citea că lucrurile au luat o întorsătură urîtă, care dădea cuvintelor cele mai grele şi mai necruţătoare înţelesuri, şi atunci încordarea nu se mai dilua în traducere, ci se înteţea, ca lumina reflectată din nişte cioburi de oglinzi sparte, răspîndite peste tot, iar pe măsură ce cuvintele îşi băteau joc de ei, încrîncenarea lor creştea, pînă ce ajungeau doar să rînjească, să mîrîie unul la altul, ca două animale copleşite de ură.

Graniţa nevăzută care delimita cu exactitate cele două tabere, niciodată recunoscută, dar imposibil de modificat, era trasată între cei doi copii. Între Roland şi Viorel. Iar cei doi şi-au împărţit regatul fără să ştie, fără să fi încercat vreodată să şteargă hotarul dintre ei, de la bun început, de cînd au gîngurit primele cuvinte şi au făcut primii paşi – mai degrabă sub impulsul adînc al instinctelor sau al celui superficial, al anturajului lor. Dacă inamicul se apropia periculos de tare de zona de demarcaţie, Roland se refugia lîngă fusta mamei şi, pînă ce trecea furtuna, Viorel se agăţa de pantalonii tatălui său. Numai că soarta e mult mai cinică şi nu ţine cont de voinţa oamenilor. Aşa că, odată cu trecerea timpului, Roland a început să semene tot mai mult cu tatăl său, preluînd faţa lui puţin buhăită, trupul lui îndesat şi privirea lui tăioasă, întunecată, în timp ce Viorel a moştenit supleţea mamei sale şi

trăsăturile distinse ale ochilor ei verzi, care priveau lumea cu aceeaşi nedumerire naivă ca toţi cei din neamul Lobonc. Era ceva evident pentru toată lumea. Cu atît mai mult cu cît ei încercau să ascundă evidenţele. Pentru că în această privinţă tatăl era neînduplecat de sever. Susţinea că Viorel îi seamănă leit, chiar dacă, odată cu trecerea timpului, se vădea tot mai tare contrariul. Iar mama îl strîngea ameninţătoare în braţe pe Roland, fericită că, iată, nici genele ei nu s-au pierdut aiurea, la care cunoscuţii nu ziceau nimic, se dezobişnuiseră să mai pună întrebări, să gîngurească sau să plesnească din palme şi nici nu se mai prea uitau la copii, fiindcă ştiau că era mai indicat să nu zdruncine această orbire acceptată de amîndoi.

De ce nu divorţaţi? Aceasta era întrebarea pe care le-o punea aproape toată lumea. La chefuri colegii, cărora votca le făcea curaj, la farmacie bolnavii sfioşi, cum că dumneata ştii mai bine decît toată lumea că nu există nici un medicament pentru asemenea probleme, cum spuneau ei cu ochii plecaţi şi o strîngeau de mînă în semn de îmbărbătare, după o vreme vecinii şi cunoscuţii, îngrijoraţi sau, dimpotrivă, maliţioşi, iar în cele din urmă şi străinii care se hurducau alături de ei prin autobuz, auzind fără să vrea sîsîielile lor şi văzînd că lui Mihai i-ar fi venit să o arunce din mers pe drăgălaşa lui soţie, care îl contrazicea întruna. Fiindcă se potriveau ca apa cu uleiul. Sau călătoreau în două trenuri gata să se ciocnească.

Pe vremea cînd îi făcea curte, Mihai era un băiat liniştit, căruia îi plăcea să fie lăsat în pace şi considera asta un semn distinctiv al iubirii, în vreme ce Laura voia ca el să-i dea atenţie, să-i asculte problemele de la serviciu, să discute despre cele citite, să-i bîrfească un pic pe vecini sau să se îngrijoreze de problemele planetei. Altminteri ea găsea cusururi în toate – în laptele vărsat pe masă, în şosetele uitate pe scaun – şi atunci nu-i mai tăcea gura. Nu se potolea decît atunci cînd dojenile repetate făceau ca lui Mihai să-i sară ţandăra şi să înceapă să urle, pentru că pe Laura o liniştea

întotdeauna furia altora, iar faţa schimonosită şi înroşită a celuilalt îi provoca un sentiment de superioritate, ca unui vizitator de la grădina zoologică, amuzat de giumbuşlucurile maimuţelor. Şi fiecare vedea viitorul cu alţi ochi. Mihai nu îşi calcula decît pasul următor şi nu se baza decît pe ce avea în mînă, în vreme ce Laura avea planuri cu bătaie lungă şi uneori propovăduia cinstea şi libertatea spirituală, iar alteori visa la o casă cu grădină într-un cartier de vile. Dar dacă Mihai făcea un pas în această direcţie şi invita acasă vreun membru proeminent al partidului, ea se grăbea să-l acuze de oportunism şi de trădare neprincipială a unor valori, pînă atunci inexistente. Revoluţionarul nu-l înţelegea pe funcţionarul înspăimîntat, omul viitorului, pe conţopistul care-şi lingea întruna rănile. Iar asta la nesfîrşit, fără un strop de răgaz. Aşadar, de ce nu au divorţat, doar ar fi avut mii de motive să o facă?

Pentru Roland răspunsul era pe cît de banal, pe atît de adevărat. Cînd l-a văzut în faţa ochilor, limpede şi de netăgăduit, s-a mirat că nu l-a descoperit mai devreme. Totul s-a întîmplat în ziua în care, după rugăminţi şi certuri nesfîrşite, tatăl lui a apărut acasă cu un televizor color. În toată clădirea doar familia Schwartz de la parter mai avea unul. Îl primiseră de la rudele din Germania. Aşa că atunci cînd voiau să vadă ceva mai deosebit, campionatul de patinaj artistic sau finala de la *Cîntarea României*, se invitau singuri la ei, cu toată ruşinea, fiind obligaţi să stea împreună cu tot norodul, să nu înceteze cu amabilităţile şi să fie atenţi la toate toanele gazdelor şi dacă nu voiau cumva să se culce, doar cădeau din picioare de oboseală. Asta deşi atunci cînd era şi familia Gondru la ei, nu oboseau niciodată aşa de tare cît să-i dea afară pe distinşii oaspeţi, chiar dacă Péter Schwartz, capul familiei, picotea pe scăunelul incomod de bucătărie. Dar în zadar puteau ei să rămînă pînă la ţiuitul de la sfîrşitul emisiei, că pe Laura tot o deranja această recluziune impusă, acest sentiment de inferioritate, aşa că atîta l-a bătut la

cap pe Mihai, pînă ce el şi-a pus în mişcare toate relaţiile şi în cele din urmă a făcut rost de un televizor. Era de producţie indigenă, mai colţuros şi mai butucănos decît omonimul lui nemţesc, dar cînd, după chinuri îndelungate – tatăl lui nu avea nici un pic de simţ tehnic –, au reuşit să regleze canalele şi pe ecran au apărut primele imagini din campionatul intern de fotbal, toate neajunsurile estetice au dispărut, iar ei s-au tolănit uşuraţi pe divan. Făcuseră încă un pas şi ajunseseră pe o nouă treaptă a vieţii lor, superioară celei de dinainte. Şi, nu mult după aceea, încîntării că în lumea aceea virtuală, strălucitoare, iarba e la fel de verde şi nu mai sînt nevoiţi să caute arbitrul prin mulţimea de jucători cenuşii i-a luat locul o fericire sinceră, greu de explicat. S-au cuibărit unul în braţele celuilalt, ca doi adolescenţi care-şi caută cu înfrigurare mîinile pe sub pătură. Aveau amîndoi feţele liniştite şi zîmbitoare. Feţe care rezistă, fie şi pentru o clipă, timpului.

Roland înţelegea, cu mintea lui de adolescent, totul: fericirea era doar o fereastră abia întredeschisă între aparenţele dezgustătoare şi uitarea de sine încrîncenată şi, pe deasupra, efemeră, fiind mereu pusă la grea încercare. Totul nu a durat decît o clipă, cît pentru o poză de familie, dar Roland a păstrat-o printre comorile sale. Şi-a dat seama că degeaba mai erau în cameră el şi fratele lui: nimeni nu ar fi putut să spulbere, să frîngă acea fericire. Poate tocmai de aceea nu acceptau oamenii invitaţiile lor: doar alde Veterényi mai veneau să se uite la televizor, dar Rakucsinec sau Kalcsek, preşedintele asociaţiei de locatari, niciodată. Şi nu pentru că invitaţia era mai degrabă un semn al superorităţii lor ostentative decît unul de amabilitate, ci, cum şi-a dat seama Roland, din cu totul alte motive. Pentru că nimic nu-i irită mai tare pe oameni decît să observe, într-o clipă de neatenţie, cum le rîde în faţă fericirea, pe care nu o observă fără putinţă de tăgadă decît la alţii, la străini. Şi chiar dacă o văd, rămîn ferm convinşi că nu e ceva sincer, ci mai degrabă o batjocură la adresa lor din partea unor

actori care nu vor decît să joace teatru în faţa nefericirii altora, ca să-i facă să se confrunte cu propria lor nimicnicie, şi astfel ajung să nu mai înţeleagă nimic din acea fericire. Ca să nu mai vorbim de revelaţia dureroasă pe care a avut-o după ce s-a dezmeticit, că şi el, Roland, a venit pe lume ca rod al acestei fericiri şi nu a fost fătat dintr-un impuls nestăvilit de furie, cum crezuse pînă atunci. Iar aşa îi venea mult mai greu să urască.

Se iubeau. Mai presus de toţi şi de toate. Cu intensitatea şi stăruinţa descrise în mai toate romanele de dragoste, care te consumă, dar te ţin în viaţă. Dacă nu simţi aşa ceva, anii devin fără rost, ca o mîncare necondimentată. Şi cînd a deschis ochii, Roland a descoperit tocmai această iubire în felul cum o culca tatăl lui pe maică-sa pe canapea, ca să-i maseze degetele de la picioare, cînd ea se întorcea seara obosită de la farmacie şi apoi o recunoştea dimineaţa, cînd Laura freca încă o dată pantofii soţului cu o cîrpă, ca să-i strălucească mai tare.

Însă această revelaţie i-a trezit lui Roland noi întrebări, sporindu-i curiozitatea din ce în ce mai chinuitoare. Pentru că el nu dorea doar să înţeleagă forţa coezivă a familiei sale, ci era din ce în ce mai conştient că va avea nevoie şi el cîndva de ea, aşa că voia cu tot dinadinsul să-i descopere secretul. Fiindcă asta era o taină ascunsă şi înspăimîntătoare, respingătoare şi înălţătoare. Ceva ce doar un îndrăgostit poate să ştie despre celălalt îndrăgostit. După cîteva luni a reuşit să-şi ia inima-n dinţi şi într-o seară, după culcare, a tras cu urechea la ei, rămînînd apoi înmărmurit de cele auzite în dormitorul alăturat. Erau pur şi simplu icnetele unor animale luptîndu-se pentru pradă, gata să-şi muşte beregata, însoţite de mîrîielile lor. Totuşi era ceva mai mult decît atît, pentru că, chiar dacă dimineaţa vedea urmele evidente ale încleştării, ele nu aveau nimic de-a face cu durerea, ci dimpotrivă: cu cît zgîrieturile – şi adeseori chiar rănile – din timpul nopţii erau mai adînci, cu atît tandreţea lor era mai evidentă. I se părea ceva de

neînţeles, dar adevărat: duioşia lor de dimineaţa era înrudită cu încrîncenarea din timpul nopţii, dar mult mai blîndă şi mai grijulie. Şi, totodată, ea aplana timp îndelungat toate certurile dintre ei, era un armistiţiu care îi lega într-o complicitate pe viaţă. Ca nişte nebuni ce se aliau ca să distrugă întreaga lume cu o luciditate bine calculată. Şi poate că tocmai de aceea mama lui nu avea ochi pentru alţi bărbaţi şi nici tatăl lui nu ar fi înşelat-o pentru nimic în lume.

— Sînt buni la pat, a ridicat din umeri Précsek cînd şi-a făcut curaj să-i povestească totul.

— Dar asta nu e destul.

— Cum să nu? a rînjit atoateştiutor celălalt, desenînd în aer un fund mare, spre care a început să mişte ritmic din şolduri.

Se potrivesc, a mai adăugat Précsek după ce s-a potolit din rîs şi aşa a reieşit cît de străină era taina aceea pentru ei. Pentru că, chiar dacă Roland nu avea cine ştie ce termeni de comparaţie, măcar ştia că şi el se potrivea la pat cu Kati Strauber. Sau măcar că nu au avut nici o problemă deosebită. Cînd lui i se scoală, Kati se umezeşte. Şi fac totul ca la carte: dacă unul e prea precipitat, se grăbeşte să-l domolească celălalt. Dar odată, cînd Roland a vrut să treacă dincolo de această înţelegere tacită şi a încercat, prin unele trucuri noi, să scoată din fată nişte ţipete asemănătoare cu cele auzite de la părinţii lui, Kati s-a smuls furioasă din el. Îi pare rău, dar ea nu e dispusă la aşa ceva, i-a spus cu ochii în lacrimi, încheindu-şi sutienul. Dacă el are chef de asemenea perversiuni, n-are decît să-şi caute altă partenеră, pentru că ea nu e în stare de mai mult. Şi a trîntit uşa în urma ei.

Cu toate că secretul e tocmai în acele sunete. De pildă, în momentul extazului Kati scheuna – nu există cuvînt mai potrivit pentru ţipetele ei –, cu bujori înflăcăraţi în obraji. Cînd a auzit-o prima oară, Roland abia s-a putut abţine să nu izbucnească în rîs. În scheunatul acela cît se poate de

straniu nu era nici urmă din durerea aceea disperată care se auzea din dormitorul părinţilor lui şi care-l făcea şi pe el să se înfioare. Dar nici din satisfacţia înteţită care i se transmitea şi lui. I se părea mai degrabă că în chiotul fetei erau ambele senzaţii, durerea şi plăcerea, iar ele se luptau care să iasă prima la iveală, punîndu-i în mişcare corzile vocale. Dar era evident că nici unul dintre ele nu era încă destul de puternic, aşa că se contopeau mereu într-o eternă căutare înăbuşită. Cu toate că pe vremea aceea lui Roland i se întărea tot mai mult convingerea că acela era cel mai sincer moment al iubirii, iar toate celelalte rămîneau uşor de manipulat. Ba mai mult, că intensitatea, amplitudinea şi durata acelui ţipăt exprimau cel mai fidel priceperea partenerului şi intensitatea, pasiunea iubirii sale, care îi face pe eroii din romane să se arunce sub tren cînd simt că pierd fie şi o fărîmă din ea. Nu ştia şi nici nu îndrăznea să-şi imagineze ce sunete va scoate Eszter Novák, dacă va emite o şoaptă sau nişte ţipete nearticulate, va rîde cu dezinvoltură sau va suspina satisfăcută, dar spera că va reuşi să le desluşească din prima clipă înţelesul şi nu va rămîne cu faţa împietrită de cinism, ca la chiotele scoase de Kati. Pentru că iubirea este, totodată, şi înţelegere: e descifrarea limbii tainice a celuilalt, întrupată tocmai din acele sunete, imposibil de bănuit pînă atunci.

A doua zi şi-a cerut scuze de la Kati, cu toate că de fapt ar fi fost mai bine să o termine de-a binelea cu ea. Să o jignească atît de tare, încît să nu-l mai sune trei zile la rînd. Dar nu era în stare. Roland avea nevoie de acele întîlniri, de profesionalismul ei impasibil. Ele erau pentru el ca nişte antrenamente, aşa cum un boxer profesionist pocneşte luni întregi sacul de nisip şi face flotări, se apleacă şi se ridică mereu, pentru ca în seara finalei să nu fie bătut prea tare. Măcar să reziste cele cincisprezece reprize. Se pregătea deja de mai multe luni pentru Eszter Novák, pentru ea acumula el cu atîta înfocare toate experimentele. O descosea pe Kati fără pic de ruşine

despre tot felul de amănunte femeieşti, despre menstruaţie, despre lindic, dacă e adevărat că, de pildă, mărimea influenţează neapărat amploarea satisfacţiei, iar fata îi răspundea aproape întotdeauna, ba uneori îi şi arăta tot ce putea să-i arate, iar alteori ridica neputincioasă din umeri. Dar, spre surprinderea lui, ea nu-l întreba mai nimic. Nu o interesau nici părţile mai ascunse ale trupului, nici reacţiile lor, nici lucrurile aproape imposibil de explicat, ci mai degrabă prostiile caracteristice fetelor, ca, de exemplu, dacă Roland, în caz că ar şti să picteze ca Picasso, ar întruchipa iubirea sub formă de clovn sau ca pe o stafie apărută din neant.

El o înţelegea pe Kati. Tatăl ei nu mai dăduse de patru ani pe-acasă. O fute pe croitoreasa aia, spunea mama ei şi dădea din mînă a lehamite, pentru că individul acela nu era bun decît să scoată sufletul din om cu cicălelile lui – e mai bădăran decît toţi boii de la abator, a mai adăugat şi din glas îi răsuna, poate fără voia ei, regretul că viaţa o adusese în situaţia să tînjească tocmai după un necioplit ca ăla. Dar era destul de înţeleaptă ca să ascundă faptul că, în schimb, ea nu era în stare să-i refuze pe clienţii de la benzinărie cînd i se ivea ocazia. Dar era şi ea de înţeles, pentru că uneori oamenii aşteptau cîte optsprezece-douăzeci de ore pînă ce apucau să-şi ia raţia lunară de combustibil, iar în acea aşteptare deznădăjduită cei mai mulţi preferau să-şi descarce nervii într-un mod mai sofisticat decît să fută un pumn în parbriz şi să-l facă ţăndări, în pizda mă-sii de viaţă, pentru că tot nu ar fi rezolvat nimic cu asta, ajungeau doar cu maşina de la pompă direct la service. Aşa că nici Margit Strauber, care le oferea o alternativă mai plăcută, nu era decît o victimă. O victimă a socialismului. A permanentei penurii de benzină şi a numerelor de înmatriculare cu soţ şi fără soţ, pentru că, din cauza crizei, circulau duminica cu schimbul. Dar cel mai frumos a fost că pentru asta a fost chiar decorată, a primit Ordinul Muncii clasa a doua, fiindcă staţia de pe dealul Csemergi era cea mai liniştită pompă de benzină

din tot oraşul. Acolo nu erau niciodată incidente, nimeni nu se răstea la şef, oamenii nu se împroşcau furioşi cu benzina aceea atît de scumpă şi nici nu s-au luat vreodată la harţă, iar adevărul este că toate astea se datorau abnegaţiei de care a dat dovadă Margit Strauber, atît de intensă, încît ar fi meritat chiar şi clasa întîi, cu medalia de aur. Dar mai exista şi un alt aspect, căci, atunci cînd totul a ieşit la iveală, fiica ei a aruncat după ea tocmai cu medalia aceea, pentru că după o vreme Margit s-a aprins atît de tare în focul muncii, încît n-a vrut să se mai limiteze strict la pompa de benzină şi a început să-şi aducă de lucru şi acasă, pe canapeaua zdrenţuită din sufragerie. Ce să fac, aşa e sîngele meu, a început ea să strige în după-amiaza în care fata a dat peste ei. Ţipa neputincioasă, pentru că nu mai putea să plîngă – lacrimile îi secaseră, ca cerneala dintr-o călimară nedeschisă cu anii. Poate că tocmai atunci s-a hotărît Kati să-şi ia şi ea sîngele la întrebări, dar s-a împotmolit la Roland. Şi nu s-a lămurit niciodată dacă a fost doar o chestiune de lene sau aşa i-a dictat glasul de neostoit al sîngelui, deşi poate că şi băiatul acela cu chipul mereu un pic pierdut, dar care-şi făcea binişor partea lui de treabă, ştia ceva, chiar mai bine decît alţii. Kati i-a interzis să emită orice ipoteză, cu toate că Roland ştia răspunsul, pentru că, din cîteva frînturi de frază, a reuşit să pună cap la cap întreaga poveste, iar acum era gata să se revolte, cu toate că nu ar fi avut nici un drept să o facă. Dar aşa sînt bărbaţii, se îmbufnează de la cele mai mici amănunte, fără să observe tocmai esenţialul.

— Ei, cum e? l-a întrebat excitat Précsek.

— Are ochi albaştri.

— Eşti tîmpit! Cum e mai jos?

— Nu ştiu, a ridicat Roland din umeri.

— Cum adică nu ştii?!

— Încă nu m-am uitat.

— Asta chiar că-i treabă serioasă, s-a scărpinat Précsek în cap.

Stăteau la coadă la cinematograful Republica, fără să-şi facă prea multe speranţe. Erau abia în dreptul chioşcului de ziare, iar filmul începea peste douăzeci de minute. În asemenea cazuri Précsek îl trimitea pe Lajoska să se bage în faţă, pentru că avea o faţă atît de nevinovată, încît lui i se ierta totul.

— Hai să lăsăm dracului filmul, că l-am văzut deja de trei ori.

— Nici pomeneală, i-a spus Précsek, care ura să-şi schimbe programul stabilit.

El era gata să se lase captivat şi a patra oară de lupta aceea intergalactică şi nu ar fi renunţat la asta pentru nimic în lume. Mai cu seamă nu în faţa acelor dobitoci de la periferie, care s-au apucat deja de seminţe, ca pînă la generic să nu se mai oprească din scuipat. Dar după zece minute şi-a ieşit din răbdări şi el.

— Măcar e frumoasă? l-a privit el cu faţa crispată pe Roland, care nu a mai apucat să-i răspundă, pentru că din mulţime a apărut Lajoska.

Se vedea pe el că tocmai primise o palmă zdravănă şi avea cămaşa ruptă, dar ţinea biletele în mînă. Précsek l-a îmbrăţişat de parcă, odată cu ele, l-ar fi adus şi pe unul din cosmonauţii din film.

Dar degeaba au avut cele mai bune locuri, în ultimul rînd, chiar sub razele de lumină ale proiectorului, fiindcă acum pe Roland îl lăsau rece fasciculele de laser care brăzdau cerul, sfîrîitul săbiilor de foc şi chiar congelarea lui Han Solo, care era, fără nici o îndoială, momentul culminant al filmului, o infamie fără de seamă, capabilă să schimbe soarta întregului univers. Îl frămînta fără încetare întrebarea lui Précsek. Cum a putut să-l întrebe aşa ceva? Bineînţeles că era frumoasă! Dar pînă la urmă şi-a dat seama de ce era furios: pentru că acest termen nu se potrivea deloc cu Eszter Novák. Ea era, cu toată fiinţa ei, dincolo de tot ce putea fi exprimat

prin frumuseţe. Cînd o privea – şi în ultima vreme se folosea de orice prilej ca să o facă –, nu vedea în ea o femeie bombă. Nu descoperea parametrii aceia atît de precis delimitaţi de Précsek şi de toţi cei din gaşca lor, în care erau incluse şi gradele de dificultate ale cuceririi, pentru că, cu cît purtătoarele lor erau mai bine făcute, cu rotunjimi cît mai remarcabile, cu atît erau mai greu de cucerit şi de posedat. Roland vedea în ea mai degrabă o poartă albastră ca cerul, în dosul căreia se întrezărea viaţa lor viitoare: un şir de imagini pierdute în ceaţă, dar cîtuşi de puţin ireale. Se vedea aşteptînd-o cu un buchet de flori, ca apoi să se plimbe agale pe malul rîului, ba chiar să se şi mozolească puţin într-un loc mai întunecat, cu palmele transpirate de îngrijorare, întrebîndu-se dacă o să facă faţă sau nu. Totodată, era conştient că nu va avea nici un succes cu astfel de romantisme insipide, pentru că Eszter era mai în vîrstă şi avea mai multă experienţă decît el. Era o pradă mare, adevărată, pentru care romantismul nu mai era un simplu decor, ci un mod de viaţă, şi nu ar putea să pună mîna pe ea fără să afle secretul tatălui său, pentru că altfel ea i-ar descoperi din prima clipă orice prefăcătorie. Numai că toate încercările lui au fost inutile: nu a reuşit să-i descopere taina. Şi, chiar dacă îi venea greu să o recunoască, nu reuşea să-şi urască tatăl din tot sufletul. Era nevoit să menţină o fărîmă de relaţie pentru cazul în care ar fi reuşit să stea de vorbă cu el. Ca de la bărbat la bărbat. Atunci poate că ar fi îndrăznit să strecoare în discuţie şi secretul acela – sau l-ar fi putut descoperi din gesturile sau din tăcerile lui invidioase. Pentru că era sigur că tatăl lui nu i-l va dezvălui niciodată. Totuşi era sigur că avea şi el aceleaşi calităţi. Că şi el ar fi fost în stare să iubească la fel de pasional, fără oprelişti, cum o va şi face pînă la urmă, pentru că altminteri va deveni un erou sau un martir numai bun să sfîrşească agăţat de clanţa propriei uşi. Oricîte eforturi ar face mama lui, lumea nu era mişcată de propovăduirile ei. Nu era pusă în mişcare de cinste şi de onoare, ci de suferinţe şi de frustrări.

Mai precis: de lipsa iubirii. Doar e limpede că numai aceia care nu au apucat să se bucure de pizdă au vreme de pierdut cu tot felul de idealuri. Ar pune pariu că nici faimoşii revoluţionari francezi ce ridicau baricade nu s-au aruncat în luptă de dragul egalităţii şi al fraternităţii, cum scrie în manuale, ci pentru că în momentele lor cele mai grele cei mai importanţi dintre ei nu au avut alături pe cineva. Pe una cum e Kati Strauber – sau Eszter Novák. Aşa că nu au avut de ales şi au întors lumea cu fundul în sus. Pentru că nimic nu e mai straniu ca atunci cînd toate sînt în regulă peste tot. Atunci faţa ţi se netezeşte, gîndurile ţi se subţiază cît un fir de păr şi îţi vine să tragi perdelele şi să încui uşa, ca să nu pierzi nici o picătură din această senzaţie minunată, care te mîngîie pe spinare.

Nu avea nici un dubiu. Satisfacţia te subjugă mai tare decît orice constrîngere, decît orice forţă sau teroare. Şi lucrul cel mai frumos din toate este acela că omul habar nu are ce pierde, de bunăvoie şi nepăsător, prin împlinirea sa. E în stare să facă tot felul de matrapazlîcuri o viaţă întreagă, de teamă să nu risipească nimic din ea. Dar el, oricît de greu i-ar fi să recunoască, s-ar mulţumi cu asta dacă răsplata ar fi Eszter. Simplu. Iar dacă tovarăşii tatălui său ar avea mai multă minte, nu ar construi din beton sau din sticlă puşcării, posturi de miliţie şi sedii de partid cenuşii, ci un bordel mare în centrul oraşului, să le fie la îndemînă tuturor celor care au nevoie de el. Iar acolo nu ar găsi nişte ţărăncuţe nenorocite, ci marfă de prima calitate. Ba mai mult, cel mai bine ar fi dacă acolo ar fi repartizate să muncească cele mai căutate fete din oraş, femeile cu experienţă, la fel ca maşinile cu numere de înmatriculare pare şi impare, să muncească duminica, alternativ, şi aşa totul ar fi ca în familie, iar porcăria aia de Casă a Poporului ar avea un sens. Pentru că în clădirea acea rece şi pătrăţoasă care se lăfăie în centrul oraşului poate să intre oricine, numai poporul nu.

Dinspre podul Garibaldi sufla un vînticel răcoros şi plăcut, care răsfira aspicul compact al dogorii înţepenite printre clădiri, clătinînd frunzele copacilor de pe strada Tătarilor ca o mamă care-şi mîngîie copiii. Şirul de bodegi altădată pline de viaţă, gangurile jilave şi clădirile sufocate de căldură gemeau de plăcere în aerul proaspăt. Gîfîiala oraşului s-a potolit. Încet, s-a înteţit şi circulaţia după-amiezii, ca sîngele molcom prin vene. Nu era decît sfîrşitul lui mai, dar vara îşi întărea zi de zi muşchii. Se auzeau tot mai des sirenele ambulanţelor şi toată lumea ştia cîte o poveste de groază despre soarele care se apropia de Pămînt sau despre alinierea periculoasă a planetelor, în timp ce jos, la sol, au început să se înmulţească craterele mărunte din asfalt, care o înnebuneau pe madam Sólyom, tutungereasa, pentru că nu putea să mături trotuarul ca lumea din cauza chiştoacelor care se agăţau în ele. Dar numai clienţii obişnuiţi, care se încumetau să vină acolo de la gară, ştiau adevărul, pentru că Gizike le repeta întruna că pe ea nu măturatul o enerva cel mai tare, ci faptul că, de cînd era fată, gleznele ei delicate nu suportau tocurile înalte. Dar nici precupeţele de la capătul chioşcurilor nu erau mulţumite, pentru că abia ce au apucat să se coacă roşiile şi ardeii, că au şi început să se zbîrcească, nu ca anul trecut, cînd tejghelele erau pline de marfă proaspătă, pentru că nu s-a exportat nimic. Străinii mofturoşi nu aveau nevoie de căpăţînile lor de salată cît bostanii, nici de ridichile plesnind de sănătate, care, cică, erau pline de radiaţii şi de atomi de la reactorul acela rusesc, dar ele tot au reuşit să le vîndă pe toate, fiindcă dacă ţi-e foame, nu faci mofturi. Mai bine ronţăi o tabletă de iod, că tot e pe gratis, şi aştepţi sfîrşitul lumii cu burta plină.

Aşa erau ei: nechibzuiţi, egoişti şi un pic ţicniţi cu toţii. Chiar dacă nu exista nici o statistică în acest sens, era evident că în acest oraş trăiau cei mai mulţi oameni bombănitori din întreaga lume. Îşi şopteau nesfîrşitele monoloage lipsite de sens stînd la coadă, prin autobuze sau în tăcere, cu faţa

la perete, doar în sinea lor. Şi nimeni nu putea să facă nimic – poate doar vreun medic. Totuşi oraşul avea de ce să fie iubit: lumina lui blîndă de la asfinţit, nesfîrşita ţîrîială a ploii de toamnă, care-i dezmeticeşte în locul cafelei pe cei grăbiţi la muncă, şi zdrăngănitul tramvaielor noi, proaspăt ieşite pe poarta fabricii, un zdrăngănit de fiare vechi, oricît de bine ar fi fost ele reglate – dar măcar aşa ştia toată lumea, încă de departe, cînd sosesc şi pleacă din staţii. Puteai să îndrăgeşti rînjetul petelor de igrasie de pe ziduri, sobrietatea statuilor anonime şi glumele deocheate ale vînzătorilor de lozuri, care ştiau după grosimea hîrtiei împăturite dacă vei cîştiga o maşină sau doar experienţă. Aşa era oraşul. O mănăstire şi, totodată, un han la drumul mare, o insulă pustie, dar şi o fortăreaţă înconjurată de dealuri. Un oraş din care nu puteai să scapi, deci erai nevoit să te obişnuieşti cu el. Cu reguli uneori de neînţeles, iar alteori destul de limpezi. Pentru că, chiar dacă nu era mereu stăpîn pe situaţie şi vorbea o limbă care mai degrabă ocolea adevărul decît să-l rostească răspicat, nu avea cum să stea în calea viselor. Nălucirile lor firave, sfioase, iluziile mai vaporoase ca fumul dau uneori alt chip pieţelor sau fundăturilor duhnind a urină, trenurilor neîncălzite din gară li se schimba respiraţia în timp ce-şi aşteptau călătorii, care, dacă trăgeai cu urechea, păreau că murmură descîntece, sperînd că-şi vor rezolva problemele fără săpunuri Fa sau pachete de Kent, şi, dacă reuşeau să reziste tentaţiei de a gusta din ele, pînă şi gardurile li se păreau împletite din cîrnaţi, iar cărămizile zidurilor, nişte pete de întuneric făcute din ciocolată. Şi nu doar copiii povesteau că pe vremuri tatăl lui Feri Branner, care era chimist din moşi-strămoşi, a inventat o alifie vestită, care te făcea invizibil, iar într-o bună zi, cînd s-a săturat să se tot prezinte la ofiţerul care îl ancheta, s-a uns din cap pînă-n picioare, împreună cu toată familia, şi de atunci îl caută, clătinînd din cap, toţi cei care nu au destulă fantezie ca să creadă asemenea baliverne. Casa lor arată de parcă ar fi locuită, plină de

rufe călduţe, aruncate peste tot, şi de chişţoace din care ies dîre subţiri de fum, de parcă tocmai ar fi fost stinse în pripă, iar vecinii le-o prezentau clienţilor cu mîndrie şi gravitate de parcă le-ar prezenta un muzeu sau un fel de panoptic confortabil, chiar dacă erau conştienţi că prudenţa lor era zadarnică, fiindcă pînă la urmă tot se va găsi cineva care să se mute acolo, cineva fără teamă de stafii.

Mulţimea se revărsa de la cinematograf într-un puhoi întunecat şi greoi, ca apoi, odată ieşiţi la lumină, oamenii să se răsfire pe străduţele învecinate, părînd ruşinaţi de tot ce i-a unit în bezna dinăuntru. Era aproape şase. Trebuia să se grăbească spre casă. Voia să-şi ia rămas-bun de la prietenii lui, dar ei nu-i dădeau nici o atenţie. Discutau absorbiţi dacă armele cu laser funcţionează sub apă, pentru că atunci ar fi suficient să atragă invadatorii pe o planetă acoperită de mări ca să le vină la toţi de hac. La care Précsek s-a făcut roşu ca racul la faţă şi a strigat că atunci la ce e bun tot progresul ăsta nenorocit, tot viitorul îndepărtat în care rachetele vor fi folosite pe post de taxiuri, dacă nu vor fi în stare să rezolve problema asta cardinală: să poată trage cu armele acelea sofisticate unde şi cînd vor ei? Lajoska îl implora pe Roland din priviri să facă dreptate.

— Mă grăbesc. Trebuie să ajung acasă, le-a spus Roland.

— Deja? l-a întrebat Précsek, dar se vedea pe faţa lui că nu avea nici un chef să-l reţină, fiindcă bănuia că nu îi va da dreptate.

Cînd a ajuns la colţul cu strada Tătarilor, a început să se grăbească, iar de la Canalul Morii a luat-o la fugă. De acolo strada Străduinţei era la un sfert de oră şi între timp încă nu se întorcea nimeni acasă. Nu voia să-l vadă şi ceilalţi alergînd, pentru că ar fi crezut că-i e frică de tatăl lui. Dar cel mai straniu a fost că a văzut aceeaşi teamă şi în privirea calmă a mamei lui cînd i-a dat voie să se ducă la film, după ce i-a repetat de trei ori să fie acasă cel

tîrziu la şapte, pentru că acum e mai bine să fie ascultător decît să facă pe revoltatul. După ton, părea unul din roboţii din viitorul descris de Précsek.

Nu a încetinit paşii nici pe strada Arghezi, perpendiculară pe Canalul Morii, cu toate că acolo trotuarul era mai plin de gropi decît în tot restul oraşului. În loc de asfalt, pe jos fuseseră înşirate nişte dale rămase de la construcţia policlinicii în urma economiei de material, de muncă şi de cine mai ştie ce. Dar uitaseră să încheie un armistiţiu cu natura, aşa că prin crăpăturile de o palmă a început să încolţească iarba, iar buruienile înălţau colţurile lespezilor ca o pădure gata să izbucnească din adîncuri, de parcă totul ar fi fost rodul muncii unor mateloţi obişnuiţi cu marea, nu a unor zidari posaci de pe uscat. Oamenii îşi scrînteau gleznele şi vara, darmite iarna, după ce dădea gerul. Dar policlinica era atît de aproape, încît nici nu apucau bine să înjure sau să se vaite, că se şi trezeau la ortopedie. Iar portarul ajunsese deja să se trezească din somn la prima bufnitură şi să ia scaunul cu rotile hodorogit, pe care-l ţinea la îndemînă, ca lumea să-şi dea seama cîtă raţiune şi previziune se ascundea în acea blestemată de harababură.

Roland nu se temea de luxaţii, dar nu i-ar fi plăcut să-şi rupă piciorul. Fracturile nu erau bune la nimic, pentru că te ţineau la pat săptămîni întregi. Dar o rană mai acătării ar fi mai mult decît bine-venită. Cu ea poţi să mergi a doua zi la cabinetul şcolii, ca nu cumva să se infecteze, iar pe deasupra e indicat să te panseze cineva care se pricepe. Cine ştie, poate că altul în locul lui ar fi încercat să-i facă curte cu trandafiri furaţi sau i-ar fi cumpărat de la magazin o cutie de rahat scîrbos, pentru că doar atîta se mai găsea – sigur, pe lîngă conservele de peşte, de-ţi venea să crezi că zaharicalele turceşti şi peştii îmbibaţi în ulei erau baza tuturor mîncărurilor –, iar dacă nu ar fi fost suficient, ar fi dus-o la vreuna din piesele timide, dar zgomotoase, de la teatru, unde ar fi aşteptat cu răbdare sfîrşitul, ca apoi să o conducă acasă.

Dar Roland nu avea altă şansă decît vreo rană gata să se infecteze sau vreo contuzie ori julitură mai serioasă, plină, ca întotdeauna, de nisip şi de murdărie, astfel ca apa oxigenată şi tampoanele fine de tifon să se impună de la sine şi să fie aplicate cu o grijă deosebită, cu gesturi aidoma mîngîierilor, prin locurile şi aşa destul de greu încercate.

Eszter Novák a fost repartizată la cabinetul şcolii la începutul lui optzeci şi şapte, dar Roland nu a observat-o decît cu ocazia vaccinului obligatoriu din martie. Parcă pentru TBC, nu reţinuse, cu toate că Eszter le-a explicat totul temeinic, le-a vorbit despre istoria bolii, despre răspîndirea ei şi că nu a fost eradicată nici pînă în ziua de azi. Doar că el nu reuşea să se concentreze la cele spuse de ea. Bacilii aceia ce puteau distruge plămînii îl lăsau rece, el se holba mai degrabă la fata aceea mărunţică, mai scundă cu un cap decît oricare băiat din clasă. Lui Zerlik îi ajungea pînă la piept, după cum le-a şi arătat el, rînjind, iar apoi a spus că era o mărime ideală pentru el, la care bineînţeles că au izbucnit cu toţii în rîs şi nici profesorul de matematică nu a reuşit să-i potolească, aşa că nu a avut altă soluţie decît să o poftească pe Eszter la catedră şi să-şi deschidă caserola cu ace, poate aşa se vor linişti. Dar nici pomeneală: amabilitatea lui i-a stîrnit şi mai tare.

Să fi fost din cauza staturii? Sau i-o fi aţîţat cu şuviţele ei blonde, tunse scurt? E deja greu de spus. Era evident că Eszter nici nu se sinchisea de ei, nu o interesau nici privirile voluptuoase ale băieţilor, nici cele invidioase ale fetelor. A rămas impasibilă la chicotelile lor, ca şi la încercările celor mai curajoşi de a o pipăi în timp ce ea îi împungea cu seringa în braţ. Era obişnuită cu astea. Altul ar fi crezut că soarta a vrut să-şi bată joc de ea, plămădind-o dintr-un strop de materie, poate numai din resturi, dar Roland nu ştia şi nici nu avea de unde să ştie că tocmai acesta era farmecul ei, asta îi făcea pe bărbaţi să-şi piardă minţile şi le trezea instinctele cavalereşti. Acesta a fost şi argumentul care l-a făcut pe Antal Sprőd, renumitul

profesor de anatomie şi ginecologie, să-i ia apărarea pînă în pînzele albe împotriva acuzaţiei – chipurile, nedrepte – că ar fi copiat la examenul de absolvire, iar pe Józsi Pintér, fratele mai mare al fermecătorului Marci Pintér, să-i ofere o felie de tort la cea mai vestită cofetărie din oraş, cu toate că el nu cumpăra nici flori de Ziua Femeii. Doar că niciodată nu i se făcea curte sau nu era ocrotită ori favorizată pe gratis, însă asta e altă poveste. Iar ea a plătit acceptînd şi a urmat o recluziune de cîteva luni, fiindcă Antal, căruia îi plăcea să se laude că de-a lungul anilor nu a lăsat nici un student să se apropie de el, a făcut o excepţie cu ea şi i-a închiriat o garsonieră într-unul din blocurile de elită din cartierul Făclia, numai ca să o găsească mereu acasă dacă i se făcea poftă de ea. Apartamentul separat şi independenţa ei erau de prisos, fiindcă nu putea să iasă, pentru nimic în lume, din hăţişul regulilor impuse şi să coboare, fie şi numai pînă la magazin, fără aprobarea lui. Profesorului îi era teamă ca nu cumva, în acei cîţiva metri, să o atace golanii, să o batjocorească sau să o siluiască, ba chiar îl îngrozea gîndul că ar putea să-şi îndrepte fie şi doar privirile lor mereu iscoditoare asupra ei. Ar fi în stare să mi te răpească cu o singură privire, i-a spus el, cam la fel cum i-a explicat mai tîrziu şi Józsi Pintér, numai că el, ca să fie mai convingător, a pus şi pumnul la sfîrşitul frazei. Pentru că în realitate oamenii nu se îngrijorează niciodată pentru lucrurile esenţiale. E adevărat că e greu să-ţi pierzi locuinţa, maşina, mobilierul, dar dacă-ţi dispare lăbuţa de iepure atîrnată de breloc, acea podoabă fără nici un rost, eşti bosumflat toată săptămîna. Iar Eszter nu era decît o podoabă. Nimic mai mult.

Dar acum bineînţeles că le este recunoscătoare lui Pintér şi tuturor nemernicilor care i-au urmat, fiindcă după prima palmă primită – mai bine zis, din clipa în care a simţit în gură gustul straniu, intens, al propriului ei sînge – a decis că, dacă asta e soarta care i-a fost hărăzită, măcar să tragă

toate foloasele de pe urma ei şi să descopere pînă unde poate să meargă puterea feminităţii sale. Căci nu există fiinţă mai disperată ca bărbatul uluit pînă la perplexitate de propria sa brutalitate şi care încearcă cu o insistenţă aproape comică să-şi ispăşească păcatele cu bijuterii sau rochii de seară, chiar dacă nu o scoate niciodată din casă. O surprinde cu un căţel sau cu promisiuni de călătorii, mereu reînnoite. Iar dacă trebuie neapărat, îşi pune şi sufletul pe tavă în schimbul iertării. Aşa a devenit Eszter Novák, cu fiecare palmă încasată, o femeie tot mai bogată, chiar dacă această bogăţie nu se vedea, fiind formată în mare măsură din trofee iluzorii.

Aşa că la început, făcînd abstracţie de preceptele profesionale, ea s-a uitat la rana lui Roland cu o invidie amestecată cu scîrbă. Ştia că, pe la spate, toată lumea o numea curvă. Ştia, dar nu voia să audă, cu toate că atunci cînd îşi privea urmele loviturilor de pe trup, nici ea nu avea vreun argument cu care să îi contrazică: da, era o curvă la care fiecare vînătaie, fiecare strop de sînge avea un preţ. Şi chiar dacă nu i-l lăsau pe marginea noptierei, pînă la urmă îl plăteau cu toţii. Doar aşa a rezistat. Doar aşa a reuşit să facă de fiecare dată pe gîsculiţa neajutorată, demnă de protecţia lor. S-a obişnuit. A făcut ordine în sinea ei. A plîns, a bombănit, a iertat. Ca un robot de bucătărie avansat, care curăţă zarzavaturile, le fierbe şi apoi le zdrobeşte. Dar nu era suficient de tare ca să revadă pe faţa altora pecetea propriei ei ruşini – i se făcea greaţă, chiar dacă oamenii se aşteptau să-i tămăduiască sau măcar să le aline, cu cîteva cuvinte de consolare, durerea expusă în faţa ei, de care ea fusese lipsită. Roland nu era un adolescent stîngaci, ci un trădător apărut pe neaşteptate, ca să-i reproşeze în faţă trecutul ei dubios.

Dar, oricît de silă i-ar fi fost, l-a tratat pe băiat cu toată seriozitatea. Iar Roland era în al nouălea cer, fiindcă delicateţea cu care îl atingea în timp ce-l pansa, grija cu care-i prescria medicamentele şi îngrijorarea cu care îl

întreba dacă mai luase aşa ceva şi dacă nu cumva era alergic la antibiotice, toate astea el le considera semne de tandreţe din partea ei. Nu era un simplu bolnav, ci un bărbat bolnav, iar Eszter îi întărea cu fiecare gest această revelaţie deloc lipsită de importanţă. Mirosul dezinfectantelor, culoarea tampoanelor îmbibate cu iod, toate erau pentru el apanaje ale iubirii, ale acelui sentiment neîmplinit, care nu-l lăsa să doarmă noaptea. Privea cît de leneş se contopesc în noapte acoperişurile caselor, tot mai convins că nu mai e singur, că e legat de cineva, are un scop în viaţă şi nu mai e de capul lui. Toate acţiunile lui aveau un singur ţel. Desigur, ar fi preferat să treacă dincolo de expresiile latine şi de adnotările tot mai dese din foaia de observaţie, dar nici chiar o julitură zdravănă ca asta nu i-ar fi oferit răgazul necesar ca să meargă mai departe şi să aducă vorba pe neaşteptate de un eventual *rendez-vous*. Nu erau destul de apropiaţi. Eszter nu îi cunoştea decît datele personale, mai bine zis le rostea pe de rost, cu o severitate plină de dojană, adăugînd că de ce trebuie să alerge tot timpul, că ar fi bine să fie mai prudent, pentru că pînă la urmă o s-o păţească, iar între timp nota în registru clasa, anul naşterii şi numele mamei. Ar fi fost o prostie să o întrebe şi el pe ea. La ce i-ar fi folosit să ştie anul cînd s-a născut, numele mamei ei sau ce greutate avea Eszter, cînd el ar fi vrut să o întrebe dacă era adevărat că nu o aşteaptă nimeni cînd iese de la serviciu, cum a observat el ori de cîte ori a pîndit-o cînd ea pleca de la şcoală. Sau poate că prietenul ei e prea leneş ca să o conducă acasă? Şi ce muzică îi place? Ce face cînd se plictiseşte de zilele care trec fără nici un rost şi îi vine să-şi ia lumea-n cap? Şi unde e capătul lumii ei? E în oraş sau i-ar trebui o hartă ca să-l găsească?

În lipsa acestor răspunsuri, era nevoit să se mulţumească cu picăturile de amănunte pe care a reuşit să i le stoarcă: că îi place vata de zahăr, dar nu ar comanda niciodată desert după două feluri de mîncare, că nu poartă nici iarna căciulă, dar picioarele îi sînt sloiuri de gheaţă, oricît de groşi pantaloni

ar purta. Culoarea ei preferată e cenuşiul ploii, pentru că e elegantă, şi nu suportă să vadă în filme oameni care mor degeaba, dar asta probabil că e din cauza profesiei ei. Erau doar cîteva amănunte fără nici o importanţă, dar Roland şi le nota seara în agendă, de parcă erau cheile unor zăvoare de preţ. Şi aştepta cu asiduitate clipa cînd toate aceste detalii se vor contopi într-un întreg şi astfel vor ieşi dintre pereţii cabinetului.

Pretextul i-a apărut sub forma unui cui ruginit. L-a observat de la începutul orei de sport într-o scîndură lăsată de muncitori la marginea terenului de fotbal. Tocmai se demonta tribuna de 1 Mai, din care rămăsese şi bucata aceea de scîndură. Primul lui gînd a fost să o arunce cît colo, nu cumva să cadă cineva în ea, dar pînă la urmă tocmai de aceea a lăsat-o acolo unde era. Apoi a fost simplu ca, după un dribling mai obraznic al lui Pityu Zerlik, să cadă exact în cuiul cu pricina. În prima clipă nu l-a durut, a simţit doar că i-a amorţit piciorul. La început nu şi-a dat seama că a reuşit, că nu s-a ales doar cu o rană superficială, de amator, decît cînd a văzut feţele tot mai speriate şi mai palide ale colegilor din jurul lui. Cuiul nu i s-a împlîntat drept în pulpă, ci de-a curmezişul, iar forţa căzăturii l-a îndoit, sfîrtecîndu-i cam o palmă de piele din pulpă. Piciorul i s-a umplut imediat de sînge. Nu a ţîşnit şi nu era deschis la culoare, aşadar, din fericire, artera nu este atinsă, i-a explicat Eszter doctoriţei, speriată, dar cu profesionalism. Părea într-adevăr grav, fiindcă nu a ajuns pe mîna asistentei, în sala de aşteptare, ci de-a dreptul în cabinetul plin cu secţiuni de inimi şi de plămîni din plastic.

— E doar vena, a aprobat doctoriţa. Din fericire, sîngerează bine.

Apoi s-a uitat la ea de parcă ar fi fost la examen, iar Eszter s-a grăbit să-i răspundă:

— Asta e bine, pentru că aşa rana se curăţă mai repede.

— Corect. Pregăteşte-mi acele. Va trebui să-l cos.

Roland era de două ori dezamăgit. Pe de-o parte era dezamăgit pentru că nu se ocupau de el, ci de hemoragia aceea idioată, de parcă l-ar fi radiat sau l-ar fi alungat din jurul propriei sale răni. Păreau să nu le pese cine le-a adus rana aceea, care era doar un caz, cine era purtătorul ei. Putea să fie el, dar şi Elvira Krajczár, care probabil că umpluse deja toată şcoala cu povestea accidentului său, sau Pityu Zerlik, care poate că ar fi leşinat, pentru că acum nu mai era vorba de trăsăturile personalităţii, de caracter, de curajul cu care suporţi tratamentul, strîngînd din dinţi, ci de complicaţiile care ar putea surveni după asta. Pe de altă parte recunoştea în răspunsurile Eszterei propriile sale emoţii de la şcoală, cînd era obligat să înşire tot felul de date la orele de istorie sau să explice reprezentările ecuaţiilor la algebră. Eszter nu mai era femeia independentă şi aţîţătoare de pînă atunci, ci o şcolăriţă strivită între bănci, care nu se deosebea cu nimic de Kinga Hadházy din momentele cînd încerca cu disperare să cîştige bunăvoinţa profesorilor, ca să primească zecele mult aşteptat. Pentru că numai aşa putea să scape de reproşuri. A rămas decepţionat, pentru că doctoriţa îi întreba cînd pe el, cînd pe Eszter, întorcîndu-şi ochelarii de la unul la altul.

— Ţi-a amorţit piciorul?

— Nu.

— Ai furnicături?

— Nu.

— Simţi ceva?

— Da.

— Adică te doare?

— Da, a recunoscut fără să vrea Roland.

Eszter s-a grăbit să tragă concluziile:

— Deci nu i-a fost atins nici nervul, nici tendonul.

— Şi ce e de făcut?

— Va trebui să-i facem o injecţie antitetanică, din cauza cuiului ruginit.

— Corect. Hai să-ţi arăt cum trebuie cusut.

Doctoriţa, pe care halatul alb nu o prindea nici pe departe atît de bine ca pe Eszter şi purta peste ciorapi nişte şosete groase, care îi alungau şi ultima brumă de feminitate, nu a renunţat la cazul lui nici după ce i-a cusut rana. A fost de faţă şi la controlul de a doua zi, ba chiar şi mai tîrziu, cînd a venit timpul să i se scoată firele.

— Cicatricea o să se vadă, i-a spus ea cu severitate şi era evident că nu-i păsa cîtuşi de puţin că Roland va rămîne tot restul vieţii cu urma acelui accident.

Avea treizeci şi doi de ani, dar era genul de femeie căreia nu i se vede vîrsta. Anii nu aveau cum să-i mai îngusteze buzele, oricum subţiri ca hîrtia, nici cum să-i opalizeze pielea, deja aproape străvezie. O să arate la fel şi la şaizeci de ani, a constatat Roland, poate doar cu vreo cinci riduri în plus sau în minus. Se uita la pistruii ca nişte pete hepatice de pe mîinile ei. La degetele ei subţiri, care abia mai suportau povara unghiilor. Cînd i-a scos firele, nu a simţit nici o durere, ci mai degrabă o usturime, de parcă l-ar fi mîngîiat pe pulpă cu un fir de iarbă. A închis ochii şi a încercat din răsputeri să şi-o imagineze pe Eszter, care în săptămîna aceea lipsise de la cabinet. Şi-a amintit sînii ei plini, elastici, care i se umflau sub halat la o palmă de el, formele care i se întrezăreau pe sub haine, şoldurile ei generoase. Înainta centimetru cu centimetru. Era cam pe la curbura spinării cînd a simţit că i se mişcă ceva în pantaloni. Iar în clipa în care doctoriţa i-a atins-o întîmplător, tresăltarea aceea s-a transformat imediat într-o umflătură.

— Dacă ţi-ar fi intrat un pic mai sus, puteai să-ţi iei adio de la fete, a glumit ea cînd a intrat prima oară în cabinet şi l-a pus să-şi dea jos pantalonii.

A arătat către poalele lui, sub care, la cîţiva centimetri, începea cusătura. Atunci a rîs şi el, dar acum nu avea nici un chef de glumă. Fără Eszter, cabinetul nu mai era la fel de prietenos. Ustensilele din vitrină, ilustraţiile decolorate cu arsurile de gradul al doilea şi canapeaua din vinilin, urît mirositoare, toate erau pe cale să-l dea de gol. Să pună în practică ameninţarea aparent glumeaţă a doctoriţei. Pastilele răsfirate pe masa doctoriţei se uitau după Roland ca nişte ochi sfredelitori şi tocmai de aceea el s-a refugiat către corpul Eszterei, dar a exagerat doza.

A încercat zadarnic să şi-o alunge din minte pe Eszter, silindu-se să-şi abată gîndurile de la fundul ei. S-a gîndit că după ce va ieşi de acolo, va mînca un sandvici cu cîrnaţi, după care se va duce la veceu, a silabisit numele medicamentelor de pe cutii, apoi a început să înşire numerele prime, dar totul a fost în zadar, pentru că la capătul şirului expresia durdulie a dorinţei sale s-a arătat din nou, s-a strecurat în sandviciul lui, părînd că vrea să se înfrupte din carnea aceea. Umflătura dintre picioare era tot mai mare, ceea ce a început să o deranjeze şi pe doctoriţă, pentru că, oricît de multă anatomie ar fi ştiut, îi venea tot mai greu să nu se uite la chiloţii lui imaculaţi. Să nu observe ce se întîmpla la cîţiva centimetri de ochii ei. Dacă ar fi avut de-a face cu un bărbat, i-ar fi tras o palmă, dar unui copil? Care poate că nici nu înţelegea bine ce se întîmplă cu el...

Dar nu şi-a dat seama că din asta ar putea să iasă un scandal decît după ce l-a lăsat pe Roland să plece. Căci ce ar fi putut să spună dacă băiatul ar fi început să se laude că l-a excitat dinadins? Că ea a făcut tot posibilul să îl atingă acolo cu mîna? A încercat să-şi rememoreze întreaga scenă, vrînd să se convingă că nu a făcut nimic care să contravină exigenţelor meseriei. Că nu a abuzat nici o clipă de situaţia dată. Că l-a îngrijit cu maximum de etică şi de competenţă. Cum i-o cerea şi asistentei ei. Totuşi oare de ce simţea fiori din cap pînă-n picioare? De ce tremura toată? După cîteva minute

imaginaţia ei a început şi ea să o ia razna, amestecînd realitatea cu cele mai înspăimîntătoare imagini. Se vedea băgîndu-şi mîna în chiloţii pacientului, dînd să-i scoată de acolo păcătoşenia trufaşă, ca apoi să o pipăie, să o scuture şi să o mănînce ca pe un crenvurşt. Îngrozitor. Nu, era ceva insuportabil. S-a spălat pe faţă cu apă rece, iar după cîteva minute a luat şi un calmant. A vrut să-şi sune prietena, ca să-i povestească totul rîzînd. Dar cum va reacţiona dacă ea nu va găsi nimic de rîs în asta? Dacă îi va răspunde printr-o tăcere plină de consternare? Era speriată de-a binelea. Gondru, Gondru… Oare unde a mai auzit ea numele acesta? Era sigură că i-a vorbit cineva de el. Îşi simţea capul greu ca un bolovan.

S-a aşezat fără să-şi dea seama în dreptul colii de hîrtie. A realizat ce i-ar fi spus prietena ei. Să nu cedeze iniţiativa. Să nu facă niciodată aşa ceva. Să facă ea primul pas la cea mai mică incertitudine. Hîrtia asta o să mă pună la adăpost, îşi spunea în sinea ei în timp ce explica în fraze lungi, confuze, că în data de cinci a lunii curente, la ora nouă şi cincisprezece minute, Roland Gondru, elev în clasa a unsprezecea, i-a făcut în cabinetul şcolii, într-un fel personal, avansuri pe care ea, cu credinţa ei de neclintit în principiile moralei socialiste, i le-a respins cu fermitate. Şi că, după părerea ei, nu a fost o acţiune întîmplătoare, ci una plănuită dinainte, mai bine zis că ea se gîndeşte chiar că băiatul s-a automutilat cu bună ştiinţă. În consecinţă, solicită cercetarea discretă, dar temeinică a cazului şi sancţionarea exemplară a celui vinovat.

Se uita la hîrtie şi nu-i venea să-şi creadă ochilor. Dar nu ea trebuia să creadă această poveste. Era treaba directorului să-i dea de capăt. Lupu va descoperi adevărul, iar dacă nu, dacă ea s-a înşelat, va arunca declaraţia la coş. Asta nu mai era treaba ei. Ea făcuse tot ce avea de făcut.

Cina e gata, a zis mama lui, deschizînd uşa. Era de prisos să-i mai spună, pentru că mirosul de friptură împănată bine cu usturoi a dat buzna în cameră. Pentru un om înfometat asta ar fi fost o adevărată mîntuire, dar pentru cineva cu un bolovan în stomac era de-a dreptul un atentat. Vin, a spus Roland şi a oprit magnetofonul. Mick Jagger nu a mai putut continua *Sympathy for the Devil*, dar nu avea nici o importanţă: tot nu înţelegea textul. Chiar dacă Lajoska i-a scris fonetic cuvintele şi sensul lor aproximativ, el nu putea să se transpună în atmosfera lor. La şcoală li se preda rusa şi învăţau despre Puşkin în limba aceea scîrţîită şi ruginită pe care nimeni nu voia să o înţeleagă.

În bucătărie fratele lui tocmai termina de pus masa. A aşezat o farfurie şi o furculiţă şi în dreptul scaunului tatălui lor, chiar dacă ştia că atunci cînd se va întoarce şi Mihai acasă, ei vor dormi deja demult. Mama l-a mîngîiat zîmbind pe Viorel pentru gestul lui grijuliu, în timp ce lui Roland îi venea să-i tragă un picior pe sub masă, ceea ce bineînţeles că nu s-a întîmplat. Daţi-mi farfuriile, le-a spus ea. Mai întîi i-a umplut-o pe a lui Viorel şi abia după aceea pe a lui. Cele două felii de carne erau înconjurate cu dîmburi de orez, care le acopereau cu totul. Mama lor nu se zgîrcea cu mîncarea, sînt în plină creştere, spunea ea de obicei, iar pe deasupra Viorel a mai şi înotat. Le-a tăiat şi cîteva felii din franzela proaspătă. Viorel s-a milogit să-i dea colţul, din care s-a repezit să muşte o îmbucătură. Roland mesteca fără poftă, deşi costiţa era gustoasă, moale şi bine condimentată. Sosul maroniu strălucea uleios peste boabele de orez. Dar el nu-şi putea lua ochii de la farfuria tatălui său, care atrăgea ca un magnet alb pofta lui de mîncare, zdrăngănitul tacîmurilor şi toate gîndurile lui. Simţea că bucătăria se învîrte cu el cu tot şi că îi va înghiţi pe mama şi pe fratele lui, împreună cu toate vasele murdare din chiuvetă, dîndu-i pace numai lui, fiindcă avea alte planuri cu el.

Viorel povestea în gura mare ceva despre bazinul pentru copii. Cum s-a legat de el un grăsan viclean şi l-a ţinut cu capul sub apă. Mama lor se prefăcea speriată, deşi rîdea, la care fratele lui a început să povestească şi mai amănunţit cît de mult timp a stat fără să respire. Şi-a umflat obrajii ca un balon, strîngîndu-se cu mîinile de gît, ca să le arate cum s-a sufocat el în apa aceea plină de clor. Iar la sfîrşit, ca recompensă pentru că nu se înecase în bazinul adînc de un metru, a mai primit şi un măr. Roland continua să se joace cu carnea din farfurie. Şi tu, s-a întors ea către el, tu ce ai făcut azi? Te-ai distrat bine? L-a întrebat într-o doară, dar cu o privire îngrijorată. Dacă l-ar fi întrebat încă o dată, poate că i-ar fi povestit totul, chiar dacă nu ar fi fost în stare să-i spună fiecare amănunt pînă la capăt, şi la urmă, cu toţi cei şaptesprezece ani ai lui, ar fi izbucnit în plîns. Dar nu a spus nimic. Şi-a adunat puterile în ultima clipă. Nimic deosebit, i-a spus el în cele din urmă. Am defilat. Fratele lui îşi mînca deja mărul, plescăind zgomotos. Mama l-a mai privit o vreme, dar ochii ei erau tot mai îndepărtaţi. Erau din ce în ce mai opaci pe măsură ce se sinchisea tot mai puţin de el. Pînă la urmă i-au pălit, ca două becuri deşurubate din dulii.

Îşi dăduseră întîlnire la ceasul electric, dar se auzea de la Canalul Morii că erau deja acolo cu toţii. Précsek povestea ceva cu vocea lui baritonală, întrerupt din cînd în cînd de rîsul piţigăiat şi isteric al lui Pityu Zerlik. Se adunaseră în jurul lui Tibi Précsek, care gesticula agitat. Îşi ţinea mîinile ca în curtea şcolii cînd a luat în primire mitraliera, gata să-i secere pe toţi trecătorii, fără nici un discernămînt. La fiecare bubuitură a Kalaşnikovului imaginar, Zerlik chicotea, de parcă rîsul lui ar fi fost clipocitul sîngelui care izbucnea din rănile victimelor nevăzute.

În ultima vreme începuseră să se comporte ca nişte personaje de film, de pildă din *Terminator* sau din *9 săptămîni şi jumătate*. Le văzuseră încă de la

începutul verii, pe două cópii ca vai de lume după nişte videocasete împrumutate. Kinga Hadházy le traducea dialogurile, dar ei au înţeles fără prea multe explicaţii scena în care John îi cumpără femeii alese un batic, ea e topită de fericire, apoi el o suie în roata uriaşă şi, cînd ea ajunge sus de tot, îl pune pe mecanic să o oprească şi se duc amîndoi să bea o bere. Cocoţată acolo sus, fata începe să ţipe, dar el îi spune, linişteşte-te, *baby*, ne întoarcem imediat. Scena asta i-a lăsat pe toţi cu gura căscată. Iată că se poate şi aşa. Simplu, fără prea multe mofturi. Aşa le trebuie, a şoptit Précsek, ca unul care a descoperit reţeta infailibilă, şi din clipa aceea liceul Goga a fost năpădit de Johni în zeci de exemplare. Le cumpărau gagicilor cîte o sticlă de suc din care luau înainte cîte o înghiţitură, se uitau după ele pe furiş cum îi aşteaptă în faţa cinematografului, iar apoi le spuneau într-o doară că ar merge mai degrabă la cofetărie şi mototoleau distraţi biletele cumpărate. Dar sufletul de femeie e mult mai complicat, iar asta s-a văzut şi din reacţia lui Kinga Hadházy, care a ieşit din cameră plîngînd la scena cu Joe Cocker, cînd Kim Basinger a început să se dezbrace ca lumea, şi nu a vrut cu nici un chip să se întoarcă, chiar dacă i-au promis şi filme de dragoste sau *horror*, în care i-au garantat că morţii vii vor devora toate personajele. Dar reacţia ei a fost una previzibilă, pentru că, faţă de blonda aceea din film, ea nu prea avea nimic de arătat în partea de sus.

Acum Précsek tocmai băga spaima în toţi, dar cînd l-a văzut pe Roland, a renunţat la înfăţişarea de robot şi s-a îndreptat către el cu mersul lui de John, bine cumpănit. Aveau nevoie de acea nepăsare, ca apoi să poată fluiera pe stradă după toate femeile obosite care-şi cărau plasele pline, de parcă ar fi fost ca tipa aceea sexy de pe ecran, nişte basingere de rutină, cum le spunea Précsek, iar în prima clipă ele păreau surprinse şi nu reuşeau să se dumirească dacă golanii aceia îşi băteau joc de ele sau erau atît de însetaţi şi de lacomi, încît le descopereau feminitatea chiar şi în dosul fardului obosit

de pe chipurile lor. Şi adeseori s-a întîmplat ca la început să-i privească cu dispreţ pentru obrăznicia lor, iar după ce dădeau colţul, cînd nu le mai vedea nimeni, să se scotocească prin poşete, ca să se mai rujeze un pic, să se privească în oglinda vitrinelor şi apoi să pornească, la fel de încovoiate, mai departe. Dar ei aveau nevoie de acest mic interludiu, pentru că, odată ajunşi în curtea şcolii, cînd au preluat uniformele albastre, bocancii, şepcile şi apoi Kalaşnikoavele, buna dispoziţie le-a pierit cu totul. O femeie subţirică le-a împărţit tuturor mănuşi albe de bumbac. Nimeni nu înţelegea ce se întîmplă. Ei chiar vor să punem pe noi zdrenţele astea pe o asemenea căldură! s-a întors Précsek către ei. Da, aşa voiau. Iar pe deasupra slăbănoaga aceea nu s-a mişcat din loc pînă ce nu s-au îmbrăcat, ca apoi să-i măsoare pe toţi din priviri şi să-i mai potrivească unuia şapca, altuia centura, de parcă nu s-ar fi dus la defilare, ci la o prezentare de modă. După aceea au fost obligaţi să înconjoare de două ori curtea în pas de defilare, ca nu cumva să uite ceea ce exersaseră deja de două săptămîni: nişte mişcări sacadate, cu ei aliniaţi cot la cot, ca apoi, la comandă, tălpile să plesnească pe caldarîm, iar la sfîrşit toate privirile aţintite spre dreapta, de parcă peste drum ar fi izbucnit un incendiu, lua-l-ar naiba să-l ia!

Nu a fost o treabă uşoară, pentru că mereu se găsea cîte unul care să facă un pas în plus, să izbucnească în rîs sau să ia totul prea în serios, dar pe la mijlocul celei de-a doua săptămîni toată trupa a început să se mişte ca un singur om. Au rămas cu mişcările acelea sacadate şi după-amiaza, la fotbal, cînd driblau sau se bucurau de goluri, îşi puneau capul pe pernă tot cu un-doi, un-doi şi tot aşa îşi sorbeau şi ceaiul la micul dejun. Cu patru zile înainte de defilare li s-au dat şi arme, ca să exerseze poziţia corectă a mîinilor. Erau nevoiţi să le ţină cu ambele mîini de grele ce erau, ceea ce pentru Zerlik era o problemă destul de mare, pentru că nu mai avea cum să-şi potrivească ochelarii, care îi alunecau mereu către vîrful nasului, încerca

să o facă cu cotul, dar de cele mai multe ori se folosea de ţeava puştii şi arăta de parcă ar fi încercat să se împuşte în cap din cinci în cinci minute.

Sînt fără cui percutor, i-a liniştit Pityu pe toţi în pauza de masă. Nu s-a aflat niciodată de unde ştia asta. Bineînţeles că acea măsură de precauţie nu era din cauza lui Zerlik, nu pentru viaţa lui era îngrijorat Partidul, ci de posibilitatea – fie şi teoretică – ca vreunul din bozgorii aceia să facă rost de un cartuş adevărat, cu care să-i scoată ochii unuia din tovarăşii de la Bucureşti. Iar acesta era motivul pentru care se distrau aşa de bine. Pentru că Partidului îi era frică. De ei. De Tóni Ripper, grăsanul pe care şi o muscă l-ar fi pus la pămînt.

După ce au înconjurat curtea de două ori, li s-a dat o pauză. Un individ scund şi mărunţel le-a spus că o să le vină rîndul peste o jumătate de oră, la unsprezece fix, şi a plecat în goană. Erau cu toţii leoarcă de sudoarea care li se îmbibase în vestoane. Unii nu conteneau să mormăie din cauza mănuşilor de bumbac, pentru că fără ele mai arătau oarecum ca nişte soldaţi adevăraţi, pînă şi pe Lajoska se vedea că, la o adică, ar fi fost gata să-şi dea viaţa pentru patrie, dar cu mănuşile acelea păreau ca nişte husari de operetă gata să se apuce de cîntat.

Stăteau la umbra unor plopi ca nişte semne de exclamare, care nu le ofereau prea multă umbră, dar măcar aveau de ce să se sprijine. Cei mai îndrăzneţi şi-au aprins cîte o ţigară. Ofiţerii nu le-au spus nimic. Poate că voiau să le arate în felul acesta că asta era un alt fel de disciplină, în limitele căreia ceea ce profesorii le-ar fi interzis, acum, după o muncă atît de bărbătească, era trecut cu vederea. Brusc, curtea şcolii a prins viaţă. Mai întîi au sosit sanitarii, apoi cei de la turnătorie. Arătau cu toţii ca nişte adunături. Dar era firesc să fie aşa: de la o vreme nu mai erau aduşi la defilare eroii muncii socialiste şi elevii eminenţi, ci pleava societăţii, cei care nu erau buni de nimic, beţivani care nu-şi îndeplineau norma sau cei

prea tineri ca să facă scandal. Dintre ei, doar Roland era voluntar: pe Tóni Ripper şi pe Précsek i-au adus aici notele proaste din timpul anului, iar Zerlik a fost tras la sorţi.

Fetele din grupul de sanitari purtau halate şi ciorapi albi. Cruciuliţele roşii de pe bonete se repetau, ca o subliniere, pe banderolele de pe braţe. Băieţii le invidiau pentru albul lor imaculat. De pe la nouă dimineaţa dogoarea năprasnică a început să se abată ca o avalanşă de bolovani din cerul incolor, iritînd toate suprafeţele descoperite şi înmuind asfaltul, ce s-a făcut precum plastilina cu care se joacă copiii. Roland a descoperit-o repede pe Eszter în forfota aceea ameţitoare. Privirile li s-au încrucişat tocmai cînd ea stătea de vorbă cu o femeie mai în vîrstă, căreia i se vedeau varicele prin ciorapii albi. Dar probabil că nu discutau ceva prea interesant, pentru că i-a zîmbit imediat, făcîndu-i un semn către pulpă. Nu mai am nimic, i-a răspuns din priviri Roland şi a făcut două genuflexiuni, ca să sublinieze ce a vrut să-i arate. Nu a fost o idee rea, pentru că Eszter i-a zîmbit din nou. I-a văzut şi strălucirea sidefie a dinţilor, iar la colţul buzelor ei au apărut gropiţele, gropiţele ei neasemuite. Poarta albastră a cerului, pe care Roland voia să intre zi de zi, s-a deschis şi mai larg în faţa lui. Era zîmbetul după care tînjea demult: nu zîmbetul oficial al asistentei, ci cel al femeii care i-a observat interesul, dar încă se mai codeşte să-l ia în considerare. Sosise momentul florilor şi al aluziilor voalate la o întîlnire.

Repausul s-a sfîrşit. Individul cel mărunţel i-a încolonat spre ieşire mai întîi pe sanitari, apoi pe muncitorii de la turnătorie. După ce s-au format cele două coloane, a început să le facă semne, ţopăind, să se alinieze şi ei în urma lor. Imediat. Cu entuziasm! Aţi auzit? Cu entuziasm! ţipa el disperat la ei. Au ieşit de sub umbra plopilor bombănind. Précsek şi-a stins ţigara şi a apucat arma ca unul gata de front. Se vedea pe el că ar fi fost în stare să tragă o rafală în primul pluton inamic care i-ar fi ieşit în cale. Nimic nu mai

era ca în filme. Lumina şi mirosurile îi apăsau şi totul era plin de arme, de lozinci, de duhoarea trupurilor chinuite. Pentru o fracţiune de secundă l-a văzut şi pe tatăl său prin mulţimea tot mai compactă. Se învîrtea în jurul celor de la Eminescu şi nu întîmplător, pentru că anul acesta ei reprezentau tineretul studios.

Au privit în cefele celor de la turnătorie pînă la cinematograful Victoria. Purtau salopete cenuşii şi cărau cu ei unelte imense din carton, baroase şi chei franceze pe care urmau să le ridice în faţa tribunei de la mijlocul bulevardului Steaua, precum şi nelipsitele drapele tricolore, împreună cu lozincile obligatorii. Dintre ei, doar cei din primele două rînduri se bucurau de fîşia îngustă de umbră a pînzei cu *Trăiască Partidul Comunist Român*, desfăşurată de-a curmezişul bulevardului, dar numai dacă ţineau pasul cu cei din faţa lor. Tropăiau, lihniţi de sete, la un metru de cei de la turnătorie. Pînă la urmă ofiţerii au început să strige la ei ba să nu rupă coloana, ba să nu se bage în curul muncitorilor, pentru că acolo nu au decît pilitură de fier, cum le-a spus ofiţerul rîzînd, dar continuînd să urle cît îl ţineau plămînii. În dreptul farmaciei din piaţa Horea s-au aliniat. Bocancii băteau pasul în cadenţă şi nici cozoroacele şepcilor nu le mai ieşeau din rînd. Cei de la turnătorie s-au grupat abia la colţul următor, iar pînă acolo s-au mai îmbrîncit şi au mai glumit o vreme. Unul dintre ei a încălecat pe coada drapelului şi părea gata să-şi ia zborul pe deasupra mulţimii. Hohotele de rîs ale muncitorilor răsunau ca zdrăngănitul unor drugi de fier rostogoliţi pe caldarîm. Aplauzele tribunelor se auzeau pînă la ei. În dosul lor se unduia leneş rîul, iar în faţă aveau valurile ceva mai vîscoase ale asfaltului. Aerul încins dansa într-o vîltoare incoloră.

Cînd au cotit pe bulevard, au început să se mişte ca un singur trup încordat. Păreau un monstru gata de asediu. Bocancii grei plesneau pe asfalt, armele lor încinse aruncau peste tot reflexe de lumină. Arşiţa era

neîndurătoare. Se lipea de toţi şi îi pătrundea pînă la oase. Lui Roland i se părea că nu mai păşeau pe asfalt, ci pe oglinda apei, şi că în locul ştabilor aşezaţi pe cincizeci de rînduri în tribună erau peştii din rîu. Iar zgomotele pe care le auzeau nu erau decît clipocelile disperate ale branhiilor, care tînjeau după aer. Aplauzele se înteţeau cu fiecare pas, dar chiar cînd erau pe cale să le audă în plinătatea lor, au început să bată pasul de defilare. Bubuiturile tălpilor au acoperit zgomotul firav al palmelor. La ordinul pe care l-a urlat ofiţerul, şi-au întors dintr-o mişcare privirile către tribună. Cu bărbiile în sus şi cu piepturile bombate. Mănuşile de bumbac erau de prisos, fiindcă aveau cu toţii mîinile albite de încordarea cu care strîngeau armele. Nu au desluşit chipurile celor de la tribună: vedeau doar cercuri de lumină. Ca nişte lampioane care aplaudau. Lampioane şi peşti.

Cînd au ajuns la capătul bulevardului, deja ieşeau aburii din ei. Acolo îi aştepta individul acela mărunt şi agitat. Naiba ştie pe ce drumuri ocolite reuşise să le-o ia înainte!

— Puneţi jos armele imediat şi dezbrăcaţi-vă! le-a strigat el, îmbrîncindu-i după paravanele ridicate în mijlocul drumului.

Cei de la turnătorie şedeau pe bordură, în grupuri deformate de căldură. Îi priveau impasibili.

— De ce să ne dezbrăcăm? Nu am terminat? a pufnit Précsek.

— Pentru că aşa am spus eu! s-a răţoit la el individul, care abia îi ajungea lui Tibi pînă la piept. Hai, repede, nu mai staţi pe gînduri!

A început să le împartă şorturi de sportivi şi nişte tricouri albe, pe care erau desenaţi alergători, luptători şi înotători.

— Sportivii nu au putut să vină, le-a explicat el în cele din urmă.

— Cum adică nu au putut să vină?

— Au concurs. Abia acum am aflat.

Précsek a început să înjure cu jumătate de gură în timp ce se descheia la pantaloni. Scaunele erau pline de halate albe şi de şepci cu crucea roşie. Se vedea că s-au schimbat şi sanitarii, care erau acum în spatele lor. Deci mai lipseau şi alte formaţii. Poate ţesătoarele sau ţărăncile de la cooperativă, care acum erau la treierat sau cine ştie pe unde. S-au îmbrăcat în costumele acelea curate, bucurîndu-se de albul imaculat pe care îl invidiaseră adineauri. Apoi a mai primit fiecare şi cîte un steguleţ alb, tot cu desene cu sportivi. Alergătorii aveau steguleţe cu alergători, iar luptătorii, cu luptători. Individul cel agitat i-a privit satisfăcut.

— E perfect! a spus el. O luaţi pe strada Tătarilor, apoi vă întoarceţi la cazarmă. Aţi înţeles?

Dar ofiţerul i-a însoţit tot timpul. Acum în faţa lor erau cei de la fabrica de aragazuri, care împingeau o plită uriaşă pe un car alegoric, cu secera şi ciocanul pictate pe una din laturi.

— Măcar acum ştim de unde vine căldura asta tîmpită, i-a înghiontit Précsek, dar nimeni nu mai avea chef de glume.

Capul răutăţilor era Partidul. Dacă după joaca de-a milităria le-ar fi dat drumul acasă, toată lumea ar fi fost mulţumită: cei de la Bucureşti, propagandiştii, ba chiar şi individul acela agitat. Pentru că toţi simţeau ceva despre care nu voia să vorbească nimeni, ca să nu fie considerat idiot. Ceva ce au simţit cu toţii în faţa tribunei. Un sentiment, la început confuz, dar apoi tot mai viu, care nu putea fi decît un strop de mîndrie. Erau mîndri că au făcut parte din acea mişcare sincronizată, din acel monstru spectaculos. Tălpile lor s-au contopit într-o forţă care a stîrnit toţi porumbeii, care a umplut bulevardul şi, dacă nu ar fi fost opriţi la timp, tot oraşul ar fi ajuns la picioarele lor. Dacă s-ar fi întors atunci acasă, poate că ar mai fi rezistat o vreme, dar pînă la urmă tot s-ar fi înduplecat şi şi-ar fi recunoscut mîndria, pentru că ea îşi face efectul mai încet, dar durează mai mult. Acum ar fi

prins contur tot ce nu se reuşise prin orele de educaţie politică, prin portretele şi lozincile agăţate peste tot şi prin amalgamul de vorbe rostite sau înghiţite. Dar Partidul voia întotdeauna mai mult, voia ceva mai pestriţ, mai parfumat. Era ahtiat după extaz, nu după satisfacţii tihnite.

A doua oară nu au mai simţit nimic. Era o linişte surprinzătoare. Valurile firave de aplauze nu au mai ajuns pînă la ei. A trecut o oră pînă ce s-au întors în curtea şcolii. Dacă femeia care le împărţise mănuşile de bumbac i-ar fi văzut cum arătau acum, probabil că ar fi făcut o criză de nervi. Cei mai mulţi dintre ei îşi îmbrăcaseră vestoanele peste tricouri, ca să aibă mai puţine boarfe de cărat. Erau pe jumătate sportivi, pe jumătate soldaţi. Ordinea şi dezordinea s-au contopit şi nu ar mai fi putut să-i adune la un loc nici o forţă din lume – poate doar o minune. S-au încolonat pentru ultima oară în curte. Mai trebuia să predea armele, să se facă prezenţa şi gata. Totuşi nu i-au lăsat să plece. Nu mai mîrîia nimeni. Nici măcar înjurăturile nu se mai auzeau. Stăteau nemişcaţi, după cum fuseseră instruiţi. Dar tăcerea aceea era mult mai greu de suportat decît provocările lui Précsek sau decît ameninţările adolescentine că dacă şi-ar băga Partidul nasul aici, i-ar trage una de nu s-ar vedea. Aici nu mai era vorba de furie, de porniri nechizuite. Era ura pe care o simţea şi el faţă de tatăl său şi care creştea cu fiecare clipă pierdută, cu fiecare minut în care îi mai ţineau acolo. Iluzia libertăţii nu mai însemna nimic pentru ei. După-amiaza aceea nu le mai promitea nici fotbal, nici ştrand, nici hoinăreală, nimic. Ea atîrna ca un balon dezumflat, agăţat de crengile plopilor.

Din clădirea şcolii au ieşit patru persoane. Cînd s-au apropiat, l-a recunoscut şi pe tatăl său. Era cu ei şi Lupu, directorul şcolii.

— V-aţi descurcat minunat. Vă felicit, le-a spus Gondru pe un ton cît se poate de prietenos, apoi a dat mîna cu preşedintele detaşamentului. Liceul acesta merită toate laudele pentru comportamentul vostru exemplar, s-a

întors el către Lupu. Totuşi adevăratul cîştigător este patria noastră, care are nişte ostaşi ca voi.

Nu a aplaudat nimeni. Pe faţa lui Lupu a apărut o grimasă abia perceptibilă. Cei doi necunoscuţi din echipa de inspecţie păreau nerăbdători. Aşteptau cu toţii să plece, dar Gondru nu se îndura să le dea drumul. Se vedea pe el că era gata să plesnească de încîntare. Iar asemenea clipe merită să fie folosite pînă la capăt.

— Sper că ştiţi ce sărbătorim noi astăzi.

Oboseala zilei li se strecura de la glezne, prin genunchi, pînă în gîtlejuri. Nu era amară, ci dulce ca zahărul. Pînă la urmă s-au auzit cîteva şoapte, ceva cu *Uniunea Sovietică* şi *eliberare.*

— Mai tare! a spus Gondru, cu aceeaşi faţă radioasă. Nu aveţi nici un motiv să vă fie ruşine.

Tăceau cu toţii. Priveau cum soarele părăseşte tot mai grăbit curtea şcolii. Dar Gondru continua să se bălăcească în propria sa încîntare.

— Da, aţi răspuns corect. În această zi din ’44 eroicii ostaşi sovietici au eliberat patria noastră de sub jugul fascist. Şi ştie cineva de ce a spus tovarăşul prim-secretar că aceasta este cea mai importantă sărbătoare a poporului nostru?

Acum au început să-şi dreagă glasurile şi ceilalţi membri ai comisiei. Lupu a încercat să intervină, dar a renunţat. A făcut un pas înapoi şi a rămas cu braţele încrucişate.

— Sînt sigur că vi s-a spus asta la orele de dirigenţie. Numai dacă nu cumva aţi chiulit! şi a izbucnit în rîs, încîntat de propria lui glumă. Dar sînt convins că voi sînteţi nişte băieţi serioşi. Deci? Ia să văd un bărbat curajos.

Încet, lui Gondru i-a pierit veselia de pe faţă. Fruntea a început să-i lucească şi lui, chiar dacă ieşise abia de cîteva minute din clădire. Liniştea se prelungea din ce în ce mai mult. Încă un minut şi ea va deveni mai

cumplită decît orice ameninţare. Nu mai avea altă scăpare decît o întrebare salvatoare bine gîndită. La care să-i poată răspunde orice dobitoc. La care să nu se eschiveze nimeni.

— Bine. Atunci spuneţi-mi cînd s-a născut tovarăşul prim-secretar?

La 26 ianuarie. Ştiau asta mai bine decît propria lor zi de naştere. Dar dacă ai început ceva, trebuie să mergi pînă la capăt. Nu se putea să nu le reuşească şi acolo ceea ce au reuşit să facă în faţa tribunei. Nu trebuia decît să inspire împreună şi să dea drumul la aer puţin cîte puţin, ca să nu li se simtă nici teama, nici încrîncenarea. Gondru îi privea cu faţa pămîntie.

— Roland. Cînd s-a născut tovarăşul prim-secretar?

Erau din nou în camera lui, cu manualele deschise pe masă. Pînă la cină nu mai avea de dat decît un singur răspuns corect. Poate că-l va lăsa chiar să se ducă pînă la Lajoska. Dar nu, va mai scorni el ceva. Încă o întrebare. O nouă încercare. Roland vedea în faţă întruchiparea urii sale. Era perfectă, rotundă şi pură. Ca o piatră îndelung şlefuită. Ca un fruct prea pîrguit. Din care, la prima atingere, se scurge o zeamă vîscoasă, întunecată.

— Roland! Te-am întrebat ceva. Cînd s-a născut tovarăşul?

— De unde pula mea să ştiu?

S-a uitat la ei. Erau învinşi şi disperaţi. Mai jalnici decît dacă i-ar fi surprins în pielea goală. Ca o imagine la care nu se aşteaptă nici învingătorul. Care-i rămîne întipărită în amintire după ce euforia dispare. În care tatăl lui dă bir cu fugiţii, cu toată comisia după el, iar ei nu mai sînt nevoiţi să-şi înăbuşe rîsul, acoperindu-şi feţele cu mînecile vestoanelor. A învins, deci avea toate motivele să-i fie milă de tatăl său, cu mutra lui de cîine hăituit. De mersul lui îmbătrînit şi greoi către intrarea şcolii. Cînd s-a recunoscut învins. Poate că teama lui ulterioară s-a născut tocmai din această milă. Pe care adevăraţii învingători desigur că nu o simt.

Mama lui a terminat de spălat vasele. Hai la televizor, l-a strîns ea de braţ. I-a răspuns că o să vină imediat. Avea nevoie de timp ca să se poată ridica de pe scaun. Resturile cinei, bucăţi întregi de carne, îi rămăseseră lipite de cerul gurii. Oricît de mult s-ar fi străduit, nu reuşea să le înghită. În capul mesei trona farfuria albă, neatinsă. A atins-o cu cotul cînd a trecut pe lîngă ea. A împins-o doar un pic, pînă la marginea mesei. Unde s-a clătinat şi apoi a căzut cu zgomot pe ciment. S-a făcut ţăndări, s-a spart în nenumărate cioburi. Care s-au răspîndit peste tot, ca nişte şoricei.

Le strîng eu, i-a spus el mamei sale, care a apărut acolo speriată. Dar nu a luat mătura. A stins lumina şi a închis uşa în urma lui.

6

Cînd a ajuns în staţia din faţa şcolii, a început să se blesteme în sinea lui că nu i-a cerut secretarei lui Lupu să-i cheme un taxi. Dar era prea tîrziu. Nu s-ar fi întors nici în ruptul capului. S-a scotocit nervos prin buzunare, dar nu avea mărunţiş la el. Ei bine, o să meargă cu autobuzul. Prima oară în viaţa lui. Sau să se plimbe pînă la biserica ortodoxă? Acolo erau întotdeauna maşini libere. Era furios că, din neatenţie, s-a vîrît într-o situaţie atît de delicată. Ar fi fost ridicol să ia autobuzul, iar pe jos ar fi întîrziat şi mai mult. În cele din urmă a găsit într-unul din buzunarele pantalonilor o monedă de trei lei. S-a bucurat ca un copil care-şi cumpără îngheţată din banii dosiţi. A sunat de la un telefon public. Da, vrea o maşină în faţa liceului Goga şi merge la Dacia. Patru minute, i-a răspuns dispecerul de la celălalt capăt al firului.

În maşină a avut timp să-şi adune gîndurile. Tocmai de aceea i-a cerut şoferului să cotească pe pod şi de acolo să o ia de-a lungul cimitirului. Aşa, drumul dura cu cinci minute mai mult, dar măcar putea să se liniştească. Se uită pe geam. La ora aceea oraşul era încîntător: forfota dimineţii s-a potolit şi totul a revenit la tihna duminicală obişnuită. Nu a fost niciodată în străinătate, dar aşa îşi imagina el siesta din oraşele mediteraneene, cînd măcelarii închid prăvălia, croitorii lasă hainele neterminate, iar restaurantele trag obloanele. Ca marea retrasă la reflux. Pe străzi nu mai rămîn decît turiştii. Amîna mereu călătoriile pentru la anul, cînd îşi va fi întărit poziţia. Cînd va fi sigur că la întoarcere le va găsi pe toate aşa cum le-a lăsat. De la o vîrstă încolo oamenii urăsc surprizele. Cine afirmă contrariul minte. Şi nu

era vina lui că anul acela întîrzia mereu să vină. De fapt nu se vedea în costum de baie, încărcat cu saltele de plastic şi măcăind într-o limbă străină la un colţ de stradă, ca să afle unde e cel mai bun ştrand. Nu l-ar fi satisfăcut nici mîncarea. Să nu-i spună lui nimeni că există pe lume ceva care se compară cu o ciorbă bună! Ca să nu mai vorbim de culori! El nu invidia străinătatea, pentru că iată cît de docil şi de viu arată oraşul pavoazat. Ce frumos se înşiră printre stîlpi ghirlandele în roşu, galben şi albastru care împînzesc străzile. Oraşul pulsează de viaţă. Ce-i drept, să fi fost în locul tovarăşului prim-secretar, el nu ar fi abuzat cu portretele. Dar gusturile nu se discută. Iar adevărul este că pofta vine mîncînd.

Nu şi-a mai adus aminte de Lupu decît atunci cînd a zărit plopii din parcul 1 Mai. Oare cui i-a telefonat? Ar fi bine să ştie. Nu-i va fi uşor să afle, dar nici imposibil. E individul care îl va întîmpina cel mai făţarnic. Care va zîmbi cu gura pînă la urechi, îl va bate pe spate şi îi va da de băut. Cum se întîmplă întotdeauna. Cei care te flatează abia aşteaptă să te muşte. Iar pe deasupra acum el era la mijloc. Ocrotit şi, totodată, vulnerabil. Ca o felie subţire de salam dintr-un sandvici. Deasupra lui lucrau tot atîţia trepăduşi cîţi lucrau şi pentru el. Era nevoit să lingă tot atîtea cururi cîţi inşi îl lingeau pe al lui. Stresul să nu le confunde niciodată între ele era ceva greu de suportat. Iar pe deasupra mai era şi eterna incertitudine legată de greşelile care i se puteau pune în cîrcă. Era mereu atent să nu fie strivit. De la capătul străzii Karl Marx, printre coroanele copacilor, se vedea acoperişul colorat de la Dacia. Şi-a şters în grabă palmele de pantaloni şi a numărat în gînd pînă la douăzeci. Era pregătit pentru repriza următoare. Maşina se apropia lin de restaurant. A lăsat un bacşiş consistent. Îi plăcea cînd şoferul îi deschidea respectuos portiera şi apoi, din superstiţie, scuipa pe bani.

Înăuntru cheful era în toi. În hol se adunaseră cîteva grupuri răzleţe. Erau nişte feţe aproape necunoscute, ştia din vedere doar vreo două-trei

dintre ele. Făceau parte din cohorta zgomotoasă care înfuleca şi bea de două ori mai mult decît ceilalţi numai ca să iasă în evidenţă. Adevăraţii ştabi benchetuiau în separeul din dos. Unde voia să ajungă şi el. Pînă nu demult ar fi fost de la sine înţeles că locul lui e acolo, dar acum nu voia să rişte. De fapt nu i-au retras invitaţia, dar nici nu i-au înnoit-o. Mai bine să se întrebe de ce nu e acolo decît să se strîmbe pe la spate. Sosise la timp: încă nu ajunseseră să bea din sticle, erau cu paharele de votcă şi de coniac în mîini.

Adora localul acela: o sală uriaşă, cu separeuri mici pe margini, iar la capăt, scena pe care cînta orchestra. Acolo nu se făcuseră economii. Feţele de masă erau din damasc autentic, chelnerii nu purtau cămăşi de nailon care să pută a transpiraţie, iar strălucirea uriaşului candelabru răspîndea raze multicolore prin băuturile din pahare. Îi plăceau şi frapierele pline de gheaţă, plasate lîngă mesele din separeuri, pentru ca berea să fie tot timpul rece, iar şampania, mereu spumoasă. De la marginea dalelor se încolăceau, desenate pe coloanele de marmură, tulpini verzi de viţă-de-vie, care rodeau la colţurile tavanului ciorchini de struguri scăldaţi în soare. Desigur că ici-colo vopseaua aurită de pe balustrade era cam scorojită, podeaua mai avea şi cîteva adîncituri de la uzură şi uneori, din neatenţie, carnea era cam tare sau ciorba prea acră, dar toate cusururile erau compensate de dimensiunile, de abundenţa locului. De atmosfera care susţinea cupola sălii mai straşnic decît toate coloanele de marmură la un loc. Aici se organizau banchetele marilor licee, aici aducea prim-secretarul de la judeţ delegaţiile mai simandicoase şi tot aici îşi ţineau nunţile sau onomasticile cei cu pile şi cu buzunarele bine garnisite. Şi celor de la Bucureşti le plăcea să se întoarcă an de an acolo, fiindcă nu trebuiau să urce decît cîteva trepte ca să se poată retrage în vreuna din camerele spaţioase, cu pereţii ocrotitor de groşi.

La capătul sălii membrii orchestrei îşi pregăteau instrumentele. De obicei conducătorul delegaţiei era cel care hotăra dacă vor avea nevoie de

muzică sau în zori se vor bălăngăni cu toţii în tăcere spre casele lor. Dacă el avea chef de muzică, toceau toţi parchetul pînă la miezul nopţii. Aici a dansat şi Laura pe masă. Anul următor nu a mai adus-o cu el. Nu putea să uite pulpele ei, dar mai ales privirile celorlalţi. Pe vremea aceea orchestra cădea în sarcina lui şi nu era o sarcină uşoară, pentru că muzicanţii erau obligaţi să ştie toate colindele acelea nenorocite şi să cînte în toiul verii de parcă afară ar ninge cu fulgi mari. Nu există nazuri mai fistichii ca gusturile unui secretar de partid, care urlă cînd după Beatles, cînd după ABBA, sau îşi mişcă fundul pe *Parole, parole*, dar nu o dată s-a întîmplat să ceară, hodoronc-tronc, imnul de stat şi vai de cei cărora tocmai atunci li se urca băutura la cap şi începeau să borască în frapiere.

Cei din hol erau prinşi într-o discuţie aprinsă. Unii erau deja în cămaşă, cu semiluni lucioase la subsuori. A plănuit să se amestece o vreme printre ei, să schimbe cîteva cuvinte despre una-alta, ca la piaţă, şi să aştepte pînă ce iese vreunul din separeu. Era sigur că va găsi pe cineva care să-l ia cu el înăuntru. S-a apropiat de ei.

— Nu înţeleg de ce nu l-au împuşcat, a spus un tip gras, burduhănos.

Îşi ţinea ţigara între degetele durdulii ca Greta Garbo.

— Pentru că s-a predat, i-a răspuns un individ mai tînăr, pe care se vedea că nu băuse nimic.

— Unde? În aer? s-a minunat grăsanul.

— Nu a opus rezistenţă. Sau cel puţin aşa se zice, a spus un bărbat mai în vîrstă.

— Asta înseamnă că nu a fost atît de inconştient pe cît credeam. Doar ştia cu cine are de-a face.

— Şi dacă ar fi avut la el o bombă atomică?

— Nu ar fi putut să decoleze cu ea. Era un Cessna, nu un avion de vînătoare.

Grăsanul nu voia să se dea bătut. A dat un bobîrnac la ţigară şi s-a uitat la individul cărunt ca la scrumul pe care tocmai îl scuturase.

— În ziua de azi se fac bombe care încap într-un rucsac. Nu bubuie ele prea tare, dar tot s-ar fi auzit pînă la Kremlin.

— Eu cred că ei ştiau de venirea lui, a spus tînărul.

— Pun pariu pe ce vreţi că a fost trimis de americani. A fost o provocare ordinară.

— Pilotul era un puşti neamţ.

— Ce importanţă are? Şi capitaliştii sînt solidari între ei.

S-a iscat o mică zarvă, căci se băgau şi vorbeau unii peste alţii.

— Sovieticii nu ar accepta una ca asta! i-a acoperit cu strigătul lui grăsanul, tot mai roşu la faţă.

— De ce să nu accepte? N-a fost decît o glumă nevinovată.

— O glumă? Imaginează-ţi că aterizează cineva în centrul Bucureştiului, nu în Piaţa Roşie, apoi iese din avion şi ne face cu mîna zîmbind, ca un turist.

— În cîteva săptămîni i-ar trece cheful să mai zîmbească, a spus insul mai în vîrstă.

Au izbucnit cu toţii în rîs. Mai ales grăsanul. Nasturii de la cămaşă i se bălăngăneau pe burtă.

— Au ştiut de sosirea lui, a repetat tînărul. Au vrut să-i ducă de nas pe capitalişti. Să creadă că acum pot să-şi permită orice.

— Asta o şi cred ei.

— Ca să se tolănească satisfăcuţi în fotolii, să scrie cîteva şlagăre despre tînărul acela, iar noi să aterizăm pe zgîrie-norii lor.

— Asta-mi convine, a spus satisfăcut grăsanul. N-am fost niciodată la New York.

Au rîs cu toţii. Dintr-un separeu s-a apropiat de ei o umbră întunecată.

— Dar ce aţi zice dacă a fost într-adevăr o greşeală de-a lor? Pur şi simplu o scăpare. Ca în cazul reactorului aceluia, le-a spus individul.

Purta un costum scump, croit impecabil. Ochelarii lui aruncau scîntei reci, ca un reflector care luminează peste tot.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta?

Gondru a ciulit urechile. Simţea cum i se taie respiraţia.

— Doar atît: că un mecanism nu poate să funcţioneze cu atîta nisip în el. Pînă şi cele mai bune rotiţe tot se blochează odată.

— Eu nu văd nici un strop de nisip aici.

— Pentru că nici nu vreţi să vedeţi. Dar orbirea nu ne ajută cu nimic.

— Ia nu mai cobiţi! Amintiţi-vă cît de prost au început al Doilea Război şi iată unde am ajuns! a arătat, plin de mîndrie, grăsanul în jur.

— Bună întrebare. Chiar aşa, oare unde am ajuns? i-a privit plin de curiozitate individul în costumul impecabil.

Simţeau cu toţii cum deasupra capetelor li se adună nori tot mai grei. Au dat de duşcă rămăşiţele de băutură. O vreme nu s-au mai auzit decît clinchetele paharelor goale şi cum li se suia la cap votca sau coniacul uleios.

— Dar cum e oare omul nou? E chiar atît de inteligent pe cum se spune? a rupt tăcerea insul mai în vîrstă.

— E foarte inteligent.

— Asta nu-i bine. Acum avem nevoie de forţă, nu de inteligenţă.

— Dar v-aţi gîndit vreodată, i-a privi curios individul, ce se va întîmpla dacă această deschidere sau cum se numeşte ea va avea succes, iar Uniunea Sovietică va ieşi din joc?

— Cum să iasă din joc?! l-a întrebat surprins grăsanul.

Tremura de nervi, de parcă fiecare cuvînt ar fi fost un cui înroşit şi înfipt în guşa lui.

— Adică pur şi simplu să iasă din familia noastră.

— Vreţi să spuneţi că vom avea democraţie, cu alegeri libere?

— Da, cam aşa ceva.

Individul aştepta curios reacţiile lor. Gondru ar fi putut să jure că a schiţat şi un zîmbet. Fiecare s-a înfofolit în propriile gînduri, ca într-un palton călduros. Grăsanul se scotocea de zor prin buzunare după o altă ţigară. Şi-a aprins-o fără să tragă din ea. Privea palid cum creşte scrumul. Individul cu costumul scump a mai aşteptat o vreme, apoi s-a uitat la ceas.

— Îmi pare rău, dar trebuie să vă părăsesc, a spus el.

A băut ce mai avea în pahar şi a pornit către separeul din spate. Cei rămaşi au răsuflat uşuraţi.

— Fiţi liniştiţi, a spus cel mai în vîrstă. E un provocator. Data trecută a lăudat aselenizarea de faţă cu întreaga delegaţie. Cică atunci am pierdut noi războiul din cosmos.

— Ce ştii despre el? l-a întrebat Gondru.

— Îl cheamă Petru şi nu mai ştiu cum. E de la Bucureşti. Mai nou îl cară cu ei peste tot.

— E un nemernic! a spus grăsanul.

Îşi ţinea din nou ţigara ca Greta Garbo.

— Da.

— Dar nu a spus numai tîmpenii! a ridicat Gondru glasul.

Şi-au lipit privirile pe el ca nişte copii de o vitrină.

— Începi să o iei razna şi dumneata? l-a întrebat grăsanul, fără să-şi poată ascunde dezamăgirea de pe faţă.

— Să nu mă înţelegeţi greşit! Nu vreau să spun decît că trebuie să fim pregătiţi pentru orice. Vigilenţa e întotdeauna bine-venită.

— Eu am fost acum două săptămîni la Moscova, a spus tînărul lucid, şi vă rog să mă credeţi că nu am văzut nici un semn de schimbare. Prietenii

noştri sovietici sînt tot atît de fermi ca şi înainte.

— Aţi auzit?

— Bineînţeles că am auzit, dar ştiţi la fel de bine ca mine că problemele cele mai grave sînt acelea care vin din interior. Sînt convins că nu trebuie să tragem concluzii pripite din acest incident, dar nu strică să ne gîndim ce s-ar întîmpla dacă, dintr-un motiv oarecare… nu are importanţă care… şi nu pentru totdeauna, să zicem că doar pentru cîteva luni…. deci dacă ar prelua cineva temporar rolul de conducător.

S-a lăsat liniştea, o linişte total diferită de cea dinainte. Minţile lor lucrau de zor.

— Dar cine? Ungurii? l-a întrebat grăsanul.

— Ăia mănîncă prea mult şi nu mai au timp să gîndească, a spus cu dispreţ cel mai în vîrstă.

— Te gîndeşti la cehi?

— Poate la polonezi?

— Nu, ei au probleme cu papa.

— Păi, despre cine mai poate fi vorba?

Acum se uitau cu toţii la Gondru.

— Cine sînt cei care nu au avut pînă acum nici o problemă? i-a întrebat Gondru la rîndul lui.

— Nu e o idee rea, a spus cel mai în vîrstă şi a început să numere pe degete: Cehii şi-au săpat singuri groapa cu primăvara lor…

— Ungurii cu cincizeci şi şase.

— În nemţii din R.D.G. nu am avut niciodată încredere.

— Dar nici în iugoslavi. Sînt de prea multe feluri.

— Au şi musulmani acolo!

Vorbeau tot mai aprins.

— Dar pe noi ne acceptă şi Occidentul, a spus, cu o faţă radioasă, tînărul lucid, care se părea că acceptase primul pahar de votcă.

— Am fost şi la olimpiadă.

— Cu aprobare, a mormăit grăsanul. Credeţi că tovarăşii sovietici nu-şi dau seama? Doar şi ei…

— Nu despre asta e vorba, s-a grăbit să-l întrerupă tînărul. Aşa e, ar fi o perspectivă nouă, s-a întors el recunoscător spre Gondru. Ar redefini centrele de greutate şi poate că ar redesena chiar şi harta.

— Să nu exagerăm! Nu vom primi niciodată Basarabia înapoi.

— Eu mă gîndeam la harta morală, a spus emoţionat tînărul. La un nou început.

Grăsanul privea în jur din ce în ce mai speriat. Regreta tot mai mult că adusese vorba de cazul acela cu avionul sportiv. Mai bine şi-ar fi ţinut gura. Aşa cum i-a spus şi soţia înainte de plecare: că mai bine să bea decît să discute politică. Dar cele două se legau între ele. Iar pe deasupra nici nu prea înţelegea despre ce vorbeau ceilalţi şi la ce concluzie au ajuns. Îl ardea stomacul de la votcă şi gîndurile i se împleticeau ca nişte iţe lăsate de izbelişte în bătaia vîntului. Oare a mers prea departe? Nu-şi amintea ce a spus. A fost vorba de aprobare, de avion, de zgîrie-nori, de bomba atomică… Dumnezeule!

— Trăiască Uniunea Sovietică! a sărit el ca ars de pe scaun, cu paharul ridicat. Şi bravii ei ostaşi!

L-au privit cu toţii nedumeriţi. Tînărul a vrut să-l împingă înapoi pe scaun, dar s-a răzgîndit repede şi a ridicat şi el paharul.

— Trăiască!

— Trăiască, a spus cel mai în vîrstă.

— Trăiască! li s-a alăturat şi Gondru.

Aveau cu toţii feţele radioase, ca după o problemă complicată pe care o rezolvaseră obţinînd un rezultat impresionant de util, dar şi cu multă eleganţă. Gondru plesnea de mîndrie. Marcase din nou un punct în favoarea lui. Ştia că nu vor scoate o vorbă despre cele auzite, dar îşi vor aminti mereu cum le-a sădit el în suflete sentimentul voalat, dar indispensabil pentru o conştiinţă sănătoasă, că îi aştepta un viitor care va schimba faţa lumii. Cine ştie încotro s-ar fi abătut discuţia lor dacă nu ar fi intervenit! Şi ce or să scrie despre el? Că tovarăşul Gondru a subliniat deschis posibilitatea ca socialismul nostru multilateral dezvoltat să preia rolul conducător în întreaga regiune? Nici nu-şi putea imagina o laudă mai mare ca asta, o dovadă mai elocventă că era în tabăra lor, nu în cea adversă. Bine, poate că a fost cam îndrăzneţ, poate că a sărit un pic peste cal, dar miza era mare. În orice caz, primul pas a fost un succes. Simţea că merită o recompensă. A venit ca un înfrînt, dar acum era, în cel mai rău caz, la un pas de o remiză. I-a cerut chelnerului o sticlă de votcă şi cîteva felii de lămîie.

A început să bea tot mai vîrtos. Mai întîi ca să-şi omoare cumva minutele pînă ce-l vor apuca nevoile pe vreunul din separeul acela din dos, să zicem pe un tip mai cumsecade, cum e, de pildă, Sandu, sau pe altul, n-are importanţă pe cine, dar, încet-încet, s-a obişnuit cu gustul lămîii, care îi dădea votcii o răcoare reconfortantă. Apoi s-a pornit firav şi orchestra. Părea că viţele desenate pe coloanele de marmură s-au trezit la viaţă, împletindu-se în sunete firave, îngemănate cu melodiile cunoscute, care se prelingeau nestăvilite în urechile pînă atunci chinuite de hărmălaia generală, înşirînd ca mărgelele pe aţă perechile pornite la dans. Votca limpezea, picătură cu picătură, ziua. Înlănţuia scenele răsfirate fără noimă în jur, îndreptăţite la existenţă doar de spaţiul în care se desfăşurau şi de nimic altceva, ca nişte sloiuri de gheaţă alunecînd de-a valma. Şi l-a eliberat de

apăsare, de posomoreală, de răutatea lui scuzabilă, de bunătatea pe care nu şi-o putea ierta, de discuţia din zori cu soţia, pe care ar fi putut să o rezolve încă din pat, dar pînă la urmă au renunţat, de parcă aşa ceva se putea amîna pe a doua zi, sau de neastîmpărul care nu-l lăsa nici o clipă să stea pe fundul lui la tribună, pentru că mereu se întîmpla ceva neprevăzut, la care el se simţea obligat să intervină. De revelaţia că n-aveau decît să-l pună unde l-or pune, în orice post, oricît de simandicos, fiindcă el va rămîne veşnic un om bun la toate, un portar tras la costum. Era momentul adevărului, măcar faţă de el însuşi.

Votca îi dilua în picături întunecate ziua, gîndurile împietrite, timpul care, în ciuda tuturor învăţăturilor, dacă e lăsat de capul lui, nu rezolvă nimic, doar se sedimentează, ca depunerile de guano, dar mult mai vîscos, încît nici la autopsie nu i se mai descoperă rostul, cu toate că acolo ficatul, rinichii, glandele îşi scot la iveală toate secretele, numai această negreală din adîncul ţesuturilor nu. Poate că numai Dumnezeu le va descîlci pe toate. Atotputernicul acela incolor, cu gust de lămîie, din trupul şi din sufletul lui. Puhoiul caravanelor de picături îi şerpuia prin cele mai întunecate văgăuni ale braţelor, apoi pe spinare şi cobora de-a lungul pulpelor, scurgîndu-i la picioare păcatele într-o băltoacă de smoală neagră. Dar nu era singurul. Pentru că în zadar se mişcau cu dezinvoltură, se bîţîiau din şolduri şi dădeau din mîini toţi cei din jurul lui, căci nici ei nu făceau altceva decît să lipăie prin propriile scursori întunecate, să ţopăie printre ele cu tot felul de gesturi caraghioase, de care li se făcea silă, ca apoi să spună că dansează, că se distrează. Şi, odată cu greaţa, cu mişcările lor tot mai ridicole, zoaia aceea neagră se îngroşa din ce în ce mai mult, se răspîndea prin toate firidele, se îngemăna cu coloanele de marmură şi creştea, se ridica întruna, de parcă ar fi fost pe Titanic, închişi în nemărginitul ocean interior care se revărsase din sufletele lor. Şi lui îi era teamă, era, desigur, înspăimîntat că el va fi rece,

foarte rece, şi tot ce trăieşte va încremeni, că nu se vor îneca, ci vor îngheţa de vii, dar, dimpotrivă, el era călduţ, ba chiar plăcut, ca tainele unui trup cunoscut, iar ei nu s-au mai împotrivit, nici nu se mai sinchiseau de zoaia care creştea întruna, se lăfăiau în ea, în această împerechere colectivă, întruchiparea stranie a orgiei la care au visat dintotdeauna, în care puteau păcătui cu toţii în voie, fără pic de ruşine.

S-a trezit. Braţul îi zăcea pe masă ca un corp străin care pulsa. Abia putea să şi-l mişte. Sub cot balele i se adunaseră pe stofa vestonului într-o pată întunecată. Era ca o monedă cu o efigie necunoscută. Oare ar putea plăti cu ea? A încercat să se dezmeticească. Capul îi vîjîia şi îi era greaţă. De parcă ar fi băut litri de poşircă. Se uită ameţit în jur. Cînd o fi adormit? De ce nu l-a trezit nimeni? Sticla de votcă tăcea spăsită, pe jumătate goală. A făcut cîţiva paşi în jurul mesei, dar nu a îndrăznit să se îndepărteze de ea. I se părea că pantofii îi sînt căptuşiţi cu plumb, iar colţul cămăşii, ieşit din pantaloni, i se bălăngănea ca o bucată de tablă. Cea mai simplă soluţie ar fi fost să se predea la un centru de colectare a fierului vechi. Îi veni să rîdă de propria glumă, dar nu reuşi să scoată decît un fel de mormăială.

Muzica era asurzitoare. *Mammama-mariama-mammama* urlau cu toţii. Solistul cînta cu ochii închişi, dar rostea numai primele silabe, ca dansatorii să le poată continua cu uşurinţă. O voce subţire, de femeie isterică, îi acoperea pe toţi. S-a uitat după ea prin mulţime, dar nu a descoperit faţa căreia îi aparţinea. Şi-o imagină cu ochelari, plină de importanţă, cu trăsături severe – o profesoară de muzică uşoară –, şi făcu o grimasă. Reuşi să se îndepărteze de masă, dar nici prin gînd nu-i trecea să invite pe cineva la dans. I-a venit ideea salvatoare să se ducă la toaletă, să se spele pe faţă şi să-şi aranjeze ţinuta. Nu dormise prea mult, încă nu era nimic pierdut.

Cîţiva metri mai încolo, grăsanul se opintea din răsputeri să se ridice de pe scaun, dar propria greutate îl trăgea mereu înapoi. Pe faţa lui se citea

deruta luptătorului deznădăjduit. Ceilalţi se amestecaseră demult prin mulţime. Pe bărbatul cărunt şi mai vîrstnic nu l-a văzut nicăieri. Tînărul dansa la marginea ringului cu o femeie corpolentă. Se mişca la fel cum vorbea: fără nici un gest de prisos. Păşea în ritmul tangoului cu precizia geometrică a unei ilustraţii de manual. Cînd l-a văzut pe Gondru, şi-a întors repede privirea. A fost singura lui reacţie sinceră. Oare a spus mai multe decît trebuia? Nu-şi mai dădea seama.

S-a tîrît de-a lungul coridorului de sub scări. O femeie înaltă şi brunetă tocmai ieşea de la toaletă. Purta o rochie mov, cu un decolteu adînc. Cînd l-a văzut pe Gondru, s-a lipit de perete. Probabil că intrase să-şi aranjeze machiajul, dar, în lumina slabă dinăuntru, se machiase prea strident. Sub ochi i se lăbărţau dîre groase de rimel, iar pleoapele îi arătau ca două mănunchiuri zdravene de levănţică. Rujul de un roşu ţipător îi schimonosea buzele şi aşa destul de groase. Era fardată înfiorător, dar avea o faţă frumoasă. Gondru nu era în stare să-şi ia ochii de la ea. I se părea din ce în ce mai cunoscută. O mai văzuse undeva, chiar de curînd. Dar unde? Cu cine? Şi-a amintit: era Marina Burcu, cîntăreaţa! Cea care a cîştigat Microfonul de Aur. A început să fredoneze melodia pe care o auzise la televizor: *Se face frig, iubitul meu*. Era tristeţea despărţirii, a sfîrşitului inevitabil. Şi-a amintit că l-a emoţionat pînă la lacrimi cu vocea ei răguşită, sfîşietoare, ca o durere mereu vie.

— Ce vrei? l-a întrebat Marina Burcu cu un glas speriat, dar seducător şi melodios.

Părea că va începe imediat să cînte. A închis ochii. Pe gît îi pulsa un neg.

Gondru simţi că ameţeşte. Acum cîteva minute el se mai mocoşea cu nasturii de la pantaloni, avea senzaţia că-i plesneşte băşica, toaleta fusese o oază izbăvitoare, iar acum avea în faţa lui această minunăţie de femeie.

Care l-a tutuit. Era genul de femeie care simte prada şi se gudură pe lîngă ea. I s-a uscat gura. Era sigur că va găsi o cameră liberă. O să-i dea recepţionerului o sută de lei şi gata. Nu-i venea să creadă ce noroc avea. I-o fi reţinut chipul de la vreo escapadă de-a lui la Bucureşti, unde poate că şi schimbaseră cîteva cuvinte. În asemenea cazuri se adună acolo o mulţime de lume. Şi adevărul este că el avea prestanţă, după cum spunea şi Laura. A mai măsurat-o o dată din priviri, precaut, pe femeia aceea cu ochii închişi. Nu era beată. Doar tremurul de nesiguranţă din adîncul glasului o trăda că pînă atunci nu se delectase doar cu apă.

Gîtul ei, cu tot cu negul de pe el, era tot mai aproape de faţa lui Gondru. El nu mai era în stare să discearnă dacă ceea ce simţea era parfumul sau mirosul pielii ei. Care din ele îl ameţea mai tare. Cînd a atins-o, femeia l-a îmbrîncit.

— Nu aici, Ionel. Te rog, nu aici, a spus ea.

Breteaua rochiei i-a alunecat de pe umăr.

Ruşinea l-a plesnit pe Gondru ca un bici. A făcut un efort ca să poată vorbi.

— Eu… nu sînt Ionel.

Femeia a deschis ochii mai brusc decît capacul unui ceas de buzunar. Albastrul lor s-a abătut ca o palmă pe faţa lui Gondru. Din profunzimea lor nu se citea spaima, ci indiferenţa şi un fel de dispreţ faţă de situaţia în care se treziseră amîndoi. Nu a mai rămas nici o urmă din pasiunea de care păruse cuprinsă pînă atunci. Părea să fi fost toată viaţa ei un sloi de gheaţă cu aere aristocratice. Şi-a aranjat breteaua pe umăr şi i-a strigat din mers:

— Spune-i soţului meu că la nouă vreau să fiu la gară!

Era glasul format al cîntăreţei. O voce cultivată, artificială. Gondru a încercat să salveze ce mai putea fi salvat. A tras adînc aer în piept şi a strigat după ea:

— Daţi-mi măcar un autograf!

— Du-te dracului!

I-a invidiat întotdeauna pe cei ce reuşeau să ia hotărîri rapide şi corecte, cei care cîntăreau într-o clipă toate posibilităţile şi luau imediat decizia cea mai bună. Ca un chirurg care taie cu bisturiul lui întotdeauna acolo unde trebuie. Şi pe care nu-l reclamă nimeni, pentru că bolnavul fie s-a lecuit, fie s-a curăţat demult. Acum ştie sau măcar bănuieşte ce ar fi trebuit să facă atunci cînd i-a adus Zmeură vestea. În primul rînd nu ar fi trebuit să facă o mutră atît de speriată, de pînă şi Trufa s-a întors cu spatele, ca să nu-i rîdă în faţă nou-venitului, fiindcă nu mai văzuse aşa ceva decît în pivniţă.

— E mort? l-a întrebat înspăimîntat Gondru. Dar nu se poate…

— Iată că se poate, l-a privit Zmeură cu faţa împietrită. A păţit ceva la inimă. Doctorul e acolo.

— Nu puteţi să-l înviaţi? Daţi-i nişte medicamente.

Trufa şi Zmeură îl priveau cu milă. Apoi, după o clipă de gîndire, Trufa s-a apropiat de Zmeură şi a început să-i şoptească ceva la ureche. Celălalt îl asculta atent. Gondru nu reuşea să se dezmeticească. Nu se gîndea decît că insul care azi-dimineaţă fusese adus acolo pe picioarele lui acum nu mai trăia. Era neînsufleţit, ca toate obiectele din jur. Ca o scrumieră, ca un pix uscat, ca orice fleac fără nici un rost. Şi, pe deasupra, nu mai putea nici să vorbească. Iar cel mai grav era că îşi avea şi el partea lui de vină. Nu putea să nege. De ce naiba o fi glumit că va lua prînzul acasă? Bine, ştia că acolo se mai întîmplă chestii din astea, dar chiar acum şi tocmai cu el? Era ca un inginer care îşi distruge strungul din prima zi de lucru sau ca un tîmplar care rupe scaunul încredinţat. Cei doi şuşoteau nestingheriţi.

— Spuneţi-mi şi mie, ce tot vorbiţi acolo?

— Trufa ar vrea să-l aducă pe tatăl băiatului.

— De ce?

— Ca să-l racolăm, a spus Trufa. În asemenea cazuri oamenii nu mai gîndesc normal.

— Dar eu am nevoie de o călăuză! s-a încăpăţînat Gondru. Cu nume, cu persoane de legătură, cu datele transporturilor. Pentru asta am fost trimis aici.

— Nu vei mai afla nimic de la el, dar măcar ne vom alege cu un nou colaborator.

— De ce, nu aveţi destui?

Gondru avea o voce de copil întărîtat.

— Aici nu cantitatea contează, i-a răspuns impasibil Zmeură.

— Atunci aduceţi-i pe amîndoi.

— Tatăl e suficient, a spus Trufa.

— Doi oameni înseamnă două şanse, nu-i aşa? i-a privit Gondru.

Nu-şi dădea seama nici el de ce continua să se încăpăţîneze. Poate spera că părinţii vor recunoaşte ceea ce fiul lor nu mai avea cum să le spună.

— Cu bărbaţii lucrăm mai uşor.

— Vă arde de glume?

— Asta nu e glumă, ci experienţă. Femeile suportă mai bine crizele emoţionale, i-a explicat Zmeură.

— În asemenea cazuri o mamă e mai greu de îmblînzit, a adăugat Trufa.

— Deci mai faceţi şi nazuri pe baze ştiinţifice.

Zmeură a ridicat din umeri. Ăştia nu reuşeau să înţeleagă că meseria lor era o meserie ca oricare alta. Cu regulile, cu legile şi cu secretele ei, în care nu era indicat să confunzi sula cu prefectura, pentru că lucrurile puteau să o ia razna. Puteai să faci şi pe deşteptul, dar nu avea nici un rost. Singurul rezultat era că după aceea aveai mai multe cioburi de adunat. Dar unora asta le făcea plăcere.

— Ei bine? l-a întrebat nerăbdător Trufa.

— Nu aveţi o idee mai bună? Ceva care să salveze situaţia.

Tăcerea era mai rea decît orice. Aveau nişte feţe impasibile. Păreau coalizaţi împotriva lui. Oare de ce? Din invidie? Din premeditare? Ce tîmpenie! Oricum, i-ar fi evidenţiat în raport. Victoria şi-ar fi împărţit-o între ei. Bineînţeles că în privinţa remunerării ar fi existat nişte diferenţe sensibile, dar cu siguranţă că succesul şi l-ar fi împărţit în mod egal. S-a uitat la Zmeură.

— Nici dumneata?

— Să aşteptăm următoarea captură. Poate vom avea mai mult noroc.

— Să-i aduc? i-a întrebat din nou Trufa.

— Da, adu-i!

Trufa nu a mai aşteptat ca Gondru să zică ceva, ci a ieşit grăbit pe uşă. Se auzea cum strigă afară, cum dă ordine. Să facă rost de două maşini cu echipajele necesare, să afle unde le sînt locurile de muncă – şi întregul mecanism s-a pus în mişcare. Poate că într-o oră îi vor culege pe amîndoi. Dar asta nu mai era problema lui. Forfota de afară l-a lăsat rece pe Zmeură. Îşi curăţa unghiile, cufundat în gînduri. Părea că aşteaptă ca zarva de pe coridor să se potolească din nou. Gondru nu reuşea să-şi dea seama la ce se gîndea sau ce simţea cel din faţa lui. Oare nici el nu era satisfăcut de felul în care îşi îndeplinea misiunea sau se consolase deja demult? Oare era conştient de responsabilitatea lui sau pentru el toate zilele erau la fel? În cele din urmă Zmeură a ridicat privirea şi a arătat într-o doară către birou:

— Aţi vrut să daţi un telefon?

Nu a descoperit nici un strop de ironie în respectiva întrebare nici atunci, nici mai tîrziu, cînd a rememorat ziua aceea. Era ca un asistent care i-a adus aminte de ceva important. Dar tocmai această solicitudine îl deranja cel mai tare pe Gondru, pentru că acum se ferea tocmai de telefonul

cu care azi-dimineaţă voia să-şi dea importanţă. Se ferea de el ca de o boală contagioasă. De fapt se gîndea că avea timp să-l informeze şi după-amiază pe secretarul de partid, care pînă atunci era ocupat cu protocolul pentru delegaţia din străinătate. Ar fi fost riscant să aştepte pînă ce vor suna ei. Dar nu avea nici un rost să joace teatru faţă de Zmeură şi era mai bine să-şi recunoască înfrîngerea în loc să caute tot felul de scuze, cu toate că îi venea să smulgă telefonul din priză. Celălalt a aşteptat, privindu-şi unghiile, ca Gondru să formeze numărul şi să-şi înceapă, nu prea convingător şi bîlbîindu-se, pologhia pregătită dinainte. De la celălalt capăt al firului nu i s-au pus mai mult de trei întrebări, totuşi Gondru a lungit discuţia cît a putut de mult, pentru că voia să explice toate aspectele problemei şi că luase deja măsuri suplimentare – apoi, brusc, s-a auzit tonul. A pus receptorul în furcă, dar sunetul a continuat să ţiuie în cameră. Zmeură ieşise din încăpere cam pe la mijlocul discuţiei. A înţeles de ce îl urau toţi colegii pe individul acela cu faţa injectată. Pentru tăcerea lui arogantă, insuportabilă. Unul ca el ar trebui să se nască de la bun început rege sau ministru de Interne. Şi-a dat seama şi de ce i s-a atras atenţia să se ferească de el, să renunţe la eternele lui aluzii şi mai bine să tacă, pentru că aşa va ajunge departe. Mult mai departe… Ei, iată că a ajuns al dracului de departe!

Aşa că nu mai avea altceva de făcut decît să aştepte pînă ce maşinile se vor întoarce, ca ancheta să pornească din nou, aşa cum promisese la telefon. Dar în cele din urmă a sosit o altă maşină. A auzit o uşă trîntită, paşi grăbiţi pe coridor, iar în birou a intrat un individ spilcuit, într-un costum lucios de culoarea aluminiului. S-a prezentat.

— Gavril Zacarian, a spus el. Vă mulţumesc că mi-aţi ţinut locul.

Dacă nu ar fi fost atît de tîmpit încît să rămînă cu gura căscată, ca unul prins asupra faptului, ci i-ar fi picat fisa şi ar fi înţeles situaţia din vestonul agăţat cu dezinvoltură în cuier şi din politeţea lui făţişă, poate că ar fi fost

scutit de zîmbetul ironic cu care Zacarian era cît pe ce să-i tragă scaunul de sub fund.

— De-acum cred că pot să mă descurc şi singur.

Aşa că nu a aflat niciodată ce consecinţe au avut ultimele lui indicaţii, cine le-a împlinit aşteptările, bărbatul sau femeia, care instinct a fost mai puternic, cel matern sau cel patern. Poate că, dacă băieţii s-au pus serios pe treabă, au reuşit să-i convingă pe amîndoi de importanţa colaborării cu organele. Era curios, chiar dacă nu mai era implicat în cazul acela. Acestea erau amănuntele pe baza cărora savanţii construiau de obicei viitorul ţării. Dar degeaba s-a întîlnit după aceea de mai multe ori cu Zacarian, fiindcă el nu a adus niciodată vorba de cazul acela. Ofiţerul nu i-a explicat decît că nu avusese nici un rost să se ducă la înmormîntare. Nu mai era treaba lui Gondru şi nu îi ceruse nimeni să se facă de rîs ţinînd-o pe femeia aceea de mînă. Aia era treaba lui Trufa. Nu e bine să ne dăm cărţile pe faţă decît dacă avem noi interesul să o facem, i-a explicat Zmeură. Gondru nu i-a răspuns nimic. Nu ar fi fost în stare să-i explice că a avut tot interesul să se ducă acolo, pentru că, în ciuda aparenţelor, era şi el un om. Care nu reuşea să uite. Care avea coşmaruri şi vedea mereu în faţa ochilor chipul propriului său fiu, de parcă pe el l-ar fi prelucrat în pivniţa aceea de la Criptă, nu pe băiatul acela străin, şi chiar dacă era conştient că între ei erau cel puţin doisprezece ani, visele lui nu ţineau cont de aritmetică. Aşa că a avut nevoie de chipul concret al unei rude, al unui prieten cu care să-l înlocuiască, să-şi potolească visele care începuseră să o ia razna – sau poate că nici nu voia să şi le potolească, pentru că tocmai nopţile acelea scăldate în sudoare şi lupta aceea epuizantă cu imaginile neînduplecate l-au convins că încă nu era totul pierdut, că mai era în stare să-şi mîngîie soţia cu drag şi să-şi plece urechea la vorbele mamei ca un copil ascultător, fără să simtă că joacă tot timpul teatru. Aşa că prefera această nebunie în locul indiferenţei calculate a lui

Zmeură, chiar dacă aceea ar fi fost alternativa corectă. Pentru că nu era decît un om. Care avea conştiinţă. Cu toate avantajele şi dezavantajele ei.

În mai puţin de două luni s-a trezit la inspectoratul şcolar. Au încercat chiar să-i dea impresia că era vorba de o promovare. Iar lucrurile au început să se complice. Pentru că, e drept, tocmai Zmeură l-a ajutat să primească locuinţa, dar aceea a fost o excepţie, să-i fie clar. Şi ce locuinţă! Dar dacă tot veni vorba, ar fi bine să nu uite că nu a vrut să-i accepte ajutorul, pentru că el găsise deja una pe strada Gojdu, e drept că mult mai mică, dar dacă nu ar fi apărut vecinul acela ţicnit, ar locui şi acum acolo. Pentru că atunci cînd s-au dus împreună cu Zmeură la adresa indicată, ca să vadă camerele, au dat la ieşire peste Rakucsinec, care i-a somat în gura mare să-i spună ce căutau acolo. Dobitocul acela pusese ochii pe apartament, pentru care făcuse şi o cerere, fiindcă nu mai încăpeau în gaura în care locuiau, cum le-a spus el pe un ton ridicat şi a început să se umfle în pene, de parcă tot spaţiul locativ ar fi ieşit din curul lui, iar atunci el nu a mai putut să accepte ca acel neica nimeni să pună mîna pe cele trei camere, ar fi fost culmea ruşinii, mai bine zis culmea de jos, aşa că după o săptămînă s-au mutat ei acolo. Şi a calculat corect, pentru că peste cîteva luni Rakucsinec a ajuns să-l salute primul, dar adevărul este că el îi mai şoptea uneori ce s-a băgat la cantina partidului şi pe cine să caute acolo, iar aceste amănunte îl făceau atît de fericit pe afaceristul ăla bătrîn, încît de atunci mătura coridorul în locul lor. Cu alte cuvinte, ei se simţeau bine acolo. Şi să nu îndrăznească nimeni să afirme contrariul.

Apa rece i-a priit, la fel ca şi acele clipe de singurătate. A reuşit să facă tot ce şi-a propus: şi-a limpezit obrajii, şi-a şters paloarea de pe faţă, ba chiar şi cîteva din petele de pe costum. Doar greaţa nu voia cu nici un chip să-i treacă. Ceva din adîncul lui voia să scoată din el întreaga zi, cu toate

cele întîmplate între timp. Dar în zadar s-a scremut, cu degetele în gît, deasupra veceului: nu a ieşit nimic. Se căznea degeaba, cu stomacul chircit, şi nu s-a ales decît cu saliva pe care abia a reuşit să şi-o şteargă de pe bărbie. Numai că aparenţele erau înşelătoare: nu se simţea nici slab, nici ameţit. A strîns pumnii, ca să se convingă. Simţea cum în degetele albite de efort i se adună toată forţa din trup, dar nu ştia la ce s-o folosească. Să distrugă veceul? Era ridicol. Să se lege de vreunul din chelneri? S-ar fi pus într-o situaţie jenantă. S-a hotărît să meargă la medic. De îndată ce va ieşi din încurcătură. Dar cum să iasă? Simţea că, pe măsură ce căuta tot felul de soluţii, şansele lui scădeau din ce în ce mai mult.

Cînd s-a întors în salon, pe scenă cînta Marina Burcu. Au ieşit şi cei din separeu, care acum băteau din palme în ritmul melodiei, alături de restul chefliilor. Cîntăreaţa s-a apropiat de marginea scenei, prefăcîndu-se, cu o uşurinţă bine exersată, că vrea să dea mîna cu toată lumea. Era o melodie vioaie, alertă. Poate că acela era şlagărul ei, nu cel de care îşi amintea Gondru. Mumia aia boită nu ar fi fost capabilă de sentimente atît de profunde. *Se face frig, iubitul meu*, a murmurat el, dar şi-a dat seama cît de fals cînta şi a renunţat. Voia să iasă în faţa restaurantului, ca să ia o gură de aer proaspăt, dar cineva l-a apucat de braţ pe la spate. Era Bordan Timofte, care avea o faţă radioasă.

— Aici erai? Te-am căutat peste tot! a strigat el şi l-a îmbrăţişat cu emfază.

Gondru a simţit că-i pîrîie oasele.

— Unde naiba ai fost pînă acum?

— Aici, în salon.

— Şi de ce nu ai venit la noi? l-a întrebat Bordan şi a început să tragă de el, fără să-i mai aştepte răspunsul. Lasă, nu-mi spune nimic! Mai bine vino să bem ceva. Am pus ceva bun deoparte.

— Aş vrea să stau de vorbă cu tine, i-a spus Gondru. Undeva unde să nu ne deranjeze nimeni.

— Bine, bine. Se poate, s-a înduplecat Bordan.

Dar zîmbetul i-a pierit de pe faţă. Îi părea rău după sticla de whisky dosită. Era sigur că pe cînd se vor întoarce, o vor găsi golită. Ar fi avut timp de discuţii şi mîine.

S-au retras sub scările care duceau la etaj, pe unde urca personalul, dar le-au făcut acestora semn din priviri şi i-au ocolit pe uşa din dos.

— Totul e în ordine? l-a întrebat Gondru după ce s-au îndepărtat de muzică şi de aplauze.

— Ba bine că nu! Toată lumea e foarte mulţumită. A durat cam mult, dar nu ne-am plictisit. Fiecare s-a purtat cum trebuie şi fără nici o greşeală, a turuit Bordan.

Spera că nu mai era vorba şi despre altceva.

— Întotdeauna spun la fel.

— Ştiu, dar acum e altfel. Ne-au ridicat în slăvi şi au spus că la anul va veni o delegaţie şi mai mare.

— Ei, asta nu sună rău.

— Pot să-şi permită şi ei o clipă de sinceritate, i-a făcut cu ochiul Bordan, apoi i-a şoptit: Mai mult, am auzit că s-ar putea să vină şi El.

Bordan îşi făcuse un obicei din faptul că nu rostea niciodată numele secretarului general. Îl ocolea, îl ascundea printre cuvinte şi, dacă îl întreba careva la ce-i folosea acea prudenţă soră cu sabotajul, el spunea că nu voia să abuzeze de numele celui mai de seamă tovarăş. Că voia să-i acorde greutatea cuvenită. Ca la numele lui Dumnezeu din Scriptură. Şi nici cei mai vicleni tovarăşi nu reuşeau să-şi dea seama dacă era o ironie fină sau asta era convingerea lui sinceră. Cu Bordan nu se dumirea nimeni în ce ape se scaldă. I s-a dus vestea că ştie mii de bancuri cu scoţieni, cu evrei, cu

Bulă, cu femei şi cu bărbaţi şi, cînd era cazul, mai scotea din colecţia lui şi bancuri cu miliţieni. Aşa că era invitat peste tot, pentru că mereu aveau nevoie de cineva care să anime atmosfera în pauzele şedinţelor, iar el era foarte bun la schimonoseli şi la tot felul de parodii. Avea un talent înnăscut. Mai mare păcatul că părinţii nu i-au dat voie să facă teatru.

— Va ateriza pe stadion, a adăugat Bordan. Dar momentul ăla e încă departe, aşa că să rămînă între noi.

— Nimic nu e prea departe, a spus obosit Gondru.

Era convins că Bordan nu i-a înţeles aluzia, dar nu-i păsa. A observat cum se luminează brusc la faţă.

— Pe aia o ştii, cu un redegist, un ungur şi un român care se întîlnesc în cosmos?

— Hai, lasă, nu despre asta vreau să vorbim.

— Totuşi ce vrei de la mine? l-a întrebat Bordan cu o voce schimbată.

Nu suporta indivizii fără umor.

— Relaxează-te, omule. Cheful ăsta e mai bun ca o nuntă. Ia şi tu o femeie bine la dans. Aici sînt mai multe decît bonurile de pîine.

Gondru s-a făcut că nu aude gluma. Voia să meargă pînă la capăt. S-a uitat sfredelitor direct în ochii lui Bordan.

— Ce crezi că au cu mine?

— Nimic. Ce să aibă? Poate că nu ai băut destul.

— Te întreb cu toată seriozitatea. Tu mă cunoşti de ani de zile. Ce au cu mine, după părerea ta?

Bordan se gîndea tot mai intens la licoarea gălbuie pe care o ascunsese sub scaun. Dar nu i-a răspuns decît după ce şi-a dat seama că era singura lui şansă de scăpare.

— Habar n-am. Cine ştie… poate că… ţi-a mai scăzut un pic elanul…

— Elanul? Adică vrei să spui că nu mai au încredere în mine?

— Nu, nici vorbă de aşa ceva. Dar mi se pare că ai cam obosit.

— Nu mă simt deloc obosit, s-a îndreptat brusc Gondru.

— Eşti sigur?

— Vorbesc serios.

— Atunci nu e nici o problemă. Ai gărgăuni în cap, la fel ca nevastă-mea, s-a chinuit să rîdă Bordan.

— Dă-i drumul.

— Te-ai ţicnit. Hai să mergem…

— Nu-ţi dau drumul pînă nu-mi spui! l-a apucat el pe Bordan de guler cu gestul lui bine studiat.

— Nu eşti destul de ferm. De neînduplecat. Poftim, ţi-am spus-o! Eşti mulţumit?

Bordan s-a înfuriat de-a binelea. Şi-a scos batista şi s-a şters pe faţă. Noroc că Gondru nu-l mai strîngea de guler. Bine i-ar mai fi stat să apară acasă cu cămaşa ruptă pe el!

— Cred… credeţi că am ajuns un papă-lapte?

— Nimeni nu crede nimic. Pur şi simplu…

— Pur şi simplu ce? Spune ce ai de spus!

— Nu mai eşti ca pe vremuri. Se vede de la o poştă. Pe vremuri ai fi bătut de cinci ori cu pumnul în masă pînă să te ia cineva la întrebări, iar acum te frămînţi de dimineaţa pînă seara. Te vaiţi pe toate drumurile.

— Nu înţeleg. Care-i problema? Sînt un pic mai precaut. Ei şi?

— Nici un ei şi. Toţi sînt cu ochii pe tine.

Deci asta era. În fine i-a spus cineva în faţă ceea ce el bănuia de luni de zile. Gondru se simţea uşurat, ca un bolnav care a reuşit să-i smulgă medicului diagnosticul, nemailăsînd loc de făţărnicii, de priviri îngrijorate sau de vorbe în vînt. Care ştia de-acum ce boală are şi care era tratamentul.

Bordan a înţeles greşit tăcerea lui Gondru, aşa că l-a apucat de umeri, l-a scuturat vîrtos şi a început să-i turuie la ureche:

— Încă nu e totul pierdut, dar adună-ţi puterile. Nu-i lăsa să se lege de tine. Pune piciorul în prag. Te pricepi la asta. Pune degetul pe rană şi totul se aranjează. Eşti un tip cu coaie – şi fiul tău la fel. Nu te mai văicări atîta. Ai înţeles? Şi acceptă tot ce ţi se oferă. Nu e cazul să faci nazuri. Mai nou eu o să mă ocup de sate. Azi-dimineaţă habar nu aveam de asta, iar acum uită-te la mine: sînt pe metereze.

— De ce, ce e cu satele?

— Nimic. Doar că sînt prea multe.

— Aşa au spus ei?

— Mi-au spus că o societate modernă locuieşte la oraş. Dar să lăsăm asta, că e cu bătaie lungă.

Bordan se prefăcea de minune dînd impresia că noua lui sarcină îl necăjea teribil. Dar chipul înroşit îl trăda: de fapt era gata să plesnească de satisfacţie, pentru că i se dăduse în fine o sarcină importantă şi nu mai era nevoit să se perpelească în comisia pentru cultură, unde o poezie cu mai multe înţelesuri reprezenta o problemă capitală. Avea în faţă un viitor palpitant. Plin de sînge, de sudoare – dar merita efortul. Să razi cîteva sate de pe faţa pămîntului reprezenta o sarcină de mare importanţă, care nu era la îndemîna oricui.

— Acasă totul e în regulă? l-a mai întrebat Gondru.

— Ăhă. Gemenii se simt bine.

— Sărutări de mînă soţiei.

— Bine, îi transmit. Acum pot să ţi-o spun?

— Ce?

— Pe aia cu un redegist, un ungur şi un…

— Nu acum. Îmi spui mîine două.

L-a lăsat baltă pe Bordan în ungherul de sub scări. Nu mai avea chef să se întoarcă. Îşi atinsese scopul. A vrut să clarifice situaţia, iar acum ea îi era atît de clară, încît mai că-l orbea. Norocul lui era că, probabil, Lupu nu l-a sunat decît pe Bordan, care, din spirit de gaşcă sau, poate, chiar din prietenie, nu l-a denunţat imediat, ci i-a mai dat ceva timp de gîndire. Dar el va pune chiar acum lucrurile la punct! Doar i-a spus limpede ce avea de făcut. Să pună degetul pe rană. Chiar dacă nu-i va fi uşor. Numai aşa mai avea şansa să devină iar cel care a fost odată. Şi să întoarcă roata timpului pînă în dimineaţa aceea cînd au venit după el la casa de pe malul lacului. Cînd încă mai credea că, la urma urmei, nu avea de dat socoteală decît în faţa propriei sale conştiinţe. A fost un bleg că s-a amăgit cu asemenea iluzii. Un om fără caracter, care nu voia să abordeze problemele pieptiş, ci prefera să se vaite sub povara lor. Ei bine, nu va mai fi aşa! Asta era ceva de domeniul trecutului. Un adevărat Gondru ar fi lipit-o pe bestia aia de perete, de nu i-ar mai fi venit să-i zică Ionel. Un adevărat Gondru l-ar fi pus pe directoraşul ăla să-şi scrie imediat demisia. Nu s-ar fi mocoşit cu tot felul de negocieri. I-ar fi închis gura.

Afară era întuneric. Felinarele de pe stradă erau estompate de neguri, la fel ca luna în dosul norilor, cu marginile creionate pe cerul întunecat. A înconjurat restaurantul cu paşi repezi. Ştia că la intrarea din dos aşteptau maşinile de protocol, cu şoferii prin apropiere. De obicei aceştia îşi omorau timpul jucînd table pe capote. Nu aveau voie să intre. Primeau pe fereastră felii de friptură rece. A auzit zornăitul zarurilor şi ţăcănitul hotărît al pulurilor. Un jucător de table adevărat nu stă pe gînduri, ci mută piesele de îndată ce zarurile s-au oprit. Nu înjură, nu se văicăreşte, ci e tot timpul concentrat. Nu uită nici o clipă că norocul e o curvă împuţită, nu se crăcănează în faţa celui care i-o cere, ci a celui căruia i se scoală.

Şoferii erau la locul lor. Nu s-au oprit imediat din joc. Îl priveau curioşi. Nu aveau nici un motiv să se grăbească. Poate că nu voia decît să le ceară o ţigară sau să-i trimită după cineva fără de care cheful nu mai avea nici un farmec – cerere însoţită de cele mai multe ori de o băutură mai acătării.

— Dă-mi cureaua ta! s-a dus Gondru la cel care i-a ieşit primul în cale. Hai, ce mai aştepţi? Am spus să-mi dai cureaua!

Da, acesta era tonul pe care trebuia să vorbească. Celălalt i-a dat-o speriat. Era o curea ca lumea, din piele groasă, rezistentă, care nu se rupe şi nici nu se roade cu una, cu două. Şi-a înfăşurat-o pe mînă. Simţea atingerea rece a cataramei.

— Iar acum du-mă acasă. Strada Străduinţei 79, i-a spus el şoferului, care nu mai avea decît o mînă liberă, căci cu cealaltă îşi ţinea pantalonii.

Nu a fost un transport obişnuit, s-a plîns mai tîrziu şoferul celorlalţi. Tovarăşul nu a povestit nimic, ca ceilalţi beţivi guralivi, şi nici nu a catadicsit să-i dea vreun bacşiş. Nu a scos nici sticla de palincă, ca să destindă un pic atmosfera. A rămas nemişcat pe bancheta din spate. Chiar şi un mort ar fi fost mai simpatic, a povestit el, clătinînd din cap.

S-a bucurat că şoferul, care mirosea a seu, nu a îndrăznit să-l privească prin oglinda retrovizoare. Nu a încercat să rupă tăcerea şi să flecărească despre vreme sau despre copii, cum fac taximetriştii cînd simt mirosul banilor. Tăcea. Era o linişte goală, profundă. Luminile oraşului zgîriau parbrizul. Maşina părea că pluteşte, de parcă nu ar fi fost din metal, ci plămădită din aer, din pîlcuri efemere de ceaţă. Mătura şoseaua ca o adiere hoinară, de-a lungul străzii Steaua, peste podul Garibaldi, apoi în sus, pe lîngă fabrica de bere, pînă la panta de pe Eminescu şi iar în sus, tot mai sus. Oraşul se întindea amorţit la picioarele lor. Ca o fiară ucisă, numai bună de jupuit, ca să i se pună, spre luare-aminte, pielea-n proţap, pielea plină de găuri de alice, prin care sclipeau luminiţele răspîndite prin centrul oraşului,

de unde şerpuiau, pulsînd întunecat, arterele bulevardelor şi ale străzilor întortocheate. Dar un oraş ca acela nu se predă aşa, cît ai clipi, în faţa primului venit. Mai întîi trebuie să-l pîndeşti, să-l fugăreşti. Şi tot nu poţi fi sigur că vei avea succes. E încă viu. L-a auzit gîfîind. Gata să sară. Dar nu i-a dat încă semnalul. Nu s-a îndurat de el. Îl privea cu răceală, cu indiferenţa lui calculată. Aştepta momentul. Clipa potrivită. Pe care să o folosească din plin. Să se repeadă cu toată greutatea peste el, ca să-l audă scîncind. Nu poţi fi sigur decît dacă-l sugrumi cu mîna ta.

Fredona pe bancheta din spate. Încet, să nu-l audă nimeni.

III

1

Era însărcinată. Nu mai avea nici o îndoială. După minutele prescrise, pe lamela de plastic a apărut de îndată şi a doua dungă roşie: clară, distinctă. Fără nici una din posibilităţile de eroare enumerate în prospect. A lăsat testul pe marginea vanei şi s-a întors în cameră. S-a aşezat pe canapea, încercînd să îşi dea seama cît de fericită era.

Mama ei obişnuia să-i spună că dacă nu e sigură de ceva, să se bazeze pe prima impresie. Să-şi îndrepte privirea spre filmul care rulează în sufletul ei, fiindcă el e cel mai important şi nu poate fi manipulat. În faţa ochilor i-a apărut o femeie care semăna izbitor de mult cu ea, dar avea burta mult mai mare, era cam în luna a şaptea, şi s-a oprit gîfîind pe palierul din casa scărilor, pentru că nu mai putea să urce. Pînă la etajul următor mai avea o mulţime de trepte. Îi vedea de aproape chipul, pe care nu era nici urmă de fericire maternă, ci doar furie faţă de povara pe care era obligată să o care pînă sus. Spectatorii pufneau şi fluierau. Jumătate din sală era de partea ei, cealaltă jumătate o dispreţuia. Imaginea următoare nu a fost o imagine propriu-zisă, ci doar nişte pete de lumină împrăştiate. Oricît de mult s-a chinuit, nu a reuşit să desluşească nimic. Aceea ar fi fost scena în care femeia îl anunţă pe partenerul ei că e însărcinată. Într-un cadru festiv sau teatral, cu un pantofior de bebeluş în mînă sau cu lacrimi în ochi, la o cină cu lumînări sau într-o doară, pe stradă – oricum, numai să-i împărtăşească cumva ceea ce nu mai putea ţine doar pentru ea. Dar în zadar îi apăreau personajele în faţa ochilor; nu reuşea să le pună pe toate în acelaşi decor. Lipseau din ea fie Rot Jani, fie ea însăşi.

I-a venit şi ideea, de care a rîs apoi minute bune, să-i întrebe pe profesionişti. Să deschidă fereastra şi să-l întrebe pe vreunul din cei care cărau reflectoarele cum ar regiza el scena aceea. Momentul cheie al filmului. Fără prea mult sentimentalism, dar nici prea realist. De la degetul ridicat al doctorului Pintér, în cabinetul cu miros înfricoşător din policlinica de la periferie, pînă la dunguliţa roşie şi clară de pe test. Ca o acoladă simplă. Simplă şi de efect. Să-i facă pe cei care pînă atunci chicoteau să-şi caute batistele, dar să nu izbucnească imediat în plîns. Să rămînă cu batistele în mînă. Asta ar fi adevărata artă. Individul ar crede că e nebună. Adică în prima clipă ar crede că e ţicnită, apoi i-ar cere o cafea şi, după ce ar schimba două vorbe, ar încerca să o reguleze chiar acolo, pe canapea. Pentru că aşa sînt bărbaţii: se încarcă uşor de energie şi vor să scape cît mai repede de ea.

Kalcsek afişase deja de două săptămîni la avizier că azi şi mîine o echipă de televiziune va veni să filmeze în clădirea lor. Pentru asta nu era nevoie de acordul asociaţiei de locatari, ca în atîtea alte cazuri din ultimul timp. Mai nou îi cuprinsese febra plebiscitului şi totul era supus la vot: de la concedierea femeii de serviciu care mătura scările şi aprobarea ca negustorul de zarzavaturi să-şi aşeze taraba sub poartă pînă la decizia ca niciodată să nu fie mai mult de trei maşini în curte. Şi nu o dată discuţiile – confruntările de idei, cum le numea Rakucsinec în procesul-verbal – s-au prelungit pînă seara, pentru că de fapt zarzavagiul îi înşela şi le vindea locatarilor guliile la acelaşi preţ ca oricui altcuiva, chiar dacă înţelegerea era ca lor să le facă o reducere de douăzeci la sută şi nu la cele mucegăite. Iar în curte sînt prea multe maşini, inspirăm toată ziua fumul lor, ţipa soţia lui Rakucsinec, cu ochii ţintă la Eszter, pentru că, ce-i drept, uneori numai Rot Jani aducea două-trei maşini deodată. Dar de filmări s-au bucurat cu toţii. Mama lui Toroczkay a apărut deja de dimineaţă, rujată şi coafată, cu toate

că nici nu se punea problema să apară în faţa camerei de filmat, pentru că vorbea repezit şi nu îşi încheia niciodată fraza. Dacă o întrebai ce a mîncat în ziua aceea, îţi răspundea pornind de la copilăria ei şi ajungea pînă la factura de curent mult prea mare. S-au îmbrăcat şi ceilalţi cu ce aveau mai bun prin dulapuri. Pînă şi Kalcsek, căruia nu-i plăcea să se dea în spectacol, a dezgropat de undeva un sacou de tweed englezesc şi a venit să i-l arate. Ăsta-i mîncat de molii, nenea Feri, i-a spus ea rîzînd şi i-a arătat stofa găurită. Dumneata vezi prea bine, a clătinat Kalcsek din cap şi l-a aruncat de pe el. Doar nu era să se facă de ruşine.

Probabil că pe vremuri arăta bine în sacoul acela. Iar pe deasupra administratorul nu era omul care să se îmbrace elegant doar în zilele de sărbătoare. Kalcsek era un domn desăvîrşit, de tipul celor din filmele alb-negru, cărora nici nu le trecea prin minte să ceară recompensă pentru vreo mică atenţie. Nu avea tarife prestabilite dacă lăsa pe cineva în faţa lui sau ajuta vreo femeie să-şi care plasele la etaj, ca, după ce toate acele mărunţişuri se vor fi adunat, să se prezinte, obraznic şi arogant, cu nota de plată. El admira femeia eternă, nu o parte anume din trupul ei. Cu toate că, i-a explicat el Eszterei pe o bancă din Parcul Pietrelor, în epoca asta doar lucrurile concrete contează, principiile şi idealurile nu au nici o valoare dacă nu pot fi reciclate, ca sticlele goale. Care sînt precum libertatea. Au un preţ derizoriu. Eszter nu înţelegea întotdeauna ce voia să spună nenea Feri, ci doar că de la o anumită vîrstă oamenii încep să vorbească de parcă ar fi înghiţit un manual de filozofie. Ea prefera să discute cu el lucruri mai simple. Despre încasările zilnice, dacă să mai dea admitere la Medicină sau să renunţe o dată pentru totdeauna şi oare de ce crede mama lui Toroczkay – adică nu doar crede, ci şi spune la toată lumea – că ea va rămîne toată viaţa fată bătrînă, pentru că nu s-a născut bărbatul care s-o ceară de nevastă. Şi era fericită cînd vedea că nenea Feri e de altă părere, că îi zîmbeşte şi-i

spune: Păi, tocmai despre asta am vorbit şi eu, domnişoară, despre tangibilitatea lumii.

Dintre toţi vecinii, el era singurul cu care reuşise să se împrietenească de cînd se mutase acolo, la rugămintea lui Roland. După un an de zile nu era o performanţă prea mare, dar ea era mîndră de legătura lor ieşită din comun. Pentru că atunci cînd nu avea altceva de făcut, bătrînul o aştepta în parc şi o ajuta să care cea mai mare parte a încasărilor din ziua respectivă. Cînd nu avea prea mulţi bani la ea, se aşezau pe o bancă şi mai flecăreau puţin, iar aceste discuţii deveneau tot mai lungi, fiindcă, odată cu încrederea, se îngroşa şi firul destăinuirilor ei, dar cînd avea la ea prea multă valută, o lua pur şi simplu de braţ şi o conducea pînă acasă, cu ochii-n patru, ca un bodyguard profesionist. Se simţea ocrotită, cu toate că dacă şi-ar fi dat cineva osteneala să o urmărească de la agenţia de schimb valutar pînă acolo, ar fi trebuit să-l apere ea pe Kalcsek. Pentru că el, cu bastonul şi cu privirea lui tăioasă, nu ar fi avut prea mare succes.

De pildă, lui i-ar mărturisi oricînd că e însărcinată. Îşi imagina cu uşurinţă scena. Ar sta pe o bancă, ar aştepta ca zarva copiilor de la locul de joacă să se potolească, iar lumina care se strecura printre coroanele copacilor să nu mai tremure pe pantofii bătrînului, vreau să vă spun ceva important, ar zice ea şi s-ar uita la Kalcsek, care ar lua-o de mînă, spune, draga mea, iar atunci ea ar începe să-şi descarce sufletul. Aşa i-a povestit despre Roland şi despre cel de acum şi poate că i-ar fi povestit şi despre trecutul de care nu i-a mai vorbit niciodată – şi nu doar ca să-i demonstreze că are şi ea un fel de filozofie de viaţă, ci pentru că odată tot va trebui să-i povestească şi asta. Simţea cum o strînge de gît, ca, pe vremuri, cordonul ombilical. Şi adevărul era că voia să-i povestească şi despre casa aceea de pe strada Beethoven, numărul 18, în faţa căreia stătea de strajă de mai multe luni de zile, fără să înţeleagă ce era cu luminiţa abia mijită de la etajul al

doilea, care abia se vedea de pe trotuarul din faţă. Probabil că era o draperie grea, dintr-un material gros, aşa că, oricît s-ar fi străduit, nu reuşea să-şi dea seama ce era în dosul ei, cum era viaţa de după acel paravan: deschisă sau convenţională, ireproşabilă sau gîtuită de trecut, ca a ei. Simţea nevoia să afle asta pînă ce curiozitatea nu se va întoarce împotriva ei.

Plănuia ca, după ce va face ordine prin cameră, să-l invite pe Kalcsek la o plimbare. Poate că ar putea să ia şi masa undeva. De pildă, la noul restaurant italian de la marginea cartierului. Iar atunci, undeva între lasagna şi îngheţată, să se hotărască dacă se va lua după imaginile care o obsedau sau după ce îi dicta raţiunea. Ideea a însufleţit-o. A strîns repede patul, a adunat hainele lui Rot Jani, aruncate vraişte peste tot, şi a băgat o parte din ele în maşina de spălat. De fapt totul arăta că bărbatul a plecat pentru mai multă vreme: hainele curate din dulap dispăruseră, cele purtate apăruseră pe podea şi, pînă ce ea va clădi la loc în dulap maldărul de rufe spălate şi călcate, el va fi din nou acasă.

Locul era strîmt, aşa că toate lucrurile lăsate vraişte, farfuriile murdare sau ziarul desfăcut creau impresia de dezordine. Lor nu le mai rămăsese decît sufrageria şi bucătăria, fiindcă Roland încuiase celelalte două camere, ca să aibă unde să locuiască – el sau părinţii lui – cînd vor veni acasă, în vizită, din Canada. Desigur că nu putea fi vorba decît despre Roland, pentru că Gondru, dacă nu cumva şi-a pierdut minţile de tot, ar face mai bine să rămînă acolo, străin într-o altă ţară, şi să nu mai dea niciodată pe-acasă.

Nu mai avea decît să se hotărască cu ce să se îmbrace. În faţa oglinzii şi-a pipăit instinctiv burta. Făcea eforturi să nu denumească în nici un fel ceea ce dospea în pîntecele ei. A spus şi la farmacie că testul era pentru o prietenă. Degeaba zîmbea farmacistul cu o obrăznicie atoateştiutoare: ea a ţinut-o pe a ei. Nu se simţea cîtuşi de puţin legată de acel ceva pe cale să-i crească în burtă, fie el fiinţă ori obiect. Poate că nu era decît un concept,

imposibil de văzut cu ochiul liber, imposibil de cercetat sau de ghicit. I se părea că dunguliţa aceea roşie i se continua în burtă, despicîndu-i trupul pînă în vîrful capului. Şi deocamdată nu va spune nimic despre tot ce era dincolo de ea, fără să-i aparţină, chiar dacă îi va cotropi din ce în ce mai mult corpul. Poate că aşa va putea să-i dea şi un nume. Se gîndea că de fapt venea şi ea din ceva fără nume, că pînă în ultima clipă era cît pe ce să şi rămînă aşa. De parcă apăsarea trecutului nu ar fi început odată cu mirosul proaspăt de pămînt, ci chiar cu naşterea ei, cînd cordonul ombilical i s-a încolăcit în jurul gîtului, iar împuşcăturile din zona de graniţă nu ar fi fost decît o nouă staţie – pe drumul de întoarcere. I se părea că moartea şi-a bătut joc de ea, lăsînd-o să se nască. Sau a făcut-o doar ca să-şi demonstreze atotputernicia? Nu avea nici o importanţă. Îi era indiferent. Un singur lucru era sigur: că de atunci ea, Eszter Novák, nu mai număra zilele. Nu-şi făcea planuri şi nu-şi cumpăra niciodată calendare, ci urmărea cu o încăpăţînare nebănuită şirul monoton de numere numit viaţă. De cînd s-a întors întreagă în dimineaţa aceea de vară. Lăsînd pe altcineva în locul ei.

S-a sprijinit obosită de dulap. Avea toate motivele să-i fie recunoscătoare acelei dunguliţe roşii, pentru că făcuse să-i dispară cu totul acea apăsare surdă din stomac, comparabilă cu teama sau cu nesiguranţa. Nu mai avea nici un motiv să stea tot timpul la pîndă, încercînd să descifreze mesajele stranii pe care i le trimitea propriul trup. Ca fostă asistentă medicală, ar fi fost firesc să ştie că greţurile, urinările tot mai dese şi întîrzierea menstruaţiei aveau o singură explicaţie, dar chiar dacă absolvise o şcoală sanitară, iar în cei cinci ani de practică văzuse o mulţime de cazuri, nu era în stare să se considere pe sine un pacient. Faţă de ea însăşi era la fel de ignorantă ca o gîsculiţă de mahala. Se amăgea că are cistită, că şi-a stricat stomacul şi tot felul de alte bazaconii. De fapt chiar şi în acest stadiu avansat era gata să dea crezare ţigăncilor, pe care le auzise în

sala de aşteptare spunînd că dacă nu te culci cu bărbatul din dragoste, făcătura vine odată cu gîngăniile care mişună pe sub duşumele şi cu năprasnicele geruri timpurii şi ţi se strecoară în stomac prin păienjenişul de vene, mai ales noaptea, cînd toate muierile dorm crăcănate, de parcă ar sta să se împreuneze cu întunericul, cu bezna care se furişează de lîngă liziera pădurii. Iar sfîrşitul va fi fără botez şi fără fericire, căci cocoloşul de sînge închegat va ieşi singur, în chinuri şi dureri, la începutul lunii a patra, iar o vreme n-o să mai poţi dormi decît chircită, ca o sfoară de rufe înnodată. Prefera să se gîndească la toate astea decît să se întrebe dacă era îndrăgostită cu adevărat de Rot Jani şi dacă merita oare tot ce avea să urmeze: un copil, o familie, Crăciunuri tot mai pompoase şi mai complicate. Fiindcă trecutul oricum o va mai face să se frămînte multă vreme. Deocamdată dunguliţa aceea roşie era doar păcatul ei, cu care nu avea treabă nimeni altcineva. Poate doar Kalcsek, după-amiază sau diseară, după ce va fi vorbit cu el. Cînd imaginile vor începe să se deruleze.

S-a îmbrăcat într-o pereche de blugi comozi şi un pulover alb, pe gît. Şi-a pus pe umeri un cardigan: era deja prea cald pentru palton. S-a gîndit să dea o raită pe la firmă, apoi să ia masa cu Kalcsek. Alt program nu avea în ziua aceea. Iar dacă administratorul nu ar fi avut timp de ea, avea să facă ordine prin casă. Era deja timpul să-şi scoată hainele de vară de sub canapea, să le aranjeze frumos în singurul lor dulap şi să le îngrămădească în locul lor pe cele de iarnă. A fulgerat-o gîndul că de fapt hainele îi trăiau viaţa în locul ei. Că, prin alternanţa lor, ele îi indicau schimbarea anotimpurilor, sosirea iubitului, toanele ei de fiecare zi, iar ea nu făcea altceva decît să li se supună. Cum se supunea tatălui ei. Sau lui Rot Jani. Poate că ea însăşi era mototolită într-o pungă de plastic, aruncată într-un colţ al camerei, şi aştepta să fie scoasă la lumină. Ea cea de vară sau ea cea

de iarnă. Cea care soseşte sau cea care pleacă. Trăind pentru ziua de ieri sau pentru ziua de mîine.

Această imagine a făcut-o să pălească, dar pînă la urmă s-a dezmeticit. Nu avea nici un rost să-şi bată capul cu asemenea tîmpenii. Avea tot viitorul în faţă. Cînd a terminat de rînduit hainele în dulap, a ascuns bine testul de sarcină în gunoiul din găleată şi a ieşit în gang, afară se făcuse dimineaţă de-a binelea. Era o zi de luni, un început de săptămînă anostă.

2

Dimineaţa la cinci era deja în picioare. Grija pentru toate cîte le avea de făcut în ziua aceea nu l-a lăsat să închidă ochii toată noaptea. Şi chiar dacă locatarii l-au rugat de mai multe ori, iar Rakucsinec a afişat sub poartă chiar şi un fel de regulament, să nu se apuce de rînduială cu noaptea în cap, a început de îndată să dea la o parte tomberoanele de gunoi pe caldarîmul de piatră. Zgomotul roţilor pe pietrele durdulii era ca un răpăit de mitralieră, dar nu avea de ales, pentru că altminteri echipa de filmare nu ar fi avut loc să intre. Nici nu a apucat să termine, că în faţa porţii au şi apărut cele două microbuze şi o furgonetă.

La început credea că nu mai avea nimic de făcut. Tehnicienii cărau cablurile, reflectoarele şi stativele într-o tăcere disciplinată. Nici nu se sinchiseau de el. Doar uneori îl întrebau cu un mormăit de unde să ia curent sau unde să parcheze furgoneta. Regizorul şi operatorul priveau din capătul curţii cerul – sau, mai bine zis, acea palmă din el decupată de contururile clădirilor care îi împresurau din toate părţile. Dacă l-ar fi întrebat pe Kalcsek, el le-ar fi spus că acea bucată de cer nu era deloc reprezentativă. Dacă te îmbrăcai după cum se vedea de acolo, aveai întotdeauna probleme. La începutul anului iarna părea acolo mai rece, mai păstoasă, şi adeseori se lungea cu cîteva săptămîni. S-a întîmplat nu o dată ca oamenii să se fîţîie deja pe stradă în pantaloni de doc şi în fustiţe, iar la ei madam Toroczkay să-şi îmbrace băiatul cu izmene groase, pentru că dacă te îmbolnăveşti de rinichi, nu mai scapi toată viaţa, aşa că bietul de el fierbea în suc propriu şi după-amiaza se întorcea acasă puturos, ca un castravete uitat la murat. Vara

soarele nu strălucea mai mult de două ore, dar era de ajuns ca să-şi pună fiecare frunzele de pătrunjel sau de ţelină la uscat, iar Ibolyka, pedichiurista, să apuce să urce la etaj şi să facă plajă, cu toate că abia i se mai vedea pielea de sub puzderia de aluniţe. Ieşeau şi pensionarii cîteva minute în gang, pentru că soarele dispărea repede, lăsînd în urma lui doar arşiţa, care stăruia acolo de parcă întreaga casă ar fi fost ferecată într-un dulap fără aer, iar oamenii erau leoarcă de sudoare fără să facă nimic.

Dar bineînţeles că membrii echipei de filmare nici nu se sinchiseau de experienţa lui de viaţă şi nici de locatarii pe care zarva lor i-a făcut să iasă în gang, cu ochii cîrpiţi de somn. Tehnicienii stăteau cu ochii aţintiţi la Hans şi la operator. Fir-ar a dracului de treabă, s-a întors regizorul spre Kalcsek, de parcă el ar fi fost de vină pentru norii tot mai îndărătnici, care s-au contopit încet într-un ghemotoc compact, ţintuit deasupra curţii. Se certau pe un ton înăbuşit, dar translatoarea, o tînără simpatică, cu păr cîrlionţat, nu le-a tradus decît că vor începe filmările înăuntru. Kalcsek se uita puţin contrariat după tehnicieni, care au început imediat să care tot calabalîcul la etaj, fără să-i ceară permisiunea şi fără să-l întrebe dacă era pregătit să apară în faţa camerei de filmat. De parcă nici nu ar fi existat. Doar unul dintre maşinişti, care avea în cîrcă un reflector uriaş, l-a întrebat în treacăt în care cotlon locuieşte bătrînul.

În ianuarie, cînd au venit să le spună că ar dori să facă un film despre evenimentele din optzeci şi nouă, i-au vorbit pe alt ton. În camera lui s-au adunat producătoarea, o femeie corpolentă şi severă, care îşi lua tot timpul notiţe, translatoarea şi regizorul, ce purta un şal fistichiu, pe care nu a fost dispus să şi-l scoată nici înăuntru. I-au explicat că va fi un film de patruzeci de minute, dar dacă totul mergea bine şi li se va împlini visul, din materialul brut ar putea să iasă şi un film artistic mai lung. Kalcsek nu înţelegea nici în ruptul capului unde era arta în toate astea şi mai ales ce era brut în nebunia

din noaptea aceea, dar nu a vrut să-i pună în încurcătură pe oamenii aceia veniţi de departe. Nici nu-i prea venea să le povestească tot ce s-a întîmplat atunci şi se uita neputincios la ei, fiindcă el era de părere că nu era nimic de spus, dar regizorul, un oarecare Hans Jürgen, i-a descris cu atîta patimă interesul uriaş al poporului german faţă de cele întîmplate atunci cu ei şi în întreaga ţară, de parcă toţi nemţii ar fi stat în faţa uşii, gata să dea buzna peste ei, şi nu puteau să-i lase acum cu buzele umflate. Dar dumneavoastră căutaţi teorii, nu răspunsuri, i-a spus el în cele din urmă translatoarei, care tocmai îi explica ceva celeilalte femei, iar ea a făcut un semn gros în carnet, de parcă nu ar fi fost responsabilă pentru bugetul filmului, ci voia cu tot dinadinsul să-l pedepsească exemplar pe regizor. Aşadar erau trei, îngemănaţi ca un grup statuar mitologic, Laocoon fără şerpi, iar Hans, care s-a făcut că nu aude remarca lui, părea că deja se uită la filmul documentar sau artistic, nu avea nici o importanţă, în atmosfera impasibilă a unei săli de cinema. Înţelegeţi odată că în ochii lumii dumneavoastră sînteţi nişte eroi anonimi, i-a strigat el, ca argument suprem, administratorului. La care Kalcsek i-a zîmbit îngăduitor, pentru că nu voia să-l jignească pe bărbatul acela cu mîna moale, venit tocmai de la Berlin, care, pentru a-i obţine acceptul, ar fi fost în stare să-i ridice chiar şi o statuie lîngă bătătorul de covoare. Nu se făcea să-i strice cheful spunîndu-i că pot găsi eroi la tot pasul, că nu are decît să bată la oricare poartă şi va fi primit cu braţele deschise.

Ar face mai bine să recunoască, măcar în sinea lui, că au venit acolo numai pentru că Rakucsinec a făcut rost cel dintîi de placa aceea de marmură de la intrare. Prima din tot oraşul. La care primarul a depus o coroană de flori, iar elevii au recitat versuri patriotice. A fost un program în toată regula, unul greţos. Dar asta nu înseamnă nimic. El e destul de bătrîn ca să ştie că adevăratele curve şi adevăraţii soldaţi sînt inşii cei mai retraşi,

care nu dau din gură. Asta înseamnă să fii puternic, demn, disciplinat. Aceia sînt oamenii care ştiu tainele lumii şi, din moment ce le ştiu, tac din gură. Dubioşi sînt cei care se împopoţonează prea tare, fie cu haine prea ţipătoare, fie cu tot felul de zorzoane. Şi o să vadă ei că are dreptate cînd spune că, odată cu trecerea timpului, eroii şi plăcile se vor înmulţi. Dar bineînţeles că Hans nu are timp de pierdut, chiar dacă atunci ar putea să constate că pentru eroism estomparea amintirii e ca ploaia pentru ciuperci. Iar certificatul de revoluţionar aduce cu el şi scutirea de impozite. Şi medicamente gratuite. Alţii au devenit martiri chiar şi pentru mai puţin de-atît. Dar, după cum vede el, Hans nu despre aşa ceva voia să vorbească. Pe el îl interesau morţii. Care nu mai protestează, indiferent ce li s-ar pune în cîrcă. Ei bine, au fost şi morţi. Unul afară, altul înăuntru.

Dar nu s-a mai lamentat, ci a dat mîna cu regizorul şi i-a promis că la prima adunare a locatarilor va obţine acordul tuturor, ca să poată semna fără probleme contractul. Atunci producătoarea şi-a închis carneţelul. Avea deja toate datele necesare pentru ca la primăvară – sau cel tîrziu în vară – să poată începe filmările. Hans s-a mai întors o dată din uşă şi l-a întrebat cu un zîmbet impecabil dacă toată lumea de pe aici e la fel de cinică precum Kalcsek. Pentru că el s-ar fi aşteptat ca libertatea atît de mult aşteptată să-i facă pe oameni mai deschişi. *Natürlich, natürlich*, i-a dat dreptate Kalcsek, şi se băteau pe spate de parcă tocmai atunci se terminase dictatura, cu gardurile ei de sîrmă ghimpată cu tot, iar el era gata să pună pariu că Hans îşi va atinge ţelul. Va face un film frumos, dar mai ales convingător, iar poporul german îşi va înroşi palmele aplaudînd. Şi nu gîndea aşa din cinism, ci din dorinţa elementară să vadă acea după-amiază fotogenică într-o desfăşurare coerentă, ca o emisiune de televiziune, între două reclame la iaurt şi cu o prezentatoare bine rujată. Atunci poate că ar dormi şi el liniştit.

Au cerut trei zile pentru filmările interioare şi trei pentru cele exterioare, plus o zi de rezervă, în caz că se întîmplă ceva neprevăzut, iar Kalcsek a calculat că din banii cîştigaţi astfel vor putea renova şi faţada, şi casa scărilor, dar pînă la urmă nu a fost nevoit să aducă nici un argument şi nici să prezinte calculaţia, pentru că locatarii au venit la şedinţă dispuşi să accepte ca filmările să înceapă chiar de a doua zi. Doar nu o fi Kalcsek de altă părere, l-a ameninţat în glumă Rakucsinec cu degetul. Să nu ne opunem chemării istoriei.

Cînd a ajuns şi el sus, sufrageria lor era deja scăldată în lumină. Tehnicienii aduseseră din furgonetă două fotolii minunate, pe care le aşezaseră în faţa bibliotecii. Oricît de mult a încercat el să se abţină, s-a simţit cuprins de o bucurie copilăroasă. Îşi imagina că după ce vor termina de filmat, le vor lăsa acolo, pentru că fotoliile lui bătrîne scîrţîiau din toate încheieturile. Arcurile miorlăiau, iar lemnul se văita la fiecare mişcare. Aşa că nu s-a mirat cînd inginerul de sunet a insistat să se aducă acele două minunăţii capitonate.

Iată de cît de puţin era nevoie pentru ca locuinţa să capete altă înfăţişare. Totul e să ştii ce să schimbi. El şi cu soţia lui nu ştiau – cu toate că în primii ani de după revoluţie Klára a adus atîtea calabalîcuri, încît nu mai ştiau unde să le pună. Dar nici miniaturala fîntînă arteziană aurită, care acum se veselea singură pe bufet, nici măsuţa decorată cu cărţi de joc franţuzeşti sau veiozele umplute cu cine ştie ce drăcovenie, care făcea clăbuci de plastic, nu au reuşit să estompeze mirosul greoi,de putregai, al mobilelor îmbătrînite şi comoditatea chircită cu care fuseseră nevoiţi să se obişnuiască. Doamne, cît timp a trecut de cînd nu s-au urnit de acolo! El se mai căţăra uneori pe dealul Csemergi sau dădea o fugă să pescuiască la lacul de mină, dar Klára era prinsă în chingile locuinţei. Încerca să

sulemenească timpul înţepenit în mobilă, de parcă acea imponderabilitate crispată mai putea fi împopoţonată cumva. Acum cele două fotolii în dungi, frumos arcuite şi cu spătare înalte, păreau că strălucesc în mijlocul camerei. Aveau acel aer proaspăt, de viaţă nouă, pe care soţia lui îl căuta de atîta vreme şi care se lăfăia deja în vitrinele magazinelor şi în revistele tot mai luxoase, chiar sub nasul lor. Dar totul nu era decît o amăgire. Pentru că, dacă încercau să-l ia cu ei, să-l extragă din dosul vitrinelor, acel aer îşi pierdea imediat prospeţimea. Odată ajunşi acasă, se trezeau în faţa aceleiaşi sărăcii lucii, ca un gablonţ exorbitant de scump. Noile obiecte, în care-şi puseseră atîtea speranţe, îi aşteptau cu mîinile în şolduri, ca să-i confrunte cu propria lor neputinţă. Astfel, de la o vreme au fost nevoiţi să se resemneze cu ideea că problema nu era cu obiectele alese, ci cu ei înşişi. Că ei erau cei care nu puteau să accepte, să suporte noul. Că ei rămîneau străini faţă de obiecte, nu ele îşi revărsau peste ei bizareria lor duşmănoasă.

Bineînţeles că medicii au scornit un cu totul alt diagnostic, dar Klárei asta i-a venit de hac. Această agitaţie zadarnică. Meteahna de care suferea tot oraşul. N-aveai decît să te uiţi pe fereastră. Pentru că dacă în harababura aceea ar fi făcut de la bun început una cu pămîntul tot, dar absolut tot ce s-a pus cu forţa în cîrca oraşului, piaţa făcută anume pentru adunările populare şi înconjurată de acele clădiri grandioase, toată acea nebunie turnată în beton, în locul lor s-ar fi înfiripat pînă acum ceva. Ba chiar să fi rămas un teren viran şi tot ar fi fost mai bine. Dar aşa, puteau ei să tot deschidă oricîte buticuri şi restaurante greceşti în centru, pentru că tot betonul era mai puternic, cu rigiditatea lui neprietenoasă, care-ţi sărea în ochi, cu silnicia lui ţîfnoasă. Într-o vreme circula prin crîşme o vorbă care rămăsese valabilă, cum că degeaba presari pe căcat zahăr vanilat, că tot nu va fi mai bun la gust, ci doar un pic mai arătos. Dar asta nu-i împiedica să încerce. Să facă totul. Să împopoţoneze, să spoiască, în loc să se lase păgubaşi. Să spere că

pînă la urmă raţiunea va găsi ac de cojocul întregii nebunii. Chit că nu era om în tot oraşul care să nu închidă seara ochii, temîndu-se ca nu cumva betonul să o ia la vale şi să umple toate buticurile şi toţi hamburgerii, să calce cu grosolănia lui toate rochiţele din vitrine şi să se caţere pe ghirlande, pentru ca în zori să-i întîmpine pe măturători cu nemişcarea lui cenuşie. Ca nu cumva să revină ceea ce nu a fost alungat niciodată. Poate că aşa le-ar fi vorbit în dimineaţa aceea celor de la Salvare şi soţia lui, însă ea nu mai era în stare decît să geamă, iar balele îi curgeau pe piept din gura pleoştită ca un şnur argintiu. Asta acum mai bine de un an.

Hans se mişca sigur pe el printre cabluri şi blende. Dădea indicaţii şi uneori îşi studia notiţele. Kalcsek, cu gîndul la fotoliile acelea, s-a lăsat pudrat fără să scoată un cuvînt. Ca să nu vă lucească faţa, i-a explicat cosmeticiana, care i-a aranjat un pic şi şuviţele cărunte. A suportat în tăcere, chiar dacă îi venea să-i dea afară pe toţi. Toată şleahta. Pentru că nu se poate discuta aşa, cu atîta lume de faţă. El nu e în stare nici să se pişe dacă stă cineva în spatele lui. Şi-a imaginat că filmarea constă în faptul că cineva aşază o cameră în mijlocul curţii şi toată lumea vine să-şi spună păsul în faţa ei. Ca în faţa unui fel de tribunal. Unde nimeni nu ar avea voie să citească notiţe sau să trimită pe altcineva în locul lui şi nu ar spune decît ce-i trece prin minte. Oricît de întortocheat şi-ar exprima ideile. Şi, odată pornit, aparatul ar înregistra totul, de la tusetele fîstîcite pînă la rictusurile necontrolate. Dar acum în apartamentul lui se adunase atîta lume şi se făcuseră atîtea pregătiri, încît i-a pierit tot cheful să mai vorbească deschis. S-a gîndit că se poate şi aşa. Pentru că el fusese şi la teatru, unde actorii s-au maimuţărit atît de mult, pînă ce au reuşit să scoată ceva din mascarada aia.

Fotoliul acela era într-adevăr comod. Domnesc. După ce s-a fardat şi el un pic, Hans s-a aşezat în faţa lui, ca un om obişnuit cu camera de filmat.

Kalcsek era deja sigur că acele două fotolii erau ale lui. Poate că le adusese din locuinţa sa de la Berlin. Acum îl privea cu alţi ochi pe regizor. Nu-l invidia, dar i-ar fi plăcut să fie pentru o clipă în locul lui. Pentru că unii oameni încearcă să-şi imagineze libertatea punînd lumea în mişcare în jurul lor, pe cînd alţii o au în însăşi fiinţa lor. Iar cele două forme de cunoaştere nu se întîlnesc niciodată.

— Motor! a strigat cineva, la care Hans s-a întors de îndată către el şi l-a întrebat ceva pe nemţeşte.

Translatoarea i-a tradus întrebarea.

— Vă mai e teamă? Adică vă mai e teamă şi acum uneori?

Kalcsek era cît pe ce să izbucnească în rîs. Aşa se începe? Acesta e esenţialul? Dacă se mai cacă pe el de frică? În principiu întrebarea era bună, dar nici pe departe perfectă. Pentru că ocolea tocmai esenţialul. Cît de mult s-a gîndit el la asta în ultimele luni! Mai ales noaptea, pe întuneric, de parcă gîndurile cu adevărat importante ar fi sensibile la lumină. Frica, dragă Hans, nu e ca zahărul sau ca orice alt ingredient existent sau inexistent, care face ca viaţa să devină mai dulce sau mai amară. Care poate fi drămuit sau eliminat. Ar fi o prostie să gîndim aşa. Frica este mai degrabă o predispoziţie. E ca o plantă cu multe ramificaţii, care te împînzeşte pe dinăuntru. Cu petale catifelate şi cu rădăcini vînjoase. Ca un mic bonsai, pe care anii aceia l-au sădit în sufletele oamenilor şi au lăsat restul în seama lor. Iar odată sădită acea plantă, care tresare la cel mai mic semn, la o uşă trîntită sau la o frînă de maşină, la o vorbă mai răstită, la vederea unei uniforme la colţul străzii sau dacă ţi-ai uitat buletinul acasă, oamenii nu mai trebuie decît să o stropească, să o îngrijească. De fapt nici nu contează, pentru că ea se hrăneşte din cele mai neînsemnate amănunte, din cele mai mici neînţelegeri. E suficient să se uite un străin la tine un pic mai mult pentru ca fructele acelea pricăjite să-şi găsească seva pentru o zi întreagă.

Iar asta nu piere niciodată. Nu se usucă şi nu poate fi scoasă din rădăcină. Acum, cînd e întrebat, lui nu îi este frică. Însă ştie că planta aceea există. Iar planta ştie şi ea că el există. Ea aşteaptă să fie hrănită. Pentru că numai ea nu e trecătoare. El, Kalcsek, va trăi aşa pînă la sfîrşitul zilelor lui, pentru că aşa a fost învăţat. Cum a fost învăţat să scrie, să citească sau să lipească diodele. Iar el a fost un tocilar, aproape un elev model, măcar în această privinţă. La învăţătură şi la botanică. Dar dacă dă mai bine la televizor, Hans ar putea să spună că asta e laşitate. Lui îi e indiferent. Nu o să protesteze. În ziua de azi cuvintele au foarte multe sensuri. Ca acum. Poate să-ţi fie frică şi fără să ai de ce. Chiar dacă nu are nici un rost, nici un sens. Acum sînt multe lucruri care îţi pot înăbuşi teama: televizorul, ziarele, vecinii zgomotoşi. Şi faptul că fiecare poate să spună ce vrea. Dar ea e acolo. Şi, pe deasupra, nici nu afirmă că a continuat să crească. Nu mai avea de ce să crească.

— Nu, a spus el în cele din urmă. Nimeni nu se mai teme de nimic. Poate cel mult de betoane.

Faţa lui Hans spunea totul. La început a înlemnit, apoi s-a înroşit, de parcă l-ar fi opărit cineva. S-a uitat la notiţe, apoi la translatoare, care nu a putut decît să repete răspunsul lui Kalcsek. Da, a spus „betoane“. Atunci poate că termenul mai are şi alte sensuri, a insistat Hans. Poate, dar ea nu crede. Nu poate fi vorba decît de fier-beton. În adevăratul sens al cuvîntului. *Eisenbeton.* Hans a rostit întrebarea încă o dată, răspicat, apoi i-a făcut semn să o traducă din nou. Dacă nu ar fi intrat şi asistenta, poate că s-ar fi luat cu mîinile de păr. Dar Christine a apărut ca din pămînt şi i-a anunţat, cu o faţă îngrijorată, că domnul administrator e căutat de cineva care spune că e urgent.

— Stop! a strigat glasul de mai înainte.

L-au scos pe Kalcsek dintre cabluri. Hans înjura în surdină din fotoliul lui berlinez. Nici nu-i venea să privească spre fereastra din faţă, prin care intra nestingherită lumina soarelui de mai, de parcă afară ar fi fost aprinse nişte reflectoare de mare putere.

Odată ajuns pe coridor, după ce a trecut de şirul de tehnicieni, administratorul a simţit cum îi piere din coşul pieptului acea apăsare stranie – constrîngerea de a răspunde. Şi-a amintit că i-a promis lui Mecseki că va trece pe la el chiar săptămîna asta, ca să-i verifice radioul. De cînd nu se mai putea ridica din pat, devenise vecinul lui preferat. Asta avea de făcut: să-şi ia trusa de scule şi să trebăluiască la radioul acela pînă ce se va auzi din nou emisiunea cu dedicaţii. Cu toate că era o tîmpenie. A telefonat şi el o dată. A cerut *Ave Maria*, în amintirea soţiei, dar nu i-au transmis-o, pentru că la radio nu sînt sărbătoriţi şi muribunzii. Politica postului. A ridicat din umeri. Atunci să crape şi Mecseki în linişte. Să se facă dreptate.

În faţa uşii era micuţa Eszter Novák.

3

— Cum poate să-l cheme pe un bărbat Rău Jani? a întrebat-o nedumerită Éva.

Faţa ei prelungă s-a rotunjit de mirare.

— Rot Jani. Şi nici nu e numele lui adevărat. Numai eu îi spun aşa.

— Cu atît mai rău.

Éva Kernitz venea la ea cam o dată pe lună. Chiar dacă îşi anunţa venirea cu o săptămînă înainte, apariţia ei avea întotdeauna ceva neprevăzut. De fapt nu se ştia dacă venea pentru că o interesa cu adevărat soarta singurei ei verişoare sau dacă nu cumva părinţii lui Eszter o trimiteau pe Éva să o spioneze, pentru că nu răbdau să nu ştie nimic despre ea, dar erau prea orgolioşi ca să o sune la telefon sau să-i scrie o scrisoare. Se mulţumeau doar să-i trimită cîte un borcan cu gem sau un pic de untură, cu toate că ultima oară ea nu a vrut să accepte nimic. Nu mai ducea lipsă de aşa ceva. Iar ea le trimitea în schimb ciocolată şi napolitane, ca să aibă ce să dea cadou mai departe. Aşa se întîmpla mereu de cînd se mutase la oraş. Tatăl ei nu a iertat-o niciodată fiindcă nu a devenit medic veterinar, iar mama ei, pentru că era nevoită mult prea des să-i fie ruşine cu ea în faţa satului, căci era prea frumoasă şi prea bine făcută, iar frumuseţea aceea nu mai putea fi ascunsă, dosită în podul casei, ca banii. După o vreme nu au mai lăsat-o să meargă nici la discotecă, pentru că băieţii se luau întotdeauna la bătaie din cauza ei. La unul din balurile primăverii slăbănogul de Pişta Szalay a fost înjunghiat, iar asta a pus capac la toate. Aşa ceva ar fi putut să le pericliteze afacerea. Doar nu or să se îmbete în altă parte, i-a replicat ea

odată. Ei aveau singura crîşmă din sat, la jumătatea drumului dintre frizerie şi biserică. Şi, de multă vreme, numărul clienţilor depindea nu de cîte bătăi se stîrneau acolo, ci de apa pe care o turnau în vin. Cînd poşirca nu mai avea nici un gust, clienţii începeau să mîrîie la mama ei. Prea des vine popa pe la voi, spuneau ei, pentru că ea, care era mai hrăpăreaţă, ar fi botezat vinul şi după ce tatăl ei îl scuipa furios din gură.

Éva era măritată şi avea doi copii, cu toate belelele aferente. Ştia de luni ce va face duminică. Iar cînd i se făcea poftă de ceva ieşit din comun, ca să mai simtă un oarecare fior pe şira spinării, începea să o descoasă pe Eszter: cine se mai arată la orizont, dacă e tip bine, e de încredere sau e un escroc, dacă e generos sau ea se mulţumeşte şi cu mai puţin. Altceva nu o interesa. Se mulţumea ca, după cîteva întrebări de probă, să-şi spună ea părerea despre bărbaţii în cauză, iar apoi să meargă împreună la cinematograf, unde de cele mai multe ori adormea în timpul filmului, ca apoi să se hurducăie satisfăcută pînă acasă. Dar tot era mai bine decît să meargă la facultate. Uneori Eszter o convingea ca înainte de film să dea o raită prin magazine şi să încerce nişte rochii mai deocheate. Ea se lăsa mîngîiată de materialele acelea străine, care i se mulau pe corp, dar nu îndrăznea să cumpere aproape nimic. Atît i-ar mai fi lipsit. Odată a primit pentru o fustă mini două scatoalce de erau să-i mute capul din loc. Asta deşi la început lui Jani i s-a sculat sula ca pe vremea cînd era flăcău. Uneori nici dracul nu-i mai înţelege pe bărbaţi, pentru că nu sînt mulţumiţi nici cînd le e bine.

Évei îi plăcea cel mai mult de Roland, pentru că era un băiat fin, liniştit, docil şi nu-şi lua ochii de la Eszter. Ce-i trebuia mai mult? Iar dacă ar fi venit vorba de căsătorie, acea diferenţă de cîţiva ani n-ar fi avut nici o importanţă. Pe un bărbat ca ăsta trebuie să pui mîna pînă nu iese viermele din el. Cu bărbaţii lucrurile stau exact pe dos ca în natură: într-o bună zi fluturaşul frumos şi parfumat reintră în găoace, ca apoi, în cîteva luni, de-

acolo să iasă un vierme păros şi hidos, care roade totul în jurul lui. Iar atunci începe să înjure de dimineaţa pînă seara şi să se scarpine în cur la masa de prînz. Şi, odată ieşit, degeaba mai încearcă Eszter să-l ţină din scurt. Ea nu ştia prea multe, dar asta o ştia în mod cert. Eszter nu vorbea cu plăcere despre aşa ceva. De fapt nu a crezut niciodată că ei doi ar fi o pereche. Că ar avea ţeluri comune. Cei doi ani petrecuţi alături de Roland au fost ca o excursie cu clasa: erau împreună în timpul vizitelor obligatorii prin fabrici ori la muzeul oraşului, dar în timpul liber i-ar fi plăcut să spele putina cu altcineva. Nu zice că nu-l iubea. Îi plăcea pieptul lui catifelat, glasul lui mereu potolit şi faptul că era mereu atent – dimineaţa îi sufla în ceaiul fierbinte, iar seara tot el îi pregătea apa din vană –, dar cel mai mult îi plăcea de femeia pe care o vedea Roland în ea. Una neajutorată, dar destul de puternică pentru a putea provoca oricînd durere. Un pic fatală, totuşi pură, care nu a locuit niciodată în camera închiriată de András Sprőd, unde trebuia să-l aştepte cu tocuri înalte pe respectabilul profesor de anatomie cînd avea el chef să urce la ea, şi care nu a înghiţit tăcută palma primită de la Józsi Pintér şi nici regretele rafinate sau perversiunile lui. A scăpat de ei tocmai datorită lui Roland şi tot pentru el şi-a vîndut toate bijuteriile şi inelele primite cadou, platourile de porţelan şi vaza de cristal cumpărate pe sub mînă de la magazinul pe valută. Din asta au adunat chiria pe un an pentru camera de la demisol de pe strada Republicii. Acolo măcar nu se lega nimeni de ei. Nu mai vedea chipul obraznic şi provocator al lui Mihai Gondru, ca atunci cînd Roland a adus-o prima oară în apartamentul de pe strada Străduinţei, ca să o prezinte familiei lui.

Ea a încercat să-l convingă să renunţe, dar nu se putea sta de vorbă cu el. Aproape că a implorat-o să urce pînă la ei măcar pentru o jumătate de oră. Mama lui era foarte curioasă să vadă fata pe care fiul ei o ascundea de mai multe luni. În cele din urmă a consimţit să ia prînzul într-o duminică la

familia lui Roland. S-a îmbrăcat cît mai modest, cu un pulover pe gît şi cu nişte şosete lungi pe sub pantaloni, să nu i se vadă deloc pielea, totuşi Mihai Gondru se uita la ea de parcă ar fi fost în costum de baie. Dar nu asta a durut-o cel mai tare, pentru că se obişnuise deja ca bărbaţii între două vîrste să vrea să pună imediat mîna pe ea, ca pe un bibelou, ci faptul că Roland nu a observat nimic. Nici invidia frustrată, pentru că individul se aştepta ca fiul lui să vină cu o femeie mai urîtă, nici îngîmfarea lui princiară, cu care, odată prînzul terminat, i-ar fi plăcut să aducă vorba despre dreptul la prima noapte – desigur că în glumă, ca să nu fie prea explicit, dar plin de amărăciune, doar chiar şi gîndul la una ca asta era un păcat – şi, bineînţeles, nici frustrarea că deocamdată nu putea să o domine. Deocamdată ea nu era decît un cal străin, plin de mistere şi numai bun de dresat. Cum i-ar fi fost dat să păţească.

Roland i se supunea tatălui său cu aceeaşi răbdare cu care o dezmierda şi pe ea, zi de zi, în demisolul de pe strada Republicii. Numai că acum el pendula între doi stăpîni. O ţinea de mînă pe sub faţa de masă, dar sărea servil dacă trebuia să-i aducă tatălui său solniţa, pîinea sau murăturile. Era respingător. Mereu da, tată, bine, tată, aşa m-am gîndit şi eu, tată. Şi tot atunci, stînd aplecată peste supa aburindă, peste ordinea geometrică a şerveţelelor frumos împăturite, şi-a dat seama că ceea ce ea credea că e dragoste înflăcărată nu era de fapt decît o supunere deliberată. Acolo el se înclina în faţa forţei, iar acasă, în faţa frumuseţii.

A simţit nevoia să se ducă la baie, pentru că i s-a făcut greaţă şi se temea ca nu cumva să vomite pe faţa de masă din damasc, bine apretată, toate dezmierdările, mîngîierile şi răsfăţurile despre care credea că sînt numai pentru ea, că nu i se cuveneau decît ei, căci atunci totul se va înnegri, se va împuţi ca zeama de coacăze fermentate. Două săptămîni nu l-a lăsat pe Roland să se atingă de ea. Ar fi simţit prin mîna lui degetele boante ale lui

Gondru, ar fi inhalat prin mirosul lui duhoarea de acetonă a lui Gondru şi nu ar fi acceptat nici în ruptul capului ca, prin sămînţa lui, Roland să reverse în ea fie şi un strop din trupul lui Gondru, chiar dacă acel strop ar fi fost atît de mic, încît nu s-ar fi văzut decît la microscop. Dar ea îşi imagina că, la adăpostul întunericului, aceste particule pribege se vor trezi la viaţă şi, asemenea gîngăniilor carnivore, vor începe să înfulece, să sfîşie tot ce e viu în jurul lor. Îi vor roade tendoanele precum rugina, nu-i vor cruţa nici ficatul, nici plămînii şi i se vor furişa pînă în măduva oaselor, pînă ce din ea nu va mai rămîne decît o carapace străvezie, plină de aluniţe, pe care Gondru o va putea ridica deasupra capului ca pe un balon în parcul de distracţii. Era obsedată de aceste închipuiri.

— Eşti geloasă, i-a spus Éva cu siguranţa unui astrolog.

— Pe dracu'.

— Ba asta e. Crede-mă. Nici eu nu mai suport să văd mulţimea aceea de biciclete împuţite din curte, i-a spus ea, pentru că în timpul liber Jani repara toate rablele din împrejurimi.

Le schimba lanţurile, le gresa, le regla spiţele. Chiar şi pe gratis. Uneori ajungi să urăşti şi nişte biciclete ca pe nişte oameni. Îi venea să ţopăie pe ele şi să le îndoaie pînă ce n-ar mai fi fost bune de nimic. Într-o bună zi i s-a făcut lehamite şi a aruncat în fîntînă ochii de pisică pe care tocmai îi cumpărase pentru Lajos Pertinek. S-au dus la fund, plutind atît de frumos, încît îi era mai mare dragul să se uite la ei. Dar ea o sfătuieşte să nu facă aşa ceva cu Gondru. Eszter n-ar suporta puşcăria. Pe deasupra, după două zile i-a părut şi ei rău, iar de atunci nu mai îndrăznea să se ducă după apă, de teama ochilor fosforescenţi din fundul fîntînii, care i se pare că o privesc ca din iad. Degeaba îi spunea Jani că aşa ceva e imposibil, pentru că ochii de pisică nu devin fluorescenţi decît la lumină, iar acolo jos e întuneric beznă,

ca în cur, fiindcă ea tot continua să-i vadă. Iar de atunci gustul apei e mai stătut.

Éva rîdea cu poftă de propria păţanie, încercînd să scape astfel de apăsarea ei. A rîs şi Eszter de ochii aceia roşii care clipeau din adîncul fîntînii, dar nu i-a dat dreptate. Asta nu era gelozie. Ea nu voia ca Roland să o iubească mai tare şi să o răsfeţe mai mult decît pe tatăl lui. Dacă ar fi vrut să cîştige acest concurs nedeclarat, data viitoare s-ar fi dus la ei într-o rochie despicată pînă la fund, să aibă la ce să se holbeze dobitocul ăla. Dar nu despre asta era vorba. Nu putea să-i ierte lui Gondru bătaia aceea cu care era să-l nenorocească pentru toată viaţa pe fiul lui. Imbecilul l-a lovit în cap! Cu catarama! Dacă ar fi dat doar cu cureaua, nu ar fi fost atît de grav – s-ar fi învineţit la faţă, s-ar fi umflat şi după cîteva zile i-ar fi trecut. Dar aşa, limba de metal i-a crăpat faţa de la marginea buzei pînă aproape de tîmplă. I-au făcut o cusătură de şapte centimetri. I s-a rupt incisivul şi i-a crăpat mandibula. Cum poţi să loveşti atît de tare un om? Iar Roland i-a povestit şi ei luni la rînd ceea ce ştia deja toată lumea: că a căzut de pe dig. Că era pilit şi a vrut să coboare treptele cu bicicleta, dar nu i-a ieşit. Pentru că nu şi-a băgat minţile-n cap decît tîrziu, mai adăuga el stingher. A repetat povestea asta de mai multe ori, cam cu aceleaşi cuvinte. Nu l-ar fi deranjat nici dacă Eszter ar fi vrut să vadă bicicleta făcută praf. Dar ea nu voia s-o vadă. La fel cum nu o interesau nici privirile pline de făţărnicie ale mamei şi fratelui lui Roland din timpul prînzului, pentru că ei uitaseră deja demult că asta era o minciună acceptată tacit şi povesteau despre accidentul acela ca despre ceva întîmplat aievea. Iar minciuna era milostivă cu ei, pentru că le permitea să se închipuie pe ei înşişi cum aleargă văitîndu-se pînă la dig, unde îi mulţumesc Celui de Sus că Roland nu şi-a rupt gîtul pe treptele alea. Asta deşi au văzut cicatricea lui de mii, de sute de mii, de milioane de ori. De cîte ori ne uităm la cineva într-o singură zi fără să vrem să-l vedem cu

adevărat? Ne uităm un pic pe alături sau pe deasupra lui. Şi, pentru ca povestea să aibă şi un sfîrşit, i s-au mai adăugat un brancardier şi un medic, ca să aibă cine să semneze biletul de constatare. O poveste îngrozitoare, totuşi liniştitor de cunoscută.

Acum abia dacă se mai vedea ceva. Mandibula i s-a vindecat, în locul incisivului i s-a pus o coroană, iar chirurgul plastician i-a cusut obrazul. Nu a mai rămas decît o dungă roz, abia vizibilă. Fără îndoială că şi mama lui avea dreptate cînd spunea că, la urma urmei, cicatricea aceea îi dădea un aer mai bărbătesc, fiindcă îi dispăruse de pe faţă zîmbetul de copil nevinovat, de adolescent care credea cu sfinţenie că nimeni nu ar fi fost în stare să-i facă una ca asta. Mai cu seamă tatăl lui. Era prea laş. Iar acum îi era recunoscător. Se învîrtea în jurul lui. Pentru că totuşi a îndrăznit să o facă. Bineînţeles că nu putea să-i şi mulţumească – ar fi fost ceva prea pervers. Nici mamei lui nu îi plăcea dacă îi mulţumea cineva pentru medicamente. Doar asta era datoria ei, nu?

Iar tu îi eşti recunoscător, a repetat înfiorată Eszter. Simţea cum i se face părul măciucă de groază. Acea recunoştinţă era mai înspăimîntătoare decît ciobul de dinte înghiţit sau decît mandibula fracturată. De parcă propoziţia respectivă ar fi şters tot sîngele vărsat. Într-un fel, da, i-a răspuns Roland, dar ştia că nu acela era cuvîntul potrivit. Nu îi era recunoscător pentru durerea pe care i-o pricinuise, fiindcă după prima lovitură îi amorţise toată faţa, sau pentru revelaţia propriei sale smerenii, ci mai degrabă pentru că scăpase doar cu atît. Era o chestie de aritmetică pură. Aşa l-a ocrotit tatăl său. Din cauza acelor cuvinte iresponsabile, ar fi putut să încaseze vreo trei ani de puşcărie sau să fie dus cine ştie unde. Oricît de straniu ar părea în ziua de azi, pe vremea aceea tatăl lui era ameninţat aproape zilnic. Împreună cu întreaga familie. Dar aşa, a putut măcar să spună acolo unde

trebuia că fiul său şi-a primit deja pedeapsa binemeritată. Direct de la sursă. Simplu.

Cînd i-a spus lui Rot Jani toată povestea, el a ridicat din umeri.

— Poate că într-adevăr aşa a vrut el să-şi ocrotească fiul, a spus în cele din urmă.

— Aşa crezi tu? l-a privit surprinsă Eszter.

— Nu am spus că aşa cred eu. Dar poate fi adevărat. E cu totul altceva.

Răspunsul nu o mulţumea pe Eszter. Bărbatul l-a rostit impasibil, ca un crainic care citeşte ştirile. În triajul de la Gara de Nord a deraiat un vagon. Nu există victime. Se caută vinovaţii. Hei! Deşteptarea! Aici e vorba de un copil. În seara aceea Roland încă nu împlinise şaptesprezece ani. Bine, ea nu se aşteaptă să-i asculte poveştile despre fostul ei iubit cu ochii plini de lacrimi, iar aici nu are importanţă cine e cel care a fost snopit în bătaie. Doar fapta în sine contează. El nu l-a considerat niciodată pe Roland un concurent redutabil. De obicei buchetele de gladiole şi scîrţîitul pungilor de celofan pline de praline, pe care i le trimitea şi după despărţire, îl făceau să zîmbească. Însă acum ar fi cazul să stoarcă din el o fărîmă de emoţie. Ea se frămînta deja de multă vreme dacă bărbatul acela ar fi în stare să lovească pe cineva cu atîta brutalitate, dacă ar găsi oare în el atîta forţă şi sînge-rece în cazul în care ar fi viaţa ei în joc, iar între timp el se strîmba şi citea ştirile cu o voce nazală.

— Nu-mi vine să cred că am întîlnit asemenea oameni! a izbucnit în cele din urmă Eszter, aruncînd ceaşca de cafea în chiuvetă.

Rot Jani a aşteptat să vadă dacă serviciul olandez pe care i l-a făcut cadou se sparge sau nu şi abia după aceea i-a răspuns:

— Nu înţeleg de ce naiba te miri. Doar locuieşti în casa lor.

— Eu locuiesc la Roland.

— Mare scofală!

— Le iei şi tu apărarea?

— Eu nu apăr pe nimeni. Gondru e un vierme! Bine a făcut că a spălat putina. Mai bine să rămînă străin în altă ţară.

Dar ea a spus asta! Astea erau cuvintele ei. Sau nu? A început să ezite. Acesta era pericolul cu Rot Jani. Cu el lucrurile se complicau în mod fatal. Gîndurile şi cuvintele nerostite îşi schimbau apartenenţa, frazele unuia se auzeau cu alte inflexiuni în gura celuilalt sau îi rezonau în adîncul sufletului, timp în care ea nu se simţea cu nimic mai apropiată de el. Se tîrguiau întruna, ca nişte neguţători versaţi, în timp ce fiecare îşi ocrotea cu înverşunare moşia. Pe a celuilalt, ca şi cum ar fi a sa. Bărbatul era fîntîna aceea cu gust straniu, iar ea, mulţimea de ochi din adîncul ei.

Nenea Feri nu avea timp decît după-amiază, aşa că s-a hotărît să-l invite la cină. Bătrînul şi-a cerut scuze de mai multe ori, fiindcă se părea că cei din echipa de filmare aveau mai multă bătaie de cap cu el decît s-ar fi aşteptat. Nu face nimic, i-a răspuns ea, un pic uşurată pentru că fusese exclusă cu totul din film. Era prea tînără pentru aşa ceva. Cu toate că ar fi avut şi ea cîte ceva de povestit dacă ar fi găsit cuvintele potrivite. Dar ea avea şi acum palpitaţii cînd curentul trîntea prea tare uşa. Era nevoită să se aşeze, îi tremurau genunchii şi simţea mirosul pămîntului proaspăt. Şi rămînea ghemuită pe jos pînă ce zgomotul împuşcăturii se risipea şi liniştea revenea printre mobile. Pentru că aşa nu se vedea. Nu putea să o vadă nimeni.

A coborît scările în grabă. A mai auzit cum la etaj cei din echipa de filmare l-au chemat pe Kalcsek înapoi în sufragerie. A ocolit puzderia de cabluri şi nu s-a sinchisit de tehnicienii care stăteau degeaba sub poartă şi au întors capul după ea. Se obişnuise cu acele ocheade, care ei nu îi foloseau la nimic, nu îi potoleau dorinţele, aşa că nici nu-şi mai bătea capul cu ele. Îi plăcea la nebunie să deschidă dimineaţa poarta grea de lemn, chiar

dacă de cele mai multe ori prin cadrul ei o năpădeau vălătucii cenuşii ai înstrăinării în locul întregii lumi, un fel de zumzet surd venit dinspre copacii din parc, care ar fi avut un strop de poezie dacă nu ar fi purtat în el şi dorinţele nebuloase de cu seară, cînd haimanalele şi perechile tinere părăseau potecile bătătorite, în căutarea unor plăceri mai îndelungate. Dar poate că tocmai asta îi plăcea ei la dimineţile oraşului – faptul că, orice s-ar întîmpla, oricît de înfierbîntate sau de ameţitoare ar fi serile, oricît de pline de ispite sau de cele mai păcătoase voluptăţi, dimineţile o dezmeticeau întotdeauna. De parcă, în toiul destrăbălării, cineva ar plesni-o cu papucul în cap, ca să-i atragă atenţia că toate plăcerile sînt trecătoare. Şi aşa vor fi întotdeauna. Acolo pînă şi în toiul verii se mai păstrează ceva din ţurţurii iernilor, iar supa lăsată afară se putea strica şi în cele mai cumplite geruri, pentru că înainte de masă gangul este scăldat în soare. Odată Rot Jani i-a povestit despre generalii romani care în timpul marşurilor triumfale, binemeritate după cîte o victorie pe cîmpul de luptă, cînd tot oraşul şi întreaga lume civilizată erau la picioarele lor, îl puneau pe unul din sclavi să meargă în faţa lor şi să le strige întruna: Nu uita că eşti muritor, nu uita că eşti muritor. La fel făcea şi oraşul în zori, cu adierile lui pişcătoare şi cu privirile lui circumspecte, cînd se răstea la ea cu zgomotele lui înfundate, pentru ca, în caz că i-ar mai fi rămas în colţul ochilor un strop din visele nopţii, să şi-l şteargă degrabă. Pentru că acolo numai realitatea îşi merită banii.

Afară strada lucea alburie. Totul era învăluit în tăcere şi cu contururi precise, ca după un atentat, dar înainte ca victimele să fi fost ridicate: maşinile parcate, tomberoanele împinse la marginea trotuarelor şi stîlpii de beton. Pe acoperişul de peste drum cîteva hornuri încovoiate se căscau către cerul îngust, limpede şi îndepărtat, de pe care vîntul alungase pînă în largul mării norii de săptămîna trecută. Poate că nici nu au ajuns acolo, ci s-au

învolburat, agăţaţi în piunezele de pe crestele munţilor. La capătul străzii Străduinţei a simţit pe obraji respiraţia altei lumi, venită cine ştie de unde. Era uscată şi un pic mai aspră, ca nisipul, şi pînă la prînz îi va şterge tot fardul, lăsîndu-i chipul gol şi inexpresiv, ca al celor pe care îi vedea venind spre ea. Cum sînt şi rufele prea spălate. După zece minute era deja în faţa spitalului de boli contagioase. Acolo începea întotdeauna să se grăbească. Cînd vremea era frumoasă, grădina spitalului se umplea de bolnavi în halate de frotir. Se bălăngăneau printre tufişuri ca nişte umbre albăstrui sau tuşeau, aşezaţi pe bănci. Tot ce scuipau împietrea pe caldarîm. Se uitau la lumea de dincolo de gard ca la un tapet lipit pe peretele salonului. Cu munţi şi cascade. Unde nu poţi ajunge decît cu paşaport, cu viză şi cu bagajele ticsite.

Nu era în stare să-i privească fără să o treacă fiorii. Păşeau atît de stîngaci, de parcă ar fi fost legaţi cu sfoară la glezne. Şi se zvonea că de fapt nu erau dezlegaţi decît odată ajunşi la subsolul clădirii, unde corpul omului e atît de rece şi de ţeapăn ca o piatră zvîrlită aiurea. Cînd curtea era plină, ea nici nu respira pînă ce nu ajungea la zebra lungă de la colţul străzii. Mama ei i-a umplut capul cu tot felul de bazaconii. Nu te uita acolo, îi spunea ea cînd veneau la control. Boala nu se sinchiseşte de garduri şi poate să sară peste ele ca broasca. Să-ţi intre bine în cap că privirile acelea pierdute, însingurate, sînt gata să soarbă toată vlaga din tine, mai adăuga ea în şoaptă. Dar tot aşa trebuia să se ferească şi de vîntul care şuiera prin horn sau învolbura smocuri încîlcite de zăpadă, pentru că atunci sufletele rătăcite îşi căutau păcatele pierdute şi dacă nu găseau nimic, se tînguiau şi schelălăiau ca nişte cîini vagabonzi. Bazaconiile mamei sale i-au rămas multă vreme întipărite în suflet, ca nişte personaje de poveste hidoase. Iar cînd e foarte obosită sau se grăbeşte undeva, uneori ele reînvie în mintea ei şi acum, aşa

că adeseori sare ţipînd din calea unui cîine sau priveşte îngrozită cum zăpada acoperă clădirile ca o moarte lentă.

În dreptul cinematografului Victoria maşinile claxonau infernal. Un bărbos de la capătul şirului îşi scutura pumnul ameninţător, dar de înaintat nu înaintau deloc. Centrul a fost invadat pe neaşteptate de puhoiul maşinilor. Vechi, noi, colorate, cenuşii. Doar Rot Jani aducea în fiecare lună cîte patru. În jurul prînzului şerpuiau pe străzi ca nişte reptile somnoroase. Cele mai multe rămîneau aproape nemişcate, digerînd oraşul pe îndelete, împreună cu pietonii care se grăbeau la treburile lor. Nu se revărsa din ele decît praf şi hărmălaie, o muzică densă de tăblărie. Aşa că puteai să strîmbi liniştit din nas cum că alta a fost înţelegerea, că nici un om cu capul pe umeri nu a visat la un haos ca acesta şi că unde sînt străzile liniştite şi răcoroase şi tihna de odinioară.

— La pîrnaie, stimată doamnă. Numai acolo a fost linişte.

— Bine că ştii dumneata!

— Imaginează-ţi că ştiu foarte bine. Am stat doi ani la Jilava, între nişte ziduri groase cît şoldurile mele.

— Nu te mai lăuda cu găinăria aia, că pînă la urmă o să mi se facă milă.

De obicei se adunau în faţa coaforului, la o pauză de ţigară. Iar pauzele erau foarte dese, pentru că aveau multe de bîrfit. Uneori viaţa devine mai palpitantă decît toate romanele la un loc. Şi atunci îţi vine să întorci cîte zece pagini deodată, iar povestea nu se mai termină nicicînd. Coafeza era o grăsană de vreo cincizeci de ani, mereu un pic prea rujată, care se plîngea că lumea s-a întors cu susu-n jos. Vînzătorul de la papetărie, un sîsîit, înjura tot ce s-a întîmplat înainte de revoluţie şi mai cu seamă faptul că numai Cel de Sus ar mai putea să-i dea înapoi dinţii pe care i-a pierdut în puşcărie. Poate într-o altă viaţă. Iar Petru Musaca, cel de la agenţia de schimb valutar,

era mereu acolo – un băiat harnic şi deştept, dar care în ultimul timp se obişnuise să emită păreri despre orice. Cică intrase şi în nu ştiu ce partid.

— Evident că a murit. Am văzut de mai multe ori la televizor, a spus nervos cel de la papetărie, ca o continuare a unei vechi dispute, care se înteţea necontenit.

Era sigur pe el, pentru că atunci desfundase şi sticla de whisky scoţian, pusă deoparte pentru cînd va împlini cincizeci de ani. O cumpărase pe nişte bucăţi de aur de la un şofer de camion ucrainean. Aurul nu era pur, dar nici băutura. A doua zi s-a trezit la dezintoxicare, în pielea goală – dar a meritat. Pentru că acum putea să înjure pe cine voia. Iar şleampăta asta voia să-i ia această dulce şi îndelungată mahmureală.

— Eu am văzut la televizor şi-o vacă cu trei capete, i-a replicat coafeza. Ar fi trebuit să cred şi aia?

Avea dreptate. Toată lumea ştia că televiziunea de la Bucureşti transmitea toate aiurelile, fără nici un discernămînt, de parcă ar fi vrut să recupereze cei douăzeci de ani pierduţi, de la hotelul făcut din gheaţă pînă la vestea că în curînd computerele vor controla întreaga lume. Nici nu era de mirare că noaptea, cînd stingeau scîrbiţi televizorul, le vîjîia tuturor capul.

— L-au executat împreună cu nevastă-sa, a şoptit Musaca.

Ura polemicile despre fapte concrete.

— Ca să nu fugă, a adăugat cel de la papetărie, cu degetul ridicat, pentru că el mai apucase să înveţe istoria adevărată, cu Waterloo şi cu Napoleon, care a reuşit să scape o dată.

— Şi tot a evadat, a scuipat scîrbit Musaca. Iar acum e printre noi.

— Eu, pînă nu-i văd mormîntul, nu cred.

— Dacă binevoiţi să veniţi cu mine pînă la Bucureşti, pe cuvîntul meu că vi-l arăt, i-a făcut cu ochiul vînzătorul.

— Nu a murit. Ascultaţi-mă ce vă spun: ăla sau huzureşte pe la ruşi, sau face plajă în Cuba, la Castro, a spus coafeza.

— Înţelegeţi odată că l-au împuşcat fără să stea pe gînduri, pentru că ştia prea multe despre cei de acum, pe care îi vedeţi la televizor!

— Asta e deja politică, şi-a dat cu părerea Petru Musaca.

— Politică, nepolitică, e aşa cum vă spun. Încă nu s-a terminat bîlciul! a adăugat coafeza şi şi-a scuturat furioasă o şuviţă de păr de pe umăr.

Nu înţelegea ce motive aveau să se îndoiască. Doar i-a spus limpede şi soţul ei că atîta a fost răgazul pe care ni l-au dat ruşii, doi ani, ca să încercăm jucăria asta occidentală. Adică democraţia sau cum s-o fi numind brambureala asta. Care nu ne-a ieşit. Nici nu mai trebuie să dovedim contrariul. Mai bine să ne spună cine va reconstrui ţara. Cei apţi de muncă sînt tot timpul la demonstraţii, iar cei care lucrează nu se pricep la nimic. Chiar ieri a cumpărat un robot de bucătărie al dracului de scump, care curge. Toată bucătăria e lipicioasă.

O maşină a frînat în faţa lor, scrîşnind din pneuri, şi i-a stropit pînă la brîu cu apa din băltoaca adunată de la ploaia de acum două zile. Coafeza nu a mai avut vreme să se ferească.

— De ce nu-i arestează odată pe huliganii ăştia?

— Pentru că asta e viaţa, stimată doamnă, i-a răspuns vînzătorul, fără să încerce măcar să-şi ascundă rînjetul de satisfacţie. Iar ea nu poate fi închisă. Aţi face mai bine să vă obişnuiţi cu ea.

Coafeza s-a uitat la el de parcă diavolul în persoană ar fi venit să se tundă. Apoi, cu buzele încleştate, i-a întors spatele şi i-a trîntit în nas uşa de sticlă a coaforului, fără să-şi scuture măcar noroiul de pe halat. Musaca a rămas în faţa magazinului împreună cu vînzătorul, ca să-şi termine Snagoavele pe jumătate fumate. Nu mai aveau nimic de zis, aşa că au preferat să-şi savureze ţigările, cu ochii mijiţi de la fum. Cînd a văzut-o pe

Eszter, Petru Musaca şi-a stins în grabă chiştocul şi s-a grăbit să o întîmpine. De fapt el o considera şefa lui, pentru că ea venea seara după bani şi tot prin ea a obţinut un procent – ce-i drept, mai mic decît s-ar fi aşteptat – din încasările pe care le făcea în orele suplimentare. Rot Jani nu comenta niciodată hotărîrile ei. Nu-l interesa decît ca orele de funcţionare să fie respectate, iar cursul de schimb să fie un pic mai mic decît cel din centru.

Deschiseseră agenţia de schimb toamna trecută: vreo zece metri pătraţi, închiriaţi de la fotograful de alături. Avea două ghişee mici, dar nu funcţiona decît unul singur. Deocamdată nu aveau încasări prea mari. De obicei Petru Musaca stătea în dosul geamului din sticlă incasabilă, ţinînd în poală un calculator cu cifre de o şchioapă, pe care îl întorcea către clienţi, pentru că el prefera să calculeze totul în minte. Îşi dădea seama după mutra clientului cine voia să-i verifice calculul. În asemenea cazuri apăsa tastele alene, ca un învăţător în faţa elevilor cu gura căscată, ca apoi să le arate că şi maşinăria a dat acelaşi rezultat. De cele mai multe ori nu băga banii schimbaţi în sertar, ci îi lega satisfăcut cu elastic – leii cu unul roşu, valuta cu unul albastru – şi îi băga în buzunar, ca nici clienţii cei mai chiţibuşari să nu fie liniştiţi pe de-a-ntregul, cu toate că nu era nici un matrapazlîc aici: ţinea o parte din bani în buzunar ca să poată face schimburi şi în timpul pauzelor de ţigară. În zadar încercase Eszter să-l dezveţe de acest obicei. Pentru că au deschis agenţia, îi explica ea, tocmai ca să-i ademenească pe cei care nu mai aveau încredere în şmecherii de pe stradă, ăia care tot învîrteau banii în spatele dughenelor din piaţă pînă ce reuşeau să strecoare în locul sutelor de mărci cîte o bancnotă de dinari iugoslavi împăturită în patru, după care îi îndemnau pe clienţi să spele putina, ca să nu se trezească cu poliţia pe cap, şi îi împingeau către bulevard, de unde puteau să se facă

nevăzuţi mai uşor. Dinarii erau la fel de albaştri ca mărcile, dar valorau de patru ori mai puţin. Dar cel mai frumos era că lucrurile nu ieşeau la iveală decît acasă, cînd cei înşelaţi se linişteau şi se lăudau în faţa vecinilor cu afacerea făcută, dar s-a dus vestea şi despre unul care a făcut scandal la o benzinărie din München, că e o porcărie să nu i se accepte moneda ţării. Măcar o cafea să i se dea pe ea! Pînă la urmă a fost dus în cătuşe, pentru că nu voia cu nici un chip să înţeleagă situaţia.

Au fost şi cazuri cînd, din tot teancul de forinţi, doar bancnotele de deasupra erau valabile, iar restul erau bucăţi de ziar. Bineînţeles că după cîte o înşelătorie mai mare era bine să dispari o vreme din zonă, dar afacerea tot aducea un cîştig frumuşel. Musaca prefera trucul cu dinarii, pentru că din ziar trebuia să tai prea multe bucăţi de dimensiuni egale. Era o treabă prea migăloasă şi nu merita osteneala. Şmecheria cu dinarii presupunea eleganţă şi degete lungi, ca de prestidigitator. Numai că de la o vreme el nu-şi mai putea folosi ca lumea inelarul şi arătătorul de la mîna dreaptă. Musaca nu-şi amintea cu plăcere de seara aceea. I-a văzut şi i-a auzit cum îl urmăresc din staţia de autobuz pînă acasă, dau nu le-a dat nici o importanţă. Ştiţi, i-a povestit el Eszterei, la un moment dat omul ajunge să creadă că poate să-şi permită orice. Că banii se înmulţesc în sertar de la sine, fără să te mai uiţi la ei. Ca apoi imposibilul să se prăvălească peste tine ca o avalanşă. De pildă, pe el l-au convins doi indivizi rigizi, incapabili de dialog, să-şi lingă propria urină de pe trotuar. Nici nu vă imaginaţi cît de amară este. E ca aspirina, dar are alt miros. Şi s-au proţăpit cam mult pe degetele lui. De atunci nu se mai joacă cu banii. Dacă i se cere, îi numără de trei ori. Dar maşina de numărat bancnote i se pare ceva exagerat, chiar dacă îi cunoaşte psihologia. La ghişeu a avut destul timp să citească studii despre ea. Dar atunci de ce mai schimbi valută pe stradă şi nu rămîi la ghişeu? l-a întrebat Eszter. La care Musaca a ridicat din umeri. Cărţile nu spuneau

nimic despre asta. El crede că dacă nu-i dăm de lucru Celui de Sus, dracul va veni mai repede să ne ia.

— Iar dumneavoastră cum v-aţi vîrît în afacerea asta? a întrebat-o el într-o bună zi.

— Crezi că nu ar trebui să lucrez aici? i-a zîmbit Eszter.

— Da, a dat Musaca din cap.

— Păi, nu m-a pedepsit nimeni, a rîs ea.

Adevărul era că nu a făcut nici o greşeală. Cel puţin nu în ultimul timp. Cu Roland a aşteptat pînă a doua zi după banchetul de absolvire şi doar atunci s-a culcat cu el. Băiatul a vrut să cheltuiască tot plicul cu bani primiţi de la tatăl său, dar nu l-a lăsat. Ea credea că nu va fi decît acea singură ocazie. Era şi aşa un cadou destul de mare. Dar apoi a mai intervenit şi altceva. Şi ar minţi dacă ar spune că a regretat. După ce i-a prins sărutîndu-se în Parcul Pietrelor, doctoriţa i-a făcut cîteva aluzii înţepate, văd că ai tot mai puţine pretenţii de la viaţă, sau cam aşa ceva i-a spus ea, dar Eszter s-a făcut că nu o aude. Nu a fost dată afară decît peste doi ani, la sfîrşitul lui nouăzeci. La restructurare. Atunci pilele se numeau deja interese economice. De fapt îi era totuna. Voia şi aşa să uite de perioada ei de asistentă, cînd nu făcea decît să rostogolească bulgărele timpului. Cu toate că, dacă ar fi fost medic, nu ar fi eşuat atît de lamentabil în noaptea aceea. Nu ar fi murit nimeni sub nasul ei. A încercat de două ori să intre la Medicină. La insistenţele lui Roland, dar nici Rot Jani nu s-a opus. De fapt el nu ar fi hotărît nimic în locul ei. Nici cînd a deschis agenţia nu a insistat să vină şi ea. A luat-o pur şi simplu cu el şi a lăsat-o să caşte gura, să turuie că ea ar vopsi pereţii în verde şi ar aşeza în alt loc panoul cu cursurile valutare, pentru ca apoi pereţii să rămînă albi, panoul să nu fie pus în stradă, în schimb ea s-a trezit venind tot mai des după bani în locul lui Rot Jani, să controleze coeficienţii, iar acasă să bage în buzunar cele zece procente din

cîştig, după cum le-a fost înţelegerea, ca a doua zi tot ea să ducă restul de bani cu o jumătate de oră înainte de deschidere. Iar omul se obişnuieşte repede să îndrăgească asprimea dolarilor, portretul strălucitor al reginei de pe cele cîteva bancnote de lire sterline şi docilitatea moale cu care ţi se netezesc în palmă mărcile germane. Căci acasă ea se uita îndelung la ele ca la nişte timbre, iar după cîteva săptămîni recunoştea valuta chiar şi după un colţ de bancnotă. Apoi s-a obişnuit şi ca Musaca să-i spună doamna şefă, la început ironic, ca pînă la urmă să-i îndeplinească toate dorinţele, şi nu i-a fost greu să-şi dea seama că, în principiu, putea să cumpere ce voia din banii puşi deoparte, fie zahăr sau făină, fie o rochie de seară. Rot Jani ţinea socoteala banilor cîştigaţi, dar nu-i număra pînă la ultimul ban. Nu zbiera şi nici nu se mira, ridicînd din sprîncene, dacă lipsea cîte puţin din ei, dar şi Eszter cheltuia cu chibzuială, fără să comenteze, fără să facă istericale şi fără să-l respingă îmbufnată dacă bărbatul lua uneori toţi banii din caseta de metal. S-a obişnuit să se descurce din nimic, să nu se mai uite prea des la vitrine şi să facă minuni din zdrenţele pe care le punea pe ea dimineaţa, de parcă ar fi fost îmbrăcată după ultima modă. Cam ţipătoare, dar întotdeauna bine alese.

De fapt şantajul nu ar fi avut nici un efect asupra lui. Fiindcă, spre deosebire de alţii, el avea grijă cu sfinţenie să nu-i aparţină nimic. Să nu posede în mod evident ceea ce, în principiu, era al lui. De parcă ar fi ascultat şi el de poveţele zilei de ieri: să nu pui mîna decît pe ce nu mai e actual, ce nu mai e în atenţia tuturor. Poate că deschisese şi agenţia pe numele altcuiva, la fel cum altcineva parca şi maşinile din curte. Le aduceau nişte tinerei care îi predau cheile de contact şi se făceau de îndată nevăzuţi. Nu se vedea în ochii lor decît că, dincolo de spiritul de aventură, erau frînţi de oboseală. Nici nu era de mirare, pentru că, după cum a reieşit într-o după-amiază, cînd l-a descusut pe unul din ei, nu aveau la dispoziţie

decît o zi şi jumătate ca să aducă maşinile alese de la furnizor pînă acasă, conducînd adeseori şi cîte o mie cinci sute de kilometri, fără să ştie dacă rablele acelea vechi de opt-zece ani nu îi vor lăsa în drum, căci atunci ar fi fost nevoiţi să le repare acolo, pe autostradă, cu cele cîteva scule care le încăpeau în bagajul de mînă la plecare. Orice ajutor i-ar fi costat o grămadă de bani, care li s-ar fi reţinut din onorariu, pentru că în afaceri nu există ghinioane, ci doar nătăfleţi, a mai adăugat tînărul, plin de sine, însă eu prefer să iau zece maşini folosite de la nemţi decît una nouă românească, pentru că aia se strică din poarta fabricii, dar cu o maşină nemţească un profesionist mai merge patru-cinci ani fără nici o problemă. Iar profesioniştii erau ei, ucenicii luaţi peste picior prin ateliere, cei care, din cîteva ture, îşi dădeau seama după zgomotul motorului, după micile imperfecţiuni, după tusea discretă din murmurul lui, că una nu ajunge nici pînă la graniţă fără să-i schimbe ambreiajul, iar alta are sub capotă o adevărată panteră. Şi nici nu se punea problema să nu merite efortul de a face drumul fără pic de odihnă. Majoritatea conduceau atunci pentru prima oară un Ford, un BMW sau un Mercedes, iar celor mai demni de încredere li se permitea să se fîţîie cîteva zile cu maşinile prin oraş dacă aveau cîte ceva de aranjat – şi bineînţeles că aveau, pentru că fetele se lăsau seduse de toate mărunţişurile, de nici nu-ţi venea să crezi. De pildă, de o trapă în tavan, prin care puteau să scoată capul, ca să privească din mers coroanele copacilor de pe dealul Csemergi, strălucirea indiferentă a stelelor, oraşul de la picioarele lor, care poate că n-a fost niciodată mai expus privirilor, pentru că, în locul lui, ele şi-ar fi putut imagina orice, un foc de artificii din adîncuri, care nu vrea cu nici un chip să se stingă, sau un sat nenumit de la capătul lumii, cu luminile lui îndărătnice şi cu casele răspîndite aiurea. Uneori fetele se mulţumeau şi cu fîşîitul cu care le alunecau trupurile asudate pe pielea artificială, care pîrîia, gata să se rupă, dar fără să se rupă

vreodată. Sau cu parfumul acela străin, pe care nu-l mai simţiseră niciodată, şi degeaba le mărturiseau ei – dacă le-o mărturiseau vreodată – că nu era decît mirosul odorizantelor ieftine, care în afara graniţelor se găseau la toate benzinăriile, sinceritatea lor ar fi fost zadarnică, n-ar fi avut nici un rezultat, pentru că nasul femeilor e un organ foarte complex, ce desluşeşte diferite mesaje din aromele îmbibate în banchete – anii lipsiţi de griji, zgomotele magazinelor, kilometrii străbătuţi prin toată lumea, luxul ieftin al indiferenţei –, şi, dacă stăm să despicăm firul în patru, ele nu cedau în faţa şoferilor, în braţele lor, ci în faţa dorinţei simple şi lucioase care li se îmbiba prin piele, prin toate simţurile: aceea de a avea şi ele parte într-o bună zi de toate astea. De privelişti şi de cumpărături. De plictis şi de belşug. De mirosul libertăţii.

Dar unde era Rot Jani în toate astea? Practic, nicăieri. Nu el alegea mărcile potrivite, nu el conducea maşinile, aşa că nici nu repara dacă se strica ceva. Nici pe clienţi nu-i vedea decît, eventual, de la distanţă. Iar Eszter ar fi putut să jure că niciodată nu a abuzat de situaţie. Că nu a folosit nici o maşină drept bordel ambulant. Poate că era deja suficient de înţelept ca să se cruţe de dezamăgirea de a vedea, fără urmă de îndoială, din privirea lascivă şi satisfăcută a fetei alese, că ea nu făcuse dragoste cu el, ci cu caroseria aceea, cu toate brizbrizurile din ea, cu jantele de aluminiu, cu tapiţeria din piele şi cu argintiul vopselei, care de cele mai multe ori ascundea un motor obosit şi o tăblărie pe alocuri cîrpită. Poate că se ferea de acele ocazii din comoditate, pentru că nu avea chef să se complice cu o nouă legătură, iar apoi să şteargă urmele, să dea explicaţii şi să calmeze lucrurile. Adică dintr-un calcul pe care bărbaţii trecuţi de patruzeci de ani îl numesc, în lipsă de altceva, dragoste.

Bineînţeles că ar fi de prisos să încerce cineva să demonstreze că Rot Jani nu avea nimic de-a face cu asemenea lucruri. Nimeni nu uita nici o

clipă cui trebuia să-i dea socoteală dacă îi zgîria cineva oricît de puţin maşina, dacă era prins beat la volan, dacă încerca să-l înşele cu benzina sau dacă avea vreo problemă, oricît de măruntă, în vamă. Iar pe deasupra tinerii nici nu aveau nevoie de prea multă muncă de lămurire ca să priceapă care erau regulile sau să dea crezare poveştilor de groază răspîndite în oraş despre şoferii recalcitranţi, cu prea multe abateri, pentru că, într-un fel, lucrurile erau limpezi din capul locului. Asta deşi bărbatul care îi angaja, care decidea dacă erau apţi pentru o sarcină nu foarte complicată ca aceea, nu era prea puternic. Cei mai mulţi dintre ei ar fi jurat că dacă ar fi sărit la bătaie, l-ar doborî imediat la pămînt. Ar rezolva problema dintr-o singură lovitură, bine ţintită, în stomac. Poate că şi-ar vărsa şi maţele. Dar el avea un stil aparte de a vorbi şi de a se uita la oameni. Discuta cu o siguranţă şi un dispreţ inexplicabile, de parcă interlocutorul nici nu ar fi fost de faţă şi nici nu l-ar interesa subiectul. De parcă i-ar fi fost indiferent dacă va găsi sau nu un şofer nou, dacă şoferii i se vor supune sau se vor revolta cu toţii. Fiindcă toate astea nu schimbau cu nimic rezultatul final. Iar dacă indiferenţa lui nu i-ar fi tulburat îndeajuns, rîsul bărbatului îi năucea definitiv. De fapt nu rîdea, ci îi apărea pe faţă o grimasă discretă, un tremur abia perceptibil în colţul buzelor. De parcă în sinea lui s-ar fi distrat copios – poate de cuvintele ori gesturile celui care stătea fîstîcit în faţa lui, ca la un examen la o limbă străină pe care nu o auzise niciodată, sau care încerca să disimuleze printr-o dezinvoltură prefăcută ceea ce nu putea să ascundă, care se frămînta nerăbdător sau îl privea provocator, sigur pe muşchii încordaţi de sub tricou. Dar era foarte posibil să nu fi rîs de ei, ci de el însuşi, de propria-i politeţe, care îl pusese din nou într-o situaţie stranie, pentru că toată discuţia părea o tîrguială cu una din piesele maşinii, poate cu ţeava de eşapament sau, cine ştie, cu cureaua de transmisie, fiindcă, una peste alta,

şoferul nu era mai mult decît o componentă a maşinii, doar că pretindea un alt fel de combustibil.

Unii spuneau că acelea erau momente de graţie, pentru că, dacă erai atent, vedeai cum în rîsul lui mut se deschidea o fereastră în adîncul căreia, ca şi cum ai fi intrat într-o sală cu oglinzi, te vedeai pe tine însuţi. Fără nici o mască nepotrivită pe faţă. Ca un măr decojit sau ca un vierme ce se zvîrcoleşte, gata să fie înfipt într-un cîrlig, aceea fiind singura raţiune a existenţei sale. Aşadar, celui care vedea acea imagine nu-i mai era greu să simtă în indiferenţa lui Rot Jani neînduplecarea lui rece, predispoziţia lui de chirurg gata să taie cu bisturiul tot ce se punea în calea intereselor lui. Fără nici un cuvînt de avertisment. De aceea nu se înhăita nimeni cu el, nu îl chema la o bere după o afacere reuşită sau, Doamne fereşte, nu se lăsa nimeni dus de val, ca să se bată pe burtă cu el, înşelat de grimasa lui. Şi tot de aceea ar fi fost ceva de neînchipuit să-i tragă cineva una în stomac, pentru că nimeni nu avea cum să-şi calculeze imprevizibilitatea gestului, care nu s-ar fi terminat niciodată, iar în locul stomacului, el ar fi continuat în gol. Pumnul strîns ar fi zburat în aer, odată cu avîntul cu care pornise, şi e mai bine să nu ne imaginăm ce s-ar fi întîmplat după aceea. Ce ar fi păţit trupul lipsit de vlagă. Pentru că cel de care ne temem nu se teme niciodată de noi. Nu ne face această favoare.

Eszter nu a văzut decît o singură dată acea grimasă, dar nu adresată ei. S-a întîmplat la vreo trei-patru luni după ce deschiseseră agenţia, cînd au intrat doi mahalagii care îl căutau pe şefu’. Unul dintre ei, cel care vorbea, îşi sugea întruna buza de jos, de parcă ar fi vrut să-i simtă gustul, dar se strîmba tot timpul – poate pentru că gestul nu-l satisfăcea deloc. Eszter s-a postat în faţa lor, zîmbind. Pot să vă ajut cu ceva, i-a întrebat ea. Se obişnuise deja cu faptul că, dacă voiau să aranjeze o treabă, cei mai mulţi clienţi i se adresau ei. Privirea bărbatului a început să i se tîrască pe trup ca

un animal leneş. Dar femeia s-a înşelat cînd a crezut că i se va opri pe şolduri sau pe sîni şi că astfel vor rezolva problema într-o atmosferă mai destinsă. Ochii aceia cenuşii nici nu se sinchiseau de asemenea amănunte. Individul a repetat că ei îl căutau pe proprietarul agenţiei. Eszter simţea cum, la fiecare răsuflare, aerul din încăpere se împuţina din ce în ce mai mult. Iar pe deasupra individul emana un miros puternic de fum, de parcă venea de la tăiatul porcului fără să-şi fi schimbat hainele. Nu este aici, le-a răspuns ea, un pic jignită, şi nici nu ştiu cînd puteţi să-l găsiţi. Cel care mirosea a fum a rămas nemişcat, de parcă i-ar fi vorbit într-o limbă străină. Musaca, singurul care i-ar fi putut veni în ajutor, îşi verifica hîrtiile în dosul ghişeului de sticlă. Mîine o să venim din nou, i-a spus într-un tîrziu bărbatul şi s-a întors spre uşă. A aşteptat un pic, pentru ca Eszter să-i poată admira spinarea lată şi muşchii care abia îi mai încăpeau în jacheta strîmtă şi în pantalonii jerpeliţi.

S-au ţinut de cuvînt. Au venit şi a doua, şi a treia zi, fără să mai întrebe nimic, ci doar aruncînd o privire prin încăpere, şi, cum nu îi vedeau decît pe Eszter sau pe individul de la ghişeu, făceau imediat cale-ntoarsă. Pe stradă mai fumau pe îndelete cîte o ţigară, stingeau mucurile pe vitrină şi poate că trăgeau şi cîte o flegmă, nemulţumiţi de afacerea aceea, chiar dacă era o treabă mai curată decît cea de la abator. Înainte să se suie în maşină, mai aruncau o ocheadă în agenţie, ca să se asigure că nu le-a scăpat ceva, că între timp *patronul* nu s-a strecurat pe uşa din spate – ceea ce ar fi fost imposibil de imaginat, pentru că Rot Jani nu s-a strecurat niciodată undeva, dar ordinul era ordin. Şi chiar dacă aceste vizite nu erau prea ameninţătoare, ba chiar păreau un pic ridicole, Eszter s-a simţit uşurată cînd, în a cincea zi, în faţa agenţiei i-a aşteptat chiar Rot Jani.

Era evident că se cunoşteau, dar nu şi-au dat mîna. S-au măsurat temeinic din priviri, ca nişte femei geloase care caută pe faţa rivalei urmele

timpului scurs de la ultima lor întîlnire, ridurile mai adînci, negii mai închişi la culoare sau, eventual, apariţia unor puncte negre ori cearcăne, semne ale unor boli care încep în cele din urmă să-şi facă apariţia. S-a văzut din prima clipă că nu vor face altceva decît să discute. Însoţitorul celui ce mirosea a fum arunca din cînd în cînd cîte o privire iscoditoare către staţia de autobuz, ca nu cumva să fie deranjaţi de vreun băgăreţ, de vreun pensionar cu gura mare sau de vreun golănaş dornic de cîştiguri uşoare. Ar fi fost indicat să se ferească de ăştia, pentru că nu ar fi făcut decît să le îngreuneze treaba. Din fericire, strada era liniştită şi pustie.

Vorbea mai mult cel ce mirosea a fum. Eszter s-a lipit de vitrină, dar abia a desluşit vreo două-trei cuvinte. S-ar fi mirat să audă cum individul a început să-i spună pe un ton aproape prietenos că de fapt nu era nici o problemă cu agenţia de schimb valutar, pentru că era într-un loc bun şi nu tulbura prea mult apele, doar că Hangyás era de părere că ar fi fost mai bine pentru toţi să se întoarcă în dosul pieţii. Adică înapoi, a repetat Rot Jani. Da, pentru că altfel poate că mai prind curaj şi alţii, a repetat cel cu miros de fum, şi asta chiar că ar strica piaţa, iar pe deasupra acolo nu mai trebuie să facă nici o scamatorie, acolo nu sînt decît ei, şi de cînd au montat ghirlandele de becuri, curentul îl dă statul – pe gratis, s-a strîmbat el – şi nimeni nu cere chitanţe. Nici aici nu se prea cer, i-a răspuns Rot Jani în şoaptă, dar rictusul îi apăruse deja pe faţă. Apoi au mai vorbit un pic despre cel care mirosea a fum şi că sora lui tot mai şchiopăta după accidentul pe care îl avusese, totuşi era în stare să mai facă două-trei drumuri pînă dincolo cu rezervorul de benzină plin, chiar dacă trebuia să aştepte destul de mult la graniţă, dar are timp, are şi radio în maşină, rezolvă cuvinte încrucişate, chestii din astea. Însă cînd se pregăteau să se întoarcă în centru, cel cu miros de fum s-a mai întors o dată, ca să-i repete că Hangyás e de părere că aşa va fi mai bine pentru toată lumea. Ştiu, a dat din cap Rot Jani şi s-a uitat

îndelung după ei, de parcă ar fi vrut să-şi însuşească mersul greoi şi hidos cu care înaintau derbedeii aceia de-a lungul străzii Stejarului, cu capul un pic aplecat înainte şi cu faţa ascunsă în guler, ca să respire cît mai puţin.

Nu-i nici o problemă, i-a spus faţa lui Rot Jani cînd acesta s-a întors în magazin. A preluat banii de la Musaca, a chemat un taxi, s-au aşezat pe bancheta din spate şi nu s-a atins de Eszter, cum nu o făcea nici în alte dăţi. Asta nu e de nasul altora, a potolit-o el odată într-un supermarket, cînd, dintr-un avînt spontan, a vrut să-l sărute pe gură. Nu o lua nici de mînă în public, ci îi întindea braţul, de parcă ar fi fost căsătoriţi de ani de zile. Nu-i nici o problemă, îi spunea şi liniştea plictisită, dar plină de întrebări, din taxi. Era perioada din zi în care oraşul îi plăcea cel mai mult, ca şi lui Jani. Cînd beţivii îşi ocupaseră deja locurile prin crîşme, iar cei deja beţi încă nu începuseră să se bălăngăne pe străzi. Cînd gîfîitul pieţelor, al străzilor şi al bulevardelor se opreşte o clipă, iar în pîlniile de lumină ale becurilor din vîrful stîlpilor începe să se dezmeticească îngheţul care se va înteţi pînă în zori. Nu-i nici o problemă, a zdrăngănit şi lingura lui după ce şi-a terminat ciorba ţărănească rămasă de la prînz şi la fel a fost şi cînd şi-a limpezit farfuria în chiuvetă, pentru că spălatul vaselor era singura muncă pe care şi-o asuma, lăsînd tot restul în seama ei, fără ca ea să înţeleagă dacă făcea asta doar ca să salveze aparenţele sau numai pentru că era singura activitate casnică pe care o socotea demnă de un bărbat. Iar Eszter mai ştia şi că dacă, după ce ieşea de la duş, nu se atingea de ea, nu începea să o pipăie cu mişcări lipsite de echivoc prin părţile ei cele mai sensibile, nu spunea nici o banalitate despre parfumul ei, singura calitate pe care obişnuia să i-o laude, el îşi va petrece seara cu ochii în televizor, iar după miezul nopţii tot ea va trebui să-i ia telecomanda din mînă şi să-l acopere, pentru că, deşi el nu vorbea despre asta, ea ştia că are probleme cu rinichii. Nu-i nici o problemă, îi spunea această rutină, iar ea ar fi fost gata să uite totul dacă după o

săptămînă nu l-ar fi găsit pe Musaca la agenţie, cu capul plin de sînge şi cu vestea că ar fi mai bine să-l cheme de îndată pe *patron*, pentru că cineva i-a luat toţi banii.

În zadar a implorat-o el: Eszter a sunat de îndată la poliţie. Aşa că, pe cînd a sosit Rot Jani, pe lîngă cei de la Salvare erau deja acolo şi vreo patru poliţişti care se învîrteau prin jurul agenţiei. Iar pe lîngă ei se mai văicăreau acolo coafeza şi vînzătorul sîsîit de la papetărie, împreună cu cîteva chelneriţe de la cofetăria de peste drum, albe ca varul la faţă, pentru că se răspîndise vestea că Musaca a fost găsit ţeapăn pe podea, într-o baltă de sînge. Dar s-au liniştit oarecum cu toţii cînd au văzut un individ îndesat, ţinînd în mînă o pensulă cu care înnegrea toate cele atinse de spărgători: tocul alb al uşii, clanţa, tejgheaua şi cifrele de pe panoul pe care erau afişate ratele de schimb. Au crezut o vreme că din firele delicate, din păr de porc, ale pensulei se va contura şi va ieşi la iveală caracterul fărădelegii strecurate pe strada lor, iar din petele acelea se vor desluşi, ca din nişte teste psihologice încîlcite, nişte chipuri, printre care nimeni nu s-ar fi mirat să fie şi unele cunoscute, poate chiar ale unora dintre ei, pentru că sosise într-adevăr momentul ca pişatul să se despartă o dată pentru totdeauna de pişcot şi să se dovedească cine e nevinovat şi cine minte că e, cine are dreptul să ducă mai departe crucea nestemată a victimelor şi cine va fi nevoit să se mulţumească pentru tot restul vieţii cu rolul ingrat de călău. Le părea rău de Musaca, dar, chiar dacă asta venea în contradicţie cu cea mai elementară logică, credeau, sperau în taină că, după cîteva minute de cercetări, Rot Jani va fi pus în cătuşe, pentru că era imposibil ca el să nu fie amestecat, într-un fel sau altul, în toată această ticăloşie. În cazul lui chiar şi falimentul ar fi fost dubios. Doar tot oraşul vorbea…

Şuşoteau nestingheriţi, cu feţele îmbujorate, ca nişte semne de exclamare înroşite, adunate să descoasă această lume precară şi plină de

secrete. Cordonul pe care-l formau părea imposibil de străpuns, sudat de o forţă cum Eszter nu mai văzuse niciodată – sau măcar nu atît de limpede. În dosul problemelor şi al răspunsurilor mecanice, cotidiene, se căsca o gaură neagră foarte vioaie şi mereu înfometată. Poate că era umbra cuvintelor şi doar întîmplările palpitante şi înfiorătoare precum cea de acum făceau ca cele două să schimbe locurile între ele: mai întîi să apară umbra aceea întunecată şi doar ulterior cuvintele de izbăvire. Erau sinceri, pentru că fărădelegea din faţa lor le învinsese prudenţa. De parcă, odată cu spargerea aceea, s-ar fi adunat acolo tot suflul urii şi răutăţii de pe strada Stejarului şi nu mai era decît o chestiune de timp pînă să o cuprindă şi pe Eszter, despre care nu apucaseră să se dumirească dacă era doar naivă sau era mînată de cine ştie ce imbolduri interioare, dacă îşi vînduse deja sufletul sau negocierile încă mai durau. Nu-i plăcea ce vedea, dar Eszter nu avea răgaz să intre în panică. Acţiona şi acum, ca întotdeauna, din instinct. S-a apropiat de ei, ca să intre în vorbă cu fiecare în parte. A auzit că azi coafeza a tuns doi indivizi tuciurii, dintre care unul a tras tot timpul cu ochiul spre stradă şi nici nu i-a dat ciubuc, nenorocitul, şi aşa, în toiul bîrfelor, le-a venit rîndul şi celor care colectau facturile, cum ar fi electricianul şarlatan, care nu dă niciodată restul de la cincizeci de lei, oricît de semnificativ te-ai uita la el, doar-doar s-o simţi, dar degeaba, el se face că nu vede, crede că e un drept al lui, iar această neruşinare e aproape o tîlhărie, o crimă, dădeau din cap pensionarii, care între timp se liniştiseră, de parcă li s-ar fi terminat combustibilul, motorul urii li s-a oprit, tuşind, şi au început să-i zîmbească lui Eszter, pe care au învăluit-o cu o parte din mila cuvenită lui Musaca, iar coafeza s-a oferit chiar să-i ajusteze tunsoarea, gratis, draga mea, pentru că ai să vezi că în asemenea cazuri orice ajutor e bine-venit.

Tipul acela îndesat tot mai trebăluia cu pensula şi cînd Musaca s-a dezmeticit suficient cît să poată povesti că în jurul orei patru în agenţie a

intrat un individ cu mutră de ţigan, de constituţie medie, înalt de un metru şaptezeci, un metru optzeci, cu părul negru şi ochi căprui, care purta mănuşi roşii, poate din prevedere sau pur şi simplu pentru că îi era frig, şi care a aşteptat pînă ce a ieşit din dosul ghişeului, ca să fumeze o ţigară, iar cînd a dat să se întoarcă, i-a pus un cuţit la gît, spunîndu-i că dacă mai face vreo mişcare, i-l taie ca la o găină. Aşa că el nu s-a împotrivit, ci i-a dat imediat toţi banii din sertar.

— De ce aveţi capul plin de sînge? l-a întrebat anchetatorul.

Înainte să plece, l-a lovit şi cu mînerul cuţitului în cap, sperînd că va leşina, dar el doar a ameţit, a continuat Musaca, şi chiar dacă nici nu-şi mai simţea capul, l-a fulgerat ideea că ar putea să o ia la fugă pe urmele făptaşului, pentru că, fără falsă modestie, în mod normal pînă la colţ ar fi pus deja mîna pe el, dar nu s-a gîndit că sîngele, care începuse să-i curgă şiroaie, i-a umplut toată faţa, iar în asemenea condiţii nici nu s-a mai pus problema să-l urmărească, aşa că s-a prăbuşit pe duşumea, ţinîndu-se de faţă cu mîinile pline de sînge, pe care – dar să nu se înţeleagă greşit ce va spune acum –, dacă le priveai aşa, de aproape, părea că poartă mănuşile făptaşului, de parcă, printr-un şiretlic, individul acela ar fi reuşit să-i transfere dovada vinovăţiei, şi, cum era întins pe jos, nu putea să se gîndească decît dacă va ajunge să-şi dea duhul acolo sau va mai apuca sosirea ambulanţei.

E în stare de şoc, a spus plictisit anchetatorul, pentru că nu era nimic deosebit în cazul acela, mai banal decît toate banalităţile de care se ocupase în ultimul timp, cu singura deosebire că în ultimele luni fuseseră la modă casele de amanet, dar de-acum probabil că acestea vor fi locurile jefuite cu regularitate. I-a şi spus Eszterei să se aştepte la asta, pentru că o spargere reuşită atrage după sine o alta, la fel cum după o femeie vine altă femeie, şi i-a făcut cu ochiul, dar apoi s-a grăbit să adopte din nou o expresie severă, pentru că nu înţelegea nici în ruptul capului cum naiba primesc aprobare de

funcţionare asemenea case de schimb, care mai că îşi ţin banii în vitrină şi care, pe deasupra, le mai strică şi lor statistica, dar nu a spus asta şi cu voce tare, de ce să-i mai enerveze şi pe alţii, era suficient că ştia el cît de greu îi prindeau pe răufăcătorii aceia, numai dacă nu se duceau să plătească la crîşmă cu dolari, dar nimeni nu era atît de tîmpit ca să facă una ca asta. Soţia lui, care tocmai s-a întors din America, i-a povestit că acolo existau automate de bani în perete: te duci cu cardul, apeşi cîteva butoane şi maşinăria îţi dă bani chiar dacă nu ai nimic în cont. Ei bine, dacă nu faceţi nimic, agenţia dumneavoastră o să ajungă ca automatele acelea, i-a privit el sever după ce a luat declaraţii de la toţi, pentru că să nu credeţi cumva că se va găsi vreun idiot care să intre cu un cuţit de bucătărie într-o farmacie, ca să ia un pumn de laxative.

Se pare că aceea a fost clipa în care lui Rot Jani i s-a umplut paharul. Brusc, s-a simţit cuprins de o furie pentru care altădată ar fi fost nevoie de săptămîni întregi ca să o acumuleze. Mai întîi a pălit, după care a părut că nu-i mai pasă de nimic. Că s-a potolit. Că erau pe lume mii de lucruri mult mai importante decît ăsta. Apoi, în clipa imediat următoare, a izbucnit şi i-a alungat pe toţi de acolo. Pe anchetator, pe individul cu pensula, pe cei de la Circulaţie, care fumau, pe cei care căscau gura prin jur, pe toţi cei care credeau că, odată cu spargerea asta, erau îndreptăţiţi să-i dea sfaturi. Şi cel mai interesant a fost că nici nu a fost nevoit să ridice vocea sau să înjure ca un birjar: i s-au supus cu toţii, şi-au adunat catrafusele şi în cîteva clipe au părăsit locul, deşi un pic ofensaţi, ca nişte oaspeţi nechemaţi.

Strada a rămas pustie. Troleibuzele îşi aduceau pe rînd pasagerii, care nici nu se mai uitau într-acolo, pentru că nu mai era nimic de văzut. Acum casa de schimb, plină de funingine, părea o păpuşă de pluş azvîrlită într-un colţ, cu sîrmele şi cu umplutura scoase. O păpuşă din care nu a mai rămas decît o cîrpă amuţită. Care nu mai amintea de nimic. Bună numai de aruncat

la gunoi. Dar nu te poţi lepăda chiar atît de uşor de o agenţie de schimb valutar.

Ar trebui să facem ordine aici, a spus Musaca, fără să mişte un deget. Ştia că nu mai avea nici un rost să vină a doua zi la lucru, pentru că era limpede ca lumina zilei că el era de vină, el era cel care nu a dat cuiva bine restul, a greşit ceva, a încurcat lucrurile, fiindcă uneori banii se răzbună cînd te aştepţi mai puţin, iar acum s-a întîmplat la fel ca în noaptea aceea, iar păgubitul a venit şi a luat totul. Ăştia nu prea inventează nimic nou. De fapt aşteptau cu toţii ca Rot Jani să spună ceva, pentru că el era patronul. Se aşteptau să fie furios, pentru că furia tot i-ar fi trecut odată şi-odată şi atunci ar fi putut să revină la banalităţile cotidiene, la cenuşiul care acum părea al naibii de îndepărtat. Dar el a rămas mut. Se uita la agenţie cu dispreţ, ca la un angajat ajuns la ananghie, care şi-a luat inima-n dinţi şi a apărut în faţa lui. Eszter ar fi vrut să-l atingă, să-i prindă în palme chipul supărat, dar ştia că doar ar fi turnat gaz pe foc. Nimeni nu putea să intervină în războiul din sufletul lui.

Descurcaţi-vă, le-a mai aruncat el peste umăr, apoi s-a suit în maşină, zornăindu-şi cheile, şi a pornit în trombă spre gară. În urma lui a rămas un vălătuc de fum alb, dens.

Oricît de ilogic ar fi fost şi chiar dacă meteorologul de la televizor a arătat insistent cu bagheta către valea rîului Trup ca fiind singura sursă posibilă a tuturor relelor, Eszter era ferm convinsă că ceaţa înecăcioasă care a acoperit totul s-a abătut asupra oraşului din ţeava de eşapament a maşinii lui Rot Jani. Că pacostea li s-a tras de la vălătucul acela de fum, care părea că se va risipi. Pentru că, după ce a dispărut din faţa lor, s-a prelins de-a lungul burlanelor, s-a căţărat pe cărămizile ieşite din ziduri, pe spinările îngeraşilor de ghips, şi, odată ajuns în văzduh, a atras toate moleculele de

aer, care zburdau hai-hui, şi le-a condensat între ele, de parcă le-ar fi legat cu nişte fire invizibile, aşa că n-a fost de mirare că a doua zi dimineaţa totul era acoperit de un covor infinit de ceaţă, atît de densă şi de vîscoasă, de parcă tot oraşul s-ar fi scăldat în smîntînă. A acoperit faţadele cunoscute ale caselor, a făcut pînă şi din cele mai mari pieţe nişte fundături de cîţiva paşi şi a tăiat de la mijloc trunchiurile copacilor. Navetiştii din zori se poticneau ca orbii în drumul spre gară, mamele îşi ţineau copiii mai strîns de mînă şi, după ce a patra maşină s-a răsturnat în canalul Poklos, plin cu anvelope de tractor şi cratiţe găurite, strada care ducea într-acolo a fost închisă. Aşa că nimănui nu i s-a mai părut ceva ieşit din comun cînd, într-o bună zi, autobuzul 12, care mergea din centru pînă la abator, a apărut la turnul de televiziune, ce se iţea din marea aceea de spumă la doi kilometri de marginea oraşului. La ştirile de seară a fost intervievat şoferul, care se scărpina nedumerit la ceafă şi nu a reuşit decît să îndruge, alb ca varul la faţă, că el a crezut tot timpul că era pe traseul lui obişnuit. Însă nimeni nu a îndrăznit să-l sancţioneze, pentru că atunci ar fi fost nevoiţi să-l pedepsească şi pe poştaşul căruia marţi dimineaţa i s-a făcut lehamite de labirintul acela alb ca zăpada, aşa că a preferat să-şi înceapă ziua printre clienţii obişnuiţi şi foarte înţelegători de la Eden, numai că, din fericire, cînd l-au găsit, nu băuse din banii de pensii mai mult decît s-a putut aduna printr-o chetă spontană. Era o nebunie generală, albă ca laptele.

Pe deasupra, seară de seară se dădeau anunţuri şi se făceau analize temeinice, potrivit cărora nu va mai dura decît o singură zi, deci oamenii nu vor trebui să mai reziste decît douăzeci şi patru de ore, pînă ce va ajunge acolo un curent de aer mediteranean, care va risipi acest fenomen meteorologic neobişnuit de persistent, şi atunci totul va reveni la normal. Iar ziarele, laolaltă cu toţi specialiştii, nu conteneau să spună că era vorba de un fenomen natural, pentru că după a treia zi prin oraş au început să umble tot

felul de zvonuri. Cel mai curios era că de data aceasta tonul nu a fost dat de cei care propovăduiau sfîrşitul lumii, chiar dacă s-au făcut auzite şi cîteva preziceri prăpăstioase, cum că toată vata aceea albă nu era altceva decît un produs venit de la un combinat chimic care, încetul cu încetul, va eroda totul în oraş – deşi aceste preziceri apocaliptice îi cam lăsau indiferenţi pe oameni, pentru că pur şi simplu nu-şi puteau imagina cum se vor prăbuşi podurile în ape şi cum se vor încovoia pe trotuare stîlpii de beton –, ci au prins glas în primul rînd credincioşii, mai ales după declaraţia popii Astavian, cel mai bătrîn teolog din judeţ, care le-a adus la cunoştinţă, fără putinţă de tăgadă, că, în ciuda tuturor opiniilor şi scenariilor catastrofice, această ceaţă nu este nimic altceva decît răsuflarea sfinţilor. Ea era răzbunarea pe care aceştia o abătuseră asupra oraşului, căci ştiau cu toţii foarte bine că li s-a întors spatele atîta vreme, iar cuvîntul Domnului nu ajungea la credincioşi decît pe căi ocolite, aşa că ar fi fost indicat ca instituţiile ce acţionau din umbră să ţină cont de faptul că orice intervenţie menită să îndepărteze sau să diminueze fenomenul prin metode artificiale ar fi o prostie capitală, pentru că în felul acesta şansele de mîntuire ar fi devenit aproape nule. Pentru că totul trebuie înţeles, şi-a ridicat preotul degetul osos, ca atunci cînd cineva îşi abureşte cu bună ştiinţă oglinda, ca, după ce o şterge, să-şi poată privi din nou chipul, reflectat fără pic de cruţare.

Nici veşnicii cîrcotaşi sau necredincioşii nu au scăpat de influenţa cuvintelor părintelui Astavian, aşa că atunci cînd la intrarea în piaţa de legume iconarul şi-a expus marfa sfinţită, în cîteva minute s-a format o coadă care şerpuia pînă la Poşta Mare. Chiar dacă nimeni nu a văzut cu ochii lui pînă unde ajungea de fapt, se putea bănui că şi mulţimea întunecată din dreptul poştei tînjea tot după cruciuliţele lucioase, pe care să şi le poată atîrna la gît, şi nu se adunase acolo pe vremea aceea cîinoasă dintr-un fel de

nostalgie greu de explicat. Şi chiar dacă unii inşi mai maliţioşi sperau că vorbele popii vor stîrni un val de fanatism imposibil de strunit, un fel de isterie colectivă, în urma căreia unii credincioşi îşi vor sfîşia hainele de pe ei, îşi vor smulge părul pe treptele bisericii şi îşi vor face semnul crucii pînă ce degetele li se vor umple de sînge, de întîmplat nu s-a întîmplat nimic. Dimpotrivă, oamenii au început să aibă un sentiment de descătuşare, de iluminare, pentru că se consolau cu gîndul că acum, în locul dictatorului şi al tuturor partidelor abia încropite, a venit la cîrmă Mîntuitorul, astfel că acest colţ de lume bîntuit de diavol putea să respire din nou uşurat.

Iar după toate acestea nimeni nu mai îndrăznea să-şi bată joc de doamna Bogdan, mamă a trei copii, care aduna suflul acela în borcane de compot – ce-i drept, un pic descumpănită, pentru că, după ce le punea capacul, din vălătucii aceia albi nu mai rămînea nimic, doar ceva transparent, ca apa de la robinet. Totuşi ea le închidea bine şi le punea la păstrare pentru mai tîrziu, cînd vor veni vremuri mai puţin binecuvîntate. Iar în euforia generală nu a observat aproape nimeni cînd coafeza a pus singurul disc pe care-l avea, a dat sonorul pick-upului la maximum, s-a rujat şi, cu freza ei impecabilă de Cleopatră, ca un personaj de film vetust, a dat drumul la gaz. Ceaţa a înghiţit aproape cu totul explozia. Pe strada Trandafirilor, numărul 17, s-a auzit mai degrabă o pufnitură, ca o ciupercă strivită sub bocanc, iar clinchetul cioburilor şi ce a mai rămas din casă au fost înghiţite de tăcere, pentru că zgomotul s-a pierdut în vălătucii de vată. La vremea aceea se răspîndise deja zvonul că ghemotoacele mai compacte puteau susţine chiar şi un om, dar în zadar s-au aruncat mai mulţi inşi din foişorul de foc şi tot în zadar se auzea din adîncul ceţii pîrîitul cît se poate de real al oaselor zdrobite de implacabila gravitaţie, căreia erau nevoite să i se supună trupurile naive şi neajutorate, pentru că superstiţia a persistat pînă în ultima clipă. Clienţii de la Melody şopteau, cînd înfioraţi de teamă, cînd îmbătaţi

de euforie, că dacă ar exista acel punct magic de pornire, adică prima treaptă, lumea s-ar putea căţăra pînă la Poarta Raiului, aşa că o vreme s-au îmbrăcat cu toţii în hainele lor cele mai bune. Pînă şi fraţii Hajdu îşi începeau zilele bărbierindu-se, ba chiar au renunţat, nu doar o dată, chiar în toiul partidelor de cărţi, la carcaletele lor dintotdeauna, pentru ca, dacă se va porni cumva puhoiul de lume, să nu facă impresie proastă acolo sus încă de la început cu mirosul lor de poşircă şi cu pantalonii necălcaţi.

Sfinţii se vor îndura de noi, auzea Eszter de sute de ori în fiecare zi, dar nici ea, nici Kalcsek nu dădeau doi bani pe optimismul atotbiruitor cu care îşi explica Rakucsinec însănătoşirea spectaculoasă a lui Mecseki. Miercuri după-amiază Sofia Codru, femeia aceea cu trăsături frumoase, dar cu un miros din ce în ce mai stătut, a răspîndit prin întreaga casă zvonul că Mecseki, cel lovit de dambla, era cît pe ce să se ridice din pat. Cum se poate una ca asta? a întrebat resemnat Kalcsek. Doar toată lumea ştia că de doi ani şi jumătate fustangiul de odinioară abia dacă îşi putea mişca puţin capul şi trebuia să i se schimbe mereu aşternutul, iar Sofia nu se grăbea să o facă, ci prefera să stea cu mîinile-n sîn în putoarea aia, care pentru ea nici nu era o putoare adevărată, pentru că acum vreo zece ani se lovise atît de tare la cap pe nişte trepte acoperite cu gheaţă, încît i-au pierit de tot şi gustul, şi mirosul, aşa că de atunci confunda cornul cu unt cu o prăjitură acrişoară, iar tăiţeii cu nucă cu sărăţelele. De aceea Kalcsek era nevoit să-i atragă uneori atenţia că putoarea dulceagă a excrementelor se simţea pînă la parter, ceea ce afecta în mod evident afacerea zarzavagiului, fiindcă nimeni nu se putea bucura de ridichile noi dacă se ţinea de nas, iar severitatea lui avea efect, pentru că după aceea, cu o mutră impasibilă, dar plină de sîrg, ea se apuca să pună lucrurile la punct. Administratorul a agăţat deasupra patului lui Mecseki şi un calendar, pe care a notat cu un *x* zilele cu soţ, în care trebuia schimbat cearşaful, şi cu un cerc zilele fără soţ, cînd lui Mecseki trebuia să i

se schimbe pijamaua şi toate celelalte, dar fără nici un rezultat. Asta deoarece Sofia era o fiinţă autonomă, care accepta batjocoritoare tutuiala celor în uniformă şi nu îi credea niciodată pe cei care citeau contoarele, aşa că se împotrivea instinctiv şi rigorii absolut inumane a *x*-urilor şi cerculeţelor din calendarul lui Mecseki. Uneori dormea cît era ziua de lungă, noaptea se apuca să mături gangul, zicea despre o bucată de pîine goală că era prînzul, iar despre o farfurie cu supă fierbinte că era gustarea, iar uneori se holba tăcută, cu o faţă inexpresivă, la oricine o aborda, de parcă i s-ar fi tăiat curentul, pentru ca apoi să-şi ia rămas-bun, strîngîndu-i mîna şi declarîndu-se încîntată de discuţia interesantă pe care au purtat-o. Totuşi îi erau recunoscători cu toţii pentru devotamentul sau, cine ştie, pentru fidelitatea ei, pentru că, iată, s-a întîlnit Tanda cu Manda, căci altminteri, dacă Mecseki ar fi rămas de capul lui, adică dacă şi-ar fi primit binemeritata pedeapsă, fără îndoială că s-ar fi împuţit în propria-i locuinţă. Aşa s-a împăunat Sofia Codru cu titlul dubios de cea mai îndelungată relaţie a fustangiului aceluia, fiindcă niciodată nu s-a auzit vreo vorbă răstită din apartamentul şapte de la etajul al doilea, şi pînă şi maliţioasa madam Toroczkay a fost nevoită să cedeze în faţa gingăşiei cu care îl mîngîia uneori Sofia pe Mecseki, măcar că nu mai era demult vorba de vechile italienisme, pielea lui pergamentoasă şi buzele tot mai înguste şi mai uscate nu mai vorbeau nici o limbă, poate doar dacă moartea tot mai apropiată ar fi putut fi considerată ambasadorul unei ţări necunoscute şi nesperat de prietenoase, de unde nici cea mai aprigă iubire nu a reuşit să aducă pe nimeni înapoi. Cică s-a ridicat. Bine că nu a şi dansat, a rîs madam Toroczkay cu glasul ei răguşit.

Dar aşa a fost, a insistat Sofia. E adevărat că a lăsat toată ziua uşa deschisă, pentru ca suflul sfînt să umple camera cu totul, şi iată că i-a fost

de folos, a spus ea cu un chip radios. De atunci i s-a schimbat şi culoarea feţei.

Iar în privinţa asta, paradoxal, avea dreptate. Noroc că Mecseki nu s-a sufocat sub maldărul de pături şi haine aruncate peste el, cum au stabilit vecinii veniţi în grabă, la comanda lui Kalcsek, pentru că începuse să se învineţească încet, dar sigur, de parcă l-ar fi şters cineva de sudoare cu o hîrtie de indigo uzată. Dar şi Sofia s-a pregătit să facă faţă frigului, pentru că garsoniera aceea se răcea al naibii de repede, mai ales în februarie, cu uşa deschisă. Aşa că a început să ia cîte o înghiţitură – la început cu prudenţă, dar apoi tot mai vîrtos – din cadoul pe care îl primise Mecseki de Crăciun, cadou cu care şi-au onorat cei de la Melody vechiul client, căci nu uitaseră grămada de bani lăsată acolo de el de-a lungul anilor, nici amintirile, tot mai frumoase odată cu trecerea timpului. La vederea damigenei pe jumătate goale, doar Rakucsinec s-a mai cramponat de posibilitatea unei minuni, de miracolul dumnezeiesc al tămăduirii, pentru că un om cu experienţa lui nu avea voie să-şi schimbe părerea după primele semne de îndoială.

Nu e bine, s-a scărpinat Kalcsek în creştetul capului după ce a privit de jur împrejur şi a confiscat palinca de piersici rămasă. Are nevoie de supraveghere, a spus el ceea ce toţi ceilalţi se codeau să recunoască. Dar atunci Rakucsinec, împreună cu madam Toroczkay, trăgeau deja cu ochiul către uşă, căutînd cea mai uşoară şi mai eficace modalitate de a se sustrage misiunii – ce se arăta a fi una de durată – de a salva o viaţă, misiune doar teoretic nobilă şi, eventual, dacă omul era orb, ca să nu vadă leziunile, mizeria care descompune trupul de la o zi la alta. Îmi asum eu răspunderea, a spus în cele din urmă Eszter, la care Rakucsinec a început să aplaude, dar a regretat imediat efuziunea sa prea zgomotoasă, pentru că puturoasa de madam Toroczkay a ieşit din nou învingătoare, mai tîrziu a umplut toată

casa cu zvonul că Eszter i-a luat-o doar cu o clipă înainte, fiindcă ea tocmai se pregătea să ridice mîna şi să îşi asume acea sarcină, care impunea atîtea sacrificii. O martiră bătrînă! O mincinoasă ramolită!

Aşa s-a făcut că Eszter şi-a petrecut acele zile, numite mai tîrziu în presă Săptămîna Mîntuirii, alături de Mecseki, dar şi alături de Sofia, care, de îndată ce a simţit prezenţa forţei profesionalismului, a căzut şi ea la pat, cu febră şi cu diaree. Nu părea să fie vorba de vreun virus, fiindcă nu reacţiona la nici un medicament, dar nici tratamentul clasic nu a dat vreun rezultat, iar cîrpele umede se uscau în cîteva clipe pe fruntea ei înfierbîntată. Dar acum Eszter nu mai putea fi învinuită de nimic, pentru că nici cel mai experimentat medic, cu cel mai dotat laborator, nu ar fi descoperit că acea boală era cauzată de ceva mult mai mic şi mai invizibil decît un virus şi, pe deasupra, imposibil de diagnosticat cu metodele medicinei – şi anume de recunoştinţă. Sofia era recunoscătoare că, iată, puhoiul de duioşie izvorît din sufletul ei, pe care, odată cu trecerea timpului, îl crezuse deja dus pe apa sîmbetei, îşi primea acum răsplata – e drept că nu din partea lui Mecseki sau a administratorului, dar era acolo, palpabilă, în fiecare dimineaţă, cînd Eszter venea cu pilulele pe tavă, alături de feliile de pîine prăjită şi ceaşca de ceai fără zahăr, ca la hotel, şi rămînea aşezată pe marginea patului pînă ce ea ronţăia şi înghiţea şi ultima îmbucătură, ca pînă la urmă, în semn de recunoştinţă, să o acopere şi s-o înfofolească, încît nici vîrful unghiilor să nu-i rămînă expus la frig.

Şi adevărul este că, cu cît cocoloşirea aceea protectoare era mai mare, cu atît boala devenea mai îndărătnică, pentru că pînă şi un suflet primitiv ca al ei pricepea că doar suferinţa putea să prelungească acele clipe de graţie. Şi, într-adevăr, odată ce febra i-a trecut, Sofia a început să se simtă ca în cele mai tainice vise ale ei, în care Mecseki, cedînd în faţa vocii raţiunii, renunţa la lupta sa fără sorţi de izbîndă şi se hotăra în fine să se mute la

locul său de veci, răscumpărat din timp în cimitirul Semănătoarea, iar ea rămînea singură în locuinţa pentru care se sacrificase, ca să primească vizitele prietenelor ei inexistente, care-i puneau tot felul de întrebări fără nici un rost şi abia aşteptau să-i mănînce prăjiturile. Imediat ce ele o întrebau, ea le şi răspundea. Bolborosea, pe jumătate leşinată, cu buzele crăpate, care-i tremurau, că da, dragele mele, bineînţeles că vă aduc zahărul şi desigur că eu am ales bejul ăsta de pe pereţii proaspăt zugrăviţi. Şi chiar dacă peste un an Kalcsek, sătul de tot circul, a luat hotărîrea cam stranie să nu mai cheme pentru ea Salvarea, ci preotul, Sofia a spus că aceea a fost, dacă nu cea mai fericită, măcar cea mai senină săptămînă din viaţa ei. Deşi suferea fizic şi avea dureri, înăuntrul ei se simţea de parcă i-ar fi alinat cineva sufletul. Ajunsese în fine să trăiască aşa cum şi-ar fi dorit dintotdeauna. Acum altcineva rîcîia mizeria de pe podea şi golea oala de noapte. Iar ea nu avea altceva de făcut decît să trăiască orbeşte şi instinctiv, ca un copil care se lăfăie în întuneric.

În cele din urmă ocrotirea de care s-a bucurat Sofia a început să i se oglindească şi pe trup: părul i-a redevenit roşcat, de părea că pîrleşte cearşaful alb, iar ochii ei verzui şi-au recăpătat strălucirea, ca smocurile de iarbă proaspătă de pe malul întunecat al rîului. Arăta exact ca în perioada ei de glorie, cînd a remarcat-o Mecseki la Melody şi a vrut să o posede imediat, chiar în staţia de autobuz din faţa bistroului, oricît de incomodă şi de scurtă le-ar fi fost împerecherea, dar ea a fost destul de deşteaptă ca să i se împotrivească şi, oricît de mult va fi durut-o, să-i cîrpească o palmă. Şi tocmai de aceea era acum ea aici şi nu Ibolya, pedichiurista de la parter. Chit că derbedeul acela i-a oferit şi ei locuinţa, ca să-şi deschidă în ea salonul, de parcă s-ar fi găsit vreun dobitoc dispus să urce două etaje numai ca să-şi taie unghiile.

Să-i aducă mîncare caldă de două ori pe zi, să-l tundă o dată pe lună şi, uneori, să-şi dea jos furoul de pe ea. Nu i-a cerut decît atît. Bineînţeles, doar din nostalgie. Fără complicaţii. Fiindcă e mai bine să-ţi dai duhul cu ochii la o pizdă. Aşa aluneci mai uşor în iad. Pe vremea aceea mai putea să vorbească. Îşi examina candidatele cu zîmbetul lui de italian şi acoperit pînă la bărbie. Dar zîmbea cam strîmb, pentru că toată partea stîngă îi căzuse pradă gutei. Iar candidate au venit cu duiumul. A venit şi una trecută bine de cincizeci de ani, de pe strada Trandafirilor, de la marginea mahalalei. S-a proţăpit pe tocurile ei înalte de parcă ar fi prins rădăcini acolo. Tipa îşi făcea veacul la Nucul Trist, la doi paşi de Mahalaua Neagră. O speluncă plină de salahori. Cine scapă viu de acolo e în stare de orice. Dar Mecseki nu i-a trebuit nici ei. Pe un infirm i-ar fi fost ruşine şi să-l spovedească. Sofia Codru a apărut în ultima clipă, cînd nu mai avea de ales. Aşa că ea a avut privilegiul să observe cum, într-o lună şi jumătate, fluviul în aparenţă nesecat al bombănelilor lui Mecseki se reduce treptat doar la cîteva cuvinte, *trebuie*, *curvă împuţită*, *mîncare*, *stai*, apoi la sfîrîitul cîtorva consoane furioase, ca laptele revărsat pe plita încinsă, iar în cele din urmă doar la nişte sforţări, cînd încerca, cu chipul învineţit şi cu ochii gata să-i sară din orbite, să-şi stoarcă ceva dintre buze, o înjurătură sau un compliment, dar fără să-i iasă nimic, doar balele, care luceau ca o supă chioară, fără strop de carne în ea.

Dar în condiţiile de acum bineînţeles că totul s-ar fi întîmplat altfel. Dacă Mecseki ar fi văzut-o aşa, cu părul şi cu trupul revigorate, poate că ar fi devenit iar bărbat şi nu ar fi rămas un schilod diform, ca o cîrpă boţită, pe care puteai, eventual, să-l compătimeşti, nicidecum să-l iubeşti. Ce-i drept, asta i-a fost promisiunea. Dar ce e o promisiune? Cîteva cuvinte bine alese. O gură de aer pe care o inspiri, o expiri şi dispare fără urmă.

Acum Sofia Codru blestema toate lucrurile care odinioară o umpluseră de mîndrie. Fiindcă nu mai avea de ce să ascundă că a izbucnit de mai multe ori în plîns în timp ce-i ştergea lui Mecseki bărbăţia ofilită, acele falduri de piele pleoştită, pentru că ar fi fost un păcat să i-o taie, cu toate că se jură pe onoarea ei că i-a trecut şi aşa ceva prin cap. Şi nu atît de scîrbă, cît din motive practice. De ce să cărăm după noi ceva ce nu ne mai e de nici un folos? Ceva pe care se îngraşă doar ruşinea, ca pe vechile medalii, din dosul cărora s-au risipit fala şi curajul de odinioară, iar în locul lor nu a mai rămas decît metalul rece, cu culorile spălăcite. Iar urinarea poate fi rezolvată şi printr-o ţeavă înfiptă la locul potrivit. Dar Sofia îşi bocea şi propria feminitate ofilită, pentru că sînii ei îşi pierduseră formele şi vlaga şi dacă nu ar fi fost făcuţi din ţesuturi, poate că i-ar zdrăngăni de sub combinezon ca nişte streşini găurite. Iar crăpătura dintre picioare i se părea mai degrabă o rană lipsită de sînge, o eroare stupidă, decît un indiciu al feminităţii şi cînd îşi amintea de toate astea, nimic nu mai putea să stea în calea cavalcadei chipurilor de bărbaţi cărora le aruncase înţepată peste umăr cîte un *nu* sau un *poate* cochet, toţi bărbaţii aceia pe care îi respinsese, de la adolescenţi pînă la bărbaţi însuraţi, aşa cum o foame cumplită îţi aminteşte de mîncarea lăsată odinioară în farfurie.

Eszter nu a observat nimic din fericirea neajutorată a Sofiei. Nu i-a văzut nici tristeţea de odinioară. Pe ea o frămîntau mai degrabă cuvintele lui Astavian. Imaginea din oglindă după ce de pe ea se vor şterge acele cîteva zile. Dacă va avea cineva puterea să o facă. Să o aburească, mai treacă-meargă, s-au mai văzut cazuri pe la ei. Dar să o şi şteargă… Pentru asta era nevoie de caracter, de curaj. Oare se va recunoaşte pe sine? Sau va vedea pe altcineva în locul ei? Pe Rot Jani sau pe Musaca? Poate chipul recunoscător al Sofiei? Sau al acelui străin cunoscut, în faţa casei căruia se oprea mereu şi din cauza căruia era gata să se lase împuşcată la graniţă? Oare va fi o

criminală sau o victimă? De azi sau de ieri? Şi, dacă se va recunoaşte în oglindă, oare cît timp se va putea privi în faţă? Desigur că va fi un blestem, din moment ce e frămîntată numai de îndoieli…

Grija pe care i-a purtat-o lui Mecseki a fost şi un pretext bun pentru ca să nu mai treacă zile la rînd pe la casa de schimb. Şi să nu vorbească de spaima care o apuca ori de cîte ori îşi amintea de spargere, de petele de sînge de pe podea, de bîrfele rostite prin spatele ei, care nu mai conteneau. Dar cel mai înspăimîntător era că agenţia nu a rămas nici o clipă închisă, iar casa s-a umplut din nou de valută chiar de a doua zi, de parcă puhoiul acela de bani ar fi crescut pe marginea drumului. Asta o înspăimînta şi, totodată, îi dădea un fel de siguranţă şi tocmai de aceea ura totul. Rot Jani se prefăcea că o înţelege, dar el nu venea la ei. Nu a rugat-o decît să se spele bine pe mîini şi, eventual, să se şi schimbe cînd nu rămînea să doarmă acolo, pe fotoliu. S-au şi certat din cauza asta.

— Ce ai? s-a proţăpit Eszter în faţa lui, sătulă de tăcerea îmbufnată a bărbatului. Dacă nu-ţi convine ceva, de ce nu mi-o spui în faţă?

— N-am nimic, i-a spus bărbatul pe un ton indiferent.

— E vreo problemă că am grijă de nenorociţii ăia? Că tratez din nou oameni?

— Ăia nu mai pot fi trataţi.

— Nu tu hotărăşti asta. Nu îţi lipsesc cămăşile curate, nici cina caldă din cauza lor. Şi, pînă una-alta, poţi să mă ai cînd vrei, nu-i aşa?

Rot Jani nu i-a răspuns nimic. Chestii femeieşti. Dar ştia că pînă şi în ziua de azi Eszter trecea prin dreptul locuinţei lui Veterényi cu capul plecat, pentru că îi era milă de băiatul acela şi nu vedea în dosul privirilor celorlalţi decît o mulţime de reproşuri nerostite. Degeaba spuneau ei orice, degeaba îşi tot dădeau ochii peste cap, pentru că dacă în seara aceea nu ar fi murit nimeni, acum nici casa nu şi-ar fi avut martirul ei. Şi ce ar sta scris acum pe

placa aceea frumoasă de marmură de la poartă? Că de fapt aici nu s-a întîmplat nimic? Că ei au fost nişte eroi ghinionişti, pentru că nici un glonţ nu a binevoit să se rătăcească pe acolo? Să fi avut măcar o zgîrietură infectată, pe care un medic mituit să o poată decreta drept rană. Dar ea să fie liniştită, pentru că şi alde Veterényi au acceptat legitimaţia. Nu din prima, dar au acceptat-o. Iar acum sînt şi ei revoluţionari. Cu patalama. Fără să-şi fi vîndut sufletul pentru ea. Iar cu ceilalţi nu mai era nimic de făcut. De ce nu vrea să înţeleagă? Pentru ei timpul s-a oprit. Sîngele le curge prin vene din inerţie. Sînt morţi, deşi mai coboară după pîine. Într-un fel, Mecseki e cel mai sincer din toată liota aia împuţită. Şi, dacă-l ajută Dumnezeu, peste cîteva săptămîni, cînd o să dea ortul popii, va fi şi mai sincer. Să-şi bage odată bine în cap că pentru unii libertatea a venit prea tîrziu. N-are decît să-i întrebe pe gardienii care au văzut puşcăriaşi eliberaţi după treizeci de ani. Aia se numeşte dependenţă. Ăia nu se pot dezobişnui de celulă. Caută gratii şi în cîmp deschis şi, cînd le găsesc, izbucnesc în plîns şi simt că au ajuns acasă. Nici pentru ăştia nebunia de-acum nu înseamnă altceva decît canalele pe care le prind la televizor. Libertatea… Habar nu au pe cine să urască.

A doua zi după cearta lor s-a risipit şi ceaţa. Poate că tocmai sosise mult-aşteptatul front mediteranean sau se stîrnise vîntul acela dinspre sud-vest, care mătura adeseori oraşul, deşi în realitate nimeni nu se mai sinchisea de asta. Au lăsat totul în seama meteorologilor. Oamenii se mulţumeau doar să se desfete din nou în lumina soarelui de martie în care se scălda tot oraşul. La toate ferestrele se oglindea această bucurie orbitoare, preocupată doar de ea însăşi. De pe podul Garibaldi se vedea din nou pînă la tichia ruginită a stadionului, iar cei care se plimbau prin centru aveau iarăşi senzaţia că paşii lor sînt însoţiţi de privirea calmă a dealurilor

din depărtare. Doar cei de la salubritate mormăiau nemulţumiţi, pentru că, la fel ca după orice manifestaţie populară, odată cu ridicarea ceţii, fiecare palmă de pămînt din oraş a rămas plină de gunoaie. Mucuri de ţigară, sticle goale, hîrtii şi ziare aruncate pe fereastră din birouri, grămezi de moloz şi acumulatoare, cîrpe îmbibate cu ulei, ba cineva şi-a aruncat în mijlocul străzii chiar şi mobila de bucătărie, deformată de aburi. Măturătorii sau sortatorii de ocazie, care se adunau în zori pe străzi, comparau oraşul cu un animal care năpîrleşte, împrăştiindu-şi peste tot ghemotoacele jegoase de floci, şi le venea să scuipe de scîrbă, dar mai întîi căutau un loc gol printre gunoaie, pentru că nu se cuvenea să spurce obiectele. S-au adunat cu duiumul, pentru că sperau cu toţii că, după atîta precipitare, s-o mai găsi cîte ceva la fundul mormanelor şi prin sertarele bufetelor aruncate de-a valma, poate nu chiar portofele sau coliere preţioase, ca în poveştile fanfaronilor, dar din sticlele sau metalele adunate tot mai putea ieşi de-o cinzeacă sau de o mică atenţie pentru cucoană. Dar după două zile euforia s-a potolit, pentru că majoritatea sticlelor aruncate erau ciobite sau sparte, resturile de metal erau mîncate de rugină aproape complet, iar maldărele de hîrtii erau atît de îmbibate de umezeală, încît cei care-şi încercau norocul cu ele erau întorşi încă din poarta centrului de colectare. Mie să nu-mi aduceţi plumb cu preţ de hîrtie, ci invers, le striga furios şeful, iar pe cei care nu voiau să înţeleagă asmuţea şi cîinii. Vă învăţ eu ce-i ordinea, chiar dac-ar fi să crăpaţi cu toţii, striga el în urma lor.

În viaţa mea nu am văzut gunoaie mai murdare ca astea, a strîmbat din nas Cornelian Mândru, care din gunoaiele de odinioară adunase destul cît să-şi pună cîte un ghiul pe fiecare deget de la mîna stîngă. Aşa că după toate astea nu se mai găseau voluntari nici să-i iei cu arcanul şi pe străzi au fost aduşi deţinuţii de drept comun. Dar munca lor de săptămîni de zile, în care au despicat cu toporul mobilele aruncate de-a valma, au cărat maşinile

lăsate de izbelişte, apoi au plantat flori şi puieţi, a fost complet zadarnică, pentru că gunoiul nu a mai putut fi îndepărtat niciodată cu totul. Vechile mormane erau acoperite imediat de altele noi, iar după cîte o ploaie torenţială oraşul arăta la fel de murdar şi de răvăşit ca înainte. Tocmai de aceea, mai nou, pieţele nu mai erau fotografiate decît cu parcimonie şi de la distanţă, iar la chioşcuri nu se mai găseau decît vederi în care grămezile de gunoaie se vedeau printre oamenii mici ca furnicile asemeni unor puncte negre, care puteau fi puse pe seama tipografiei, ca şi culorile spălăcite. Aici nimeni nu va mai mînca de pe jos, s-a lamentat un ziarist proaspăt întors din străinătate, dar s-au primit atîtea telefoane şi au apărut atîtea articole batjocoritoare, încît ziaristul acela a fost dat afară, iar redacţia şi-a cerut scuze în scris de la cititori. Pentru că oamenii de aici nu ar mînca de pe jos nici dacă trotuarele ar fi acoperite cu damasc, iar străzile ar fi împachetate în şerveţele. Ce idee stupidă! se revolta toată lumea. Nici măcar înţeleptul Astavian nu a reuşit să le explice oamenilor dacă Săptămîna Mîntuirii a avut vreo legătură cu maldărele de gunoi sau cu îndîrjita furie generală, care s-a abătut pînă la urmă şi asupra boschetarilor ce scormoneau printre resturi, alungîndu-i în Mahalaua Neagră de la marginea oraşului, fiindcă ar fi fost prea frivol să se ia în considerare faptul că mai existau şi sfinţi de gen feminin, pe seama cărora puteau fi puse toate capriciile şi inconsecvenţele apărute. Cu alte cuvinte, că pînă şi zahărul ar deveni amar dacă ar fi ţinut prea mult timp pe vîrful limbii.

Dar aproape nimeni nu vorbea despre cadavrul ciopîrţit ce fusese găsit la capătul străzii Beke de pe dealul Csemergi, printre nişte cutii de vopsea şi suluri de tapet. Cine l-a văzut nu o să-l uite niciodată, a povestit mai tîrziu Musaca. După cum a reieşit la autopsie, N. Romeo şi-a găsit moartea chiar din prima sau a doua zi de ceaţă, iar sub oblăduirea resturilor de carton şi de uscături, în urma îngheţurilor şi a dezgheţurilor, putrefacţia a şi început să-i

înnegrească trupul, făcîndu-l una cu tristeţea pămîntului. Dar vopselele spălate de ape din cutii, nevinovatul portocaliu, purpuriul şi liliachiul strident, s-au împotrivit. Liliachiul i s-a scurs lui Romeo în gură, înăbuşindu-i şi ultimul urlet care i-ar fi ieşit din gîtlej, purpuriul i-a colorat părul, iar craterele rănilor lăsate de lama cuţitului i s-au umplut de un portocaliu vesel. Arăta ca o paiaţă a morţii, a spus îngrozit Musaca. Dar din toată acea nebunie de culori, el l-a recunoscut după mîinile retezate de la încheieturi, cu mănuşile acelea roşii, care se împotriviseră descompunerii, pe individul de un metru şaptezeci, un metru optzeci, cu mutră de ţigan, care îi pusese la beregată cuţitul, întors acum împotriva lui. Asta a fost o treabă de profesionist, a spus anchetatorul după ce a pus fotografiile la loc în sertar, fiindcă îţi trebuie sînge-rece pentru ca, după o crimă ca asta, să-i mai şi tai cadavrului ambele mîini şi să le arunci ca pe nişte ciozvîrte. Dar nu a mai notat printre circumstanţele agravante şi dispariţia pantofilor şi a jachetei, deci că în primele lui ceasuri pe lumea cealaltă sărmanul Romeo a tremurat de frig. Probabil din cauza celor de pe strada Beke sau a rudelor sale. A mai văzut el cazuri în care rudele despoaie cadavrul de geaca turcească din piele, apoi îl bocesc zile întregi.

— Şi s-a aflat cine este făptaşul? l-a întrebat şovăitoare Eszter.

— Nu.

— Nu există nici un suspect?

— Nu cred.

— Au să-i găsească hainele, a spus indiferent Rot Jani.

— Fantastic! Ce importanţă mai are cine i-a furat jacheta aia nenorocită?

— Dacă găsesc haina, găsesc şi făptaşul, a spus bărbatul, cu privirea pierdută în gol.

— Dar anchetatorul a spus că… a început Musaca.

— A fost o capcană. Voia să afle dacă ştii ceva despre boarfele lui.

— De ce? Şi eu sînt suspect?

— Toată lumea e. Pînă şi preoţii bagă mîna în cutia milei.

— Eu cred că l-a dezbrăcat careva de pe strada lui, a spus Musaca, mai puţin sigur pe el.

— Şi ce să facă cu o jachetă ruptă şi plină de sînge? Să şi-o agaţe în dulap? a clătinat din cap Rot Jani, care nu mai era dispus să discute cu el decît după ce îşi va recupera absenţa din dimineaţa aceea, pentru că nu va compensa paguba produsă plimbîndu-se aiurea.

Mai tîrziu Musaca a început să spună că l-a urmărit cineva chiar din clipa în care a ieşit pe poarta poliţiei, ba poate că era urmărit chiar şi în clipa aceea, cînd stăteau de vorbă, şi savura paloarea pe care o aşternea această supoziţie pe feţele fetelor de la cofetărie şi faptul că devenea în ochii lor, fie şi preţ de o felie de doboş, un criminal urmărit în toată ţara. Un dur adevărat. Dacă ar fi ştiut că poliţia e atît de vigilentă, i-ar fi lăsat pe atacatorii lui în seama ei. Numai că întîmplarea aceea cu pişatul nu le-a mai trezit mila fetelor, măcar că le-a povestit-o cu un rafinament cît se poate de persuasiv, încercînd să ilustreze astfel partea urîtă şi fragilă a vieţii de răufăcător, ci pur şi simplu le-a stîrnit greaţă, iar de aici nu mai putea ieşi nimic, nici măcar o întîlnire măruntă, ca să nu mai vorbim de toate faptele măreţe pe care fantezia lui le prefigura, împănîndu-le cu nenumărate amănunte. Dar chiar şi fără acel adaos, popularitatea a început să-i scadă repede, fără să fie vina nimănui. Pe străzile din jur au încolţit alte motive de teamă şi faptul că cineva era urmărit sau chiar la un pas de arestare nu-i mai făcea pe oameni decît, cel mult, să ridice din umeri. Doar Eszter mai era obsedată de umbrele întîmplării. Simţea că, din moment ce soarta s-a încăpăţînat să-i scoată în cale un criminal, nu avea voie să îl treacă cu vederea. Nu putea să spele putina nici de teamă, nici de scîrbă. Trebuia să

analizeze specimenul ca pe o fiinţă stranie. Să-i descrie obiceiurile şi să-i cerceteze trăsăturile neobişnuite. Aşa, măcar va avea cu ce să-şi omoare timpul pînă ce va fi cuprinsă de spaimă.

Chiar a doua zi după interogatoriul lui Musaca, Eszter a început să urmărească, cu o atenţie lucidă, fiecare gest al lui Rot Jani, pentru că nu putea să-şi imagineze că păcatul capital nu va fi lăsat nici o urmă în sufletul lui. Că i s-ar putea evapora din amintire, ca o după-amiază de duminică anostă, ca un meci pierdut la televizor sau ca şi cum l-ar fi călcat cineva pe picior în tramvai. Preţul crimei este că, prin forţa dumnezeiască din sufletul nostru, devenim pînă la urmă nişte bestii, dar ar fi mai simplu să ne imaginăm că acesta este singurul şi adevăratul tren al groazei din parcul de distracţii numit viaţă, i-a zîmbit Kalcsek pe bancă, arătînd de jur împrejur, chiar dacă ştia că în dosul copacilor din Parcul Pietrelor nu era un loc de joacă plin de baloane colorate şi de copii zglobii, ci doar păienjenişul străzilor întortocheate. Eszter nu prea înţelegea care era legătura între trenul groazei şi crimă, totuşi a spus că un păcat nu poate fi şters cu buretele. Că păcatul lasă urme, la fel cum păcătosul neglijent îşi lasă amprentele la locul faptei. Iar apoi, dimineaţa, începe să-i tremure ceaşca în mînă. Sau îl năpădesc pe neaşteptate mustrările de conştiinţă tocmai cînd vrea să-şi cumpere o franzelă şi îi stă vorba în gît, de parcă nu ar mai şti pe ce lume trăieşte şi de ce a venit la magazin. Recunoaşte în chipul cuiva, în ticul unui necunoscut, trăsăturile victimei sale sau ultimul ei gest, ceea ce-i marchează întreaga zi. Pentru că în astfel de situaţii ea sau Musaca, ba chiar şi Roland, ar fi nişte diletanţi cărora li s-ar întipări păcatul pe chip, ca unor copii de cinci ani, în timp ce şi-ar turui de dimineaţa pînă seara poveştile pregătite dinainte despre propria lor nevinovăţie.

Totuşi Rot Jani se comporta ca unul care habar nu are de trenul groazei. Seara era calm, iar dimineaţa şi mai calm, de parcă şi-ar fi uitat şi propriile

vise. Nici subconştientul nu-l apăsa şi nu aducea din somn decît cutele de pe obraji, încălzite de pernă, în timp ce Eszter trăia tot timpul cu spaima că va găsi odată printre rufele murdare şi haina aceea, iar ea va fi nevoită să o spele, dacă nu o fi spălat-o deja şi acum atîrnă, călcată şi cîrpită, alături de toate celelalte haine din dulap, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. De aceea a început să suspecteze întreaga garderobă, pe care o prefira şi o pipăia tot timpul, de parcă ar fi prezentat-o bucată cu bucată în faţa judecătorilor, convinsă că proprietarul lor nu a păţit niciodată aşa ceva. Totul era ca în romanele poliţiste, unde e drept că în ultima pagină se dezvăluie cine e criminalul, dar continuarea lipseşte. Scriitorii nu-şi mai bat capul cu procesul, cu anii lungi de detenţie, de parcă, odată cu dezvăluirea, s-ar produce şi mîntuirea. De parcă pedeapsa maximă ar fi numele făptaşului – o revelaţie pe viaţă. Numai că în felul acesta nu sînt pedepsiţi niciodată făptaşii, ci cei apropiaţi lor: soţiile, copiii, rudele, amorurile tăinuite şi toţi ceilalţi, cei nenumiţi. Ei sînt cei ce duc povara acestei revelaţii. Cei marcaţi de anii petrecuţi alături de criminal, de vinovăţia cel mai greu de suportat: vina de a-şi fi irosit iubirea cu cineva care a abuzat de ea. Au preschimbat-o în ceva imposibil de numit pînă în clipa dezvăluirii. Pentru că îngrozitorul păcat al iubirii este tocmai orbirea ei faţă de tot ce nu o oglindeşte numai pe ea.

— Au început să mi se termine dolarii, a spus Musaca, trăgînd după el uşa agenţiei. Azi-dimineaţă un tip cu barbă i-a cumpărat aproape pe toţi.

— Nu-i nimic, i-a spus Eszter. După-amiază o să-ţi aduc alţii.

— Azi o să fie o zi bună, i-a răspuns el, trăgînd sertarul, în caz că şefa ar fi vrut să arunce o privire prin el.

Îşi dădea silinţa să-i facă pe plac, ştiind că Eszter nu era cîtuşi de puţin încîntată că l-a găsit din nou pe stradă. Dacă fata ar fi purtat o jachetă, ar fi

sărit imediat să i-o scoată, dar nu a îndrăznit să se atingă de cardiganul subţire de pe umerii ei. Ar fi fost un gest excesiv de intim. Chiar dacă nu era încă prea cald, în colţul încăperii zbîrnîia un ventilator. Musaca a sărit să-l oprească.

— Nu am vrut decît să-l încerc.

— Ce se mai vorbeşte afară?

— Nimic interesant. Coafeza, cu teoriile ei.

— Las-o să vorbească.

Într-o bună zi tot va trebui să i-o spună. În seara precedentă, înainte să plece, Rot Jani a anunţat-o că s-a hotărît ca, în locul lui Musaca, să angajeze două fete, care vor primi aceeaşi leafă, dar vor lucra în două schimburi. Aşa vor putea ţine deschis şi ziua, şi noaptea. Bineînţeles că la început vor fi nevoiţi să le mai controleze în zori, ca nu cumva să se lege cineva de ele. Şi era limpede că în felul acesta pentru Rot Jani cazul era închis, iar restul era treaba ei. Avea la dispoziţie o săptămînă sau chiar mai puţin ca să rezolve cu înlocuirea. Cu cît mai repede, cu atît mai bine. Dar acum nu-i venea să-l anunţe. Poate mîine. La o cafea.

Musaca simţi că era cazul să rupă tăcerea.

— E adevărat că uneori vorbeşte prostii, dar măcar ştie să povestească.

— Despre politică?

— Şi despre aia. Dar mai ales despre huligani. Dacă ar fi după ea, i-ar băga pe toţi la puşcărie, a rîs Musaca.

— E bucuroasă că are cu cine să stea de vorbă.

Nu a spus asta cu răutate. Ştiau amîndoi că, de cînd cu explozia, coafeza rostea cuvintele cu greutate. Cînd se schimba vremea sau dacă nu se odihnise cum trebuie, în loc de salut, dădea scurt din cap şi nu-şi aranja nici peruca pe cap, de i se iţea de sub şuviţe marginea cicatricii. Pentru că adevărata ei pedeapsă nu a fost că a vrut să moară, ci că a rămas în viaţă, i

s-a plîns ea într-o seară lui Musaca, iar din cauza focului, nu-i mai creştea nici părul, aşa că purta peruci făcute din părul clientelor, dar nu avea de ales, pentru că o treceau fiorii cînd îşi vedea căpăţîna cheală, albă ca varul şi pe deasupra despărţită în două de cicatricea ca o cărare. O fi de la grindă sau de la uşa frigiderului, smulsă de suflu, mai adăuga ea cu privirea pierdută, părînd să se gîndească mai degrabă la eventualele cliente care vor veni să se vopsească sau să-şi aranjeze coafura. Aşa că nici nu era de mirare că aprecia atît de mult interesul autentic sau prefăcut al bărbatului, pe care se grăbea să-l invite la vreuna din crîşmele din apropiere, chiar dacă singurul rezultat a fost bîrfa care s-a răspîndit apoi, cum că a prins gustul băuturii, ceea ce nici nu era prea departe de adevăr. Dar din acele după-amiezi Musaca nu a păstrat în amintire doar gustul proaspăt al berii, ci şi monologurile coafezei, încîlcite şi repetate, cum nu mai auzise decît la teatru, în copilărie, cînd au fost duşi cu clasa la o reprezentaţie a trupei locale. Adică un şir de întrebări disperate despre soartă, despre noroc, de ce unuia care se îneacă i se dă tocmai un pahar cu apă şi dacă Dumnezeu are simţul umorului sau acesta e un apanaj al diavolului. Şi, în timp ce ea aştepta tot mai nerăbdătoare răspunsuri fără echivoc, cîte un *da* sau cîte un *nu* izbăvitor, Musaca făcea eforturi să-şi amintească măcar sensul iniţial al întrebărilor. Deşi în realitate nici nu voia să şi-l mai amintească, pentru că gustul compasiunii i se amesteca cu gustul amărui al berii.

— Dar nu e un om rău, a spus el în cele din urmă.

— Poate, i-a răspuns distrată Eszter. Numai că nu mă interesează.

Acum era ca Rot Jani. Cu buzele un pic pleoştite şi cu nasul alungit. Vorbea de parcă coafeza nu ar fi fost decît o bancnotă exotică din casa de marcat. Valuta dubioasă a unei ţări îndepărtate. Poate dinarii aceia pentru păcălit clienţii. Şi îi era clar că, dacă coafeza va renunţa la afacere, pentru că nu mai avea nici o clientă ca lumea, va putea pune ea mîna pe spaţiul

eliberat. Poate că afacerea cea mai nimerită ar fi un magazin second-hand sau unul mic de cosmetice, unde s-ar simţi de minune. Dar va trebui să se mişte repede, pentru că au mai pus şi alţii ochii pe locul ăla. De fapt clienţii nu mai veneau acolo decît ca să măsoare încăperea din priviri, gîndindu-se cum să o mobileze sau cam cît ar costa renovarea. Şi pălăvrăgeau fără să întrebe nimic concret. Într-un fel, salonul de coafură nu mai funcţiona decît datorită lor. Se ducea adeseori şi Eszter, pentru că acum fiecare fărîmă de informaţie primită de acolo putea avea o importanţă aparte.

— Pot să mă bazez pe dolarii ăia?

— Da, mă întorc într-o oră, i-a spus Eszter, dar nu s-a urnit din loc.

Se uita la strada care fierbea de forfota amiezii. De parcă toată lumea era în întîrziere. În graba lor nesăbuită, cei care se oglindeau în sticla vitrinelor luau cu ei şi obiectele expuse. Unii se plimbau încoace şi-ncolo chiar şi în staţia de tramvai, ca să nu-şi iasă din ritm. Eszter îşi imagina că şi dac-ar fi fost răsturnaţi pe spate, tot ar fi dat din picioare, ca nişte jucării de tablă întoarse cu cheia. Ropotul, pulsaţia oraşului nu a amuţit decît cu cîteva străzi mai încolo, în jurul parcului central. Zgomotul azvîrlea pietricele nevăzute în lacul ascuns printre copaci. Valurile discrete, imperceptibile, ajungeau tîrziu la mal. După o vreme, pentru cineva obişnuit cu oraşul pulsaţia lui monotonă, această unduire cotidiană, devine adevărata linişte, iar lipsa zgomotelor îl umple de spaimă, de singurătate. Ca într-o lume stinsă, fără cordonul ombilical care îl leagă de zgomot, principala sursă a existenţei sale. A fricii şi a angoasei. Oraşul te învaţă cu singurătatea. Aceasta a fost prima ei mostră de înţelepciune, încărunţită înainte de vreme, pe care şi-a notat-o în caietul cu urechi de măgar în primul ei an de internat. Plîngea, dar măcar ştia de ce plînge. Cu mult înaintea locuinţelor de ocazie şi a camerelor închiriate.

Încet, dunga însîngerată de dimineaţă, care pînă atunci rămăsese aproape neobservată, a început să se facă simţită şi să-i şerpuiască în trup ca o reptilă subţire, fără cap. Pînă spre seară o va despica în două, ca o lamă ascuţită. În cîteva ore se va vedea ce va fi la dreapta şi ce va rămîne la stînga. Unde va fi locul mamei sale, cu spaimele ei ireale, unde va pune fîntîna şi unde va fi crima, unde vor rămîne zilele trecute şi unde va simţi mirosul pămîntului reavăn. Unde va lăsa povara şi unde-şi va găsi uşurarea. Dunga aceea roşie va hotărî ce va fi al ei şi ce va rămîne pe mîna lui Rot Jani. Acum îi era clar că, dacă va naşte, una din jumătăţile despărţite de dunga aceea va fi a lui. O va primi odată cu copilul.

A închis ochii, dar tihna acelei clipe nu i-a adus nimic. Voia să-şi imagineze din nou cum îi va da vestea bărbatului. Dar brusc, în filmul care-i rula în minte, în rolul ei a apărut o altă femeie, iar Rot Jani a dispărut. În locul lor au apărut Éva Kernitz şi tatăl Eszterei. Oricît de mult s-a împotrivit, a fost obligată să privească pînă la capăt scena în care bătrînul se uita cu reproş la burta ei, care i se rotunjea tot mai provocator sub rochie, fără pic de ruşine sau de respect faţă de obiceiurile casei. Era deja prin luna a opta, cînd nu se mai putea face nimic. Tatăl ei clătina din ce în ce mai trist din cap, într-un răpăit de tobe tot mai sonor, Éva Kernitz a început să-şi mîngîie burta în ritmul lor, apoi s-a auzit un pocnet de bici, după care, în toiul ropotelor de aplauze ale publicului, ea şi-a smuls de sub rochie copilul, care nu era altceva decît o pernă umplută cu pene de gîscă. Iar la sfîrşit cei doi au făcut plecăciuni.

Din fericire, nimeni nu a observat cît de absentă a rămas ea, cu privirea aţintită în gol. Casieria era acoperită de pălăria largă a unei femei într-o rochie roşie, care, în timp ce Musaca îi număra mărcile, turuia despre vacanţa mult aşteptată. Despre Marea Nordului, care păstrează şi pe cea mai aprigă caniculă ceva din prospeţimea polară. E chiar periculos să intri în apă

încălzit de soare, a mai adăugat ea, îndesîndu-şi cu lăcomie mărcile printre paginile unui ghid de călătorie. Ehei, asta nu a mai fost niciodată pe undeva, a spus Musaca de îndată ce femeia cea corpolentă a ieşit în stradă, lăsînd în urma ei un nor de parfum de iasomie. Nu era clar dacă vorbea din invidie sau din experienţă. Şi a mai observat, cu acelaşi zîmbet cinic pe faţă – pentru că ochilor lui ageri, negri şi mărunţi ca două gămălii, nu le scăpau nimic –, că Eszter s-a dat pe buze cu strugurel străveziu, nu cu rujul acela roşu aprins, ca de obicei. Dar era de înţeles, pentru că nu era iarnă şi nici nu a stat în curent, aşa că buzele ei crăpate erau un semn clar de gripă. Care, pînă pe seară, va aduce febră, ceea ce însemna repaus la pat, comprese reci şi zile pierdute. Iar pe Musaca îl bătea deja gîndul că, în timp ce fata va fi plecată, el ar putea da o fugă pînă la Cadillacul Argintiu împreună cu tipul de la papetărie, ca să bea un espresso ca lumea. E drept că acolo nu aveau cea mai bună cafea, o făceau mereu în pripă, locul era îngust şi era tot timpul îmbulzeală, dar King era prea departe şi timpul îi era drămuit, chiar dacă acolo erai servit cu spumă de lapte şi cu şerveţele. Dar lui îi era indiferent. Îl bucura că putea să pună pe uşă tăbliţa cu *Vin imediat!*, pe care i-o dăduse acum o săptămînă vînzătorul de la papetărie. Ce-i drept, şi el îl servea cu dolari mai ieftini. Cine primeşte puţin se mulţumeşte şi cu puţinul.

4

La prînz toată echipa s-a mutat în curte. Asistenta lui Hans, împreună cu translatoarea, i-a adunat într-un colţ pe toţi cei programaţi la interviuri: Dan Vlahilă, medicul pediatru, Öcsi Keller, Rakucsinec, care nu mai avea astîmpăr, şi perechea de tineri de la parter. Mai întîi se vor lua cîteva cadre de montaj. Nimeni nu înţelegea cum se puteau monta nişte cadre, dar nu voiau să se facă de ruşine. Asistenta a notat datele personale ale fiecăruia şi ordinea la filmare. Primul era Vlahilă, apoi urma Keller, care se grăbea, ceea ce desigur că nu era adevărat, unde naiba să se fi grăbit unul care era deja beat de la prînz, a bombănit Rakucsinec către cei doi tineri, singurii cu care putea vorbi atunci, aşa că în cele din urmă el a ajuns al patrulea pe listă şi nu-i venea să creadă. S-a fofilat pe lîngă translatoarea care, în ciuda căldurii, îşi strîngea dîrdîind cardiganul la piept, curios să afle după ce criterii s-a alcătuit lista aceea, pentru că dacă i-au luat în ordine alfabetică, i-a zîmbit el afabil femeii, bineînţeles că nu avea nici un motiv să protesteze, doar soarta l-a blagoslovit cu numele pe care-l poartă, ba chiar e mulţumit de el şi niciodată nu i-a trecut prin minte să şi-l schimbe, deci dacă e aşa, atunci el o roagă pe domnişoară să uite tot ce i-a spus, doar că, să nu-i fie cu supărare, are motive temeinice să presupună că ei au luat în considerare ordinea sosirii şi în cazul acesta el doreşte să sublinieze clar – şi are martori în acest sens – că el a fost la poartă încă de dimineaţă, cu mult înaintea sosirii echipei de filmare.

Mizanscena, i-a aruncat mai tîrziu peste umăr asistenta, iar între timp cazul a ajuns la nivelurile superioare. Rakucsinec a acceptat satisfăcut acest

termen străin şi complicat, care totodată suna şi foarte bine, pentru că, odată cu el, a ieşit la iveală şi seriozitatea cu care tratau subiectul cei care făceau filmul. Temeinic, nemţeşte. Dar bineînţeles că abia seara a apucat să cerceteze înţelesul cuvîntului. Ar fi fost o necuviinţă din partea lui să tropăie în toiul filmărilor pînă la etaj, ca să deschidă dicţionarul lui gros, în care scria negru pe alb că era vorba despre succesiunea scenelor din film, iar asta l-a făcut să se uite cu alţi ochi la pistruiata cu fustă scurtă care se ocupa singură de acea sarcină importantă, aşa că în dimineaţa următoare a îmbiat-o cu cafea şi cu gogoşi proaspete, făcute la repezeală de soţia lui. Dar nu ar fi recunoscut nici în ruptul capului ultima lui grijă, chiar ultima, care l-a năpădit în liniştea profundă şi lucidă cuibărită între pernele şi mobilele din dormitor şi care l-a frămîntat toată noaptea: dacă, din punctul de vedere al mizanscenei, era mai bine să fii printre primii sau la coadă. Dacă putea sau nu să se declare mulţumit cu locul hărăzit pe acea listă atotcuprinzătoare.

Kalcsek nu a fost nevoit să coboare în curte ca să-şi dea seama ce se întîmplă acolo, de ce-şi aranja întruna Vlahilă cravata demodată, pe care pînă la urmă a fost nevoit să şi-o scoată, de ce se uita Öcsi Keller cu gura căscată la tehnicieni şi, în sfîrşit, de ce Rakucsinec era din ce în ce mai agitat pe măsură ce se apropia momentul să fie filmat. Unii erau tulburaţi de emoţie, alţii, de berea cerşită de la nemţi. Pentru că numai Rakucsinec se pregătise. Doar el şi soţia lui se sfătuiseră în seara de dinainte despre ce să vorbească a doua zi. Au cumpănit, au enumerat subiectele, iar la sfîrşit şi-au notat rezultatul pe hîrtia la care trăgea el cu ochiul acum, crezînd că nu-l vede nimeni, conştient că dacă nu eşti atent, amintirile pot deveni nişte fiare care se întorc împotriva ta, ca să te facă de rîs şi să te sfîşie în bucăţi. Din partea lor, Keller şi cu Vlahilă n-aveau decît să improvizeze şi să se bîlbîie cît voiau, dar ei nu vor spune decît adevărul despre tot ce s-a întîmplat şi

despre ce ar fi trebuit să se întîmple. Răspicat şi convingător, pentru că esenţialul este să vorbeşti clar, fără prea multe gesturi, şi să te uiţi tot timpul la aparatul de filmat, i-a atras atenţia soţia lui, fiindcă asta îi plăcea şi ei la ştirile de la televizor: faptul că i se spuneau în faţă tot felul de lucruri despre criza politică internă. Dacă vorbeşti aşa, poţi să spui aproape orice. Au repetat totul în sufragerie, printre fotoliile trase la o parte. Iar în momentul decisiv înflăcăratul Rakucsinec era atît de preocupat să nu clatine din cap şi să nu se bîlbîie, de parcă frazele i-ar fi ieşit din cele mai ascunse şi mai dubioase firide ale corpului, aşa că după a treia încercare era cît pe ce să se înece, fiindcă nu a îndrăznit să tuşească. Dar amîndoi au fost mulţumiţi de rezultatul final. Au răsuflat uşuraţi: făcuseră tot posibilul pentru a oferi o prestaţie echilibrată şi pentru ca nu cumva să se afirme în locul lor oportunistul ăla de Kalcsek, care nici nu a avut curajul să dea declaraţii în curte.

Asta deşi nimeni nu voia să-i fure lui Rakucsinec laurii gloriei. Dimpotrivă, Kalcsek era de părere că era chiar indicat să-şi asume cineva rolul învingătorului, să întruchipeze această noţiune, adeseori greu de definit. Să dea declaraţii, să primească elevii veniţi în vizită şi să lămurească problemele mai încîlcite. Fiindcă lăcătuşul nu mai spera să-i pice prea multe bucurii din ceruri. Poate că seara trecută, după ultima repetiţie, una reuşită din toate punctele de vedere, s-a simţit din nou în deplinătatea forţelor sale, ca unul care s-a îngrijit o viaţă întreagă să adune tot ce-i trebuie în cămară, iar în schimb merita să aibă cămaşa călcată şi ultimul cuvînt, ca în vremurile de demult, cînd făcea rost de costiţa cea mai frumoasă şi mai plină de carne, iar soţia şi fiica lui se întreceau care face cea mai condimentată şi mai rafinată umplutură. Dar acum lucra, fără prea mult folos, la o ospătărie. Era vechea cantină a fabricii de lăzi, cu cimentul scrijelit de mesele şi scaunele grele de fier, puse acolo din prevedere şi,

totodată, din grijă faţă de oamenii care lucrau cu lemn în aerul plin de rumeguş, dar şi pentru ca să nu fie nevoiţi să o ia din nou de la zero dacă şandramaua ar fi luat foc. Acum veneau acolo şi muncitorii de la fabrica de pantofi din apropiere, dar de pe stradă nu prea venea nimeni, pentru că era un local cu circuit închis şi cîteva sute de clienţi permanenţi. Tocmai de aceea pe mese nu erau decît nişte dantelării de hîrtie, pe care seara le întorceau pe partea cealaltă, iar după două-trei primeniri din acestea le aruncau la gunoi. Acolo veneau tot felul de oameni, musculoşi şi sfrijiţi, guralivi aroganţi şi taciturni sfioşi, dar dacă îi priveai din dosul tejghelei, de unde-şi luau porţiile de mîncare, nu era aproape nici o deosebire între ei. Tacîmurile din mîinile lor zdrăngăneau la fel şi ei îşi aduceau la fel de blazaţi farfuriile la spălat.

La început Rakucsinec s-a purtat la fel ca pe vremuri: umbla de colo pînă colo prin oraş, ca să facă rost de cea mai bună marfă, de carne proaspătă de porc, de găini galbene de grăsime, şi nu înţelegea nici în ruptul capului de ce responsabilul de la cantină îl privea de parcă i-ar fi adus pătrunjel de pe lună.

— Astea sînt prea bune aici, arăta el către sacoşele lui pline. N-ai decît să ţi le duci acasă dacă ai timp de aşa ceva. Mie îmi trebuie resturi, ai înţeles? Din alea pe care nu le cumpără nimeni. Şi să nu-ţi pese cum arată, doar nu sîntem la expoziţie. În astea – pocnea el în oalele mari din inox –, cu puţină pricepere, în două ore se înmoaie şi talpa de pantof.

Aşa că Rakucsinec aştepta pînă ce lua fiecare ce-i poftea inima, cotlet, pulpă ori ceafă, ca apoi, la capătul cozii, să se tîrguiască pentru zgîrciuri, pentru resturi, pentru toate rămăşiţele. Cumpăra pieliţe de pui la kilogram şi oase jupuite de două ori de carne. Sau, dacă preţul era bun, chiar şi carne. Mirosea ea un pic, dar nu era nici o problemă, pentru că nimeni nu strîmba din nas şi nici bucătăreasa nu ridica tonul decît ca să-i strige fetei să mai

cureţe două kilograme de usturoi. De aceea nu serveau şniţele întregi decît o dată pe săptămînă, iar în rest numai chiftele, sarmale, tocăniţe pline de sos şi un fel de mîncare pe care o numeau între ei ciulamaua boschetarilor. Dar nici pomeneală să nu aibă materie primă ca lumea. Aveau, dar numai cît glazura de pe tort: ca decor, ca faţadă sau dacă venea cineva în control. Patronul avea mare grijă să aibă întotdeauna în frigider vreo două pulpe de porc, pe care le drămuia cu zgîrcenie, iar restul mîncării, grosul aproape nevăzut, ca mîlul de pe fundul apelor, era adus de Rakucsinec.

În mai puţin de o lună a slăbit zdravăn şi nici acasă nu accepta să mănînce din supa lui de carne preferată dacă nu controla personal ce se punea în oală. Dacă nu vezi cu ochii tăi, i-a povestit el odată lui Öcsi Keller, nici nu-ţi vine să crezi că, după culoare şi miros, mîncarea de acolo nu se deosebeşte prea mult de cea de acasă şi la început nici gustul nu te deranjează prea tare, poate doar ţi se pare un pic mai iute şi mai grasă decît cea cu care te-ai obişnuit. Mai picantă, cum se spune la ei, pentru că Keller habar nu are ce minuni poate face un pumn de boia iute. Houdini s-ar căca pe el de invidie. Dar nu mori din atîta, bineînţeles că nu mori, doar scaunul ţi-e mai moale şi e bine să ai grijă unde te uşurezi, pentru că acolo nici ploşniţa nu mai trăieşte. Atît a povestit el şi numai o dată, o singură dată, după care patronul i-a dat de înţeles că nu are chef să treacă în contract tot felul de clauze de confidenţialitate, dar dacă îi umblă cumva gura despre reţete, se va hrăni tot restul zilelor numai cu griş cu lapte. Prin perfuzii.

Totuşi secretul nu s-a păstrat multă vreme, pentru că ori de cîte ori cădea de acord cu soţia lui că el, Rakucsinec ar fi meritat o slujbă mai cumsecade, fie şi cu o leafă mai mică, dar mai bine cotată profesional, la un restaurant, la o pensiune sau chiar la un hotel mai mic de la periferie, cei la care apela, chiar dacă-l cunoşteau, amuţeau şi îi zîmbeau amabil, ceea ce însemna că nu mai aveau alte întrebări, deoarece cantina fabricii de lăzi, ca o marcă

bine înregistrată, înlocuia toate răspunsurile posibile. Poate că asta era şi explicaţia fidelităţii de neînţeles a angajaţilor cantinei, pe care în prima zi de muncă patronul i-a explicat-o lui Rakucsinec, bătîndu-l pe umăr: Să nu-ţi faci probleme, bătrîne, tu de aici o să ieşi la pensie.

Oricît de mult şi-a dat el silinţa acolo – iar după o vreme s-a obişnuit să facă şi diferenţa dintre o piele de găină şi alta, ba chiar a învăţat să categorisească zgîrciurile, ca să-şi dea seama care mai putea folosi cumva într-o ciorbă sau că un rest de grăsime era rudă îndepărtată cu ceafa, astfel că ducea ce era mai bun acasă –, odată ajunsă pe masă, mîncarea tot a lături arăta. Adică era ceva ce nu se putea numi mîncare şi nu puteai să o pui la congelator. Şi nu era corect să fie aşa. Dar pentru madam Rakucsinec asta nu era o eroare, ci o lovitură a sorţii, o negare făţişă a tuturor realizărilor lor de pînă acum. Altminteri de ce ar fi devenit ea, din sortatoare de corespondenţă, secretară şi apoi asistentă şefă? Ce rost ar mai fi avut să-şi schimbe cizmele de piele sintetică cu cizme de velur şi, în sfîrşit, cu altele italiene? Oare de ce nu mai poartă clipsuri aurite şi de ce o trec toţi fiorii cînd, cotrobăind prin grămada de haine folosite, simte atingerea mătăsii şi a caşmirului? Rakucsinec s-ar fi cuvenit să observe că de la o vreme nici el nu mai poartă decît tricouri din bumbac sută la sută, la care, dacă le schimba regulat, nu mai apăreau la subsuori pete galbene ca luna nouă, pete care nu mai ieşeau, oricît le-ar fi frecat cu toţi detergenţii. Pentru ea schimbarea a însemnat revoluţia ţesăturilor, bucuria recîştigată a simţurilor, eliberarea erotismului lor, fiindcă o asemenea rufă ţi se lipeşte de trup. Iar acum soţul ei venea cu zgîrciurile lui retrograde! Aşa că a preluat ea sarcina cumpărăturilor şi, spre ghinionul lui Rakucsinec, s-a nărăvit degrabă la conopidă şi gulii, la dovlecei şi ciuperci, astfel încît meniurile de acasă au încetat să mai fie înnobilate de costiţele împănate cu usturoi sau de cotletele

umplute, care au cedat locul piureurilor pentru bebeluşi şi legumelor fără gust şi fără miros.

La fel ca odinioară, micuţa Eszter Novák i-a ascultat şi acum povestea rîzînd. Îl rugase pe Kalcsek să-i spună cîte ceva despre vecini, pentru ca, dacă tot s-a mutat acolo, să-i cunoască măcar cît de cît pe fiecare. Acolo, pe banca din Parcul Pietrelor, nu părea o sarcină prea uşoară, dar rîsul ei vaporos, ca bulele dintr-un pahar cu apă minerală, erau pentru el recompensa perfectă. Nu au epuizat decît parterul, cu manichiurista divorţată şi cu tinerii proaspăt căsătoriţi, iar dintre cei de la etaj, el nu a acceptat să-i povestească decît despre Rakucsinec şi doar cîteva cuvinte despre Mecseki – şi nu întîmplător, pentru că istoriile lor nu erau sfîşiate de îndoieli, ci erau împlinite, întregi şi sănătoase, aşa că puteai să şi rîzi de ele. Să-ţi intre pe o ureche şi să-ţi iasă pe cealaltă. Dar, odată cu revoluţia, adică odată cu libertatea de a povesti şi cu toate celelalte libertăţi, a început să despice firul în patru, îngrijorat şi speriat că nu-şi mai aminteşte exact cum a fost şi că de fapt nimeni nu ştie ce s-a întîmplat cu adevărat. Iar de atunci poveştile nu se mai leagă între ele. De parcă ar vrea să existe de capul lor. Şi nu vor putea să treacă mai departe dacă Eszter nu va înţelege şi asta. Chiar dacă era sigur că atunci ea nu va mai vrea să asculte nimic. Adevărata dramă nu este să ştim ce şi cum s-a întîmplat, ci doar să aflăm ce s-ar fi putut întîmpla. Sîngele şi morţii sînt chestii minore.

Parcul şi tihna poveştii o linişteau întotdeauna pe fată. În ultima vreme se simţea adeseori tracasată, de parcă lumea din jurul ei ar fi fost prea mare, iar golurile care o înconjurau ar fi fost acoperite numai de griji. Kalcsek şi-ar fi dorit ca ea să devină iarăşi la fel de calmă, de rece şi de stăpînă pe sine ca în seara cînd l-a pansat pe fiul lui Veterényi. Poate că nici nu şi-a dat seama cîtă siguranţă le-a insuflat prezenţa ei ca medic. Adică aproape

medic. Dar în toiul împuşcăturilor de afară, cînd curtea ar fi putut să se umple în orice clipă de răniţi, acest amănunt nu mai avea nici o importanţă. Nu mai conta decît stăpînirea de sine. Un profesor de la chirurgie nu ar fi făcut mare scofală dacă ar fi stat cu mintea la sala lui de operaţii sterilă, cu ustensilele strălucitoare aranjate milităreşte, în loc să se ocupe de hemoragia fatală a celui din faţa sa. Dar, din fericire, Eszter era plămădită din alt aluat şi a rămas pe loc, liniştindu-i pe toţi. Asta nu e decît o zgîrietură, îi spunea ea unuia pe care tocmai l-a bandajat, puteţi să vă întoarceţi liniştit acasă, iar necunoscutul pleca într-adevăr liniştit acasă, convins că va scăpa cu viaţă. Iar această linişte mai conţinea şi pericolul ca nu toţi să poată fi salvaţi, ca unul să-şi dea duhul pe stradă, altul să moară de hemoragie, iar al treilea să nu aibă nici o şansă. Numai că a doua zi dimineaţa ar fi fost foarte greu să-i explici mamei celui de-al treilea că fiul ei nu a fost ucis de gloanţe, ci de statistică. De probabilitate.

Dar ei nu vorbeau despre asta. Se părea că pentru ei moartea era ceva prea concret, aproape imposibil de analizat, ca perfecţiunea unei opere de artă. Eszter nu aducea niciodată vorba despre ea, de teamă că, orice ar spune, ar părea că vrea să se disculpe, că orice cuvînt ar fi o explicaţie din partea ei, iar Kalcsek tăcea, cu discreţia care îl scosese deja din multe încurcături. Şi tocmai de aceea i-a luat el la rînd pe vecini, înşirînd poante legate de ei, de la cuceririle lui Mecseki pînă la Rakucsinec, gheşeftarul, cum îi spuneau toţi. Poate că ar fi rămas aşa, pe acea fîşie de acalmie, dacă Eszter nu ar fi simţit întru cîtva că îi era şi ea datoare lui Kalcsek pentru încrederea pe care i-o arăta, dar nu cu vreo banalitate neutră, nedemnă să fie spusă de două ori, ci cu ceva care să-i vină din adîncul sufletului, cu o sinceritate supărătoare, cu care să-i tulbure doar calmul şi nimic altceva, să-l facă pe Kalcsek să retrăiască din plin ceea ce el nici nu voia să înţeleagă.

A început să-i povestească despre satul ei şi despre mama ei, pe care taina procreării a luat-o prin surprindere, surprindere pe care o simte pînă în ziua de azi, şi tocmai de aceea, dacă ar fi fost să aleagă, dacă natura i-ar fi permis o asemenea absurditate, Eszter ar fi ales ca în acea dimineaţă de octombrie tatăl ei să ia asupra lui povara de a o scoate în chinuri din pîntec, de a o aduce pe această lume, pentru că el ar fi fost, din toate punctele de vedere, în stare de aşa ceva. Într-un fel, el era mai receptiv la toate, chiar şi la lucrurile mai năstruşnice, mai ieşite din comun, pe care le considera fireşti şi banale, de parcă pe lume nu ar exista surprize. Şi nu a îndrăznit niciodată să o iubească aşa cum îşi iubeşte fiica un tată adevărat, ca să nu-şi dea astfel de gol nevasta, căci nici o fiică nu-i poate cere asta tatălui ei.

Kalcsek o asculta răbdător, mormăind ceva, iar uneori o lua de mînă, ca pînă la urmă să-i spună că poate tocmai de aceea era atît de puternică. Puternică, eu? a izbucnit Eszter într-un hohot de rîs isteric. Eu nu am fost niciodată puternică. Dar îţi trebuie curaj şi ca să-ţi recunoşti greşelile, a încercat Kalcsek să înalţe nivelul discuţiei, cum spunea el, însă fără succes. Eszter a sărit iritată de pe bancă. De fapt i-ar fi plăcut să plîngă şi nu începuse toată povestea asta decît ca să-şi verse năduful, dar cum lacrimile i-au fost întoarse din drum şi, în loc de compasiune, i s-a servit o nouă idioţenie teoretică, se simţea mai degrabă furioasă. Ca în faţa unui medic care ar fi refuzat să o trateze. Sau a unui autobuz în care nu ar fi fost lăsată să urce, cu toate că avea bilet. A simţit şi Kalcsek că a dat cu bîta-n baltă, pentru că, negăsind altceva mai bun de făcut, a doua zi a apărut în parc cu un buchet de flori. Spera ca între timp fetişcana aceea blondă şi zglobie să-şi fi oblojit rănile sufleteşti, iar garoafele lui să fie cireaşa de pe tort. Cel mai mult îi plăcea la ea că învăţa repede şi uita imediat. Iar pe deasupra mirosea minunat. Chiar dacă parfumul ei discret scotea şi mai mult în evidenţă mirosul lui de om bătrîn, mireasma apei proaspete şi a pielii lui tot

mai stafidite. Aşa că îşi dădea în schimb silinţa să compenseze asta încercînd să fie tot mai elegant şi se îmbrăca adeseori în costum şi cu cravată, fără să-i pese că arăta ca un elev ieşit la pensie. Soţia lui se îmbrăca mereu la nimereală, ba chiar s-ar fi dus şi la magazin în combinezon, pentru că îi era mai comod. Mai tîrziu i s-a spus că era unul din semnele bolii, că nu-şi mai dădea seama ce se cuvine şi ce nu, dar asta ar fi însemnat că răul i se trăgea încă din tinereţe, a chicotit Kalcsek în sinea lui şi nu era exclus să existe un dram de adevăr în ideea că undeva, în tenebrele trupului nostru, mocneşte încă din copilărie morbul care, odată încolţit, va înflori şi ne va veni de hac.

Dar ce deosebire era între privirile lor! În comparaţie cu loialitatea de căţel din ochii soţiei sale, care se ataşa de toate obiectele sau fiinţele ce o înconjurau, făcînd tot posibilul să nu se mai mişte de lîngă ele, Eszter încerca mereu să vadă dincolo de cele ce i se arătau în faţa ochilor, provocînd lucrurile să-şi dezvăluie tot mai multe feţe, să o vrăjească din ce în ce mai mult, iar dacă se arătau incapabile de aşa ceva, renunţa de îndată la ele. Helga avea ochi cenuşii, ca ploaia prelinsă pe sub poartă, iar Eszter, albaştri şi reci, ca marea distantă şi imperturbabilă din ilustrate, care dezvăluie mereu cîte ceva din toţi cei care intră sau se îneacă în ea. Cum nu avea la îndemînă o comparaţie mai potrivită, Kalcsek vedea în acea mare vălurită, în veşnicul ei neastîmpăr, o sete de aventură, pricina tuturor peripeţiilor ei tulburătoare, precum şi a rănilor cu care se alesese încă din copilărie, de cînd începuse să se ia la harţă cu băieţii. Cel care îndrăznea să privească pînă la orizontul privirilor ei, acolo unde nici marea nu mai era decît o linie blîndă, nu se mira de nimic. Nu mai avea răgazul să o facă.

N-a apucat să-şi ducă gîndurile pînă la capăt, fiindcă fetei i s-a întunecat privirea, ceea ce prevestea lucruri serioase, iar ea a început să-i povestească cum că abia împlinise optsprezece ani cînd mama ei a dus-o prima oară la

un ginecolog, ceea ce era un fel de sărbătoare, un soi de recunoaştere a maturităţii ei, pe care medicul avea să o certifice cu parafa lui şi cu care n-avea decît să-şi ia apoi lumea-n cap. Iar medicul avea degete mici şi delicate, ce nu se potriveau defel cu linoleumul zdrenţuit şi cu pereţii ce tînjeau după un strop de zugrăveală şi nici cu afişele din care o sumedenie de fetiţe decolorate zîmbeau cu o inocenţă atemporală. Cabinetul era curat, dar ponosit, ca o cîrpă spălată prea des, cu tot cu secţiunea vaginală dintr-un colţ şi asistenta de pe scaun. În schimb, ea s-a bucurat cînd medicul nici nu a vrut să audă ca mama ei să rămînă înăuntru, ci a poftit-o hotărît să iasă, apoi a început să o consulte temeinic, şoptindu-i asistentei tot felul de indicaţii, după care a chemat-o şi pe mama ei, şi-a scos ochelarii, s-a scărpinat în nări, de parcă şi-ar fi căutat acolo cuvintele, şi în cele din urmă le-a spus că n-ar strica să aibă grijă.

— Dar de ce? l-a întrebat arţăgoasă mama ei.

— În locul dumneavoastră, a zis el, privind-o pe Eszter direct în ochi, eu nu aş ieşi din casă fără un pachet de prezervative în buzunar.

— E încă prea devreme, s-a revoltat mama ei, încercînd să o smulgă cît mai repede de lîngă medicul acela bădăran.

— Dar ce am?

— Dumneata eşti pe dinăuntru ca foiţa de ţigară. Poate ca urmare a unei cistite din copilărie. Sau e o moştenire genetică. N-aş putea să-ţi spun cu exactitate.

— Şi ce înseamnă asta?

— Că nu ai la dispoziţie decît o singură încercare, cel mult două. Dacă vrei să ai copii. Dacă nu, îţi scoatem toată instalaţia.

— Păi, cum să nu vrea fata?

Atunci nu lăsa nimic la voia întîmplării, i-a spus medicul, bucuros că nu l-au întrebat mai multe, fiindcă habar nu avea ce ar fi putut să le mai spună.

Să nu accepte decît sămînţa marelui El, dar asta numai după un control genetic amănunţit? Iar marea iubire să fie altceva decît o aventură? Ce altceva ar mai putea să fie?

În schimb, rezultatul a fost că de atunci, alături de gustare, Eszter mai avea în geantă şi un pacheţel cu prezervative. Preţioasa cutiuţă i-a adus-o bunicul ei, care locuia în zona de graniţă şi avea un permis de mic trafic, cu care putea să-şi petreacă în fiecare lună cîte o zi întreagă dincolo de graniţă, unde îl cunoştea toată lumea şi poate tocmai de aceea era să-i crape obrazul de ruşine cînd a intrat în farmacie. Dar acel fleac argintiu şi rece la pipăit a meritat osteneala. Mai aveau o jumătate de an de şcoală, iar la toaletă fetele pipăiau pe toate feţele, cu ochii cît cepele, cerculeţul acela care le aluneca printre degete şi îi măsurau diametrul, care pînă atunci nu fusese decît o noţiune abstractă de la orele de geometrie, iar acum se vădea că era ceva legat de viaţa reală. Dar aveţi grijă cu unghiile, pentru că dacă se rupe ambalajul, curge lichidul din el şi elasticul se usucă. Profunzimea cunoştinţelor ei le-a minunat şi mai tare pe fete, aşa că nimeni nu s-a gîndit că Eszter ştia asta din instrucţiunile de folosire, cu desene care ilustrau metoda corectă de utilizare, ca să nu mai vorbim de acel detaliu derizoriu, cum că mama ei verifica personal, zi de zi, dacă pacheţelul era întreg, cu ambalajul intact.

Şi cum te-au afectat sufleteşte toate astea? a întrebat-o Kalcsek.

Nu i-a fost uşor. Bineînţeles că acolo, pe bancă, i se părea ceva firesc că i s-a dus vestea prin tot satul că era o curvă, că încă de a doua zi cîrciumarul şi poştaşul erau gata să-i facă propuneri concrete şi că, atunci cînd ieşea pe uliţa mare, mamele îşi chemau fetele în casă, de parcă curvăsăria s-ar transmite prin deochi, iar ea s-a gîndit o vreme că cel mai bine ar fi să treacă odată hopul ăla şi să se folosească de acele una sau două şanse pe care le avea, aşa că nu mai trebuia decît să hotărască dacă alesul va fi

băiatul cel mare al lăptarului sau vreunul din colegii ei de clasă, ca apoi să se uite rîzînd la mama ei cînd îi va arăta seara prezervativele intacte, dar aproape expirate. Şi pînă la bacalaureat satul vuia deja de bîrfe, aşa că a devenit de la sine înţeles că nu mai avea cum să rămînă acolo, altminteri pînă şi crîşma ar fi devenit un bordel, căci cei mai îndrăzneţi începuseră să o pişte de fund şi pe mama ei – doar ştiau ei bine de la cine a învăţat fata meseria, îşi făceau beţivii cu ochiul. Aşa a venit vorba de şcoala postliceală de asistente medicale, care măcar era în oraş, cu toate că pe vremea aceea Eszter credea tocmai contrariul, şi anume că va trăi singură toată viaţa, că nu va lăsa pe nimeni să pună mîna pe ea, pentru că nici un bărbat nu merita acea unică şansă. Dar bineînţeles că mai tîrziu l-a rugat şi pe profesorul ei, Antal Sprőd, să o consulte temeinic, fiindcă primul medic putea să fi greşit, iar dacă el îi va pune un alt diagnostic, ar putea chiar să se întoarcă în sat, numai că după două săptămîni de chinuri el a ajuns tot la verdictul din vechiul cabinet părăginit, doar cu nişte explicaţii mult mai savante şi cu o hîrtie plină de termeni latini, din care a recunoscut şi ea cîţiva.

Iar de atunci totul a decurs de la sine. Frîiele au fost preluate de soartă – sau cum s-o mai fi numit acea înlănţuire logică a evenimentelor –, pentru că, în ciuda părului său încărunţit, profesorul Antal a înţeles pe dos încrederea ei, ceea ce a dus-o direct în apartamentul închiriat din cartierul Flacăra, unde Eszter îi dezmierda în gură, de trei ori pe săptămînă, severitatea didactică, pentru că bărbaţii sînt deosebit de gentili cînd vor să se ferească de anumite complicaţii, iar în lexicul tovarăşului profesor copilul figura fie ca atare, fie ca embrion. De fapt tot atunci a învăţat Eszter că nu era un păcat să accepte tot felul de atenţii şi că exista într-adevăr o legătură directă între o felaţie ca lumea şi o pereche de pantofi frumoşi. Era o treabă murdară şi ea nu vrea să înfrumuseţeze lucrurile şi nici nu ştie ce s-ar fi ales de ea dacă nu ar fi apărut Roland cu juliturile lui.

Lui Kalcsek i-a trebuit o săptămînă întreagă să rumege cele auzite. Toată viaţa a fost un om singuratic, fără prea mulţi prieteni. Dacă pe vremuri soţia lui nu ar fi pus ochii pe el la autogară şi nu l-ar fi rugat să-i care bagajul, poate că ar fi rămas veşnic burlac. Poate că îi lipsea curiozitatea, dorinţa să scruteze vieţile altora. Dar el trăgea cortina care-l despărţea de tainele lumii, lucru care era o premisă chiar şi pentru cele mai superficiale prietenii. Toate cele care îi apropiau pe oameni pe el îl îndepărtau de ei. Mărturisirile majore îl descurajau, iar discuţiile prelungite pînă în zori îl făceau să adoarmă. Nici nu voia să audă de învîrtelile altora, de opiniile lor politice, de originile dubioase, nu-l interesa ce bagă oamenii în buzunar şi cine îi protejează. Toate astea sînt ca nişte piese de prisos dintr-o maşinărie, i-a explicat el într-o bună zi unuia din ucenicii care i-au fost repartizaţi. Băiatul n-a prea înţeles ce a vrut să spună, pentru că bătrînul nu a mai zis nimic, dar i s-a lăudat electronistului cu rudele lui din străinătate, apoi a adus din pachetele pe care le primea regulat nişte ciocolată învelită în staniol strălucitor şi tot felul de reviste, în care pînă şi chibriturile erau prezentate de femei în pielea goală. O vreme aproape tot atelierul nu a vorbit decît despre asta, iar apoi, peste cîteva zile, despre cei care nu au mai venit la lucru. Trebuia să fii tîmpit ca să te miri de aşa ceva. Dar Kalcsek habar nu avea de nimic. Norocul lui a fost povestea aceea cu televizorul, cînd i s-a făcut percheziţie din cauza antenei încropite împreună cu Veterényi, pentru că începuse să devină dubios în ochii tuturor.

Altminteri cui ar fi putut el să-i explice că nu era un laş şi că însingurarea lui nu era nici rezultatul vreunei ideologii învăţate la seminar, nici o modalitate perfidă de supravieţuire, ci pur şi simplu aşa era firea lui? Nimănui. Aşa că nici nu-şi dădea osteneala să o facă. N-aveau decît să-l creadă un excentric. Chiar dacă era conştient, după ideile cu care erau tocaţi

întruna la cursurile de pregătire, că separatismul este primul semn de abatere de la ideologia oficială. Dar el se mulţumea cu faptul că, deşi nu-şi băteau capul cu el, toată lumea îi recunoştea simţul aparte pentru sport, pentru că toate pronosticurile lui se adevereau. Aşa se face că a cîştigat la lucru o mulţime de pariuri făcute pe meciurile din campionat şi a fost singurul care a prevăzut înfrîngerea celor de la Interne în meciul de la Craiova, dar acela nu fusese decît un gest demonstrativ, după cum a adăugat el, pentru că nimic nu mai putea periclita titlul de campioană al celor de la Dinamo. Numai că lucrurile au mers aşa doar o vreme, iar mulţimea de pariuri cîştigate a început să bată la ochi, pentru că, deşi toată lumea ştia că întreg campionatul era aranjat dinainte, faptul că cineva era în stare să prevadă cu atîta exactitate toate rezultatele a început să pară o uneltire împotriva regimului, aşa că a fost convocat la birou.

— Totuşi de unde naiba ai ştiut? l-a întrebat şeful de secţie, care nu şi-ar fi permis să nu ţină cu Dinamo, aşa că pierduse o sută de lei, banii de buzunar ai fiului său pe o lună întreagă.

— Păi... a început Kalcsek să se scarpine în cap, pentru că s-a gîndit o clipă că ar putea să şi mintă. Citesc ziarele.

— *Sportul*?

— Nici pomeneală, a zîmbit îngăduitor Kalcsek. Acolo nu scrie nimic important.

— Dar ce citeşti?

— Asta.

Şi a scos din buzunar ziarul central al partidului, de-acum un pic mototolit. Apoi i-a arătat un articol: săptămîna trecută tovarăşul secretar general a făcut o vizită de lucru, încununată de succes, la Craiova, unde a constatat că industria socialistă multilateral dezvoltată a întrecut

capitalismul imperialist şi asupritor. Ca semn de recunoştinţă pentru succesele înregistrate în întrecerea socialistă, el i-a decorat pe…

— Dumneata citeşti aşa ceva? l-a întrebat înmărmurit şeful de secţie.

Era bine-cunoscut faptul că pe hîrtie se făcuseră abonamente în numele tuturor angajaţilor, iar dacă i-ar fi interesat conţinutul, măcar o treime dintre ei ar fi putut să deschidă ziarul. Dar ei nu le luau acasă decît pentru curăţenia generală de primăvară, cînd, pe lîngă obligatoriul bătut al covoarelor, se mai curăţau şi geamurile. Altminteri, teancurile putrezeau nedezlegate la poartă, spre marea satisfacţie a pionierilor trimişi să adune hîrtii, căci aşa au cîştigat cei de la liceul Goga o sumedenie de premii la concursurile de colectare a materialelor reciclabile. Iar şefilor nu le era teamă decît ca nu cumva să-şi bage nasul cineva prin baloturile acelea şi să remarce că toate paginile erau netede ca oglinda, că nu puteai observa nici cu lupa vreo urmă de şifonare, ca semn al interesului faţă de cele scrise, căci pentru aşa ceva, în ciuda tuturor diplomelor obţinute, nimeni nu i-ar fi aplaudat cu entuziam. Iar acum şeful de secţie avea în faţă un individ, un om în carne şi oase, care citea totul, din doască-n doască. Tipul ideal, pe care-l aşteptau de o veşnicie. Şi nu putea să-i reproşeze nimic.

— E ceva foarte lăudabil, dar să nu spui la nimeni. Ba nu, spune, dar nu aşa! Mai bine zis, poţi să citeşti ziarele şi în fabrică, ba chiar ţi-aş fi recunoscător dacă le-ai citi aici, la noi în secţie, dar să nu tragi foloase de pe urma lor. Adică vreau să spun că poţi să tragi foloase din ele, pentru că aşa sînt şi directivele, dar să nu…

Şeful de secţie transpira din greu.

— Ce mama dracului, doar pricepi la ce mă gîndesc!

— Nu prea, i-a răspuns Kalcsek.

Şeful îl privea cu faţa răvăşită.

— Dar titlul de campioană e sigur?

— Păi, dacă nu se întîmplă vreo minune…

— Nu există minuni.

— Atunci e destul de sigur.

— Şi ce se va întîmpla în etapa următoare?

— Nu ştiu, încă nu am citit presa de azi, i-a răspuns Kalcsek, convins că nu mai avea nici un rost să mintă.

După toate astea, e de la sine înţeles că nimeni nu-i mai făcea observaţii cînd deschidea *Scînteia* sau *Előre* în timpul serviciului, acoperind diodele de pe masă, şi că nu mai era cu mintea la muncă. Indicatorii de producţie, vizitele în ţările africane prietene, şirurile uteciştilor victorioşi erau nişte idile în faţa cărora capitula. Literele negre ca smoala erau atît de uşoare, atît de simple şi de eterice, încît aproape că zburau de pe hîrtie. Kalcsek citea repede şi temeinic. Iar pe deasupra nici nu mai trebuia să citească printre rînduri, ci se mulţumea cu conţinutul în sine. Şi se părea că nu-l deranja nici faptul că, încet-încet, au ajuns să se ferească toţi de el, să-i zică pe la spate „domnul secretar de partid“ şi să nu-l mai ia nici măcar peste picior. În schimb, de Paşti se trezea întotdeauna cu cîte un ou nefiert prin pantofi sau într-unul din buzunarele de la veston, chiar dacă astea erau poante de începători. Iar după ce amatorii de pariuri l-au părăsit de tot, a început să-şi noteze pronosticurile cu migală, temeinic, într-un caiet cu pătrăţele, avînd senzaţia că eul lui sceptic paria cu eul lui raţional şi că măcar se păstra în formă. Nu se simţea în largul lui decît în zilele cînd îşi suia televizorul portabil pe bicicletă şi urca pe dealul Csemergi, pentru că acolo se prindeau cele mai multe meciuri din străinătate, iar uneori rămînea şi peste noapte la vechea cramă, în jurul căreia viţa-de- vie se ofilise demult, dar unde clădirea mai păstra pe pereţi urmele beţiilor, ale orgiilor de odinioară: scrijelituri aproape şterse cu nume, ani, vulgarităţi. Cînd i se făcea poftă, îşi mai prăjea cîte o bucată de slănină şi îşi imagina, în bătaia focului, că era

singur pe lume, iar luminile care pîlpîiau în vale nu erau altceva decît focurile de artificii ale pustniciei sale.

Avea un singur prieten, la fel de tăcut ca el. L-a îndrăgit pe Rudolf de la bun început, de cînd s-au mutat acolo. Nu era deosebit de chipeş, dar statura lui înaltă, bărbia proeminentă şi claia de păr negru şi des atrăgeau privirile tuturor. Kalcsek, cu spinarea lui gîrbovită şi cu tenul gălbui, ar fi avut toate motivele să-l invidieze pe tînărul titan, totuşi alături de el simţea acea tihnă plină de satisfacţie pe care ţi-o dau obiectele sau fiinţele bine făcute. Dar asta nu însemna nimic şi mai ales nu era un motiv să treacă dincolo de cele cîteva fraze de complezenţă pe care le schimbau în gang, chiar dacă Helga l-a îmbiat adeseori cu cîte o farfurie de supă pe fiul lui, Balázs, atunci cînd Márta nu ajungea acasă la timp. Aveau multe trăsături comune, care se manifestau la fiecare în mod diferit: Rudolf tăcea morocănos, iar Kalcsek, politicos. Kalcsek îl respecta pentru că era puternic, dar nu încerca niciodată să-şi rezolve conflictele prin forţă, după cum nici el nu a ridicat vreodată mîna asupra cuiva. Dar fără madam Szilasi, cu sfaturile ei năstruşnice, nici acest subiect nu ar fi ocupat mai mult de un minut din rezumatul zilei, făcut în patul conjugal după ce stingeau lumina.

Kalcsek tocmai se întorcea de la fabrică cînd a găsit-o pe Márta sprijinită de zid, frîntă de oboseală. Nu s-a uitat la el şi nici nu i-a cerut ajutorul. Era lipită de perete, era palidă şi tremura, de parcă pînă şi bruma de răcoare adunată sub poartă o deranja. Sînii i se unduiau vizibil sub rochia de pînză. Kalcsek a privit într-o parte, deranjat că i-a observat decolteul neobişnuit de adînc. A pus jos servieta, în care de obicei nu-şi căra decît gustarea, şi i-a luat din mînă plasele grele, probabil pline cu raţia lor de alimente pe o lună întreagă. A urcat treptele în grabă – în asemenea cazuri amabilităţile sînt de prisos. De fapt nici nu-l interesa dacă Márta şi-a adunat puterile cît să se dezlipească de zid şi să pornească pe urmele lui. A lăsat

plasele în faţa uşii lor şi s-a gîndit o clipă să nu o mai aştepte pe femeie, pentru că manifestările de recunoştinţă îl stinghereau, ci să se ducă direct acasă. Avea timp să se întoarcă după servietă şi mai tîrziu. Dar nu a apucat să stea prea mult pe gînduri, Márta nu mai stătuse decît, poate, cît să-şi refacă un pic conturul buzelor cu ruj – sau, naiba ştie, o fi avut doar o ameţeală trecătoare –, aşa că a apărut în capul scărilor, cu faţa proaspătă şi binedispusă.

Vă mulţumesc, i-a spus ea şi Kalcsek a simţit că nu-i mulţumea pentru fleacul acela, ci pentru ceva ce avea să se întîmple mai tîrziu. Poftiţi servieta, a continuat Márta, iar el tot nu a putut să articuleze nici un cuvînt, atîta am putut să car şi eu pînă la etaj, i-a spus ea zîmbind, dar cînd i-a întins geanta ponosită şi pe alocuri un pic găurită, l-a mîngîiat pe Kalcsek de-a lungul încheieturii cu degetul ei delicat şi rece. A fost o senzaţie înfiorătoare. A fost un gest îndrăzneţ şi totodată tandru, păcătos şi nevinovat, iar Kalcsek simţea că ar fi fost de prisos, chiar jignitor să lase totul pe seama cuvintelor. Avea de ales dacă să intre pe uşă după ea sau să dea bir cu fugiţii. S-a făcut mic, de parcă l-ar fi atacat cineva, s-a gîrbovit şi s-a silit să nu-şi ridice ochii nici măcar din greşeală la faţa ei îmbujorată şi la ochii ei mari, gata să înghită toată curtea. Şi a luat-o la fugă pînă acasă, chiar dacă nu foarte hotărît.

S-a frămîntat toată seara, încercînd să priceapă ce se întîmplase de fapt şi cît fusese rodul fanteziei sale. Uneori ridica din umeri rîzînd, alteori îl treceau năduşelile de spaimă, de parcă vecina l-ar fi surprins în pielea goală. Nu îndrăznea să discute întîmplarea cu Helga, chiar dacă ea, cu mintea ei de femeie, ar fi fost în stare să-i explice mai bine situaţia. Dar ce ar fi putut să-i povestească? Pe măsură ce-şi repeta în minte scena, ea devenea tot mai banală. Însă după o săptămînă s-a dovedit că instinctele nu l-au înşelat.

Atunci s-a îmbătat prima oară împreună cu Rudolf. Mai băuseră ei şi altădată, dar numai din politeţe, cu ţîrîita, ca între vecini.

Cînd a intrat pe poartă, Rudolf l-a apucat de umăr cu ghearele lui de fier şi l-a tîrît pînă la crîşmă. Kalcsek l-a urmat supus, convins de importanţa momentului, cel mult întrebîndu-se în sinea lui dacă va renunţa oare la ultimul pahar înainte să i se împleticească limba în gură sau numai după ce nici nu-i va mai desluşi trăsăturile celuilalt. L-au înjurat tot timpul pe Mecseki, pe cuceritorul acela de pizde, care s-a săturat de mahalaua lui şi acum a început să dea iama prin vecini, dar ce o fi găsit Márta la el, a întrebat Rudolf a suta oară, privind în jur, de parcă unicul răspuns posibil s-ar fi ascuns discret printre clienţii obişnuiţi ai crîşmei. Kalcsek clătina din cap, aşteptînd întrebările adevărate, care nu au întîrziat să vină şi, după al patrulea pahar, Rudolf s-a uitat la el cu o privire tulbure şi tot mai neajutorată, întrebîndu-l ce să facă acum, iar Kalcsek s-a grăbit să-i răspundă, nimic. Rudolf părea că-l înţelege. Pe de o parte ar fi trebuit să-l ia la palme pe loc, a continuat Kalcsek în gînd, fiindcă ulterior ar fi fost o bădărănie s-o facă, iar pe de altă parte lui Mecseki nici nu i-ar fi trecut prin minte aşa ceva dacă Márta… Şi şi-a bincuvîntat propria timiditate, pe care i-o reproşa mereu Helga, faptul că nu reuşea niciodată să desluşească semnele discrete, aşa că era nevoită să-i strige în gura mare dacă voia ca el să înţeleagă ceva, dar iată că acum era în situaţia pe care şi-a dorit-o dintotdeauna şi tocmai datorită muţeniei sale şovăielnice, nu în urma unor flecăreli ori a unor mărturisiri tulburătoare, şi chiar dacă a vomitat şi s-a perpelit toată noaptea, şi-a dat seama, chiar cînd stătea aplecat deasupra veceului, că legase o prietenie de-o viaţă cu Rudolf, care i-a ascultat sfatul şi a plecat o săptămînă la pescuit. Între timp lucrurile or să se liniştească, a adăugat el. Iar lucrurile s-au liniştit. Poate chiar mai mult decît ar fi trebuit. Aşa că a fost alături de el la înmormîntarea lui Balázs, au strîns împreună

calabalîcul femeii după ce Márta l-a părăsit, i-a ţinut isonul şi în timpul acelor beţii inutile, cînd nu îndrăznea să rămînă singur cu Zmeură, şi tot el l-a dezlegat de pe clanţă în dimineaţa aceea cînd liniştea din locuinţa lui a devenit suspectă.

Se spune, poate cu oarecare îndreptăţire, că timpul le rezolvă pe toate. Că resturile tale pămînteşti vor fi descoperite cu atît mai repede, cu cît ai prieteni mai mulţi şi mai buni. Din această perspectivă, cele cinci ore nu erau un rezultat neglijabil. Moartea i-a survenit în zori, iar el a început să-i bată la uşă şi la fereastră încă de la ora unsprezece. Oare s-ar fi putut întîmpla şi altfel? Puţin probabil. Cuvintele nu precipită şi nu amînă nimic. Preotul poate să spună ce vrea, iar legistul să scrie ce-i trece prin minte, dar cele cinci ore tot cinci ore rămîn. Şi lui îi venea din ce în ce mai greu să vorbească despre asta, oricît de mult l-ar fi îndemnat lipsa lui Rudolf s-o facă. Doar că el nu vedea în locul cuvintelor decît o prăpastie. Descurajant de adîncă. Iar podurile şi punţile ar fi fost o glumă proastă.

Oricît de mult s-ar fi urît în clipa aceea, nu s-a putut abţine să o întrebe de ce nu a rămas împreună cu băiatul acela cumsecade, cu Roland Gondru sau cum îl chema. Din cauza tatălui său? Kalcsek spera că Eszter se va folosi de răspunsul pe care i l-a oferit pe tavă, epuizînd astfel subiectul. Iarna bătea la uşă şi dacă nu ar fi vrut să continue discuţiile în vreo cafenea, ar fi fost nevoiţi să le întrerupă pînă la primăvară. Parcul era de nerecunoscut. Îngheţurile din zori bombăneau deja în decorul împietrit, iar crengile golaşe despicau cerul.

Nu, şi nici diferenţa de vîrstă nu a dus la ruptură, dacă despărţirea lor se putea numi ruptură, a spus Eszter, pentru că au decis asta împreună. Desigur că pînă la urmă Roland a izbucnit în plîns, iar ea a fost la fel de contrariată ca în acea dimineaţă de primăvară cînd el, încă somnoros şi slinos de iubire,

a început să o numească Margareta, iar în prima clipă asta a dus-o cu gîndul la vreo fostă colegă de clasă de-a lui, cu curul turtit, sau la vreuna nouă, de la facultate, şi a fost gata să se supere definitiv pe el şi să-l facă cu ou şi cu oţet, cu toate că răspunsul, unul banal, se afla în romanul mînjit cu unsoare care zăcea deja de o săptămînă pe noptiera lui. L-a citit, ceea ce a complicat şi mai mult situaţia. Mai ales că nu a descoperit nici o asemănare cu femeia aceea din poveste, poate doar că acum locuia şi ea într-un subsol, dar în rest totul era uluitor de diferit. De pildă, ea nu şi-a dorit niciodată să zboare, darmite în cîrca unui cal, şi nu se simţea cîtuşi de puţin dispusă să se sacrifice pentru ceva, dar Roland a insistat şi chiar s-a jurat că, în timp ce citea romanul, nu s-a gîndit decît la ea, pentru că semăna cu Margareta ca o soră geamănă. I se părea ridicol şi pe deasupra şi-a dat seama că, prin această asemănare forţată, Roland ar fi vrut ca, la rîndu-i, ea să-i spună „Maestre“, idee la care ea nu mai putea nici să rîdă. Iar dacă pînă atunci îl mai credea în stare să scrie ceva trist şi ilizibil, acum şi-a dat seama că de fapt el nu tînjea decît să o şteargă după părinţii lui, în Canada, ca să se facă tăietor de lemne sau benzinar şi nimic mai mult. Pentru că nu aveau bani şi nici n-aveau de unde să ceară. Aşa că, cu cît margaretele se înmulţeau, Eszter devenea tot mai conştientă de contradicţia dintre Roland şi eul său fals din roman, de faptul că ea se culca mai degrabă cu un salahor canadian decît cu cineva care, dacă soarta i-ar cere-o, ar fi în stare să o ocrotească şi să o salveze, iar aceasta nu era o decepţie tragică, profundă sau înălţătoare, ci una care te dezmeticeşte într-o bună dimineaţă, odată cu cafeaua şi cu pîinea prăjită. Şi bineînţeles că în tot acest timp el a continuat să fie tandru şi delicat, dar de ce să-i ceri unui bărbat ceva ce-ţi poate oferi şi o bucată de săpun?

Asta a fost tot, a spus Eszter cu glasul stins, cu toate că abia acum urma surpriza. După ce a renunţat la Roland, senzaţia de libertate a apropiat-o, ca

un fel de răsplată, de Margareta, mai bine zis de varianta ei mai lucidă, care nu renunţă la banalitatea mereu renăscută a vieţii în ceruri, ci rămîne cu picioarele pe pămînt, trăind mereu cu speranţa că, între doi paşi, va fi în stare să se desprindă de sol, măcar cît să poată convinge pe cineva că şi aceea e o fărîmă de zbor. Acela a devenit romanul ei preferat. Era pentru ea reţetă de viaţă şi sprijin, prietenă şi tainic amant, căruia putea să i se destăinuiască, iar el să i se spovedească şi mai profund. L-a citit de nenumărate ori, în autobuz, la coadă, uneori chiar şi în timp ce gătea, chiar dacă de obicei sărea peste fragmentele religioase, atentă mai degrabă la femeia aceea, încercînd să-şi imagineze dacă ea ar fi în stare să se dezbrace în faţa unei mulţimi cum era cea de la balul acela bezmetic, iar o dată asta chiar a excitat-o, de parcă ar fi mîngîiat-o cineva direct pe nervi, ca o poftă delicată şi fermă, nestăpînită şi măgulitoare, pe care nu putea să o lase în seama lui Roland, cu delicateţea lui confuză, aşa că s-a descătuşat singură chiar acolo, în bucătărie, nici nu îndrăzneşte să-i spună cu ce, ca apoi tot restul zilei să simtă că-i arde obrazul, şi tocmai această inimaginabilă ruşine, imposibil de mărturisit, dar tot mai ademenitoare, a fost şi motivul pentru care nu a mai putut să se uite la copilul acela. Pentru că Roland a rămas tot timpul un copil – şi, pe deasupra, copilul tatii. Îi era măcar recunoscătoare pentru că i-a deschis calea spre cartea aceea şi spre bărbatul pe care, în sinea ei, nu îl numea decît Rot Jani.

S-au întîlnit în seara revoluţiei şi i-a remarcat nu atît faţa, care nu avea nimic surprinzător, ci mai degrabă corporalitatea, faptul că atrăgea privirile tuturor din clipa în care intra pe uşă, cu toate că era la fel de subţire şi de băieţos ca Roland. Iar peste doi ani, cînd s-au întîlnit din nou pe stradă, l-a recunoscut imediat, pentru că ea nu uită niciodată feţele oamenilor, şi habar n-are cum de a avut curajul să-l salute. El nu a stat pe gînduri şi a invitat-o la o cafea, apoi a condus-o la piaţă, ca să-şi facă cumpărăturile, ca în cele

din urmă să o reguleze în dosul casei ca într-un pat. Bineînţeles că în zilele care au urmat au folosit şi canapeaua, dar niciodată nu a fost impresionată de îndrăzneala, de tehnica sau de calităţile lui fizice, acestea fiind mai degrabă nişte amănunte ridicole, care nu meritau să fie luate în seamă, ci de greutatea acumulată în trupul lui. Cu care, cînd se culca peste ea, o elibera cu totul de firea ei mereu nemulţumită şi smiorcăită. Nu semăna deloc cu povara lui Antal Sprőd sau cu pricăjeala lui Roland. Era o voinţă concretă, de netăgăduit, care o ţintuia la pat, care o obliga să i se supună, iar în această supunere a descoperit, împotriva voinţei ei, o desfătare inimaginabilă, faţă de care neghiobia aceea din bucătărie nu era decît o oglindire îndepărtată, iar toate celelalte încercări, nişte sclipiri şi mai palide. De parcă pînă atunci ar fi stat ea însăşi în calea propriei desfătări, pentru ca, odată scoasă din priză, ca o maşinărie stricată, simţurile, acele blesteme sau comori, să i se răspîndească prin tot corpul. Uneori avea dureri, arsuri, pentru că adesea el pur şi simplu o viola, dar ele nu-i apăreau decît a doua sau a treia zi, cînd simţea protestele trupului, dar nu-i dădea nici o atenţie, nu îi asculta cîrtelile, pentru că i se păreau ca smiorcăielile unui musafir nemulţumit de aspectul mesei după ce a înfulecat tot meniul.

O singură dată a încercat, nici ea nu ştie de ce, să i se împotrivească, să-l zgîrie, să-l muşte, numai să scape din încleştarea braţelor lui. Rot Jani s-a oprit surprins din mişcările lui obişnuite, s-a ridicat puţin de pe ea şi, cu faţa încă învăluită de mirare, i-a cîrpit o palmă. Palma aceea a durut-o altfel decît toate celelalte palme primite, dar a înţeles, o dată pentru totdeauna, că Rot Jani nu îi dădea voie să se fîţîie, să strice totul dintr-o toană, să îl împiedice, fie şi în glumă, să ducă lucrurile pînă la capăt. Totodată, a înţeles că lipsa ei de voinţă, mai bine zis robia ei, era definitivă. Că, orice ar face, iubirea ei era iubirea victimei pentru călău. Iar trupul i se obişnuia cu situaţia. Rot Jani nu putea să o ia prin surprindere, pentru că era mereu

pregătită să îl accepte şi, cînd era cazul, să-i vină în întîmpinare. Aşa că doar arareori violurile păreau violuri adevărate, iar vînătăile, vînătăi în adevăratul sens al cuvîntului, dar adevărul este că şi Rot Jani avea grijă ca ele să nu răsară în locuri vizibile, ca urmele împreunărilor lor forţate sau voite să fie mereu acoperite de cîte ceva.

Totuşi a mai făcut o ultimă încercare. Şi-a pus în mişcare ultima fărîmă de voinţă, încercînd să se elibereze. L-a ademenit pe Roland prin metodele ei obişnuite, chiar dacă băiatul se împăcase deja cu ideea despărţirii şi se consolase cu faptul că nu mai avea nici o şansă ca ea să se întoarcă la el. Era cu o săptămînă înainte de căsătorie, dar poate că şi Roland se gîndea că, pînă să-şi lege definitiv viaţa de Kati Strauber, mai avea şi el dreptul la o mică abatere. Dar au rămas amîndoi cu un gust amar – Eszter eliberată, dacă se poate spune aşa, pentru că s-a dovedit că devenise imună la dezmierdările şi drăgălăşeniile celui care se nega pe sine însuşi prin ele, iar Roland decepţionat, pentru că, cu cît intra mai adînc în trupul acela atît de cunoscut, se îndepărta tot mai tare de ea. S-au sculat din pat ca doi oameni care au scăpat de o corvoadă. Care şi-au plătit datoriile şi au făcut curat după ei. Eszter l-a lăsat pe Roland, cu inima împăcată, în braţele soţiei lui, care, cum a constatat ea oarecum satisfăcută, şi în rochia de mireasă arăta tot rigidă şi butucănoasă, ca o statuie neterminată. Asta a putut să constate şi Kalcsek, pentru că la ceremonia religioasă au venit toţi, cu căţel, cu purcel, şi, poate tocmai din cauza mulţimii, mirii păreau mulţumiţi, ca doi generali care au scăpat dintr-un asediu cu pierderi satisfăcător de reduse.

— Acum eşti un pic maliţioasă, i-a spus cu blîndeţe Kalcsek.

— Puţin, l-a aprobat Eszter.

Nu voia să-i povestească nimic despre faptul că – poate nu tocmai din invidie, fiindcă nu a ajuns chiar pînă acolo – şi-a dat seama că atunci cînd el i-a pus inelul pe deget, chiar şi Kati avea o faţă radioasă, eliberată de

crisparea care o schimonosise pînă atunci: în faţa altarului era o femeie care şi-a atins ţelul, lăsînd în urmă toate păcatele şi rătăcirile de odinioară, o femeie mulţumită tocmai de faptul că putea să fie femeie într-o clipă înălţătoare ca aceea, iar acea feminitate era imposibil de alungat, de batjocorit, de sfîşiat, pentru că ea s-ar fi regenerat de îndată, aşa că, în timp ce aştepta taxiul, Eszter s-a trezit cu ochii plini de lacrimi, ce erau gata să-i mînjească faţa, poate un pic prea grijuliu fardată, sau să-i păteze costumul primit cadou. Şoferului i-a spus că plîngea de bucurie, iar minciuna a făcut-o să nu se mai poată calma.

— Dar dumneata nu te-ai gîndit niciodată să te măriţi? a întrebat-o prudent Kalcsek.

— Nu, i-a răspuns Eszter rîzînd. Ar fi prea devreme, a adăugat ea îngîndurată.

Sincer vorbind, pentru ea Rot Jani era o enigmă. Poate că alţii îl considerau un ipocrit, dar adevărul era că el s-a poticnit la mijlocul drumului. Între două lumi. Fiindcă în afara dormitorului nu era agresiv şi niciodată nu a ridicat glasul la ea. Nu purta lanţuri de aur la gît, ca mitocanii cu Mercedes, nu trecea pe roşu ca să facă pe grozavul şi în general părea un tip cenuşiu şi şters, uneori de-a dreptul neajutorat, care, ce-i drept, se înţelegea destul de bine cu tot felul de indivizi dubioşi şi aparent periculoşi, dar cînd se îmbrăca la costum şi o scotea la teatru, iar în pauză discutau pe un ton liniştit despre subrete, părea ca un domn de modă veche. De tipul lui Kalcsek.

— Ca mine?

— Da, dar un pic mai tînăr.

Bineînţeles că uneori o chinuiau cele mai sumbre bănuieli. O vreme l-a bănuit de tot ce era mai rău, pînă ce în ziar au apărut pozele celor doi făptaşi. Din clipa aceea s-a hotărît să nu-l mai spioneze, să nu se mai

îndoiască de el şi, odată cu dragostea, să-i accepte şi îndărătnicia cu care se încăpăţîna să menţină acel echilibru care ei i se părea atît de precar. Totodată, şi-a dat seama că el nu făcea nimic doar de ochii lumii sau ca s-o liniştească pe ea, ci pentru că aşa era firea lui, de Balanţă veritabilă. Inimaginabil de ambiţios! Rot Jani nu va fi niciodată omul care să trîndăvească după-amiaza sau să-şi neglijeze treburile pentru tot felul de pretexte ieftine. Nu, ea simte că el e un bărbat care vrea cu tot dinadinsul să-şi construiască o carieră. Dar nu de primar sau de vedetă, ca să-l arate lumea cu degetul pe stradă. El nu tînjeşte să se scalde în lumina reflectoarelor, turuia Eszter ca o morişcă, ci să obţină tot ce-i mai bun pentru familia lui.

— Pentru familia lui? a întrebat-o Kalcsek zîmbind. Şi aşa va ajunge ca mine?

Administratorul nu părea prea încîntat de comparaţie.

— Are toate calităţile necesare ca să fie ca dumneavoastră, l-a înfruntat Eszter.

Nu voia să se dea bătută, orice ar fi zis bătrînul.

— Bine, s-a ridicat Kalcsek de pe bancă, destul de sprinten pentru vîrsta lui. Mă duc să-mi limpezesc un pic mintea, a mai adăugat el, pentru că nu voia să o părăsească fără nici o explicaţie.

Nu a mai aşteptat troleibuzul, ci a luat-o agale pe drumul care urca spre cimitir. Era aproape de necrezut ca, la numai o sută de metri de centrul oraşului, zgomotos şi mereu pulsînd de viaţă, să dai peste un loc atît de liniştit. La doar cîţiva paşi de poartă se aşternea liniştea, care părea mesajul morţilor, ce îi anunţau că se poate trăi şi aşa. A pornit pe o cărare îngustă, care l-a dus la mormîntul Helgăi. Regreta că pe vremuri şi-au cumpărat locul de veci chiar lîngă gard. Tocmai îşi zugrăveau locuinţa, aşa că voiau să facă economii. S-a gîndit că, odată ajunşi acolo, locul nu mai avea nici o

importanţă, iar Helga nu l-a contrazis. Oare era convinsă că ea va veni la el şi nu invers? Femeile au tot felul de presimţiri… Dar nu avea de unde să bănuiască ce vilă cochetă se va ridica de partea cealaltă a gardului. O casă mare, cu o terasă uriaşă, de unde se aruncau tot felul de obiecte: conserve, jucării, cîrpe de praf. Odată le-a înapoiat şi un colac de salvare. De la distanţă, i s-a părut o coroană de flori ţipătoare, adusă de vreuna din colegele idioate ale Helgăi. I-a şi reclamat odată pe cei din vecini, chiar dacă era convins că nu rezolvă nimic cu asta. Nici lor nu le era uşor să locuiască lîngă cimitir.

A curăţat mormîntul, a stropit florile, dar gesturile acelea obişnuite nu l-au liniştit. Eszter îl scosese din sărite. Cum putea să fie atît de naivă? Atît de oarbă? Nu-şi dădea seama dacă era furios din cauza naivităţii fetei sau pentru că şi-a imaginat cîndva exact contrariul despre ea. Că într-un an şi jumătate îşi va da seama care era adevărul. În schimb, ea vorbea despre greutate, despre corporalitate şi despre cît era el de ambiţios. O gîsculiţă! Care, culmea, se mai şi mîndrea cu naivitatea ei, răsfăţîndu-se în amănunte!

Şi-a vărsat năduful şi a simţit că începe să se potolească. Dar a mai trecut o vreme pînă ce i-a revenit vechiul sentiment nebulos faţă de Eszter, pe care nu şi-l putea explica şi nici nu mai încerca să o facă. Cînd o vedea, simţea mustrări de conştiinţă, pentru că nu a făcut mai multe eforturi cu Helga în privinţa copilului. La primele greutăţi, a şi renunţat. Şi i-ar fi plăcut să fie blondă ca ea. Guralivă şi pe picioarele ei. Chiar dacă ar fi avut tot atîtea probleme în viaţă. Dar n-a fost să fie. A mai mormăit un pic că n-a fost destul de prevăzător şi iată-l din nou în toiul unor mărturisiri nesfîrşite, cu tot felul de amănunte tîmpite, în loc să se uite la televizor. Apoi a început să se frămînte din nou, căutînd o soluţie, dar oricît despica el firul în patru, tot la aceeaşi concluzie ajungea, că nu avea voie să tacă, pentru că nimeni altcineva nu-i va acorda fetei privilegiul adevărului. Lucrurile erau încă

prea apropiate. Prea proaspete. Sau, poate, prea îndepărtate. Dezinteresul poate avea o mulţime de explicaţii. Apoi s-a gîndit la consecinţe. Oare o să înţeleagă? Tinerii de azi nu cunosc greutatea cuvintelor. Se chinuie să afirme ceva, pentru ca a doua zi să spună contrariul, iar în lumea de acum ambele pot fi adevărate.

După-amiaza era din ce în ce mai rece şi nu mai putea să pună mîna pe nimic. Betonul era tot mai zgrunţuros, iar metalul tot mai respingător. În schimb, oraşul îl aştepta răbdător în vale. Era ca o bucată de carne sănătoasă, la tavă. În sînge şi zemoasă. Pe gustul lui Rakucsinec. Se simţea tot mai bine. Se va întoarce acasă şi va cumpăni pe îndelete ce să-i spună fetei. Cînd va considera că e momentul oportun să o facă şi ea va fi pregătită să-l asculte. Pentru că trebuia să afle cu cine trăieşte, cu cine îşi împarte patul, ziua de mîine, întreaga viaţă. Cine îi va schimba viitorul. Să afle cine, ce fel de om este Nicu Zmeură.

A vorbit despre cimitir şi în faţa camerei de filmat, dar Hans Jürgen era din ce în ce mai nerăbdător. Dădea ritmic din picior pe sub masă, ca un copil la dentist. Filmau deja de două ore, pelicula scumpă se termina văzînd cu ochii, iar ei erau tot la betoane, la cozi, la penele de curent şi la frigul pe care l-au îndurat în locuinţele neîncălzite, ceea ce ilustra foarte bine atmosfera, specificul locului, dar era prea puţin faţă de grozăvia revoluţiei, cum a numit Hans acele zile. La început s-a străduit ca, prin cîteva întrebări insinuante, să-l direcţioneze pe administrator spre subiectul care-l interesa, să-l abată de la poveştile lui monotone, presărate cu pauze, dar pînă la urmă a renunţat, pentru că, oricît de mult spera că întreruperile lui îl vor face să treacă la acele zile hotărîtoare, Kalcsek, cu îndărătnicia specifică vîrstei sale, ţinea morţiş la ceea ce credea el de cuviinţă să-i povestească.

Şi i-a povestit. În ultimii ani ai dictaturii adevăratele ştiri nu mai erau anunţurile de la mica publicitate, ci morţii. Starea mormintelor şi a crucilor din cimitir. Datele similare de sub două nume indicau o tragedie; o mulţime de coroane uriaşe, un accident neaşteptat. Coroanele mici şi puţine erau semnul unei morţi prevăzute, fără prea multe speranţe de moştenire – fiindcă acele indicii spuneau multe şi despre cei vii. Desişul de muşeţel sălbatic şi de urzici care năpădise mormîntul răposatei Szilasi arăta că nepoţii ei au plecat pînă la unul din ţară şi nu s-a mai găsit nimeni dispus să distrugă jungla aceea, care, după părerea lui, se potrivea de minune cu firea bătrînei. Iar florile proaspete de pe mormintele lui Balázs şi Rudolf arătau că Márta trăia pe undeva, probabil singură. Buruienile care nu apucau să se iţească de sub dalele de piatră erau semnul unei meticulozităţi aparte. Iar numărul mare de morminte proaspete arăta că, oricît de mult s-ar fi chinuit autorităţile să nu programeze toate înmormîntările în aceeaşi zi, accidentul de anul trecut de la fabrica de marochinărie fusese mai grav decît se scrisese în ziare, iar îndărătnicia şi muţenia colegilor care umpleau cimitirul, fără să le mai pese cum va fi interpretată demonstraţia lor tăcută, dovedea că tensiunea continua să crească. Măsurile de precauţie, constînd în creşterea numărului de ore suplimentare şi decretarea duminicilor ca zile de lucru, în speranţa că astfel oamenii nu vor mai avea timp să gîndească, au fost de prisos. Cînd erau la cimitir, se uitau şi la locul lor de veci, cu lespedea neagră şi netedă, pe care Kalcsek nu a vrut să graveze nimic, chiar dacă venise întru cîtva vremea să o facă, doar anul naşterii nu mai putea fi schimbat, aşa că nu i-ar mai fi lipsit decît o singură dată pentru ca totul să fie în ordine pentru o viaţă întreagă. Apoi urcau la braţ pînă la mormintele părinţilor sau ale prietenilor, făcîndu-le semne discrete cunoscuţilor, cu care n-ar fi fost indicat să se afişeze acolo, dar nici nu s-ar fi cuvenit să-i ignore cu totul.

Gata, am terminat, a sărit Hans din fotoliu, iar echipa, care aştepta demult semnalul acela, a început să-şi împacheteze catrafusele. Operatorul le-a spus că mai aveau lumină cît să filmeze cel puţin cinci ore în curte. La despărţire regizorul i-a scuturat mîna în semn de mulţumire pentru informaţiile preţioase, cu toate că nu avea pentru ce, fiindcă abia a apucat să-i spună cîteva lucruri mai importante. Poate să-i mai fi acordat un pic de timp, fiindcă el a făcut acea mică digresiune numai pentru că atunci tocmai se pregătea să plece cu Helga la cimitir.

Era înainte de Crăciun, pe o vreme neobişnuit de blîndă. El a insistat să-şi termine treaba la cimitir încă înainte de prînz, doar era iarnă şi, chiar dacă nu era nici un semn, zăpada putea să vină de la o zi la alta, iar atunci ar fi fost nevoiţi să-şi lipească leucoplast pe tălpile cizmelor, ca să nu alunece, chiar dacă de obicei alunecau cu leucoplast cu tot. Cînd zăpada era mare, nici caii nu urcau fără să fie traşi zdravăn de căpestre, iar roţile dricului erau proptite cu buturugi, pentru ca cele două mîrţoage sure, cu picioarele tremurînd de osteneală, să-şi poată aduna puterile. Altminteri nimeni nu le-ar mai fi putut opri pînă înapoi, la capelă. Chiar dacă era conştientă de toate astea, Helga abia s-a urnit să se schimbe şi se lamenta întruna cît de mult o dureau şalele, dar pînă la urmă tot au pornit. În oraş nu era nici un semn de revoltă. Ce-i drept, cu o zi în urmă s-a auzit la coadă cîte ceva despre nişte demonstraţii şi alte copilării de prin Banat, dar oamenii se obişnuiseră să trateze asemenea informaţii cu indiferenţă, să le asculte de parcă nimic nu ar fi fost mai important pe lume ca măruntaiele de pui. În timp ce traversau oraşul pustiu, care se pregătea pe furiş de sărbătoare, Kalcsek nu se gîndea decît că fie nişte minţi mai înfierbîntate şi-au slobozit fanteziile, fie că, dată fiind nemulţumirea crescîndă, ştirile ar fi putut să fie adevărate, dar atunci totul fusese înăbuşit încă din faşă, iar acum capii răzmeriţei îşi aşteptau cadourile după gratii. Era cît pe ce să-i spună şi Helgăi gluma lui

nevinovată, cînd în balconul unui bloc dintr-un colţ al pieţei a apărut o femeie ce flutura deasupra capului un soi de cearşaf alb.

— Libertate! Libertate! a strigat ea clar şi răspicat.

Poate că ar mai fi avut şi altceva de spus, dar un bărbat a tras-o imediat înapoi în casă. Totul s-a întîmplat atît de repede, încît aproape că nu a observat nimeni nimic. Cele două cuvinte aruncate atît de neaşteptat de femeie înspre mulţime au răsunat mai indecent ca o băşină trasă într-o societate aleasă de cineva care mai era şi mîndru de ea. Era ceva stînjenitor, care se răspîndea peste tot. Oamenii şi-au văzut de drum cu eleganţa unora care şi-au dat seama de cele întîmplate, dar nu ţin cont de ele, pentru că era ceva omenesc, nu-i aşa, se mai întîmplă. În prima clipă Kalcsek s-a gîndit că ar trebui să urce, ca să vadă ce a păţit femeia aceea, dacă a fost bruscată sau, dimpotrivă, a fost împiedicată să facă şi alte nebunii. Pe faţa bărbatului care ieşise după ea pe balcon se citeau furia şi îngrijorarea. O fi fost soţul ei sau vreun coleg cu capul pe umeri.

Helga l-a tras după ea. Mai bine să nu-ţi pese de nenorocirea altora, i-a spus soţia, păi n-ai văzut, Feri, că femeia aia nu era normală, nu avea nici măcar un şal pe ea, numai un fel de vestuţă? Dar nici glasul ei nu mai era la fel ca înainte. Iar cuvintele acelea continuau să răsune în aerul stătut de decembrie şi i-au urmărit prin faţa universităţii şi de-a lungul străzii Pîrîurilor, de unde se vedea deja poarta cimitirului. Fleacul acela i-a indispus ca o pietricică strecurată în pantof, ce poate să strice o întreagă excursie. Nu le-a mai stat capul la florile pe care au dat mai mulţi bani ca de obicei şi puţin a lipsit să nu cureţe mormîntul altora în locul celui al familiei Kalcsek. Se simţeau ruşinaţi şi neputincioşi în faţa ruşinii. Poate că dacă femeia ar mai fi ieşit o dată pe balcon, ar fi strigat şi ei ceva, iar acum nu s-ar mai simţi atît de caraghioşi. Linişteşte-te, asta a fost cea mai înţeleaptă soluţie, i-a şoptit Helga, conştientă că, în loc să se roage, lui tot la ea îi

stătea gîndul, oricît şi-ar fi împreunat el palmele. Kalcsek nu putea să o contrazică, oricît de mult ar fi vrut să o facă. O acţiune izolată ca aia nu putea decît să agite spiritele, dar a doua te poate pune pe gînduri, iar a treia ar fi putut să însemne ceva. Numai că nu reuşea să-şi dea seama ce. Ei nu au fost niciodată curajoşi, dar poate că nici chiar laşi pe de-a-ntregul. Iar atunci s-a gîndit prima oară în viaţă că echidistanţa poate să fie un semn profund şi indubitabil de imoralitate.

La întoarcere au luat-o pe alt drum. Nu mai voiau să dea ochii cu acel balcon, care acum probabil că era mai vizibil decît toate. În ciuda ocolului, au ajuns acasă repede, iar acolo s-au luat cu treburile de zi cu zi. Sora mai mare a Helgăi a promis că le aduce nepoţii, doi băieţi supţi la faţă, pe care degeaba îi îndopau cu tot felul de vitamine şi cu tăiţei cu mac, că tot nu le trecea anemia. Kalcsek era de părere că asta era din cauza educaţiei spartane şi a intransigenţei surorii ei, care nu-i lăsa nici la fotbal fără supraveghere, dar ea se stropşea întruna la el. Acum două săptămîni Helga hotărîse să le facă un cozonac cu mac şi un tort, dar nu se apucase de treabă, pentru că încă nu avea toate cele de trebuinţă. Făcuse deja rost de mac, de ouă şi de cacao, dar zahărul din cămară nu era suficient decît pentru prăjituri, iar dacă l-ar fi folosit pe tot, nu le-ar mai fi rămas pentru ceaiul şi cafeaua de dimineaţă. Femeia s-a uitat la el cu reproş. Nu-i nimic, o să ne descurcăm noi cumva, i-a răspuns Kalcsek, ceea ce însemna că pînă la revelion nu-şi va mai bate capul cu asta. Vor renunţa la zahăr şi gata. Tot era el cu ficatul în piuneze din cauza băuturii. Numai Rakucsinec i-a împiedicat să nu se certe amarnic. Îi spuseseră încă dinainte de Moş Nicolae că dacă în decembrie le face rost de zece kilograme, poate să-şi păstreze unul pentru el.

— Să mergem, a dat buzna Rakucsinec nu mult după ora trei, fără să-şi dea jos paltonul.

Se grăbea să rezolve totul încă înainte de lăsarea serii. Iar Helga s-a şi repezit să aducă sacii de pînză din cămară. Aveau de mers vreo zece staţii, de la cinematograf pînă la periferie, la o rudă mai îndepărtată. Şi să nu pună întrebări de prisos. Ar fi bine să ştie dinainte că e vorba de zahăr pudră, pentru că zahăr cristal nu găseşti în tot oraşul, a turuit totuşi el în timp ce-i împingea spre trepte. Helga parcă ar mai fi stat pe gînduri, nu era sigură dacă cel pudră era la fel de bun pentru creme şi dacă spuma de albuşuri nu va fi prea moale, fiindcă trebuia să rămînă ţeapănă, deşi ar putea să o bată deasupra unui vas cu aburi… Aveţi vreme să discutaţi şi mai tîrziu despre reţete de prăjituri, care vor fi dulci şi punct, a întrerupt Rakucsinec discuţia abia înfiripată, pentru că nu avea vreme de fleacuri, şi ar fi fost chiar gata să rîdă de spontaneitatea cu care ştia să formuleze cele mai complicate lucruri dacă la capătul străzii Petru Groza nu i-ar fi stat rîsul în gît.

Tancul stătea postat demn în mijlocul străzii.

Măreţia lui inertă şi cenuşie acoperea aproape toată Piaţa Salcîmilor. Avea ţeava îndreptată către cele două benzi de pe bulevardul Lenin, cea mai circulată arteră a oraşului, ce mergea de la gară pînă în centrul oraşului. Unde erau instituţiile pe care tancul părea că le păzeşte de ceea ce putea veni de pe Lenin.

Rakucsinec s-a apropiat de el ca de o imagine dintr-un muzeu. Părea că vrea să-l atingă, ca să se convingă că nu are vedenii. Dar vocea lui Kalcsek l-a oprit:

— E grav.

Nici nu a deschis bine gura, că din partea de nord a pieţei a şi apărut în pas alergător o trupă de militari. La început nu s-a auzit decît tropăiala haotică a tălpilor de cauciuc, altădată acoperită de zumzetul cotidian, cu strigătele vînzătorilor ambulanţi de castane şi huruitul obosit al camioanelor, dar acum clădirile care străjuiau smirnă piaţa dădeau

bocancilor o rezonanţă de peşteră. Cînd şi-a scos precaut capul de după colţ, Kalcsek a văzut încotro se îndreptau. Cele două benzi ale bulevardului erau blocate de cîţiva soldaţi, dar, cum nu erau prea mulţi, cordonul lor era prea plin de găuri, pe care se grăbeau să le umple cei proaspăt sosiţi. Fără să se prea sinchisească pe unde călcau. Striveau straturile de flori şi arbuştii pitici care străjuiau palma de verdeaţă. Fără nici o poftă de aventură, dacă or fi simţit vreodată aşa ceva. Şi puşi pe fapte mari, dar nu foarte pregătiţi să opună multă rezistenţă.

În stînga pieţei, de unde veniseră militarii, Kalcsek a numărat şase camioane cu prelată, din care tocmai săreau alţi militari. Apoi camioanele goale au fost dirijate de miliţieni pe străzile alăturate. Un grup mai mare din noile trupe a dispărut imediat din faţa lui Kalcsek, iar altul, mai disciplinat decît primul, s-a apropiat de el. Administratorul a observat că erau conduşi de un locotenent. Cînd au trecut prin faţa lui, toţi şi-au întors privirile spre tanc. S-au uitat la el cu mîndrie, dar şi un pic surprinşi. Erau nişte pifani cu mutre de copii, poate la prima lor ieşire din cazărmi. S-au postat şi ei în şirul care bloca bulevardul, ce devenise între timp o barieră compactă, de netrecut. Cei din primele rînduri au îngenuncheat, cu armele îndreptate către gară, dar oricît a încercat să se uite peste umerii lor, Kalcsek nu a văzut pe nimeni venind dintr-acolo.

— Asta nu e o defilare militară obişnuită, a zis Rakucsinec, apropiindu-se, şi şi-a dat seama că acela era argumentul cu care o liniştise pînă atunci pe Helga.

— Nu pare, l-a aprobat Kalcsek.

Pe la colţuri tot mai multe feţe trăgeau cu ochiul către piaţă. Apăreau şi dispăreau imediat. Lui Kalcsek i se păru că începe să desluşească şoaptele care au început să se răspîndească prin jur. Pe trotuarul din faţă trecea un bărbat cu plasele pline. Se vedea pe el că era grăbit, poate că îl aştepta

cineva cu nerăbdare acasă, dar nu era destul de curajos ca să meargă fără oprire, lipit de zidurile clădirilor. Alerga de la o poartă la alta. Rakucsinec se uita palid la fuga lui sacadată.

— Au să-l împuşte, a spus el.

Părea că nici n-ar fi regretat dacă s-ar fi întîmplat aşa ceva, pentru că nimic nu era mai apăsător ca liniştea aia neputincioasă.

— Nici pomeneală. Nu el e ţinta.

— Dar cine?

Kalcsek nu a mai apucat să-i răspundă, pentru că, odată cu vuietul – la început mai surd, apoi tot mai puternic – de la celălalt capăt al bulevardului, au apărut şi primii demonstranţi. Cei care nu purtau pancarte sau drapele erau cu pumnii ridicaţi în aer. În locul literelor ordonate de pe lozincile obişnuite, cuvintele erau scrise în grabă, iar drapelele furate din magazii aveau stemele de la mijloc decupate. Fără stelele roşii flancate de spicele aurii şi de razele soarelui gata să se înalţe peste ele. Era o debandadă totală, probabil fără nici o aprobare.

Mulţimea s-a oprit în faţa şirului de militari. Formau o masă compactă, întunecată, care acoperea tot bulevardul. Probabil că veneau de la fabrica de lăzi şi de la combinatul de prelucrarea pieilor, dar erau mult prea numeroşi ca să fie doar schimbul al doilea. Unii priveau totul de pe trotuare, încercînd să se tragă cît mai departe, alţii ezitau puţin, după care intrau în mulţime. Asta o făceau mai ales tinerii, care îşi luau inima-n dinţi şi ţîşneau uneori spre soldaţi din masa ocrotitoare de oameni, fără să le pese de armele îndreptate spre ei. Lozincile scandate se auzeau tot mai răspicat din murmurul general. Era ceva mult mai grav decît obrăznicia femeii de pe balcon. Rakucsinec s-a retras către tanc, cu palmele lipite de urechi. Sătul de cele văzute şi auzite.

— Haideţi acasă, a spus pînă la urmă Kalcsek.

— Şi cu zahărul meu cum rămîne? l-a întrebat Helga, cu sacii în braţe.

— O să vă dau de la mine, s-a grăbit să-i răspundă Rakucsinec.

Nici nu au cotit bine pe Petru Groza, că s-au şi auzit primele împuşcături. Dintre ei trei, doar Kalcsek îşi mai amintea zgomotul acela – din copilărie. Şuierăturile urmate de pocnituri veniseră odată cu întunericul, dar în zadar i-au tot spus părinţii că nu se întîmplase nimic, pentru că el nu a putut să-i creadă. Nimeni nu are asemenea vise. Iar bubuiturile de acum aveau acelaşi mesaj ca pe vremuri: fugi, ascunde-te, încearcă să scapi, pentru că altfel ziua de mîine n-o să-ţi mai placă. Atunci lui îi venea să se ascundă sub pat, dar nu îndrăznea să se mişte.

O clipă au înlemnit toţi trei. Le-a trebuit un scurt răgaz ca să-şi dea seama ce s-a întîmplat.

— A fost un foc de avertisment, s-a grăbit Kalcsek să-i liniştească şi a luat-o de braţ pe Helga, care abia se mai ţinea pe picioare.

Ea, care punea şi televizorul mai încet cînd erau filme de război, atît de mult o tulburau împuşcăturile! Iar acum armele răpăiau chiar pe străzile alăturate, iar asta o scotea din minţi. Şuiera astmatic şi se făcuse pămîntie la faţă. Rakucsinec alerga înainte şi înapoi, uitîndu-se disperat la Helga, implorînd-o să se grăbească, iar ei îi venea să se ghemuiască la pămînt şi să nu se mai ridice niciodată de acolo. Oamenii alergau disperaţi pe lîngă ei. Un bărbat mai corpolent şi-a aruncat şi plasa, care-l împiedica să fugă. S-a auzit un clinchet surd şi din ea a început să curgă pe trotuar un lichid auriu şi vîscos. În alte condiţii Rakucsinec s-ar fi oprit, ca să recupereze cît mai putea din mierea aceea, dar acum, neputincios, l-a lăsat pe dulăul care s-a furişat prin mulţime să o lingă de pe jos. Cît timp s-a uitat la cîinele care se desfăta acolo, cu coada între picioare, a uitat de tanc, care nu mai stătea de strajă la capătul străzii, ci o pornise cine ştie încotro.

A doua rafală a fost mult mai violentă, iar vacarmul ei nu voia să se mai stingă pe strada aceea îngustă. Vuietul din depărtare era plin de zgomote tot mai bizare. Toţi trei ştiau că dacă s-ar fi dus mai aproape, ar fi desluşit limpede ţipetele şi horcăielile răniţilor. Totul se petrecea aşa cum prevăzuse Kalcsek. Focurile de avertisment au aţîţat şi mai mult spiritele. Nimeni nu credea că armata ar fi încercat altceva decît să sperie lumea, ba chiar erau de părere că soldaţii aveau doar gloanţe oarbe, cu care să tragă în aer, fără să producă pagube iremediabile, ca să nu-şi strice reputaţia şi să nu creeze debandadă. Oamenii se îndemnaseră unii pe alţii să se apropie cît mai mult şi să rupă cordonul de soldaţi. Iar acum alegau care-ncotro, se ascundeau pe sub bănci, se îmbulzeau şi nu se îngrijeau decît de cei care se văitau în gura mare, dar mai erau în stare să meargă. Nimeni nu îndrăznea să se întoarcă după cei căzuţi la pămînt, să vadă ceea ce nu se cuvenea văzut: aburii care se ridicau din trupurile sfîrtecate şi din sîngele proaspăt, chipurile schimonosite de moarte. Kalcsek ştia că acela era doar începutul. Iar ceea ce avea să urmeze era mai mult decît o sperietură, pentru că ambele tabere primiseră deja botezul focului şi ştiau la ce să se aştepte. Urmarea va fi sumbră şi amarnică.

— Nu putem să rămînem aici! a strigat Kalcsek, trăgînd-o pe Helga ca pe un sac.

Trupul femeii era greu şi inert, de parcă ar fi fost ciuruit de gloanţe. Din fericire, l-a ajutat şi Rakucsinec, aşa că întunericul i-a prins la cîţiva paşi de strada Străduinţei. Lăcătuşul a zăvorît temeinic poarta grea de stejar, astfel ca toate cele ce urmau să se mai întîmple afară să rămînă pe seama întunericului, care să le dosească, să le oprească sau să facă ce-o vrea cu ele.

— Ar fi timpul să ningă, a mormăit el în cele din urmă, dar cu ochii sticlindu-i de uşurare, pentru că ajunseseră acasă.

Socoteala lui nu s-a potrivit cu ce a găsit în curte. Toată casa zumzăia ca un stup de albine stîrnit. Vecinii se adunaseră în gangul de la etajul întîi, unde repetau întruna, agitaţi, fărîmele de amănunte pe care le adusese fiecare de pe stradă.

— Iată-i! a strigat careva şi au dat buzna cu toţii spre ei.

— Dumnezeule! a plesnit din palme madam Toroczkay cînd a văzut-o pe Helga. E rănită?

— Nu, i s-a făcut rău, le-a spus Kalcsek.

— Apă! Aduceţi-i un pahar cu apă! a strigat madam Toroczkay, copleşită de dramatismul situaţiei.

Rakucsinec a privit-o surprins. Doar abia ce trecuseră cîteva zile de cînd o făcuse curvă spurcată, pentru că nu voia să-i calce cămăşile fiului ei măcar o dată pe săptămînă. Atunci a simţit pentru prima oară în viaţă, după cum le-a povestit mult mai tîrziu celor care au venit să-i filmeze, că erau în pragul unor schimbări morale profunde, de care nu putea să se ferească nimeni, şi că toată lumea avea obligaţia să pună umărul, după cît îi ţineau puterile, la producerea acelor transformări.

— Ce-aţi păţit? i-a întrebat agitat Veterényi.

— Pe Lenin e groaznic, i-a răspuns Kalcsek.

— Au tras asupra voastră?

— Aproape, s-a înfoiat Rakucsinec.

— Au fost şi victime, a spus Kalcsek. Mai întîi au tras în aer, apoi direct la piept şi la cap.

— Pe Eminescu a fost la fel. Numai că acolo nu a fost nici un foc de avertisment, s-a băgat în discuţie şi Eszter Novák.

Sosiseră cu cîteva minute înainte de Kalcsek, fugind într-un suflet de la cinematograful Victoria pînă acasă.

— Aţi fost acolo? i-a întrebat Kalcsek.

— Da, i-a răspuns Roland şi a mîngîiat-o duios pe fată. Eszter voia să le sară în ajutor.

— Erau trei oameni pe jos. Doi dintre ei sîngerau puternic.

— Măcar nu s-au chinuit prea mult.

— Cei de la pielărie sînt nişte flăcăi straşnici.

— Vorbeşti prostii! Nimeni nu e flăcău straşnic cînd se trage. Toţi o iau la goană ca bezmeticii.

— Din păcate, nu a fugit toată lumea, a spus Roland. Mai ales tinerii.

— Nişte huligani!

— Erau tineri ca noi, a spus Eszter pe un ton neutru. Din cartierul Făclia.

— Dacă erau ca voi, de ce nu au plecat acasă?

— Pentru că au înnebunit cu toţii! a supralicitat Rakucsinec.

— Nici fiul meu nu s-a întors încă acasă, s-a uitat Veterényi la vecinul lui, care făcea pe deşteptul. Deci şi el e huligan?

— A, nu! a făcut acesta un pas înapoi. Eu am vorbit doar aşa, în general. Despre alţii.

— Ce ştii despre el? Unde s-a dus? l-a întrebat Kalcsek.

— A avut ceva treabă cu nişte prieteni la baia comunală.

— Atunci o să vină pe Lenin, a pălit madam Toroczkay.

— Lajoska e deja băiat mare. Ştie să-şi poarte şi singur de grijă.

— Pe acolo sînt o droaie de străzi lăturalnice. Eu n-aş îndrăzni să-mi bag nasul pe bulevard, a spus Rakucsinec.

— Păi, numai dumneata mai lipseai de la revoluţia asta.

— Ce revoluţie? Cine a spus că-i revoluţie? s-a răstit Rakucsinec. Asta nu e decît o încăierare, o… cum să-i spun? Un protest.

— Atunci ia spune-mi, deşteptăciunea lumii, cum începe o revoluţie? Cu un ceai dansant?

Rakucsinec era palid de supărare. Cum îndrăzneşte trogloditul ăsta să vorbească aşa cu el? Tocmai cu el! Numai pentru că a citit cîteva cărţi de istorie nu tocmai legale? Se dă mare numai pentru că a predat pe vremuri la facultate? Dar să-şi facă rost de un kil de făină tovarăşul profesor nu mai e în stare! La asta diploma nu-i de nici un folos. Acum, că a prins glas, n-avea decît să vorbească, dar mîine, cînd se va potoli hărmălaia, tot el o să se linguşească, pentru că nu poţi trăi fără mîncare. Nici la revoluţie. Dar fie, facă-se voia lor, el nu se mai bagă. N-au decît să crape cu toţii de foame, asta dacă nu or să moară împuşcaţi pe undeva.

— Nu-i aşa că eşti doctoriţă? a întrebat-o Kalcsek pe Eszter.

Era mult mai preocupat de lucrurile concrete decît de discuţiile principiale.

— Doar asistentă.

— E destul, i-a spus încruntat Kalcsek.

Vestea bună că aveau şi un medic printre ei s-a răspîndit imediat prin toată casa. Simţeau că în felul acesta şansele lor sporeau. De parcă ar fi avut în mijlocul curţii o ambulanţă bine utilată. De la o vreme Dan Vlahilă nu mai era bun de nimic. Nici măcar la un guturai.

În dreptul porţii s-a iscat o zarvă mare. Sosise acasă Sofia Codru. Au sărit pe ea ca uliul pe popîndău.

— Ce e? Ce se întîmplă afară?

— Pe Engels sînt trei tancuri. Unul după altul, a spus femeia, tremurînd din toţi rărunchii.

Zarva s-a înteţit.

— Ce naiba caută aici? De ce nu se duc în centru?

— Să tragă în altă parte!

— Potoliţi-vă odată! Nimeni nu o să tragă în noi dacă nu-i aţîţăm.

— Şi cum au să-şi dea seama de asta?

— Vor să blocheze drumul care duce la gară, a spus liniştit Kalcsek.

— O să avem o noapte lungă, l-a privit Veterényi.

Brusc, Kalcsek şi-a amintit de femeia de pe balcon. Oare era şi ea pe stradă? Sau soţul ei o fi închis-o la timp în casă? Între timp Helga îşi revenise şi două vecine o duseseră în apartament. Aşa că el era liniştit. Măcar ea era în siguranţă.

— Ar trebui să încuiem poarta! a strigat cineva.

— Eu am spus asta din prima clipă, s-a întors către ei Rakucsinec, căruia nu-i trecuse îmbufnarea.

— Da, da! E o idee bună, l-au aprobat alte glasuri.

— Nu, aşa ceva nu se poate. Trebuie să lăsăm poarta deschisă, a spus Kalcsek.

— Dar de ce? Ca să intre cine vrea?

Era nevoit să scornească ceva.

— Nu putem împiedica autorităţile să-şi facă datoria.

Era fraza pe care Rakucsinec şi cei cîţiva din jurul lui au repetat-o cel mai des în faţa camerei de filmat. Fără nici un comentariu, pentru că ea spunea totul despre administratorul clădirii. În debandada aceea nu era uşor de stabilit cine erau adevăraţii eroi şi cine făcea pe viteazul, ca agent sub acoperire, dar cîteva cuvinte aruncate la întîmplare le-au fost de mare ajutor, a mai adăugat Rakucsinec, cuprins de tristeţe. Niciodată nu e uşor să pierzi un prieten.

— Faceţi o porţie mare de ceai, a spus Kalcsek.

În clocotul evenimentelor, nimeni nu a observat că s-a lăsat frigul. Nu era un ger demn de luna decembrie, ci doar un fel de răsuflare răcoroasă, care năpădise tot oraşul. Veterényi se uita tot mai des la ceas, dar noaptea, din ce în ce mai lăbărţată, stătea în calea timpului. Lumina palidă a ferestrelor abia contura feţele celor din curte.

— Nu-ţi fă griji, o să se întoarcă repede acasă, a încercat Kalcsek să-l liniştească, dar simţea şi el că vorbeşte în gol.

Chiar dacă au îndopat-o cu calmante, mama lui Lajoska plîngea în hohote, fără să iasă din cameră. Era ora opt. Ora la care deschidea televizorul şi aştepta să o apuce somnul. Vîntul a adus din depărtare un murmur surd, ca o gîlceavă între străzile pustii.

Brusc, la primul etaj s-a stîrnit zarva. Mai întîi s-a trîntit o uşă, apoi s-a auzit ţipătul răguşit al lui Dan Vlahilă:

— Au început atacul!

Unii au început imediat să ţipe.

— Păstraţi-vă calmul cu toţii! a strigat Kalcsek. Nu există motive de panică! Potoliţi-vă odată! Aţi auzit vreo împuşcătură? a privit el de jur împrejur. Aşa-i că nu…

— Ia să nu mai potoleşti dumneata pe nimeni! a coborît Vlahilă în curte. Fiindcă eu nu vorbesc despre clădirea noastră, ci despre ţara întreagă! a urlat el.

Avea ochii injectaţi.

— Cine ne-a atacat?

— Cum cine? Ungurii! M-a sunat fiul meu de la Bucureşti.

Ştiau cu toţii că fiul lui Vlahilă era la o unitate militară de transmisiuni din capitală. Mai avea trei luni pînă să fie lăsat la vatră şi suna zilnic acasă de la centrală.

Au amuţit într-o clipă cu toţii.

— Crezi că aşa ceva e posibil? l-a întrebat imperturbabil Kalcsek.

— Am auzit şi eu ceva la radio!

— La care radio? Pe ce post?

— Ce importanţă mai are dacă se spune asta şi la Bucureşti?

Kalcsek a repetat întrebarea:

— Crezi că aşa ceva e posibil?

— De ce n-aş crede?

În jurul administratorului s-a căscat un gol, dar oamenii s-au retras şi de lîngă Rakucsinec.

— Bine, a spus Kalcsek, apoi, cu un gest cît se poate de firesc, şi-a scos o ţigară şi şi-a aprins-o. Atunci imaginaţi-vă harta în faţa ochilor. O vedeţi?

Şi a tras din ţigară.

— Ce prostie mai e şi asta?

— Imaginaţi-vă harta. Vedeţi cele două pete colorate, una lîngă alta?

— Le văd.

— Şi nu vedeţi şi că una e de două ori mai mare decît cealaltă?

Vlahilă era satisfăcut să vadă că un maghiar recunoaşte asta fără să înceapă din nou povestea aceea idioată cu Ardealul şi cu nedreptăţile istoriei. Nu încăpea nici o îndoială că ţara care a fost mai mare va rămîne întotdeauna mai mare. Aşa că i-a răspuns cu mîndrie, deşi puţin încurcat:

— Ba da.

— Şi dumneata ce-ai face în locul celui mai mic?

Acum toată lumea se uita la Vlahilă aşa cum se uitase cu cîteva clipe mai înainte la Kalcsek. Fumul de ţigară se răspîndea greoi în lumina confuză. Sofia Codru a simţit că era momentul să intervină:

— Dacă lucrurile ar sta aşa cum spuneţi dumneavoastră, şi-a îndreptat ea arătătorul subţire, ca de copil, către Vlahilă, tovarăşul nu ar mai fi demult aici. Credeţi cumva că şi-ar mai putea păstra poziţia în cazul unui asemenea atac?

Sofia nu s-a mai dezlipit toată noaptea de lîngă Kalcsek. După o oră madam Toroczkay nu o mai numea altfel decît aghiotanta generalului, poreclă pe care au preluat-o şi ceilalţi. Dar Sofia Codru nici nu se sinchisea de ei. Alerga încolo şi încoace, cînd după pansamente, cînd după baterii

pentru lanternă, storcea lămîi în ceai ori fierbea şi răcea apa, pentru că în ziua următoare s-a răspîndit vestea că teroriştii au otrăvit rezervoarele de apă potabilă, aşa că totul trebuia dezinfectat. Iar între timp se desfăta văzînd că oamenii o ascultă, îi îndeplinesc toate dorinţele, lucru care nu i se mai întîmplase niciodată. De aceea suporta cu uşurinţă băşcălia celorlalţi, faptul că se băteau cu degetul la tîmplă prin spatele ei, fiindcă nu era cîtuşi de puţin săracă cu duhul. Ce-i drept, mai încurca mirosurile şi gusturile între ele şi a rămas de partea nenorocitului de Mecseki, dar nimeni nu putea să spună ceva mai rău despre ea.

După ce Vlahilă s-a retras cu coada între picioare şi cu marea lui veste cu tot, Kalcsek şi-a aruncat ţigara neterminată, care n-a vrut să se stingă, iar jarul ei s-a mai oglindit o vreme prin cioburile de sticlă răspîndite peste tot. Părea o insectă uriaşă care lucea spre cer. Administratorul şi-a băgat mîinile în buzunare. Nu voia să se vadă, nici măcar în lumina aceea slabă, cît de tare îi tremurau. Nu s-a simţit cuprins de frică nici pe Petru Groza, nici în toiul împuşcăturilor şi nici la gîndul că mulţimea de oameni ar putea să spargă în orice clipă poarta. Toate acestea i s-au părut a fi nişte consecinţe fireşti după primul foc de armă. După ce a văzut tancul sau femeia aceea de la balcon. Evenimentele au decurs într-o logică firească. Dar vestea prăpăstioasă a lui Vlahilă a venit pe neaşteptate. Era o tîmpenie atît de mare, încît oricine ar fi putut să o creadă. Atunci a simţit prima oară, i s-a năzărit în faţa ochilor, ca o vedere dintr-o ţară îndepărtată, că nu vor scăpa cu faţa curată. Pentru că, dacă vrei să supravieţuieşti, nu e destul să ai noroc. Mai ai nevoie şi de instincte, de reflexe, de atenţie. De o credinţă oarbă şi neabătută, care nu mai ţine de tine. Şi atunci în ce să te mai încrezi?

Pe Lajoska l-au adus doi oameni, cărîndu-l în braţe.

— Familia Veterényi locuieşte aici? au strigat ei din curte.

Strigătele şi zgomotul paşilor l-au făcut pe Lajoska să se dezmeticească. Cînd a dat cu ochii de tatăl lui, a izbucnit în plîns.

— Eu nu am vrut, nu am vrut... repeta el ameţit.

Cei din curte s-au adunat în jurul lui. El era primul rănit pe care puteau să pună mîna. Au coborît cu toţii să-l vadă.

Fusese împuşcat în pulpa stîngă şi era bandajat de mîntuială cu o cîrpă. Unul din bărbaţii care l-au adus l-a apucat pe Veterényi de guler:

— Să nu-l duceţi la spital. Ai înţeles? Nici să nu vă treacă prin minte să-l duceţi la spital! i-a spus el şi lui Kalcsek şi s-au făcut amîndoi nevăzuţi.

— Să-l cărăm la etaj, le-a propus Kalcsek, încercînd să-l apuce cum făcuseră cei doi, cei ce-l aduseseră acasă.

Dar Veterényi îşi pipăia neîncetat fiul.

— Chemaţi Salvarea! Chemaţi imediat o Salvare! a strigat Veterényi cînd a ajuns la piciorul băiatului.

Mîna i s-a umplut de sîngele care sclipea ca mucul de Snagov de mai înainte.

— Nu se poate.

— De ce să nu se poată?! Vreţi să moară aici?

— Înţelege odată că primul loc unde or să-l caute va fi la spital, i-a răspuns Kalcsek, care înţelesese primul ce a vrut să spună bărbatul acela nebărbierit. Încă nu e cîtuşi de puţin sigur cum se va termina totul. Aici are mai multe şanse de supravieţuire. Mai bine hai să vedem ce are.

Eszter Novák nu mai văzuse niciodată o rană deschisă provocată de glonţ. Nici la şcoală nu învăţase despre aşa ceva, dar nu putea să se dea de gol. Şi-a spus în sinea ei că era ca la un examen oral, unde trebuie să începi cu ceea ce ştii. Siguranţa de sine a medicului îl linişteşte întotdeauna pe bolnav, şi-a amintit ea eterna lecţie a lui Antal Sprőd. A cerut o foarfecă şi i-a tăiat băiatului pantalonii pînă sus. Rana era cam cît o monedă de douăzeci

şi cinci de bani şi abia mai sîngera. S-a uitat şi în partea opusă, unde a descoperit o rană ceva mai mare, cu marginile neregulate, zdrenţuite, şi deschisă ca o floare. Aşadar, glonţul nu mai era înăuntru, a constatat ea, şi se părea că nu era atins decît muşchiul, iar osul rămăsese întreg. Poate că nici nu trebuia cusut.

— Să-l dezinfectăm şi să-l pansăm, a spus ea.

— Nu o să păţească nimic? O să-şi piardă piciorul? a întrebat-o mama lui Lajoska.

— Nu cred. Hemoragia i-a curăţat rana. Nici urmă de infecţie. Aveţi nişte antibiotice? a spus Eszter.

Auzea din spate murmure de recunoştinţă.

Lajoska era palid şi nu deschidea decît arareori ochii. După cum arătau pantalonii şi cîrpele cu care fusese bandajat, nu pierduse prea mult sînge, iar cu un pansament bine legat, nici nu va mai pierde de acum încolo. După un somn bun, îi va trece şi şocul întîmplării. Dar nu i-ar fi stricat şi un calmant.

După ce l-a spălat de sînge şi i-a bandajat piciorul rănit cu tifonul imaculat, toţi au răsuflat uşuraţi. Mirosul pansamentelor, al iodului şi al medicamentelor găsite prin casă le-a dat tuturor senzaţia de spital. Acum nu trebuie decît să se odihnească, a zis Eszter şi s-a ridicat de lîngă patul băiatului şi, chiar dacă a înţeles de ce nu ar fi fost indicat să fie chemată Salvarea, le-a spus apăsat că, de îndată ce va fi posibil, pe băiat va trebui să-l vadă şi un medic. De fapt aceasta a fost fraza care i-a dat fetei luni la rînd putere. Fiindcă nu s-a înşelat. Urmarea logică a primului ajutor este asistenţa unui medic. N-au decît să deschidă orice tratat de specialitate.

După ce Eszter şi-a terminat treaba, Veterényi a îndesat într-o pungă cîrpele pline de sînge – adică tot ce ar fi trădat cele întîmplate în seara aceea.

— Să-l ducem în vecini, a spus el după ce a terminat de împachetat.

— Dar abia a adormit! s-a revoltat mama lui Lajoska auzind ideea soţului ei.

— De ce să nu rămînă aici? a întrebat Kalcsek.

— Dacă ar putea să-l găsească la spital, au să-l găsească şi aici, a spus Veterényi, la care nimeni nu a mai avut nimic de spus.

Lajoska nu era încă în afara oricărui pericol, iar la Mihai Gondru ar fi fost de două ori mai protejat. Dacă ar veni cineva după el, Gondru tot o să spună ceva în apărarea colegului de clasă al fiului său. Doar toată vara au fost împreună.

Dar Mihai Gondru nu era acasă. Roland le-a dat drumul înăuntru, un pic cam încurcat. De cînd avusese acel mic incident cu tatăl său, era mai reţinut faţă de prieteni. Pe Précsek nu-l mai văzuse de un an, iar lui Lajoska îi dădea casetele înapoi fără să le fi ascultat măcar o dată. Îl prezenta noilor săi cunoscuţi ca pe un vecin oarecare, fără prea mare importanţă. Care nu voia să se maturizeze odată, cum i-a spus el o dată tatălui său, iar Mihai Gondru a fost întru totul de acord cu diagnosticul său. Şi cu tratamentul pe care i l-a aplicat. Ar fi fost o idioţenie să stea după toţi retardaţii. Roland nici nu s-a dus cu Eszter cînd au chemat-o. S-a scuzat spunînd că el nu suportă sîngele. Nici nu era o minciună foarte mare.

L-au culcat pe Lajoska în sufragerie. Roland a făcut, în limitele bunei-cuviinţe, tot posibilul ca rănitul să nu mînjească divanul de culoarea untului: a întins sub el o cuvertură de pluş şi a pus o pungă de nailon sub piciorul rănit, ba chiar şi un lighean lîngă pat, ca, dacă ar interveni vreo complicaţie, zoaiele să curgă acolo.

— Ce ştii despre tatăl tău? l-a întrebat Veterényi.

— M-au sunat mai înainte. Au spus că nu se întorc acasă, ci vor dormi la nişte prieteni, lîngă Goga. Dar tata spune că nu trebuie să ne facem griji, pentru că nu e decît un foc de paie.

— Vedeţi? Pe mine nu m-aţi crezut! s-a uitat roată, plin de mîndrie, Rakucsinec.

Dar vecinul lui revoluţionar nu mai era printre ei. Se culcase deja demult.

— Altceva nu a mai spus?

— Doar atît: că o să trimită pe cineva aici.

— Asta e o veste bună, a spus Veterényi, care se punea bine cu toată lumea.

Era convins că acela era locul cel mai sigur pentru fiul său.

Kalcsek s-a înfofolit obosit în palton, sperînd că noaptea aceea se va termina odată, într-un fel sau altul. Nu voia să-l sperie pe Veterényi cu ideea că, dacă lucrurile ar fi fost atît de lipsite de însemnătate cum spunea Gondru, el nu ar fi dormit într-un pat străin. Nu voia să mai gîndească în locul altora. O invidia pe Helga, care era deja demult culcată, cu vreun roman franţuzesc în mînă. Iar aşa, pe jumătate adormită, nu-i era prea greu să-şi imagineze că realitatea era lumea aceea abia schiţată, nu harababura de acolo, îngrozitoare şi de nedescris. Făcea eforturi să stea tot timpul cu spatele la uşa de care îl găsise spînzurat pe Rudolf.

Cînd s-a aşezat în fotoliu, a adormit imediat. Nu mai purta paltonul acela ponosit, ci o uniformă militară bine croită, cu centură şi chipiu. Ceilalţi arătau la fel, ba chiar şi inamicii purtau uniforme, dar în timp ce ei alergau cu nişte arme grele, serioase, el nu avea decît o coadă de mătură. Era la fel de argintie ca celelalte, dar se temea că dacă o va atinge cineva sau o va scăpa pe jos, se va dovedi că, în loc de puşcă, el avea o bucată de lemn, care nu era bună la nimic. O jucărie ridicolă. Armele răpăiau întruna. Gurile de foc apăreau de peste tot, dar oricît de mult ar fi bubuit şi ar fi ţiuit tot arsenalul acela, nimeni nu era răpus. Nu se vedea nici un om căzut la pămînt. Pînă la urmă şi-a încercat şi el arma. Dar, cum nu avea nici gloanţe

şi nici măcar trăgaci la coada lui de mătură, a început să strige ca un copil, pac-pac şi ra-ta-ta-ta, iar cei spre care-şi îndrepta capătul băţului cădeau seceraţi. Locul s-a umplut de duhoarea insuportabilă a prafului de puşcă, a trupurilor sfîşiate şi a maţelor putrezite. La picioarele lui se zbăteau deja vreo douăzeci de soldaţi răniţi, dar el tot nu se încumeta să-şi arunce coada de mătură. Uşurinţa ei i se lipise de mînă.

Toate celelalte nu le ştie decît din auzite. Cele ce s-au întîmplat sau ar fi putut să se întîmple au rămas împietrite între vis şi realitate: frînturi de zgomote care nu se potriveau nici între ele, nici cu episoadele tot mai dezlînate ale zilelor trecute, şi pe care încercase deja de mai multe ori să le înlănţuie, dar, aidoma unor pînze oricît de bine ţesute sau a unor tablouri bine compuse, ele ascundeau la fel de multe detalii cîte fuseseră întruchipate.

S-a vorbit atît de mult despre toate astea, încît îi vîjîia deja capul.

Madam Toroczkay i-a povestit că, la numai o oră după ce a adormit, ceea ce în ochii ei era o minune, fiindcă nu putuse să închidă ochii zile la rînd, o rafală scurtă era cît pe ce să sfîşie casa în două. A fost atît de stridentă şi de neînduplecată, de parcă ar fi fost trasă în inima curţii. Probabil că venise dinspre piaţa Engels, pentru că un tînăr a şi rămas trîntit la pămînt în intersecţie şi a fost tîrît în casa de peste drum, dar nu l-au mai putut ajuta cu nimic. Atunci curtea fojgăia deja de oameni. Mişunau peste tot, ca furnicile, şi nimeni nu voia să iasă din ascunzătoarea aceea.

Sofia Codru era de părere că ceaiul acela a fost o idee dumnezeiască, pentru că oamenii adunaţi sub poartă îl dădeau de duşcă de parcă ar fi fost o băutură din cele mai fine, şi chiar dacă la început i-au cerut să le dea votcă şi se vedea pe ei că în alte locuri nu fuseseră refuzaţi, adevărul era că nimeni nu s-a îmbătat, fiindcă toată lumea era de acord că în asemenea cazuri băutura se mistuia în oameni ca aşchiile de lemn în focul de tabără.

Împuşcătura a venit de mai departe, din piaţa Engels, dar era cert că băiatul a căzut în intersecţie, la cîţiva metri de casa lor, de unde s-au şi grăbit să-l salveze, dar pînă şi-au făcut curaj, pînă ce au plănuit cum să străbată fără riscuri zona aceea periculoasă, aflată în bătaia focului, l-au cules cei de peste drum. Disputa aceasta s-a înteţit după trei ani, cînd Rakucsinec se zbătea cu atîta abnegaţie să obţină o placă de marmură, încît a fost în stare chiar să măsoare distanţa dintre casa lor şi locul unde căzuse tînărul, dar atunci începuseră şi cei de peste drum măsurătorile, pentru că nici lor nu le-ar fi stricat o placă din aceea, şi în zadar a reieşit că locul cu pricina era mai aproape de numărul 79, pentru că rănitul murise în braţele celor de la numărul 80, ceea ce nimeni nu putea să conteste. În cele din urmă tot Rakucsinec a avut cîştig de cauză, fiindcă l-a pomenit, ca ultim argument, şi pe Lajoska, chiar dacă se vorbeşte că succesul s-a datorat unei abordări simpliste şi pragmatice, potrivit căreia nimeni nu ar fi acceptat două plăci, cu două festivităţi, aşa că locatarii de la 80 au fost nevoiţi să se mulţumească cu textul acela ambiguu de pe frontonul de la 79, prin care era proslăvită întreaga stradă, deşi cei de la capătul dinspre Cartierul Negru al străzii Străduinţei nu au văzut prea bine cele întîmplate, decît, poate, la televizor.

Iar Eszter a povestit că pentru ea seara aceea s-a transformat repede într-o noapte de gardă, pentru că mai întîi i s-a făcut rău unei femei sub poartă, apoi doamna Toroczkay i s-a plîns că o împunge la inimă, altora le-a crescut alarmant tensiunea, iar pînă la urmă ea le-a împărţit somniferele lui Keller, ca măcar bătrînii să adoarmă odată. Pe la unu şi jumătate abia se mai ţinea pe picioare, aşa că în zori nu ea, ci Kalcsek a auzit vocea tot mai stridentă a mamei lui Lajoska întrebînd de ce oare are fiul ei mîinile atît de reci. Dar lui i-au fost reci întotdeauna, a venit răspunsul lui Veterényi, cu ochii injectaţi de nesomn, însă şi cu o urmă de reproş în glas, fiindcă Lajoska

avusese mereu probleme cu circulaţia sîngelui şi avea întotdeauna mîinile, picioarele şi nasul reci, ceea ce, pe lîngă numele lui, era singura moştenire pe linie bărbătească din familia lor. Dar asta-i un alt fel de răceală, a ţipat mama, care îl scutura, încercînd să-l trezească, pe băiatul căruia i se bălăngănea capul de parcă ar fi fost din cauciuc. Eszter a fost şi ea surprinsă de paloarea lui neobişnuită şi şi-a dat seama de adevărata cauză a feţei lui asudate şi a pulsului precipitat din seara trecută, pe care ea le pusese pe seama stării de şoc. Abdomenul lui întărit indica ceva despre care ar fi trebuit să se plîngă şi Lajoska dacă nu l-ar fi doborît somnul, adică de durerile înţepătoare care îi iradiau dinspre stomac spre umăr. Eszter şi-a dat seama, de parcă ar fi deschis un tratat de medicină la pagina indicată, de ceea ce au relevat şi rezultatele autopsiei şi anume că îi plesnise splina şi, ca urmare, stomacul i s-a umplut încet de sînge, ca un balon, pentru ca în cele din urmă, spre dimineaţă, după ce organismul a început să tragă semnalele de alarmă, să intervină şi decesul. Probabil că a fost călcat în picioare, li s-a spus mai tîrziu, şi era foarte plauzibil ca, atunci cînd a căzut pe bulevardul Lenin, în îmbulzeala aceea, cineva să fi călcat pe el sau să-i fi tras un cot în stomac, fapt căruia nici băiatul nu i-a acordat prea mare importanţă. Nimeni nu şi-ar fi dat seama de asta, au liniştit-o cei de la Medicina Legală, pentru că asemenea simptome nu pot concura cu o rană deschisă, totuşi ea a auzit în glasul medicului o nuanţă care nu era la locul ei şi pe care doar feminitatea ei a redus-o la nivelul unei politeţi dispreţuitoare. Dacă ar fi fost bărbat, poate că medicul i-ar fi spus în faţă să nu-şi mai bage nasul în treburile celor mari, ci să măsoare temperaturile şi să schimbe scutecele, fiindcă la altceva nu se pricepe.

Iar asta a durut-o mai tare decît bocetele părinţilor, la care s-a adunat într-o clipă toată casa. Au fost impresionaţi cu toţii de dezlănţuirea cumplită cu care şi-au manifestat durerea cei doi Veterényi, care nici nu au încercat

să şi-o stăpînească, fără să le mai pese de ei înşişi sau de demnitatea lor, fiindcă ele nu le mai aparţineau, le erau străine şi reci ca trupul fiului lor, iar această sinceritate chinuitoare a făcut imposibil orice gest de compasiune, de consolare. Toţi au rămas înmărmuriţi ca la teatru în faţa unei stranii tragedii, scăpată de sub controlul regizorului şi care, tocmai prin nemărginirea ei, îşi scoate la iveală esenţa.

Iar la înmormîntare, care nu a fost una obişnuită, ci o adevărată demonstraţie, au fost rostite acele fraze ce ulterior au intrat în istorie, cum că aceea a fost revoluţia celor tineri, a unei generaţii noi şi pure, care încă nu ştie ce e frica de moarte. Libertate şi democraţie, a ridicat vorbitorul glasul mai mult decît s-ar fi cuvenit într-o asemenea ocazie, iar Kalcsek, în drumul lui spre casă, s-a întrebat dacă aceşti doi termeni aparte ar fi oare potriviţi şi ar susţine teoria lui despre moartea lui Lajoska sau ea i-ar elimina de la bun început? Fiindcă nu putea să fie o întîmplare faptul că Lajoska îşi făcea veacul pe la baia de aburi şi nici la cumpărături nu ieşea fără să se abată pe acolo, trăgînd astfel de timp, iar poate că în ziua aceea semnele şi poreclele obişnuite nu au funcţionat ca lumea, astfel că el s-a legat de cine nu trebuia, cu sfioşenia aceea foarte apreciată de alţii, aşadar, putem presupune că necunoscutul acela a reacţionat agresiv, fără să-şi mai bată capul cu faptul că dacă l-ar fi dat de gol, ar fi creat o zarvă şi mai mare, aşa că a decis să-l lovească, să dea cu piciorul în perversul ăla, care era deja la pămînt şi care ar fi făcut mai bine să-şi bage sula în propriul său cur, aşa că, dată fiind senzaţia aceea neplăcută din coşul pieptului, odată ajuns pe bulevardul Lenin, Lajoska nu a mai fost destul de agil ca să se adăpostească la vreme din calea glonţului – la urma urmelor, izbăvitor. Astfel, pentru Kalcsek democraţia din discursul acela a fost un semn de decenţă în faţa obscenităţii realităţii, ceva ce putea fi rostit faţă de ceea ce trebuia păstrat sub tăcere, un fel de aţîţare deşteaptă şi străvezie, aşa că el s-a liniştit,

pentru că în această interpretare termenul a devenit mult mai real şi mai uşor de manipulat.

Şi îşi mai aminteşte foarte clar ceva: ziua execuţiei, cînd, ca la un semn, s-au adunat cu toţii în curte. Trăiau nişte zile atît de intense, cu timpul atît de condensat, încît ele nu puteau fi suportate în singurătate. Îi stînjenea şi îi frămînta întrebarea dacă se prezentau cu suficientă demnitate în acele clipe înălţătoare, erau parcă mînaţi de imboldul de a se îmbrăca în haine de sărbătoare în faţa propriilor îngrijorări, pentru că nu le era cîtuşi de puţin indiferent dacă istoria i-ar fi găsit în fundul gol sau pregătiţi să-i facă faţă cu demnitate. Toţi aveau în faţa ochilor imaginea tatălui lui Kalcsek, care s-a postat, cu cravata la gît, în dreptul bătătorului de covoare, ca să asculte la radioul lui portativ transmisiunea aselenizării, ultimul eveniment istoric de care-şi mai aduceau aminte, iar frămîntările lor au devenit şi mai actuale, pentru că, după prima şi, totodată, ultima zi, revoluţia s-a mutat în capitală, unde toţi trăgeau ca bezmeticii în toată lumea, iar lor nu le-a mai rămas decît şirul nesfîrşit al rutinei cotidiene: cozonacii de Crăciun, curăţenia generală şi pasiunea pentru table.

Iar societatea odată adunată, a apărut şi palinca de prune, cu mărgele, aşa că s-a încins imediat cheful, uneori într-o atmosferă de parastas, alteori de onomastică, pentru că nu reuşeau să se dumirească dacă ceea ce a trecut a trecut pentru totdeauna şi dacă de-acum va fi mai bine, chit că mai rău nu avea cum să fie, în timp ce Öcsi Keller bombănea întruna cît de bătrîn şi de stafidit arăta Geniul la televizor faţă de chipul lui îmbujorat care se întipărise în mintea oamenilor şi că nevasta lui, chimista, ar fi trebuit să fie destul de deşteaptă ca să facă ceva cu bătrîneţea aceea, pentru că ce opresiune mai e şi aia, cu faţa scofîlcită şi plină de riduri? Şi, oricît de greu i-ar fi fost, nu s-a putut abţine să nu-şi amintească de chipul abătut şi umilit al mamei lui în faţa pozei fratelui său, care şi-a dat duhul la cătănie, poză pe

care a pus-o cu mîna lui lîngă televizor, ca să vadă şi el momentul adevărului, dar şi aşa a fost nevoit să se forţeze ca nu cumva să i se facă milă de acei doi bătrîni ramoliţi, care dădeau din mîini şi care poate că nici nu aveau dreptul la frica ce li se citea în priviri, nu aveau dreptul să-şi arate slăbiciunea. Poate că tocmai acela a fost ultimul lor subterfugiu, ultima lor escrocherie, prin care au reuşit să-şi regizeze pînă şi propria moarte, ca să ne amintim de ei ca de nişte nenorociţi care repetă la nesfîrşit aceleaşi cuvinte, ca pe un descîntec magic, menit să-i salveze de la moarte. Dar faptul cel mai înfricoşător, a recunocut Öcsi Keller, este acela că atunci cînd şi-au dat seama că, orice ar face şi orice ar spune, chiar şi să fi umplut cu aur încăperea aceea prăpădită, tot nu vor putea scăpa de ceea ce le era scris, ei bine, în clipa aceea au început să semene cu mama şi cu fratele lui, ca nişte chipuri schimonosite cu alte chipuri schimonosite, dar dracul s-o ia de treabă, a privit disperat în jur Öcsi Keller, dacă şi ei devin nişte victime, nouă ce ne mai rămîne? Mai bine să fi împuşcat toate fotografiile acelea cu feţe îmbujorate, chiar dacă ar fi durat un an de zile, dar aşa măcar s-ar fi făcut dreptate, pe acelea puteai să le urăşti din tot sufletul, a mai spus el şi a izbucnit în plîns, pentru că nu aşa şi-a imaginat el că se va întîmpla. Deloc. Nici la puşcărie, nici în libertate. Nici cînd spera, nici cînd era disperat. Iar după o jumătate de oră rîdea din nou, strîngînd la piept, cu patima lui ştirbă, sticla de palincă, iar la miezul nopţii l-au adunat, la fel ca altădată, de pe treptele pivniţei, unde se văicărea după zilele de demult, cînd servitoarea îi călca mamei sale bluzele, iar masa lor era plină de argintărie.

Poate că el, Öcsi Keller, a avut dreptate cînd a spus că ăia nu-şi meritau nici măcar gloanţele, totuşi a fost satisfăcut să-i vadă în faţa zidului ca pe nişte zdrenţe pline de sînge, chiar dacă acolo nu erau întinşi doar ei, ci şi cine ştie cîţi dintre anii trecuţi, timpul acela îmbătrînit, de nerecunoscut. Asta i-a făcut să ciocnească pahare, să se îmbrăţişeze, iar adevărul este că

acela a fost ultimul lor tablou mare, de grup, în care s-au adunat de bunăvoie cu toţii, chiar dacă lipsea cîte cineva, pentru că alde Veterényi nu erau acolo şi nici nu s-au mai întors vreodată, iar cei din familia Gondru, prudenţi, nu au apărut decît după revelion. Şi în ziua următoare a început ceea ce Kalcsek spunea în sinea lui că a fost o multiplicare. De parcă cineva ar fi tras la un copiator uriaş acea singură, unică zi ucigătoare în sute şi mii de exemplare, ca fiecare să descopere în ea alte amănunte, prezentînd-o astfel sub altă înfăţişare, şi aşa au apărut sute de Kalcseki, sute de Rakucsineci şi de Veterényi, care au ieşit de îndată din cadru şi şi-au luat lumea în cap. A fost o orgie a amintirilor şi toată lumea îi ţinea pumnii lui Hans, sperînd că o să surprindă măcar pentru o clipă acea imagine de grup, că o să poată aduna acele nenumărate sosii, pentru că aşa poate că telespectatorii germani nu vor schimba canalul. Iar dacă va primi şi un premiu, poate că s-ar alege şi ei cu ceva. Măcar cu satisfacţia unei uitări cumpătate. Pe care Kalcsek şi-o imagina ca pe o pînză albă şi mare, care trebuia pictată din nou în fiecare zi, ca să-şi păstreze neprihănirea.

Era doar patru şi jumătate, dar lui i se părea că deja se înserase. Soarele a trecut de creasta acoperişului de peste drum, aşa că la ei începea asfinţitul. Madam Toroczkay îşi aduna impasibilă rufele uscate. Uneori le zîmbea, ca unor chipuri cunoscute. Liniştea de la etaj avea miros de detergent. Greţos, parfumat. Kalcsek se gîndea că ar fi bine să se îmbrace dacă nu voia să întîrzie. Se pregătea să se ducă cu Eszter la restaurant, ca să mănînce în sfîrşit şi el o pizza, ceva ce nu gustase niciodată. I-a promis, iar acum simţea că nu-i va fi greu să se ţină de promisiune. Voia ceva nou de la viaţă.

5

Restaurantul Bon Giorno era chiar peste drum de clădirea cu patru etaje de pe strada Beethoven, numărul 18, un fel de avanpost al blocurilor care începeau cu două străzi mai încolo. Se spunea că dacă comunismul ar mai fi ţinut vreo doi ani, cartierul l-ar fi înghiţit, iar acum nu ar mai sta atît de stingher printre căsuţe. Acolo locuiau saşii, cîţiva mici meseriaşi, ceasornicari, lăcătuşi, pantofari, şi în toate gospodăriile se vedea, într-un fel sau altul, cît de mult ţineau cei de acolo la micile lor avuţii: la cele cîteva găini care scurmau pămîntul în capătul curţii, la mirosul tumultuos al bucătăriilor de vară, la viţa-de-vie, care, ce-i drept, dădea vin puţin şi acru, dar la umbra căreia copiii creşteau pe neobservate. Ca pînă la urmă să renunţe la toate. În locul lor au venit tot felul de afacerişti şi de speculanţi, dintre cei care le ştiu un pic mai bine pe toate şi pun să urle toată noaptea manele. Iar cei care au rămas nu s-au mai mutat de acolo.

Blocul acela de patru etaje arăta ca o cutie, pentru că locatarii închiseseră toate balcoanele, care ar fi făcut ca faţada să pară mai aerisită. Noile cercevele erau albe, brune sau, unele, în stil grecesc, de un albastru-deschis, totuşi clădirea şi-a păstrat aerul posomorît, de actor ofensat, care s-a machiat, dar nu vrea să iasă pe scenă. Dacă nu ar locui acolo tocmai el, bărbatul fără nume, harababura aceea ar fi făcut-o pe Eszter să zîmbească, pentru că balcoanele nu se potriveau între ele nici de frică – unul se voia elegant, altul natural, iar al treilea era o pată de culoare –, dar nimeni nu a vrut să lase de la el, doar toţi au tăcut şi au înghiţit treizeci de ani la rînd şi

nimeni nu s-a sinchisit de gusturile lor, aşa că nu contează că acum totul arată de mîntuială, nimeni să nu comenteze nimic.

De luni de zile Eszter se uita împietrită la blocul acela, fără să-şi dea seama de ce-i atrăgea privirea fereastra de la etajul al doilea, cu lumina ei abia mijită. Pînă în clipa în care l-a văzut absolut din întîmplare pe zebră, a crezut că nici nu mai trăieşte. Că a murit la graniţă. Îşi aminteşte că după aceea a răsfoit înfrigurată o săptămînă întreagă ziarele, căutînd ceva, o ştire scurtă sau un anunţ la rubrica de decese, o frază răzleaţă care să-i dezvăluie ce se întîmplase cu el. Nu a îndrăznit să întrebe pe nimeni, ca să nu trezească suspiciuni. Mintea îi spunea că murise, pentru că aşa ar fi fost firesc să se întîmple, şi, fiind un provocator, chiar ar fi meritat să o păţească, dar ceva în sufletul ei contrazicea evidenţa, normalitatea, iar acum un an şi jumătate, cînd l-a văzut pe zebra din faţa cinematografului, s-a simţit înfiorată nu atît de surpriza care a pătruns-o pînă-n rărunchi, ci mai degrabă de satisfacţia confirmării, şi dacă aceasta nu ar fi fost urmată imediat de furie şi de ură, nu s-ar fi luat pe urmele lui, ci l-ar fi lăsat în plata Domnului, l-ar fi lăsat să iasă din nou, după unsprezece ani, din viaţa ei.

Arăta altfel decît şi-l amintea. Poate din cauza bărbii sau a părului tuns scurt, cu un început de chelie în creştetul capului, în locul pletelor de odinioară. Trăsăturile lui frivole, care acum unsprezece ani i se păruseră pline de viaţă, dar încă fluide, acum erau deja împietrite şi aproape de clipa cînd vor începe să se pleoştească, cu ligamentele slăbite şi cu pielea tot mai flască. După calculele ei, era deja trecut de treizeci şi cinci de ani. Poate chiar se apropia de patruzeci. Îşi aminteşte că la cheful acela din august părea foarte matur. Iar acum era aproape bătrîn. De parcă ar fi fost întotdeauna cu doi paşi înaintea ei, fără ca ea să-l poată ajunge.

Dar nu-şi mai amintea cum îl cheamă. I se părea că gazda casei l-a strigat o singură dată pe nume, dar zgomotul din încăpere i-a acoperit glasul

aproape cu totul. Pe vremea aceea nu-şi foloseau decît poreclele – poate din comoditate sau pentru că numele adevărate aparţineau lumii dominate de ordine, aşa că ar fi fost o ruşine să le folosească. Dar şi-a notat pe o hîrtie numele care i se păreau cele mai verosimile. De pildă Márton, pentru că acela i se potrivea cel mai bine, apoi Balázs şi László, pentru că acestea i se năzăreau cel mai adesea cînd se gîndea la el, şi în cele din urmă Károly, pentru că aşa i se prezenta întotdeauna în vis. Nici aşa nu a ajuns la vreun rezultat. Odată s-a strecurat şi în casa scărilor, ca să citească numele de pe cutiile poştale, dar majoritatea etichetelor de pe cutiile verzi erau deja şterse demult. Nu a îndrăznit să urce la etaj, pentru că o ochelaristă mai în vîrstă a luat-o la ochi. I-a blocat pur şi simplu calea. A întrebat-o ce caută acolo şi părea gata să ţipe din toate ridurile ei. Dacă ar fi făcut un singur pas spre ea, ochelarista ar fi fost în stare să-i ridice tot blocul în cap. Caut biroul notarial, i-a spus Eszter în grabă, pentru că îşi pregătise răspunsul de acasă. Acela nu e aici, ci peste drum, şi-a potolit un pic glasul femeia. E o tablă pusă afară, a mai adăugat ea, nu-mi dau seama cum de nu aţi văzut-o, iar suspiciunea de mai înainte i-a revenit în glas.

Mai tîrziu şi-a regretat îndrăzneala. Era sigură că femeia aceea îşi va aminti de ea. Chiar dacă a avut tot timpul grijă să nu bată la ochi. Uneori stătea impasibilă în staţia din apropiere, de parcă ar fi aşteptat autobuzul 12, care venea din an în Paşti, alteori ţinea sub observaţie blocul din dosul vitrinei cafenelei de peste drum. Se pregătea întruna pentru întîlnirea pe care şi-o imaginase de mii de ori. Plănuia ca într-o bună zi, care nu mai era foarte îndepărtată, să îmbrace o rochie de care nu i-ar fi părut rău, să se prezinte calmă la interfon, să accepte ceaiul cu care o va servi şi poate că va avea suficientă stăpînire de sine ca să se lase mîngîiată pe sub fustă de privirile lui. Vor discuta tot felul de baliverne, ea va rîde la glumele lui nesărate, îi va admira vasele de bronz agăţate pe pereţi şi, cînd se va fi

destins, cînd nu şi-ar mai fi bătut capul să priceapă cine naiba o mai fi şi blonda asta din sufrageria lui, ea va trece indiferentă prin spatele lui, de parcă ar vrea doar să se ducă la baie, şi îl va lovi în moalele capului pînă ce va rămîne nemişcat. Se zice că la o lovitură suficient de puternică craniul omului e ca o roşie pe tocător. Iar în ziua următoare şi-ar fi băut din nou cafeaua la cofetăria de peste drum, ca să nu pară cîtuşi de puţin suspectă, şi ar fi privit, fardată discret, forfota poliţiştilor.

Fiindcă era sigură că nu o va recunoaşte.

Nemernicul! Norocosul.

De altfel, nu ar fi fost nici o problemă dacă şi-ar fi adus aminte de ea. Ba chiar şi-ar fi dorit să o recunoască, să înceapă să-i bolborosească tot felul de scuze şi de explicaţii, pentru că, cu fiecare cuvînt al lui, ei i-ar fi sporit forţa. Dar poate că a recunoscut-o şi el pe Eszter pe zebra din faţa cinematografului şi de fapt o va aştepta cu masa pusă şi cu muzică lentă, ca la un *rendez-vous* întîrziat, dar imposibil de amînat. Cînd visa aşa, şi-l imagina în smoching, cu papion şi cămaşă albă şi fără nici o urmă de tulburare pe faţă pînă în clipa cînd sîngele va începe să se îmbibe în stofă, pentru că, dacă smochingul ajungea în halul acela, desigur că nu i-l vor mai accepta la firma de unde îl închiriase.

Îl cunoştea pe bărbatul acela ca pe propriile ei buzunare. Îi cunoştea obiceiurile, programul. Ieşea din casă la şapte şi jumătate, iar la cinci şi ceva cobora din troleibuz, îşi făcea cumpărăturile la magazinul din colţ, nu se întindea la vorbă cu vînzătoarele, era taciturn, ursuz şi, în afară de o femeie căruntă, nu mai venea la el decît menajera care-i făcea curăţenie. Era un holtei tipic: nu avea nici o prietenă sau, dacă avea, o ţinea cu stricteţe departe de casă. La fel şi pe prietenii lui. Iar femeia aceea căruntă şi simpatică, care venea întotdeauna marţea, probabil că era mama lui şi nu stătea niciodată pînă se însera. Aşadar, probabil că şi în seara aceea îl va

găsi singur. Poate citind, uitîndu-se la televizor sau dezlegînd cuvinte încrucişate, ca bătrînii.

Se simţea pregătită de o jumătate de an pentru întîlnirea aceea şi totuşi o amîna mereu. Găsea tot felul de scuze copilăreşti, iar alteori lăsa înadins să treacă ziua, ca să nu mai aibă timp să facă primul pas. Uneori se frămînta că acele tertipuri erau ca fantasmele ei slinoase de cînd făcea dragoste, în care-şi imagina în jurul ei încă vreo doi-trei bărbaţi, meniţi să-i abată atenţia de la cel care era cu ea sau, dimpotrivă, să-i sporească aceluia performanţa, dar dacă acei străini ar fi apărut într-adevăr lîngă pat, cu mirosurile lor necunoscute, cu privirile lor nemaivăzute, atunci, în locul valurilor de pasiune, ar fi apucat-o greaţa. S-ar fi scăldat în ruşine şi în dezgust. Căci îi făcea plăcere să-i ia bărbatului viaţa de mai multe ori pe zi – dar ce s-ar întîmpla dacă nu ar reuşi să-l lovească zdravăn? Sau în locul cel mai potrivit? Ce ar face după aceea? L-ar mai lovi o dată sau şi-ar cere scuze? Îi va explica că a fost doar un impuls de moment sau că l-a confundat cu altcineva? Ce înfiorător!

S-a gîndit chiar să-l pună pe Musaca sau pe vreunul de pe stradă să-l scarmene puţin, fără să lase urme. Mai mult, avea destui bani pentru una ca asta. S-ar fi mulţumit să-i rupă piciorul cît să rămînă şchiop toată viaţa. Dar nişte răni superficiale sau cîteva perechi de palme nu ar fi compensat moartea acelei fete, nici mirosul pămîntului de la graniţă. Pentru că el nu ar fi avut dreptul, pur şi simplu nu ar fi avut voie să hotărască cine va rămîne în viaţă: Eszter sau fata aceea cu ochi de ţigăncuşă, care a înţeles chiar mai puţin decît ea ce se întîmplă în jurul ei. De aceea trebuia să-l pedepsească cineva pe acel Márton sau Balázs, pentru că altcineva nu va mai apuca să o facă. A început să creadă că cele întîmplate au fost un vis şi tocmai de aceea nu era speriată de propriile ei gînduri, nu se simţea însetată de sînge şi nici o criminală. Mai degrabă o contabilă, care doar îşi face ordine în chitanţe.

Care descoperă ceva ce nu mai poate fi schimbat. Ceva ce i-a fost scris sau a vrut ea să i se întîmple – nu are nici o importanţă.

Seara, cînd privea lumina mijită de la fereastra lui, nu o mai interesa decît cum trăia cel din dosul perdelelor. Era oare în stare să aprecieze cadoul primit sau continua să-l privească nedumerit? Era oare conştient de apăsarea trecutului sau încerca în chip laş să scape de el, alergînd orbeşte înainte, cum îi stă bine unui bărbat?

A văzut la televizor o emisiune despre tehnicile de supravieţuire: ce trebuie să faci dacă ajungi într-un loc de unde nu vezi nimic în jur. Cînd eşti în mijlocul unui stufăriş sau al unui lan de porumb mai înalt decît tine, de unde nu vezi încotro să o iei, nu ai nici busolă şi nici nu poţi aştepta să răsară stelele. Răspunsul e simplu şi banal: trebuie să o iei înapoi, pe propriile tale urme, ca să fii sigur că mergi drept. Pînă ce reuşeşti să ieşi din zona aceea periculoasă. Atunci şi-a dat seama că, poate, nu e nici o problemă cu ea. Ştia din instinct tot ce a spus reporterul acela plin de sine. De mai mulţi ani îşi croia deja drum cu spatele prin stufăriş, fără să-şi poată lua ochii de la noaptea aceea care o privea de la capătul cărării. Toţi paşii, toate urmele ei se îndreptau într-acolo. Acela era punctul faţă de care se găseau dreapta şi stînga. Măcar aşa nu se rătăcea. Nu se deplasa în cerc. Putea chiar să fie mîndră de ea însăşi, pentru că şirul zilelor trecute era drept ca aţa. Iar asta era opera ei. Alţii pictează, scriu romane, compun opere. Ea are această cărare. Această spaimă dreaptă, inconfundabilă. Poate că nu ar trebui decît să se întoarcă şi ar reuşi să iasă de acolo, dar era măcinată de bănuiala că, în orice direcţie ar lua-o, seara aceea i-ar apărea mereu în faţă. Zilele trecute i-ar lua-o înainte pînă hăt departe, de unde i-ar face cu mîna. Asta ar aştepta-o odată ce ar ieşi. Asta sau casa în care s-a mutat în seara cînd a vrut să emigreze, din dragoste sau cum s-o fi numit acel sentiment inodor care începuse să bulbucească în ea.

În ziua aceea de august a fost invitată de o colegă de clasă ai cărei părinţi aveau o casă de vacanţă în dosul ştrandului şi care, înduioşaţi de notele bune ale Krisztinei şi de promisiunile unor note şi mai bune, i-au dat cheile pentru două zile. Acolo s-a adunat o gaşcă pestriţă, cu toţi cei care au putut fi găsiţi acasă în toiul vacanţei. Unii şi-au adus cu ei şi fraţii, alţii, prietenii şi prietenii prietenilor, pentru că locul era frumos, iar vara se arăta destul de anostă şi deja cam lipsită de perspective. Părinţii au insistat doar să fie şi cîţiva mai maturi printre ei, adică nişte băieţi mai mari şi mai lucizi, care să nu lase cheful să degenereze şi muzica să urle după ora nouă – şi mai ales nu pe ungureşte – şi care să-i anunţe dacă se întîmplă ceva. La început au crezut cu toţii că era doar un banc prost şi că pe părinţi i-a tîmpit regimul, dar pînă la urmă au găsit nişte cunoscuţi de vîrsta potrivită, printre care era şi Márton sau Balázs, pe care l-au numit imediat „Inspectorul“ şi îl salutau milităreşte.

În jur totul mirosea a apă termală. Aburii firavi ai ştrandului se strecurau printre ulucile ştirbe ale gardului, răspîndindu-se peste drumul acoperit cu pietriş. Aşa miroseau toate: mobilele desperecheate, saltelele pneumatice, rufele agăţate la uscat, ba chiar şi mîncarea din farfurii. De fapt nu mînca aproape nimeni, doar fetele mai ciuguleau cîte ceva din sandviciurile sau sărăţelele aduse de acasă, iar pe seară au început să cureţe cartofi ca să-i prăjească, să le facă pofta băieţilor. Din magnetofonul pus în mijlocul curţii urla Boney M, banda fîşîia şi mai trebuia controlată, fiindcă uneori Grundigul o agăţa, iar atunci *Rasputin* miorlăia şi tuşea, alteori se mai şi rupea, dar cîteodată băieţii puneau şi ceva Iron Maiden, iar atunci curtea se umplea de smintiţi care se bîţîiau, alergau ca bezmeticii încoace şi încolo – se metalizau, cum spuneau ei – şi scuturau din cap. Îşi imaginau că mişcările acelea cum văzuseră ei prin reviste făceau să le zburde în aer

pletele care nici vara nu ajungeau să le acopere urechile ca lumea, ca apoi, după tunsoarea obligatorie din septembrie, să le dispară de tot. Dar şi aşa, ei tot erau diavolii metalişti, plini de acnee, cu feţele schimonosite şi cu o mulţime de măturі invizibile în mîini, de păreau că vor să cureţe tot drumul. Acum sînt chitarişti, i-a spus Inspectorul Eszterei cu un ton din care reieşea că pe vremuri făcea şi el la fel, dar acum s-a maturizat. Şi tocmai acesta era farmecul lui – a rămas tot timpul flegmatic, nu a băut decît o bere, cel mult două –, totuşi părea distant, cu mintea în altă parte, undeva dincolo de muzică, aşa cum încercau şi ceilalţi să pară, doar că nu reuşeau decît după foarte multă băutură şi numai pentru foarte scurt timp, pentru că după punctul culminant îşi vărsau imediat maţele, fiecare pe unde apuca. Poate tocmai de aceea nu i se împotriveau nici cei cărora le aţinea calea, aceia care aveau deja cîteva atmosfere în cap şi încercau să ajungă la bazin luînd-o spre poartă, deşi nu ar fi trebuit decît să se tîrască prin găurile din gard. Nici nu apucau să iasă pe poartă. O să vorbeşti tu cu miliţia? a întrebat-o el pe Krisztina cînd fata l-a luat la rost pentru severitatea lui. Avea un ton neutru, ca de robot. În plus, a făcut bine că nu s-a referit la părinţi sau la turnători şi nu i-a numit pe miliţieni curcani, sticleţi sau poliţai, cum li se spunea în filme, nici poteraşi, cum le spuneau mahalagiii, pentru că aşa i-a făcut pe toţi să şi-i imagineze pe oamenii aceia în uniformă aplecaţi deasupra cadavrelor înecate şi mulţimea de întrebări stînjenitoare despre ele.

Ceilalţi au cam bombănit, dar nu au rîs de el. Nici n-ar fi îndrăznit să o facă, pentru că vocea lui imperturbabilă îi transforma în nişte adolescenţi, iar pe el îl ridica la rangul de adult care se bărbiereşte, se culcă la miezul nopţii şi are întotdeauna o pilulă de Postinor în buzunar. Aşa că au rămas să se bălăcească în mirosul apei termale şi în norii de praf pe care îi ridica vîntul de pe cîmpul pustiit de arşiţă. Mai peste tot, în locul viţei-de-vie,

oamenii sădiseră roşii, ardei şi cîteva şiruri de cartofi, ceea ce a făcut ca locul să devină mai pustiu, iar vîntul să niveleze dealul aproape complet, aşa că adeseori fleicile duminicale le scrîşneau oamenilor printre dinţi, dar ei le ronţăiau vitejeşte, doar de aceea au ieşit la soare – şi ca să-şi ridice maiourile deasupra burţii, să nu-i mai strîngă, şi să poată proslăvi pe ritmuri de romanţe idealul feminin. Însă valea aceea şi mai cu seamă tradiţia de cine ştie cîte sute de ani nu se lăsau înşelate, aşa că la sfîrşitul zilei cartofii şi ardeii erau schimbaţi pe vin, fiindcă acela era un loc care te îndemna la băutură şi mereu se găsea cîte ceva care să-ţi facă sete. Aşa era şi pămîntul, sub care păreau căscate o sumedenie de guri nesăţioase, pentru că fiecare picătură de apă era înghiţită pe dată, precum atrage un magnet pilitura metalică neputincioasă. Cei din părţile locului spuneau că ploile de mai nici nu atingeau solul, atît de repede li se pierdea urma, iar dacă lopeţile apucau să scoată cîteva mărunţişuri albe din pămînt, oamenii le îngropau degrabă la loc, atît de mult semănau, privite de aproape, cu nişte dinţi.

Nici nu a fost de mirare că nu au reuşit să-şi drămuiască bine proviziile, iar pe seară, cînd ar fi trebuit de fapt să înceapă adevăratul chef, goliseră deja toate sticlele cu băutură primite cu greu de acasă. Bügyüsz, prietenul Krisztinei, a scotocit peste tot după o sticlă de votcă finlandeză primită de la tatăl său de ziua lui, dar, după ce a pipăit toate rucsacurile şi a cotrobăit prin tomberonul de gunoi, a început să se întrebe dacă a împachetat-o, odată cu şosetele şi chiloţii curaţi. Norocul lor a fost că fiul farmacistului adusese şi un litru de spirt curat, pe care nu mai trebuiau decît să-l îndoaie cu apă şi să-i adauge un pic de pastă de dinţi, pentru gust, însă nici aşa nu a fost uşor de înghiţit, dar nu am venit aici ca să ne distrăm, urla un tip care avea cusut pe blugi un cap de mort, aşa că toată lumea îi zicea Călăul.

La ora aceea majoritatea metaliştilor sprijineau deja pereţii şi trebuia să-i implori ca să invite pe cineva la dans. Nu mult după miezul nopţii cheful

s-a spart şi doar cîteva grupuri răzleţe mai discutau, răsfirate prin casă. Alcoolul i-a paralizat pe toţi. Eszter a rămas în bucătărie, cu Inspectorul. A prevăzut că în scurt timp băiatul îi va propune să iasă la aer, unde vor rîde puţin de zgomotele pe care le vor auzi din depărtare în toiul nopţii, apoi el o va trage într-un loc mai ferit, ca să o sărute, şi îi va cere numărul de telefon. Iar ea nu se va împotrivi deloc, ba poate chiar o să-l lase să o şi pipăie pe sîni peste tricou. Pentru că ea nu era o ruşinoasă, ca celelalte gîsculiţe. Avea sîni frumoşi, ţepeni, cu sfîrcurile maronii, care se trezeau de îndată la viaţă dacă îi atingea cineva ca lumea: îi deveneau obraznici şi aproape provocatori. Asta nu se vedea prin sutien, dar s-a hotărît să nu şi-l scoată, ca să nu-i uşureze băiatului treaba. Şi-a dat seama că celor cu doi-trei ani mai mari ca ea le plăcea să rezolve singuri acele treburi, iar mîngîierile lor erau mult mai hotărîte decît smucelile celor mai mici, care erau gata să-i smulgă şi sînii odată cu tricoul de pe ea.

S-a rujat din nou, doar un pic, în baie şi s-a spălat deasupra chiuvetei cu săpunul Fa al Krisztinei, cel cu miros de mere verzi, ceea ce a făcut-o să se simtă de îndată puţin mai picantă şi mai misterioasă. Avea nevoie de acest mic subterfugiu, chiar dacă nu se simţea ameninţată, fiindcă cealaltă fată o neliniştea puţin. Mai ales pentru că nu voia să-şi recunoască înfrîngerea.

De fapt nici nu era o fată, ci mai degrabă un pui de găină mai mare, cu două umflături în loc de sîni. Iar pe deasupra era şi genul acela periculos de taciturnă care, cu cît tăcea mai mult, cu atît mai deşteaptă părea. Venise de dincolo de munţi, probabil în vacanţă, şi era evident că cel care a adus-o fusese ameninţat că dacă nu o ia cu el pe ruda aceea româncă, n-avea decît să stea pe curul lui acasă. Aşa că o adusese. Avea fruntea îngustă şi ochi de ţigancă – atît de negri, încît irisul abia i se vedea. Avea părul lung, legat şcolăreşte, în timpul dansului stătea retrasă într-un colţ, iar fiecare gest o trăda că ar fi fost mult mai focoasă pe limba ei maternă. Dar pe limba aceea

străină tăcerea o prindea mult mai bine, ca şi acele cîteva cuvinte prinse din zbor, pe care Inspectorul o punea să le repete întruna. *Köszönöm, kenyér, hazafelé*.[1] Eszter era sigură că pe *szeretlek*[2] îl păstra pentru el, cum îşi păstra şi ea sînii. Prostuţa! Încă nu s-a născut băiatul care să prefere cuvintele în locul cărnii. A numit-o în sinea ei Mihaela, după personajul de desene animate, pentru că era neîndemînatică şi insistentă, iar cînd Eszter reuşea să se facă cerută de Inspector la dans, începea şi ea să-şi bîţîie de îndată picioarele ciolănoase printre ceilalţi. Dar nu se sinchisea de ea, pentru că era sigură că ştie pe care o va alege băiatul, aşa că o lăsa pe mironosiţa aceea să se amăgească, să rămînă în naivitatea ei, fiindcă atunci cînd va fi vorba de treburi serioase, va veni rîndul ei.

Eszter a auzit pentru prima oară în viaţa ei cuvîntul „emigrare“ cu cîteva minute înainte de miezul nopţii. Inspectorul i-a privit rîzînd şi le-a spus ceva cum că să nu mai conteze pe ajutorul lui, pentru că în noaptea aceea el va fugi din ţară. Va emigra. Stătea lîngă masa din bucătărie, cu pletele pînă la umeri, cu bărbia lui proeminentă şi îndărătnică, şi părea mai mult decît un om matur ori chiar un aventurier. Părea un pionier sau un indian dintr-o rezervaţie îndepărtată. Un Robinson pe insula lui personală. Eszter nu mai văzuse în viaţa ei un tip mai excitant ca el.

— Eu vin cu tine, i-a spus fără să stea pe gînduri.

— Şi eu, a spus imediat şi Mihaela.

Nu s-a găsit nimeni care să le tragă vreo două perechi de palme. Sau să ridice un deget, în semn de atenţionare pentru toţi cei care aduc vorba despre lucruri nelalocul lor. Întreaga casă tăcea, scufundată în tainele ei indiferente. Aşa că secretul a rămas între ei trei. Bineînţeles că auzise şi Eszter, la fel ca toată lumea, tot felul de poveşti de groază despre fugari, dar, oricît de verosimile ar fi fost, ele veneau din altă lume. în care nu erau băieţi şi fete, nici chefuri sau sutiene, care să o fi apropiat de realitate. Acele

grozăvii se petreceau cu nişte fiinţe abstracte, fără nume, şi mai ales din considerente pedagogice.

Nu se gîndea decît cui o să-i lipsească dacă pleacă. S-a lăsat sedusă de jocul ei preferat din copilărie: că a murit şi îşi priveşte de sus propria înmormîntare, bălăngănindu-şi picioarele şi rîzînd. Cînd îi părea bine că tatăl ei nu-şi poate reţine lacrimile, că toată lumea e în negru lîngă mormînt – vecinii, cunoscuţii, rudele îndepărtate, profesorii severi de la şcoală, acum emoţionaţi – şi toţi îşi amintesc cu tristeţe ce bine era cînd ea mai trăia. Dar ei nici prin cap nu-i trece să se întoarcă, ci îi pedepseşte prin absenţă. Poate că nici acum nu le-ar strica un strop de pedeapsă. De pildă tatălui ei, pentru că lăsat-o prea uşor să plece de acasă. Iar mama ei o va considera cel mult o curvă fugară în loc de o curvă simplă. Mare scofală. Şi, dacă nu o să-i placă dincolo, mîine o să se întoarcă.

Chiar a doua zi după ce s-au cunoscut, Rot Jani a vrut să o ducă în străinătate. Să vadă lumea, cum i-a spus el. Şi nu voia să priceapă nici în ruptul capului că pentru Eszter ceea ce era în jurul ei ţinea tot de lume. Era chiar o lume mai adevărată, pentru că era una reală, nu precum cea din ilustrate. Iar ea se mulţumea cu atît. Săptămîni la rînd nu i-a păsat nici că nu ar fi trebuit să stea la coadă, pentru că Rot Jani ar fi aranjat totul în patru zile, fără să aibă nevoie decît de două poze şi de un buletin valabil. A încercat să o ademenească cu faptul că el văzuse la München turnul pe care l-au construit în cinstea olimpiadei, iar la o sută optzeci şi ceva de metri înălţime este un restaurant care se învîrte de jur împrejur. Ei bine, cu asta m-ai dat gata, i-a răspuns Eszter. Nu ar rămîne strop de mîncare în mine. Nu fi proastă, a muştruluit-o bărbatul, acela e un turn, nu un carusel. Face o tură întreagă într-o oră, iar între timp vezi tot oraşul. Dar cum e bucătăria la ei? l-a întrebat Eszter, pentru că simţea că era pe undeva o chichiţă, iar

rotirea aceea nu era bună decît ca să le abată clienţilor atenţia de la şniţelul prea uscat sau de la cartofii pai îmbibaţi cu ulei. Acolo oamenii nu comandă şniţele, i-a spus Rot Jani, aşa că situaţia a devenit şi mai enervantă, pentru că nu era de ajuns cît de străină şi de impenetrabilă era lumea aceea care se învîrtea întruna, acum nu puteai nici să mănînci ce-ţi place acolo.

Pe faţa bărbatului nu se citea pic de disperare: se mişca sigur pe el în lumea aceea îndepărtată sau cel puţin aşa se întorcea de acolo, pentru ca în ziua următoare să o pornească înapoi. Şi tocmai asta a făcut-o pe Eszter să cedeze, nu atît turnul, nici satul olimpic sau panorama aceea atît de arogantă, cu căsuţele şi pieţele ei colorate, ci acea îngîmfare care trecea dincolo de privelişti, făcîndu-te să te minunezi şi, totodată, să rămîi apatic în faţa minunăţiilor lumii, şi de aceea a şi acceptat să urce în maşina curierului. Rot Jani o aştepta la München, într-un hotel frumos, dar nu prea scump.

Era o zi călduroasă, ideală pentru excursii. Au ajuns la graniţă în mai puţin de o oră. Pe drum s-au oprit la o benzinărie, unde curierul i-a spus să-şi cumpere sucuri şi apă minerală, chiar mai multe decît ar fi în stare să bea, plus ceva de mîncare, ca să aibă ce ronţăi pe drum. Şi-a cumpărat şi el vreo zece doze de răcoritoare, pe care le-a îndesat într-o geantă frigorifică uriaşă. Nici nu aveau alte bagaje în afară de geanta aceea.

Oricît de mult s-ar fi jurat Eszter că nu se va mai întoarce niciodată acolo, încercase de nenumărate ori să-şi imagineze cum arată o vamă adevărată, cu gherete şi cu vameşii de a căror bunăvoinţă depindea totul, aşa că ştia ce să le răspundă la fiecare întrebare şi cum va arăta prima ştampilă în paşaportul ei încă virgin şi neverosimil de gros. Curiozitatea ei se strecura tot timpul printre ulucile ştirbe ale raţiunii. Sau încerca să o provoace. Îi era frică de propria ei imaginaţie – stăruitoare, obsedantă. Pentru că tot drumul s-a temut că îi vor tremura din nou picioarele, că îi va

veni să verse, cu stomacul cît nuca, şi că va fi nevoită să înghită şi să tot înghită întunericul, care i se va transforma într-un bolovan în stomac, ca pînă la urmă să descopere că nu avea nici un motiv de spaimă.

S-au oprit într-un loc unde nu era nimic. În şanţul de lîngă drum iarba se chinuia în smocuri ofilite. Totul era mai degrabă maroniu decît verde, la fel ca tarlalele întinse de o parte şi de alta a drumului plin de praf, fără nici un copac de-a lungul lui. În depărtare se iţea stingheră o staţiune agricolă, cu un tractor fără roţi în curte. Aerul tot mai fierbinte încerca să dilueze atmosfera, spulberînd cafeniul acela. Dacă ar fi vrut cineva să picteze peisajul, ar fi avut de tras doar două linii: dunga cenuşie a drumului care şerpuia leneş şi marginea fremătătoare a orizontului. Iar spaţiul dintre ele n-avea decît să-l mînjească în cafeniu şi albastru. Dar într-un albastru aproape alb. Pentru Eszter ar fi fost ocazia potrivită să întoarcă totul cu dosul în sus, aşa cum făcuse în copilărie cu pozele din albume. Să schimbe culorile între ele, căci astfel cerul ar fi ajuns cu gura căscată în sus, iar pămîntul ar fi plutit în imponderabilitate. Şi maşinile ar fi rămas lipite ca norii de plafonul şoselelor.

Curierul a oprit Mercedesul la capătul cozii. Eszter nici nu bănuia de unde pornea acea ghirlandă întinsă pe jos. Cei sosiţi mai devreme coborîseră deja din maşini şi priveau curba din depărtare, care înghiţea şirul, cu priviri pline de speranţă şi, totodată, deznădăjduite. Cei proaspăt sosiţi nu au coborît. Poate nu se hotărîseră încă dacă să mai rămînă sau să se întoarcă acasă.

— Graniţa e la vreo doi kilometri şi jumătate de aici, a spus curierul şi a pornit radioul cu o mişcare automată. Cu puţin noroc, în zori sîntem acolo.

După trei ore Eszter şi-a dat seama la ce folosea apa aceea multă pe care o cumpăraseră la benzinărie. Sub razele de soare perpendiculare, contururile maşinilor deveniseră aproape imperceptibile. În faţa lor era o Dacie de

dincolo de munţi, cu cinci pasageri: doi copii, părinţii şi bunica. Bărbatul avea capul umflat de căldură, iar cel al femeii rămăsese mic şi cenuşiu. Probabil că maşina lor era ca un cuptor. La început au încercat să acopere geamurile cu ceva, ca să mai taie oarecum din tăria soarelui, dar aşa au renunţat şi la micile adieri care mai mişcau din cînd în cînd aerul. Pînă la urmă s-au hotărît să se apere de arşiţă prin mişcare. Nu rămîneau nici o clipă în maşină cu toţii. Coborau pe rînd, cînd bărbatul, cînd femeia, şi le făceau vînt copiilor şi bătrînei cu un evantai de hîrtie, dar degeaba: încet, tuturor li s-au umflat capetele ca al bărbatului.

Timpul trecea exasperant de încet. Cam din patru în patru minute şirul se punea molcom în mişcare şi maşinile înaintau cîţiva metri. Cine nu avea la el vreun ziar sau vreo carte nu prea ştia cu ce să-şi umple timpul. Prin împrejurimi nu era mai nimic de văzut, aşa că se holbau unii la alţii ca la teatru. Dacă aveai un pic de experienţă, puteai să-ţi dai seama ce hram poartă fiecare. Benzinarii erau mereu singuri şi nu porneau niciodată motorul, ca să facă economie. Cînd şirul se punea în mişcare, deschideau portiera şi îşi împingeau singuri maşina. În satul cel mai apropiat îşi goleau rezervorul şi se întorceau în ţară. Făceau două-trei ture pe săptămînă, pentru că numai aşa renta afacerea. Nici cei cu aragazurile nu mergeau prea departe şi erau mereu cîte doi, fiindcă aveau mai mult de cărat şi îi dădea de gol faptul că maşinile lor erau mult mai lăsate pe spate decît celelalte maşini. Cei mai mulţi dintre ei nici nu se sinchiseau de aparenţe, aşa că îşi scoteau banchetele, pentru că aşa le încăpeau în maşină chiar şi două aragazuri. Ceilalţi se duceau peste graniţă ca să caşte gura, ca turişti sau doar ca să se poată lăuda că au fost în străinătate, că au văzut lumea, ca un animal exotic închis în cuşcă. De aceea cei mai mulţi nici nu ajungeau dincolo de bătătura primului sat din calea lor, unde o veche parcare de camioane fusese transformată în tîrg ambulant. Şi tot acolo se făceau şi

schimburile de valută pentru cei care cumpăraseră mai mult detergent, mai multă cafea sau carne proaspătă decît îşi propuseseră s-o facă.

Cei din faţa lor aveau ţeluri mult mai îndepărtate. Maşina lor era înţesată de bagaje, iar pe deasupra mai aveau şi o hartă, pe care bărbatul o întindea din cînd în cînd pe capotă. Tocmai îşi mîncaseră sandviciurile şi acum îşi treceau din mînă în mînă sticla cu apă minerală, care, chiar dacă fusese ţinută la umbră, era deja insuportabil de caldă. Bărbatul se uita întruna la ceasul de la mînă, de parcă s-ar fi aşteptat să-i aducă în faţă un izvor cu apă proaspătă, conştient că în cîteva minute copiii vor începe să se plîngă din cauza apei clocite.

Pe asta s-a bazat şi curierul. Era ca un iluzionist care simte momentul cînd publicul e pregătit pentru marea scamatorie. A deschis portbagajul şi a scos din geanta frigorifică o sticlă rece. A deschis-o pe îndelete şi a început să bea cu înghiţituri mici, fiindcă ştia că în asemenea cazuri graba strică treaba. Sticla rece s-a aburit de îndată. Toată lumea era cu ochii pe el. Li se părea că văd o oază plină de umbră şi copaci cu fructe zemoase. Lichidul era străbătut de bule mărunte, pe care copiii au început să le numere ca pe nişte biluţe de sticlă. Curierul a văzut cu coada ochiului cum cel mai mic dintre ei îl trăgea pe tatăl său de pantaloni, iar adulţii au început să bombănească. Bărbatul s-a şi apropiat de el.

— Ce căldură insuportabilă, i-a spus el.

— Aşa-i, nimic de zis.

— Văd că sînteţi mai bine pregătiţi decît noi.

Curierul i-a acceptat complimentul clipind abia perceptibil. Era evident că băutura încă rece îl interesa mai mult decît complimentele stîngace ale bărbatului.

— Am venit să vă întreb, a îndrăznit în cele din urmă acesta, dacă nu aţi fi amabil să ne daţi şi nouă un pic din sucul dumneavoastră. Fiului meu cel

mic îi e tare sete şi habar nu am cît o să mai rămînem aici.

— Pînă dimineaţă, i-a răspuns curierul.

— Dumnezeule! Nici nu îndrăznesc să-i spun asta soţiei mele. Ca să nu mai vorbesc de soacră-mea, i-a făcut bărbatul cu ochiul, convins că o să se aleagă cu sticla curierului.

— Dacă vă e sete la toţi, de ce nu luaţi o sticlă întreagă? l-a întrebat brusc curierul.

— Păi, se poate? i-a spus bărbatul, cu ochii cît cepele.

— De ce nu? i-a răspuns curierul, scoţînd din portbagaj o sticlă de Cola.

Bărbatul era gata să-i întindă mîna în semn de mulţumire.

— Face douăzeci şi cinci de lei, a spus curierul.

— Poftim?

— Douăzeci şi cinci de lei. Atîta costă.

— Glumiţi? Cu banii ăştia la magazin îmi cumpăr şase sticle.

— Bine, atunci cumpăraţi-vă de acolo, i-a răspuns curierul, întorcîndu-se către portbagaj, ca să pună sticla la loc.

Bărbatul nu-şi putea lua ochii de la sticla aceea de Cola rece, plină de bule, ca în reclamele tîmpite de la televizor. Înainte ca sticla să dispară definitiv în întunericul portbagajului, l-a apucat pe curier de braţ.

— Hai, dom’le, doar oameni sîntem!

La asta curierul nu a mai găsit ce să spună şi a amuţit – poate din omenie.

— O să ai şi dumneata copii! a ridicat bărbatul glasul.

Tremura de furie înăbuşită.

— Iar atunci o să fiu mai prevăzător, i-a răspuns curierul şi a închis portbagajul.

Era de prisos să mai joace teatru.

— Nu-ţi crapă obrazul de ruşine? Vii să faci afaceri pe seama nenorocirii altora? Sugi sîngele poporului? Cine te crezi dumneata? Crezi că poţi să faci ce-ţi trece prin cap? Crezi că nu o să te reclam? Ei bine, să nu-ţi faci iluzii.

— N-ai decît să faci ce vrei, i-a spus curierul cu cel mai enervant calm posibil şi s-a suit în maşină.

Bărbatul a mai urlat o vreme, apoi s-a întors plin de sine la familia lui, că doar observase toată lumea ce i-a făcut el bişniţarului. Cînd l-a văzut că vine cu mîna goală, mezinul a izbucnit în plîns. După o clipă de gîndire, a început să zbiere şi cel mare. Soţia îl aştepta lîngă vehicul cu mîinile în şolduri, ca o ocară vie. Bărbatul i-a băgat pe toţi în maşină. Cei din jur erau cu ochii pe ei şi, chiar dacă ridicaseră geamurile, se vedea prin parbriz că se ceartă.

După un sfert de oră portiera Daciei s-a deschis. Acum se îndrepta spre ei femeia, cu faţa crispată de furie, dar cu o bancnotă de cincizeci în mînă. A cerut două sticle de Cola, pentru care nu a mulţumit. Probabil că aceea fusese condiţia impusă de bărbat. Compromisul cu care s-a lăsat înduplecat. Dacă erau deja jecmăniţi, măcar să nu pară că sînt şi recunoscători.

— Mereu se întîmplă la fel, i-a spus curierul Eszterei şi şi-a potrivit oglinda retrovizoare ca să-i vadă şi pe cei din spatele lor.

Părea că se gîndeşte la cele două sticle, care au fost împărţite în mod echitabil: una pentru copii şi cealaltă pentru adulţi, din care a gustat şi bărbatul, nu fără a face toate semnele posibile de scîrbă, dar lăsînd să-i intre prin mădulare oaza aceea de răcoare, de care ar fi vrut să se bucure în aer liber, împresurat de ospătari, ca un boier în mijlocul unor slugi imaginare. Prin urmare, din Cola aceea nu a mai rămas nimic, copiii au lins şi ultimii stropi din cea de-a doua sticlă, aşa că pe seară, cînd arşiţa, pe cale să se îndepărteze, ţi se mută în gîtlej, lipicioasă şi neîndurătoare, de nu te lasă

nici să adormi, nici să leşini, de parcă în cerul gurii tale şi-ar aşeza tabăra o altă lume, cu lozincile şi uralele ei, individul nu a avut de ales şi a trebuit să revină tiptil, ca să mai cheltuiască doi poli din banii puşi deoparte pentru concediu.

Eszter se simţea scîrbită. Era chinuită de căldură, de aspectul bărbaţilor şi al femeilor aproape în pielea goală, care încercau să facă plajă în jurul maşinilor, ca să dea un sens aşteptării, de odihna lor plină de o tensiune ce izbucnea ori de cîte ori vreo maşină trecea pe lîngă ei în trombă, ba chiar şi claxonînd, ca nu cumva să-i sară cineva în faţă, şi în asemenea cazuri se mai abăteau şi cîţiva pumni pe capotă, iar cînd nesupunerea civică ajungea la paroxism, cîte una din maşinile acelea grăbite se mai şi oprea şi reieşea că în ea era tocmai vreun vameş din schimbul de noapte, pe al cărui chip se vedea că nu avea să uite faţa acelora dintre răzvrătiţii care nu apucaseră să spele putina, astfel că inşii rămaşi acolo se procopseau cu încă vreo douăzeci de minute de aşteptare, pentru că puteau fi siguri că vor fi scotociţi şi în gaura curului. N-aveau decît să considere totul ca fiind o călătorie în timp sau o criză de nostalgie, era treaba lor. Iar celelalte maşini au lungit timpul pierdut, dar pe ele nimeni nu a mai îndrăznit să le confrunte cu litera legii, chiar dacă acestea erau ticsite cu nesimţiţii pentru care statul la coadă era o jignire. Pentru Eszter totul era prea pestriţ şi prea puturos. De mai multe ori i-a venit să vomite, mai ales atunci cînd curierul – poate din prevedere, poate din delicateţe – a vîndut şi ce cumpărase ea de ronţăit, ca apoi să-i strecoare discret bancnotele îmbibate de sudoare, aşa că tot bîlciul acela a răscolit-o, cu zarva de-acolo, cu norii gazelor de eşapament, cu fardurile scurse de pe chipurile cucoanelor şi cu asfaltul care i se vălurea sub picioare.

În cele din urmă au ajuns în dreptul unui lan de porumb, de care s-a bucurat toată lumea, dar mai cu seamă femeile, care se pierdeau una cîte

una printre păpuşoii cît un stat de om.

A fost de prisos să-l întrebe ce căutau acolo, prin urmare curierul, cuprins brusc de sfiiciune, nici nu i-a răspuns, ca să nu vorbească despre ceva ce era evident, pentru că organismul are nevoile lui, pe care bărbaţii şi le pot rezolva scoţîndu-şi sculele la marginea şanţului şi întorcîndu-le pur şi simplu spatele celorlalţi, în timp ce femeile îşi protejau cu sfinţenie hăţişul, despicătura aceea în care privirile alunecau atît de uşor. Iar despre treaba mare nici nu a apucat să vorbească. Atunci, pentru că nu s-a mai putut abţine, Eszter a început să ţipe că nu se poate, să nu-i lase să facă aşa ceva, fiindcă nu ar fi fost doar o lipsă de respect, ci de-a dreptul o blasfemie să se uşureze peste morţii întinşi cu picioarele crăcănate, cu ochii înţepeniţi şi pămîntii, care nici n-au apucat să se răcească sub brazde sau deasupra lor, amestecaţi printre gunoaie, printre bulgării de pămînt, peste tot, fiindcă acolo totul a încolţit din morţi, din ei a rodit ceea ce noi trebuie să mîncăm, din cei bătuţi de soartă, striga ea fără nici o noimă, şi aceea nu era graniţa pe care o cunoştea ea, nu putea fi aia, ci era doar o batjocură, o înşelătorie pe care nu voia să o înghită, pentru că nu ducea nicăieri, urla ea întruna, iar curierul nu înţelegea nimic, doar că era ceva foarte grav, aşa că a oprit imediat o maşină care venea din faţă, ca să o trimită acasă. I s-a făcut rău de la căldură, i-a spus el şoferului, dar şi lui Zmeură în seara următoare, cînd a ajuns în fine la München, pentru că numai canicula putea să o aducă într-un asemenea hal de isterie, a mai adăugat el flegmatic şi nici prin gînd nu i-a trecut să adauge că şi pe el l-au trecut toţi fiorii de la nebuniile pe care a fost în stare să le scornească femeia care stătuse pe scaunul de lîngă el.

Din tren totul părea mult mai misterios.

În compartimentul în care îşi aveau locurile nu era lumină. De fapt asta nu deranja pe nimeni, fiindcă în felul acesta noaptea de afară părea mai

blîndă. Becuri răzleţe scoteau în evidenţă cîte o clădire, gardurile şubrede, făcute de mîntuială, străzile luate prin surprindere de privirile lor curioase. Colibele din depărtare păreau nişte animale ghemuite în beznă, gata să o zbughească la orice chiot. Una părea o pisică sălbatică, alta o vulpe roşcată, iar alta un iepure. Încercau să le desluşească, fiindcă aşa măcar nu erau nevoiţi să discute.

Călătoreau cu acceleratul de vacanţă, care îi aducea de la mare pe turiştii bronzaţi şi care trecea pe o porţiune de-a lungul graniţei. În unele locuri, cu un strop de curiozitate, puteai vedea cu ochiul liber pînă în ţara învecinată, de parcă te-ai fi uitat în dormitorul altora. Celor mai mulţi nu le venea să creadă că pădurea din faţă era deja dincolo, că nu ar fi trebuit decît să străbată vreo cîţiva metri şi totul ar fi fost deja altfel, pentru că şi acolo domina acelaşi verde spălăcit, iarba nu era deloc mai deasă şi nici pomii fructiferi cu nimic mai darnici, aşa că nici lumea aceea nu li se părea mai atrăgătoare. Unii spuneau chiar că asta nu era decît o scorneală a băieţilor cu ochi albaştri, care trăseseră graniţa cu cîţiva metri mai încoace, ca să-i aţîţe un pic pe toţi, să-şi imagineze fiecare preţ de o clipă că a fost afară, să se bucure sau să se dezumfle, să inspire un pic de străinătate şi să ajungă acasă cu dorul de ducă satisfăcut, după care să revină, în deplinătatea forţelor, la întrecerea socialistă mereu înnoită – ca apoi, într-o zi anostă de octombrie, cineva să tragă semnalul de alarmă şi, înainte ca lumea să îşi dea seama ce se întîmplă, uşile să se deschidă şi două grupuri mai mari de tineri să o ia la goană peste cîmp. Alergau ca bezmeticii, lăsîndu-şi de izbelişte bagajele, ticsite numai cu boarfe inutile, după cum au constatat ulterior anchetatorii. Nu s-au oprit decît la marginea pădurii, a zis conductorul şi s-a scărpinat în cap şi nici mecanicul de locomotivă nu a fost în stare să spună ceva mai deştept, pentru că în asemenea cazuri e de ajuns o frîntură de frază sau un accent nelalocul lui pentru ca omul să devină suspect în ochii celor

cărora chiar şi faptul că trenul trecea tocmai pe acolo dădea de bănuit. După ce a devenit limpede ca lumina zilei că graniţa era totuşi una reală, cei care le ştiau pe toate au început să răspîndească zvonul că organele abilitate au luat toate măsurile necesare pentru ca asemenea cazuri să nu se mai repete: au montat în cabina mecanicului un buton care, în cazurile delicate, trebuia apăsat, aşa că falşii călători n-aveau decît să tragă cît le poftea inima semnalul de alarmă, arătînd spre bătrînicile palide la faţă sau spre copiii plini de sînge, pentru că trenul gonea mai departe, iar dacă i se făcea cuiva într-adevăr rău, omul era nevoit să rabde pînă în staţia următoare. Cei care nu credeau în existenţa sistemului de deblocare a frînelor au început să răspîndească zvonul că trenurile erau pline cu ofiţeri sub acoperire, gata să-i depisteze pe călătorii prefăcuţi, ofiţeri care trăgeau cu urechea la discuţii şi la respiraţia celor care dormeau, ba chiar urmăreau pe furiş şi mişcările celor care urcau în tren, încercînd să desluşească ce se ascundea în avîntul sau, dimpotrivă, în mişcările lor tărăgănate, ori, şi mai rău, că mirosul care domina toate compartimentele, putoarea aceea de metal şi vinilin, amestecată cu transpiraţia adunată de-a lungul sutelor de kilometri, ce te învăluia din prima clipă, ţi se îmbiba în haine, în păr, în piele şi nu mai scăpai zile la rînd de ea, ei bine, cică mirosul acela era de fapt adevăratul control, care îţi intra în nări şi ţi se răspîndea prin tot corpul, luîndu-ţi pofta să mai faci tot felul de nebunii. Nu degeaba era soţia Geniului Carpaţilor o chimistă renumită.

Pe Eszter mirosul acela o urmărea şi în vis. Se făcea că era într-o cofetărie din inima unei păduri, de unde, în ciuda copacilor groşi, se vedea pînă departe, de parcă trunchiurile ar fi fost de sticlă. A primit un tort doboş şi cînd l-a tăiat, din el au apărut o mulţime de omuleţi păroşi, care au început să se zbenguie în farfurie, izbind-o cu mirosul acela din tren. Pe măsură ce omuleţii alergau tot mai repede, putoarea aceea se înteţea. A

încercat să-i alunge cu linguriţa. La mesele care înconjurau uriaşa încăpere tacîmurile ţăcăneau ca roţile de tren.

A trezit-o vocea Inspectorului.

La staţia următoare va fi control, a spus Márton sau Balázs, şi ar fi bine dacă nu ne-ar nota pe nici unul dintre noi. Erau deja patru, pentru că pe lîngă ei se aciuase şi băiatul cu capul de mort pe blugi. I-a agăţat din poartă, urlînd că nu se face să şteargă putina pe furiş, doar cheful şi mai cu seamă noaptea erau încă în toi. Era beat şi nici nu se sinchisea de explicaţiile lor, aşa că s-au hotărît repede că era mai bine să-l ia cu ei. Inspectorul nu s-a mai opus. La început nici nu a vrut să audă ca Eszter şi Mihaela să meargă cu el, a clătinat din cap, rîzînd de amîndouă, şi le-a spus că nu era atît de simplu, asta nu va fi o excursie cu clasa, dar atunci a preluat şi cealaltă fată încăpăţînarea Eszterei, de parcă i-ar fi cerut împrumut bluza înflorată. Poate fiindcă s-a temut că dacă va continua să se împotrivească, fetele nu-l vor lua în serios sau poate din alte motive, care nu se vor mai descoperi niciodată, dar băiatul a tăcut brusc, le-a măsurat cu privirea din cap pînă-n picioare şi în cele din urmă le-a spus că, din partea lui, n-aveau decît să vină, doar nu era tatăl lor. Eszter s-a gîndit că de la gară le va trimite acasă, pentru că aşa ar fi fost logic să facă, dar el, dimpotrivă, le-a lăsat să-şi cumpere bilete pînă la ultima staţie, ca să nu bată la ochi, ba chiar i-a împrumutat Mihaelei nişte bani, pe care ar fi urmat să i-i înapoieze cînd vor ajunge dincolo, a spus el în glumă, la care bestia aceea mică a rîs ca la un banc bun. Însă odată ajunşi în tren, nu au mai scos nici o vorbă, doar s-au holbat la perdelele murdare şi la oraşele împietrite din vederile de pe pereţii compartimentului. Nu şi-au luat rămas-bun de la nimic, ci au încercat să-şi înăbuşe teama care chircea din cînd în cînd stomacul fiecăruia, dar pe care nu ar fi recunoscut-o nici în ruptul capului, doar călătoria aceea era învăluită în iubire, aventură şi libertate, chiar dacă în sufletele lor aceste

cuvinte sunau ca o ştire citită la televizor, între depăşirea planului cincinal şi vizita încununată de succes a tovarăşului în Congo.

În gară nu ardeau luminile decît în partea dinspre graniţă. Pînă la urmă nu au coborît din tren decît trei. Băiatul cu capul de mort pe blugi a rămas în compartiment. Adormise de îndată ce au pornit, cu capul lăsat atît de straniu într-o parte, de parcă nu i-ar fi făcut parte din trup. Nimeni nu a vrut să-l trezească.

Era în jur de ora unu, iar în dosul becurilor de pe stîlpi noaptea flutura ca o cortină compactă.

Pe peron, aproape de intrarea în gară, era o santinelă, la cîţiva paşi mai încolo, încă una, iar la capătul fîşiei de beton stătea o a treia, cu un cîine. În faţa unei gherete mai îndepărtate fumau doi miliţieni. Odată cu ei au mai coborît vreo cinci călători, printre care şi o pereche cu nişte bagaje ticsite, care a pornit spre celălalt capăt al gării, aşa că soldatul de la mijlocul peronului nici nu s-a sinchisit de ei. Doi bărbaţi şi un puşti au fost opriţi de santinela cu cîinele. Nu aveau bagaje la ei, ci doar un rucsac pe care-l căra cel mai solid dintre ei.

Soldatul cel mai apropiat de ei era un flăcău mărunţel, cu faţa inexpresivă, genul de om căruia nimeni nu i-ar fi dat drumul de capul lui la crîşmă. Dar nu i-a lăsat să treacă de el. Pistolul-mitralieră îl făcea mai înalt, iar mantaua, mai solid. Părea că doar arma şi uniforma de pe el erau de gardă.

— Încotro? a întrebat-o soldatul pe Eszter.

Glasul lui nu era cîtuşi de puţin sfios, ci tăios şi puţin cam festiv, de parcă s-ar fi adresat unei mulţimi de oameni.

Eszter nu era atentă, ci se uita după cei trei pe care miliţienii îi duceau către ghereta de pază. Unul dintre ei avea deja braţele imobilizate.

— Care este scopul călătoriei voastre?

— Am venit la botezul lui Sandu, s-a grăbit să-i răspundă Inspectorul.

— Nu e cumva prea tîrziu?

— Ştiţi cum e Sandu. La el petrecerea abia acum începe.

— Sînteţi neamuri?

— Sînt vărul lui.

— Totuşi nu se cuvine să apăreţi la ora asta, a repetat soldatul.

— Ştiu, dar n-am ce face, aseară a fost şi la mine chef, i-a făcut el soldatului cu ochiul şi s-a tras într-o parte, ca acesta să o poată vedea şi pe Mihaela, nu doar pe Eszter. Şi s-a cam lungit.

— Cred şi eu, a zîmbit soldatul şi le-a întors spatele, ca să se uite ce fac miliţienii în ghereta grănicerilor.

De fapt îi oprise din cauza fetelor. Îi plăcea să vadă cum li se îngustează ochii de teamă, iar în locul lor rămîn doi peştişori inerţi şi fără solzi, care nu se umpleau de viaţă şi nu începeau să se zbenguie decît dacă miliţienii le cărau pînă la gheretă, unde ochişorii aceia se umpleau ca un acvariu. Chiar dacă tinerii aceia nu erau suspecţi, nu strica să fie legitimaţi. Era tocmai pe cale să-i facă semn cu mîna unuia dintre miliţieni.

— Vai, era să uit! Sandu mi-a zis să vă dau asta, a spus degrabă Inspectorul şi a scos o sticlă din rucsac.

Era votcă finlandeză.

— S-o beţi împreună cu comandantul, în sănătatea fiului lui.

— Deci are un băiat?

— Da. Chiar pică bine pe lîngă cele două fete.

Soldatul se uită la sticla de votcă, dar nu îndrăzni să se atingă de ea. Mihaela privea speriată cînd la Eszter, cînd la soldat. Inspectorul a prins-o de mînă cu aceeaşi siguranţă de sine cu care îi dăduse şi soldatului sticla. A strîns-o atît de tare, încît fetei i s-a albit încheietura. Ar fi fost o tragedie dacă ar fi rupt-o la fugă.

Trenul s-a pus în mişcare, gîfîind morocănos, iar ţăcănitul atît de liniştitor din compartiment s-a pierdut în curba alungită din zare. Gara, cu clădirea ei mohorîtă, a rămas pustie şi tristă. În dosul ei începea periferia oraşului, plină de pete întunecate, înghesuite unele în altele. Acolo nu se mai putea construi nimic. Unul dintre miliţieni a ieşit din ghereta de pază şi şi-a aprins din nou ţigara stinsă mai înainte. Umbra lui obosită se alungea peste şine. Cînd a observat că soldatul continua să discute cu tinerii, i-a făcut semn să le dea drumul. Îşi făcuseră deja captura pentru ziua aceea.

— Puneţi sticla lîngă gheretă, le-a spus soldatul şi s-a întors către colegul care-l aştepta la capătul peronului împreună cu cîinele lui.

Înainte să pornească spre locul indicat, Inspectorul şi-a scos din rucsac jacheta de blugi şi a îndesat în buzunarul ei punga goală de nailon. Şinele erau măturate de un vînt rece, neplăcut. Eszter şi-a strîns bluza pe corp, chiar dacă nu era friguroasă. În scurta aceea cu nasturi roşii, băiatul părea deja din străinătate. A pornit către ghereta grănicerilor cu paşi mari, de bărbat. Eszter îl privea cu mîndrie, de parcă ar fi fost deja o pereche.

Ghereta era la vreo treizeci de paşi şi părea tot mai mare. În ea era destul loc pentru o masă şi două scaune. Din dosul plăcilor de tablă sudate între ele nu răzbătea nici un glas. Nu s-a auzit decît clinchetul sticlei aşezate alături. Chiştocul aruncat continua să ardă. Puştiul pe care-l văzuseră mai devreme pe peron era acum deja afară. Dădea cu piciorul în pietricelele pescuite dintre traverse. După cîte o lovitură mai reuşită, se uita spre uşa din dosul căreia spera că tatăl sau fratele lui îl vor lăuda, numai că ei erau încă înăuntru. Prin aer pulsa un miros de ulei, motorină şi cărbune, stîrnit de pietricelele azvîrlite încoace şi încolo.

— Or să le dea drumul, le-a spus el fetelor cînd s-a întors. Probabil că a fost o greşeală.

Posibilitatea unei erori i-a liniştit pe toţi. A greşi e omeneşte, şi-a spus în sinea ei Eszter. Nu voia să se despartă de propoziţia aceea, auzită de mii de ori. Chiar dacă acolo ea părea o năzbîtie, ca atunci cînd i-a desenat lui Burebista un ceas pe mînă în manualul de istorie. Dacă se uita îndelung la desenul acela, ceasul părea mai veridic decît sabia ridicată spre cer sau decît textul de sub imagine. Şi chiar dacă era greu de crezut că, înainte să le dea drumul, miliţienii îşi vor cere scuze de la cei doi bărbaţi, prefera să se amăgească cu această variantă decît să-şi explice urletul acela deznădăjduit care i-a ajuns la urechi aproape de barieră. Poate că era un cîine sau o vulpe prinsă într-o capcană.

Cînd au trecut peste şine, trei din cele patru lămpi care luminau terasamentul s-au stins. Pînă dimineaţa la patru nu mai venea nici un tren, aşa că nu avea rost să se facă risipă de curent. Eszter s-a obişnuit încet cu întunericul prăfos. Era cuprinsă din nou de vraja aventurii şi chiar simţea cum o jenează la umeri cureaua rucsacului.

Crîşma lui Sandu nu se deosebea de clădirile din jur şi era la mijlocul drumului care venea de la barieră. Pe ferestrele de la stradă se răspîndea o lumină obosită.

— Aşteptaţi-mă aici, le-a spus Inspectorul.

Pe uşa deschisă a izbucnit o lălăială de beţivi. Vocile lor s-au pierdut ca aburii în noapte. Eszter a privit-o victorioasă pe Mihaela în lumina abia mijită. Pentru ea era limpede că nu se opriseră acolo decît ca să o lase pe paparuda aia, pe caricatura aceea de fată, în seama cîrciumarului, care urma să o urce a doua zi în tren şi cu asta basta. Iar ei doi aveau să pornească spre graniţă. Ei, adulţii. Odată ajunşi dincolo, primul ei gînd va fi să facă rost de o tabletă de ciocolată cu lapte. Sau de o pungă cu bomboane. Nu era atît de naivă încît să creadă că dincolo era o lume ideală, dar s-ar fi mulţumit şi să

aibă un gust ceva mai plăcut. O vreme nu va mînca decît dulciuri, pînă ce i se va face greaţă de ele la fel ca de lipsa lor.

Au aşteptat vreo cinci minute. Inspectorul s-a întors împreună cu un bărbat chel şi cu guşă.

— Intraţi, le-a spus Sandu.

Crîşma era îmbibată de un miros de bere vărsată, amestecat cu unul de apă de colonie. Oaspeţii stăteau în jurul unei mese mari din mijlocul încăperii. Decorul era sărăcăcios, dar se vedea că lucraseră o zi întreagă la el. De fapt nici nu deschiseseră în ziua aceea, ci serviseră doar cîteva cinzeci pe fereastra din dos.

Sandu mirosea puternic a palincă şi era mai degrabă bosumflat decît vesel. Mergea cu paşi fermi, fără să se clatine deloc. Prin cîrciumarul bun băutura curge ca apa, îi spunea lui Eszter tatăl ei, iar pe chipul lui Sandu se citea aceeaşi amărăciune, fiindcă în zadar dădea el de duşcă din palinca de piersici dosită, că nu i se urca la cap nici un strop. I-a scos pe uşa din spate şi au traversat grădina pînă la cămara de lemne, alături de care era tăiată o portiţă în gard. De la capătul grădinii părea că în dosul gardului se deschide o grotă întunecată, dar în cele din urmă în lumina lunii au apărut contururile slabe ale unui drum de ţară plin de hîrtoape şi îngust cît să încapă pe el o singură căruţă.

Inspectorul l-a strîns pe Sandu de mînă. I-a dat o bucată de hîrtie mototolită, pe care se vedea în lumina palidă albastrul cenuşiu al bancnotei de o sută de lei. Sandu şi-a dus mîna la frunte, de parcă ar fi vrut să-şi ridice pălăria, apoi a închis zăvorul porţii în urma lor. Nu au avut răgaz nici să se prezinte, nici să-i mulţumească.

— Trebuie să ajungem pînă la pîlcul de salcîmi, le-a şoptit Inspectorul.

Părea un fragment dintr-un plan bine ticluit dinainte.

Eszter abia umbla. Sandalele de vară îi alunecau din picioare, dar nu putea să şi le scoată, pentru că drumul era plin de pietricele ascuţite. După vreo cinci-zece minute drumul a cotit către marginea localităţii. Vîntul, pînă atunci împotmolit printre garduri şi printre clădirile pipernicite, i-a izbit acum în faţă. Abia putea să privească în jur. La dreapta, către calea ferată, se întrezărea prin întuneric clădirea centrului de prelucrare a fructelor. La stînga se unduia un teren viran. Nu le-a fost greu să observe salcîmii, pentru că erau cea mai înaltă pată de umbră din împrejurimi. Nu concurau cu ea decît vreo două-trei stive de lăzi dezmembrate de la centru, rămase la celălalt capăt al drumului, spre folosul tuturor, pentru că oamenii aveau ce pune iarna pe foc şi nici nu furau lăzile întregi.

Ca să ajungă la pîlcul de salcîmi, trebuiau să străbată o holdă de cartofi, de unde pornea o cărare îngustă de-a lungul pădurii. De acolo era deja uşor, pentru că, la orice zgomot dubios, se puteau ascunde printre copaci. Coroanele opreau rafalele de vînt, dar arşiţa zilei a rămas ghemuită în jurul trunchiurilor, de parcă acolo vara s-ar fi lăsat pe vine, ca să-şi facă nevoile. În aerul nemişcat plutea un miros penetrant şi apăsător.

Cărarea nu era acoperită de praf, ci mai degrabă de un strat de nisip, în care uneori picioarele li se afundau pînă la glezne. Eszter simţea cum nisipul îi gîdilă tălpile îngheţate, dar ar fi fost curată sinucidere să o ia la goană. Nu scoteau nici un cuvînt. Doar Inspectorul le făcea uneori semn să se grăbească, fiindcă nu aveau timp de pierdut. Eszter i se supunea, puţin jignită, pentru că nu numai că nu o lăsaseră pe românca aceea la crîşmă, dar băiatul o mai şi ajuta uneori, cînd se împiedica de cîte o creangă. Îi întindea braţul de parcă s-ar fi plimbat prin parc.

Pe cînd au ajuns la capătul pîlcului de salcîmi, s-a făcut ora două. De acolo nu mai aveau nici un adăpost. Razele lunii luminau cît de cît doar

marginea tarlalei, dincolo de care, în întunericul tot mai des, imposibil de pătruns, se înşirau posturile de pază.

— O să aşteptăm schimbul acolo, a arătat Inspectorul spre stînga.

O umbră compactă, cu marginile neregulate, lăsa să se bănuiască un lan de porumb. Chiar dacă tuleii de porumb nu erau nici pe jumătate cît copacii, erau de o mie de ori mai bine-veniţi decît terenul viran. Păşeau cu grijă, pentru că orice zgomot mai puternic decît zumzetul cosaşilor, decît lătrăturile răzleţe din depărtare sau decît respiraţiile lor sacadate ar fi fost ca un ţipăt. Din cînd în cînd Mihaela sîsîia, ca o adolescentă care învăţa să coasă, fiindcă frunzele alungite erau aproape uscate şi, dacă nu se fereau de ele, tăiau ca briciul. Cînd au ajuns să fie înconjuraţi din toate părţile de unduirea ocrotitoare a lanului, s-au oprit. Inspectorul s-a aşezat pe jos, încercînd să-şi mişte ceasul în aşa fel încît lumina să cadă pe el.

— Trebuie să mai aşteptăm douăzeci de minute, a spus el în cele din urmă. Du-te să stai de pază. Peste zece minute vin să te schimb.

Eszter a plecat bucuroasă. Asta demonstra că el nu se baza decît pe ea. Că ea era adevărata lui parteneră. Mihaela n-avea decît să se spînzure, cu tăcerea ei cu tot, pentru că nu rămînea decît o împiedicată, căreia îi venea de hac şi o frunză de porumb. S-a postat la doi paşi de marginea lanului. De acolo putea să vadă dacă se apropia cineva dinspre pîlcul de salcîmi sau de la posturile de grăniceri. Încet, valurile de tăcere stîrnite s-au potolit şi atmosfera a devenit iar atît de calmă şi de indiferentă, de parcă ei n-ar fi trecut niciodată pe acolo. Nu se temea decît de cîini. Patrulele nu se potriveau cu tihna dimprejur. Există tăceri în care oamenii nu au ce căuta. Era ca în curtea casei de vacanţă de lîngă ştrand, numai că aici cerul era mai amplu şi mai pistruiat. În oraş cerul e întotdeauna ca tavanul unei camere de la bloc, în care pînă la urmă tot dai cu capul, iar luna e ca un abajur jegos, căruia a venit timpul să-i schimbi becul. Aici era un spaţiu ca acela de pe

vremuri, de acasă, de care nu se mai simţea cîtuşi de puţin legată. Nu mai voia să fie.

A încercat din nou să-şi imagineze propria înmormîntare, dar strica mereu scena: ba izbucnea în rîs din sicriu, ba se ridica în capul oaselor pe catafalc în timpul rugăciunii. A preferat să se gîndească la gustul ciocolatei şi că ar vrea să meargă cu băiatul acela la mare. O dată era să rămînă corigentă la geografie, cînd a spus că România nu are mare. Aşa şi credea. Marea presupune generozitate, jovialitate, deschidere spre lume, o viaţă cotidiană îmbibată de aerul sărat. Şi unde sînt toate astea în cenuşiul de aici? Stătea nemişcată în faţa hărţii şi nu voia să arate către pata albastră a Mării Negre, pentru că nu putea fi decît o înşelătorie sau, dacă exista cu adevărat, a fost, desigur, arată şi semănată, ca pustietatea nesfîrşită a Bărăganului. Iar o ţară ca aceea să nu se mai fălească cu marea. Nu a mai spus şi asta, era prea laşă ca s-o spună, dar tot s-a ales cu o mustrare de la direcţiune, pe care, după ore, a semnat-o în locul tatălui ei în toaleta şcolii. Cu toate că era o elevă silitoare, docilă, maleabilă, nu era febleţea profesorilor.

Timpul se mişca greoi, totuşi simţea că cele zece minute trecuseră demult şi că venise vremea să pornească. Dar a mai aşteptat un pic, numărîndu-şi respiraţiile, ca să nu pară prea insistentă. Cînd a dat cu ochii de cei doi, şi-a dat seama că lucrurile se complicaseră. Jacheta băiatului era deja pe umerii Mihaelei şi amîndurora li se citea pe faţă un sentiment de vinovăţie.

— Tocmai voiam să te anunţ, i-a spus Inspectorul.

— Ce?

Îşi căuta cuvintele.

— Cred că o să ne întoarcem.

Lui Eszter i s-a tăiat răsuflarea. Ea o credea pe fata aceea un copil! Cum băiatul nu-i vedea faţa, tăcerea ei i-a dat curaj.

— Irina nu poate să rămînă aici.

— Cine?

— Irina.

Deci aşa o chema pe fată. Irina. Ce frumos! Şi nu poate să rămînă aici. Iată că a fost mai deşteaptă decît s-ar fi aşteptat ea. Şi-a păstrat inteligenţa pentru final. Adică fragilitatea, teama, care acum o făcea să pară curajoasă. Nici nu o mai interesa ce făcuseră prin spatele ei. Poate că, înainte să izbucnească în plîns, s-au şi sărutat sau ea chiar şi-a dezvelit sînii. Dar ce tîmpenie să vii pînă acolo pentru o pipăială scurtă!

— Eu nu mă întorc acasă.

— Nu vorbi prostii acum, aici…

— Nu mă întorc şi gata! a ridicat Eszter vocea.

Situaţia devenea periculoasă.

— Bine, a ridicat din umeri băiatul.

Odată ieşiţi din lan, i-a arătat un punct îndepărtat.

— Vezi pata aceea întunecată dintre cele două puncte luminoase? Să o iei la stînga sau la dreapta, dar în nici un caz către pădure. Acolo sînt întinse nişte sîrme de la care, dacă le atingi, încep să ţîşnească rachetele de semnalizare şi se face lumină ca ziua. Ai înţeles?

— La stînga sau la dreapta, dar niciodată înainte, a repetat mecanic Eszter.

Nu prea înţelegea ce spune, dar nici nu o mai interesa. Ciocolata a dispărut, în schimb pata mării, albastră ca cerul, s-a luminat pe hartă. Era o suprafaţă întinsă, dincolo de dealurile dobrogene. Pe care o puteau vedea şi orbii.

A început să se grăbească, pentru că nu voia să-i vadă pe cei doi, o umbră mai mică lîngă una mai mare, cum pornesc pe cărarea care duce la pîlcul de salcîmi. Şi-a agăţat ca un cîrlig privirea de punctul luminos din dreapta, pe care a început să-l tragă spre ea cu îndărătnicia bezmetică a unui naufragiat sleit de puteri, ce urmăreşte malul din faţa lui. Doar întunecimea furiei care stătea să-i spargă pieptul era în stare să concureze cu întunericul tot mai greu de pătruns de afară. I se bălăngănea în suflet cu ipocrizia unei pendule care îşi căuta locul potrivit să iasă la suprafaţă.

Zgomotul împuşcăturii i s-a oprit în şira spinării. După care a mai auzit două bubuituri şi un ţipăt. Dar nu unul piţigăiat, răzgîiat, nu de la o simplă sperietură, ca atunci cînd un şoarece aleargă pe covor, ci unul dureros şi parcă înspăimîntat de propria durere. Ţipătul Irinei a dat împuşcăturii o dimensiune reală şi definitivă.

În prima clipă s-a ghemuit la pămînt, dar cînd şi-a dat seama ce s-a întîmplat, a luat-o la goană. A trecut de tarlaua cu sfeclă, a ajuns pe o pîrloagă cu brazdele zbîrcite de arşiţă şi i se părea că de-acum aleargă pe crestele unor valuri împietrite. Abia atingea pămîntul cu vîrfurile picioarelor. Îi era teamă că dacă s-ar împiedica, nu ar mai fi în stare să se ridice de jos. Că solul i-ar prelua apăsarea fricii şi nu i-ar mai da drumul. Fiecare pas era un chin, dar de la o vreme nu a mai simţit durerea aceea ascuţită, sfîşietoare. A avut impresia că organismul ar fi vrut să o scutească de tot ceea ce nu mai ţinea de fuga ei disperată.

La capăt, tarlaua era străbătută de un şanţ. Poate că primăvara şi toamna ploile umflau rîul care curgea acolo, dar acum nu se prelingea decît un firicel de apă ce strălucea întunecat. Cînd a alunecat în el, s-a afundat pînă la glezne în noroiul vîscos. A simţit o clipă că nu mai era în stare să iasă din şanţul acela surprinzător de adînc, din mîlul care o trăgea în jos, îi sfărîma oasele şi o ardea ca focul. Dar mirosul care gîlgîia din noroi a dezmeticit-o.

Probabil că mai încolo era un puţ cu mortăciuni, iar zoaia lui puturoasă se prelingea ca nişte gîngănii care mişunau sub pămînt. Nu putea să rămînă nemişcată. Acolo nu ar fi găsit-o nimeni. În locul ei, sicriul i-ar fi fost umplut cu mîlul acela putred. S-a agăţat de crengile tufelor aplecate peste şanţ şi s-a căţărat încet pe malul abrupt. Pămîntul era cald sub braţele ei, iar spinii i-au sfîşiat bluza, lăsîndu-i pe piele o zgîrietură arzătoare.

Cînd a ajuns dincolo, nu s-a ridicat. A încercat să tragă cu urechea, dar propriul ei gîfîit şi bubuiturile asurzitoare ale inimii acopereau toate zgomotele. Nu reuşea să-şi dea seama dacă schelălăielile aduse de vînt veneau de la pîlcul de salcîmi sau din lanul de porumb. Inima îi zăngănea de parcă haita de cîini ar fi lătrat în pieptul ei, gata să o ucidă. Îşi imagina, fără să vrea, că pe Irina a împuşcat-o tocmai soldatul acela care i-a oprit la gară. Aşa că ştiau deja cu toţii că trebuiau să caute trei oameni. Că mai lipsea cineva… Teama care a cuprins-o a ţintuit-o locului. Acolo pămîntul era mai umed, răspîndind un miros amar de uscături, de rugină şi de trupuri asudate, atmosfera după-amiezilor obişnuite, cu trenurile ticsite de navetiştii îngreţoşaţi de oboseală, dorul de casă începea să i se înfiripe în piept şi ea ştia că va fi nevoită să pornească tot mai departe. Dar mirosul acela o atrăgea tot mai jos, sub scoarţa moale şi sfărîmicioasă, de unde nu răsărea nimic, chiar dacă exista viaţă şi în adîncuri, numai că ea stătea chircită, nemişcată, pînă ce-i va veni vremea să încolţească.

Abia respira şi, în loc de oxigen, înghiţea întunericul, care i se făcea cocoloaşe în stomac. Nu-i lipsea mult să vomite din ea noaptea în fîşii lungi, întunecate. Şi-a strîns mîna pe faţă, ca să nu-i mai tremure atît de tare. I s-a părut o atingere străină, care a liniştit-o. Cînd inima i s-a mai potolit, a încercat să se roage cu cuvintele ei nepotrivite, bune mai degrabă pentru blesteme. Voia să vorbească cu cineva. Poate cu tatăl ei. Sau cu bărbatul acela bărbos pe care îl văzuse într-un album cu reproduceri de artă.

Ştia că în curînd va trebui să se ridice, să-şi aleagă un punct luminos la orizont spre care să alerge, să alerge cu orice preţ. Stătea să se crape de ziuă. La temelia cerului s-a înfiripat o crăpătură firavă, argintie, iar în curînd lumina ei, acum abia mijită, se va înălţa pînă la creştetul posturilor de pază. S-a ridicat în picioare. Îşi simţea trupul proţăpit pe două catalige, ca la circari. Puţea de la duhoarea din şanţ şi îi era sete. Razele aride ale lunii i s-au lipit grele pe spinare. A început iarăşi să alerge, cu picioarele ca nişte bolovani, pline de sînge, pentru că pămîntul acela o muşca, o sfîşia. Cînd îi venea să se oprească, îşi imagina în spatele ei soldaţii care tocmai ridicau armele la ochi. Spaima o îmboldea instinctiv de la spate. A urmat o pajişte, apoi o zonă nisipoasă, plină de gropi, de hîrtoape, prin dreapta ei au trecut cîţiva copaci, apoi Eszter s-a adîncit în fîntîna adîncă a tăcerii. Nu mai auzea nici un zgomot. Nici ţipete, nici tropăieli. S-a simţit învăluită de liniştea dinaintea împuşcăturii. Era deja dincolo. A spus-o cu voce tare, ca un scuipat pe pămînt, care strălucea ca o monedă. Voia să şi vadă, nu doar să simtă totul, altminteri nu ar fi avut nici o satisfacţie. Probabil că graniţa a fost zona aceea nisipoasă. A privit în jur. Acolo totul îi era înstrăinat de cunoscut: frunzele, iarba, tufele întunecate de soc.

A reieşit degrabă că punctul acela luminos nu era decît un bec aprins de la colţul unei case împrejmuite cu un gard. În jurul lui zumzăiau o puzderie de fluturi şi de gîngănii, unele lipite pentru totdeauna de sticla înfierbîntată. Prin faţa casei trecea un şir de stîlpi, care se opintea apoi bătrîneşte pe coama dealului. Ea s-a ascuns în dosul unuia dintre stîlpi. S-a sprijinit obosită de betonul răcoros. Îşi simţea trupul cuprins de o fierbinţeală întunecată. Voia să-şi adune puterile ca să bată la uşă, să ceară un pahar cu apă şi nişte haine curate, ca apoi să anunţe împreună grănicerii. Oamenii o vor linişti că totul va fi în regulă. A pipăit pe stîlp o plăcuţă metalică, ce

avea la mijloc nişte litere mărunte, imprimate în relief. Le-a citit cu nesaţ. Era o atenţionare: *Pericol de moarte*.[3]

Nu a izbucnit în plîns şi nu simţea nici furie.

Nu-i mai păsa cum ajunsese acolo. Poate din cauza lui Sandu, fiindcă suma o fi fost prea mică, ori poate că ea s-o fi rătăcit în timp ce alerga. A pornit docilă spre casa din faţa ei. S-a lăsat trasă cu teamă înăuntru, ca să i se oblojească rănile în pripă, iar apoi să fie dusă în pivniţă şi culcată pe o saltea ascunsă în dosul unor saci cu cartofi, ca să nu o găsească nimeni. Nu s-a împotrivit nici a doua zi, cînd a fost îmbrăcată în hainele altcuiva, a fost urcată într-o căruţă, ca o rudă îndepărtată, venită să ajute la culesul viei, şi dusă pînă la gara pustie a satului. A mulţumit politicoasă pentru toate, pentru biletul de tren, pentru cei cîţiva lei, şi a promis, un pic ameţită, că nu va spune nimănui nimic şi că nu va mai face niciodată aşa ceva – sau dacă totuşi o va face, atunci nu pe acolo, unde graniţa era atît de îmbîrligată, încît dacă o iei într-o direcţie greşită, într-o oră poţi să treci de două ori peste ea.

O dureau picioarele, dar măcar acela era un semn care îi atrăgea necontenit atenţia că trăia. Încă nu era în stare să se bucure, ci mai degrabă percepea asta ca pe o telegramă. Trăiesc. Stop. La douăsprezece ajung acasă. Stop. Mi-e foame. Stop.

Ceasul gării mergea deja în sens invers.

Kalcsek a întîrziat cel puţin un sfert de oră. Troleibuzului 7 îi săriseră din nou captatoarele de pe fir la intersecţia cu strada Morii. Îmbinările cablurilor sînt stricate de ani de zile şi nimeni nu le repară, i-a spus administratorul. Şi nici nu respectă nimeni viteza legală. I se citea pe faţă furia faţă de şoferi şi faţă de instalatori. Şi nu s-a potolit nici după ce s-a aşezat şi a netezit faţa de masă cu pătrăţele roşii.

Stăteau înăuntru, adăpostiţi de vitrina restaurantului. Încet, răcoarea serii a început să se strecoare printre clădiri şi cei rămaşi pe terasă riscau să se aleagă cu un guturai. În curînd se vor aprinde luminile, şi-a spus Eszter în sinea ei, pentru că acela era momentul care o atrăgea cel mai mult în tot oraşul. Cînd lumina încă timorată a lămpilor se amesteca prin vălătucii cenuşii ai străzilor, ca apoi să prindă curaj şi să se multiplice în mii de ferestre şi vitrine. Iar ea să se simtă în centrul atenţiei unei puzderii de priviri.

— Nu am ochelarii la mine, a zis Kalcsek şi i-a înapoiat meniul.

Constatase indispus că existau mai multe feluri de pizza, ba chiar că pizza în sine nici nu există şi, dacă ai cere aşa ceva, ai fi privit cu dispreţ. Pînă la urmă Eszter a comandat pentru Kalcsek una *quattro stagioni* şi s-a grăbit să-i traducă, adică patru anotimpuri, cu patru gusturi diferite, din care desigur că o să-i placă măcar unul, a mai spus ea, la care el a dat din cap docil, gîndindu-se că o să-i spună de patru ori cît este de bună. Eszter şi-a comandat una vegetariană şi un vin roşu, uşor.

După ce au dat comanda, între ei s-a aşternut o linişte stranie, pestriţă. Kalcsek se simţea stingherit şi desfăcea cu degetele lui butucănoase tacîmurile împachetate într-un şerveţel bordo, ca apoi să le împacheteze la loc. După aceea au început să discute tot felul de nimicuri şi să comenteze ştirile citite prin ziare. Vor veni noi scumpiri, iar vara va fi mai ploioasă ca de obicei. Indispoziţia lui Kalcsek a contaminat-o şi pe Eszter, care îşi plimba vinul prin gură ca pe o frază complicată. Discuţia li s-a împotmolit, dar au fost treziţi din plictiseală de ospătar, care le-a pus pe masă două farfurii uriaşe.

Acum tăcerea îşi găsise rostul. Eszter îşi tăia îmbucături mărunte, iar Kalcsek nişte felii de un deget, de parcă ar fi vrut să scape cît mai repede de

ce avea în farfurie. Erau cam pe la jumătatea pizzei, cînd Eszter nu s-a mai răbdat şi a zis:

— Sînt însărcinată.

Kalcsek a înghiţit în sec. A lăsat furculiţa din mînă de parcă ar fi fost din sticlă.

— Cu cine? a întrebat-o el înmărmurit.

Oricît de discret ar fi fost el în general, acum nici n-a remarcat suspiciunea lui jignitoare.

— Cu el, i-a răspuns obosită Eszter.

— I-ai spus-o şi lui?

— Încă nu. Dumneavoastră sînteţi primul.

Kalcsek nu se simţea cîtuşi de puţin onorat.

— Şi vrei să-l păstrezi?

— Încă nu m-am gîndit la asta. E prea devreme.

— E băiat sau fată?

— V-am spus că e prea devreme. Sînt de-abia în luna a doua.

— Vrei să te măriţi cu el?

— Nu mi-a cerut mîna niciodată.

— Dar acum o să ţi-o ceară, nu-i aşa?

— Habar nu am ce e în mintea lui.

— Aşa ar fi logic.

— În sentimente nimic nu e logic.

— N-aţi vorbit niciodată despre asta?

— Despre sentimente?

— Nu, despre căsătorie.

Discuţia începea să semene cu un interogatoriu. Kalcsek îi sorbea cuvintele ca un anchetator.

— A ocolit întotdeauna subiectul, dar la vîrsta lui toţi bărbaţii au o familie, sînt aşezaţi la casele lor.

— Adică te gîndeşti la vîrsta biologică?

— La ce altceva m-aş gîndi? La pensia alimentară?

Eszter a aruncat furioasă şerveţelul. Se aştepta la altceva din partea lui Kalcsek. I-ar fi plăcut să o prindă de mînă şi să-i spună vreo banalitate despre maternitate, ca ea să poată izbucni odată în plîns.

Pizza era aproape rece, dar ospătarul nu îndrăznea să adune farfuriile din faţa lor. La capătul sălii un grup numeros se pregătea de plecare, iar bărbaţii le ţineau femeilor fulgarinele uşoare de primăvară. Afară a oprit un taximetru, fără să coboare nimeni din el. O clipă s-a părut că totul va rămîne nemişcat, ca într-o fotografie reuşită. Femeia care tocmai îşi vîră braţul în mîneca fulgarinului împietreşte în această poziţie contorsionată, zîmbetul dulceag şi totodată nerăbdător de pe faţa ospătarului va rămîne încremenit aşa pentru totdeauna, prin uşa întredeschisă se văd bucătăria şi una din bucătărese, care fumează deasupra chiuvetei, încălcînd cele mai elementare reguli de igienă, strălucirea ceroasă a muşcatelor le dă de gol că sînt de plastic. Apoi toate îşi reiau mişcarea: uşa batantă se balansează la locul ei, fulgarinul poposeşte pe umerii femeii, iar florile îmbujorate continuă să facă plecăciuni vii, odată cu valurile de aer.

Lui Kalcsek îi părea rău că a fost lipsit de tact. Îşi căuta cuvintele potrivite, de parcă ar fi scotocit pe fundul unui sac gol.

— Mă pregătesc demult să-ţi spun ceva important, dar nu ştiu cum să încep.

— Asta sună foarte misterios.

— Nu e nimic ieşit din comun. Vreau doar să-ţi dau un sfat.

— Un sfat? a repetat contrariată Eszter.

— Da, a spus Kalcsek şi a tras adînc aer în piept. Pleacă de aici. Înţelegi? Du-te undeva pentru cinci-zece ani. Şi dacă o să te simţi cît de cît bine acolo unde eşti, nu mai veni acasă. Nu are nici un rost.

Kalcsek a amuţit, ostenit. Nu era în stare să-i spună mai multe şi nici nu voia să o facă. Se uita prosteşte la felia de pizza rămasă, ca la un element de recuzită uitat. Eszter a aruncat pe masă cîteva bancnote, apoi a ieşit din restaurant sub privirea surprinsă şi indolentă a ospătarului.

Peste cîteva minute doar mirosul de bucătărie care i se îmbibase în palton îi va mai aminti de cina aceea. Îşi va controla pe furiş fardul în vitrina magazinului de stofe din colţul străzii şi se va mai da cu un pic de ruj pe buze. Seara aceea nu-i mai promitea nimic. Nu avea nici o prietenă pe care să o sune. Poate că se va întoarce acasă şi va căuta la televizor un film care să o adoarmă.

Ce să facă? Azi, mîine, peste o săptămînă? Să plece? Cum a fost în stare să-i spună una ca asta? Doar ştia foarte bine ce-i cere. Să scormonească şi să scoată din pămînt oasele Irinei, privirea ei un pic mirată din clipa în care glonţul i-a sfărîmat coastele şi i-a străpuns inima, să mături de pe jos lumina orbitoare a gheretelor de pază, să le sfărîme şi să se pişe pe ele ca într-o afurisită de ladă plină cu nisip, ca apoi să frămînte amestecul pînă ce va deveni maleabil şi să facă din el străzi, clădiri şi oraşe, adică acea lume de dincolo după care au tînjit, iar în cele din urmă să strivească totul în picioare, pentru că altminteri nu se va mai elibera niciodată. Iar de mîine va mai fi acolo şi altcineva. Acea dunguliţă roşie. Care şi-a trăit ultima clipă în fraza aceea de la restaurant. Şi, poate, mîine-dimineaţă, cînd se va prezenta la clinică şi îşi va spune datele personale. În ziua de azi astfel de intervenţii se fac repede şi fără dureri, îi va spune asistenta, fără să o privească în ochi. Vor aspira ceea ce e de prisos în ea şi apoi o să poată să plece. Pe picioarele ei. Va mai rămîne culcată cîtva timp în salonul alăturat, ca să se refacă.

Sufleteşte. Dar nu va avea nevoie de aşa ceva. Şi nu o să-i spună nimic nici lui Rot Jani. N-ar avea nici un rost. Oricum, el nu era implicat deloc. Poate doar biologic. N-avea decît să-şi dea seama că aceea era o altă ecuaţie. Pentru că ar fi trebuit să piardă şi ea ceva în seara aceea. Aşa ar fi fost corect. Ei bine, acum îşi va achita datoria. Cam tîrziu, dar corect. Furia nu-i mai era de nici un folos. Mai cu seamă pentru că în unele momente mai deosebite a fost în stare să privească cele întîmplate cu ochii unui străin. De parcă ar fi împrumutat privirea lui Kalcsek, ca să se uite cu ea la bărbatul acela cu faţa cunoscută de pe strada Beethoven, numărul 18, Ágoston Pátkai, cu care nu s-a plimbat niciodată de-a lungul graniţei, care habar nu are de împuşcătură, nici de Irina, singura lui vină fiind că joacă îngrozitor de prost cărţi şi de aceea se achită cu greu de datorii, dar asta nu înseamnă că merită să moară. Privind cu ochii lui Kalcsek, nimic nu mai are prea mare importanţă, dar asta nu înseamnă mîntuirea, ci doar un pic de noroc, fiindcă el nu vede în dosul lucrurilor nimic, filozofia lui nu e decît o mare amărăciune, un camuflaj al neîmplinirilor sale, astfel că el poate să-şi bată joc de tragediile acestor vieţi mărunte, care de fapt nu sînt decît nişte simple piese de pe scena teatrului cotidian. Cu distribuţii diferite, fără răgaz pentru aplauze şi într-un singur act, pentru ca spectatorii să nu plece în pauză.

Era deja pe Petru Groza. Poate că ar fi meritat ca trotuarul să crape sub picioarele ei, iar asfaltul să se desprindă de pămînt. Dar ea nu era nici Roland. Nici Margareta scriitorului aceluia cu capul în nori. Ea era mai greoaie, mai dintr-o bucată. Nu a fost niciodată o fiinţă eterică. Diafanitatea ei era bine ancorată în realitate. Asta a făcut-o să rîdă. Un trecător a întors crucit capul după ea.

La colţ era gata să se izbească de biserică. Nu se obişnuise nici acum cu ea acolo. Cu doi ani în urmă în locul ei era un hotel dărăpănat, care, în ciuda şubrezeniei sale, mai păstra ceva din demnitatea începutului de secol trecut.

Ca un cerşetor nebărbierit, dar care nu a uitat să folosească furculiţa şi cuţitul. Din temelia bisericii se înălţau traverse de fier pline de severitate. Acolo unde ele împungeau cerul, se căscau cîteva despicături mărunte din care se răsfrîngea peste oraş o întunecime uleioasă.

Poate din cauza bisericii sau din cine ştie ce alt motiv, şi-a amintit din nou de propria ei înmormîntare. Dar acum nu mai voia să se pripească. Voia să dea culoare fiecărui amănunt. Se vedea întinsă într-o rochie albă, cu burta netedă, aproape suptă, în sicriul neobişnuit de înalt. Apoi unghiul camerei de filmat s-a schimbat şi a privit de sus, apoi din faţă, mulţimea adunată în jurul catafalcului. Cîţiva foşti colegi de clasă, un Antal Sprőd tulburat, Roland împreună cu soţia, cîţiva vecini, Kalcsek, care nu avea nici acum stare, ci discuta ceva cu groparii, iar aceştia dădeau din cap. În faţă erau tatăl ei şi maică-sa într-o rochie obişnuită, de zi, Éva Kernitz, care nu înţelegea din nou nimic, şi Rot Jani, cu mîinile în buzunare, părînd că doar a dat o raită pe acolo între două întîlniri de afaceri. Era o clipă înălţătoare, pe care pînă atunci o judecase prosteşte, din perspectiva morţii. Numai că ea era importantă tocmai din perspectiva vieţii, pentru felul în care toţi aceşti oameni întristaţi, în hainele lor de sărbătoare, nu reuşeau să se adune decît într-o singură scenă plină de tensiune ca aceea. Preţ de cîteva minute. Apoi mulţimea avea să se răspîndească, mişunînd peste tot, filmul urma să se rupă în mii de bucăţi şi totul avea să devină iarăşi imposibil de urmărit şi de înţeles. Dacă ar lega personajele cu nişte fire de aţă la brîu, pînă la prînz hăţişul lor ar împînzi tot oraşul.

De fapt moartea ei era o sărbătoare a vieţii. A acelui ghemotoc de aţă îmbîrligat printre străzi. Care nu mai era al ei, dar de care se simţea strîns legată.

A închis ochii. Oraşul a amuţit, magazinele s-au închis. A rămas singură, cu ea însăşi. Ca un embrion în propriul ei pîntec. Dar a meritat osteneala.

Niciodată nu s-a simţit mai sigură pe picioarele ei.

IV

— În fotografie părea mai spaţios, a spus bărbatul.

— Uneori imaginile te înşală, i-a răspuns femeia.

— Atît de mult?

— Acum poate că vă uitaţi din altă perspectivă, a spus timidă femeia.

— Cîţi metri pătraţi spuneaţi că are?

— Optzeci şi patru. Trei camere, plus dependinţele.

— Dar fără lift?

— De aceea e şi mai ieftin.

— Internet?

— Apartamentul nu este încă racordat, dar cîţiva din casă şi-au băgat deja.

Bărbatul a intrat într-una din camere.

— Asta ar trebui să fie camera copiilor, a spus imediat femeia.

— Nu e prea întunecoasă?

— Doar după-amiaza. Dimineaţa e plină de soare.

— Clădirile din faţă par să stea tocmai în calea luminii.

— Nici pomeneală. E un loc ideal pentru copii.

Praful era adunat în smocuri printre crăpăturile parchetului. Se vedea că înaintea vizitei lor se făcuse în pripă un pic de curăţenie, dar paloarea pereţilor şi penumbra mată care învăluia totul nu au putut fi şterse.

— Aici trebuie făcută o renovare ca lumea, a spus îngîndurat bărbatul.

— Aşa v-am spus şi eu la telefon, a replicat sec femeia.

— Există vreo posibilitate de extindere?

— În ce direcţie?

— Nu are importanţă.

— Podul e proprietate comună, dar puteţi cădea la învoială cu vecinii. Bineînţeles că veţi avea însă nevoie mai întîi de o expertiză.

— Dar în lateral?

— Şi locuinţa de alături e de vînzare.

— Tot dumneavoastră o vindeţi?

— Nu. Proprietarul. Unul Feri şi nu mai ştiu cum. Să-l întreb?

— Încă nu. Deocamdată doar gîndesc cu voce tare.

— Cîte persoane veţi locui aici?

— Doar familia, i-a răspuns în doi peri bărbatul. La parter e zgomot mare?

— Vorbiţi despre coaforul acela?

— Da.

— Vă deranjează clănţănitul foarfecelor? a spus rîzînd femeia, dar bărbatul nu i-a ţinut isonul.

— Mă deranjează mulţimea de oameni.

— Avem şi o casă cu grădină pe strada Morii. Nici aceea nu e scumpă.

— Strada Morii e la periferie, nu-i aşa?

— Depinde cum o luăm.

— Ce ştiţi despre vecini?

— Nimic deosebit.

— Dar despre cei care au locuit aici?

— Proprietarul trăieşte în Canada.

— Totuşi a locuit aici cineva.

— O fată, dar nu ştiu cum o chema.

— S-au certat?

— Cine?

— Păi, fata cu proprietarul.

— De ce să se fi certat?

— Ce alt motiv a avut să se mute?

— Ce importanţă are?

— Nu ştiu. Întreb doar aşa, din curiozitate.

— Probabil că vecinii ar putea să vă spună mai multe. Am observat că aţi discutat deja cu unul dintre ei.

— Am schimbat doar cîteva cuvinte, s-a justificat bărbatul.

— Ei şi?

— De fapt vorbea aiurea. E trecut de optzeci de ani, poate chiar şi de o sută.

Acum a fost rîndul bărbatului să rîdă. Femeia şi-a trecut o şuviţă după ureche. Rădăcina părului îi strălucea argintie.

— Nu vreţi să vedeţi şi bucătăria?

— Mi-a spus că a zburat.

— Poftim?

— Că fata aceea a zburat. Ceea ce nu trebuie luat în adevăratul sens al cuvîntului, ci ca o metamforă.

— O metaforă. Fără „m“.

Se vedea că femeia nu a vrut să-l corecteze, dar a făcut-o din instinct. Poate că, înainte să devină agent imobiliar, fusese profesoară.

— Pare o zonă foarte liniştită, a spus bărbatul.

— Aşa şi este. Nimeni nu-şi aminteşte să se fi petrecut ceva violent aici.

Femeia vorbea ca un poliţist. Bărbatul a făcut o faţă îngîndurată, ca unul care rezolvă cuvinte încrucişate.

— Sau nu vor să-şi amintească, a spus el în cele din urmă.

— Nimănui nu-i plac problemele.

— Nici nouă. Soacra mea suferă cu inima.

— Cu aia se poate trăi mulţi ani.

— Ştiu, i-a răspuns bărbatul, dar nu era clar dacă era trist sau doar voia să fie cît mai explicit. Şi ce ştiţi despre clădire?

— E monument arhitectonic. A fost construită acum două sute de ani şi a fost prima clădire cu etaj din împrejurimi, a început să turuie femeia. Primii locatari au fost nişte negustori. În curte a funcţionat multă vreme un atelier de sticlărie. În al Doilea Război a scăpat de bombe, dar la revoluţie a jucat un oarecare rol.

— Nu e prea mult.

— Eu cred că e destul. Istoria nu e un vecin comod, a făcut femeia pe înţeleapta.

— De ce a fost scoasă placa de marmură de la poartă?

— Au existat nişte discuţii legate de legitimitatea ei.

— Am văzut şi eu la televizor ceva despre povestea asta. S-a făcut şi un lanţ viu, nu-i aşa?

— Locatarii au protestat.

— Iar asta îi creşte sau îi scade preţul?

— Ce?

— Păi, lipsa plăcii.

— Nu ştiu, i-a răspuns femeia.

Întrebarea o luase prin surprindere.

— Cît costă?

— Douăzeci şi cinci de mii. Dar e negociabil.

— Aste e treaba soţiei. Ea merge şi la piaţă.

— Şi cînd vine să o vadă?

— Mîine. Şi-a luat o zi liberă.

— La aceeaşi oră?

— Sau cu o oră mai tîrziu. La patru ne ducem să vedem şi altă locuinţă, cu două străzi mai încolo.

— Lîngă parc?

— Cam pe acolo.

— Aceea e o zonă mai zgomotoasă.

— Ştiu.

Femeia a deschis uşa. A aşteptat ca bărbatul să iasă în gang. Cînd va ajunge acasă, îi va suna pe cei din Canada, ca să le spună că au un cumpărător serios. Încă nu e sută la sută sigur, dar semnele sînt îmbucurătoare.

Bărbatul a mai privit o dată împrejur. Apoi a pipăit pereţii, de parcă ar fi vrut să-i cunoască. Dar nu ar fi trebuit să o facă. Duhoarea stătută i-a rămas lipită de palmă toată ziua.

1. Mulţumesc, pîine, hai acasă (n.t.).
2. Te iubesc (n.t.).
3. În română, în original (n.t.).